

h.g.wells

hrana zeilor

OPERE ALESE VOL. III

OPERE ALESE VOL. III

HRANA ZEILOR

OAMENI CA ZEII

DL. BLETTSWORTHY PE INSULA RAMPOLE

H. G. WELLS

HRANA ZEILOR
OAMENI CA ZEII
DL BLETTSWORTHY PE INSULA RAMPOLE

În romîneşte de
VICTOR KERNBACH
ŞI C. VONGHIZAS

E D I T U R A   T I N E R E T U L U I

Coperta de:
CRISTEA CONDACCI

Romanele cuprinse în acest volum au fost traduse după următoarele ediţii:

THE FOOD OF THE GODS
în culegerea
„SEVEN FAMOUS NOVELS”
by
H. G. WELLS
ALFRED A. KNOPF, NEW YORK, 1934

MEN LIKE GODS
Leipzig, Bernhard Tauchnitz, 1921

MR. BLETTSWORTHY ON RAMPOLE ISLAND
Leipzig, Bernhard Tauchnitz, 1925

CUVÎNT ÎNAINTE

Cu acest volum se încheie seria romanelor ştiinţifico-fantas- tice selectate din vasta creaţie literară a lui Herbert George Wells (al patrulea şi ultimul volum de „Opere alese” va cuprinde o culegere de povestiri). E un prilej de a întîrzia o clipă, mai puţin asupra unor probleme privind caracteristicile generale ale anticipaţiei wellsiene, şi mai mult asupra semnificaţiei unor lucrări la care ampla prefaţă a lui I. Kagarliţki[1] se opreşte doar în treacăt ***(Hrana Zeilor)*** sau de loc ***(Oameni ca Zeii).***

Judecarea vieţii şi operei unui scriitor după propriile sale aserţiuni şi mărturisiri constituie o operaţie nu întotdeauna edificatoare. ***„Încercarea de autobiografie”*** a lui Wells, subintitulată de el ***„Descoperiri şi concluzii ale unui creier foarte obişnuit”,*** oferă însă un material remarcabil nu numai prin incontestabila şi uneori cruda lui sinceritate, ci şi prin analiza lucidă a unei evoluţii contradictorii. Îl vom folosi deci, cu rezervele pe care ni le impune cercetarea ştiinţifică a fenomenului Wells — omul şi scriitorul.

Amintita prefaţă elucidează în suficientă măsură problema „socialismului” lui Wells şi, în speţă, raporturile lui cu Societatea Fabiană. Vom reveni totuşi, întrucît aceste raporturi sînt destul de complicate pentru a duce uneori la astfel de interpretări: ***„La început*** (Wells — n.n.) ***a aderat la Societatea Fa- bienilor, dar chiar reprezentanţii acestui socialism reformist, care respingea metodele hotărîte, revoluţionare, i s-au părut prea revoluţionari şi s-a retras din organizaţia lor”*** (A. Anixt: „Istoria literaturii engleze”).

În locul unei infirmări, în mod fatal fastidioase şi deci nepotrivite în acest cadru, vom da cuvîntul, în replică, scriitorului: ***„În jurul nostru se pregătea, rapidă şi inevitabilă, o mare revoluţie, în vreme ce acest mic grup de Fabieni apărea ca o***

[1] Vezi volumul I de „Opere alese” — „Maşina timpului”, Ed. tineretului, 1962.

mică minoritate vitează, care se pregătea să facă revoluţia sa, dar redusă la minimum. Ei voiau să se infiltreze în ordinea existentă mai mult decît s-o schimbe. În proiectele lor revoluţionare nu exista o adevărată speranţă. Era mai mult un protest decît un plan". Din păcate, modul în care vedea Wells această schimbare, planul său de reorganizare a societăţii erau viciate de respingerea principiilor fundamentale ale marxismului, de absolutizarea evoluţiei ca formă de trecere la o nouă orîn- duire, de credinţa că intelectualitatea ştiinţifică şi tehnică este menită să conducă omenirea spre socialism. Să nu anticipăm însă şi să menţionăm deocamdată că ***Hrana Zeilor*** s-a născut tocmai dintr-o controversă cu Societatea Fabiană.

În anul 1903, Wells a iniţiat o campanie împotriva organizării municipale şi locale existente, socotind-o incompatibilă cu proiectele de „socializare" ale Fabienilor. Studiul publicat de el pe această temă a fost primit fără entuziasm de membrii societăţii. ***„Totuşi,*** spune scriitorul, ***ideea unei schimbări a proporţiilor ca un fapt de o însemnătate vitală în experienţa umană prinse rădăcini în spiritul meu şi continuă să crească acolo; cum nu putea să-fi găsească debuşeul adecvat într-o modificare a politicii fabiene, ea se întruchipă într-o nuvelă fantastică:*** Hrana Zeilor ***(1903—1904), care începe ca o bufonerie veselă-pentru a sfîrfi într-un simbolism poetic."*** Iar într-un alt capitol al autobiografiei, el relatează şi mai explicit geneza şi intenţiile romanului: ***„...în acea perioadă mi se părea mai comod să discut sociologia sub masca unei fabule. În momentul în care ridicam, la Fabieni,*** „Problema circumscripţiilor administrative determinate în chip ştiinţific" (1903), ***scriam de asemenea un roman bazat pe aceeaşi idee:*** Hrana Zeilor ***(apărut în foileton în 1903 fi publicat în volum în 1904), care începea printr-o fantezie nebunească despre schimbarea proporţiilor efectuată de oameni de ştiinţă şi sfîrşea printr-o luptă eroică între acest nou şi excepţional mod de trai pe o scară vastă şi viaţa îmbîcsită pe scară mică a pămîntului nostru. Nimeni nu-i înţelese semnificaţia, dar cîţiva dintre cititori rămaseră perplecşi. Ei erau foarte amuzaţi şi se interesau cu pasiune de viespile şi şobolanii mei gigantici; dar tînărul Caddles îi depăşea".***

În Hrana Zeilor întîlnim uneori referiri directe la situaţia pe care o incrimina Wells în amintitul articol. Cînd cei trei fii ai lui Cossar vor să facă o şosea care să înconjoare Pămîntul ca un brîu gigantic sînt opriţi în temeiul unui hăţiş de legi învechite. Li se

reproşează că au încălcat drepturile a 27 de proprietari particulari, privilegiile speciale şi proprietatea unui consiliu cantonal, a nouă consilii de fabrică, a unui consiliu municipal, a două uzine de gaz etc. Acelaşi hăţiş se ridică în faţa lor atunci cînd vor să construiască o clădire frumoasă şi confortabilă pentru mii de oameni care locuiau în cocioabe. Autorul menţionează, printre altele, că această iniţiativă nu ţinea seama de regulamentele locale privind construcţia de locuinţe şi atingea dreptul autorităţii locale de a furniza electricitate...

Cît despre reacţia cititorilor de atunci, ea este justificată de îndrăzneala cu care introducea Wells într-un „roman fantastic" problematica socială acută a vremii. Să urmărim, de pildă, dialogul dintre tînărul Caddles şi maică-sa:

„... — Mamă, spunea el, dacă e aşa de bine să munceşti,de ce nu muncesc toţi?

Maică-sa îl privea în sus şi-i răspundea:

— E bine pentru cei de teapa noastră.

El cădea pe gînduri, apoi zicea:

— De ce?

Şi, văzînd că nu i se dădea nici un răspuns:

— La ce-i bunămunca, mamă? De ce sap eu la carieră şi tu speli rufe în fiecare zi, în timp ce lady Wondershoot se plimbă în trăsura ei, mamă, şi călătoreşte în ţările alea străine frumoase pe care tu şi cu mine nu trebuie să le vedem, mamă?

— Ea e lady, răspundea d-na Caddles.

— Vai! exclama tînărul Caddles şi rămînea adîncit în gînduri.

— Dacă n-ar fi aceşti nobili care să ne dea să muncim, adăugă d-na Caddles, cum ne-am cîştiga pîinea noi, oamenii săraci?

Lucrul acesta trebuia digerat.

— Mamă, încercă el odată din nou: dacă n-ar fi fost nobili de loc, oare lucrurile n-ar fi aparţinut oamenilor ca mine şi ca tine, şi dacă ar fi fost aşa..."

Sînt lucruri care nu constituiau nici atunci o revelaţie, dar în anul 1903 cei mai mulţi dintre cititorii romanului se simţeau într-adevăr „depăşiţi" de aceste adevăruri rostite fără menajamente. Era maniera obişnuită a lui Wells, căruia istoria literară îi recunoaşte cu o admiraţie nedisimulată intransigenţa în domenii cum ar fi, de pildă şi atitudinea faţă de clasele pose- dante: ***„Influenţele mediului dominant n-au atenuat, prin acţiuni***

subtile de educaţie şi atmosferă, vigoarea instinctelor sale democratice... H. G. Wells judecă şi vede din afară ierarhia claselor şi toate convenţiile pe care se întemeiază; el refuză să se lase tentat de favoarea unei naturalizări care implică o sclavie". (E. Legouis fi L. Cazamian: „Istoria literaturii engleze".) Această atitudine transpare şi în prezentarea Lady-ei Wonder- shoot, a cărei concepţie de viaţă se reduce în esenţă la următoarea cugetare: ***„Satana găseşte cîte ceva rău de făcut pentru mîinile leneşe. În orice caz, printre cei din clasele muncitoare. După acest principiu le învăţăm totdeauna şi pe servitoarele noastre".*** Cît despre Caterham, campionul luptei împotriva Uriaşilor, el se dovedeşte a fi nu numai un retrograd cu pretenţii mesianice, primul dintr-o galerie de asemenea personaje wellsiene care continuă cu Ostrog din ***„Cînd se va trezi Cel care Doarme",*** Catskill din ***„Oameni ca zeii",*** Parliam din ***„Autocraţia d-lui Parham"*** etc. Discuţia lui cu Redwood, mai bine zis monologul lui, îl despoaie pînă şi de falsa aureolă cu care îl înzestraseră partizanii vechiului mod de viaţă pe scară mică. În faţa lui Redwood şi a cititorului rămîne un politician drogat, încîntîn- du-se cu sunetul propriilor sale cuvinte, un om adus la putere prin votul celor pe care i-a înspăimîntat cu perspectiva schimbării făgaşului obişnuit al existenţei lor terne şi incapabil să-şi dea seama că ***„există legi fizice şi legi economice, cantităţi şi reacţii pe care întreaga omenire, dacă ar vota*** nemine contra- dicente ***n-ar putea să le împiedice şi care nu sînt încălcate decît doar cu preţul distrugerii".***[1]

Atitudinea intransigentă a lui Wells faţă de clasele posedante este ilustrată copios şi de situaţiile în care-şi pune personajele terestre din ***„Oameni ca zeii"***, roman constituind ***„o caricatură făţişă a cîtorva contemporani eminenţi" („Încercare de autobiografie").*** Într-adevăr, nu e nevoie să fii specialist în viaţa politică engleză din primele decenii ale secolului nostru pentru a-l recunoaşte, de pildă, sub trăsăturile lui Cecil Burleigh pe liderul conservator Arthur Balfour. Ajunge să citeşti cu atenţie ***„Încer-carea de autobiografie",*** care menţionează pînă şi ticul verbal „Spuneţi-mi," sau obiceiul de a-şi apuca reverele hainei, întîl- nite la Burleigh şi la modelul său real. Se pare că se pot stabili şi alte corespondenţe: Rupert Catskill, ministrul de război — Winston Churchill; lordul Barralonga, regele presei — lordul

---

[1] Aici, ca şi cu numeroase alte prilejuri, Wells-scriitorul se arată a fi superior lui Wells-teoreticianul, cu preţul adoptării unei teze marxiste, ştiin-ţifice, pe care alte ori o combate implicit şi explicit, (n.a.)

Beaverbrook...

Oricum, comportarea şi declaraţiile de principii ale acestor reprezentanţi ai cercurilor conducătoare engleze nu lasă nici o urmă de îndoială asupra sentimentelor autorului. Pătrunzînd incidental într-un univers paralel cu al nostru, ei sînt nu numai refractari la sublimul care-i înconjoară, dar vor şi să-l supună prin forţă, să-l coboare la nivelul ideilor şi pasiunilor lor meschine. Şi Wells nu poate fi acuzat de naţionalism — nici măcar un naţionalism pe dos. Tentativei de subjugare a Utopiei i se asociază ziaristul francez Dupont şi Hunker, regele american al filmului. Paginile în care aceşti corbi se ceartă pentru o pradă iluzorie se numără printre cele mai izbutite ale romanului, demonstrînd încă o dată că Wells înţelegea perfect adevăratele mobiluri ale unor alianţe „tradiţionale”.

E însă timpul să părăsim grupul intruşilor Pămînteni, rezervîndu-ne dreptul de a reveni asupra aceluia dintre ei care acceptă total Utopia şi se opune cu energie stupidului plan de agresiune, dl. Barnstaple. Şi înainte de a întreprinde o analiză succintă a ideilor romanului, socotim necesar să relatăm împrejurările în care a fost conceput.

În toamna anului 1920, Wells a plecat în Rusia Sovietică. Cunoscînd serioasele sale divergenţe cu marxismul, cercurile reacţionare se aşteptau ca scriitorul să le ofere noi argumente în campania de denigrare a revoluţiei. Dar volumul ***„Rusia în umbră”*** (1920), le-a înşelat aşteptările.

Desigur, Wells nu şi-a schimbat părerile de la o zi la alta. Aprecierile lui dovedesc cît de puţin înzestrat pentru analiza fenomenului practic revoluţionar era acest făuritor de lumi „socialiste” imaginare. Este notorie discuţia lui cu Lenin şi scepticismul pe care l-a manifestat în legătură cu planul de electrificare, atitudine explicată de el mai tîrziu prin ignorarea cantităţii de forţă hidraulică de care dispunea Rusia. Dar ceea ce nu cunoştea în primul rînd Wells era forţa inepuizabilă a maselor conduse de Partidul Comunist[1].

„Rusia în umbră” ne oferă însă nu numai un tablou aproape exhaustiv al confuziilor şi limitelor lui Wells, ci şi un ansamblu de

---

[1] Şi totuşi, în ***„Încercarea de autobiografie”,*** el dă o înaltă apreciere creării de către Lenin a acestui partid, scriind: „Dacă Rusia n-ar fi făcut nimic altceva pentru omenire, experienţa Partidului Comunist ar fi fost prin ea însăşi de ajuns pentru a-i justifica Revoluţia şi a o aşeza la un nivel mai ridicat decît această haotică debandadă emotivă care se numeşte prima revoluţie franceză.” (n. a.)

mărturii cinstite asupra unei experienţe unice în istoria omenirii. Spre lauda scriitorului, trebuie să precizăm că în bagajele cu care a pornit în călătorie nu se aflau şi idei preconccpute despre această experienţă. În ***„Schiţă a istoriei universale”*** lucrare apărută înaintea plecării, el scria: ***„Informaţiile care ne parvin din Rusia în momentul în care redactăm accastă scurtă dare de seamă despre război sînt încă prea contradictorii şi prea tendenţioase pentru a nu ne rezerva judecata asupra acţiunii şi metodelor Guvernului Sovietelor; este evident totuşi că, din 1917, Rusia nu numai că a suportat acest guvern şi metodele lui net socialiste, dar l-a şi susţinut în mod eficace, cu arma în mînă, de fiecare dată cînd el era ameninţat de o întoarcere ofensivă a vechiului regim”.*** Care a fost judecata lui Wells asupra acţiunii şi metodelor? Citām din ***„Rusia în umbră”: „Guvernul sovietic este un guvern comunist în vorbe şi în fapte, care vrea într-adevăr să-şi întemeieze întreaga activitate pe principiile comunismului. Desfiinţarea proprietăţii private şi a comerţului particular în Rusia a fost efectuată nu pe considerentul unor necesităţi practice, ci în virtutea imperativului dreptăţii sociale”.***

Întemeindu-se pe asemenea afirmaţii lipsite de echivoc (vezi şi pasajele din volum reproduse în prefaţa lui I. Kagarliţki), unii comentatori susţin că Wells şi-a definitivat concepţia sa despre viitorul omenirii tocmai în urma acestei scurte vizite, printre ale cărei roade s-ar număra şi romanul ***„Oameni ca zeii”*** (1921). Există aici un grăunte de adevăr. După părerea noastră e vorba de un fenomen mai complex decît simpla înrîurire a unor idei şi a unor înfăptuiri incontestabile. Contactul nemijlocit cu realitatea socialistă l-a obligat din punct de vedere moral pe Wells să-şi precizeze încă o dată viziunea asupra lumii noi pe care o propovăduia cu ardoare. În acest sens, ***„Oameni ca zeii”*** constituie mai mult un răspuns decît un ecou — dar un răspuns în care transpar amintiri încă proaspete.

Încercînd să ne fundamentăm opinia, vom reproduce un întreg pasaj din capitolul final al ***„Schiţei istoriei universale”: „Anumiţi oameni presupun că o ordine mondială şi o lege a dreptăţii universale ar înăbuşi spiritul de aventură al omului. Dimpotrivă, abia atunci ar începe adevărata aventură... ar fi o mare şi perpetuă călătorie de explorare către hotarele ştiinţei. Pînă acum omul a trăit într-o cocioabă printre certuri, vanităţi, ruşine şi murdărie, dorinţi***

febrile şi pofte brutale. Abia a gustat aerul pur, abia a pătruns în împărăţia minunată pe care ştiinţa o măreşte în fiecare zi pentru el.

Pentru spirit, e un joc încîntător să-şi reprezinte această lume unificată care se va deschide poate oamenilor de mîine. Fiecare va respira mai adînc, fiecare îşi va simţi inima bătînd mai iute, căci vom suprima toţi germenii infecţioşi care otrăvesc astăzi trupurile şi inteligenţele. De pe acum, graţie creării unei noi rase de sclavi, aceea a maşinilor, ne-am eliberat de muncile cele mai grele. Adăugaţi la aceasta dispariţia războiului şi a celor mai rele forme de opresiune economică şi veţi înţelege ce povară va fi ridicată de pe umerii copiilor noştri. Bineînţeles, ei vor munci încă, dar nu vor mai fi supuşi acestei rutine, acestei trude istovitoare care, din vremea primelor civilizaţii, au constituit preţul securităţii lor. Ei vor munci liberi, proiectînd, creînd după însuşirile şi înclinaţiile lor. Ei nu se vor purta cu Natura ca nişte sclavi ai plugului şi ai tîrnă-copului, ci ca nişte splendizi croi. Fiecare orăşel va fi atunci o Atenă, scoarţa terestră va deveni mina din care fiecare va extrage materialele necesare şi cele mai îndepărtate ţinuturi nu vor mai fi decît terenuri de joc...

Datorită progreselor instrucţiei şi igienei, numărul poliţiştilor şi al temnicerilor se va micşora mult; la fel cel al ospiciilor şt al spitalelor. În acelaşi timp, un regim de justiţie economică va lăsa fără ocupaţie populaţia noastră flotantă de haimanale, jucători, acaparatori, speculatori şi paraziţi. Dar romanul vieţii nu va pierde nimic din măreţia lui. Marea, această veşnică nesupusă, îşi va aştepta mereu stăpînii, ca şi bolta azurie şi adîncurile tainice ale Pămîntului”.

Cerem iertare cititorului pentru acest poate prea lung citat, care ne scuteşte totuşi, în bună măsură, de a mai trece în revistă ideile romanului. Într-adevăr, dialogul dintre Pămînteni şi Utopieni, ca şi lămuririle pe care aceştia din urmă le dau în legătură cu rînduielile Utopiei, nu sînt de multe ori decît amplificări romanţate ale acestor rînduri publicate cu un an înainte. Concepţia lui Wells despre viitorul omenirii a rămas deci, în linii mari, aceeaşi. Ea se confundă în multe privinţe cu propria noastră viziune, incluzînd însă cu obstinaţie şi erorile mai vechi ale autorului.

Am amintit undeva că Wells absolutiza evoluţia ca formă de

trecere la socialism. ***„Oameni ca zeii”*** ilustrează cu prisosinţă acest punct de vedere. Utopianul Lion le explică Pămîntenilor că ***„schimbarea lucrurilor din Utopia se făcuse fără o revoluţie bruscă”,*** iar ***„...impresia pe care o avea dl. Barnstaple despre cele explicate nu era a uneia din acele schimbări violente pe care lumea noastră obişnuieşte să le numească revoluţii, ci a unui spor de lumină, a zorilor unor idei noi, în care lucrurile vechii ordini au continuat un timp să existe cu forţă din ce în ce mai slabă, pînă cînd oamenii au început, ca o chestiune de bun simţ, să facă lucrurile noi în locul celor vechi”.*** Dar faptele pe care le relatează Utopienii nu susţin această versiune idilică a marii transformări. „Bogătaşii iresponsabili” şi-au apărat cu îndîrjire privilegiile, întîrziind înscăunarea statului ştiinţific vreme de aproape cinci secole. De la spolieri, ameninţări şi boicoturi, ei au trecut la persecuţii, arestări şi crime. Peste un milion de oameni au murit pentru izbînda acestei „evoluţii” şi nenumăraţi alţii au avut de suferit... Constrîns de adevărul vieţii, Wells-scriitorul e încă o dată mai pătrunzător decît Wells-teoreticianul.

Cititorul va depista desigur şi alte idei greşite a căror origine poate fi găsită în lucrări anterioare ale lui Wells: ***„Anticipaţii”, „O Utopie modernă”, „Noul Machiavel”*** etc. Ne referim, de pildă, la pasajele care susţin în esenţă că creşterea populaţiei peste anumite limite artificiale constituie un obstacol în calea progresului şi preconizează limitarea şi controlul naşterilor. Sau la credinţa naivă că învăţămîntul şi slujitorii lui pot constitui principalul factor al trecerii la o nouă orînduire. Dar dacă scriitorul se dovedeşte în această privinţă prizonier al propriilor sale concepţii, există cel puţin un domeniu în care ***„Oameni ca zeii”*** marchează un adevărat salt înainte al gîndirii wellsiene: modul de a privi proprietatea.

În ***„Schiţă a istoriei universale”***, Wells vorbeşte încă de întreprinderea particulară ca despre ***„o slujitoare utilă, apreciată şi larg retribuită”*** a comunităţii în Statul Mondial. El îi cere ***„să înţeleagă că rolul ei e de a fi primul slujitor al Statului”***, pentru a evita ***„o revoluţie catastrofică”.***

În ***„Oameni ca zeii”,*** răspunzînd unei întrebări a d-lui Burleigh, Utopienii întreabă la rîndul lor:

„... — Trăiţi încă într-o lume în care aproape totul, în afară de aer, de drumurile principale, de largul mării şi de pustiuri, este proprietate particulară?

— Aşa este, zise dl. Catskill. Proprietate particulară... şi

disputată.

— Noi am trecut de această treaptă. Am găsit pînă la urmă că proprietatea particulară, în afară de lucrurile foarte personale, era o pacoste insuportabilă pentru omenire. Am scăpat de ea... Nu există proprietate pentru negoţ sau speculaţie”.

Ar însemna să negăm însăşi evidenţa, dacă n-am recunoaşte aici reflexul nealterat al constatării privind imperativul dreptăţii sociale, care a dus la desfiinţarea proprietăţii private şi a comerţului particular în Rusia Sovietică. Cu atît mai mult cu cît e un reflex efemer, destrămîndu-se o dată cu reintrarea lui Wells pe făgaşul obişnuit. În ***„Conspiraţia la lumina zilei”*** (1929), teoreticianul vrea din nou să asocieze întreprinderea particulară la planul său: ***„Interesul real al marelui financiar şi al marelui industriaş îi îndreaptă către o organizaţie cosmopolită şi către dezvoltarea materială a Republicii Mondiale...”***

Înainte de a încheia această analiză fugară a uneia dintre „descoperirile” unui creier de loc obişnuit, vom reveni, aşa cum am făgăduit, la dl. Barnstaple, încercînd să stabilim raporturile sale cu Wells. Este el ***„însuşi povestitorul”,*** cum susţine A. Anixt în lucrarea amintită? Nu putem eluda temeiurile unui răspuns afirmativ, începînd cu elementele biografice comune[1] şi terminînd cu atitudinea faţă de Utopia. Chiar în această atitudine se află însă şi germenii deosebitori. Dl. Barnstaple acceptă fără rezerve lumea cea nouă — dar o acceptă mai mult sentimental, simţindu-se totodată copleşit de măreţia oamenilor şi a înfăptuirilor ei. Wells, demiurgul acestei lumi, îl tratează din cînd în cînd cu o ironie binevoitoare şi îl trimite înapoi, pe Pămînt, să lupte pentru împlinirea terestră a Utopiei. Căci, după părerea noastră, dl. Barnstaple e mai ales cititorul romanului, pe care autorul vrea să-l scuture din amorţeala unui liberalism învechit şi ineficient.

Nici înainte, nici după ***„Oameni ca zeii”*** Wells n-a mai schiţat un tablou atît de viu şi cuprinzător al viitorului pe care îl dorea şi-l ştia, în felul său, un viitor comunist. Continuîndu-şi urcuşul greu şi sinuos spre înţelegere, el a ajuns în cele din urmă la limanul ocolit pînă atunci cu o regretabilă perseverenţă. Ultima ediţie a autobiografiei acestui înfrigurat căutător de drumuri noi

---

[1] În discuţia cu tînăra Utopiană, dl. Barnstaple aminteşte despre dezbaterile societăţii studenţeşti din care făcea parte pe vremuri: ***„Obişnuiam să vorbim şi să discutăm împreună şi în cercul nostru de studenţi despre dezordinea din lumea noastră şi despre felul în care ar putea să fie îmbunătăţită”***. Se pot da şi alte exemple. (n. a.)

pentru omenire ar trebui să se încheie cu rîndurile din scrisoarea pe care a trimis-o ziarului ***„Daily Worker”*** la 24 mai 1945: ***„Sînt alegător în circumscripţia londoneză Marylebone şi sprijin activ Partidul comunist renăscut. Mă pregătesc să votez pentru el.”*** În felul acesta, Utopia s-a desprins în sfîrşit şi pentru Wells din ceaţa căutărilor îndoielnice, prinzînd consistenţa realităţilor şi perspectivelor certe ale epocii noastre.

ION HOBANA

HRANA ZEILOR

CARTEA ÎNTÎIA

APARIŢIA HRANEI ZEILOR

Capitolul I

DESCOPERIREA HRANEI

1

Pe la mijlocul secolului al nouăsprezecelea a apărut pen- tru întîia oară din abundenţă, în această ciudată lume a noastră, o categorie de oameni dintre care cei mai mulţi năzuiau să ajungă bătrîni şi care, deşi nu puteau suferi acest lucru, erau numiţi pe bună dreptate „savanţi”. Atît de nesuferit le era cuvîntul acesta, încît îl înlăturaseră cu grijă din coloanele ***Naturii,*** care devenise din capul locului revista lor distinctivă şi specifică, ca şi cînd ar fi fost vorba de celălalt cuvînt ce stă la baza tuturor vorbelor urîte din ţară. Totuşi marele public şi presa lui ştiau mai bine că oamenii aceia sînt „savanţi”, iar cînd li se făcea publicitate, erau numiţi neapărat „savanţi distinşi”, „savanţi eminenţi” ori „savanţi binecunoscuţi”.

Nu încape îndoială că atît dl. Bensington, cît şi profeso- rul Redwood meritau pe deplin oricare din aceste calificative, cu mult înainte de a fi făcut minunata descoperire despre care se vorbeşte în povestirea de faţă. Dl. Bensington era membru al ***Societăţii Regale*** şi fost Preşedinte al ***Societăţii de Chimie,*** iar profesorul Redwood era titularul catedrei de fiziologie la Colegiul din Bond Street al Universităţii din Londra şi fusese de mai multe ori calomniat cu violenţă de către anti-vivisec- ţionişti. Amîndoi duseseră o viaţă de distincţie academică încă din fragedă tinereţe.

Erau, desigur, nişte oameni cu o înfăţişare foarte puţin distinsă, aşa cum sînt de altminteri toţi savanţii adevăraţi. Mult mai multă distincţie personală are oricare din actorii în viaţă,

cu manierele lui amabile, decît toată Societatea Regală de Ştiinţe. Dl. Bensington era scund, cît se poate de chel şi uşor

adus de spate; purta ochelari cu ramă de aur şi ghete de pînză, care aveau destule găuri din pricina numeroaselor lui bătături, iar profesorul Redwood avea o înfăţişare cu totul banală. Pînă cînd au descoperit ***Hrana Zeilor*** (cum voi stărui s-o numesc) au dus o viaţă de o obscuritate atît de eminentă şi studioasă, că mi-ar fi peste măsură de greu să găsesc a spune cititorului ceva despre ei.

Dl. Bensington îşi purta pintenii (dacă se poate folosi atare expresie despre un domn cu ghete scîlciate de pînză) pe terenul strălucitelor sale cercetări asupra alcaloizilor toxici, iar profesorul Redwood a izbutit să se ridice pe culmile gloriei, deşi nu-mi amintesc prea bine cum. Ştiu numai că era eminent şi atîta tot. Dar îmi închipui că ceea ce l-a dus acolo a fost o voluminoasă operă în domeniul ***Timpilor de reacţie,*** cu numeroase planşe de schiţe ***sfigmografice*** (s-ar putea să transcriu incorect), precum şi o admirabilă terminologie nouă.

Marele public a auzit prea puţin sau de loc despre aceşti domni. Uneori, în locuri cum ar fi ***Institutul Regal*** şi ***Societatea de Litere,*** putea fi văzut dl. Bensington, sau cel puţin chelia lui roşie, o dată cu o parte din gulerul şi hainele sale, şi puteau fi auzite frînturi dintr-o conferinţă sau comunicare pe care el îşi închipuia că o citeşte destul de limpede. Ba îmi aduc aminte chiar cum odată, într-o după-amiază din trecutul îndepărtat, pe cînd Asociaţia Britanica era la Dover şi cînd Secţia C. sau D. sau aşa ceva îşi stabilise cartierul general într-un restaurant, urmărind din simplă curiozitate doamne cu înfăţişarea serioasă, care duceau nişte lucruri împachetate în hîrtie, am intrat, printr-o uşă pe care scria „Biliard”, într-un întuneric scandalos, risipit doar de cercul de lumină aruncat de lanterna magică peste schiţele lui Redwood.

Priveam glisierele lanternei mişcîndu-se încoace şi încolo şi ascultam o voce (am uitat ce anume spunea), care cred că era a profesorului Redwood, auzind în acelaşi timp sfîrîitul lanternei şi un alt sunet care mă ţinea acolo tot din curiozitate, pînă cînd luminile se aprinseră pe neaşteptate. Şi atunci băgai de seamă că sunetul era produs de mestecatul chiflelor, tartinelor şi altor asemenea lucruri, pe care adunarea membrilor Asociaţiei Britanice venise să le mănînce acolo, la adăpostul întunericului din jurul lanternei magice.

Şi-mi amintesc că Redwood, continuînd să vorbească şi în

timp ce luminile erau aprinse, pipăia cu degetele locul unde diagrama sa ar fi trebuit să apară pe ecran şi unde a şi apărut de altfel, îndată ce s-a făcut din nou întuneric. Mi-l amintesc pe atunci ca pe un om foarte obişnuit, brun, cu înfăţişare cam nervoasă, avînd aerul că l-ar preocupa cu totul altă problemă şi că tot ce făcea acum era determinat numai de un cert simţ al datoriei.

L-am auzit odată, de demult, şi pe Bensington, cînd ţinuse o conferinţă cu caracter educativ, în Bloomsbury. Ca şi cei mai mulţi chimişti ori botanişti de vază, dl. Bensing- ton era o autoritate în ce priveşte erudiţia sa, deşi sînt con-vins că o clasă obişnuită de şcoală l-ar fi scos din sărite într-o jumătate de oră; după cît îmi aduc aminte acum, el propunea o îmbunătăţire a metodei euristice a profeso- rului Armstrong, datorită căreia, cu ajutorul unui aparat care costa trei sau patru sute de livre (neglijînd cu totul celelalte studii şi sub supravegherea permanentă a unui profesor cu calităţi excepţionale), un copil obişnuit ar fi putut acumula, în zece sau doisprezece ani, lucrînd cu multă conştiinciozitate, tot atîta chimie cîtă s-ar putea învăţa dintr-unul din manualele ieftine care se găseau pe toate drumurile în vremea aceea.

După cum vedeţi, amîndoi erau nişte oameni ca toţi oamenii, din toate punctele de vedere, exceptînd ştiinţa lor. Sau, cel mult, făceau parte din tagma oamenilor fără spirit practic. Şi vedeţi că situaţia este aceeaşi pentru întreaga castă a „savanţilor” din lume. Măreţe la ei sînt numai două trăsături: lehamitea faţă de colegii lor savanţi şi misterul pe care-l arborează faţă de marele public; iar ceea ce nu e măreţ la ei apare totdeauna mai evident.

Nu ne putem îndoi că, în ce priveşte lipsa măreţiei, nici o altă rasă de oameni nu e mai prejos decît rasa lor. Ei trăiesc, dacă ne gîndim la relaţiile lor cu oamenii, într-o lume îngustă: cercetările lor cer o atenţie nesfîrşită şi o izolare aproape de pustnic, iar ceea ce le mai rămîne nu este prea mult. A privi un mărunt autor de mari descoperiri, ciudat, sfios, diform, cărunt, plin de importanţă, împodobit în chip ridicol cu panglica lată de cavaler a vreunui ordin şi dînd o recepţie colegilor săi, sau a citi despre „durerea Naturii” şi despre „neglijarea ştiinţei”, cînd îngerul onoru-rilor şi distincţiilor trece pe lîngă ***Societatea Regală*** fără s-o atingă, ori a asculta

pe un neobosit lichenolog comentînd lucrările unui alt neobosit lichenolog, iată nişte lucruri care ne silesc să ne dăm seama de infinita micime a oamenilor.

Şi totuşi, stînca ştiinţei pe care aceşti mici „savanţi” au clădit-o şi o mai clădesc este atît de minunată, atît de plină de perspective şi de făgăduieli misterioase, abia conturate, pentru viitorul măreţ al oamenilor! Pesemne că ei nici nu-şi dau seama de ceea ce înfăptuesc. Fără îndoială că, demult, chiar dl. Bensington, cînd şi-a ales profesia, cînd şi-a consacrat viaţa alcaloizilor şi compuşilor lor înrudiţi, a avut o oarecare bănuială a acestei viziuni, poate mai mult decît o bănuială. Fără o inspiraţie măreaţă, doar pentru gloria şi poziţia la care se poate aştepta un „savant”, care tînăr şi-ar fi închinat viaţa ***numai*** acestei munci, aşa cum face adesea tineretul? Nu, tinerii aceştia fără îndoială au văzut strălucirea, au avut ***viziunea,*** dar atît de aproape, încît i-a orbit. Strălucirea i-a orbit, din fericire, astfel încît, pînă la sfîrşitul vieţii, ei pot înălţa nestingheriţi făclia cunoaşterii, ca să ne lumineze şi pe noi.

Probabil genului îndeletnicirilor lui Redwood i se dato- reşte şi faptul că — acum nu mai e nici o îndoială în pri- vinţa asta — el se deosebea de colegii săi; era diferit de ei în măsura în care ceva din această viziune dăinuia încă în ochii lui.

2

Am numit ***Hrana Zeilor*** această substanţă pe care au creat-o împreună dl. Bensington şi profesorul Redwood; şi, ţinînd seama acum de tot ce a realizat ea şi va mai realiza cu siguranţă, consider că nu e nici un crîmpei de exagerare în asemenea denumire. Dar dl. Bensington n-ar fi botezat-o la rece cu acest nume, aşa cum n-ar fi ieşit din apartamentul său din Sloane Street, înveşmîntat în purpura regală şi cu o cunună de lauri pe frunte. Aceste cuvinte au fost numai primul său strigăt de uimire. El a numit-o ***Hrana Zeilor*** în entuziasmul său, care a durat cel mult o oră. După aceea, şi-a zis că fusese absurd. Cînd s-a gîndit întîia dată la acest lucru, a văzut un şir întreg de posibilităţi uriaşe — pur şi simplu uriaşe — dar după această privelişte uluitoare, după prima clipă de uimire, a închis cu hotărîre ochii, aşa cum trebuia să facă orice „savant” conştiincios. După aceea, ***Hrana Zeilor*** începuse să sune

gălăgios, aproape indecent. A rămas surprins că folosise această expresie şi, totuşi, ceva din clipa aceea de luciditate a continuat să-l domine şi să izbucnească la răstimpuri din el.

— Într-adevăr, ştii, zise el, freeîndu-şi mîinile şi rîzînd nervos, are mai mult decît un interes teoretic. De exemplu, continuă el, aducîndu-şi faţa aproape de faţa profesorului şi vorbind aproape în şoaptă, poate că, dacă ar fi preparată cum trebuie, s-ar putea vinde... — Chiar ca o hrană, zise el, îndepărtîndu-se. Sau cel puţin ca un ingredient. Presu- punînd, desigur, că este comestibilă. Uri lucru pe care nu putem să-l ştim pînă cînd n-o vom prepara.

Se întoarse pe covoraşul din faţa căminului, cercetîndu-şi găurile bine conturate de pe pantofii săi de pînză.

— Ce nume? zise el, căutînd un răspuns la o întrebare. În ce mă priveşte, eu înclin spre un nume clasic. Asta îi dă un aer mai ştiinţific, mai demn. M-am gîndit... nu ştiu dacă nu vei considera absurd din partea mea... Puţină imaginaţie este permisă uneori... ***Heracleoforbia.*** Ei? Hrănirea unui eventual Hercule? Ştii că e posibil?... Bineînţeles, dacă eşti de altă părere...

Redwood stătea pe gînduri, cu ochii aţintiţi la foc, şi nu făcu nici o obiecţie.

— Crezi că ar merge?

Redwood dădu cu gravitate din cap.

— Ar putea să fie şi ***Titanoforbia.*** Hrana Titanilor... Preferi primul nume?

— Eşti sigur că nu ţi se pare puţin cam prea...?

— Nu.

— Ah! Îmi pare bine.

Şi astfel au numit-o ***Heracleoforbia*** în tot cursul cercetărilor, şi în raportul lor — raport care nu a fost niciodată publicat, din cauza întîmplărilor neaşteptate ce le-au răsturnat apoi toate hotărîrile — ea este înscrisă invariabil aşa. Trei substanţe înrudite au fost preparate, pînă să dea ei peste aceea pe care o prevăzuseră în speculaţiile lor, iar despre tustrele vorbeau ca despre ***Heracleoforbia* I,** ***Heracleoforbia* II,** şi ***Heracleoforbia* III.** ***Heracleoforbia* IV** este cea căreia eu — insistînd asupra numelui dat iniţial de Bensington — îi spun aici ***Hrana Zeilor.***

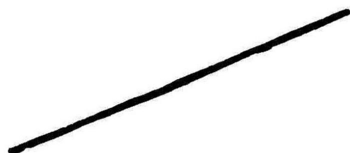
3

Ideea a fost a d-lui Bensington, însă fiindcă îi fusese sugerată de o idee dintr-un articol al profesorului Redwood din ***Philosophical Transactions,*** el l-a consultat de îndată pe acest domn, înainte de a o duce mai departe; asta, fireşte pe lîngă faptul că era o cercetare atît în domeniul chimiei, cît şi al fiziologiei.

Profesorul Redwood era unul din oamenii de ştiinţă deprinşi cu tot felul de schiţe şi curbe. Dumneavoastră cunoaşteţi dacă sînteţi cît de cît genul de cititori care îmi plac mie — soiul de articole ştiinţifice la care mă refer. Este un fel de articol căruia nu-i afli nici cap nici coadă, iar la sfîrşit dai peste cinci sau şase diagrame lungi, împăturite, care se deschid şi arată nişte desene anumite în zigzag, săgeţi exage- rate de fulger sau nişte lucruri sinuoase şi inexplicabile numite „curbe line”, aşezate pe ordonate şi abscise — şi tot lucruri de acest gen. Te uiţi la ele multă vreme, nedumerit, şi închei cu bănuiala că nu le pricepi nu numai tu, dar că nici autorul n-a priceput mai nimic. De fapt însă ştii că mulţi dintre oamenii de ştiinţă înţeleg foarte bine sensul propriilor lor lucrări, şi doar un defect de exprimare pune un obstacol între el şi noi.

Înclin să cred că Redwood gîndeşte în schiţe şi curbe. Şi după lucrarea sa monumentală asupra ***timpilor de reac- ţie*** (cititorul fără pregătire ştiinţifică e sfătuit să-şi fixeze mai mult timp atenţia asupra acestui lucru şi totul va deveni clar ca lumina zilei). Redwood a început să construiască curbe line şi sfigmograme despre creştere, iar unul din articolele sale despre creştere i-a dat, de fapt, ideea d-lui Bensington.

Redwood măsura creşterea fiinţelor de tot felul, pisici, căţei, floarea soarelui, ciuperci, fasole şi (pînă cînd soţia lui i-a interzis) l-a măsurat şi pe propriul său copil, arătînd că creşterea merge nu în ritm regulat, sau, după cum arăta el, ***astfel:***

ci cu salturi şi întreruperi ***de acest gen:***

şi că, se pare, nimic nu creşte ritmic fără încetare, iar după cîte credea el, nici n-ar putea să crească ceva ritmic şi fără încetare; era ca şi cînd orice fiinţă vie trebuie mai întîi să acumuleze forţa pentru a creşte, apoi să crească cu vigoare numai o perioadă de timp, iar după aceea să aştepte o vreme pînă cînd îşi va putea continua din nou creşterea. Într-un limbaj complicat şi foarte tehnic, de „savant" într-adevăr scrupulos, Redwood sugera că procesul de creştere solicita probabil prezenţa unei cantităţi considerabile de substanţă necesară din sînge, care se forma foarte încet, şi că atunci cînd această substanţă era epuizată de creştere, ea se înlocuia foarte încet, timp în care organismul trebuia să aştepte. El compara această substanţă necunoscută cu uleiul dintr-o maşină. Un animal în creştere era ca un motor, sugera el, care se poate mişca pe o anumită distanţă şi apoi trebuie uns din nou, înainte de a porni iar. („Dar de ce nu s-ar unge motorul din afară?" a spus dl. Bensington, cînd a citit articolul.) Şi toate acestea, spunea Redwood cu inconsecvenţa nervoasă şi amuzantă a celor din spiţa lui, s-ar putea foarte bine să arunce o lumină asupra misterului anumitor glande cu secreţie internă. Ca şi cum ar avea vreo legătură una cu alta!

Într-o comunicare ulterioară, Redwood merse mai departe. El dădu o interpretare perfectă diagramelor — acestea erau ca traiectoriile unor rachete; şi miezul lor — dacă aveau vreun miez — era sîngele de căţei şi pisici şi seva din floarea-soarelui şi sucul din ciuperci, în care ceea ce numea el „faza de creştere" se deosebea numai în ce priveşte proporţiile unor anumite elemente din sîngele şi din seva lor, în zilele cînd, propriu-zis, nu creşteau.

Cînd dl. Bensington, după ce privi diagramele din toate păr-ţile, începu să înţeleagă care era accastă diferenţă, o mare ui-mire puse stăpînire pe el. Pentru că, vedeţi, diferenţa probabil că se datora prezenţei chiar a substanţei pe care încercase de curînd s-o izoleze în cercetările sale asupra alcaloizilor ce sti-mulează sistemul nervos. El puse articolul lui Redwood pe

pupitrul care se legăna incomod lîngă fotoliul său, îşi scoase ochelarii cu rama de aur, suflă pe ei şi îi şterse cu grijă.

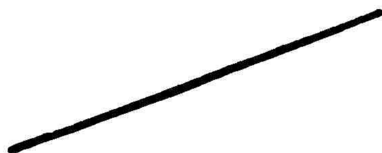
— Pe Jupiter! zise dl. Bensington.

Apoi, aşezîndu-şi din nou ochelarii pe nas, se întoarse spre pupitrul care, de îndată ce fu atins cu cotul, scoase un scîrţîit cochet şi aruncă articolul cu toate diagramele lui, împrăştiind foile pe podea. „Pe Jupiter!” zise dl. Bensington, apăsîndu-şi burta de braţul fotoliului, fără să ţină seama de confortul personal, iar apoi, văzînd că tot nu poate să ajungă la broşură, se lăsă jos în patru labe, şi o ajunse. Acolo, pe podea, îi veni ideea să dea substanţei numele de ***Hrana Zeilor...***

Căci, vedeţi, dacă el şi Redwood nu se înşelau, atunci injectînd sau administrînd această nouă substanţă a sa în hrană, ar îndepărta „faza de repaus”, iar creşterea, în loc să meargă în ***acel fel:***

ar merge (dacă mă urmăriţi) ***astfel:***

4

În noaptea de după conversaţia sa cu Redwood, dl. Bensington nu dormi aproape nici o clipă. La un moment dat i se păru că aţipeşte, dar n-a fost decît pentru o clipă, şi atunci el visă că săpase o groapă adîncă în pămînt şi turnase în ea tone întregi din ***Hrana Zeilor,*** iar pămîntul se umfla într-una, şi toate graniţele ţărilor se frîngeau, şi ***Societatea Regală de Geografie*** lucra ca o breaslă uriaşă de croitori, împingînd mereu ecuatorul.

Fireşte, acesta nu era decît un vis ridicol, care însă vădea starea de surescitare mintală la care ajunsese dl. Bensington şi adevăratul preţ ce-l dădea ideii sale mult mai bine decît oricare

din lucrurile spuse ori săvîrşite de el cînd era treaz şi conştient. Altfel nu l-aş fi menţionat, pentru că, în general, cred că nu e de loc interesant pentru oameni să vorbească unii cu alţii despre visele lor.

Printr-o stranie coincidenţă, Redwood avu şi el în noaptea aceea un vis, şi acest vis arăta ***astfel:***

Era o diagramă de foc pe fîşia lungă a unui abis. Iar el (Redwood) stătea pe o planetă, dinaintea unui soi de platformă neagră, ţinînd o conferinţă asupra noului mod de creştere, devenit acum cu putinţă; el vorbea în faţa Institutului mai mult decît Regal, al Forţelor Primordiale, forţe care mai înainte, adică în vremea creşterii raselor, imperiilor, sistemelor planetare şi lumilor, merseseră ***astfel:***

ba în unele cazuri chiar ***astfel:***

Şi el le explica ascultătorilor săi, cu multă luciditate şi convingere, că aceste metode lente, chiar retrograde, vor fi în scurt timp înlăturate, datorită descoperirii sale.

Ridicol, desigur! Dar asta arată de asemeni...

...Dacă visul trebuie privit într-un chip profetic sau plin de semnficaţii, afară de cele afirmate categoric de mine, altceva nu pot să spun.

Capitolul II

FERMA EXPERIMENTALA

1

Îndată ce dl. Bensington s-a văzut în stare de a prepara cu adevărat această substanţă, a şi propus din capul locului experimentarea ei asupra mormolocilor. De obicei, asemenea substanţe se încearcă mai întîi neapărat asupra mormolo- cilor, de vreme ce mormolocii pentru asta şi sînt făcuţi. Şi s-a stabilit ca experienţele să fie conduse de el şi nu de Redwood, căci laboratorul lui Redwood era ocupat cu aparatele balistice şi animalele necesare unei cercetări asupra ***Variaţiei Diurne*** a ***Frecvenţei*** de ***Împungere*** la ***Viţeii Tineri,*** o cercetare care dădea curbe surprinzătoare şi nefireşti, iar prezenţa globurilor de sticlă pline cu mormoloci era cît se poate de nedorită în timpul desfăşurării unor atari cercetări.

Dar cînd dl. Bensington i-a mărturisit verişoarei sale Jane o parte din ceea ce avea el în minte, ea a opus un veto prompt introducerii vreunei cantităţi de mormoloci sau a oricăror alte creaturi experimentale de acest gen în apartamentul lor. Ea nu a avut însă nimic împotrivă ca el să folosească una din încă- perile apartamentului pentru o chimie neexplozivă, care, după părerea ei, tot n-avea să ducă la nimic, aşa că l-a lăsat să-şi instaleze un cuptor cu gaz, o chiuvetă şi un dulap ermetic de refugiu din faţa furtunilor curăţeniei săptămînale, la care ea nu vroia să renunţe. Şi, pentru că Jane cunoscuse oameni dedaţi băuturii, privea rîvna lui de a se distinge în societăţile savante ca pe un excelent înlocuitor al celeilalte forme, mai vulgare, de desmăţ. În schimb ea nu putea şi nici nu voia să îngăduie prezenţa vreunui soi de făpturi în cantitate mare, care „se zvîrcoleau” cînd erau vii şi „împuţeau totul” cînd erau moarte. Ea mai zicea că aceste îndeletniciri sînt nesănătoase, iar Bensington era cunoscut ca un om delicat şi ar fi fost o prostie să spună că nu era. Cînd Bensington a încercat să-i lămurească uriaşa importanţă a acestei eventuale descoperiri, ea a spus că totul era foarte bine, dar dacă ea ar fi consimţit să facă el ceva scîrbos şi insalubru în casa aceea (şi pînă la urmă asta şi era de fapt), atunci ea era sigură că tot el ar fi fost acela care să se plîngă primul.

Dl. Bensington se plimba prin odaie în lung si-n lat, fără să ţină seama de bătături, şi îi vorbea ferm şi supărat, dar fără cel mai mic efect. El spunea că nimic nu trebuie să stea în calea

Progresului Ştiinţei şi ea spunea că Progresul Ştiinţei era una — şi o grămadă de mormoloci într-un apartament era cu totul altceva; el spunea că în Germania era un fapt sigur că unui om cu o idee ca a lui i s-ar pune numaidecît la dispoziţie un laborator de cinci sute de metri cubi, utilat cu tot ce este necesar — şi ea spunea că îi pare bine şi întotdeauna i-a părut bine că nu era nemţoaică; el spunea că asta îi va aduce o faimă veşnică — şi ea spunea că mai curînd îi va aduce boală, dacă va ţine o grămadă de mormoloci într-un apartament ca al lor; el spunea că e stăpîn în casa lui — şi ea spunea că, decît să îngrijească de nişte mormoloci, mai bine se duce să se angajeze slujnică la vreo şcoală; apoi el i-a cerut să fie rezonabilă şi dînsa i-a cerut lui să fie rezonabil şi să renunţe la afacerea asta cu mormolocii; şi el i-a spus că ar trebui să-i respecte ideile, iar dînsa i-a răspuns că n-are de gînd, dacă aceste idei sînt rău mirositoare; şi atunci el şi-a dat frîu liber şi a spus — în ciuda recomandărilor clasice ale lui Huxley în această privinţă — o vorbă urîtă. Vorba nu era chiar aşa de urîtă; totuşi — destul de urîtă.

În cele din urmă, ea s-a arătat foarte jignită, iar el s-a văzut nevoit să-i ceară iertare; perspectiva de a experimenta vreodată ***Hrana Zeilor*** asupra mormolocilor în apartamentul lor a dispărut cu totul într-un potop de scuze.

Astfel Bensington a fost nevoit să se gîndească la alte căi pentru a-şi duce mai departe experienţele de nutriţie care să demonstreze valoarea descoperirii sale, îndată ce a izolat şi a preparat această substanţă. Cîteva zile a meditat asupra posibilităţii de a-şi hrăni mormolocii în altă parte, folosind o persoană de încredere, şi atunci, văzînd întîmplător o frază într-un ziar, s-a gîndit la o fermă experimentală.

…Şi la pui. Asta i-a venit în minte deodată; aşa s-a gîndit el la o fermă de păsări. Pe neaşteptate, a fost cuprins de viziunea unor pui care creşteau enorm. Vedea imaginea unor coteţe şi ogrăzi, coteţe din ce în ce mai mari şi ogrăzi din ce în ce mai întinse. Puii sînt atît de la îndemîna oricui, pot fi hrăniţi şi supravegheaţi atît de uşor, sînt mult mai lesne de mînuit şi de măsurat, încît acum mormolocii i se păreau, în comparaţie cu puii, nişte animale cu totul sălbatice şi scăpînd oricărui control. Nu putea să înţeleagă de ce nu se gîndise de la început la pui, în loc să se gîndească la mormoloci. Printre altele, asemenea

gînd l-ar fi scutit de toate aceste necazuri cu verişoara Jane. Cînd i-a sugerat lui Redwood această idee, Redwood a fost întru totul de acord cu el.

Redwood spunea că era convins că fiziologii comit o mare greşeală, făcînd experienţe pe animale mici şi nefolositoare. Este întocmai ca şi cum ai face experienţe în chimie cu o cantitate insuficientă de substanţe; erorile de obser- vaţie şi de manipulare devin disproporţionat de mari. Era extrem de important în momentul de faţă ca oamenii de ştiinţă să-şi afirme dreptul de a avea materialul lor ***mare.***

De aceea, el făcea acum o serie de experienţe la Colegiul din Bond Street asupra unor viţei, în ciuda unor anumite inconveniente cu studenţii şi profesorii de la alte catedre, pricinuite de neatenţia lor pe coridoare faţă de viţei. Dar curbele pe care le obţinea el erau deosebit de interesante şi aveau să justifice pe deplin alegerea făcută, atunci cînd aveau să fie publicate. În ceea ce-l priveşte, de n-ar fi fost dotarea ştiinţifică neadecvată din această ţară, el n-ar fi lucrat niciodată, dacă s-ar fi putut, pe animale mai mici decît o balenă. Dar un ***Vivarium*** public, pe o scară sufi- cient de mare pentru a face acest lucru posibil, era în pre-zent, se pare, cel puţin în această ţară, o doleanţă utopică. În Germania... etc.

Deoarece viţeii lui Redwood cereau o supraveghere zilnică din partea lui, alegerea şi echiparea Fermei Experimentale a căzut în sarcina lui Bensington. De asemeni, întregul cost, se înţelege, urma să fie suportat de Bensington, cel puţin pînă cînd se va putea obţine o donaţie. În consecinţă, el a început să alterneze munca din laboratorul aflat în apartamentul său cu căutarea unei ferme de-a lungul liniilor ferate din sudul Londrei; ochelarii săi scrutători, chelia sa neacoperită şi pantofii săi de pînză jerpelită i-au umplut de speranţe zadarnice pe stăpînii numeroaselor proprietăţi nerentabile din partea locului. El a publicat şi anunţuri în cîteva ziare şi în ***Natura,*** solicitînd serviciile unei perechi (căsătoriţi) pline de răspundere, punctuale, active şi pricepute în creşterea păsărilor, care să se ocupe de o fermă experimentală de trei pogoane.

Locul de care avea nevoie l-a găsit la Hickleybrow, lîngă Urehot, în Kent. Era un loc straniu şi izolat, într-o vîlcea înconjurată de

păduri bătrîne de pini, cere erau negri şi respingători în vreme de noapte. Un umăr cocoşat de deal acoperea apusul soarelui şi un puţ secat, cu o îngrăditură dărăpănată, micşora locul. Căsuţa era fără iederă, cîteva geamuri erau sparte şi şopronul pentru căruţă arunca o umbră neagră în plină zi. Locul se găsea la o milă şi jumătate de ultima casă a satului şi singurătatea era aparent tulburată de cîte un ecou nedesluşit.

Locul acesta i-a făcut lui Bensington impresia că este foarte bine adaptat cerinţelor unor cercetări ştiinţifice. Bensington s-a plimbat în jurul acareturilor, schiţînd cu mîna coteţele şi ograda şi a constatat că bucătăria ar putea să adăpostească o serie de clocitoare şi scoşti adoptive, cu un minimum de modificări. A luat imediat terenul în arendă. Apoi, întorcîn-du-se spre Londra, s-a oprit la Dunton Green, a căzut la învoială cu o pereche care răspunsese anunţului său şi în aceeaşi seară a reuşit să izoleze o cantitate suficientă de ***Heracleoforbia*** **I,** care să justifice pe deplin aceste angajări.

Perechea aleasă, care era destinată să devină, sub ordinele d-lui Bensington, prima pereche de distribuitori de pe pămînt ai ***Hranei Zeilor,*** era compusă din doi oameni nu numai destul de bătrîni, dar şi extrem de murdari. Această din urmă trăsătură nu a fost observată de dl. Bensington, pentru că nimic nu distruge atît de mult spiritul de observaţie general, ca o viaţă bazată pe ştiinţa experimentală. Se numeau Skinner, dl. şi d-na Skinner, şi dl. Bensington i-a descusut, într-o odăiţă cu geamurile închise ermetic, cu o oglindă pătată pe poliţa de deasupra căminului şi cu cîteva ***calciolaria*** bolnăvicioase.

D-na Skinner era o bătrînă mărunţică, nepurtînd nimic pe cap decît părul ei alb şi murdar, strîns la spate în coc şi cu o faţă care începuse prin a fi — şi redevenise acum, prin pierderea dinţilor şi scofîlcirea bărbiei, cum şi zbîrcirea restului feţei — aproape numai şi numai nas. Era îmbrăcată în cenuşiu închis (dacă se poate spune că îmbrăcămintea ei avea vreo culoare), cîrpită într-un loc cu flanelă roşie. L-a poftit să intre şi i-a vorbit cu vorbe măsurate, privindu-l pe lîngă şi pe deasupra nasului, în timp ce dl. Skinner, după spusele ei, îşi schimba toaleta. Avea un dinte cu un rol important în pronunţarea cuvintelor şi îşi ţinea mîinile strînse cu nervozitate una într-alta. I-a spus d-lui Bensington că crescuse mulţi ani păsări şi cunoştea totul referitor la clocitoare; de fapt, ei conduseseră la un moment

dat o fermă de păsări, care în cele din urmă a eşuat din cauza lipsei de pui.

— Fără pui nu faci nimic, zise d-na Skinner.

Dl. Skinner îşi făcu apariţia; era un om cu faţa mare — cepeleag şi cu o privire chiorîşă; te privea pe deasupra capului; în picioare avea nişte papuci jerpeliţi, care apelau la simpatia d-lui Bensington; avea de asemeni o lipsă vădită de nasturi la haine. Îşi strîngea la piept haina şi cămaşa cu o mînă şi schiţa diferite contururi pe faţa de masă, de culoare neagră şi aurie, cu degetul arătător al mîinii celeilalte, în timp ce ochiul său rătăcitor privea — aşa s-ar fi putut crede — la sabia lui Damocles ce atîrna deasupra capului d-lui Bensington, cu o expresie de tristă detaşare.

— Nu doriţi să scoateţi cîştig din ferma asta. Nu, domnule! E tot una, domnule. E o ***esperienţă!*** Chiar aşa.

El declară că se pot duce numaidecît la fermă. Nu avea nimic de făcut la Dunton Green, în afară de puţină croitorie.

— Nu este prea plăcut ***aiţi,*** aşa cum crezusem, şi ***aiţi*** nu am ***ţine*** ştie ***ţe*** lucruri, zise el; aşa că dacă nu aveţi nimic împotrivă, putem veni...

Într-o săptămînă, dl. şi d-na Skinner erau instalaţi la fermă, iar tîmplarul din Hickleybrow alterna munca de construire a îngrăditurilor şi a coteţelor cu o discuţie sistematică despre dl. Bensington.

— Nu ştiu prea multe despre el, zise dl. Skinner. Dar, după cîte pot să-mi dau seama, pare să fie sau prost sau nebun.

— Eu cred că e puţin sărit, zise tîmplarul din Hi-ckleybrow.

— Îşi închipuie că se ***priţepe*** la păsări, zise dl. Skinner. O, Doamne! Ai crede că nimeni altul nu se ***priţepe*** ca el.

— Păi cam seamănă cu o găină, zise tîmplarul din Hi-ckleybrow; cu ochelarii ăia ai lui!

Dl. Skinner se apropie de tîmplarul din Hickleybrow şi îi vorbi pe un ton confidenţial, şi un ochi al lui privea trist spre satul din depărtare, iar celălalt era vioi şi răutăcios.

— Trebuie să măsori în fiecare zi fiecare găină! aşa mi-a spus... Ca să vezi dacă creşte cum trebuie. Ei, ***ţe ziţi?*** Fiecare găină, în fiecare zi!

Şi dl. Skinner îşi duse mîna la gură ca să rîdă în dosul ei, într-un fel rafinat şi molipsitor, îndoindu-se din spate foarte tare — şi numai celălalt ochi al său nu participa la acest rîs. Apoi, nefiind sigur dacă tîmplarul pricepuse, repetă într-o şoaptă apăsată: „Să le măsori!”

— E mai rău decît patronul nostru; să fiu al dracului dacă nu-i aşa! zise tîmplarul din Hickleybrow.

2

Munca experimentală este lucrul cel mai obositor din lume (în afară doar de rapoartele despre ea în ***Philosophical Transactions)*** şi d-lui Bensington i s-a părut că a trecut prea mult timp, pînă cînd întîiul său vis asupra posibilităţilor uriaşe

să fie înlocuit de o fărîmă de realizare. El luase în arendă ferma experimentală în octombrie şi abia în mai s-au întrezărit primele perspective de succes. ***Heracleoforbia* I, II** şi **III** au fost încercate şi au dat greş de fiecare dată; avea bătaie de cap cu şobolanii de la ferma experimentală, şi mai avea bătaie de cap şi cu soţii Skinner. Singurul mod de a face pe Skinner să execute ce i se spunea era să-l concedieze. Atunci el îşi freca bărbia nerasă — era întotdeauna nebărbierit şi totuşi, lucru ciudat, barba nu apuca să-i crească niciodată — cu mîna osoasă şi în acelaşi timp se uita la dl. Bensington cu un ochi, şi pe deasupra lui cu celălalt, şi spunea:

— Oh, desigur, domnule… dacă vorbiţi serios!…

Dar în cele din urmă s-au arătat zorii succesului. Şi crainicul acestui succes a fost o scrisoare scrisă cu litere lungi şi subţiri de mîna d-lui Skinner:

„Noul puiet a ieşit, scria dl. Skinner, şi nu prea îmi place cum arată. Cresc foarte mari — cu totul altfel decît lotul de pînă la dispoziţiile dumneavoastră. Ultimii, înainte de a-i mînca pisica, erau nişte pui destul de frumoşi, dar aceştia cresc ca nişte scaieţi. N-am mai văzut niciodată aşa ceva. Ciugulesc atît de tare, lovind cu ciocul peste marginea ghe- telor, încît nu sînt în stare să le dau măsura exactă. Sînt adevăraţi uriaşi şi mănîncă totul ca nişte uriaşi. În curînd vom mai avea nevoie de grăunţe, căci n-aţi mai văzut nici-odată pui care să mănînce atît. Sînt mai mari decît găinile Bantam. Dacă merg tot aşa, or să ajungă să fie nişte păsări pentru expoziţie, gigantici cum sînt. Mai mari decît Ply-mouth Rock. Noaptea trecută m-am speriat, crezînd că pisica s-a dus la ei, şi cînd am privit pe geam aş fi putut să jur că am văzut-o intrînd pe sub gardul de sîrmă. Cînd am ieşit însă afară, puii erau treji cu toţii şi ciuguleau flămînzi, dar n-am văzut nici urmă de pisică. Aşa că le-am dat o găleată de grăunţe şi m-am încuiat în casă. Aş dori să ştiu dacă trebuie să continui să-i hrănesc după cum mi-aţi dat dispoziţie. Hrana pe care aţi amestecat-o aproape că s-a terminat şi nu vreau să mai amestec singur, din cauza accidentului cu budinca. Cu multe salutări din partea noastră şi aşteptînd în continuare dispoziţiile

dumneavoastră,

Cu deosebit respect,
Alfred Newton Skinner".

Aluzia din ultima parte se referea la o budincă cu lapte, în care se amestecase din întîmplare nişte ***Heracleoforbia* II,** cu rezultate dureroase şi aproape fatale pentru soţii Skinner.

Dar dl. Bensington, citind printre rînduri, a văzut în acest belşug de creştere atingerea ţelului mult aşteptat. În dimineaţa următoare, a coborît în gara Urshot; în valiza pe care o ducea în mînă avea, închisă în trei cutii, o cantitate din ***Hrana Zeilor*** suficientă pentru toţi puii din Kent.

Era o dimineaţă frumoasă şi luminoasă, spre sfîrşitul lui mai, şi bătăturile sale se comportau atît de bine, încît se hotărî să meargă pe jos prin Hickleybrow pînă la ferma sa. Avea de mers cu totul vreo trei mile şi jumătate, prin parc şi prin sat şi apoi de-a lungul poienilor verzi ale rezervaţiilor din Hickleybrow. Copacii erau acoperiţi de verdeaţa proaspătă a primăverii, lăstărişul era ticsit de flori albe şi roşii, toată pădurea era plină de zambile albastre şi orhidee purpurii, şi pretutindeni se auzeau păsări — sturzi, mierle, prihori, cintezoi şi multe altele; iar într-un colţ mai însorit al parcului o ferigă se desfăcu şi ţîşni din ea un cerb roşcat.

Acestea toate îi aduseră aminte d-lui Bensington de bucuriile lui de odinioară, pe care acum le uitase; descoperirea îi apăru într-o lumină mai vie şi mai plină de încîntare şi i se păru că ziua asta era cea mai fericită din viaţa lui. Cînd văzu, la umbra pinilor sau în lumina soarelui, puii care mîncaseră din ***Hrana*** preparată de el, uriaşi şi greoi, mai mari acum decît o găină în toată firea şi care tot mai creşteau, îmbrăcaţi încă în primul lor puf galben (abia pătat cu o culoare brună de-a lungul spinării), îşi dădu cu adevărat seama că aceasta este cea mai fericită zi din viaţa lui.

La insistenţele d-lui Skinner, dl. Bensington intră în curtea îngrădită, dar după ce fu ciugulit de cîteva ori prin crăpăturile din pantofi, ieşi afară şi privi la aceşti monştri prin plasa de sîrmă. Privea cu capul lipit de plasă şi le urmărea mişcările, ca şi cum nu mai văzuse niciodată pui.

— Cum vor fi ăştia cînd vor creşte mari? Nu pot să-i închipui, zise dl. Skinner.

— Mari cît un cal, zise dl. Bensington.

— Cam aşa ***ţeva,*** zise dl. Skinner.

— Cîţiva oameni vor putea să se sature dintr-o singură aripă! zise dl. Bensington. Vor trebui tăiaţi la încheieturi, cum fac măcelarii cu vitele.

— N-o să continue să crească tot aşa, zise dl. Skinner.

— Nu? întrebă dl. Bensington.

— Nu, zise dl. Skinner. Cunosc eu ***aţest*** soi. ***Înţep*** să crească mari, dar nu merg mereu aşa! Nu.

Se făcu tăcere.

— E vorba de îngrijire, zise dl. Skinner, modest.

Dl. Bensington îşi întoarse brusc ochelarii spre el.

— Noi i-am crescut tot atît de mari aproape, acolo unde am fost mai înainte, zise dl. Skinner, cu ochiul cel bun ridicat în chip pios şi adăugă: Adică eu şi soţia mea.

Dl. Bensington făcu inspecţia obişnuită prin toate anexele fermei, dar se întoarse repede înapoi. Vedeţi, era într-adevăr mai mult decît aşteptase. Drumul ştiinţei e atît de întorto- cheat şi încet! După primele speranţe şi înainte de a ajunge la o realizare practică, aproape totdeauna trec ani întregi, în care se ivesc tot felul de piedici, şi iată, iată că ***Hrana Zeilor*** venea după mai puţin de un an de încercări! Era prea frumos, prea frumos. Această speranţă, amînată într-una, care este hrana zilnică a fanteziei omului de ştiinţă, el nu o va mai avea! Cel puţin aşa i se părea lui în momentul acela. Se întoarse şi privi de mai multe ori la aceşti uluitori pui ai săi.

— Ia să vedem, zise el. Va să zică, au abia zece zile. Şi faţă de mărimea unui pui obişnuit, cred că sînt cam de şase sau şapte ori mai mari…

— Este timpul să-i ***ţerem*** să ne mărească salariul, zise dl. Skinner către soţia sa. E încîntat de felul cum am crescut puii ***aţeia,*** e tare încîntat.

Seaplecă apoi cu un aer confidenţial spre ea.

— Crede că e din cauza ***drăţiei aţeleia*** de hrană, zise el cu mîna la gură şi scoase un chicotit din cavitatea faringelui său…

În ziua aceea, dl. Bensington era un om într-adevăr fe- ricit. Nu era dispus să găsescă nici o greşeală în amănuntele îngrijirii pe care o dădeau ei puilor. Soarele scosese la iveală rezultatele acumulate ale nepăsării soţilor Skinner, mai violent decît le zărise el vreodată. Dar aprecierile sale erau dintre cele mai bune. Gardul de sîrmă era în multe locuri stri-cat, însă el primi cu destulă satisfacţie explicaţia d-lui Skin-ner că „o vulpe sau un cîine sau aşa ***ţeva”*** a făcut asta. Observă că nici clocitoarele nu fuseseră curăţate.

— Nu au fost, domnule, zise d-na Skinner, stînd cu braţele încrucişate şi zîmbind timid din dosul nasului. N-am avut de loc vreme să le curăţăm de cînd am venit aici...

Urcă scările să vadă cîteva găuri de şobolani, pentru care Skinner spunea că va fi nevoie de o capcană — erau într-adevăr enorme — şi descoperi că odaia în care ***Hrana Zeilor*** era amestecată cu făină şi tărîţe era într-o dezordine deosebit de neplăcută. Soţii Skinner făceau parte din acel soi de oameni care găsesc utilizare pînă şi farfuriilor sparte, cutiilor de tinichea, borcanelor de murături sau cutiilor de muştar — şi încăperea era plină de asemenea obiecte. Într-un colţ se afla o grămadă de mere pe care Skinner le pusese la păstrare şi care putrezeau, şi într-un cui bătut în partea înclinată a tavanului atîrnau cîteva piei de iepure, pe care el îşi propusese să-şi încerce talentul de blănar. („Mă ***priţep*** foarte bine la blănuri şi la alte lucruri din ***aţestea”***, zise Skinner.)

Dl. Bensington, fireşte, a strîmbat critic din nas în faţa acestei dezordini, dar n-a mai făcut caz în mod inutil, şi chiar cînd a găsit o viespe care se ospăta dintr-o cană pe jumătate plină cu ***Heracleoforbia*** **IV,** pur şi simplu a remarcat cu blîndeţe că această substanţă era mai bine să fie ţinută la adăpost de umezeală, decît expusă la aer în felul acesta.

Apoi a trecut peste toate astea ca să remarce un lucru la care se gîndea de cîtva timp.

— Ştii, Skinner... cred că am să omor unul din aceşti pui... ca specimen. Cred că-l vom omorî după-amiază, şi am să-l iau cu mine la Londra.

Mai cercetă conţinutul dintr-o ceaşcă şi apoi îşi scoase ochelarii ca să-i şteargă.

— Aş vrea, zise el, aş vrea foarte mult să am vreo rămăşiţă, o mostră, din hrana din ziua aceasta. Fiindcă veni vorba, reluă el, nu cumva le dai şi carne?

— O, nu, domnule, zise Skinner, vă asigur, domnule, că ne pricepem prea bine la creşterea păsărilor de tot felul, ca să ***faţem*** una ca asta.

— Desigur că nu le daţi resturile de mîncare de la masa voastră... Mi s-a părut că observ nişte oase de iepure împrăştiate într-un colţ din curtea păsărilor...

Dar cînd s-a dus să le vadă, au constatat că erau oasele mai mari ale unei pisici, ciugulite pînă rămăseseră curate.

— Ăsta nu e pui, zise Jane, verişoara domnului Bensington. Ei bine, cred că ştiu ce-i un pui, continuă Jane cu aprindere. E prea mare pentru un pui, pe de o parte, şi în afară de asta poţi să-ţi dai perfect de bine seama că nu este un pui. E mai mult găină decît pui.

— În ceea ce mă priveşte, zise Redwood, lăsîndu-l fără voie pe Bensington să-l atragă în discuţie, trebuie să mărturisesc că luînd în considerare evidenţa...

— Oh! dacă faci asta, zise Jane, verişoara d-lui Bensington, în loc să te foloseşti de ochi ca o persoană cu judecată...!

— Dar, într-adevăr, domnişoară Bensington...!

— Oh! Continuă! zise verişoara Jane. Voi, bărbaţii, sînteţi toţi la fel.

— Luînd în considerare evidenţa, acesta desigur că se încadrează în definiţie... fără îndoială că este anormal şi hipertrofiat, însă cu toate acestea... mai ales deoarece a fost clocit dintr-un ou de găină normală... Da, cred, domnişoară Bensington, că trebuie să admit... dacă trebuie să-i dau un nume, că acesta este un fel de pui.

— Vrei să spui că este pui? zise verişoara Jane.

— ***Cred*** că este un pui, zise Redwood.

— Ce PROSTIE! zise Jane, verişoara d-lui Bensington, şi apoi, adresîndu-se lui Redwood: Oh! Îmi pierd răbdarea cu voi! şi deodată se întoarse şi ieşi din odaie, trîntind uşa.

— Şi afară de asta, Bensington, simt o mare plăcere să-l văd, Bensington, zise Redwood, după ce ecoul uşii trîntite se stinse. Cu toate că e atît de mare.

Fără vreo insistenţă din partea d-lui Bensington, el se aşeză în fotoliul scund de lîngă foc şi mărturisi fapte care ar fi părut necugetate chiar din partea unui om care nu avea nimic comun cu ştiinţa.

— Ai să gîndeşti că e un lucru nesăbuit din partea mea, Bensington, ştiu, zise el, dar adevărul este că am pus o fărîmă... nu prea mult... o cantitate infimă... în biberonul copilului, acum aproape o săptămînă!

— Dar, bine!... strigă dl. Bensington.

— Ştiu, zise Redwood, şi aruncă o privire la puiul uriaş din farfuria de pe masă. Nu s-a întîmplat nimic rău, slavă Domnului, şi-şi căută prin buzunare ţigările.

Dădu cîteva crîmpeie de amănunte.

— Bietul copil nu cîştiga în greutate... mă adusese la disperare. Winkles, un netot, fost elev de-al meu... nu e bun de nimic... Doamna Redwood are o încredere oarbă în Winkles... Ştii, un om cît un munte, voinic... În ***mine,*** bineînţeles, n-are nici un fel încredere... A învăţat-o Winkles... Aproape că nu mă lăsa să intru în odaia copilului... Trebuia să fac ceva... M-am furişat în timp ce îngrijitoarea era la micul dejun... şi am băgat în sticlă...

— Dar va ***creşte!*** spuse dl. Bensington.

— Chiar creşte. Aproape un kilogram, săptămîna tre- cută... Să-l auzi pe Winkles. Este din cauza îngrijirii lui, zice el.

— Vai de mine! Dar tot aşa spune şi Skinner!

Redwood se uită din nou la pui.

— Toată dificultatea este să pot continua, zise el. Ei nu vor să mă lase singur în camera copiilor, pentru că am încercat să fac o curbă de creştere pentru Georgina Phyllis, ştii, şi cum să fac să-i mai dau încă o doză?...

— Este nevoie?

— Plînge de două zile... nu mai poate să continue cu hrana obişnuită, în orice caz. Are nevoie de mai mult acum.

— Spune-i lui Winkles.

— La naiba cu Winkles! zise Redwood.

— Ar trebui să te duci la Winkles şi să-i dai prafurile ca să i le dea copilului...

— Cam asta va trebui să fac, zise Redwood, rezemîn- du-şi bărbia în pumn şi privind ţintă la foc.

Bensington mîngîie un timp puful de pe pieptul puiului uriaş.

— Vor fi nişte păsări monstruoase, zise el.

— Da, spuse Redwood, continuînd să-şi ţină ochii aţintiţi asupra focului.

— Mari cît nişte cai, zise Bensington.

— Şi mai mari, zise Redwood. Da, şi mai mari!

Bensington îşi luă privirile de la specimen.

— Redwood, zise el, aceste păsări vor face senzaţie.

Redwood dădu din cap, cu faţa spre foc.

— Şi, pe legea mea, zise Bensington, întorcîndu-se brusc cu o anume licărire în ochelarii săi, tot aşa şi băieţaşul tău!

— Tocmai la asta mă gîndeam şi eu, spuse Redwood.

Se lăsă pe spate, oftă, aruncă ţigara neterminată în foc şi îşi înfundă mîinile adînc în buzunarele pantalonilor.

— Exact la asta mă gîndeam şi eu. Această ***Heracleo-forbia*** se pare că va fi o substanţă anevoie de mînuit. Ritmul în care a crescut puiul ăsta...

— Un băieţaş care ar creşte cu asemenea iuţeală... zise dl. Bensington încet şi se uită spre pui, în timp ce vorbea... Zău că va fi ***Mare!***

— Îi voi administra doze din ce în ce mai mici, spuse Redwood. Sau, mai bine zis, i le va da Winkles.

— E cam prea mult pentru o experienţă.

— Da.

— Şi totuşi, ştii, trebuie să mărturisesc... mai curînd sau mai tîrziu va trebui încercată pe vreun copil.

— Oh, o vom încerca pe ***vreun*** copil... cu siguranţă.

— Chiar aşa, zise Bensington, şi se apropie, oprindu-se pe covoraşul din faţa căminului şi scoţîndu-şi ochelarii ca să-i şteargă.

— Pînă să văd puiul ăsta, Redwood, nu cred că începusem să-mi dau seama... cît de cît... de posibilităţile experienţei pe care o făceam. Abia acum încep să întrezăresc... eventualele consecinţe...

Şi chiar şi atunci, ştiţi, dl. Bensington era departe de a-şi da seama de explozia pe care avea s-o producă acest mic fitil.

4

Lucrurile se petreceau la începutul lui iunie. Cîteva săptămîni, Bensington fu împiedicat să viziteze din nou ferma experimentală de un puternic guturai imaginar, aşa că scurta vizită necesară a făcut-o Redwood. El se întoarse şi mai neliniştit decît plecase. În total, erau şapte săptămîni de creştere continuă, neîntreruptă...

Şi atunci, viespile s-ău dezlănţuit.

Era la sfîrşitul lui iulie, cu aproape o săptămînă înainte ca găinile să scape de la Hickleybrow, cînd a fost omorîtă prima

din viespile cele mari. Relatarea acestui fapt a apărut în cîteva ziare, dar nu ştiu dacă vestea a ajuns pînă la dl. Bensington, şi cu atît mai puţin dacă el a pus-o în legătură cu neglijenţa care domnea la ferma experimentală.

Nu mai poate fi nici o îndoială acum că în timp ce domnul Skinner hrănea puii d-lui Bensington cu ***Heracleoforbia* IV,** un număr de viespi erau tot atît de destoinice — poate chiar mai destoinice — să care cantităţi din aceeaşi pastă, du- cînd-o puilor lor, în grămezile de nisip din dosul pădurii de pini din vecinătate. Şi nu poate fi nici o îndoială că puilor de viespi le-a folosit această substanţă la creştere tot atît de mult cît şi găinilor d-lui Bensington. Natura face pe viespe să ajungă la maturitate efectivă mai repede decît păsările domestice şi dintre toate creaturile care, prin nepăsarea generoasă a soţilor Skinner, se împărtăşeau din binefacerile dăruite de dl. Bensington găinilor sale, viespile au fost cele din- tîi care şi-au făcut apariţia în lume.

Un argat pe nume Godfrey, de pe moşia locotenent-colo- nelului Rupert Hick, de lîngă Maidstone, a fost cel dintîi care a întîlnit şi a avut norocul să omoare unul din aceşti monştri, pe care istoria nu l-a consemnat nicăieri. El mergea printre ferigile înalte pînă la genunchi, de-a curmezişul unui luminiş dintr-o pădure de fag din parcul locotenent-colone- lului Hick, avînd puşca pe umăr — din fericire pentru el o puşcă cu două ţevi — cînd a văzut pentru prima dată viespea aceea. Venea în jos, spune el, contra luminii, aşa că n-a putut s-o vadă desluşit, şi în vreme ce se apropia, făcea un zgomot „ca de automobil”. Omul recunoaşte sincer că s-a speriat. Viespea era tot atît de mare, dacă nu chiar mai mare ca o bufniţă şi pentru ochiul său experimentat zborul ei, şi mai ales vîrtejul ceţos al aripilor, trebuie să fi părut ciudat de nepăsăresc. Instinctul de conservare, cred, s-a contopit cu îndelungata lui deprindere atunci cînd, aşa cum spune el, „a tras imediat”.

Situaţia aceasta bizară pesemne că i-a influenţat şi ţinta; oricum, cea mai mare parte a încărcăturii a dat greş, şi crea- tura a căzut doar pentru o clipă cu un bîzîit furios, care i-a trădat calitatea de viespe, apoi s-a ridicat din nou, cu dungile de pe ea vizibile în lumină. El spune că s-a îndreptat spre el. În orice caz, el a tras al doilea cartuş de la mai puţin de douăzeci de metri şi a aruncat arma la pămînt, alergînd cîţiva paşi şi

aplecîndu-se ca să se ferească de ea.

Argatul e convins că viespea a trecut în zbor la un metru de el; a atins pămîntul, s-a ridicat din nou, a căzut iar cam la treizeci de metri mai departe, apoi s-a rostogolit zvîrco-lindu-se şi împungînd de mai multe ori, cu acul, în ultima agonie. El a mai tras două cartuşe în viespe, pînă să îndrăznească să se apropie.

Cînd a măsurat-o, a văzut că viespea avea şaptezeci de centimetri în lungul aripilor desfăcute, iar acul avea o lungime de şapte centimetri. Abdomenul era rupt de trup, dar omul a apreciat lungimea creaturii de la cap pînă la ac ca fiind de aproape jumătate metru, ceea ce este aproape corect. Ochii ei compuşi erau de mărimea unei monede.

Aceasta este prima apariţie semnalată public a viespilor gigantice. A doua zi, un ciclist care cobora dealul dintre Sevenoaks şi Tombridge era cît pe-aci să treacă peste o altă viespe uriaşă, care se tîra pe drum. Trecerea lui probabil că a alarmat-o şi ea s-a ridicat în zbor cu un zgomot de gater. Bicicleta a făcut un salt din cauza emoţiei ciclistului şi, cînd a putut să privească înapoi, viespea se şi îndepărta în zbor pe deasupra pădurii, spre Westerham. După ce a mai pedalat cîtva timp, a pus frîna, a descălecat — tremura atît de tare, încît a căzut peste bicicletă, cînd s-a dat jos — şi s-a aşezat pe marginea drumului, ca să-şi revină. Avusese de gînd să ajungă pînă la Ashford, dar în ziua aceea n-a mers mai departe de Tombridge...

Apoi, lucru curios, nu s-a mai semnalat nici o viespe uriaşă timp de trei zile. Consultînd buletinul meteorologic din zilele acelea, am aflat că au fost zile noroase şi răcorite de ploi torenţiale locale, care probabil că explică această întrerupere. Apoi, în a patra zi, cerul a fost albastru, cu soare strălucitor, şi s-a produs o invazie de viespi, cum lumea cu siguranţă că nu mai văzuse niciodată.

E cu neputinţă de imaginat cîte viespi uriaşe au apărut atunci. Sînt cel puţin cincizeci de relatări despre apariţia lor. A fost şi o victimă, un băcan, care a descoperit unul din aceşti monştri într-o ladă de zahăr, şi l-a atacat nesăbuit, cu o cazma, în timp ce monstrul îşi lua zborul. Băcanul a doborît viespea la pămînt pentru o clipă, însă ea l-a înţepat prin gheată, în timp ce el o izbea din nou şi îi tăia trupul în bucăţi. Dar băcanul a fost

primul care a murit.
Cea mai dramatică din cele cincizeci de apariţii a fost cu siguranţă aceea a viespii care a vizitat British Museum pe la prînz, căzînd ca din senin asupra unuia din nenumăraţii porumbei care trăiesc în curtea clădirii, zburînd apoi sus pe cornişă ca să-şi devoreze în voie victima. După aceea s-a plimbat un timp pe acoperişul muzeului, a intrat în sala de lectură printr-un luminator, a bîzîit cîtva timp prin interiorul sălii, stîrnind panică printre cititori, şi, în cele din urmă, a găsit altă fereastră şi a dispărut din nou din văzul oamenilor.
Majoritatea celorlalte relatări nu se referă însă decît la simple treceri sau coborîri. O petrecere în aer liber a fost împrăştiată la Aldington Knoll, toate prăjiturile şi dulciurile consumate, iar un căţel a fost ucis şi sfîşiat în bucăţi lîngă Whitstable, chiar sub ochii stăpînei lui…
Străzile răsunau în seara aceea de ţipete, afişele ziarelor anunţau cu litere de-o şchioapă nimic altceva decît „Giganticele Viespi din Kent”. Toţi redactorii alergau agitaţi, în sus şi în jos pe scări, strigînd tot felul de veşti în legătură cu viespile. Şi profesorul Redwood, ieşind de la Colegiul din Bond Street la ora cinci, înfierbîntat de o discuţie aprinsă cu comitetul său în legătură cu preţul viţeilor, a cumpărat un ziar de seara, l-a deschis, s-a schimbat la faţă, a uitat într-o clipă cu totul de viţei şi de comitet, şi a luat o trăsură, îndrep- tîndu-se spre locuinţa lui Bensington.

5

Locuinţa era ocupată, aşa i s-a părut lui, excluzînd toate celelalte obiecte concrete, de dl. Skinner şi de glasul său, dacă se poate spune despre dl. Skinner sau despre glasul său că sînt obiecte concrete!
Glasul era foarte ridicat, revărsîndu-se într-o serie de accente ţipătoare.
— Nu ne mai putem opri, domnule. Am pierdut speranţa că s-ar mai îmbunătăţi ceva, ba dimpotrivă, lucrurile merg din ce în ce mai rău, domnule. (Nu-s numai viespile, domnule, mai sînt şi urechelniţe mari, domnule, atît de mari, domnule… (el arătă toată mîna şi cîţiva centimetri în plus din braţul său gras şi

murdar) aproape că au făcut-o pe d-na Skinner să leşine, domnule. Şi urzicile din jurul curţii, domnule, şi ele cresc, şi iedera, domnule, pe care am semănat-o lîngă şanţul de scurgere, şi-a vîrît cîrceii prin fereastră în timpul nopţii, domnule, şi aproape că au apucat-o, domnule, pe d-na Skinner de picioare. Asta-i din pricina hranei aceleia a dumneavoastră, domnule. Pe oriunde am împrăştiat din ea, domnule, o fărîmă, totul creşte enorm, domnule, cum nu mi-am închipuit vreodată că poate să crească ceva. E cu neputinţă să mai rămînem o lună, domnule. E peste puterile noastre! Chiar dacă viespile nu ne înţeapă, o să fim sufocaţi de iederă, dom- nule. Nu vă puteţi închipui, domnule, dacă nu veniţi acolo să vedeţi...

Îşi întoarse privirea ochiului de sus spre cornişa de deasupra capului lui Redwood.

— De unde ştim noi că n-au mîncat şi şobolanii, dom- nule! La asta mă gîndesc mai ales, domnule. N-am văzut nici un şobolan mare, domnule, dar de unde pot să ştiu... De cîteva zile sîntem înspăimîntaţi de urechelniţele pe care le-am văzut... erau cît nişte homari... două din ele, domnule... şi felul înspăimîntător în care creşte iedera, şi îndată ce am auzit viespile... îndată ce le-am auzit, domnule, am înţeles. N-am mai aşteptat nimic, decît să-mi cos un nasture pe care-l pierdusem, şi apoi am venit aici. În momentul de faţă, dom- nule, sînt copleşit de nelinişte. De unde să ştiu ce i se în-tîmplă d-nei Skinner, domnule! Iedera creşte peste tot ca un şarpe, domnule, credeţi-mă, dar trebuie s-o vedeţi numai, domnule, şi să vă daţi la o parte din drumul ei!... şi urechel- niţele care se fac din ce în ce mai mari, şi viespile... ea nu şi-a luat nici măcar o valiză, domnule, şi dacă se întîmplă ceva!...

— Dar găinile, zise dl. Bensington; cum sînt găinile?

— Le-am hrănit pînă ieri, credeţi-mă, zise dl. Skinner, dar azi dimineaţă n-am mai îndrăznit, domnule, zgomotul viespilor era ceva îngrozitor, domnule. Veneau cu duzinele. Mari cît nişte găini. I-am spus d-nei Skinner: coase-mi, zic, cîţiva nasturi, fiindcă, zic, nu pot să mă duc aşa la Londra, mă duc, zic, la dl. Bensington şi-i explic cum stau lucrurile. Şi tu să stai, zic, în odaia asta pînă mă întorc eu, şi ţine, zic, ferestrele închise cît poţi mai bine.

— Dacă n-aţi fi fost atît de îngrozitor de neglijenţi... începu Redwood.

— Oh! Nu spuneţi ***asta,*** domnule, zise Skinner. Nu acum, domnule. Nu-mi spuneţi asta mie, care sînt atît de copleşit, domnule, din cauza d-nei Skinner, domnule! Oh! nu, dom- nule! Nu sînt în stare să mă cert cu dumneavoastră. Crede- ţi-mă, domnule, nu pot! Mă gîndesc la şobolani... De unde să ştiu că n-au pătruns la d-na Skinner în timp ce eu stau aici?

— Şi n-ai făcut nici măcar o măsurătoare a acestor fru- moase curbe de creştere! zise Redwood.

— Am fost prea copleşit, domnule, spuse dl. Skinner. Dacă aţi şti prin ce am trecut, eu şi d-na! În tot cursul acestei luni. Nu ştiam ce să mai facem, domnule. Cu găinile care creşteau atît de mari, şi urechelniţele, şi iedera. Nu ştiu dacă v-am spus, domnule, iedera...

— Ne-ai mai spus toate astea, zise Redwood. Întrebarea este, Bensington, ce trebuie să facem?

— Ce trebuie să facem? zise dl. Skinner.

— Trebuie să te întorci la d-na Skinner, zise Redwood. Nu poţi s-o laşi acolo singură toată noaptea.

— Nu mă duc singur, domnule. Nici de-ar fi o duzină de doamne Skinner. Dl. Bensington trebuie...

— Prostii, zise Redwood. Viespile stau liniştite în timpul nopţii. Şi urechelniţele îţi vor fugi din cale...

— Dar şobolanii?

— Nu există nici un şobolan, spuse Redwood.

6

Dl. Skinner ar fi putut să renunţe la neliniştea sa principală. D-na Skinner nu şi-a pierdut vremea degeaba.

Pe la ora unsprezece, iedera, care crescuse neîncetat toată dimineaţa, a început să se caţere peste fereastră şi s-o întunece — şi cu cît se întuneca mai tare în casă, cu atît devenea mai limpede pentru d-na Skinner că situaţia în care se găsea va ajunge în scurtă vreme de nesuportat. I se părea că trecuseră veacuri de cînd plecase Skinner. Privi cîtăva vreme pe fereastra întunecată, printre cîrceii care se agitau, apoi păşi cu precauţie şi deschise uşa dormitorului, şi ascultă...

Totul părea liniştit; şi astfel, strîngîndu-şi poalele rochiei în

jurul picioarelor, d-na Skinner făcu un salt în dormitor şi, după ce mai întîi se uită sub pat şi se încuie în odaie, cu iuţeala metodică a unei femei încercate, începu să împacheteze pentru plecare. Patul nu fusese făcut şi odaia era presărată cu bucăţi de iederă pe care Skinner le tăiase pentru a putea închide fereastra în timpul nopţii, dar ei nu-i păsa de toată această dezordine. Făcu un balot dintr-un cearceaf curat. Îşi împachetă întreaga rufărie şi o haină de catifea pe care Skinner o purta la zile mari şi mai împachetă un borcan de murături care nu fusese deschis — şi pînă aici era în dreptul ei să împacheteze. Dar mai împachetă tot astfel şi două cutii închise ermetic care conţineau ***Heracleoforbia* IV,** pe care domnul Bensington le adusese la ultima sa vizită. (Era o femeie cinstită, bună, dar era şi bunică, şi îi ardea în piept să vadă crescînd tot atît de bine şi droaia ei de nepoţei.)

După ce a împachetat toate aceste lucruri, şi-a pus boneta pe cap, şi-a scos şorţul, a legat un nou şiret în jurul umbrelei, şi, după ce a ascultat mult timp la uşă şi la fereastră, a deschis uşa şi a ieşit afară printre primejdii. Ţinea umbrela sub braţ şi strîngea balotul cu cele două mîini noduroase şi hotărîte ale ei. Purta cea mai bună bonetă — o avea pentru sărbători — şi cei doi maci care-şi înălţau capul prin splendoarea de şireturi şi mărgele păreau însufleţiţi de acelaşi curaj plin de iritare care pusese stăpînire pe ea.

Trăsăturile din jurul rădăcinilor nasului erau crispate de hotărîre. Se săturase să stea singură acolo! Skinner n-avea decît să se întoarcă, dacă voia.

Ieşi pe uşa din faţă, nu pentru că ar fi dorit să meargă spre Hickleybrow (destinaţia ei era Cheasing Eyebright, unde locuia fiica ei măritată), ci fiindcă uşa din dos nu se putea folosi din pricina iederei care crescuse cu atîta furie din momentul cînd se răsturnase cutia cu mîncare lîngă rădăcinile ei. Ascultă cîteva clipe şi apoi închise cu grijă uşa din faţă în urma ei. La colţul casei se opri şi privi cercetător în zare...

O dîră întinsă de nisip pe dealul din spatele pădurii de pini marca cuibul viespilor uriaşe şi ea se uita într-acolo cu multă îngrijorare. Agitaţia din timpul dimineţii se sfîrşise, nici o viespe nu se zărea în clipa aceea şi, afară de un zgomot ceva mai perceptibil decît un ferăstrău mecanic care ar fi lucrat în pădure, totul era cufundat în linişte. Cît despre ure- chelniţe, ea

nu zări nici una. Jos, printre verze, părea că se mişcă ceva, însă ar fi putut tot atît de bine să fie o pisică la pîndă după păsări. Femeia stătu cîtva timp ascultînd dacă se aude ceva dintr-acolo.

Făcu cîţiva paşi pe după colţul casei, dădu peste curtea îngrădită unde se aflau puii gigantici, şi se opri din nou. „Ah!” făcu ea, văzîndu-i şi clătină încet din cap. Erau cam de înălţimea unui struţ, dar mult mai groşi la trup şi în toate privinţele mai mari. Cu totul erau cinci găini, acum cînd cei doi cocoşi se omorîseră unul pe altul. Ea ezită, văzînd atitu-dinea lor cam bleojdită.

— Bieţii de ei! zise ea şi lăsă jos balotul; n-au apă de loc. Şi n-au avut nici mîncare de douăzeci şi patru de ore! La pofta de mîncare pe care o au ei!

Îşi duse degetul subţire la buze şi stătu pe gînduri. Apoi, această femeie bătrînă şi murdară făcu ceea ce mi se pare mie o faptă de caritate eroică. Îşi lăsă balotul şi umbrela în mijlocul cărării de cărămidă şi se duse la fîntînă, scoţînd nu mai puţin de trei găleţi de apă pentru troaca goală a puilor, apoi, în timp ce puii se îmbulzeau să bea apă, ea deschise încetişor portiţa ogrăzii, şi numaidecît după aceea deveni foarte activă, îşi reluă bagajul, trecu peste gardul viu din fundul grădinii, străbătu pajiştea deasă (pentru a evita cuibul viespilor) şi porni pe cărarea şerpuită care ducea spre Cheasing Eyebright.

Urcă anevoie dealul; şi, în timp ce mergea, se mai oprea din cînd în cînd ca să-şi lase bocceaua jos şi să-şi tragă sufletul sau ca să-şi mai arunce o dată ochii îndărăt, la căsuţa din vale, de lîngă pădurea de pini. Şi cînd, apropiindu-se în cele din urmă de coama dealului, văzu în depărtare cîteva viespi care zburau spre apus, simţi un imbold să pornească întins la drum.

Curînd ajunse la loc deschis şi apoi, prin trecătoarea înaltă (care i se păru a fi un loc mai sigur) şi, pe lîngă Hickleybrow Coombe, pînă la dune. Acolo, la poalele dunelor, unde un copac înalt oferea umbră şi adăpost, se odihni cîtva timp pe un pîrleaz.

Apoi porni din nou la drum cu hotărîre…

V-o puteţi închipui, cred, cu bocceaua ei albă, ca un soi de furnică neagră ridicată în două picioare, gonind de-a lungul cărării albe, de-a curmezişul dunelor unduite, sub soarele fierbinte al după-amiezii de vară. Continua să meargă din greu

în urma nasului ei ferm şi neobosit, iar macii de pe bonetă tremurau neîncetat şi ghetele ei se făceau tot mai albe în praful de pe dune. Lip, lip, se auzeau paşii ci prin arşiţa liniştită a zilei, iar umbrela căuta într-una să alunece de sub cotul care o ţinea. Cuta de sub nas a gurii era încreţită de o hotărîre extremă şi din cînd în cînd îi spunea umbrelei să stea locului, sau se răzbuna pe bocceaua strîns legată, smucind-o. La răstimpuri buzele ei mormăiau frînturi dintr-o ceartă pe care o prevedea între ea şi Skinner.

Iar în depărtare, la cîteva mile, o clopotniţă şi o pădurice începeau să se desluşească din orizontul albastru, pentru a marca din ce în ce mai distinct colţul liniştit unde Cheasing Eyebright se adăpostea de tumultul lumii, neţinînd seama de ***Heracleoforbia*** închisă în bocceaua aceea albă care înainta cu atîta persistenţă spre un adăpost mai liniştit.

7

După cîte ştiu, puii au pătruns în Hickleybrow cam pe la ora trei după amiază. Venirea lor a fost bruscă; dar nimeni nu era pe stradă să-i vadă. Urletele violente ale micului Skelmersdale se pare că au fost primul strigăt de alarmă, anunţînd că se întîmplă ceva neobişnuit. D-ra Durgan de la Oficiul Poştal stătea ca de obicei la fereastră şi văzu găina care apucase pe nefericitul copil, alergînd cu iuţeală de-a lungul străzii cu victima sa, urmărită de aproape de alte două. Vă închipuiţi paşii legănaţi ai acelor pui atletici! Cunoaşteţi insistenţa tenace a găinilor flămînde! Aceste păsări erau de rasă Plymouth Rock, mi s-a spus, şi, chiar fără ***Heracleoforbia,*** asta-i o rasă uriaşa şi iute de picior.

Probabil că d-ra Durgan n-a fost luată chiar prin surprindere. Cu toate insistenţele d-lui Bensington de a se păstra secretul, de cîteva săptămîni circulau zvonuri despre puii uriaşi pe care îi producea dl. Skinner.

— Doamne! strigă ea, este tocmai ceea ce mă aşteptam!

Se pare că a acţionat cu multă prezenţă de spirit. Înşfăcă sacul sigilat cu scrisori care aştepta să meargă spre Urshot şi se repezi numaidecît pe uşă afară. Aproape simultan apăru şi dl. Skelmersdale la capătul satului, alb la faţă şi ţinînd în mînă o stropitoare. Şi, desigur, în cîteva clipe toţi oamenii din sat începură să dea buzna la uşi şi la ferestre.

Spectacolul oferit de d-ra Durgan în mijlocul drumului, cu întreaga corespondenţă a zilei în mînă, îl făcu pe puiul care-l avea în stăpînirea sa pe micul Skelmersdale să se oprească. Se opri într-o clipă de nehotărîre şi apoi se întoarse spre poarta deschisă a curţii lui Fulsher. Această clipă i-a fost fatală. Al doilea pui se îndreptă spre el, captură copilul prin-tr-o lovitură de cioc bine ţintită, şi trecu peste gard în grădina parohiei.

„Cot, cot, cot, cot, dac!” ţipă găina din urmă, izbită în plin de stropitoarea pe care o aruncase dl. Skelmersdale, şi fîlfîi sălbatec din aripi pe deasupra căsuţei d-rei Glue, ajun- gînd astfel în curtea doctorului, în timp ce celălalt pui gar- gantuesc îl urmărea prin curtea parohiei pe cel care pusese stăpînire pe copil.

— Doamne sfinte! strigă preotul sau (după cum spun unii) exclamă ceva mult mai bărbătesc şi alergă, învîrtind ciocanul de crochet şi răcnind, să se pună în fruntea celor care fugeau după pui.

— Opreşte-te, blestematule! strigă preotul, ca şi cum găinile acelea uriaşe ar fi fost lucrul cel mai obişnuit cu putinţă.

Apoi, văzînd că nu va putea să-l ajungă, repezi ciocanul cu toată puterea şi îl făcu să zboare într-o curbă graţioasă la vreo jumătate de metru de capul micului Skelmersdale, drept în acoperişul de sticlă al serei. Zbang! Sera cea nouă! Frumoasa seră nouă a preotesei!

Zgomotul geamurilor sparte sperie găina. Ar fi speriat pe oricine. Ea îşi lăsă victima jos, pe o tufă de dafin (de unde copilul fu cules îndată după aceea răvăşit, dar, în afară de hainele sale puţin sfîşiate, nevătămat), făcu un salt pe acoperişul grajdurilor lui Fulcher, îşi sprijini piciorul pe un loc şubred dintre ţigle, şi coborî, ca să spunem aşa, din infinit în liniştea contemplativă a d-lui Bumps, paraliticul, care — lucrul s-a dovedit acum fără putinţa de tăgadă — se puse pe fugă, în această singură împrejurare din viaţa sa, de-a lungul întregii grădini, intră alergînd în casă, fără nici un ajutor, zăvorî uşa în urma sa şi recăzu, numaidecît, în resemnarea sa creştinească şi într-o neputincioasă dependenţă faţă de soţia lui…

Ceilalţi pui fură înfruntaţi de ceilalţi jucători de crochet; puii trecură prin curtea din dos a preotului în curtea doctorului, unde ajunse în cele din urmă şi al cincilea, cloncănind neconsolat după o încercare nereuşită de a trece peste geamu-

rile serei domnului Witherspoon.

Se pare că au stat cîtva timp acolo, scormonind şi cotcodăcind meditativ, şi apoi unul din ei a început să ciugulească dintr-unul din stupii de albine ai doctorului, după care au fugit toţi, zbătîndu-se şi dînd din aripi, de-a curmezişul cîmpului către Urshot, şi n-au mai fost văzuţi pe uliţele din Hickleybrow. Aproape de Urshot au dat peste hrană cu adevărat pe măsura lor, într-un cîmp de napi, şi au ciugulit cîtva timp cu plăcere, pînă cînd li s-a dat de urmă.

Reacţia principală stîrnită în mintea oamenilor de uimitoarea invazie a găinilor gigantice a fost dezlănţuirea unei pasiuni extraordinare de a o lua la sănătoasa, de a striga şi de a arunca cu felurite obiecte, şi în foarte scurt timp aproape toţi bărbaţii valizi din Hickleybrow, precum şi cîteva femei, au ieşit cu un sortiment remarcabil de articole de lovit şi de plesnit în mînă, spre a începe urmărirea giganticelor găini. Le-au mînat spre Urshot, unde era o serbare cîmpenească, şi Urshot le-a primit ca pe încoronarea glorioasă a unei zile fericite. Au început să tragă în ele lîngă Findon Beeches, dar la început numai cu puşti pentru ciori. Desigur nişte păsări de dimensiuni atît de mari pot absorbi o cantitate nelimitată de alice, fără nici un fel de pagubă; găinile s-au împrăştiat deci undeva pe lîngă Sevenoaks, iar aproape de Tombridge una din ele a alergat, cotcodăcind cîtva timp într-o agitaţie extremă, înaintea şi paralel cu vaporaşul de după-amiază, spre marea uimire a celor dinăuntru.

Pe la ora cinci şi jumătate, două dintre ele au fost prinse cu multă dibăcie de un proprietar de circ din Tunbridge Wells, care le-a ademenit într-o cuşcă (devenită goală prin moartea unui dromader rămas văduv), împrăştiind înăuntru prăjituri şi pîine...

8

Cînd nefericitul Skinner a coborît în seara aceia din trenul de Sud-Est, la Urshot era aproape întuneric. Trenul întîr- ziase, dar nu mai mult ca de obicei, şi dl. Skinner îi atrase atenţia şefului gării asupra acestui fapt. Poate că zărise o anume umbră în ochii şefului de gară. După o scurtă ezitare, şi cu o

mişcare confidenţială a degetului spre buze, el întrebă dacă se întîmplase „ceva” în acea zi.

— Ce vrei să spui? întrebă şeful de gară, un bărbat cu vocea aspră şi emfatică.

— Despre viespile acelea.

— N-am avut prea mult timp să ne gîndim la viespi, zise şeful gării pe un ton agreabil. Am fost prea ocupaţi cu bleste- matele acelea de găini ale dumitale! şi îi trînti d-lui Skinner vestea despre pui, cum ar sparge cineva fereastra unui adver- sar politic.

— N-ai auzit nimic despre d-na Skinner? întrebă Skinner, în mijlocul acelui torent de proiectile de veşti şi comentarii energice.

— Nici gînd! zise şeful gării, ca şi cum nici nu i-ar fi trecut prin minte aşa ceva.

— Trebuie să fac cercetări în această privinţă, zise dl. Skinner, retrăgîndu-se din faţa concluziilor generalizatoare ale şefului gării asupra responsabilităţii hrănirii excesive a găinilor...

Trecînd prin Urshot, dl. Skinner fu strigat de un vărar de la carierele de lîngă Hankey şi întrebat dacă nu cumva îşi caută găinile.

— N-ai auzit nimic despre d-na Skinner? întrebă însă el.

Vărarul — cuvintele lui reale nu ne privesc pe noi — s-a arătat însă mai interesat de găini decît de altceva...

Era întuneric — cel puţin atît de întuneric cît poate fi într-o noapte senină din luna iunie în Anglia — cînd Skinner — sau cel puţin capul său — pătrunse în cîrciuma din Jolly Drovers şi grăi:

— Bună! N-aţi auzit nimic de povestea aia cu găinile mele, nu-i aşa?

— Ei, ba bine că nu! zise dl. Fulcher. Ei bine, un frag- ment din povestea asta a năvălit pe acoperişul grajdului meu şi un capitol a făcut o gaură în grădina doamnei preotese... ba pardon... în sera dumneaei.

Skinner intră cu totul.

— Aş vrea ceva întăritor, zise el, nişte gin cald şi apă, şi cu toţii începură să-i povestească despre găini.

— Vai de mine! zise Skinner. N-aţi auzit nimic despre d-na Skinner? întrebă el apoi într-o pauză.

— Despre asta, nu! zise dl. Witherspoon. Nu ne-am gîndit la ea. Nu ne-am gîndit la nici unul din voi.

— N-ai fost pe-acasă astăzi? întrebă Fulcher pe deasupra cănii din care bea.

— Dacă cumva una din păsările astea a ciugulit-o... începu dl. Witherspoon şi lăsă întreaga groază pe seama închipuirii celorlalţi...

Celor adunaţi acolo li s-a părut atunci că ar fi un sfîrşit interesant pentru o zi plină de întîmplări să meargă cu Skinner şi să vadă dacă i se întîmplase ceva d-nei Skinner. Nu se putea şti dacă nu avusese totuşi noroc în vîltoarea tuturor acelor accidente. Dar Skinner, stînd la tejghea şi bîndu-şi ginul fierbinte cu apă, cu un ochi rătăcind printre obiectele din dosul tejghelei şi cu celălalt fixat asupra Absolutului, pierdu momentul psihologic.

— Presupun că nu s-a întîmplat astăzi vreun necaz pe undeva cu viespile acelea? întrebă el cu un aer de prefăcută nepăsare.

— Am fost prea ocupaţi cu găinile dumitale, zise Fulcher.

— Bănuiesc că acum, în orice caz, s-au dus, zise Skinner.

— Cine... găinile?

— Mă gîndeam mai ales la viespi, zise Skinner.

Şi apoi, cu un aer circumspect care ar fi trezit bănuiala chiar unui copil de o săptămînă şi apăsînd pe majoritatea cuvintelor ce şi le alegea, el întrebă:

— ***Presupun*** că ***nimeni*** n-a ***auzit*** de alte fiinţe ***mari,*** nu-i aşa? ***Cîini*** sau ***pisici*** mari, sau altceva de ***acest*** fel? Cred că dacă au apărut găini mari şi viespi mari...

Rîse, ca şi cînd ar fi vorbit numai aşa într-o doară.

Dar pe feţele oamenilor din Hickleybrow apăru o expresie meditativă. Fulcher fu cel dintîi care dădu formă concretă gîndurilor acumulate de ceilalţi.

— O pisică ce ar rivaliza cu aceste găini!... zise Fulcher.

— Vai! spuse Witherspoon, o pisică ce ar rivaliza cu aceste găini...

— ...Ar fi un tigru, zise Fulcher.

— Mai mult decît un tigru, zise Witherspoon.

Cînd, în cele din urmă, Skinner porni pe cărarea pustie, de-a curmezişul cîmpului care despărţea Hickleybrow de valea sumbră, umbrită de pini, în ale cărei întunecimi iedera uriaşă se lupta în tăcere cu Ferma Experimentală, el se trezi singur.

Silueta lui fu văzută conturîndu-se desluşit pe linia orizontului, pe imensitatea senină şi caldă a cerului de nord — căci pînă acolo l-a urmărit interesul publicului — şi coborînd în noapte, în întunecimea din care se părea că nu va mai ieşi niciodată. El se scufundă în mister. Nimeni nu ştie pînă azi ce i s-a întîmplat după ce a trecut de pod. Cînd, mai tîrziu, cei doi Fulcher şi Witherspoon, îndemnaţi de propria lor fantezie, urcară dealul şi priviră după el, noaptea îl înghiţise cu totul.

Cei trei oameni rămaseră nemişcaţi unul lîngă altul. Nu se auzea nici un sunet din întunecimea păduroasă care ascundea Ferma de privirile lor.

— Totul e în ordine, zise tînărul Fulcher, rupînd tăcerea.

— Nu se vede nici o lumină, spuse Witherspoon.

— De-aici nu se poate vedea.

— E ceaţă, zise Fulcher cel mai în vîrstă.

Rămaseră cîteva clipe pe gînduri.

— S-ar fi întors, dacă s-ar fi întîmplat ceva rău, zise tînărul Fulcher, şi acest lucru păru atît de vădit şi categoric, încît bătrînul Fulcher spuse îndată „bine” şi cei trei se duseră acasă la culcare — cam îngînduraţi, e drept, asta nu pot să neg...

Un cioban de la Ferma Huckster a auzit un ţipăt în noapte, şi s-a gîndit că erau vulpi, iar dimineaţa a văzut că un miel fusese omorît, tîrît pînă la jumătatea drumului spre Hickleybrow şi aproape devorat...

Lucrul cel mai inexplicabil dintre toate era însă absenţa oricăror rămăşiţe evidente ale lui Skinner!

Cîteva săptămîni mai tîrziu, printre ruinele carbonizate ale Fermei Experimentale, s-a găsit ceva care ar putea sau nu să fie un omoplat omenesc şi în altă parte a ruinelor un ciolan lung, ros în mare măsură şi tot atît de dubios. Lîngă pîrleazul care ducea spre Eyebright s-a găsit un ochi de sticlă, şi mulţi şi-au dat seama atunci că Skinner datora mare parte din farmecul său personal acestui obiect. Ochiul privea asupra lumii cu aceeaşi inevitabilă detaşare, cu aceeaşi neclintită melancolie care făcuseră specificul înfăţişării lumeşti a d-lui Skinner.

Cercetările amănunţite printre ruine au dat la iveală inelele de metal şi îmbrăcămintea carbonizată a doi nasturi de pînză, trei nasturi de la ghete şi unul de metal, din acelea care se folosesc la încheierea accesoriilor vestimentare mai puţin vizibile. Aceste resturi au fost acceptate de persoanele autorizate drept convingătoare asupra morţii lui Skinner şi asupra împrăştierii rămăşiţelor lui pămînteşti, dar pentru întreaga mea încredinţare şi ţinînd seama de idiosincrazia sa particulară, trebuie să mărturisesc că aş fi preferat mai puţini nasturi şi mai multe oase.

Ochiul de sticlă are, desigur, un aer extrem de convingător, dacă însă era într-adevăr al lui Skinner — şi chiar d-na Skinner nu ştia cu certitudine dacă ochiul imobil al soţului era de sticlă — ceva îl schimbase din castaniu deschis într-un albastru senin şi naiv. Omoplatul este deopotrivă un document cît se poate de îndoielnic, şi aş vrea să-l pun alături de omoplatul descărnat al cîtorva din animalele domestice obişnuite, înainte de a accepta obîrşia lui omenească.

Şi unde erau, de pildă, ghetele lui Skinner? Oricît de pervers şi straniu ar fi apetitul unui şobolan, e de presupus oare că aceleaşi creaturi care au putut lăsa un miel mîncat pe jumătate, l-ar devora pe Skinner, cu păr, oase, dinţi şi cu ghete cu tot?

I-am întrebat îndeaproape pe cîţi am putut din cei care îl cunoscuseră cît de cît pe Skinner şi cu toţii au admis că nu-şi pot închipui ceva care să-l poată înghiţi. El era tipul de om

(după cum mi-a spus un marinar în retragere, care trăia într-una din căsuţele domnului W. W. Jacobs de la Dunton Green, cu un aer de importanţă obişnuit prin aceste locuri) care ,,s-ar fi descurcat în orice caz”, şi în ce priveşte devorarea sa, fostul marinar era convins că nici focul n-ar fi izbutit s-o facă. Socotea că Skinner ar fi în tot atîta siguranţă pe o plută ca oriunde în altă parte. Marinarul în retragere adăugă că nu voia să spună nimic împotriva lui Skinner; faptele erau fapte. Şi, decît să-i fi dat lui Skinner să-i coase hainele, marinarul în retragere observă că ar prefera să fie băgat la puşcărie. Aceste observaţii cu siguranţă că nu-l prezintă pe Skinner ca pe ceva ce ar putea stîrni apetitul cuiva.

Ca să fiu cu totul cinstit faţă de cititor, nici eu nu cred că s-ar fi întors la Ferma Experimentală. Cred că a rătăcit, ezitînd mult timp, peste cîmpul de lîngă Hickleybrow, şi, în cele din urmă, cînd s-a auzit acel ţipăt, a apucat-o pe linia minimei rezistenţe, ieşind din nehotărîrea sa şi dispărînd în Necunoscut.

Şi în Necunoscut, fie al acestei lumi, fie al alteia neştiute nouă, el a rămas cu încăpăţînare şi în chip neîndoielnic pînă azi...

Capitolul III

ŞOBOLANII URIAŞI

1

Două nopţi după dispariţia domnului Skinner, medicul din Podbourne se întorcea la o oră tîrzie de lîngă Hankey, în gabrioleta sa. Toată noaptea o petrecuse îngrijind un alt cetăţean neînsemnat din această ciudată lume a noastră; şi după ce şi-a făcut datoria, mîna spre casă cam somnoros. Era pe la ora două dimineaţa, şi cornul lunii tocmai răsărea. Noaptea de vară se răcorise, şi plutea o ceaţă albicioasă care făcea lucrurile nedesluşite. Doctorul era singur, căci vizitiul său zăcea bolnav

în pat, şi nu se zărea nimic în dreapta sau în stînga decît silueta misterioasă a gardurilor vii care alergau prin licărirea galbenă a felinarelor gabrioletei, cum nici nu se auzea nimic decît tropotul calului şi scîrţîitul roţilor cu ecoul lor. Calul era tot atît de liniştit ca şi doctorul şi nu e de mirare că doctorul aţipi…

Cunoaşteţi acea somnolenţă intermitentă cînd stai aşezat — cu căderea capului, cu legănarea în ritmul roţilor, apoi cu bărbia în piept şi, deodată, capul care tresare.

Lip, lip, lip.

„Ce-a fost asta?”

Doctorului i se păru că auzise un ţipăt ascuţit în apropiere. Într-o clipă, fu complet treaz. Spuse cîteva cuvinte de dojană nemeritată calului şi privi în jur. Încercă să se convingă pe sine că auzise ţipătul îndepărtat al unei vulpi ori poate al unui pui de iepure prins de un dihor.

Fîf, fîş, fîş, lip, lip, fîş…

„Ce-a fost asta?”

Simţea că începe să se lase prada fanteziei. Scutură din umeri şi îndemnă calul să meargă mai departe. Ascultă însă şi nu mai auzi nimic.

Sau poate că nu fusese chiar nimic?

Avea impresia foarte ciudată că ceva îl pîndea dincolo de tufişuri, un cap mare şi straniu. Cu urechi rotunde! Privi cercetător, dar nu putu vedea nimic.

„Prostii”, îşi zise el.

I se părea că intrase într-un coşmar; atinse uşor calul cu biciul, vorbi cu el şi privi din nou pe deasupra tufişurilor. Totuşi, lumina felinarelor, împreună cu ceaţa, făcea lucrurile nedesluşite, şi nu putu zări nimic. După cum spune el se gîndise că se putea să nu fie nimic, căci dacă ar fi fost, calul s-ar fi speriat. Şi, cu toate acestea, simţurile îi rămîneau încordate.

Atunci auzi foarte desluşit zgomotul uşor al unor paşi care-l urmăreau de-a lungul drumului.

Nu-i veni să-şi creadă urechilor. Nu putu să privească îndărăt, căci drumul făcea tocmai acolo o curbă dificilă. Dădu bici calului şi privi din nou în lături. Atunci văzu foarte limpede, în locul unde o rază a felinarului trecea peste un şir de tufişuri mai scunde, spatele încovoiat al unui animal mare — ce fel de animal, n-ar fi putut să spună — care mergea în lungul drumului, cu salturi iuţi şi convulsive.

El afirmă că s-a gîndit atunci la vechile basme cu vrăji — fiinţa aceea se deosebea mult de orice animal pe care-l cunoştea — şi apucă mai strîns hăţurile, de teamă să nu se sperie calul. Cum era un om învăţat, el recunoaşte că s-a întrebat dacă e cu putinţă ca animalul ăsta să fie văzut numai de el, nu şi de cal.

Drept înainte, intrînd în lumina lunii care răsărea, se , zărea conturul micului cătun din Hankey, liniştitor, cu toate că nu se vedea nici o lumină şi el plesni din bici şi vorbi din nou cu calul, iar apoi, într-o clipită, şobolanii se repeziră asupra lui!

Trecuse de o poartă, şi în acelaşi moment şobolanul cel mai apropiat se năpusti spre el, sărind în drum. Ţîşni asupra lui din întuneric în plină lumină, cu botul ascuţit şi lacom, cu urechile rotunde, cu trupul lung, părînd şi mai lung din cauza mişcării, şi ceea ce îl izbi în chip deosebit, erau labele din faţă ale animalului, cu pielea lor de culoare roz. Ceea ce-l făcea ca animalul să i se pară şi mai îngrozitor în acea clipă, era faptul că nici nu-i trecuse prin minte că vietatea asta ar fi una din cele cunoscute. Nu recunoscu în ea şobolanul, fireşte din pricina dimensiunilor. Calul făcu un salt cînd animalul sări pe drum lîngă el. Ulicioara se umplu de larmă, de la plesnetele de bici şi la strigătele doctorului. Totul se petrecu uimitor de repede. ***Trosc-pleosc, bang, zdrang.***

Vă închipuiţi că doctorul se ridică în picioare, strigă la cal şi izbi cu toată puterea. Şobolanul se încordă şi sări în lături sub lovitură — la lumina felinarului el putu vedea blana brăzdată de bici — şi el izbi de cîteva ori în neştire, fără să-l observe pe al doilea urmăritor, care se apropia din-tr-o parte.

Dădu apoi drumul hăţurilor şi privi îndărăt, unde îl descoperi pe al treilea şobolan care venea din urmă...

Calul făcu un salt înainte. Gabrioleta săltă, izbindu-se de un şanţ. Cîteva clipe totul păru că saltă şi se rostogoleşte...

A fost un adevărat noroc că aici la Hankey a căzut calul şi nu înainte sau după ce ar fi trecut de case.

Nimeni nu ştie cum a căzut calul, dacă s-a poticnit sau dacă şobolanul l-a izbit dintr-o parte cu una din acele lovituri tăioase ale incisivilor (dată cu întreaga greutate a trupului său); şi doctorul nu aflase că şi el fusese muşcat, pînă cînd nu s-a trezit în casa unui cărămidar, şi cu atît mai puţin n-a descoperit cînd se produsese muşcătura, cu toate că fusese muşcat, şi încă rău

— era o spintecătură lungă, ca tăietura unui dublu tomahawk[1], care-i tăiase două fîşii paralele de carne din umărul stîng.

Într-o clipă se ridicase în picioare în gabrioletă, şi în clipa următoare sărise la pămînt, cu glezna scrîntită foarte rău, deşi nici el nu ştia cum, izbind cu furie în al treilea şobolan care se repezise drept spre el. Abia îşi mai aminteşte de săritura pe care a făcut-o pe deasupra roţii, cînd gabrioleta s-a răsturnat, atît de rapid şi uluitor se succedau impresiile sale. Eu cred că de fapt calul s-a ridicat în două picioare, cînd şobolanul l-a muşcat a doua oară de gît, şi că a căzut într-o parte, trăgînd totul după el şi că doctorul a sărit instinctiv. Cînd gabrioleta s-a izbit de pămînt, rezervorul felinarului s-a spart şi numaidecît s-a revărsat o flacără de petrol aprins — o izbucnire de flacără albă în mijlocul luptei.

Acesta a fost primul lucru pe care l-a văzut cărămidarul.

El auzise zgomotul făcut de trăsura doctorului care se apropia şi — cu toate că doctorul nu-şi amintea nimic din toate astea — nişte strigăte sălbatice. Cărămidarul sărise în grabă jos din pat şi în acelaşi timp se auzise izbitura teribilă şi izbucnise flacăra orbitoare. „Era mai lumină decît ziua”, spune el. Rămăsese cu mîna pe cordonul storului, privind pe fereastră la schimbarea ca de coşmar a drumului ce-i era atît de cunoscut. Silueta neagră a doctorului, rotindu-şi biciul, se profila pe flăcări. Calul dădea din picioare nedesluşit, pe jumătate ascuns de văpăi, cu un şobolan de gît. În întunericul dinspre zidul care mărgineşte curtea bisericii, ochii celui de al doilea monstru licăreau cu răutate. Un altul — o simplă pată neagră înspăimîntătoare, cu ochii roşii şi cu labele înroşite de sînge — se căţăra cu greu pe vîrful zidului pe care sărise la explozia petrolului din felinar.

Cunoaşteţi mutra ascuţită a unui şobolan, acei doi dinţi ascuţiţi, ochii aceia nemiloşi. Văzuţi aşa cum erau, aproape de şase ori mai mari în dimensiunile lor liniare, măriţi şi mai mult de întuneric, de uimire şi de umbrele mişcătoare ale flăcării care pîlpîia, trebuie să fi fost o privelişte îngrozitoare pentru cărămidarul încă pe jumătate adormit.

Atunci doctorul se folosise de împrejurare, de acel răgaz de o clipă datorit focului, şi dispăru din vederea cărămidarului, bătînd în uşă cu coada biciului său.

---

[1] Tomahawk — secure de război a Pieilor Roşii. (n.r.)

Cărămidarul nu-i dădu drumul înăuntru pînă cînd nu luă o lumină.

Sînt unii care l-au ţinut de rău pentru asta, dar pînă cînd nu-mi voi cunoaşte mai bine propriul meu curaj, ezit să mă alătur părerii lor.

Doctorul urla şi bătea în uşă...

Cărămidarul spune că l-a văzut plîngînd de groază cînd, în cele din urmă, uşa i-a fost deschisă.

— Pune zăvorul, gîfîise doctorul, pune zăvorul!

Nu putuse să rostească mai mult. Încercase să se îndrepte spre uşă ca să-l ajute, dar se prăbuşise pe un scaun lîngă pendulă, în timp ce cărămidarul zăvora uşa.

— Nu ştiu ce SÎNT aceia, repetase el de cîteva ori. Nu ştiu ce SÎNT. Accentuase cu deosebire cuvîntul „sînt”.

Cărămidarul voise să-i aducă whisky, dar doctorul nu primise să fie lăsat singur tocmai atunci şi numai cu o slabă lumină pîlpîitoare.

Abia după mult timp cărămidarul putuse să-l facă să se ducă la culcare...

Cînd focul s-a stins, şobolanii uriaşi s-au întors, au luat calul mort, l-au tîrît de-a curmezişul curţii bisericii pînă în cărămidărie şi l-au mîncat pînă la ivirea zorilor, nimeni neîndrăznind să-i turbure...

Redwood veni drept la Bensington, pe la ora unsprezece a doua zi dimineaţa, în mînă cu „a doua ediţie” a trei ziare de seară.

Bensington îşi ridică privirea dintr-o meditaţie mîhnită deasupra paginilor uitate ale celui mai distractiv roman pe care bibliotecarul din Brompton Road îl găsise pentru el.

— Ceva nou? întrebă el.

— Doi oameni înţepaţi lîngă Charthas.

— Ar fi fost bine să ne lase pe noi să afumăm cuibul ăla. Asta trebuiau să facă. E greşeala lor.

— Este greşeala lor, desigur, zise Redwood.

— Ai auzit ceva în legătură cu vînzarea fermei?

— Agentul de case, zise Redwood, e un individ cu o gură mare, şi e făcut din lemnul cel mai dur. Pretinde că mai este cineva amator pentru casă... Ştii, întotdeauna spune aşa... şi nu vrea să înţeleagă că lucrurile sînt urgente. „E o chestiune de viaţă şi de moarte”, i-am spus eu, „nu pricepi”? A închis pe

jumătate ochii şi mi-a spus: „Atunci de ce nu aduceţi şi celelalte două sute de lire?” Aş prefera să trăiesc într-o lume de viespi masive, decît să cedez în faţa prostiei crase a acestei creaturi odioase. Eu...

Se opri, dîndu-şi seama că o frază ca aceea şi-ar pierde efectul dacă ar fi completată.

— Ar fi prea mult să sperăm, zise Bensington, că una din acele viespi...

— Viespea nu are mai multă idee de folosul public decît... decît de un agent de case, zise Redwood.

Vorbi cîtva timp despre agenţii de case, despre avocaţi şi despre alţii de teapa lor, cu vorbele nedrepte pe care atîţia oameni ajung uneori să le folosească pentru asemenea treburi. (Din toate lucrurile sucite din această lume sucita, cel mai sucit dintre toate, după părerea mea este că, în timp ce ne aşteptăm la cinste, curaj, pricepere, din partea unui doctor sau a unui soldat, ca la ceva obişnuit, un avocat sau un agent de case nu numai că are voie, dar e şi obligat să demonstreze că nu e nimic altceva decît un imbecil hrăpăreţ, murdar, îndărătnic, fără limită etc.) Apoi, uşurat în mare măsură, se duse la fereastră şi privi afară la animaţia de pe strada Sloane.

Bensington lăsase pe măsuţa pe care era lampa electrică cel mai interesant roman care se poate închipui. Îşi uni degetele celor două mîini cu multă grijă, privindu-le.

— Redwood, zise el. Se vorbeşte mult despre ***noi?***

— Nu atît de mult cît m-aş fi aşteptat.

— Nu ne acuză în nici un fel?

— De loc. Dar pe de altă parte nici nu sprijină ceea ce le-am arătat că trebuie făcut. Am scris la ***Times,*** ştii, expli- cînd totul...

— Dar noi luăm ***Daily Chronicle,*** zise Bensington.

— Şi ***Times*** are un lung articol de fond asupra acestui subiect... un articol de fond foarte bun, bine scris... cu trei expresii latineşti de-ale lui ***Times... status quo*** este una din ele... şi pare a fi glasul Cuiva Impersonal de Mare Importanţă, care suferă de dureri de cap şi care vorbeşte prin foi de pîslă, fără ca prin asta să scape de migrenă. Citind printre rînduri, ştii, reiese destul de limpede că Times consideră că nu e nevoie să îndulcim faptele şi că ceva (neprecizat, desigur) trebuie făcut totuşi fără întîrziere. Altminteri, se va ajunge la consecinţe şi

mai grave... limbajul englezesc al lui ***Times,*** ştii... cu mai multe viespi şi înţepături. Un adevărat articol de politician!

— Şi între timp creşterea aceasta uriaşă se răspîndeşte pretutindeni, pe cele mai oribile căi.

— Întocmai.

— Mă întreb dacă Skinner nu avea dreptate în privinţa şobolanilor uriaşi...

— O, nu! Asta ar fi prea de tot, zise Redwood.

Se apropie şi se opri în picioare lîngă scaunul lui Ben-sington.

— Fiindcă veni vorba, zise el, coborînd uşor glasul, ce spune ***ea...?***

Arăta spre uşa închisă.

— Verişoara Jane? Nu ştie absolut nimic. Nu face nici o legătură cu noi şi nu vrea să citească ziarele. „Viespi gigantice!” zicea ea. „N-am răbdare să citesc ziarele.”

— Ăsta-i un noroc pentru noi, zise Redwood.

— Presupun că... d-na Redwood...?

— Nu, zise Redwood. În momentul de faţă... e teribil de îngrijorată în privinţa copilului. Ştii, el continuă...

— Să crească?

— Da. A luat peste un kilogram în zece zile. Cîntăreşte aproape douăzeci şi cinci de kilograme. Şi nu are decît şase luni! Desigur că-i aproape alarmant.

— Sănătos?

— Zdravăn. Îngrijitoarea vrea să plece pentru că o loveşte cu putere. Şi totul la el, desigur, a crescut în mod şocant. Totul, ştii a trebuit să fie făcut din nou: hainele şi celelalte. Căruciorul... era prea uşor... i s-a rupt o roată, şi copilul a trebuit să fie adus acasă cu căruciorul lăptarului. Da. S-a strîns lumea... şi am pus pe Georgina Phyllis în pătucul lui, iar pe el l-am mutat în patul ei. Maică-sa... fireşte... s-a alarmat. A fost mîndră la început şi dispusă să-l laude pe Winkles. Dar acum nu. Simte că e ceva necurat la mijloc. Ştii.

— Îmi închipuiam că ai să-i administrezi doze din ce în ce mai mici.

— Am încercat.

— Şi nu merge?

— Urlă. În mod obişnuit, ţipătul unui copil e strident şi supărător; e foarte bine că e aşa, pentru binele speciei... dar după ce a fost supus tratamentului cu ***Heracleoforbia...***

— Hm, zise Bensington, privindu-şi degetele cu mai multă resemnare decît o făcuse pînă acum.

— Practic, lucrul va trebui să aibă un deznodămînt. Oamenii vor auzi de acest copil, vor face legătura cu găinile noastre, şi totul va ajunge pînă la soţia mea... Cum va primi ea acest lucru, eu unul habar n-am.

— E într-adevăr greu, zise dl. Bensington, să-ţi faci vreun plan... desigur.

Îşi scoase ochelarii şi îi şterse cu grijă.

— Este încă un exemplu, generaliză el, pentru lucrurile care se petrec neîncetat. Noi… dacă pot îndrăzni să folosesc acest cuvînt… oamenii de ştiinţă… noi lucrăm, desigur, întotdeauna pentru un rezultat teoretic… un rezultat pur teoretic. Dar uneori punem în mişcare forţe… forţe noi. Nu noi sîntem cei care trebuie să le controlăm şi totuşi nimeni altcineva nu poate s-o facă. În mod practic, Redwood, lucrul nu ne priveşte. Noi sîntem cei care furnizăm materialul…

— Şi ei, zise Redwood, întorcîndu-se spre fereastră, dobîndesc experienţă.

— În privinţa celor ce se întîmplă în Kent, nu sînt dispus să mă mai necăjesc.

— Numai să nu ne necăjească ei pe noi.

— Exact. Şi dacă ei vor să se amestece — cu avocaţi, funcţionăraşi şi piedici legale şi tot felul de fleacuri de felul ăsta — pînă cînd vor ajunge să obţină o mulţime de specii noi, bine stabilite, de paraziţi… Lucrurile au fost întotdeauna încurcate, Redwood.

Redwood făcu un gest vag şi încurcat cu mîna prin aer.

— Adevăratul nostru interes este în momentul de faţă îndreptat spre băiatul dumitale.

Redwood se apropie şi-şi privi ţintă colaboratorul.

— Ce părere ai despre el, Bensington? Dumneata poţi să priveşti lucrurile cu mai multă detaşare decît mine. Ce trebuie să fac cu el?

— Să continui să-l hrăneşti.

— Cu ***Heracleoforbia?***

— Cu ***Heracleoforbia.***

— Dar atunci el va creşte…

— Va creşte, calculînd după găini şi după viespi, la înălţimea de vreo zece metri… şi totul în proporţiile respective.

— Şi atunci ce are să facă?

— Asta, zise dl. Bensington, e tocmai ceea ce face totul atît de interesant.

— La dracu’, omule! Gîndeşte-te la hainele lui. Şi cînd va creşte mare, zise Redwood, va fi un singur Gulliver, solitar întro lume de pigmei.

Ochii d-lui Bensington erau plini de înţelesuri şi priveau pe deasupra ramelor aurite ale ochelarilor săi.

— De ce solitar? zise el, şi repetă şi mai apăsat: ***De ce*** solitar?

— Dar nu cumva propui…?

— Am zis, zise Bensington, cu satisfacţia de sine a unui om care a rostit o frază plină de înţeles: De ce solitar?

— Asta înseamnă că s-ar putea ca şi alţi copii…?

— Nu înseamnă nimic altceva decît ceea ce am spus.

Redwood începu să se plimbe prin încăpere.

— Desigur, zise el, s-ar putea… Şi totuşi! Unde o să ajungem?

Se vedea limpede că Bensington se bucura de înalta sa detaşare intelectuală.

— Lucrul care mă interesează cel mai mult din toate astea, Redwood, este să mă gîndesc la creierul din capul său, care va fi de asemeni, după cît reiese din raţionament, cu vreo zece metri deasupra nivelului nostru… Ce s-a în- tîmplat?

Redwood stătea la fereastră şi privea un afiş cu anunţuri de pe un cărucior care huruia pe stradă.

— Ce s-a îştîmplat? repetă Bensington, ridicîndu-se.

Redwood scoase o exclamaţie puternică.

— Ce este? zise Bensington.

— Să luăm un ziar, zise Redwood, îndreptîndu-se spre uşă.

— De ce?

— Să luăm un ziar. Ceva… n-am înţeles prea bine… Şobolani gigantici…!

— Şobolani?

— Da, şobolani. Skinner a avut dreptate pînă la urmă!

— Ce vrei să spui?

— Cum dracu’ vrei să ştiu pînă cînd nu văd în ziar? Şobolani uriaşi! Doamne sfinte! Mă întreb dacă el n-a fost mîncat?

Îşi căută pălăria şi, negăsind-o, hotărî să se ducă în capul gol.

În timp ce se repezea în jos pe scări, sărind cîte două trepte deodată, putu auzi pe stradă strigătele vînzătorilor de ziare, care anunţau veştile:

„Oribila întîmplare din Kent… oribila întîmplare din Kent. Doctor… mîncat de şobolani. Oribila întîmplare… oribila întîmplare… şobolani… mîncat de şobolani formidabili. Amănunte complete… oribila întîmplare…”

3

Cossar, binecunoscutul inginer constructor, îi găsi în faţa uşii de intrare — Redwood ţinînd ziarul încă umed şi Bensington, în vîrful picioarelor, citind pe deasupra braţului său. Cossar era un om mare la trup, cu membrele slă- bănoage şi neelegante, ataşate la întîmplare în locurile respective ale corpului şi cu o faţă ca o sculptură abandonată la un stadiu iniţial, ca şi cum n-ar mai fi meritat să fie terminată. Nasul fusese lăsat patrat, iar falca inferioară era mai reliefată decît cea superioară. Respira zgomotos. Pu- ţini oameni îl considerau bine făcut. Părul îi era în între- gime lins, iar glasul, pe care îl folosea cu zgîrcenie, avea un sunet strident, dîndu-ţi impresia că omul protestează cu vehemenţă. Purta un costum cenuşiu de pînză şi o pălărie de mătase în toate împrejurările. Băgă o mînă mare şi roşie în buzunarul adînc al pantalonilor, plăti birjarului şi, gîfîind, urcă scările cu hotărîre, cu un exemplar al ziarului de culoare roz, strîns în pumn de la mijloc, aşa cum îşi ţine Jupiter fulgerele.

— Scrie despre Skinner? întrebă Bensington, fără să ia în seamă apropierea lui Cossar.

— Nimic despre el, zise Redwood. Cu siguranţă că au fost mîncaţi. Amîndoi. E groaznic... Salutare, Cossar!

— E opera voastră? întrebă Cossar, fluturînd ziarul.

— ...

— Ei bine, de ce n-o curmaţi odată? întrebă el.

— ...

— Fir-ar să fie! zise Cossar.

— ...

— Să cumpăraţi locul? strigă el. Ce prostie! Ardeţi-l. Ştiam că oameni ca voi nu se pricep la o treabă ca asta. Ce aveţi de făcut? Ei bine... ce vă spun eu!

— ...

— Voi? Ce să faceţi? Ei bine! Să vă duceţi la armurier, bineînţeles. De ce? Pentru arme! Da... nu-i decît o singură prăvălie. Să luaţi opt arme. Puşti. Nu arme pentru elefanţi... nu! Prea mari. Nu puşti militare... astea-s prea mici. Spuneţi că aveţi nevoie să omorîţi... să omorîţi tauri. Spuneţi că vă trebuie, ca să împuşcaţi bivoli! Vedeţi? Ei? Şobolani? Nu! Cum dracu’ o să priceapă!... Pentru că avem nevoie de opt. Luaţi şi o rezervă

de muniţii. Nu cumpăraţi arme fără mu-niţie... Nu! Duceţi încărcătura într-o trăsură pînă la... Unde se află locul? Urshot? Atunci, la Charing Cross. Este un tren... Ei bine, primul tren care pleacă după ora două. Aşa trebuie să faceţi! Foarte bine. Permis? Scoateţi opt permise de la poştă, desigur. Ştiţi, permise de armă. Nu glumesc. De ce? Sînt şobolani, omule. Dumneata... Bensington. Ai telefon? Da. Am să telefonez la cinci din oamenii mei de la Esling. De ce cinci? Pentru că ăsta e numărul care ne trebuie.

— ...

— Unde te duci, Redwood? Să-ţi iei pălăria? Prostii! Ia-o pe a mea. Ai nevoie de arme, omule... nu de pălării. Ai bani? Destui? Foarte bine. La revedere.

— ...

— Unde-i telefonul, Bensington?

Bensington se întoarse şi îl conduse

Cossar telefonă, apoi puse receptorul la loc.

— După aceea mai sînt şi viespile, zise el. Sulful şi sal- petrul îşi vor face datoria. E limpede. Şi ipsos. Dumneata eşti chimist. Unde pot găsi sulf cu tona, în saci portabili? Pentru ce?! Păi, să mă ierte Dumnezeu!... ca să afum cuibul, desigur! Presupun că trebuie să folosim sulf, nu? Dumneata eşti chimist. Sulful este cel mai bun, nu?

— ...

— Da, cred că sulful.

— ...

— Altceva mai bun nu există?

— ...

— Foarte bine. Asta-i meseria dumitale. Foarte bine. Ia cît poţi mai mult sulf... şi salpetru, ca să-l faci să ardă. Unde îl expediezi? De la Charling Cross. Imediat. Supraveghează să fie trimis. Apoi te duci şi dumneata. Altceva?

Se gîndi cîteva clipe.

— Ipsos de Paris... orice fel de ipsos... astupi cuiburile... găurile... ştii. Mai bine fac eu asta.

— Cît de mult?

— Cît de mult ce?

— Sulf.

— O tonă. Înţelegi?

Bensington îşi potrivi ochelarii cu o mîna care tremura de

încordare.

— Foarte bine, zise el scurt.

— Ai bani în buzunar? întrebă Cossar.

— ...

— La naiba cu cecurile. S-ar putea să nu ştie cine eşti. Plăteşte cu bani gheaţă. Sigur. Unde se află Banca dumi- tale? Foarte bine. Opreşte-te în drum şi scoate patruzeci de lire... bancnote şi monede.

Se făcu din nou o pauză.

— Dacă lăsăm treaba asta pe seama funcţionarilor oficiali, tot Kentul va fi făcut harcea-parcea, zise Cossar. Ei, mai e ceva? Nu! Hei!

Întinse o mînă lungă spre o trăsură care se apropia să-l servească („Trăsură, domnule?” zise birjarul. „Desigur”, zise Cossar) şi Bensington, tot fără pălărie, coborî scările şi se pregăti să se urce în birjă.

— Cred, zise el cu mîna pe capota trăsurii, aruncînd o privire în sus, spre ferestrele apartamentului său, că ar trebui să-i spun verişoarei Jane...

— Ai mai multă vreme să-i spui cînd te întorci, zise Cossar, împingîndu-l în trăsură cu o mînă uriaşă, proptită de spatele său...

— Deştepţi băieţi, observă Cossar, dar n-au nici un fel de iniţiativă. Auzi dumneata, verişoara Jane! O ştiu. La naiba cu aceste verişoare Jane! E plină ţara de ele. Cred că va trebui să-mi pierd toată noaptea, veghind ca ei să facă ceea ce ştiau prea bine că trebuie făcut numaidecît. Mă întreb dacă cercetările lor îi fac să se poarte aşa, ori verişoara Jane, sau altceva?

Trecu peste această problemă absconsă, medita cîtva timp deasupra ceasului său şi hotărî că ar fi tocmai timpul să intre într-un restaurant şi să ia masa, înainte de a căuta ipsosul de Paris şi de a-l duce la gara Charing Cross. Trenul pleca la ora trei şi cinci minute, şi el ajunse la Charing Cross la trei fără un sfert, pentru a-l găsi pe Bensington într-o ceartă aprinsă, afară, între doi poliţişti şi căruţaşul său, iar pe Redwood la biroul de bagaje, dînd nişte explicaţii obscure în legătură cu muniţiile. Fiecare pretindea că nu ştie nimic şi că nu are nici o autoritate, aşa cum le place funcţionarilor din gara de Sud-Est să procedeze, tocmai cînd e omul mai grăbit.

„Păcat că nu pot fi împuşcaţi toţi funcţionarii ăştia, ca

să fie înlocuiţi cu alţii noi”, medita Cossar, suspinînd. Dar timpul era prea limitat pentru vreo acţiune fundamen-tală, aşa că el trecu peste aceste controverse minore, dez- gropă din cine ştie ce ascunzătoare obscură pe cel care era

sau nu şeful gării, trecu printre anexele gării, ţinîndu-l de braţ şi dînd ordine în numele său, şi ieşi din gară cu toţi oamenii şi cu toate lucrurile urcate în tren, înainte ca acest funcţionar să-şi dea pe deplin seama de încălcările care erau comise asupra celor mai sacre rutine şi regulamente.

— Cine era? întrebă înaltul funcţionar, mîngîindu-şi braţul pe care îl strînsese Cossar şi zîmbind cu sprîncenele încruntate.

— Era în orice caz un gentleman, domnule, zise un hamal. El şi tot grupul lui au bilete de clasa I-a.

— Ei bine, l-am luat cam prea tare… oricine ar fi fost el, zise înaltul funcţionar, frecîndu-şi braţul şi simţind ceva care semăna a satisfacţie.

Şi, în timp ce se întorcea încet înapoi, clipind în lumina neobişnuită a zilei, spre colţişorul acela demn în care înalţii funcţionari de la Charing Cross se adăpostesc de inoportunitatea vulgului, continua să zîmbească, mulţumit de energia neobişnuită de care dăduse dovadă. Era o revelaţie foarte îmbucurătoare a propriilor sale posibilităţi, în ciuda braţului care-i rămăsese ţeapăn. Ar fi dorit să-l vadă cîţiva din criticii aceia blestemaţi care, şezînd în birou, acuză conducerea căilor ferate.

4

În seara aceea, pe la ora cinci, acest uimitor Cossar, fără să dea dovadă de nici un fel de grabă, adusese în Urshot şi apoi pe drumul spre Hickleybrow tot materialul necesar luptei sale cu Gigantismul răzvrătit. Două butoiaşe de parafină şi o sarcină de vreascuri uscate le cumpărase în Urshot; saci de sulf avea din belşug, de asemeni opt puşti mari şi muniţii, trei arme uşoare, cu gloanţe mici pentru viespi, un topor, două securi, o cazma şi trei lopeţi, două gheme de sfoară, cîteva sticle de bere, sifon şi whisky. Apoi douăsprezece duzini de pachete cu otravă pentru şobolani şi hrană rece pe trei zile pentru oameni sosiseră de la Londra. Luîndu-şi aerul unui om de afaceri, el expediase toate aceste lucruri, cu un vagonet de cărbuni şi cu un camion de fîn, în afară de arme şi muniţii, care fuseseră îngrămădite sub banca vagonului ce trebuia să aducă pe Redwood şi pe cei cinci oameni care veniseră de la Ealing la chemarea lui Cossar.

Cossar conducea toate operaţiunile cu un aer obişnuit şi imperturbabil, în ciuda faptului că întregul Urshot era în panică din pricina şobolanilor şi toţi căruţaşii trebuiră să fie plătiţi în chip special. Acolo, toate magazinele erau închise şi pe străzi aproape că nu se zărea ţipenie de om, iar cînd băteai la o uşă, ţi se deschidea doar fereastra. El părea să considere că a conduce treburile de la o fereastră deschisă era o metodă cu totul legitimă şi normală. În cele din urmă, el şi Bensington luară un docar şi un cărucior în care să ducă bagajele. Făcură lucrul acesta dincolo de încrucişarea drumului şi astfel au ajuns primii la Hickleybrow.

Bensington, cu o armă între genunchi, aşezat în docar lîngă Cossar, începea să vădească o uimire pe care o clocise de mult. Tot ceea ce făceau, era, fără îndoială, după cum spunea Cossar, lucrul cel mai firesc pe care îl aveau de făcut, numai că... În Anglia, lucrul cel mai firesc se face atît de rar! Îl măsură pe vecinul său de la picioare pînă la mîinile care ţineau cu îndrăzneală hăţurile. Cossar părea să nu mai fi mînat caii niciodată, aşa că încerca şi el, ca minimă rezistenţă, să mîne prin mijlocul drumului, potrivit unei foarte neobişnuite viziuni personale asupra meseriei de vizitiu.

„Oare de ce nu facem noi lucrul cel mai firesc? gîndi Bensington. Cum ar merge lumea dacă am face astfel? Mă întreb, de exemplu, de ce nu fac eu o mulţime de lucruri pe care ştiu că ar fi bine să le fac... lucruri pe care aş ***dori*** să le fac. Oare toţi procedează aşa, sau mi se întîmplă numai mie?” El căzu în speculaţii tenebroase în legătură cu Voinţa. Se gîndi la nimicurile complexe ale vieţii de toate zilele şi, în contrast cu ele, la lucrurile simple şi manifeste care trebuiau săvîrşite, la lucrurile plăcute şi splendide ce se cereau înfăptuite, dar pe care anumite înrîuriri cu totul neverosimile nu ne vor lăsa niciodată să le facem. Verişoara Jane? Verişoara Jane îşi avea rolul ei în această problemă, într-un chip subtil şi de loc simplu, el îşi dădea seama de asta. De ce trebuie, la urma urmei, să mîncăm, să bem şi să dormim, să rămînem celibatari, să ne ducem în cutare loc, dar să ne abţinem de a merge într-altul şi totul numai din respect pentru verişoara Jane? Ea devenea simbolică, fără să înceteze a fi o fiinţă de neînţeles...

Un pîrleaz şi o cărare de-a curmezişul cîmpului îi atrase privirea şi îi aminti de cealaltă zi însorită, atît de recentă în

timp, atît de îndepărtată de frămîntările sale, cînd venise pe jos de la Urshot la Ferma Experimentală, să vadă puii gigantici...

Soarta e capricioasă.

— Diii, zicea Cossar.

Era o după-amiază fierbinte, fără o boare de vînt, iar praful zăcea gros pe drum. Puţini oameni se zăreau în jur, iar cerbii din dosul ulucilor parcului păşteau liniştiţi. Văzură două viespi mari, despuind un tufiş de agrişe chiar lîngă Hickleybrow, şi alta care se tîra în sus şi în jos pe faţada unei mici băcănii din sat, încercînd să găsească o intrare. Băcanul se zărea înăuntru, cu o puşcă mică de vînătoare în mînă, supraveghindu-i strădaniile. Căruţaşul trase căruţa lîngă circiuma Jolly Drovers şi îi spuse lui Redwood că sarcina sa fusese îndeplinită. În această afirmaţie, el fu îndată susţinut de vizitiul din car şi de cel din cărucior. Ei nu numai că susţineau acest lucru, dar refuzară chiar să lase caii să fie duşi mai departe.

— Şobolanii ăia mari o să atace caii, continua să repete căruţaşul venit cu căruciorul.

Cossar ascultă cîteva clipe controversa.

— Daţi jos lucrurile din căruţa asta, zise el după aceea; unul din oamenii săi, un mecanic înalt, blond şi murdar, îi dădu ascultare.

— Dă-mi puşca aia, zise Cossar.

Se aşeză între căruţaşi.

— N-avem nevoie să mînaţi voi, spuse el. Puteţi spune ce vreţi, încheie el, dar avem nevoie de caii ăştia.

Începură să se certe, dar el continuă să le vorbească:

— Dacă încercaţi să ne asaltaţi, am să trag, în legitimă apărare, în picioarele voastre. Caii or să meargă cu noi.

El socoti incidentul încheiat.

— Suie-te în car, Flack, zise el către un bărbat scund, îndesat şi cu părul ţepos. Boon, ia căruciorul.

Cei doi căruţaşi începură să vocifereze.

— V-aţi făcut datoria faţă de cei care v-au angajat, zise Redwood. Rămîneţi în satul ăsta pînă ne întoarcem. Nimeni n-are să vă osîndească pentru asta, de vreme ce noi avem arme. Nu vrem să facem nici o nedreptate sau violenţă, dar treaba asta e urgentă. Am să vă plătesc, dacă se întîmplă ceva cailor, n-aveţi nici o grijă.

— Asta-i foarte bine, zise Cossar, care rareori promitea ceva.

Lăsară căruţa în urmă, iar cei care nu mînau merseră pe jos. Fiecare avea o puşcă pe umăr. Era cea mai ciudată expediţie de pe vreun drum de ţară din Anglia, semănînd mai degrabă cu un grup de yankei emigrînd spre Vest, în vremurile vechi ale Indienilor.

Urcară drumul pînă pe coamă, cînd, trecînd pîrleazul, le apăru în faţă Ferma Experimentală. Găsiră acolo un mic grup de oameni cu cîteva puşti — cei doi Fulcher erau printre ei. Un străin din Maldstone, stătea în faţa celorlalţi şi cerceta locul printr-un binoclu. Toţi se întoarseră şi priviră grupul lui Redwood.

— Ceva nou? întrebă Cossar.

— Viespile continuă să zboare încolo şi încoace, zise bătrînul Fulcher. Nu se ştie ce fac.

— Iedera a ajuns acum printre pini, spuse omul cu binoclu. Nu era acolo azi dimineaţă. Creşte sub ochii noştri.

Scoase o batistă şi începu să şteargă cu grijă lentilele binoclului.

— Presupun că vă duceţi acolo, îndrăzni Skelmersdale.

— Vrei să vii cu noi? îl întrebă Cossar.

Skelmersdale păru că ezită.

— Asta-i treabă de-o noapte întreagă.

Skelmersdale hotărî să nu meargă.

— Sînt şobolani pe-aici? întrebă Cossar.

— Era unul azi dimineaţă printre pini... cred că vîna iepuri.

Cossar porni la drum ca să-i ajungă pe ceilalţi.

Bensington, privind cercetător spre Ferma Experimen- tală, putu să aprecieze acum puterea ***Hranei.*** Prima lui impresie fu că toată casa era mai mică decît o crezuse el, mult mai mică; a doua, că toată vegetaţia dintre casă şi pădurea de pini deve- nise neînchipuit de mare. Acoperişul fîntînii abia se zărea prin desişul de iarbă de peste opt picioare înălţime, iar iedera se răsucise în jurul hornului casei şi parcă gesticula cu cîrceii întinşi spre cer. Florile ei erau ca nişte pete de un galben viu, vizibile foarte desluşit de la distanţa aceasta de o milă, ca nişte pete de sine stătătoare. Un uriaş cablu verde se răsucise prin gardul mare de sîrmă al ogrăzii găinilor gigantice şi înălţa tulpini înfrunzite spre doi pini de alături. Aproape pînă la jumătatea înălţimii lor crescuse pădurea de urzici care se întindea în dosul şopronului. Întreaga privelişte, pe măsură ce

se apropiau, le dădea tot mai mult

impresia invaziei unor pigmei asupra unei căsuţe de păpuşi, părăsită în cine ştie ce colţ uitat al unei grădini uriaşe.

Văzură o mare agitaţie în cuibul viespilor. O sumedenie de forme negre se întretăiau prin aer, deasupra dealului ruginiu din dosul desişului de pini, şi din cînd în cînd cîte una din ele ţîşnea spre cer cu o iuţeală de necrezut şi îşi lua zborul spre vreo ţintă îndepărtată. Zumzetul lor se auzea de la o distanţă mai mare de jumătate de milă de Ferma Experimentală. La un moment dat, un monstru galben-vărgat se repezi spre ei şi pluti cîtva timp în văzduh, cercetîndu-i cu ochii săi mari şi ***compuşi,*** dar la o împuşcătură ineficace a lui Cossar îşi luă din nou zborul. Jos, într-un colţ al cîmpului, departe spre dreapta, cîteva viespi se tîrau în jurul unor oase, probabil resturile mielului pe care şobolanii îl tîrîseră de la Ferma lui Huxter. Caii deveniră foarte neliniştiţi, pe măsură ce se apropiau de aceste creaturi. Nici unul dintre cei din grup nu era cărăuş de meserie, aşa că fură nevoiţi să poarte caii de căpăstru şi să-i îndemne cu vorba.

Cît se apropiau de casă nu văzură nici o urmă de şobolani şi totul părea liniştit cu desăvîrşire, afară de bîzîitul ritmic ce se auzea dinspre cuibul de viespi.

Duseră caii în curte, şi unul din oamenii lui Cossar, vă- zînd uşa deschisă — întreaga parte de mijloc a uşii fusese roasă — intră în casă. Nimeni nu observă pentru moment lipsa lui, ceilalţi fiind ocupaţi cu butoaiele de parafină şi prima ştire a absenţei lui de lîngă ei fu zgomotul puştii sale şi şuieratul glonţului. „Bang, bang” — amîndouă cartuşele, şi primul glonte s-ar părea că trecuse prin butoiul de sulf, spărgînd o doagă din partea opusă şi umplînd aerul de praf galben. Redwood, avînd puşca în mînă, trase şi el în ceva cenuşiu, care ţîşnise de alături. Avu imaginea unor uriaşe picioare dindărăt, a unei cozi lungi şi brăzdate şi a tălpilor lungi ale picioarelor din spate ale unui şobolan. Trase al doilea cartuş. Îl văzu pe Bensington căzînd, în timp ce fiara dispărea după colţul casei.

Cîtva timp după aceea, toţi fură ocupaţi cu armele. Vreme de trei minute, vieţile fură în primejdie la Ferma Experimentală, iar pocnetele armelor umpleau văzduhul. Redwood, fără să-i pese, în emoţia sa, de Bensington, se repezi în urmărire şi fu trîntit la pămînt de o masă de sfă- rîmături de cărămizi, mortar, ghips şi aşchii de scînduri

putrede, care zburară asupra lui, cînd un glonte trecu prin perete.

Se trezi la pămînt, cu sînge pe mîini şi pe buze, într-o linişte adîncă.

O voce nesigură se auzi din casă:

— Hei!

— Hei! zise Redwood.

— Cine-i acolo? întrebă vocea.

Şi apoi:

— L-aţi prins?

Simţul datoriei de prieten îi reveni lui Redwood.

— Dl. Bensington e rănit? întrebă el.

Omul dinăuntru, nu auzi bine.

— Nimeni nu-i de condamnat dacă nu l-am atins, zise glasul dinăuntru.

Pentru Redwood deveni limpede faptul că, probabil, îl împuşcase pe Bensington. Uită de rănile de pe faţă, se ridică şi se întoarse, pentru a da de Bensington pe care-l găsi aşezat pe pămînt şi frecîndu-şi umărul. Bensington îl privi pe deasupra ochelarilor.

— L-am ciuruit, Redwood, zise el, şi apoi adăugă: A încercat să sară peste mine şi m-a trîntit jos. Dar am băgat în el două gloanţe, şi, vai, cum m-a izbit în umăr!

Un om apăru în cadrul uşii.

— L-am atins o dată în piept şi o dată în coastă, zise el.

— Unde sînt căruţele? întrebă Cossar, ivindu-se dintr-un desiş de frunze gigantice de iederă.

Devenise limpede, spre uimirea lui Redwood, mai întîi că nimeni nu fusese împuşcat şi în al doilea rînd că atît căruciorul, cît şi carul se deplasaseră cu vreo cincizeci de metri, şi stăteau acum cu roţile încurcate prin desişul din grădina lui Skinner. Caii se opriseră din goana lor. La jumătatea distanţei spre ei, butoiul de sulf zăcea spart pe cărare, cu un nor de praf de pucioasă deasupra. Redwood arătă asta lui Cossar şi se îndreptă într-acolo.

— A văzut cineva şobolanul? strigă Cossar, pornind şi el.

— L-am atins o dată între coaste, şi o dată în faţă, cînd s-a întors spre mine.

Fură ajunşi de doi oameni, în timp ce se căzneau pe lîngă

roţile înţepenite.

— Eu am ucis şobolanul, zise unul dintre oameni.

— L-au găsit? întrebă Cossar.

— Jim Bates l-a găsit, dincolo de gardul viu. L-am atins chiar cînd dădea colţul casei... drept la umăr...

Cînd lucrurile se liniştiră din nou, Redwood se duse şi privi cadavrul uriaş şi diform. Animalul zăcea într-o rînă, cu trupul uşor înclinat. Dinţii rozători care atîrnau peste falca de jos dădeau mutrei lui un aspect de slăbiciune colosală, de aviditate sleită. Nu părea cîtuşi de puţin feroce ori cumplit. Labele din faţă aminteau de nişte mîini subţiri şi moi. În afară de o singură gaură rotundă cu marginile pîrlite, de fiecare parte a gîtului, creatura era absolut intactă. El medită cîtva timp asupra acestui fapt.

— Cred că au fost doi şobolani, zise el în cele din urmă, întorcîndu-se.

— Da. Şi cel pe care l-am atins cu toţii... a şters-o.

— Sînt sigur că împuşcătura mea...

Un cîrcel de iederă, pornit după un punct de sprijin în căutarea aceea misterioasă, cum este căutarea oricărui cîrcel, se apleca uşor spre gîtul lui şi-l făcu să sară speriat într-o parte.

De la îndepărtatul cuib al viespilor se auzea bîzîitul lor neîncetat.

5

Incidentul lăsă grupul de oameni în alarmă şi cu nervii încordaţi.

Aşezară proviziile în casă, care se vedea limpede că fu- sese prădată de şobolani după fuga doamnei Skinner, şi patru dintre oameni duseră înapoi la Hickleybrow cei doi cai. Ei tîrîră şobolanul mort prin tufişuri, într-un loc unde putea fi văzut de la ferestrele casei, şi într-un şanţ dădură pe neaşteptate peste un roi de urechelniţe uriaşe. Aceste făpturi se împrăştiară în grabă, dar Cossar atinse nişte picioare incalculabil de lungi şi reuşi să ucidă cîteva cu gheata şi cu patul puştii. Apoi doi dintre oameni au tăiat cîteva din tulpinile principale ale iederii — erau nişte cilindri uriaşi, de

două picioare diametru, care ieşeau din şanţul aflat în spatele casei; şi, în timp ce Cossar rînduia casa pentru noapte, Bensington, Redwood şi unul din ajutorii de electricieni porniră prudenţi prin ograda de păsări, în căutarea găurilor de şobolani.

Ei ocoliră pe departe urzicile gigantice, căci aceste bu-ruieni colosale îi ameninţau cu ace otrăvite, lungi de cîţiva centimetri. Apoi, trecînd peste pîrleazul distrus, dădură deodată peste gura imensă ca o cavernă a vizuinii şobolanilor uriaşi. În partea dinspre apus, din profunzime, duhnea un miros urît, care-i făcu să se strîngă unii într-alţii.

— Sper că vor ieşi, zise Redwood, aruncînd o privire spre fîntînă.

— Daca nu!... reflectă Bensington.

— Ba da, zise Redwood.

Rămaseră pe gînduri.

— Va trebui să luăm cu noi vreo lumină dacă intrăm acolo, spuse Redwood.

Urcară o cărare mică de nisip alb, prin pădurea de pini, şi se opriră îndată ce le apărură în faţă cuiburile de viespi.

Soarele apunea acum şi viespile se întorceau acasă; ari- pile lor, în lumina aurie, formau în jurul lor un halo. Cei trei oameni priviră de sub copaci — nu îndrăzneau să iasă la marginea pădurii — şi văzură aceste insecte teribile aşe- zîndu-se din zbor, tîrîndu-se puţin şi intrînd apoi, ca să dispară, în cuib.

— Peste vreo două ceasuri, se vor linişti, zise Redwood. Parcă aş fi din nou băieţaş.

— Nu se poate să nu observăm găurile astea, zise Bensington, — chiar dacă noaptea e întunecoasă. Dar, fiindcă veni vorba... în privinţa luminii...

— E lună plină, zise electricianul. Am băgat eu de seamă.

Se întoarseră şi se consultară cu Cossar.

El spuse că, „natural”, vor trebui să ducă sulful, sal- petrul şi ipsosul de Paris prin pădure, pînă la căderea serii, şi de aceea desfăcură încărcătura şi cărară sacii. După strigătele trebuincioase ale comenzilor preliminare, nu se mai rosti nici un cuvînt şi, în vreme ce bîzîitul viespilor se stingea, nu se mai auzi nici un zgomot decît al paşilor, al respiraţiei grele a oamenilor împovăraţi şi al bufniturilor sacilor lepădaţi jos. Toţi

luară parte la munca aceea, cu excepţia d-lui Bensington, care era cu totul inapt de aşa ceva. El se postă în dormitorul soţilor Skinner cu o puşcă în mînă, pentru a supraveghea cadavrul şobolanului mort; ceilalţi se odihniră cu rîndul după căratul sacilor, pentru a sta de veghe, cîte doi deodată, la găurile de şobolani din dosul desişului de urzici. Sacii de polen ai urzicilor erau copţi, şi din cînd în cînd veghea oamenilor era turburată de desfacerea acestora, explozia sacilor răsunînd ca pocnetul unui pistol şi grăunţele de polen, mari cît alicele, răpăind pretutindeni în jur.

Dl. Bensington şedea la fereastră într-un fotoliu tare, umplut cu păr de cal şi acoperit cu o husă groasă care dă- duse o nuanţă de distincţie socială salonului soţilor Skin- ner, timp de mulţi ani. Puşca lui neobişnuită se odihnea pe pervaz, iar privirea dindărătul ochelarilor săi aci se oprea asupra petei negre a şobolanului mort, în înserarea tot mai întunecoasă, aci rătăcea în jurul său, într-o meditaţie ciudată. Afară plutea un miros uşor de parafină, căci unul dintre butoaie avea o scurgere, şi mirosul acesta se amesteca cu un altul mai puţin neplăcut, care se ridica din iedera tăiată şi strivită. Înăuntru, cînd îşi întoarse capul, un amestec de uşoare mirosuri domestice, avînd, ca motive principale, berea, brînza, merele putrede şi ghetele vechi, îi aminti pe de-a-ntregul de dispăruţii soţi Skinner. El privi cîtva timp încăperea întunecoasă. Mobilele erau în mare parte în dezordine — probabil din cauza vreunui şobolan care umblase pe acolo — dar o haină de pe un cuier de la uşă, un brici şi cîteva bucăţi de hîrtie murdară, ca şi o bucată de săpun ce se întărise în cursul anilor prin neîntrebuinţare, devenind un cub cornos, erau impregnate de personalitatea specifică a lui Skinner. Bensington îşi dădu seama deodată aproape cu certitudine că omul fusese ucis şi mîncat, cel puţin în parte, de monstrul care zăcea acum mort acolo, în întuneric.

Cînd te gîndeşti la ce poate să ducă o descoperire chimică, în aparenţă inofensivă!

Se afla aici, în aceeaşi Anglie şi totuşi într-o primejdie infinită, stînd singur cu o puşcă în casa ruinată şi plină de întuneric, departe de orice confort, cu umărul rănit îngrozitor de o lovitură de puşcă, şi... pe Jupiter! Îşi dădu acum seama cît de profund se schimbase pentru el ordinea universului; intrase

în această aventură uimitoare, ***fără măcar să-i spună o vorbă verişoarei Jane!***

Oare ce gîndea ea despre el?

Încercă să-şi imagineze, dar nu reuşi. Avea sentimentul extraordinar că ea şi el erau despărţiţi pentru totdeauna şi nu se vor mai vedea niciodată. Simţea că făcuse un pas nou şi intrase într-o lume de imensităţi inedite. Oare ce alţi monştri puteau să mai ascundă aceste umbre care se adînceau tot mai mult?... Vîrfurile urzicilor gigantice se întindeau, ascuţite şi negre, pe cerul de asfinţit, de o culoare verde palidă sau de chihlimbar. Totul plutea într-o mare linişte, într-adevăr o linişte absolută. El se întrebă de ce nu-i aude pe ceilalţi care se aflau acolo, după colţul casei. Umbrele din şopron erau acum negre ca un abis.

Bang... Bang... Bang.

O înşiruire de ecouri şi o împuşcătură.

O lungă tăcere.

Bang şi un şir de ecouri care se stingeau.

Linişte.

Apoi, slavă Domnului! Redwood şi Cossar ieşiră din întunericul de nepătruns şi Redwood strigă:

— Bensington! Bensington! Am împuşcat încă un şobolan! Cossar a împuşcat încă un şobolan!

6

Cînd Expediţia îşi sfîrşi odihna, noaptea se lăsase deplin. Stelele erau foarte strălucitoare şi o paloare crescîndă către Hankey anunţa răsăritul lunii. Paza la găurile şobolanilor fusese menţinută, dar paznicii se mutaseră pe panta de deasupra găurilor, simţind că acesta era un loc mai sigur pentru a trage cu puşca. Se aşezară acolo pe vine, într-o umezeală abundentă, pe care o combăteau cu whisky. Cei-lalţi se odihneau în casă, şi cei trei conducători discutau cu oamenii despre munca de peste noapte. Luna răsări către miezul nopţii şi, îndată ce se ridică deasupra dunelor, în afară de sentinelele rămase la găurile de şobolani, porniră cu toţii, în monom, conduşi de Cossar, spre cuibul viespilor.

În ce priveşte cuibul viespilor, ei găsiră că sarcina lor era

deosebit de uşoară, uimitor de uşoară. Cu excepţia faptului că era o muncă de mai lungă durată, nu era o problemă mai grea decît ar fi fost lupta cu orice cuib de viespi obişnuite. Primejdia fără îndoială exista, era o primejdie de moarte, dar această primejdie nici nu-şi arătase capul de după dealul funest. Îndesară sulful şi salpetrul, astupară bine găurile şi aprinseră fitilurile. Atunci, sub un impuls comun, tot grupul, în afară de Cossar, se întoarse şi alergă către umbrele lungi ale pinilor şi, cum Cossar rămăsese în urmă, se opriră cu toţii, în grup strîns, la o sută de metri depărtare, lîngă un şanţ care le oferea adăpost. Un minut sau două numai — şi noaptea luminată de lună, toată numai umbre şi lumini, se umplu de un bîzîit înăbuşit ce se ridică şi se topi într-un muget, un sunet adînc şi intens, care culmină şi se stinse şi apoi noaptea se făcu aproape neverosimil de liniştită.

— Pe Jupiter! zise Bensington aproape în şoaptă, s-a făcut!

Toţi rămaseră cu atenţia trează. Deasupra fîşiei negre a umbrei pinilor coasta dealului părea luminată ca ziua şi albă ca zăpada. Ipsosul aşezat în găuri strălucea cu adevărat. Silueta deşirată a lui Cossar se îndreptă spre dînşii.

— Cît priveşte... zise Cossar.

Poc... bang!

O împuşcătură de lîngă casă şi apoi — linişte.

— Ce-i asta? zise Bensington.

— Unul din şobolani şi-o fi scos capul afară, sugeră unul dintre oameni.

— Ştiţi, ne-am lăsat puştile acolo, zise Redwood.

— Lîngă saci.

Cu toţii porniră iarăşi spre deal.

— Cu siguranţă că sînt şobolanii, zise Bensington.

— Natural, zise Cossar, rozîndu-şi unghiile.

Bang!

— Hei? făcu unul din oameni.

Apoi deodată se auzi un strigăt, două împuşcături, un strigăt puternic care era aproape un geamăt, trei împuşcături în succesiune rapidă şi un trosnet de lemn. Toate aceste sunete erau foarte desluşite şi păreau minuscule în liniştea imensă a nopţii. Apoi, cîteva clipe nu se auzi nimic decît un zgomot slab şi înăbuşit în direcţia găurilor de şobolani, după care răsună iarăşi un ţipăt sălbatic... Cu toţii se treziră alergînd după puşti.

Două împuşcături.

Bensington era cu arma în mînă, alergînd printre ar- bori, în urma celorlalţi care fugeau şi ei. Lucru curios că în clipa aceea gîndul principal din mintea lui era dorinţa ca verişoara sa Jane să-l vadă. Ghetele sale plesnite şi nodu-roase alergau cu paşi mari, iar faţa îi era schimonosită de o strîmbătură perpetuă, care-i încreţea nasul şi-i ţinea ochelarii să nu cadă. De asemeni, el aţintea ţeava puştii înainte, în timp ce alerga prin lumina întreruptă a lunii. Omul care fugise se întîlni cu ei în plină goană, căci îşi pierduse arma.

— Hei, zise Cossar, prinzîndu-l în braţe. Ce înseamnă asta?

— Au ieşit cu toţii, zise omul.

— Şobolanii?

— Da, şase.

— Unde-i Flack?

— A căzut.

— Ce spune? gîfîi Bensington, sosind şi el.

— Flack a căzut?

— Da, a căzut.

— Au ieşit unul după altul.

— Ce?

— Au pornit la asalt. Am tras amîndoi cartuşele.

— L-ai lăsat acolo pe Flack?

— S-au repezit asupra noastră.

— Haidem, zise Cossar. Vii cu noi. Unde-i Flack? Arată-ne.

Întregul grup o porni înainte. Omul care fugise le mai dădu unele amănunte asupra luptei. Ceilalţi se îngrămădeau în jurul său, în afară de Cossar care mergea în frunte.

— Unde sînt acum?

— Pesemne că s-au întors în găurile lor. Eu am şters-o. Ei s-au repezit la găurile lor.

— Ce vrei să spui? Ai alergat după ei?

— Noi am coborît lîngă găurile lor. I-am văzut ieşind, ştiţi, şi am încercat să le tăiem retragerea. Săreau... ca iepurii. Am coborît şi am tras. După prima noastră împuşcătură au început să alerge încoace şi încolo înnebuniţi şi deodată s-au îndreptat spre noi. Au venit spre noi.

— Cîţi?

— Şase sau şapte.

Cossar îi conduse pînă la marginea pădurii de pini şi se opri.

— Vrei să spui că l-au înhăţat pe Flack? întrebă cineva.
— Unul din ei era deasupra lui.
— Şi n-ai tras?
— Cum aş fi putut?
— Aveţi cu toţii armele încărcate? întrebă Cossar peste umăr.

Se auzi un murmur afirmativ.

— Dar Flack… zise unul.

— Vreisă spui că… Flack… zise altul.

— N-avem timp de pierdut, zise Cossar, şi strigă: Flack! — în timp ce pornea înainte.

Întreaga trupă înainta spre găurile şobolanilor, omul care fugise stînd puţin mai spre ariergardă. Înaintară prin ierburile exagerat de mari şi ocoliră cadavrul celui de-al doilea şobolan. Mergeau în mănunchi, fiecare din ei cu puşca aţintită înainte şi priveau cercetător în jurul lor, la lumina limpede a lunii, căutînd vreo formă ghemuită şi sinistră, vreo formă care ar fi stat la pîndă. Găsiră foarte repede puşca omului care fugise.

— Flack! strigă Cossar. Flack!

— A fugit pe lîngă urzici şi a căzut, spuse omul care fugise.

— Încotro?

— Pe-acolo.

— Unde a căzut?

El ezită şi apoi îi conduse cîtva timp mai departe către umbrele lungi şi negre după care se întoarse, spunînd:

— Cred că pe-aici.

— Bine, dar acuma nu este aici.

— Dar puşca lui?…

— La dracu! înjură Cossar, unde-o fi?

Făcu un pas spre umbrele întunecoase de pe panta care masca găurile şi se opri, privind scrutător. Apoi înjură din nou. „Dacă l-au tîrît cumva înăuntru?”

Rămaseră cîtva timp nehotărîţi, împărtăşindu-şi unii altora crîmpeie de gînduri. Ochelarii lui Bensington luceau ca nişte diamante, în timp ce-şi muta privirea de la unul la altul. Feţele oamenilor se schimbau de la o paloare rece la o întunecime misterioasă, după cum se întorceau cu faţa spre lună sau cu spatele la ca. Vorbeau cu toţii, dar nimeni nu-şi sfîrşea fraza. Apoi, deodată, Cossar se hotărî. Începu să gesticuleze în toate direcţiile, dînd dispoziţii fiecăruia. Avea nevoie de lămpi. Cu toţii, în afară de Cossar, porniră spre casă.

— Vrei să intri în grotele acelea? întrebă Redwood.

— Natural, zise Cossar.

Le mai spuse o dată să ia felinarele de la docar şi de la căruţă şi să i le aducă.

Bensington, înţelegînd ce vrea să facă, porni de-a lungul

cărării, pe lîngă fîntînă. Privi peste umăr şi văzu silueta uriaşă a lui Cossar, stînd ca şi cum s-ar fi uitat spre găuri, dus pe gînduri. Vazînd acestea, Bensington se opri o clipă, gata să se întoarcă. Îl lăsau acolo pe Cossar singur!...

Bineînţeles, Cossar era în stare să se apere şi singur.

Deodată, Bensington văzu ceva care îl făcu să scoată un sunet înăbuşit. Într-o clipă, trei şobolani ieşiseră din desişul întunecat de iederă, îndreptîndu-se spre Cossar. Trei secunde, Cossar nu-şi dădu seama de prezenţa lor şi apoi deveni fiinţa cea mai activă din lume. Nu trase cu puşca. Probabil că nu avusese timpul să ţintească sau nu apucase a se gîndi la aşa ceva. Bensington îl văzu culcînd la pămînt un şobolan care tocmai sărea şi izbindu-l în ceafă cu patul puştii. Monstrul făcu un salt şi se prăbuşi la pămînt.

Silueta lui Cossar dispăru imediat prin iarba înaltă şi apoi se ridică din nou, alergînd spre alt şobolan, răsucindu-şi puşca deasupra capului. Un strigăt slab ajunse la urechile lui Bensington, care zări apoi pe ceilalţi doi şobolani luînd-o la goană în direcţii opuse şi pe Cossar urmărindu-i spre găuri.

Totul se petrecu aproape în întuneric; cei trei monştri cu care se luptase erau exagerat de mari şi păreau ireali în lumina înşelătoare a lunii. Uneori Cossar era imens, alteori invizibil. Şobolanii treceau prin faţa ochilor lor cu salturi iuţi şi neaşteptate, sau alergau, mişcîndu-şi picioarele cu o viteză atît de mare, încît păreau că merg pe roate. Totul se petrecu în jumătate de minut. Nimeni nu observă nimic, în afară de Bensington. Continuînd să se apropie de casă, el îi putu auzi pe ceilalţi din spate. Scoase un strigăt nearticulat şi apoi alergă înapoi spre Cossar, în timp ce şobolanii dispăreau.

Îl ajunse din urmă în faţa găurilor. La lumina lunii, faţa lui Cossar, în jocul de umbre oglindea calmul.

— Hei, zise Cossar, te-ai şi întors? Unde sînt felinarele? Acum au intrat din nou în găurile lor. Unuia i-am frînt gîtul cînd a trecut pe lîngă mine... Vezi? Acolo! Şi întinse un deget osos.

Bensington era prea uimit, ca să mai scoată vreo vorbă...

Păru că trece un timp nesfîrşit pînă sosiră felinarele. În cele din urmă apărură, mai întîi un ochi luminos şi neclin- tit, precedat de o lumină galbenă şi şovăitoare, şi apoi, clipind cînd şi cînd, sau strălucind din nou, încă două. În jurul lor se zăreau siluete mici şi se auzeau glasuri slabe, apoi se iveau

umbre enorme. Acest grup părea să fie o izbucnire de flăcări pe uriaşa ţară de vis luminată de luna.

— Flack, spuneau glasurile. Flack.

O frază revelatoare se desprinse: „S-a încuiat în pod”.

Cossar era din ce în ce mai uimitor. Scoase bucăţi mari de vată şi le înfundă în urechi — Bensington se întrebă de ce. Apoi, îşi încărcă arma cu un sfert de încărcătură de pulbere. Cine altul s-ar fi gîndit la aceasta? Uimirea lui Bensington culmină cu dispariţia călcîielor lui Cossar în gaura din mijloc.

Cossar mergea în patru labe, cu două puşti, cîte una atîrnată de fiecare parte cu cîte o sfoară pe sub bărbie; iar ajutorul său cel mai de încredere, un om mărunt şi negricios, cu faţa gravă, trebuia să meargă în urma lui, aplecat, ţinînd o lanternă deasupra capului. Totul fusese făcut atît de bine, de chibzuit şi natural, ca visul unui lunatec. Vata, se pare, era necesară să-i apere timpanele de explozia puştii; ajutorul său îşi înfundă şi el urechile. Bineînţeles. Atîta vreme cît şobolanii erau întorşi cu spatele spre Cossar, nu-i puteau pricinui nici un rău, iar îndată ce s-ar fi îndreptat spre el, le putea vedea ochii şi putea să tragă în ei. Dacă veneau de-a lungul găurii cilindrice, Cossar cu greu ar fi putut să nu-i nimerească. După cum insista Cossar, era metoda cea mai simplă, puţin cam plictisitoare poate, dar absolut sigură. În timp ce ajutorul se apleca să intre, Bensington văzu capătul unui ghem de frînghie, care fusese legat de pulpana hainei sale. El trăgea frînghia după sine, pentru cazul cînd ar fi fost nevoie să se scoată afară cadavrele şobolanilor.

Bensington băgă de seamă că obiectul pe care-l ţinea în mînă era pălăria de mătase a lui Cossar.

Cum ajunsese ea acolo?...

În orice caz, va fi ceva care să-i amintească de el.

La fiecare din găurile laterale stătea cîte un grup mic, cu un felinar pus pe pămînt, care să lumineze gaura; cîte un om aşezat în genunchi, ţintind în deschizătura rotundă din faţa lui, aştepta să iasă ceva de acolo.

Aşteptarea păru că se lungeşte la nesfîrşit.

Apoi auziră prima împuşcătură a lui Cossar, ca o explozie într-o mină...

Nervii şi muşchii tuturor se încordară, auzind-o şi apoi — ***bang! bang! bang!*** — şobolanii încercară un atac, însă alţi

doi dintre ei erau morţi. După aceea omul care ţinea ghemul de frînghie simţi o smucitură.

— A ucis unul înăuntru, îşi zise Bensington, şi are nevoie de frînghie.

Privi cum frînghia se tîra în gaură, şi părea că era ani- mată de o inteligenţă de şarpe, căci întunericul făcea invizibilă partea intrată în gaură. În cele din urmă nu se mai tîrî; veni o pauză lungă. Apoi ieşi încet din gaură ceva care i se păru lui Bensington cel mai ciudat monstru cu putinţă, dar după aceea se văzu că nu era decît spinarea micului mecanic care ieşea de-acolo. După el, făcînd brazde adînci, ieşiră mai întîi ghetele lui Cossar şi apoi dosul său luminat de lanternă...

Un singur şobolan mai rămăsese viu, şi acest biet nenorocit se ghemuise în cele mai adînci unghere, pînă cînd Cossar şi lanterna lui intrară din nou şi-l uciseră, după care Cossar, acest dihor cu chip de om, caută prin toate colţurile, ca să se asigure că nu mai rămăsese nici unul.

— Am terminat cu ei, zise el în cele din urmă către tovarăşii săi, care-l priveau îngroziţi. Şi dacă aş fi fost mai prevăzător, m-aş fi dezbrăcat pînă la brîu. Desigur. Pipăie-mi mînecile, Bensington! Sînt ud de transpiraţie. Dae e cam greu să se gîndească omul la toate. Numai nişte whisky poate să mă scape de o răceală.

7

Au fost momente în timpul acelei nopţi uluitoare, cînd lui Bensington i se părea că fusese hărăzit de natură unei vieţi de aventuri fantastice. Asta s-a întîmplat mai ales după o oră sau două de cînd băuse whisky tare.

— Nu mă întorc în Sloane Street, îi mărturisi el mecanicului înalt, blond şi murdar.

— Nu?

— Nici o grijă, zise Bensington, dînd sumbru din cap.

Efortul de a tîrî pe cei şapte şobolani morţi pînă la rugul funerar de lîngă păduricea de urzici îl scăldase în sudoare, iar Cossar îi arătase că singura cale de a scăpa de răceală era să încerce reacţia fizică produsă de whisky. Fu un fel de cină de

briganzi în vechea bucătărie de cărămidă, cu şirul de şobolani morţi care zăceau, în lumina lunii, lîngă gardul ogrăzii de păsări şi după vreo treizeci de minute de odihnă Cossar îi îndemnă pe toţi să pornească la munca pe care mai aveau a o săvîrşi. „Natural”, aşa cum spunea el, trebuiau să „cureţe locul, fără dezordine, fără scandal. Înţelegeţi?” El veni cu ideea să se facă o distrugere completă. Sparseră şi sfărîmară tot ce era de lemn în casă; aduseră grămezi de lemne de pretutindeni unde creştea vegetaţie uriaşă; făcură un rug pentru cadavrele şobolanilor şi le în- muiară în parafină.

Bensington muncea ca un salahor conştiincios. El ajunse la un soi de culme a veseliei şi energiei către ora două. Cînd mînuia toporul în munca de distrugere, chiar şi cei mai curajoşi fugeau din vecinătatea sa. Mai tîrziu, se mai potoli puţin, prin pierderea temporară a ochelarilor, care îi fură găsiţi în cele din urmă în buzunarul lateral al hainei.

Oamenii umblau încolo şi încoace în jurul său; erau cu toţii încruntaţi şi energici. Cossar se mişca printre ei ca un zeu.

Bensington gustă din plăcerea pe care o cunosc ostaşii armatelor victorioase în expediţii îndrăzneţe, dar niciodată cei care trăiesc o viaţă de sobri citadini. După ce Cossar îi luase din mînă toporul şi îl pusese să care lemne, el se învîrti de colo pînă colo, spunînd într-una că toţi erau „băieţi buni”. Continuă tot aşa, chiar şi după ce îşi dete seama că obosise.

În cele din urmă, focul fu gata şi începu turnarea parafinei. Luna, lipsită acum de suita ei nocturnă de stele, strălucea în preajma ivirii zorilor.

— Ardeţi totul, zise Cossar, umblînd dintr-un loc într-altul — ardeţi pămîntul şi măturaţi tot. Înţelegeţi?

Bensington îl văzu, arătare deşirată şi oribilă în lumina palidă a zorilor, trecînd în grabă pe lîngă el, cu falca de jos proiectată în afară şi cu o torţă aprinsă în mînă.

— Să ne îndepărtăm! zise cineva, trăgîndu-l pe Bensington de braţ.

Zorii liniştiţi — nici o pasăre nu se auzea ciripind — se umplură deodată de un tumult de trosnete; o flăcăruie roşie alergă pe la baza rugului, se schimbă într-una albastră şi începu să se caţere, frunză după frunză, pe tulpina unei urzici uriaşe. Un sunet ca de cîntec se amesteca cu trosnetul lemnului ars.

Îşi luară puştile dintr-un colţ al salonului soţilor Skinner şi porniră în fuga mare. Cossar îi ajunse din urmă cu paşii lui mari...

Apoi se opriră, privind îndărăt spre Ferma Experimen- tală. Aceasta parcă fierbea; fumul şi flăcările se revărsau,

ca o gloată în panică, pe uşi şi pe ferestre şi prin mii de crăpături şi spărturi din acoperiş. Cossar ştia să pună un foc! O mare coloană de fum, presărată cu limbi roşii şi răbufniri de flăcări, se înălţa spre cer. Era ca un uriaş neasemuit, care se ridica brusc în picioare, înălţîndu-se şi întinzîndu-şi braţele uriaşe de-a curmezişul cerului. Uriaşul acesta aruncă din nou noaptea asupra lor, ştergînd şi ascunzînd cu totul incandescenţa soarelui ce răsărea în spatele lui. Toţi oamenii din Hickleybrow observară acest stîlp formidabil de fum şi ieşiră pe vîrful dealului, îmbrăcaţi cu ce găsiseră, pentru a privi grupul lor sosind.

În spate, ca o ciupercă fantastică, stîlpul de fum se legăna şi unduia spre cer, făcînd ca dunele să pară scunde şi toate celelalte obiecte să-şi piardă importanţa, iar în faţă, conduşi de Cossar, autorii acestei fapte veneau pe cărare, opt siluete mici şi negre care înaintau din greu, cu puştile pe umăr, de-a curmezişul pajiştei.

Privind îndărăt, prin mintea istovită a lui Bensington trecu, precum un ecou, o formulă familiară. Ce era asta? ***„Azi ai aprins... azi ai aprins?...”***

Apoi îşi aminti vorbele lui Latimer: ***„Am aprins în această zi în Anglia o făclie pe care nimeni nu va mai putea vreodată s-o stingă...”***[1]

Ce om era acest Cossar! Îi admiră spatele cîteva clipe şi fu mîndru că păstrase pălăria aceea. Mîndru! Cu toate că el era un eminent cercetător, iar Cossar se ocupa doar de ştiinţa aplicată.

Deodată se simţi tremurînd şi căscînd cu putere şi-şi descoperi o dorinţă nestăvilită să se afle acum, bine învelit, în pat, în micul său apartament care dădea spre Sloane Street. (Nici nu se gîndi măcar la verişoara Jane.) Coapsele îi deveniră moi ca o cîrpă, iar picioarele de greutatea plumbului. Se întrebă dacă le va da cineva cîte o cafea în Hickleybrow. De treizeci şi trei de ani nu mai stătuse treaz o noapte întreagă.

---

[1] E vorba despre episcopii protestanţi Latimer şi Ridley, arşi pe rug ca „eretici”, sub domnia reginei catolice Mary (1553—1558). Cuvintele din text au fost, se pare, ultimele rostite de Latimer pe rug, către tovarăşul său de suferinţă. („Domnule Ridley, fii curajos... Am aprins în această zi în Anglia o făclie pe care nimeni nu va mai putea vreodată s-o stingă.”) (n.r.)

În timp ce aceşti opt aventurieri se luptau cu şobolanii la Ferma Experimentală, la nouă mile depărtare, în satul Cheasing Eyebright, o doamnă bătrînă, cu un nas excesiv, se lupta cu nişte greutăţi foarte mari la lumina unei lumî- nări pîlpîitoare. Într-o mînă noduroasă ţinea un instrument pentru desfăcut cutii de sardele, iar în cealaltă o cutie de ***Heracleoforbia,*** pe care se hotărîse ori s-o deschidă, ori să moară. Se lupta neobosită, mormăind la fiecare nou efort, în timp ce, prin despărţitura subţire, se auzea plîngînd pro-genitura soţilor Caddle.

— Sărăcuţul de el, zise doamna Skinner; şi apoi, cu uni- cul ei dinte muşcîndu-şi buza într-un extaz de hotărîre, mai rosti: Aşa!

Şi îndată o nouă cantitate de ***Hrană a Zeilor*** fu desfăcută, pentru a-şi desfăşura asupra lumii puterile ei de creştere uriaşă.

Capitolul IV

COPIII GIGANTICI

1

Cel puţin pentru cîtăva vreme cercul de răspîndire a con-secinţelor ***Hranei,*** care mai rămăseseră în jurul Fermei Expe-rimentale va trebui să iasă din focarul povestirii noastre, cu toate că puterea de a creşte imens a mai radiat mult timp, în ciuperci, în ierburi şi buruieni, din acel centru carbonizat, dar nu desfiinţat în chip absolut. Şi nici nu putem spune aici mai mult despre acele celibatare îndoliate, cele două găini supravieţuitoare, care au făcut senzaţie şi şi-au petrecut anii ce le mai rămăseseră într-o celebritate lipsită de ouă. Cititor-rul dornic de amănunte mai complete în această privinţă poate să recurgă la ziarele din perioada aceea, la documentele

voluminoase care s-au strîns atunci. Interesul nostru se fixează asupra d-lui Bensington, aflat în centrul acelor tulburări.

Se întorsese la Londra, pentru a se trezi un om cu totul celebru. Peste noapte, toată lumea îşi schimbase atitudinea faţă de el. Toţi îl înţelegeau. Ştia tot, se pare, verişoara Jane; oamenii de pe stradă ştiau tot; ziarele ştiau tot şi chiar ceva mai mult. I se păruse îngrozitor, fireşte, să se întîlnească cu verişoara Jane, totuşi văzu după aceea că lucrurile nu erau chiar aşa de îngrozitoare. Buna femeie avea limite chiar şi în puterea ei asupra faptelor; era limpede că stătuse de vorbă cu propriul ei cuget şi că acceptase ***Hrana*** ca pe ceva făcînd parte din însăşi natura lucrurilor.

În atitudinea ei îşi făcu loc un sentiment de răspundere cam înţepat. Era limpede că ea dezaproba categoric ***Hrana,*** însă nu o interzicea. Fuga lui Bensington — aşa o privea dînsa — o zguduise fără îndoială; partea cea mai proastă era că îşi trata acum vărul cu o persistenţă şi mai cumplită de o răceală pe care el n-o contractase şi de o oboseală pe care o uitase demult; îi cumpărase un model nou de rufă- rie de corp, din lînă, care era tot atît de lesne de îmbrăcat, de întors pe dos şi de manevrat pentru un om distrat, ca şi... Societatea! Ca atare, o bucată de vreme, atîta vreme cît acest recent confort îi lăsa răgaz, el continuă să participe la dezlănţuirea noului fenomen din istoria omenirii, care era ***Hrana Zeilor.***

Urmînd propriile-i legi misterioase de selecţie, opinia publică îl alesese pe el drept singurul Inventator şi Promotor de răspundere pentru această nouă minune; ea nici nu voia să audă de Redwood şi, fără să protesteze în vreun fel oarecare, îl lăsase pe Cossar să-şi urmeze impulsul firesc într-o obscuritate prolifică. Înainte de a-şi da seama de evoluţia acestor lucruri, dl. Bensington a fost, ca să spunem aşa, fixat şi disecat pe panouri. Chelia lui, ciudata lui roşeaţă generală, ochelarii săi de aur deveniră un bun naţional. Tineri ho- tărîţi, cu mari şi costisitoare aparate fotografice, cu un aer de absolută autoritate, puseră stăpînire pe apartamentul d-lui Bensington pentru perioade scurte, dar rodnice, îşi aprinseră bliţurile care umplură ceasuri întregi încăperile cu vapori denşi şi insuportabili, apoi se retraseră să umple paginile revistelor cu admirabile fotografii ale d-lui Bensington în ţinută de casă şi în pantofii lui plesniţi. Alte persoane cu maniere ferme, de felurite

vîrste şi sexe, năvăliră în casa lui, spre a-i spune diverse lucruri despre ***Hrana-bombă*** — (re- vista ***Punch*** a fost prima care a denumit substanţa ***,,Hrana- bombă")*** şi apoi reproduseră ceea ce afirmaseră ele ca fiind contribuţia lui originală la acel interviu. Aceasta deveni aproape o obsesie pentru Broadbeam, popularul umorist, care presupuse că e la mijloc o nouă invenţie blestemată, pe care nu putea s-o priceapă şi se strădui din răsputeri să îngroape totul în ridicol. Putea fi văzut în cluburi — prezenţă masivă şi greoaie, cu o expresie de om nedormit pe faţa lui mare şi bolnăvicioasă — explicînd tuturor celor pe care îi oprea: „Aceşti oameni de ştiinţă, înţelegi, n-au simţul umorului. Înţelegi, aia e! Ştiinţa asta... îi ucide". Glumele sale pe socoteala lui Bensington se transformară în calomnii veninoase...

O întreprinzătoare agenţie pentru extrase din presă îi trimise lui Bensington un lung articol despre el, dintr-o revistă săptămînală ieftina, intitulat ***„O nouă teroare"*** şi se oferi să-i furnizeze o sută de articole de acest fel pentru o guinee: două tinere doamne extrem de încîntătoare, de care el habar n-avea, îl vizitară şi, spre indignarea mută a ve- rişoarei Jane, luară ceaiul cu el, iar mai tîrziu, îi trimiseră carnetele lor pentru cîte un autograf. Curînd, se obişnui să-şi vadă numele în presă, asociat cu cele mai nepotrivite idei şi să descopere în reviste articole scrise despre ***Hrana-bombă*** şi despre el însuşi, pe un ton de mare intimitate, de către oameni despre care nu auzise vreodată. Şi, oricîte iluzii îşi făcuse, în vremea cînd era necunoscut, despre voluptatea celebrităţii, ele se risipiră cu desăvîrşire, pentru totdeauna.

La început — cu excepţia lui Broadbeam — tonul opiniei publice a fost lipsit de orice urmă de ostilitate. Se pare că opinia publică nu se gîndea, decît în chip de simplă presu- punere amuzantă, la faptul că ar mai putea să se împrăştie din nou vreo cantitate de ***Heracleoforbia.*** Se pare de asemeni că opinia publică nu se gîndea la faptul că cei cîţiva copii mici care erau acum alimentaţi cu această hrană vor creşte în scurt timp mult mai mult decît a crescut vreodată vreunul dintre noi. Ceea ce îi plăcea opiniei publice erau caricatu- rile politicienilor de vază, după o cură cu ***Hrana-bombă,*** sau folosirea acestei idei pe panouri, precum şi expoziţiile in- structive ca acelea ale viespilor moarte care scăpaseră de foc şi

ale găinilor care mai rămăseseră.

Dincolo de aceste lucruri, publicul nu voia să vadă nimic, decît după ce se făcură eforturi uriaşe spre a-i întoarce privirile asupra consecinţelor mai îndepărtate; şi chiar atunci, un timp nimeni nu se simţi efectiv îndemnat să treacă la acţiune. „Totdeauna apare ceva nou”, spunea publicul, acest public atît de îmbuibat cu noutăţi, încît ar fi putut să asculte fără a clipi că Pămîntul a fost tăiat ca un măr, şi să spună: „Mă întreb ce va mai urma”.

Dar existau cîţiva oameni în afară de public, ca să spunem aşa, care-şi aruncară această privire mai departe şi se pare că unii din ei se înspăimîntaseră de ceea ce putuseră vedea acolo. Aşa era tînărul Caterham, de pildă, vărul contelui de Pewterstone şi unul din cei mai de nădejde oameni politici englezi, care, cu riscul de a fi luat drept un zănatec, a scris un articol în revista ***„Secolul al Nouăsprezecelea şi Mai Tîrziu”*** în care propunea suprimarea totală a ***Hranei.*** Şi — în anumite momente — mai era şi Bensington.

— Ăştia s-ar părea că nu-şi dau seama... îi spuse el lui Cossar.

— Nu, nu-şi dau seama.

— Dar noi? Uneori, cînd mă gîndesc ce înseamnă... Acest biet copil al lui Redwood... şi, desigur, cei trei ai dumitale... patruzeci de picioare înălţime, poate!... La urma urmei, ar trebui oare să mai continuăm?

— Continuă! îi strigă Cossar, schimonosit de o uimire nelalocul ei şi ridicînd glasul mai mult ca oricînd. Bineînţeles că vei continua! Pentru ce crezi că ai fost făcut? Ca să-ţi pierzi vremea între o masă şi alta? Consecinţe serioase, continuă el, asta-i drept! Enorme. Evident. E-vi-dent. Ei bine, omule, este singurul prilej pe care îl ai să provoci consecinţe serioase! Şi vrei să-l ocoleşti! Cîteva clipe, indignarea îl lăsă fără grai. E de-a dreptul revoltător! zise el în cele din urmă şi repetă ca într-o explozie: Revoltător!

Dar Bensington lucra acum în laboratorul său cu mai multă emoţie decît entuziasm. Nu putea spune dacă dorea sau nu consecinţe serioase în viaţa lui personală; era un om cu gusturi potolite. Descoperirea era minunată, desigur, cu totul şi cu totul minunată, dar... Devenise acum proprietarul cîtorva pogoane de pămînt pîrjolit lîngă Hickleybrow, la un preţ de aproape nouă zeci de lire pogonul; şi uneori era dispus să

socotească acest lucru drept o consecinţă serioasă a chimiei speculative, cum nici un om, oricît de lipsit de ambiţie, nu şi-ar dori. Fireşte, era celebru, teribil de celebru. Faima pe care o atinsese era mai mult decît satisfăcătoare, mult mai mult decît satisfăcătoare.

Dar morbul Cercetării era puternic înrădăcinat în el...

Şi, în unele momente, momente rare, mai ales în laborator, era şi altceva decît acest morb şi argumentele lui Cossar care-l îndemna la muncă. Acest om scund cu ochelari, cocoţat poate pe taburetul său înalt, cu ghetele sale plesnite şi cu mîna pe penseta cu care prindea greutăţile de pe balanţă, avea din nou o licărire din viziunea aceea de adolescent, avea intuiţia imediată a eternei dezvoltări a seminţei care îi fusese semănată în creier; vedea — proiectată parcă pe cer — dincolo de formele şi accidentele groteşti ale prezentului, lumea viitoare a giganţilor şi toate măreţiile viitorului — vagi dar splendide, ca un palat strălucitor privit din depărtare, în lumina fragilă a unei raze de soare... Dar apoi, numaidecît, i se părea că splendoarea aceea îndepărtată nu strălucise niciodată în mintea sa şi nu mai percepea nimic altceva decît umbre sinistre, pante vaste, întuneric, imensităţi neospitaliere, imagini reci, sălbatice şi îngrozitoare.

2

Dintre întîmplările complexe şi confuze, dintre impresiile lumii dinafară care constituiau faima d-lui Bensington, s-a desprins o personalitate luminoasă şi activă, care în ochii d-lui Bensington a devenit, ca să zicem aşa, aproape un conducător şi un ghid al tuturor acestor fapte exterioare. Era doctor-ul Winkles, acel medic tînăr şi autoritar, care a mai apărut în povestirea noastră ca un mijlocitor prin care Redwood a reuşit să-i dea fiului său ***Hrana.*** Chiar înainte de marea izbucnire, devenise evident că prafurile misterioase pe care i le dăduse Redwood îi treziseră un interes imens şi de îndată ce au apărut primele viespi, el a izbutit să stabilească legătura necesară.

Făcea parte dintre acei medici care, prin maniere, mo- rală, metode şi înfăţişare, pot fi caracterizaţi succint prin expresia „om cu mari perspective”. Era înalt şi blond, avea ochii vioi,

superficiali, lipsiţi de profunzime, de culoarea aluminiului, părul cenuşiu albicios şi trăsături regulate, o faţă musculoasă şi bine rasă, trupul drept, mişcări energice, picioare agere şi iuţi; purta redingotă lungă, cravată neagră de mătase, butoni şi lanţ de aur, iar pălăria sa de mătase avea o formă şi boruri speciale, care-l făceau să pară mai înţelept şi mai prezentabil ca oricine. Arăta tot atît de tînăr sau bătrîn ca oricare alt om matur. Şi, după această primă izbucnire uimitoare, el începu să se ocupe de Bensington şi de Redwood şi de ***Hrana Zeilor*** cu un atît de convingător simţ al proprietăţii că, uneori, în ciuda mărturiilor din presă, Bensington era dispus să-l considere drept inventatorul întregii chestiuni.

— Aceste accidente, zise Winkles, cînd Bensington făcu aluzie la primejdiile viitoare, nu înseamnă nimic. Nimic. Descoperirea este totul. Dezvoltată cum trebuie, mînuită adecvat, controlată bine, ea va oferi... va oferi ceva cu adevărat formidabil în această ***Hrană*** a noastră... Trebuie să fim cu ochii pe ea... Nu trebuie să ne scape din nou de sub control, şi... nu trebuie s-o lăsăm inactivă.

Şi, într-adevăr, aşa şi făcu. Venea acum la Bensington aproape în fiecare zi. Bensington, privind de la fereastră, vedea nelipsita caleaşca înaintînd pe Sloane Street şi, după un răstimp neobişnuit de scurt, Winkles intra în odaie cu mişcări uşoare şi ferme, adică năvălea înăuntru şi scotea cîte un ziar, aducea informaţii şi făcea diferite observaţii.

— Ei, spunea el, frecîndu-şi mîinile, cum stăm? Şi astfel trecea la discuţia obişnuită. Ştii că — spunea bunăoară — Caterham a vorbit despre substanţa noastră la ***Asociaţia Bisericii?***

— Vai de mine! zicea Bensington, ăsta e văr cu Primul Ministru, nu-i aşa?

— Da, zise Winkles; un tînăr foarte capabil... foarte capabil. Cu mintea cam sucită, ştii, extrem de reacţionar... dar deosebit de capabil. Se vede că e dispus să facă un capital din această substanţă a noastră. Atitudinea lui pare foarte emfatică. Vorbeşte de propunerea noastră de a folosi substanţa în şcolile elementare.

— Propunerea noastră de a o folosi în şcolile elementare!?...

— Eu am spus ceva în legătură cu asta mai deunăzi... cu totul în treacăt... la Politehnică. Am încercat să lămuresc că

substanţa e cu adevărat foarte binefăcătoare. Că nu este cîtuşi de puţin primejdioasă, cu toate aceste mici accidente de la început. Şi că exclus să se mai întîmple... Dumneata ştii că poate să fie o substanţă foarte bună... dar el a ripostat.

— Ce i-ai spus?

— Nişte fleacuri. Dar, după cum vezi!... A luat totul în serios. Considera faptul ca pe un atac. Spune că se risi- pesc destui bani obşteşti cu şcolile elementare şi fără asta. Înşiră vechile poveşti despre lecţiile de pian... ştii. Nimeni, zice el, nu vrea să-i împiedice pe copiii din păturile de jos să obţină o educaţie potrivită condiţiei lor, dar a le da o hrană de acest fel ar însemna să le distrugi cu totul simţul proporţiilor. Extinde tema. La ce bun, se întreabă el, să faci din săraci nişte oameni de treizeci şi şase de picioare înălţime? El crede nestrămutat, ştii, că vor creşte într-adevăr pînă la treizeci şi şase de picioare înălţime.

— Chiar aşa va fi, zise Bensington, dacă le vei da cu regularitate din hrana noastră. Dar nimeni n-a spus nimic...

— ***Eu*** am spus ceva.

— Dar, dragul meu Winkles!...

— Vor fi mai mari, desigur, îl întrerupse Winkles, cu aerul de a şti totul în această privinţă, şi descurajînd ideile neconcretizate ale lui Bensington. E indiscutabil că vor fi mai mari. Dar ascultă ce spune el! Îi va face mai fericiţi? Asta-i întrebarea lui. Ciudat. Nu-i aşa? Îi va face mai buni? Vor fi ei respectuoşi faţă de cei cu adevărat îndreptăţiţi să-i conducă? E oare cinstit faţă de copii? E curios cît de dornici de dreptate sînt cei de felul lui, în ceea ce priveşte problemele de viitor. Chiar şi astăzi, spune el, costul hranei şi îmbrăcămintii copiilor este mai mare decît puterile părinţilor lor şi dacă se va îngădui un lucru ca ăsta!... Ei? După cum vedeţi, dintr-o simplă sugestie a mea, spusă în treacăt, el face o propunere pozitivă. Şi apoi, calculează cît va costa o pereche de pantaloni pentru un flăcău de douăzeci de picioare înălţime. Ca şi cum ar crede cu adevărat... Zece lire, socoteşte el, ca să fie cît de cît decenţi. Ciudat om, acest Caterham! Atît de prozaic! Contribuabilul cinstit şi nevoiaş, zice el, va trebui să suporte la asta. Mai zice că trebuie să ţinem seama de Drepturile Părinţilor. Iată. Două coloane. Fiecare părinte are dreptul să-şi crească copiii după propria lui mărime... Apoi mai este şi problema adaptării

şcolilor, costul băncilor şi pupitrelor mărite pentru şcolile noastre naţionale, oricum peste măsură de împovărate. Ca să obţinem ce?... Un proletariat de uriaşi flămînzi. Şi încheie cu un pasaj foarte serios, spune chiar că dacă această sugestie stranie... — o simplă aluzie trecătoare a mea, ştiţi, şi interpretată greşit — ... dacă această sugestie ciudată în privinţa şcolilor nu duce la nimic, nu înseamnă că lucrurile s-au oprit aici. ***Hrana*** este ciudată, atît de ciudată încît lui i se pare aproape dăunătoare. A fost răspîndită în mod nesăbuit, aşa zice el, şi ar putea să fie răspîndită din nou. Daca ai apucat să mănînci din ea, trebuie să continui.

— Are dreptate, zise Bensington.

— Şi, pe scurt, el propune crearea unei ***Societăţi Naţionale pentru Păstrarea Proporţiilor Normale ale Lucrurilor.*** Ciudat, nu? Oamenii se agaţă de ideea aceasta ca de cine ştie ce.

— Dar ce-şi propun să facă?

Winkles ridică din umeri şi îşi întinse manile.

— Să întemeieze o Societate şi să se agite. Ei vor să pună în ilegalitate fabricarea ***Heracleoforbiei...*** sau, în orice caz, să popularizeze cunoaşterea ei. Eu am scris cîte ceva despre asta, ca să arăt că ideile lui Caterham asupra acestei substanţe sînt foarte exagerate, peste măsură de exagerate, dar asta se pare că n-a ajutat la nimic. E curios că oamenii sînt împotrivă. Şi, fiindcă veni vorba, ***Asociaţia Naţională a Temperanţei*** a instituit o filială pentru tamperanţa în creştere.

— Hm, zise Bensington, mîngîindu-şi nasul.

— După toate cîte s-au petrecut, e firesc să se facă atîta zarvă. Privit în faţă, lucrul este de-a dreptul... uluitor.

Winkles se plimbă cîtva timp prin odaie, nehotărît, apoi plecă.

Se vedea limpede că avea un gînd ascuns, ceva de importanţă crucială pentru el, pe care aştepta să-l dezvăluie, într-o zi, cînd Redwood şi Bensington erau împreună, i-a lăsat să întrevadă ceva din acest lucru, pe care îl ţinea în taină.

— Cum merge? întrebă el, frecîndu-şi mîinile.

— Lucrăm împreună la un fel de raport.

— Pentru Societatea Regală?

— Da.

— Hm, făcu Winkles foarte profund şi se îndreptă spre cămin. Hm. Dar... întrebarea este: faceţi bine ce faceţi?

— Ce anume?

— Faceţi bine că-l publicaţi?

— Nu sîntem în Evul Mediu, zise Redwood.

— Ştiu.

— După cum spune Cossar, circulaţia cunoştinţelor… aceasta e adevărata metodă ştiinţifică.

— Desigur, în majoritatea cazurilor. Dar… Acesta este excepţional.

— Vom aduce întreaga problemă în faţa Societăţii Regale, aşa cum se cuvine, zise Redwood.

Winkles reveni asupra acestui lucru cu altă ocazie.

— E, din multe puncte de vedere, o descoperire excepţională.

— Asta n-are importanţă, zise Redwood.

— E însă un gen de cunoştinţe care ar putea deveni cu uşurinţă obiectul unor grave abuzuri, al unor grave primejdii, cum spune Caterham.

Redwood nu răspunse nimic.

— Chiar şi neglijenţa, ştii... Dacă am forma un comitet de oameni de încredere, care să controleze fabricarea ***Hranei-bombă... Heracleoforbia,*** vreau să spun... am putea...

Se opri, iar Redwood, cam stînjenit, se făcu a nu băga în seamă că aceste cuvinte aşteptau un răspuns.

Dincolo de locuinţa lui Redwood sau a lui Bensington, Winkles, în ciuda incompetenţei sale, ajunsese o autoritate în materie de ***Hrană-bombă.*** Scria scrisori în care apăra folosirea ei; compunea note şi articole care-i explicau posibilităţile, intervenea în mod cu totul deplasat la întrunirile asociaţiilor ştiinţifice şi medicale, pentru a vorbi despre ea; căuta să se identifice cu ea. Publică şi o broşură intitulată ***„Adevărul despre Hrana-bombă”,*** în care minimaliza cu totul afacerea din Hickleybrow. El scria acolo că e absurd să afirmi că ***Hrana-bombă*** îi va face pe oameni de treizeci şi şapte de picioare înălţime. Asta e, zicea el, o „exagerare evidentă”. Desigur, îi va face ceva mai mari şi atîta tot...

În cercul intim al celor doi se vedea limpede că Winkles era cît se poate de dornic să contribuie la fabricarea ***Heracleoforbiei,*** să ajute la corectura notelor oricărei comunicări care se pregătea asupra acestui subiect, să facă orice care ar fi putut să-l conducă spre o participare la detaliile fabricării ***Heracleoforbiei.*** Le spunea amîndurora, mereu, că simte importanţa ei deosebită, vastele ei perspective. Şi sublinia nevoia „unei anume protecţii”. În cele din urmă, le ceru într-o zi, făţiş, formula de fabricare.

— M-am gîndit la tot ce mi-ai spus dumneata, zise Redwood.

— Ei bine? întrebă Winkles cu aprindere.

— Este un gen de cunoştinţe care ar putea cu uşurinţă să fie obiectul unor grave abuzuri, spuse Redwood.

— Dar nu văd legătura, zise Winkles.

— Ba are, zise Redwood.

Winkles reflectă cîteva zile asupra acestui lucru. Apoi veni la Redwood şi îi spuse că se îndoia dacă trebuie să-i dea copilului lui Redwood nişte prafuri despre care nu ştia, la urma urmei, nimic, i se părea că nu era normal să-şi asume orbeşte toată răspunderea. Aceasta îl lăsă pe Redwood pe gînduri.

— Ai văzut că ***Societatea pentru Suprimarea Totală a Hranei-bombe*** pretinde că are cîteva mii de membri, zise Winkles, schimbînd subiectul. Au întocmit un proiect de lege, continuă Winkles. Îl au pe tînărul Caterham, care este foarte dispus să susţină proiectul. Au luat-o în serios. Instituie comitete locale ca să influenţeze pe candidaţi. Ei vor să facă o culpă penală din prepararea şi depozitarea ***Heracleoforbiei*** fără autorizaţie specială şi o crimă, pasibilă de închisoare fără drept de apel, din administrarea ***Hranei-bombă...*** căci aşa o numesc ei, ştii... oricărei persoane sub douăzeci şi unu de ani. Dar mai sînt şi alte societăţi. Tot felul de oameni. ***Societatea pentru Păstrarea Vechilor Staturi*** este pe punctul de a-l atrage pe domnul Frederick Harrison în consiliu, după cum spun ei. Ştii că el a scris un studiu în această privinţă; spune că e vulgar şi cu totul în dezacord cu acea Revelaţie a Umanităţii care se află în învăţăturile lui Comte. E un lucru pe care Secolul al XVIII-lea n-ar fi putut să-l producă nici chiar în cele mai proaste perioade ale sale. Ideea acestei ***Hrane*** nu i-a trecut niciodată prin cap lui Comte, ceea ce demonstrează cît de vicioasă e. Nimeni, spune el, care îi înţelege cu adevărat pe Comte...

— Nu cumva vrei să spui..., zise Redwood alarmat, în ciuda dispreţului său pentru Winkles.

— Ei nu vor face toate astea, zise Winkles. Dar opinia publică este opinia publică şi voturile sînt voturi. Cu toţii îşi dau seama că dumneata provoci tulburări. Şi instinctul uman este împotriva tulburărilor, după cum ştii. Se pare că nimeni nu crede în ideea lui Caterham despre oameni de treizeci şi şapte de picioare înălţime, care nu vor putea să intre într-o biserică sau într-o casă de rugăciune sau în oricare altă instituţie socială. Totuşi, deşi nu cred, n-au nici linişte. Ei îşi dau seama că este ceva, ceva mai mult decît o descoperire obişnuită...

— Asta se întîmplă cu orice descoperire, zise Redwood.

— În orice caz, ei sînt neliniştiţi. Caterham continua să insiste

asupra lucrurilor care s-ar putea întîmplă dacă ***Hrana*** s-ar răspîndi din nou. Eu susţin mereu că aşa ceva n-are să se întîmple. Dar... aşa stau lucrurile!

Se plimbă agitat prin încăpere cîtăva vreme, ca şi cum ar fi vrut să deschidă din nou subiectul secretului ***Hranei,*** apoi se răzgîndi şi plecă.

Cei doi oameni de ştiinţă priviră unul la celălalt. Cîteva clipe îşi vorbiră numai cu ochii.

— În cel mai rău caz, zise Redwood în cele din urma, cu un glas liniştit şi energic, am să-i dau ***Hrana*** micului meu Teddy cu propriile mele mîini.

3

Numai la cîteva zile după aceasta, Redwood, deschizînd ziarul, află că Primul Ministru făgăduise instituirea unei ***Comisii Regale*** pentru ***Hrana-bombă.*** Aceasta îl făcu să se ducă, cu ziarul în mînă, de-a dreptul la locuinţa lui Bensington.

— Winkles cred că bagă zîzanie în privinţa ***Hranei.*** El face jocul lui Caterham. Continuă să vorbească despre ea, alarmînd oamenii în privinţa urmărilor ei. Dacă continuă, cred că ne va stînjeni în cercetările noastre. Chiar şi acum, cu toată vîlva asta în jurul băieţaşului meu...

Bensington ar fi dorit să nu fie astfel.

— Ai observat că el a început să o numească ***Hrana- bombă?***

— Nu-mi place denumirea asta, zise Bensington, privind pe deasupra ochelarilor.

— Exact asta reprezintă pentru Winkles.

— De ce o fi continuînd el să se ocupe de ea? Nu-i treaba lui!

— Asta înseamnă să faci vîlvă, zise Redwood. Dacă ***Hrana*** nu este a lui, toată lumea va crede că este. Dar asta nu are importanţă.

— În cazul cînd această agitaţie ridiculă şi ignorantă devine... serioasă..., începu Bensington.

— Copilul meu nu poate să rămînă fără ***Hrană,*** zise Redwood. Nu ştiu ce să mai fac acum. În cel mai rău caz...

Un zgomot uşor de paşi anunţă prezenţa lui Winkles. El apăru

în mijlocul odăii, frecîndu-şi mîinile.

— Aş fi preferat să baţi la uşă, zise Bensington, privindu-l neprietenos pe deasupra ramelor aurite.

Winkles îşi luă un aer vinovat. Apoi se întoarse spre Redwood.

— Sînt bucuros că te găsesc aici, începu el. De fapt...

— Ai citit despre această ***Comisie Regală?*** îl întrerupse Redwood.

— Da, zise Winkles, luat pe neaşteptate. Da.

— Ce zici de asta?

— E un lucru excelent, zise Winkles. Numai aşa o să se termine cu toată zarva asta. Să se lămurească întreaga afacere. Să-i închidă gura lui Caterham. Dar nu pentru asta am venit, Redwood. De fapt...

— Nu-mi place această ***Comisie Regală,*** zise Bensington.

— Pot să vă asigur că va fi foarte utila. Aş putea să spun... nu cred că trădez un secret... că ar fi foarte posibil să fac şi eu parte din această comisie...

— Hm, zise Redwood, uitîndu-se la foc.

— Eu unul pot să pun lucrurile la punct. Pot să lămuresc perfect, în primul rînd, că substanţa este controlabilă şi în al doilea rînd, că nimic de felul unui miracol nu este necesar pentru ca o catastrofă ca aceea din Hickleybrow să nu se mai petreacă. Tocmai aceasta e necesar, o asigurare plină de autoritate. Bineînţeles, aş putea vorbi cu mai multă convingere, dacă aş cunoaşte... Dar asta, în treacăt fie spus. În momentul de faţă e altceva, o altă problemă mai măruntă în privinţa căreia vreau să vă cer sfatul. Hm. De fapt... ei bine... sînt într-o mică dificultate şi voi mă puteţi ajuta să ies din ca.

Redwood ridică din sprîncene şi simţi o bucurie ascunsă.

— Problema este... extrem de confidenţială.

— Dă-i drumul, zise Redwood. N-ai nici o grijă în privinţa asta.

— De curînd mi s-a încredinţat un copil... copilul unui personaj sus pus.

Winkles tuşi.

— Continuă, zise Redwood.

— Trebuie să vă mărturisesc că în mare măsură prafurile voastre... şi reputaţia succesului meu cu băieţaşul dumitale... Există, trebuie să recunosc, un resentiment puternic împotriva folosirii lor. Şi totuşi, am constatat că printre cei mai inteli-

genţi... Trebuie să lucrezi încet cu aceste lucruri, ştiţi, puţin cîte puţin. Totuşi, în cazul Alteţei Sale... vreau să spun acest nou pacient al meu. De fapt, sugestia a venit din partea părinţilor. Eu niciodată n-aş...

Lui Redwood îi făcu impresia că era încurcat.

— Credeam că ai îndoieli în privinţa oportunităţii de a folosi aceste prafuri, zise Redwood.

— Doar o îndoială trecătoare.

— Nu-ţi propui să întrerupi?...

— În cazul băieţaşului dumitale? Desigur că nu!

— După cîte înţeleg eu, asta ar fi o crimă.

— Dacă ar fi aşa, n-aş face-o pentru nimic în lume.

— Vei avea prafurile, zise Redwood.

— Presupun că n-ai putea...

— Nici o teamă, zise Redwood. Nu este vorba de o reţetă. E în zadar, Winkles, iartă-mi francheţa. Îţi voi prepara chiar eu prafurile.

— E totuna, zise Winkles, măsurîndu-l pe Redwood cu o scurtă privire aspră. Totuna, şi apoi adăugă: Pot să vă asigur că mie îmi este indiferent.

4

După plecarea lui Winkles, Bensington se apropie de cămin şi se uită la Redwood.

— Alteţa Sa! remarcă el.

— Alteţa Sa... zise şi Redwood.

— Asta-i Prinţesa de Weser-Dreiburg!

— Nu-i decît o verişoară de gradul trei.

— Redwood, zise Bensington, ştiu că e ciudat să pun această întrebare, dar... crezi că Winkles înţelege?

— Ce?

— Ceea ce am făcut noi. Înţelege el oare cu adevărat, urmă Bensington, coborînd glasul şi îndreptîndu-şi ochii spre uşă, că în familia... în familia noului său pacient...

— Continuă! zise Redwood.

— Care a fost întotdeauna oarecum sub... sub...

— Înălţimea medie?

— Da. Şi cu o mediocritate plină de tact în orice do- meniu, el

vrea să producă un personaj regal... un personaj ultra regal... de ***aceste*** dimensiuni. Ştii, Redwood, nu sînt sigur dacă nu-i ceva aproape ca o... trădare...

Îşi mută privirea de la uşă spre Redwood.

Redwood făcu un gest brusc — cu degetul arătător întins — spre focul din cămin.

— Pe Jupiter! zise. El nu ştie nimic!

— Omul ăsta, spuse Redwood, nu ştie nimic. Asta a fost însuşirea lui cea mai exasperantă ca student. Nimic. Şi-a trecut toate examenele, el ştie cum... şi-a rămas cu tot atîtea cunoştinţe... ca un raft rotativ conţinînd ***The Times Encyclopaedia.*** Şi nici acum nu ştie nimic. Acest Winkles e incapabil să asimileze cu adevărat ceva care nu este în legătură imediată şi directă cu eul său superficial. E cu totul lipsit de fantezie şi, în consecinţă, incapabil de cunoaştere. Nimeni n-ar putea să treacă atîtea examene şi să fie atît de bine îmbrăcat, atît de bine făcut şi atît de reuşit ca doctor, fără asemenea incapacitate. Asta e. Şi, cu toate cîte a văzut, a auzit şi i-au fost spuse, el rămîne tot aşa... nu are nici cea mai mică idee de ceea ce a pus în acţiune. A dat peste ceva senzaţional, sub forma ***Hranei-bombă*** şi cineva l-a lăsat să pătrundă pînă la acest copil din familia regală... şi asta este o bombă mai mare ca toate! Iar faptul că Weser-Dreiburg va avea să facă faţă în curînd problemei uriaşe a unei Prinţese de treizeci şi ceva de picioare, nu numai că nu i-a intrat în cap, dar nici nu poate să-i intre!

— Are să se facă o vîlvă grozavă, zise Bensington.

— Cam peste un an.

— Îndată ce vor observa că într-adevăr fata continuă să crească.

— Numai dacă, după sistemul lor... n-au să muşamalizeze totul.

— Or să aibă cam mult de muşamalizat.

— Adevărat!

— Mă întreb ce vor face?

— Ei nu fac niciodatănimic...Din tact regal.

— Vor trebui să facă ceva.

— Probabil că ***ea*** va face.

— O, Doamne! Da.

— O vor suprima. S-au mai întîmplat lucruri din astea.

Redwood izbucni într-un rîs nestăpînit.

— Vlăstarul regal uriaş... pruncul din „Masca de Fier”! zise el. Vor trebui s-o pună în cel mai înalt turn din vechiul castel Weser-Dreiburg şi să facă găuri în tavane, pe măsură ce creşte, de la etaj la etaj!... Ei bine şi eu sînt în aceeaşi încurcătură. Şi Cossar cu cei trei băieţi ai săi. Şi...

— Are să se facă o vîlvă grozavă, repetă Bensington, continuînd să rămînă serios. O vîlvă ***grozavă.*** Presupun, continuă el, că te-ai gîndit bine, Redwood. Eşti sigur că n-ar fi mai înţelept să-l previi pe Winkles, să-l înţărci treptat pe băieţaşul tău şi... să te bizui pe triumful Teoriei?

— Aş da orice să-ţi petreci jumătate de oră în camera copilului meu, cînd s-a întîrziat puţin cu ***Hrana,*** zise Redwood, cu un accent de exasperare în glas, şi atunci n-ai mai vorbi aşa, Bensington. Şi în afară de asta... închipuie-ţi să-i spui lui Winkles!... Nu! Valul ăsta ne-a surprins nepregătiţi, şi, fie că sîntem înspăimîntaţi sau nu... trebuie să înotăm!

— Şi eu cred la fel, zise Bensington, cu privirea aţintită spre picioare. Da. Trebuie să înotăm! Şi băiatul dumitale va trebui să înoate şi băieţii lui Cossar, căci le-a dat la toţi trei. La Cossar nu merge cu jumătate de măsură... Totul sau nimic! Şi Alteţa Sa la fel. Şi toţi. Vom continua să fabricăm ***Hrana.*** Şi Cossar de asemeni. Sîntem abia la începutul începutului, Redwood. E limpede că vor urma tot felul de lucruri. Lucruri mari şi monstruoase. Dar nu pot să mi le închipui, Redwood. În afară doar...

Îşi examină unghiile. Ridică spre Redwood o privire blîndă.

— Încep să cred, spuse el, că are dreptate Caterham. Uneori. Această ***Hrană*** va distruge proporţia lucrurilor. Va disloca... Dar ce nu va disloca?

— Orice ar disloca, zise Redwood, copilul meu va trebui să aibă ***Hrana.***

Auziră pe cineva urcînd scările în grabă. Apoi Cossar îşi vîrî capul în odaie.

— Salutare! zise el, văzîndu-le expresia de pe faţă şi apoi intră. Ce este?

Îi povestiră despre Prinţesă.

— Ce mai ***problemă grea!*** remarcă el. Ba nu e de loc! Are să crească. Şi băiatul dumitale va creşte şi toţi ceilalţi cărora le-ai dat Hrană vor creşte. Toţi. Ce-i rău în asta? Totul e în ordine. Şi

un copil ar putea să vă spună asta. În ce constă necazul?

Încercă să-l lămurească.

— Să nu continuaţi?! strigă el. Dar...! N-aveţi ce să mai faceţi acum. Pentru asta aţi fost făcuţi. Pentru asta a fost făcut Winkles. Totul merge bine. De multe ori m-am întrebat pentru ce a fost făcut Winkles. Acum e limpede. Unde vedeţi dificultatea?... Tulburări? Evident. Va întoarce lucrurile pe dos? Să întoarcă totul. Pînă la urmă... Să răstoarne toate afacerile omeneşti. Simplu ca bună ziua. Vor încerca să pună piedici, dar e prea tîrziu. Continuaţi şi puneţi în mişcare cît puteţi de mult. Mulţumiţi lui Dumnezeu că v-aţi găsit menirea!

— Dar conflictul! zise Bensington, presiunile! Nu ştiu dacă ţi-ai imaginat...

— Ar fi trebuit să fii vreo plantă măruntă, Bensington, zise Cossar, asta ar fi trebuit să fii dumneata. Ceva care să crească pe nişte stînci. Uite-te la dumneata, om în toată firea şi îţi închipui că eşti făcut ca să nu fii bun de nimic. Crezi că lumea asta a fost făcută pentru babe, care să se încurce în ea de pomană? Ei bine, în orice caz, acum nu mai aveţi ce face, trebuie să continuaţi.

— Şi eu cred că trebuie, zise Redwood. Încet...

— Nu! izbucni Cossar, cu un strigăt sălbatic. Nu! Făceţi cît puteţi mai multă ***Hrană*** şi cît puteţi mai repede. Răspîndiţi-o peste tot!

Era inspirat de o idee plină de duh. Parodie una din curbele lui Redwood, ridicîndu-şi cu o largă mişcare braţul.

— Redwood! zise el, pentru a sublinia aluzia, fă să fie ***aşa!***

5

Există, se pare, o limită superioară a mîndriei materne şi aceasta, în cazul d-nei Redwood, a fost atinsă atunci cînd odrasla ei a împlinit şase luni de existenţă terestră, a spart căruciorul elegant şi a fost adusă acasă, urlînd, în căruţa lăptarului. Tînărul Redwood cîntărea la data aceea cincizeci şi nouă de pfunzi şi jumătate, măsura patruzeci şi opt de inci înălţime şi avea o forţă cam de şaizeci de pfunzi. A fost luat pe sus pe scări pînă în camera lui de către bucătăreasă şi servitoare, împreună. După această întîmplare, descoperirea a

fost doar o chestiune de zile. Într-o după-amiază, Redwood se întoarse acasă de la laboratorul său şi îşi găsi nefericita soţie adîncită în paginile fascinante ale ***Atomului Puternic;*** văzîndu-l, ea lăsă cartea deoparte şi alergă să-l întîmpine, izbucnind în lacrimi la pieptul său.

— Spune-mi ce i-ai făcut? se tîngui ea. Spune-mi ce i-ai făcut!

Redwood îi luă mîna şi o conduse pînă la sofa, în timp ce încerca să se gîndească la o metodă satisfăcătoare de apărare.

— Nu-i nimic, draga mea, zise el; nu-i nimic. Eşti doar puţin cam surmenată. Asta-i din cauza căruciorului aceluia ieftin. Am aranjat cu un om să vină mîine cu un cărucior de invalizi, mai solid...

Doamna Redwood îi aruncă o privire înlăcrimată pe deasupra batistei.

— Un copil într-un cărucior de invalizi! Suspină ea.

— Ei şi de ce nu?

— Parcă ar fi un olog.

— Este ca un mic uriaş, draga mea şi n-ai motive să te ruşinezi de el.

— Tu i-ai făcut ceva, dragul meu, zise ea. Văd asta pe faţa ta.

— Ei bine, dar nu l-a oprit nimeni din creştere, în orice caz, zise Redwood cu cruzime.

— Ştiam, zise d-na Redwood şi strînse batista ghem. Pri-virea i se schimbă deodată, făcîndu-se aspră: Ce i-ai făcut copilului?

— Ce nu-ţi place la el?

— E prea mare. E un monstru.

— Prostii. E tot atît de bine făcut ca orice copil. Ce ţi se pare ciudat la el?

— Uită-te la dimensiunile lui.

— Foarte bine. Uită-te cîţi copii sfrijiţi sînt în jurul nostru ! El e mai frumos ca toţi...

— E ***prea*** frumos, zise d-na Redwood.

— N-are să crească tot aşa, zise Redwood, cu glas liniştitor; numai la început e astfel.

Dar el ştia perfect că va continua să crească tot astfel. Aşa a şi fost. Cînd copilul avea douăsprezece luni, măsura aproape cinci picioare şi cîntărea cincizeci de kilograme; era tot atît de mare cît un heruvim de la San Pietro din Vatican şi felul cum apuca el plin de afecţiune părul şi obrajii vizitatorilor deveni

subiectul discuţiilor din West Kensington. Aveau un scaun de invalid cu care îl urcau în odaia sa şi îl coborau, iar îngrijitoarea lui specială, o tînără musculoasă, îl scotea la plimbare într-un cărucior de opt cai-putere, construit special pentru a se adapta nevoilor sale. Era un noroc că Redwood avea relaţii cu oameni pricepuţi.

După ce treceai peste şocul pe care ţi-l provocau dimensiunile enorme ale micului Redwood, vedeai că este, după cum mi-au spus oamenii care îl vedeau aproape în fiecare zi plimbîndu-se agale prin Hyde Park, un copilaş nespus de drăguţ şi deştept. Rareori ţipa sau trebuia să fie potolit. De obicei ţinea în mînă o hîrîitoare mare şi uneori îi saluta pe şoferii şi poliţiştii care treceau pe stradă în afara grilajului, strigîndu-le „Da-dda!” şi „Ba-bba!”, într-un mod foarte sociabil şi democratic.

— Trece copilul acela uriaş hrănit cu ***Hrana-bombă,*** obişnuia să spună şoferul autobuzului.

— Pare sănătos, îi răspundea cîte un pasager de lîngă el.

— Hrănit artificial, explica şoferul. Se spune că înfulecă un gallon[1] întreg şi hrana trebuie să fie preparată special pentru el.

— În orice caz, un copil foarte sănătos, spunea în încheiere pasagerul de alături.

Cînd d-na Redwood şi-a dat seama că această creştere continuă în mod indefinit şi logic — şi de lucrul ăsta şi-a dat scama întîia oară cu adevărat abia cînd a sosit căruciorul cu motor — a avut o izbucnire de durere. A declarat că nu mai vrea să intre niciodată în camera copilului, că ar vrea mai curînd să moară ea sau să-i moară copilul, ar fi vrut să moară toată lumea şi ar fi dorit să nu se fi măritat niciodată cu Redwood şi nimeni să nu se fi căsătorit niciodată cu nimeni. Se retrase în camera ei, unde rămase trei zile, hrănindu-se aproape numai cu supă de pui. Cînd Redwood veni să stea de vorbă cu ea, începu să azvîrle cu pernele în toate părţile, plînse şi îşi smulse părul din cap.

— Copilul se simte bine, zise Redwood. Şi cu atît mai bine cu cît e şi mare. Doar n-ai vrea să fie mai mic decît copiii altora.

— Vreau să fie la fel cu alţi copii, nici mai mic şi nici mai mare. Doream să fie un băieţaş drăguţ, după cum Georgina

[1] Gallon — măsură de capacitate de 4,54 litri. (n.tr.)

Phyllis este o fetiţă drăguţă, şi doream să-l cresc cum se cuvine, şi uite ce-a ieşit... şi glasul nefericitei femei se frînse ...să poarte pantofi de oameni mari şi să fie purtat pe roate cu căruciorul acela cu motor!

— N-am să-l pot iubi niciodată, urmă ea să se vaiete, niciodată! E prea mare pentru mine! N-am să pot fi niciodată mamă pentru el, aşa cum sperasem să fiu!

Dar în cele din urmă reuşiră s-o facă să se ducă în odaia copilului şi acolo se afla Edward Monson Redwood („Pantagruel” era ultima poreclă), dîndu-se într-un balansoar întărit anume; copilul surîdea gîngurind. Iar inima d-nei Redwood se încălzi din nou la vederea copilului ei, pe care-l cuprinse cu braţele şi plînse.

— Nu ştiu ce ţi-au făcut, suspină ea, şi ai să creşti tot mereu, dragul meu, dar am să fac tot ce voi putea ca să creşti frumos, ori ce-ar spune tatăl tău.

Şi Redwood, care o ajutase să vină pînă la uşa odăii, se îndepărtă mult mai uşurat.

(Eh! E greu să fii bărbat cu femeile astea!)

6

Înainte de sfîrşitul anului, se mai putea vedea, pe lîngă vehiculul lui Redwood, încă un număr oarecare de cărucioare cu motor în partea de vest a Londrei. Mi s-a spus că erau vreo unsprezece; dar cercetările cele mai amănunţite au scos la iveală că erau pe atunci doar şase în incinta Metropolei. Se pare că substanţa acţiona în mod diferit asupra unor tipuri diferite de organisme. La început, ***Heracleoforbia*** nu era adaptată pentru injectare şi fără îndoială că o proporţie considerabilă de fiinţe omeneşti sînt incapabile să absoarbă această substanţă pe calea normală a digestiei. A fost dată, de exemplu, băiatului celui mai mic al lui Winkles; dar se pare că el era tot atît de incapabil de creştere după cum, dacă Redwood avea dreptate, tatăl său era incapabil de a cunoaşte ceva. Iar alţii, potrivit afirmaţiilor ***Societăţii pentru Suprimarea Totală a Hranei-bombă,*** au fost atacaţi de ea într-un chip

inexplicabil şi au pierit de diferite boii infantile. Băieţii lui Cossar o mîncau însă cu o lăcomie uimitoare.

Fireşte, un lucru ca acesta nu se aplică niciodată în viaţa omului cu o simplitate absolută; mai ales creşterea este un fenomen complex şi orice generalizare e nepotrivită. Dar legea generală a ***Hranei*** părea să fie aceea că, atunci cînd putea fi introdusă pe vreo cale oarecare în organism, îl stimula în acelaşi grad aproape în toate cazurile. Ea sporea ritmul creşterii de şase pînă la şapte ori şi nu-l depăşea, oricîtă cantitate de hrană ar fi fost luată în plus. Excesul de ***Heracleo-***

forbia peste minimul necesar s-a constatat că duce la tulburări morbide ale nutriţiei, la cancer şi tumori, la osificări şi tot felul de lucruri asemănătoare. Îndată ce începea creşterea pe scară mare, s-a constatat în scurt timp că putea să urmeze ***numai*** pe această scară şi că administrarea continuă a ***Heracleoforbiei*** în doze mici dar suficiente era imperativă.

Dacă era întreruptă în timp ce creşterea continua, se producea mai întîi o vagă nelinişte şi tulburare, apoi o perioadă de voracitate — ca în cazul puilor de şobolani de la Hankey — şi apoi creatura care era în creştere căpăta un fel dc anemie exagerată, se îmbolnăvea şi murea. Plantele sufereau într-un mod asemănător. Aceasta, totuşi, se aplica numai la perioada de creştere. De îndată ce se ajungea la adolescenţă — la plante stadiul respectiv era echivalent cu formarea primilor muguri — nevoia şi pofta de ***Heracleofor- bie*** scădeau şi imediat ce planta sau animalul erau pe deplin adulte, deveneau cu totul independente de această hrană. Era, cum s-ar spune, complet stabilit pe noua scară. Atît de complet stabilit încît, după cum au dovedit-o scaieţii de lîngă Hickleybrow şi iarba de pe dune, seminţele produceau vlăstare tot atît de uriaşe.

În curînd micul Redwood, pionier al noii rase, primul copil dintre toţi cei care au mîncat din ***Hrană,*** se tîra prin odaie, spărgînd mobile, muşcînd ca un cal, strîngînd ca o menghină şi urlînd într-o gîngureală de uriaş la mămica şi la tăticul lui, pe jumătate speriat şi înspăimîntat, tocmai el care pusese la cale totul.

Copilul se născuse cu o fire blîndă. „Padda, fii cuminte, fii cuminte”, obişnuia el să spună, în timp ce cioburile zburau prin faţa sa. „Padda” — aşa pronunţa el, în loc de Panta- gruel, porecla pe care i-o dăduse tatăl Redwood. Iar Cossar, neţinînd seamă de anumite norme edilitare, ceea ce a dus în curînd la tulburări, a construit, după un conflict cu regulamentele locale, pe o porţiune liberă de pămînt de lîngă locuinţa lui Redwood, o odaie de joacă şi studiu, confortabilă şi luminoasă, pentru cei patru băieţi ai lor. Această odaie era un pătrat de şaizeci de picioare şi avea patruzeci de picioare înălţime.

Redwood s-a îndrăgostit de această uriaşă cameră dc copii, după ce el şi Cossar au construit-o; şi, în faţa nevoilor presante ale fiului său, i-a dispărut interesul pentru curbe, cum nici nu şi-ar fi închipuit.

— Sînt multe de făcut, zise el, într-o cameră de copil. Multe. Pereţii, lucrurile din ea vor vorbi acestor minţi tinere mai mult sau mai puţin elocvent şi ei vor avea de învăţat mii de lucruri.

— Evident, zise Cossar, luîndu-şi în grabă pălăria.

Lucrau împreună în mod armonios, dar Redwood se îngrijea în cea mai mare parte de teoria educativă necesară…

Vopsiră pereţii şi lemnăria în culori vii; în cea mai mare parte predomina o nuanţă de alb plin de căldură, dar mai erau şi fîşii de culori vii, pentru a întări liniile simple de construcţie. „Trebuie să avem şi culori pure”, zise Redwood, şi într-un loc trase o fîşie orizontală de carouri, în care predominau roşul şi purpuriul, portocaliul şi galbenul, albastrul şi verdele, în diferite intensităţi. Aceste carouri puteau fi aranjate de copiii uriaşi după bunul lor plac. „Trebuie să urmeze decoraţiunile, zise Redwood; să-i lăsăm să aranjeze toate aceste culori şi apoi le putem îndepărta. Nu văd nici un motiv pentru a-i influenţa în favoarea vreunei forme sau culori anumite.”

„Locul trebuie să fie plin de interes pentru ei, zise ceva mai tîrziu Redwood. Interesul este o hrană pentru copil, iar indiferenţa o tortură şi duce la inaniţie. Copilul trebuie să capete imagini din belşug.” Nu se atîrnară desene permanente prin odaie, ci doar rame goale, în care se puneau imagini noi, de îndată ce interesul pentru cele vechi dispărea. Era o fereastră care privea în lungul unei străzi şi, în plus, pentru o variaţie mai mare, Redwood imaginase deasupra acoperişului o cameră obscură care privea spre Kensington High School şi spre Grădini.

Într-un colţ, acel instrument valoros, abacul, de patru picioare pătrate, construit din fier şi cu colţurile rotunjite, aştepta calculele incipiente ale tinerilor uriaşi. Nu se prea aflau acolo oiţe făcute din lînă şi alţi asemenea idoli, dar Cossar, fără explicaţii, adusese în locul acestora, într-o zi, în trei cărucioare, un mare număr de jucării (toate destul de mari ca să nu poată fi înghiţite de copii) care puteau fi îngrămădite, aranjate în şiruri, rostogolite, muşcate, pocnite, călcate în picioare, trase, deschise, închise şi ciocănite şi maltratate în tot felul. Erau nenumărate cuburi de lemn de diverse culori, figuri geometrice lunguieţe şi curbate, cuburi de porţelan smălţuit, cuburi de sticlă transparentă

şi cuburi de cauciuc; erau plăci şi tăbliţe; erau conuri, trunchiuri de con şi cilindri, erau sfere turtite şi alungite, mingi făcute din diferite substanţe, solide şi goale pe dinăuntru, numeroase cutii de diferite forme şi mărimi, cu capace pe balamale, capace care se înşurubau şi capace care se închideau prin apăsare şi cîteva care se încuiau; erau fîşii de cauciuc şi piele şi un număr de obiecte mici, tari şi solide, de aceeaşi mărime, care puteau sta în picioare şi să dea impresia unei forme omeneşti.

— Dă-le din acestea, zise Cossar. Pe rînd.

Redwood aranjă toate aceste lucruri într-un dulap din colţul încăperii. Pe un perete, la o înălţime potrivită pentru un copil de şase sau opt picioare, se afla o tablă neagră, pe care copiii puteau să deseneze cu cretă albă şi colorată; alături un fel de bloc de desen, din care se puteau rupe foile una cîte una şi pe care puteau desena cu cărbune; se mai afla şi un mic pupitru, asortat cu creioane mari de tîmplari, de diferite tării şi o cantitate îmbelşugată de hîrtie, pe care băieţii puteau mai întîi mîzgăli şi apoi scrie. Cu cît mai multe ordine dădea Redwood, cu atît imaginaţia sa mergea mai departe, spre tuburi speciale şi mari cu vopsea lichidă şi cutii de pasteluri, pentru vremea cînd vor avea nevoie. Aduse un butoi cu plastilină şi argilă de modelat. „La început, copilul şi preceptorul său vor modela împreună”, îşi zise el, „şi, cînd va căpăta mai multă îndemînare, va reproduce forme şi poate chiar animale. Asta îmi aduce aminte că ar fi trebuit să fac pentru băiat şi o cutie de unelte!”

„Şi apoi cărţi. Va trebui să caut nişte cărţi pe care să le aduc aici şi vor trebui să fie de format mare. Dar ce fel de cărţi îi vor trebui? Trebuie să-i hrănesc imaginaţia. Aceasta, la urma urmelor, este coroana oricărei educaţii. Coroana — după cum obiceiurile minţii şi ale comportării sînt tronul. Dar brutalitatea nu este imaginaţie; desfrîul şi laşitatea sînt o imaginaţie josnică; însă o imaginaţie nobilă parc-ar fi Dumnezeu mergînd din nou pe pămînt. El trebuie să viseze, de asemeni, la o lume frumoasă de basm şi la toate lucrurile mărunte şi stranii din viaţă, la vremea potrivită. Dar trebuie să se hrănească mai ales din realitatea splendidă; va trebui să aibă povestiri de călătorie prin toată lumea, călătorii şi aventuri şi povestiri despre felul cum a fost cucerită lumea;

va trebui să aibă povestiri cu animale, cărţi mari, scrise frumos şi limpede despre animale, păsări şi plante şi fiinţe căţărătoare, cărţi mari despre profunzimile cerului şi misterul mărilor; va trebui să aibă povestiri şi hărţi despre toate imperiile pe care le-a avut lumea, imagini şi naraţiuni despre toate triburile şi obiceiurile oamenilor. Şi va trebui să aibă cărţi şi imagini care să-i ascută simţul frumosului, picturi japoneze subtile, care să-l facă să iubească frumuseţile fragile ale păsărilor, ramurilor şi florilor care cad; de asemeni picturi occidentale, picturi cu bărbaţi şi femei graţioşi, grupuri plăcute şi peisaje întinse ale pămîntului şi ale mării. Va trebui să aibă cărţi despre construcţia caselor şi a palatelor; va tre- bui să plănuiască şi să inventeze case şi cetăţi...”

„Cred că i-ar trebui şi un mic teatru.”

„Şi apoi, mai este şi muzica!”

Redwood se gîndi mult timp la acest din urmă aspect şi hotărî ca fiul său să înceapă cu o armonică de o singură octavă, cu sunet pur, care mai tîrziu va putea fi înlocuită cu una mai mare. „Mai întîi va cînta cu aceasta şi va da nume notelor”, chibzui Redwood. „Şi apoi...?”

Privi în sus, la pervazul ferestrei de deasupra capului său şi măsură cu ochii dimensiunile odăii.

„Va trebui să instaleze pianul aici înăuntru, zise el. Să-l aducă aici demontat.”

Se învîrti prin încăpere, dus pe gînduri, o mică siluetă întunecată. Dacă l-aţi fi văzut acolo, v-ar fi făcut impresia unui omuleţ de o şchioapă printre lucrurile dintr-o odaie obişnuită de copil. Un covor mare — unul turcesc — de patru sute de picioare pătrate, pe care în curînd se va tîrî tînărul Redwood, se întindea pînă la radiatorul electric apărat de un grilaj, care urma să încălzească întreaga încăpere. Unul din oamenii lui Cossar era urcat pe schelăria de deasupra capului său, fixînd marea ramă care urma să ţină imaginile schimbătoare. Un ierbar imens cît uşa unei case se rezema de perete şi din el ieşea în afară o tulpină uriaşă, cîteva margini de frunze şi o floare de năut, toate de dimensiunile acelea gigantice care vor face în curînd Urshot-ul faimos în lumea botaniştilor…

Un soi de îndoială îl cuprinse pe Redwood, în timp ce stătea printre toate aceste lucruri.

„Dacă într-adevăr continuă astfel...” Îşi zise el, privind spre tavanul îndepărtat.

Aproape ca un răspuns, din depărtare se auzi un sunet ca mugetul unui taur întărîtat.

„Continuă într-adevăr, zise Redwood. E limpede.”

Urmară nişte lovituri răsunătoare pe o masă, urmate de un strigăt puternic. „Gluu! Bîzz!...”

„Cel mai bun lucru pe care îi pot face, medită Redwood, urmărind o altă linie de gîndire, este să mă ocup eu de el, ca să-l învăţ.”

Loviturile deveniră mai insistente. La un moment dat, lui Redwood i se păru că dobîndiseră ritmul unui duduit de motor — motorul, după cum îşi închipuia el, al unui tren uriaş, plin de evenimente care se năpusteau asupra lui. Apoi, un şir descendent de bătăi mai ascuţite întrerupse aceste efect; după care se repetară.

— Intră, strigă el, dîndu-şi seama că cineva bătea şi uşa, destul de marc pentru o catedrală, se deschise încet. Balamalele noi încetară să mai scîrţîie şi Bensington apăru prin crăpătură, clipind binevoitor de sub chelia sa proeminentă şi pe deasupra ochelarilor.

— M-am abătut pe aici ca să văd, şopti el pe un ton confidenţial şi complice.

— Intră, zise Redwood; şi Bensington intră, închizînd uşa în urma sa.

Înaintă, cu mîinile la spate, făcu cîţiva paşi şi privi în sus, cu mişcarea unei păsări, la dimensiunile din jurul său. Îşi frecă bărbia gînditor.

— De fiecare dată cînd intru aici, zise el cu glas scăzut, mă izbeşte ca ceva... MARE.

— Da, zise Redwood, aruncînd şi el încă o dată o privire împrejur, ca şi cum ar fi vrut să vadă ce impresie făcea. Da. Şi ei vor fi ***mari,*** ştii.

— Ştiu, zise Bensington, cu o intonaţie frizînd aproape teama. ***Foarte*** mari.

Priviră unul la celălalt oarecum speriaţi.

— Într-adevăr ***foarte mari,*** zise Bensington, mîngîindu-şi nasul cu o privire care aştepta din partea lui Redwood o confirmare. Cu toţii vor fi, ştii... înspăimîntător de mari. Nici nu sînt în stare să-mi imaginez, cu toate acestea din jurul meu, cît

de mari vor creşte.

Capitolul V

MINIMALIZAREA D-LUI BENSINGTON

1

Era pe timpul cînd Comisia Regala pentru ***Hrana-bombă*** îşi pregătea raportul şi cînd ***Heracleoforbia*** începuse să-şi demonstreze adevărata capacitate dc răspîndire. Şi această a doua explozie, atît de prematură, era cu atît mai nefericită, cel puţin din punctul de vedere al lui Cossar, cu cît proiectul de raport, care mai există şi azi, arăta că, sub tutela celui mai activ membru, doctorul Stephen Winkles (F.R.S., M.D., F.R.C.P., D.Sc., J.P., D.L.[1], etc.), Comisia stabilise că răspîndirea accidentală era imposibilă şi se pregătea să susţină că, încredinţarea preparării ***Hranei-bombă*** unui comitet calificat (Winkles mai ales), cu un întreg control asupra vînzării sale, era cu totul suficientă pentru a răspunde tuturor obiecţiilor rezonabile ce se ridicau împotriva liberei ei distribuiri. Acest comitet urma să capete monopolul absolut. Şi, fără îndoială, trebuia să se aibă în vedere, ca o ironie a soartei, că prima şi cea mai alarmanta din această a doua serie de răspîndiri se produsese la cincizeci de metri de o căsuţă din Keston, ocupată în timpul lunilor de vară de către doctorul Winkles.

Nu mai există acum nici o îndoială că refuzul lui Red- wood de a-i face cunoscută lui Winkles compoziţia ***Hera-cleoforbiei IV*** trezise în acest domn un impuls nou şi intens către chimia analitică... El nu era expert în chimie şi pro- babil din acest motiv a găsit de cuviinţă să lucreze nu în laboratoarele excelent utilate care îi stăteau la dispoziţie la Londra, ci, fără să consulte pe nimeni şi aproape în secret, într-un laborator mic şi rudimentar din grădina căsuţei din Keston. Se pare că nici n-a dat dovadă de prea mare energie sau prea multă îndemînare în aceste cercetări, de vreme ce le-a lăsat baltă după vreo lună de

---

[1] Membru al ***Societăţii Regale,*** Doctor în Medicină, Membru al ***Colegiului Regal de Medici,*** Doctor în Ştiinţe, Judecător de Pace, Locţiitor de Deputat (n. tr.).

muncă intermitentă.

Acest laborator din grădină, în care lucra el, era utilat foarte primitiv, aprovizionîndu-se cu apă de la cişmea şi avînd scurgere printr-o ţeavă care cobora într-o baltă înconjurată de trestii de sub un arin, într-un colţ izolat al islazului, chiar lîngă gardul grădinii. Ţeava era crăpată şi reziduurile ***Hranei Zeilor*** se scurgeau prin crăpătură într-un smîrc din mijlocul trestiilor, tocmai în perioada începutului primăverii.

Totul era plin de viaţă în acest colţişor mocirlos. Deasupra plutea mătasea broaştei, fremătînd de mormolocii care tocmai îşi lepădau veşmîntul gelatinos; melci mici de baltă se tîrau spre viaţă, iar sub coaja verde a tulpinilor de trestie larvele unor gîndaci mari de apă se străduiau să iasă din ouăle lor. Mă îndoiesc că cititorul cunoaşte larva gîndacului numit (nu ştiu de ce) ***dytiscus.*** Este o făptură articulată, cu aspect ciudat, foarte viguroasă şi brutală în mişcări, care înoată cu capul în jos, ţinîndu-şi coada afară din apă; este de lungimea primei încheieturi a degetului gros, sau ceva mai mult — adică pînă la doi inci, pentru cei care nu au mîncat din ***Hrană*** — şi cele două fălci ascuţite, ce se întîlnesc în faţa capului, sînt tubulare, cu vîrfuri ascuţite; prin ele obişnuieşte făptura aceasta să sugă sîngele victimelor ei.

Primele fiinţe care au mîncat din fărîmele de ***Hrană*** ce pluteau la suprafaţa bălţii au fost mormolocii şi melcii de apă; mai ales micii mormoloci şerpuitori, de îndată ce i-au dat de gust, s-au pus pe ea cu tot zelul. Îndată însă ce unul dintre ei a început să crească, devenind mai deosebit în acea lume de mormoloci şi a încercat să ia cîţiva fraţi de ai săi mai mici ca adaos la acest regim vegetarian, fără veste una din larvele de gîndaci îşi înfipse fălcile curbate, avide de sînge, în inima lui şi o dată cu şuviţa roşie suptă, ***Heracleoforbia*** **IV** a intrat, în stare de soluţie, în corpul noului client. Din cauza acestor monştri, singurele fiinţe care mai aveau vreo şansă să se înfrupte din ***Hrană*** erau trestiile, spuma verde şi mocirloasă a apei şi rădăcinile din mîlul de la fund. O curăţire a camerei de lucru a vărsat apoi o nouă cantitate de ***Hrană*** în smîrc, l-a făcut să se reverse şi a mutat toată această expansiune sinistră a luptei pentru existenţă în smîrcul vecin de sub rădăcinile arinului...

Întîia persoană care a descoperit cele ce se petreceau acolo a

fost un domn Lukey Carrington, cercetător ştiinţific la

Ministerul învăţămîntului din Londra şi, în timpul liber, specialist în alge de apă dulce, dar nu încape îndoială că nimeni nu-l invidiază pentru descoperirea sa. Acest domn ieşise în acea zi pe islazul din Keston, ca să umple un număr de eprubete cu specimene pe care să le examineze mai tîrziu şi, cu vreo duzină de eprubete astupate ce-i zăngăneau uşor în buzunar, trecuse dealul nisipos, coborînd apoi spre baltă, cu un baston în mînă. Un băieţaş care stătea pe treptele bucătăriei, tunzînd gardul viu al doctorului Winkles, l-a văzut prin aceste locuri neumblate şi a găsit că atît omul, cît şi ocupaţia sa cam enigmatică, erau destul de interesante ca să fie privite mai de aproape.

Astfel, băiatul l-a văzut pe domnul Carrington aplecîndu-se deasupra bălţii, cu o mînă rezemată de tulpina arinului bătrîn şi privind în apă, însă, bineînţeles, nu şi-a putut da seama de surpriza şi voluptatea cu care domnul Carrington privea boabele şi firele mari şi neobişnuite din spuma formată de algele de la fund. Nu se mai zăreau mormoloci — pînă atunci apucaseră să moară toţi — şi se pare că domnul Carrington n-a văzut nimic neobişnuit în afară de vegetaţia excesivă. Şi-a suflecat mîneca pînă la cot, s-a aplecat înainte şi şi-a afundat braţul adînc în urmărirea unui specimen. Mîna lui cerceta pe sub apă. Deodată, din umbra răcoroasă de sub rădăcinile copacului, ţîşni ceva…

Zdup! Acel ceva îşi înfipse cleştii adînc în braţul său: era o formă bizară, lungă de un picior şi mai bine, de culoare brună şi cu articulaţii de scorpion.

Această apariţie slută şi durerea uimitor de ascuţită a muşcăturii au fost prea mult pentru echilibrul domnului Carrington, care scoase un ţipăt strident şi se prăvăli cu faţa în jos, bîldîbîc, în baltă.

Băiatul îl văzu dispărînd şi auzi plescăitul pe care îl făcea, zbătîndu-se încă în apele bălţii. Nefericitul om apăru din nou în cîmpul vizual al băiatului, fără pălărie, şiroind de apă şi urlînd.

Băiatul nu mai auzise vreodată un om urlînd aşa.

Acest străin ciudat păru că îşi smulge ceva de pe obraz. În locul acela apărură şuviţe de sînge. El îşi desfăcu bra- ţele ca într-o mare deznădejde, sări în aer ca o făptură cuprinsă de frenezie, alergă cu furie vreo zece metri şi apoi căzu şi se rostogoli pe pămînt, pînă dispăru din ochii băiatului.

Băiatul coborî treptele într-o clipă şi trecu peste gard —avînd

încă în mînă, din fericire, foarfecele de grădinărie. El spune că, în timp ce alerga, călcînd în picioare tufele de drobiţă, s-a gîndit să se întoarcă, de teamă că avea de-a face cu un nebun, dar foarfecele pe care îl avea în mînă îi dădea curaj. „Aş fi putut să i-l înfig totuşi în ochi!” explica dînsul. Îndată ce domnul Carrington îl zări, purtarea lui deveni puţin după aceea a unui om cu desăvîrşire normal, chiar dacă pradă disperării. Făcu o sforţare, se clătină, se ridică în picioare şi veni în întîmpinarea băiatului.

— Priveşte! strigă el. Nu pot să le scot!

Şi, cu o scîrbă dublată de groază, băiatul văzu, prinse de obrazul domnului Carrington, de braţul său gol şi de coapsă şi zvîrcolindu-şi cu furie trupurile lor brune, mlădioase şi puternice, trei din acele larve înspăimîntătoare, cu nişte fălci mari, înfipte adînc în carnea omului căruia îi sugeau sîngele. Muşcătura lor era profundă ca a unor buldogi, iar eforturile domnului Carrington de a desprinde monstrul de pe faţa lui nu făcuseră decît să sfîşie carnea de care se prinseseră şi să-i umple de sînge faţa, gîtul şi hainele.

— Am să-i tai! strigă băiatul. Stai aşa, domnule.

Şi, cu entuziasmul vîrstei sale în astfel de acţiuni, el despărţi unul cîte unul capetele de trupurile agresorilor domnului Carrington. „Hop-aşa” zicea băiatul, strîmbîndu-se de fiecare dată cînd cădea cîte unul. Chiar şi atunci însă încleştarea lor era atît de puternică şi îndîrjită, încît capetele tăiate mai rămaseră cîtva timp înfipte şi continuînd să sugă sîngele care şiroia afară din gîturile lor retezate. Dar băiatul făcu să înceteze şi asta cu alte cîteva tăieturi de foarfecă, dintre oare una pătrunse chiar în carnea d-lui Carrington.

— Nu puteam să-i scot! zise Carrington şi rămase cîtva timp clătinîndu-se şi sîngerînd din abundenţă. Îşi pipăi uşor rănile cu mîna şi examină rezultatul în palmă. Apoi căzu în genunchi, cu capul în jos, într-un leşin adînc, la picioarele băiatului, printre cadavrele duşmanilor săi învinşi, care încă se zbăteau. Din fericire, băiatului nu i-a trecut prin minte să-l stropească cu apă pe faţă — căci mai erau încă din aceşti monştri sub rădăcinile arinului — şi în loc de asta el se întoarse pe lîngă baltă şi intră în grădină, cu gîndul să cheme

pe cineva în ajutor. Dar acolo se întîlni cu grădinarul şi îi istorisi cele întîmplate.

Cînd se întoarseră la domnul Carrington, acesta se ridicase năucit şi slăbit, totuşi în stare să-i prevină asupra primejdiei din baltă.

2

Acestea au fost împrejurările prin care lumea a aflat pentru întîia oară vestea că ***Hrana*** se împrăştiase din nou. Într-o săptămînă, islazul din Keston era ceea ce naturaliştii numesc un centru de răspîndire în plină activitate. De astă dată nu erau viespi sau şobolani, urechelniţe sau urzici; erau numai vreo trei păianjeni de apă, cîteva larve de libelulă, care în scurt timp au devenit libelule, luînd ochii întregului Kent cu trupurile lor de safir care planau prin văzduh şi o buruiană dezgustătoare, gelatinoasă ca o spumă, care se revărsa peste malul bălţii, trimiţîndu-şi masele verzi şi vîscoase pe cărarea grădinii, pînă spre casa doctorului Winkles. Începură să mai crească şi trestiile, ***equisetum*** şi ***potamogeton*** şi expansiunea lor nu încetă decît o dată cu secarea acelei bălţi.

În scurtă vreme deveni limpede pentru marele public că de data aceasta nu era doar un singur centru de răspîndire, ci mai multe. Unul era la Ealing — acum nu mai încape îndoială şi de la acesta venea plaga muştelor şi păianjenilor roşii; altul era la Sunbury, producînd ţipari mari şi feroci, care erau în stare să iasă pe mal, unde omorau oile; şi se afla unul în Bloomsbury, iar acesta hărăzi lumii o nouă rasă de gîndaci de bucătărie de un soi teribil (era acolo în Bloomsbury o casă veche, locuită dc mai multe fiinţe indezirabile). Pe neaşteptate, lumea se trezi din nou în faţa unor întîmplări la fel cu cele din Hickleybrow, adică în faţa a tot soiul de hipertrofii bizare, de monştri care veneau în locul găinilor, şobolanilor şi viespilor uriaşe. Din fiecare asemenea centru izbucnea propria lui faună şi floră specifică.

Ştim acum că fiecare din aceste centre avea legătură cu cîte unul dintre pacienţii doctorului Winkles, dar asta încă nu se cunoştea pe atunci. Doctorul Winkles era ultima persoană care ar fi putut să-şi atragă oprobriul lumii in această privinţă.

Desigur, s-a stîrnit panică şi indignare; dar indignarea se îndrepta nu împotriva doctorului Winkles, ci împotriva ***Hranei*** şi nu atît împotriva ***Hranei,*** cît împotriva nefericitului Bensington, pe care încă de la început fantezia oamenilor îl socotise singurul răspunzător pentru acest nou eveniment.

Încercarea de a-l linşa, care a urmat, este doar una din manifestările impulsive ce se pot găsi din belşug în istorie şi care în realitate nu sînt decît întîmplări de minimă însemnătate.

Povestea acestei izbucniri rămîne un mister. Miezul nemulţumirii s-a tras de la o întrunire împotriva ***Hranei-bombă*** din Hyde Park, organizată de extremiştii din partidul lui Caterham, dar printre ei nu se afla nici unul care să fi propus vreo acţiune, nici unul care să fi sugerat explozia de violenţă la care au asistat atîţia oameni. Este o problemă pentru domnul Gustave Le Bon[1], un mister al psihologiei mulţimilor. Totul a început într-o sîmbătă, pe la trei după-amiază, cînd o imensă mulţime dezlănţuită din Londra, nemaiputîndu-se stăpîni, s-a revărsat pe Thursday Street, cu intenţia de a-i da lui Bensington o moarte exemplară, ca un avertisment pentru toţi cercetătorii ştiinţifici — şi a fost cu mult mai aproape de atingerea obiectivului ei decît o gloată londoneză, care a dărîmat grilajul din Hyde Park, în îndepărtatele vremuri de la mijlocul perioadei victoriene. Această mulţime a ajuns într-adevăr atît de aproape de obiectivul ei, încît, vreme de un ceas şi mai bine, un simplu cuvînt ar fi pecetluit soarta nefericitului om.

Prima indicaţie pe care el a avut-o asupra celor ce se petreceau a fost rumoarea oamenilor de afară. Bensington se duse la fereastră şi se uită, fără să-şi dea seama de primejdia ce îl ameninţa. Timp de un minut îi privi cum se agitau în faţa intrării, înfrîngînd o duzină de poliţişti care le barau calea fără prea mult efect, dar nu-şi dădu pe deplin seama că el era pricina acestei nelinişti. I-a trecut ca un fulger prin minte că mulţimea aceea gălăgioasă şi agitată se pornise împotriva lui. Era singur în casă — din fericire, poate — verişoara Jane fiind dusă la Ealing ca să ia ceiul cu o rudă din partea mamei ei, iar el, singur, nu avea vreo idee despre felul cum se

[1] ***Gustave Le Bon*** (1841—1931) — medic, sociolog, etnograf şi arheolog franccz. (n.r.)

cuvenea să se poarte în asemenea împrejurări, mai mult decît ar fi avut despre eticheta din Ziua Judecăţii de Apoi. Aşa că umblă mai departe agitat prin odăi, întrebînd mobilele ce ar trebui să facă, răsucind cheile în broaşte şi apoi descuindu-le din nou, repezindu-se ba la uşă, ba la fereastră, ba în dormitor, pînă cînd administratorul clădirii intră la el.

— Nu mai aveţi nici un moment de pierdut, domnule, zise acesta. Au luat numărul apartamentului dvs. de pe tabelul din hol! Se îndreaptă încoace!

Îl trase pe dl. Bensington afară pe coridor, unde şi începuse să răsune ecoul vacarmului care se apropia pe scara principală, închise uşa în urma lor şi îl conduse în apartamentul opus.

— Acum, asta-i ultima noastră şansă, zise adminis- tratorul.

Deschise o fereastră care dădea spre puţul de ventilaţie şi îi arătă că peretele avea pe el nişte trepte de fier, formînd o scară verticală, rudimentară şi periculoasă, făcută pentru evacuarea apartamentelor de sus în caz de incendiu. Îl împinse pe domnul Bensington afară pe fereastră, îi arătă cum să se caţere şi îl urmă pe scară, împingîndu-l şi îm- boldindu-l în picioare cu o legătură de chei, ori de cîte ort se oprea din căţărat. Lui Bensington i se părea uneori că va trebui să se caţere la nesfîrşit pe scara aceea verticală. Sus, parapetul era la o depărtare inaccesibilă, poate chiar la o milă, iar jos... El nu îndrăzni să se gîndească la ceea ce era jos.

— Ţineţi-va bine! strigă administratorul şi îl apucă de glezne. Încercă o senzaţie groaznică, cu glezna ţinută astfel; înşfăcă deci din răsputeri treapta de deasupra sa şi scoase un uşor strigăt de spaimă.

Era limpede că administratorul spărsese o fereastră şi că apoi parcă sărise la o distanţă uriaşă în lături, după care se auzi zgomotul unei ferestre care se deschidea, lunecînd în rama ei. Administratorul strigă ceva.

Dl. Bensington îşi întoarse capul cu grijă, pînă cînd îl putu vedea.

— Coboară şase trepte! porunci administratorul.

Toate aceste mişcări păreau fapta unui nebun, însă domnul Bensington coborî cu foarte multă prudenţă o treaptă.

— Nu mă trage! strigă el, în timp ce administratorul îl ajuta să intre pe fereastra deschisă.

I se părea că, pentru a ajunge de pe scară pînă la fereastră, va trebui să facă un salt uriaş, dar, în cele din urmă, mai curînd cu conştiinţa că se sinucide decît cu vreo speranţă de reuşită, făcu pasul, iar administratorul îl trase fără milă înăuntru.

— Va trebui să rămîneţi aici, zise administratorul; cheile mele nu se potrivesc. Asta-i broască americană. Eu am să ies şi am să trîntesc uşa după mine, ca să văd dacă-l pot găsi pe administratorul apartamentului. O să staţi încuiat. Să nu vă duceţi la fereastră. Asta-i tot ce aveţi de făcut. E cea mai dezgustătoare gloată pe care am văzut-o vreodată. Dacă or să vadă că sînteţi plecat, probabil că or să se mulţumească numai să spargă totul...

— Indicatorul arată că sînt acasă, zise Bensington.

— Lăsaţi-l dracului! Oricum, ar fi mai bine să nu vă găsească...

Şi dispăru, trîntind uşa.

Bensington rămase din nou cu propria sa iniţiativă.

Aceasta îl sfătui să se bage sub pat.

Acolo îl găsi Cossar mai tîrziu.

Bensington era aproape leşinat de spaimă, cînd fu descoperit de Cossar, care izbise cu umărul uşa, aruncîndu-se asupra ei de-a curmezişul coridorului lat.

— Ieşi afară de acolo, Bensington! zise el. Totul e-n regulă. Eu sînt. Trebuie să scăpăm din încurcătura asta. Vor să dea foc casei. Portarii au şters-o, slugile au plecat. Noroc că am dat de administrator... Ia te uită aici!

Bensington, privind de sub pat, văzu pe braţul lui Cossar nişte haine neobişnuite şi, printre ele, o bonetă neagră.

— Ei cotrobăie peste tot, zise Cossar. Dacă n-or să dea foc casei, or să vină şi pe-aici. Armata nu poate sosi mai devreme de o oră, iar în mulţime cincizeci la sută sînt derbedei; ăştia, cu cît dau de mai multe apartamente bine mobilate, cu atît le place mai mult. Nici nu-i de mirare! Sînt puşi pe pradă. Hai, îmbracă-te cu fusta asta şi pune-ţi bo- neta, Bensington, şi o ştergi împreună cu mine.

— Vrei să spui că...? începu Bensington, scoţînd capul de sub pat, ca o broască ţestoasă.

— Vreau să spun că trebuie să te îmbraci şi să vii! Evi-dent.

Şi, cu o violenţă neaşteptată, îl trase pe Bensington de sub pat, apoi începu să-l deghizeze în această nouă înfăţişare de femeie bătrînă din popor. Îi suflecă pantalonii şi-l făcu să se descalţe, îi scoase gulerul şi cravata, haina şi vesta, îi trase peste cap o fustă neagră, şi-l îmbrăcă apoi cu o bluză de flanelă roşie şi cu o jachetă peste ea. Îl puse să-şi scoată ochelarii, care nu se mai potriveau cu noul aspect şi îi trînti boneta pe cap.

— Ar fi trebuit să te naşti babă, zise el, în timp ce-i lega panglicile bonetei. Urmară apoi ghetele — un chin de neîndurat pentru bătături — şi şalul, deghizarea fiind acum desăvîrşită. Fă cîţiva paşi! zise Cossar, şi Bensington se supuse. Merge! zise Cossar.

În acest costum, împleticindu-se stîngaci în fusta cu care nu era obişnuit, proferînd într-un falset bizar insulte femeieşti împotriva propriei sale persoane, ca să-şi susţină rolul, în mijlocul vacarmului unei mulţimi pornite să-l linşeze, primul descoperitor al ***Heracleoforbiei* IV** păşi de-a lungul pasajului Chesterfield Mansions, pierdut în gloata aceea dezordonată şi mînioasă, şi dispărînd cu totul din şirul de întîmplări care constituie povestirea noastră.

După această fugă, el nu se mai amestecă niciodată în uluitoarele evenimente produse de ***Hrana Zeilor,*** tocmai el care le stîrnise întîi.

3

Omuleţul acesta, de la care pornise totul, ieşind din sfera povestirii noastre, după cîtva timp ieşi cu totul în afara tuturor acţiunilor cît de cît importante. Dar pentru că el a fost totuşi cel care a pus totul în mişcare, se cuvine să acordăm părăsirii lui o pagină de atenţie. Vi-l puteţi imagina în ultimele lui zile, cînd Tunbridge Wells a aflat cine este. Căci la Tunbridge Wells a reapărut după un răstimp de vremelnică obscuritate, numaidecît după ce şi-a dat seama pe deplin cît de trecătoare, cît de puţin obişnuită şi neînsemnată a fost larma aceea plină de furie. A reapărut sub aripa ocrotitoare a verişoarei Jane, tratîndu-se de o nevroză şi excluzînd orice alte interese, deci cu totul nepăsător, după cît se pare, faţă de bătăliile care se duceau atunci în jurul acestor noi centre de distribuire, ca şi în

jurul copiilor ***Hranei Zeilor.***

Şi-a stabilit cartierul general la sanatoriul Hidroterapeutic Mount Glory, unde erau condiţii extraordinare pentru băi; băi carbonate, băi de creozot, tratamente galvanice şi faradaice, masaje, băi de brad, băi de amidon şi cucută, băi de radium, băi de soare, băi de căldură, băi de tarîţe şi duşuri, băi de gudron şi puf de păsări, în sfîrşit, tot felul de băi; şi s-a devotat cu totul aplicării acestui sistem de tratament, care era încă imperfect în momentul cînd a murit. Uneori ieşea într-un vehicul închiriat, purtînd o haină căptuşită cu blană de focă, iar alteori, cînd picioarele îi permiteau aşa ceva, mergea pe jos pînă la Pantiles şi acolo bea apă feruginoasă, sub supravegherea verişoarei Jane.

Umerii săi aduşi, obrajii săi roşii, ochelarii săi strălucitori deveniră ceva „specific” în Tunbridge Wells. Nimeni nu se purta rău cu el şi întreaga staţiune, ca şi sanatoriul, părea foarte bucuroasă de prezenţa lui distinsă. Nimic nu putea să-l priveze acum de această distincţie. Şi, deşi prefera să nu urmărească în ziare desfăşurarea urmărilor marii sale invenţii, totuşi, cînd trecea prin holul sanatoriului sau se plimba la Pantiles şi auzea şoapta: „Iată-l! El este!”, satisfacţia îi îndulcea trăsăturile şi strălucea o clipă în ochii lui.

Această făptură măruntă, această făptură minusculă, a lansat în lume ***Hrana Zeilor!*** Nu se poate şti ce este mai uluitor, măreţia sau micimea acestor savanţi şi filozofi. Îl puteţi vedea la Pantiles, în haina lui căptuşită cu blană. Stă sub fereastra aceea de porţelan, de unde ţîşneştc izvorul, ţinînd în mînă paharul cu apă feruginoasă şi sorbind din el. Un ochi strălucitor pe deasupra ramei aurii este fixat, cu o expresie de severitate impenetrabilă, asupra verişoarei Jane. „Hm”, zice el şi soarbe mai departe din pahar.

Şi astfel facem din el o amintire, ne îndreptăm cu această intenţie privirea spre el şi fotografiem pentru ultima dată pe acest mare descoperitor al nostru, apoi îl părăsim — un simplu punct pe scena noastră — şi trecem la tabloul mai mare care s-a dezvoltat în jurul lui, la povestirea despre această ***Hrană,*** la felul cum cei cîţiva copii uriaşi au crescut zi de zi, într-o lume care era prea mică pentru ei şi la modul în care toată plasa ***Legilor Hranei-bombă*** şi a ***Convenţiilor Hranei-bombă,*** pe care ***Comisia Hranei-bombă*** o ţesea încă de atunci, i-a

înconjurat din ce în ce mai mult, cu fiecarc an al creşterii lor. Pînă cînd…

C A R T E A A D O U A

HRANA ÎN SAT

Capitolul I

SOSIREA HRANEI

1

Povestirea noastră, care a început atît de dens în odaia de lucru a domnului Bensington, s-a răspîndit şi s-a ramificat în diferite direcţii; de aceea, întreaga noastră naraţiune nu este decît o istorisire a răspîndirii ***Hranei.*** A urmări ***Hrana Zeilor*** mai departe, înseamnă a urmări ramificaţiile unui copac în permanentă creştere; după puţin timp, într-un sfert de viaţă omenească, ***Hrana*** se scursese din primul ei izvor, de la mica fermă de lîngă Hickleybrow şi sporise, pînă cînd se răspîndise, ea şi ecoul şi umbra puterii ei, în întreaga lume. În Anglia s-a răspîndit foarte repede. În scurtă vreme apoi, în America, în întreg continentul Europei, în Japonia, în Australia, în cele din urmă în toată lumea — şi astfel ***Hrana*** se îndrepta spre ţelul ei stabilit. Întotdeauna acţiona încet, pe căi indirecte şi luptînd împotriva rezistenţei. Era o răzvrătire. În ciuda prejudecăţilor, în ciuda legilor şi regulamentelor, în ciuda acelui întreg conservatorism îndărătnic ce stă la temelia ordinii formale a omenirii, ***Hrana Zeilor,*** îndată ce a pornit, şi-a continuat progresul subtil şi invincibil.

Copiii Hranei creşteau neîncetat în toţi aceşti ani; acesta era faptul cardinal al vremii. Dar tocmai scăpările din ve- dere făuresc istoria. Copiii care mîncaseră din ea creşteau şi în curînd se iviră şi alţi copii care creşteau; şi toate bunele intenţii

din lume nu puteau opri scăpările, scurgerile neîncetate ale Hranei. Hrana continua să scape cu perseverenţa unei fiinţe vii. Făina tratată cu această substanţă se fărîmiţa pe vreme uscată — aproape ca şi cum ar fi făcut-o cu intenţie — într-o pulbere impalpabilă, apoi se ridica şi zbura la cea mai uşoară adiere. Astfel, ba vreo nouă insectă îşi făurea drum spre o dezvoltare nouă, temporară şi fatală, ba apărea vreo nouă erupţie din canalele de scurgere pline de şobolani sau altă vermină de acest fel. Cîteva zile, satul Pangbourne din Berkshire se luptă cu furnicile uriaşe. Trei oameni fură muşcaţi şi muriră. Se producea panică, se stîrneau lupte şi răul vădit era înfrînt din nou, lăsînd totdeauna ceva în urma sa, ceva schimbat odată pentru totdeauna în cotloanele cele mai obscure ale vieţii. După aceea, din nou, o altă erupţie acută şi înspăimîntătoare, o creştere rapidă a unor desişuri de ierburi monstruoase, o propagare întinsă în lume a unor scaieţi de dimensiuni gigantice, de gîndaci combătuţi cu puştile, sau o plagă de muşte uriaşe.

Au avut loc cîteva lupte stranii şi disperate în locuri obscure. ***Hrana*** a creat eroi ai cauzei Micimii...

Şi oamenii au lăsat să intre în viaţa lor asemenea întîm- plări, le-au combătut cu mijloacele momentului şi şi-au spus unii altora că nu era „nici o schimbare în ordinea esenţială a lucrurilor”. După prima mare panică, Caterham, în ciuda puterii elocinţei sale, a devenit o figură secundară în lumea politică, rămînînd în conştiinţa oamenilor ca un exponent al vederilor extremiste.

El şi-a cîştigat numai încetul cu încetul o poziţie centrală. „Nu este nici o schimbare în ordinea esenţială a lucrurilor”, acel eminent conducător al gîndirii moderne, doctorul Winkles, vorbea foarte limpede în această privinţă; iar exponenţii a ceea ce se numea în vremea aceea Liberalism Progresist deveniă sentimentali faţă de nesinceritatea profundă a progresului lor. Visurile lor, se pare, se îndreptau doar spre micile naţiuni, micile limbi, micile gospodării, fiecare din ei bizuindu-se pe mica lui fermă. A apărut o modă anume pentru tot ce era mic şi pur. A fi mare însemna a fi „vulgar”, iar „fin”, „pur”, „micuţ”, „miniatural”, „desăvîrşit în amănunte” deveniră cuvintele cheie ale aprobării critice din partea societăţii...

În acest timp, pe nesimţite, pe îndelete ca toţi copiii,

Odraslele Hranei, crescînd într-o lume care se schimba pentru a-i primi, adunau forţă şi statură şi cunoştinţe, dobîndeau individualitate şi năzuiau către un scop, se ridicau treptat spre dimensiunile destinului lor. Curînd ei ajunseră să pară o parte firească a lumii; toate aceste agitaţii ale ***marelui*** păreau

o parte firească a lumii şi oamenii se întrebau cum fuseseră lucrurile înainte. Ajungeau la urechea oamenilor povestiri despre lucrurile pe care le puteau săvîrşi băieţii uriaşi şi oamenii exclamau: „Minunat!”, fără nici o urmă de uimire. Ziarele populare povesteau despre cei trei fii ai lui Cossar şi arătau cum aceşti copii uimitori puteau ridica tunuri mari, puteau azvîrli mase de fier la sute de metri şi puteau face sărituri de cîte două sute de picioare. Se spunea că ei sapă un puţ, mai adînc decît orice puţ sau mină pe care a făcut-o vreodată omul, căutînd, zice-se, comori ascunse în pămînt încă de la începutul Pămîntului.

Aceşti copii, spuneau revistele populare, vor nivela munţii, vor acoperi mările cu poduri, vor găuri pămîntul ca un fagure de miere. „Minunat!” spuneau oamenii de rînd. „Nu-i aşa? Ce de avantaje vom avea!” şi îşi vedeau de treabă, ca şi cînd n-ar fi existat pe pămînt ceva numit ***Hrana Zeilor.*** Şi, într-adevăr, toate acestea nu erau altceva decît primele indicii şi făgăduieli ale puterii ***Odraslelor Hranei.*** Pentru ei totul nu era încă decît o joacă de copii, nimic altceva decît întîia folosire a forţei, în care nu se născuse încă nici un impuls spre vreun ţel. Ei înşişi nu ştiau pentru ce erau făcuţi. Erau nişte copii; copiii, crescînd încet, ai unei noi rase. Forţa lor uriaşă sporea zi cu zi: uriaşul mai avea încă de crescut ca să ajungă să aibă şi un scop.

Privind la ea într-o perspectivă redusă de timp, perioada acestor ani de tranziţie are aspectul unei singure întîmplări consecutive; dar, în realitate, nimeni n-a observat venirea Magnificului în lume, după cum nimeni n-a văzut, de-a lungul trecerii secolelor, ca pe o singură întîmplare, Declinul şi Căderea Romei. Cei care trăiau pe atunci erau mult prea amestecaţi în toate acele evenimente, ca să le poată vedea laolaltă ca pe un singur fapt. Chiar oamenilor înţelepţi li se părea că ***Hrana*** nu dăruia lumii nimic altceva decît o recoltă de nonsensuri irealizabile şi fără nici o noimă, care, e drept, puteau provoca tulburări, dar nu puteau face nimic pentru ordinea şi edificiul stabilit al omenirii.

Cel puţin pentru un observator dinafară, lucrul cel mai uimitor în toată acea perioadă de acumulare de forţe părea inerţia de neînvins a marii mase omeneşti, stăruinţa liniştită cu care oamenii continuau să ignore acele prezenţe uriaşe ce creşteau împrejurul lor şi făgăduiau să devină şi mai uriaşe.

Aşa cum rîurile adînci şi puternice curg line şi liniştite chiar pînă la marginea cataractei, tot astfel partea cea mai conservatoare din om părea în acele zile să se fi cufundat liniştită într-o superioară seninătate. Reacţia deveni populară, se vorbea de falimentul ştiinţei, de moartea Progresului, de venirea Mandarinilor, se vorbea despre astfel de lucruri în toiul răsunetului de paşi ai ***Odraslelor Hranei...*** dar Schimbarea nu dispăruse. Numai Schimbarea se petrecea; „Noul” venea în chipul lui propriu şi dincolo de înţelegerea comună a omenirii.

A relata pe deplin venirea lui ar însemna să scrii o istorie lungă; dar pretutindeni exista un lanţ de întîmplări paralele. De aceea, a povesti despre felul cum s-a instaurat într-un loc acest lucru nou, înseamnă a povesti ceva ce face parte din tot. S-a întîmplat ca o sămînţă rătăcită a Imensităţii să cadă în micul sat Cheasing Eyebright din Kent şi povestirea ciudatei ei germinaţii acolo, şi zădărnicia tragică ce a urmat, pot face — urmărind totul ca pe un fir roşu — să se vadă direcţia în care întreaga ţesătură înfăşură sulul Timpului.

2

Cheasing Eyebright avea, desigur, un vicar. Există vicari şi vicari, şi dintre toţi, mie îmi place cel mai mult vicarul inovator, iar cel mai puţin vicarul de profesie, reacţionar şi progresist în acelaş timp. Dar vicarul din Cheasing Eyebright era unul din cei mai puţin inovatori, un omuleţ foarte respectabil, rotofei, vîrstnic şi conservator. Se cuvine să ne oprim puţin din povestirea noastră şi să vorbim despre el. Era pe măsura satului său şi vi-i puteţi închipui mai bine împreună, aşa cum obişnuia să fie, în seara cînd, fără să fie bănuită dc nimeni, d-na Skinner — vă amintiţi de fuga ei! — a adus Hrana cu ea, în această seninătate rustică.

Satul avea o înfăţişare plăcută atunci, în lumina înserării. Se întindea de-a lungul văii, pe sub pădurile de fag din Hanger, un şirag de căsuţe acoperite cu stuf şi cu ţiglă roşie, căsuţe cu portaluri de gratii şi cu faţade acoperite de pyracanthus, care se îngrămădeau din ce în ce mai mult, pe măsură ce drumul se îndepărta de copacii de lîngă biserică, spre pod. Casa vicarului se zărea fără ostentaţie printre copacii din spatele hanului, o faţadă roasă de vreme din epoca georgiană, iar turla bisericii

se înălţa veselă din depresiunea alcătuită de vale, spre conturul colinelor. Un pîrîu şerpuitor, o intermitenţă îngustă de azur şi spumă, licărea printre maluri pline de trestii şi sălcii pletoase, de-a lungul unei fîşii de păşune. Întreaga privelişte avea, în calda înserare, acea înfăţişare specific englezească de natură pîrguită, acel aspect de calmă împlinire care imită perfecţiunea.

Şi vicarul arăta pîrguit. În mod obişnuit şi în esenţă părea pîrguit, ca şi cînd ar fi fost un copil pîrguit născut dintr-o clasă pîrguită, un băieţaş copt şi zemos. Se putea vedea, chiar înainte de a o spune el, că umblase la o şcoală publică îmbrăcată în iederă, o şcoală cu tradiţii măreţe, cu societăţi aristocratice şi fără laboratoare de chimie şi de acolo continuase să meargă într-un venerabil colegiu de cel mai autentic stil gotic. Avea puţine cărţi mai noi decît de o mie de ani; dintre acestea, Yarrow şi Ellis şi bunele predici premetodiste formau grosul. Era un om de înălţime mijlocie, cu înfăţişarea puţin scurtată de dimensiunile zonei sale ecuatoriale şi avea o faţă care, coaptă încă de la început, era acum răscoaptă. O barbă de David ascundea surplusul său de bărbie; nu purta lanţ de ceas din rafinament, iar hainele sale clericale modeste erau făcute de un croitor din West-End... Era aşezat, cu o mînă pe fiecare gleznă, clipind spre satul său într-o beatitudine aprobativă. Făcu într-acolo un gest cu o mînă grăsulie. Laitmotivul său răsună din nou. Ce-şi putea dori mai mult?

— Sîntem foarte bine situaţi, zise el, cu voce domoală. Sîntem într-o fortăreaţă de dealuri, mai spuse el.

În cele din urmă explică ce voise să spună:

— Sîntem în afara tuturor acestor lucruri.

Căci stăteau de vorbă, el şi prietenul său, despre grozăviile secolului, despre democraţie şi învăţămînt laic, despre zgîrie-nori şi automobile, despre invazia americană şi lecturile fragmentare ale oamenilor şi despre dispariţia totală a bunului gust.

— Sîntem în afara tuturor acestora, repetă el şi, în timp ce vorbea, paşii cuiva care se apropia îi răsunară în urechi şi el se răsuci să privească.

Vă închipuiţi mersul tremurat şi ţeapăn al bătrînei femei, cu bocceaua ţinută strîns în mîna uscată şi noduroasă, cu nasul (care era însăşi fizionomia ei) sbîrcit de o hotărîre neclintită. Vă

imaginaţi macii clătinîndu-se implacabil pe boneta ei şi ghetele cu elastic, albe de praf, pe sub fustele sărăcăcioase, îndreptate într-o alternare înceată şi irevocabilă spre răsărit şi apus. Sub braţul ei, prizonieră îndărătnică, se legăna şi aluneca o umbrelă mizeră. Nu mai era nevoie să-i spunem vicarului că această făptură grotească şi bătrînă era — cel puţin pentru satul său — nu mai puţin decît Şansa Fructuoasă şi Neprevăzutul, Vrăjitoarea pe care oamenii slabi o numesc Soartă. Dar pentru noi, veţi înţelege, nu era mai mult decît d-na Skinner.

Deoarece era prea împovărată pentru a face vreo reverenţă, ea se făcu a nu-l zări nici pe el, nici pe prietenul său şi trecu astfel, lipăind la trei metri de ei, în drumul către sat. Vicarul o privi în tăcere cum trecea şi făcu o remarcă...

Cu toate acestea, incidentul i se păru fără importanţă. Femeile bătrîne, ***aere perennius,***[1] au cărat boccele de cînd lumea. Ce importanţă avea deci?

— Sîntem în afara tuturor acestora, zise vicarul. Trăim într-o atmosferă de fapte simple şi permanente, Naşterea şi Truda, Semănatul şi Culesul. Zarva trece pe lîngă noi.

El era întotdeauna foarte măreţ faţă de ceea ce numea el „fapte permanente". Faptele se schimbă — spunea el — dar Omenirea este ***aere perennius.***

Aşa era vicarul. Îi plăcea cîte un citat clasic aplicat greşit, în mod subtil. Mai jos, d-na Skinner, lipsită de eleganţă dar hotărîtă, se împiedica caraghios de pîrleazul curţii lui Wilmerding.

3

Nimeni nu ştie ce a făcut vicarul cu ciupercile uriaşe din bălegar.

Fără îndoială că el a fost printre cei dintîi care le-au descoperit. Erau răspîndite din loc în loc de-a lungul cărării dintre duna cea mai apropiată şi capătul satului, o cărare pe care el o frecventa zilnic în plimbarea sa obişnuită. Cu totul, de la început pînă la sfîrşit, aceste ciuperci anormale au fost în număr de treizeci. Se pare că vicarul s-a uitat la fiecare în parte şi le-a împuns de cîteva ori cu bastonul. Pe una a încercat s-o şi

---

[1] ***Aere perennius*** — mai durabil decît bronzul, celebru vers din oda „Exegi monumentum" a poetului latin Horaţiu. (n.r.)

măsoare cu braţele, dar ciuperca s-a sfărîmat în îmbrăţişarea sa de Ixion.

El discută cu mai mulţi oameni despre aceste ciuperci şi spuse că erau „minunate”, apoi relată la cel puţin şapte persoane diferite binecunoscuta povestire cu podeaua pivniţei

care fusese ridicată de creşterea unor ciuperci pe dedesubt. Căută în Sowerby să vadă dacă era ***Hycoperdon coelatum*** sau ***giganteum*** şi se gîndi că pe nedrept i se dăduse aceleia numele de ***giganteum.***

Nu se ştie dacă a observat că aceste sfere albe se aflau chiar pe drumul pe care îl urmase cu o zi înainte bătrîna femeie, sau dacă a băgat de seamă că ultima din tot şirul se afla nici la douăzeci de metri de poarta căsuţei lui Caddles. Dacă a remarcat cumva aceste lucruri, el n-a făcut însă nici o încercare să-şi înregistreze observaţiile. Observaţia sa în materie de botanică era ceea ce oamenii de ştiinţă mai mărunţi numesc o „observaţie de exerciţii”, anume cînd cauţi nişte lucruri precise şi nu ţii seamă de rest. Şi el nu făcu ni- mic pentru a pune în legătură acest fenomen cu dezvoltarea remarcabilă a copilului lui Caddles, carc continua de cîteva săptămîni, de fapt chiar de cînd Caddles se dusese într-o duminică după-amiază, acum o lună şi mai bine, să-şi vizi- teze soacra şi să-l asculte pe dl. Skinner (mai tîrziu decedat), lăudîndu-se cu felul cum îşi creştea găinile.

4

Creşterea ciupercilor de bălegar, care urmase după dezvoltarea copilului lui Caddles, ar fi trebuit de fapt să-i deschidă vicarului ochii. Acest din urmă fapt îi venise drept în braţe la botez — şi era aproape peste puterile lui…

Copilul urlase cu o forţă asurzitoare, cînd apa rece care pecetluia moştenirea sa divină şi dreptul său la numele de „Albert Edward Caddles” îi căzuse pe frunte. Maică-sa nu mai era în stare să-l ducă în braţe, iar Caddles, clătinîndu-se, însă zîmbind triumfător către părinţii inferiori din acest punct cantitativ de vedere, îl purtă înapoi la locul ocupat de grupul său.

— N-am văzut niciodată un copil ca ăsta! zise vicarul.

Şi-n aceasta a fost prima indicaţie că pruncul lui Caddles, care-şi începuse cariera pămîntească cu o greutate ceva mai mică de şapte pfunzi, avea de gînd să aducă părinţilor săi o adevărată reputaţie. În foarte scurt timp, s-a văzut limpede că nu va fi numai reputaţie, ci şi glorie. Şi pînă într-o lună gloria lor a strălucit atît de tare, încît a ajuns să pară nepotrivită pentru oameni de felul lui Caddles.

Măcelarul l-a cîntărit pe copil de unsprezece ori. Era un om care vorbea puţin şi în curînd nu s-a mai putut stăpîni. Prima dată a spus: „Bună bucată”; a doua oară a spus: „Pe legea mea!”; a treia oară a spus: „Mamă!” şi după aceea pur şi simplu trăgea de fiecare dată cîte o înjurătură, se scărpina în cap şi se uita la cîntar cu nemaipomenită neîncredere. Cu toţii au venit să vadă Copilul Uriaş — astfel fusese numit pruncul, printr-un consimţămînt general — şi cei mai mulţi spuneau: „E o matahală”, şi aproape toţi remarcau: „Oare ei l-au făcut?” D-ra Fletcher a venit şi a spus că ca „niciodată n-a văzut” aşa ceva, ceea ce era perfect adevărat.

Lady Wondershoot, tirana satului, a sosit a doua zi după cea de a treia cîntărire şi a inspectat fenomenul de aproape, prin nişte ochelari care l-au umplut de groază şi l-au făcut să urle.

— Este un copil neobişnuit de mare, îi spuse cu glas puternic şi poruncitor mamei. Trebuie să ai foarte mare grijă de el, Caddles. Bineînţeles, el n-are să continue tot aşa, fiind hrănit cu biberonul, dar trebuie să facem tot ce putem pentru el. Am să-ţi mai trimit nişte flanelă.

Doctorul veni şi măsură copilul, notîndu-şi cifrele într-un carnet, iar bătrînul dl. Drifthassock, care avea o fermă lîngă Up Marden, aduse un comis-voiajor care se ocupa de îngrăşăminte, abătîndu-l cu două mile din drumul său, ca să-l vadă. Comis-voiajorul întrebă de trei ori despre vîrsta copilului şi în cele din urmă mărturisi că era uluit. Lăsă pe ceilalţi numai să presupună cît şi de ce era uluit; se pare că ceea ce îl uluise erau dimensiunile copilului. De asemenea, mai spuse că pruncul ar trebui dus la o expoziţie de copii. Şi cît era ziua de lungă, în afara orelor de şcoală, copiii continuau să vină şi să spună: „Vă rugăm, d-nă Caddles, tanti, putem să ne uităm puţin la copilul dumneavoastră, vă rugăm, tanti?” Pînă cînd d-na Caddles trebui să pună capăt acestor vizite. În mijlocul tuturor scenelor de uimire, venea d-na Skinner, zîmbind şi şezînd ceva

mai la o parte, ţinîndu-şi coatele în palmele noduroase şi uscate şi zîmbind, zîmbind într-una pe sub şi în jurul nasului său, cu un zîmbet de infinită profunzime.

— Asta face ca şi ticăloasa aia de bunică să aibă o înfăţişare mai plăcută, zise lady Wondershoot. Cu toate că îmi pare rău că s-a întors în sat.

Desigur, după cum se întîmplă aproape cu toţi copiii de ţărani, elementul caritabil intrase în casă, dar copilul făcu în scurt timp, prin nişte urlete colosale, să se vadă limpede că, în ceea ce priveşte umplerea sticlei lui cu hrană, caritatea nu prea intrase de ajuns.

Toţi credeau că va fi ceva trecător şi se minunau de creşterea lui uluitoare. Dar, în loc să se retragă în umbră şi să facă loc altor minuni, el continuă să crească, din ce în ce mai mult!

Lady Wondershoot o auzi pe d-na Greenfield, menajera ei, spunîndu-i cu neţărmurită uimire:

— Caddles a ieşit din nou. Nu mai are mîncare pentru copil!

— Draga mea Greenfield, zise lady Wondershoot, e cu neputinţă! Creatura asta mănîncă mai rău ca un hipopotam! Sînt sigură că nu poate fi adevărat.

— Cred că nu este obligaţia dumneavoastră, ***my lady,*** zise d-na Greenfield.

— E atît de greu de spus cînd ai de-a face cu soiul ăsta de oameni, zise lady Wondershoot. Aş dori, draga mea Green-field, să te duci acolo personal azi după-amiază şi să vezi... să vezi dacă îşi bea toată sticla. Oricît ar fi el de mare, nu pot să-mi închipui că are nevoie de mai mult de trei litri pe zi.

— Nu are nevoie de atît, ***my lady,*** zise d-na Greenfield.

Mîna lady-ei Wondershoot tremură de acea emoţie a doamnelor din societăţile de binefaceri, cu acea furie suspicioasă ce ia naştere la toţi adevăraţii aristocraţi, la gîndul că, pesemne, clasele de jos sînt la urma urmei tot atît de meschine ca şi ei şi în definitiv poate chiar îi depăşesc.

Dar d-na Greenfield nu putu observa nici un semn de sustragere, aşa că fu dată dispoziţia unui spor de raţie zilnică pentru copilul lui Caddles. Dar abia plecase întîia porţie, cînd Caddles se şi întoarse iar la lady Wondershoot, cu un aer jalnic şi spăsit.

— Am avut cea mai mare grijă de ele, d-nă Greenfield, vă asigur, dar s-au rupt! Le-a rupt cu atîta putere, că un nasture a

spart un geam şi altul m-a izbit pe mine.

Lady Wondershoot, cînd auzi că acest copil uimitor făcuse să plesnească pe el frumoasele haine dăruite, hotărî că trebuie să vorbească ea însăşi cu Caddles. El apăru în faţa ei cu părul jilav şi netezit în grabă cu mîna, gîfîind şi ţinîndu-şi în mînă pălăria ca pe un colac dc salvare şi se poticni fîstîcit de marginea covorului.

Lady-ei Wondershoot îi plăcea să-l terorizeze pe Caddles. Caddles era, după părerea ei, omul ideal din clasa de jos, necinstit, credincios, abject, harnic şi cu totul incapabil de orice răspundere. Ea îi spuse că era o chestiune serioasă felul cum decurgeau lucrurile cu copilul lui.

— Asta-i din cauza poftei lui de mîncare, ***my lady,*** zise Caddles cu voce crescîndă. Să-l opresc, ***my lady,*** n-am cum! urmă el. Stă cît stă şi deodată începe să dea din picioare şi să urle, de te zăpăceşte. Nu ne lasă inima, ***my lady.*** Şi chiar dacă am face-o… s-ar amesteca vecinii…

Lady Wondershoot se sfătui atunci cu medicul parohiei.

— Aş vrea să ştiu, zise lady Wondershoot, dacă e normal ca acest copil să solicite o cantitate atît de extraordinară de lapte.

— Raţia normală pentru un copil de vîrsta lui, zise doctorul parohiei, este de trei sferturi de litru pînă la un litru în douăzeci şi patru de ore. Nu văd de ce ar fi nevoie să-i daţi mai mult. Dacă totuşi îi daţi, e pentru că sînteţi generoasă. Fireşte, am putea încerca să-l alimentăm cîteva zile cu o cantitate normală. Dar copilul ăsta, trebuie să recunosc, pare, din cine ştie ce motiv, cam deosebit din punct de vedere fiziologic. Poate că e ceea ce se numeşte un copil anormal. Un caz de hipertrofie generală.

— Nu este drept faţă de ceilalţi copii ai parohiei, zise Lady Wondershoot. Sînt sigură că vom primi plîngeri, dacă lucrurile continuă.

— Nu văd de ce i-ar da cineva mai mult decît raţia obişnuită. Trebuie să insistăm pentru asta, sau, dacă nu, să-l trimitem, ca pe un caz special, într-o clinică.

— Presupun, zise lady Wondershoot pe gînduri, că în afară de dimensiuni şi de pofta lui de mîncare, nu găseşti nimic anormal… nimic monstruos?

— Nu. Nu, nu găsesc. Fără îndoială însă că, dacă această creştere continuă, vom ajunge la grave deficienţe morale şi

intelectuale. Aproape că s-ar putea prezice acest lucru, după legea lui Max Nordau[1]. Un filozof foarte înzestrat şi apreciat, Lady Wondershoot. El a descoperit că anormalul este... anormal, o descoperire foarte valoroasă şi pe care e bine să n-o uităm. Am găsit-o de cel mai mare ajutor în practică. Cînd dau peste ceva anormal, spun numaidecît: „Lucrul acesta e anormal”. Ochii i se făcură adînci, vocea îi coborî, întreaga lui înfăţişare trădă o confidenţă. Ridică o mînă ţeapănă şi zise: Şi îl tratez ca atare!

— Ţţ, ţţ! făcu vicarul, adresîndu-se micului dejun, a doua zi după venirea d-nei Skinner. Tţ, ţţ! Ce înseamnă asta? şi îşi aplecă ochelarii spre ziar, cu un aer mustrător. Viespi uriaşe! Unde o să ajungă lumea?... Ziarişti americani, presupun! Noutăţile astea afurisite! M-aş mulţumi cu nişte agrişe uriaşe. Fleacuri! zise vicarul şi îşi bău cafeaua dintr-o sorbitură, cu ochii aţintiţi asupra ziarului şi plescăind din buze neîncrezător. E absurd! zise vicarul, îndepărtind cu totul acest gînd.

Dar a doua zi află şi mai multe şi se lumină.

Şi totuşi, nu dintr-o dată. Ieşind în ziua aceea pentru plimbarea sa obişnuită, rîdea încă pe înfundate de povestea absurdă pe care ziarul său preferat voia să-l facă s-o creadă. „Auzi, nişte viespi... să omoare un cîine!” În clipa cînd trecu pe lîngă locul unde se afla acea primă recoltă de ciuperci de bălegar, observă că iarba creştea acolo foarte mare, dar nu făcu nici o legătură cu obiectul amuzamentului său.

— Am fi auzit cu siguranţă ceva, zise el; Whitstable nu poate fi la mai mult de douăzeci de mile de-aici.

Mai departe, el găsi încă o ciupercă de bălegar, una din a doua recoltă, ridicîndu-se ca un ou uriaş din iarba anormal de groasă.

Un gînd îi trecu prin minte ca o străfulgerare.

În dimineaţa aceea nu-şi mai făcu ocolul obişnuit; în loc de aceasta, coti şi, trecînd al doilea pîrleaz, se îndreptă spre căsuţa lui Caddles.

— Unde-i copilul? întrebă el şi, la vederea lui, adăugă: Doamne sfinte!

Se îndreptă spre sat cu inima tulburată şi îl întîlni pe doctor care cobora panta. Îl apucă de braţ.

---

[1] ***Max Nordau*** (1848—1923) — Medic şi scriitor ungur de limbă germană. (n.r.)

— Ce înseamnă asta? zise el. Ai citit ziarul în ultimele cîteva zile?

Doctorul spuse că da.

— Ei bine, ce-i cu copilul acela? Ce înseamnă toate astea: viespi, ciuperci, copii, spune, te rog? Ce-i face să crească aşa de mari? E ceva cu totul neaşteptat. Şi tocmai în Kent. Dacă ar fi fost în America, să mai zicem!...

— E, greu de spus exact ce anume este, zise doctorul. Atît cît pot să-mi dau seama după simptome...

— Ei?!

— E o hipertrofie... hipertrofie generală.

— Hipertrofie?

— Da. Generală... care afectează toate ţesuturile corpului... întreg organismul. Pot spune că, în ce mă priveşte, între noi fie zis, sînt aproape convins că asta este... Dar trebuie să fim prevăzători.

— Ah, zise vicarul, mult mai uşurat, văzînd că doctorul înţelegea situaţia. Dar cum de-a izbucnit în felul ăsta peste tot?

— Şi asta, zise doctorul, e greu de spus.

— La Urshot. Aici. S-a răspîndit destul de mult.

— Da, zise doctorul. Da. Cred. În orice caz, aduce perfect cu un fel de epidemie. Probabil că e vorba de o hipertrofie epidemică.

— Epidemică! zise vicarul. Nu cumva vrei să spui că e molipsitoare?

Doctorul zîmbi uşor şi îşi frecă mîinile.

— Asta n-aş putea spune, zise el.

— Dar!... strigă vicarul, cu ochii holbaţi. Dacă e molipsitoare... sîntem în pericol... şi noi!

Făcu un pas pe drum, apoi se întoarse.

— Adineauri m-am dus pe-acolo! strigă el. Poate că ar fi fost mai bine!... Mă duc imediat acasă să fac o baie şi să-mi afum hainele.

Doctorul îl privi cîteva clipe cum se îndepărta, apoi se întoarse şi se îndreptă şi el spre casă...

Dar pe drum se gîndi că, timp de o lună, fusese numai un singur caz în sat, fără ca altcineva să se molipsească de această boală şi după un răstimp de ezitare se hotărî să fie viteaz ca un adevărat medic şi să înfrunte riscurile ca un adevărat bărbat.

Şi, de fapt, a fost sfătuit bine de acest din urmă gînd al său. Creşterea era ultimul lucru care i se mai putea întîmplă. Ar fi putut să mănînce (şi vicarul ar fi putut să mănînce) ***Heracleoforbia*** cu vagonul. Căci la ei creşterea se terminase. Se terminase la aceşti doi domni pentru totdeauna.

6

La cîteva zile după această conversaţie, adică la cîteva zile după arderea Fermei Experimentale, Winkles veni la Redwood şi-i arătă o scrisoare insultătoare. Era o scrisoare ano-nimă, şi

un autor trebuie să ţină seama de caracterul ei secret. ***„Profiţi de un fenomen natural”,*** spunea scrisoarea, ***,,şi încerci să-ţi faci publicitate prin scrisoarea care ai trimis-o la*** Times. ***Ţie şi*** Hranei-bombă! ***Dă-mi voie să-ţi spun că această*** Hrană ***numită aşa în mod absurd, are doar o legătură întîmplătoare cu viespile şi şobolanii uriaşi. Adevărul este că avem de-a face cu o hipertrofie epidemică — hipertrofie contagioasă —, în privinţa căreia poţi să pretinzi că o controlezi, cum ai pretinde să controlezi sistemul solar. Lucrul este vechi de cînd lumea. A fost hipertrofie şi în familia lui Anak. Departe de locul unde te afli, la Cheasing Eyebright, în prezent se află un copil...”***

— O scrisoare tremurată şi strîmbă. Pare să fie a unui bătrîn, zise Redwood. Dar e ciudat, un copil...

Mai citi cîteva rînduri şi avu deodată o inspiraţie.

— Pe Jupiter! zise el. Asta e dispăruta d-nă Skinner!

În după-amiaza zilei următoare se duse la ea pe neaşteptate.

Femeia tocmai scotea nişte ceapă în mica grădină din faţa casei fiicei sale, cînd îl văzu prin gardul grădinii. Rămase o clipă „ca viţelul la poarta nouă”, cum spun oamenii de la ţară, apoi îşi încrucişă braţele şi, ţinînd defensiv legătura de ceapă sub cotul stîng, îl aşteptă să se apropie. Gura ei se deschise şi se închise de mai multe ori; mormăi ceva, mişcîndu-şi dintele care îi mai rămăsese şi deodată făcu o plecăciune, cu iuţeala sclipirii unui arc voltaic.

— Ştiam eu că am să te găsesc, zise Redwood.

— Nu mă îndoiam, domnule, zise ea fără veselie.

— Unde-i Skinner?

— Nu mi-a scris niciodată, domnule, nici măcar o singură dată, nici n-a venit pe la mine de cînd sînt aici, domnule.

— Nu ştii ce s-a întîmplat cu el?

— Nu mi-a scris, domnule, de loc! şi făcu un pas spre stînga, cu ideea nelămurită de a nu-l lăsa pe Redwood să se îndrepte spre uşa hambarului.

— Nimeni nu ştie ce s-a întîmplat cu el! zise Redwood.

— Cred că el ştie, domnule! zise doamna Skinner.

— Dar el nu spune.

— Totdeauna a fost aşa, avea grijă numai de el şi lăsa pe cei apropiaţi şi dragi pradă necazurilor, ăsta era Skinner. Oricît ar fi el de deştept! zise d-na Skinner...

— Unde-i copilul? întrebă Redwood pe neaşteptate.
Ea se prefăcu a nu înţelege.

— Copilul acela de care am auzit, copilul căruia i-ai dat din substanţa noastră... Copilul care cîntăreşte douăzeci de kilograme.

Doamna Skinner începu să-şi frîngă mîinile, lăsînd să-i cadă ceapa.

— Zău, domnule! protestă ea. Nici nu ştiu, domnule, ce vreţi să spuneţi. Fiica mea, domnule, d-na Caddles, ***are*** un copil, domnule. Şi ea făcu o plecăciune agitată şi încercă să-şi ia o înfăţişare mirată şi inocentă, înclinîndu-şi nasul într-o parte.

— Ai face mai bine să-mi arăţi copilul acela, d-nă Skinner, zise Redwood.

D-na Skinner îşi şterse puţin masca, în timp ce-l conducea spre hambar.

— Desigur, domnule, s-ar fi putut să mai fie ***puţina,*** într-o cutiuţă cu dulciuri pe care i-am dat-o tatălui s-o aducă de la fermă, sau poate un strop pe care l-oi fi adus eu fără să vreau, ca să zic aşa. În graba cu care mi-am făcut bagajele!...

— Hm! făcu Redwood, după ce se uită cîteva clipe la copil. Hm!

Îi spuse d-nei Caddles că era un copil foarte frumos, lucru care îi merse acesteia drept la inimă, dar după aceea el nu-i mai dădu nici o atenţie. Peste puţin ea se duse din hambar — nemaiavînd nici un rost acolo.

— Acum că ai început să-i dai, va trebui să continui, ştii! îi mai spuse el d-nei Skinner. Apoi se întoarse brusc spre ea: De astă dată, aceasta să n-o mai risipeşti, zise el.

— S-o risipesc, domnule?

— Ei! Ştii prea bine.

Prin nişte gesturi nestăpînite ea se trădă că ştia.

— Nu cumva le-ai spus oamenilor de aici? Părinţilor, proprietarului, celorlalţi de la conac, doctorului?...

D-na Skinner scutură din cap.

— N-aş zice!... spuse Redwood.

Se îndreptă spre uşa hambarului şi-şi roti privirea de jur-împrejur. Uşa hambarului se deschidea între marginea căsuţei şi cîteva cocine de porci dărăpănate, lăsînd privirea liberă spre drumul principal printr-o poartă din cinci gratii. Mai departe se afla un zid înalt de cărămidă roşie, acoperit de iederă, micşunele şi flori de piatră şi presărat pe deasupra cu cioburi de sticlă. Dincolo de colţul zidului, o tăbliţă indicatoare,

luminată de soare, printre ramuri verzi şi galbene, se înălţa deasupra nuanţelor bogate ale primelor frunze căzute anunţa; „Trecerea oprită. Contravenienţii vor fi pedepsiţi”. Umbra întunecată a unei găuri din gardul viu lăsa să se vadă un fir de sîrmă ghimpată.

— Hm, făcu Redwood, apoi repetă cu glas mai profund: Hm!

Se auzi un tropot de cai şi un zgomot de roţi şi apărură caii cenuşii ai Lady-ei Wondershoot. El observă feţele vizitiului şi valetului, în timp ce trăsura se apropia. Vizitiul era un specimen foarte frumos, voinic şi spătos şi conducea cu un soi de demnitate solemnă. Alţii s-ar putea îndoi de menirea şi poziţia lor în lume, el însă nu: o ducea pe Alteţa sa. Valetul şedea lîngă el, cu braţele încrucişate şi cu faţa de o siguranţă inflexibilă. Apoi se putu vedea însăşi marea doamnă; cu o pălărie şi o mantilă lipsite ostentativ de eleganţă, ea se uita prin ochelari. Două doamne tinere îşi întinseră gîtul şi priviră şi ele.

Vicarul, care trecea pe partea cealaltă, îşi ridică pălăria de pe fruntea sa de David, dar nu fu luat în seamă…

Redwood rămase în picioare în cadrul uşii, cu mîinile la spate, mult timp după ce trăsura trecuse. Privirea îi rătăci spre dunele verzi-cenuşii, spre cerul încreţit de nori şi se întoarse din nou spre zidul presărat cu sticlă spartă. Se întoarse spre umbra răcoroasă dinăuntru şi, ameţit de petele colorate care-i jucau în ochi, privi în acest clar-obscur rembrandtian la copilul uriaş, gol dacă nu ţinem seamă de fîşia de flanelă care-l înfăşura, aşezat pe o grămadă uriaşă de paie şi jucîndu-se cu degetele de la picioare.

„Încep să-mi dau seama ce-am făcut noi”, îşi zise el. Rămase pe gînduri şi tînărul Caddles, propriul său copil şi plozii lui Cossar se amestecară în această reverie.

Rîse brusc.

— Doamne sfinte! zise el, răspunzînd unui gînd trecător.

Se ridică apoi şi i se adresă d-nei Skinner:

— În orice caz, nu trebuie să-l chinuiţi, întrerupîndu-i ***Hrana.*** Putem să prevenim acest lucru. Am să trimit cîte o cutie la fiecare şase luni. Asta îi va fi de ajuns.

D-na Skinner mormăi ceva („dacă aşa socotiţi, domnule” şi „probabil am împachetat din greşală… am crezut că nu fac nici un rău dacă îi dau puţin”) şi, cu ajutorul unor gesturi care îi trădau tulburarea, lăsă să se vadă că pricepuse.

Astfel, copilul continuă să crească.
Şi creştea mereu.

— De fapt, zise Lady Wondershoot, el i-a lăsat flămînzi pe toţi viţeii din partea locului. Dacă mai îmi vine cu ceva acest Caddles!...

7

Totuşi chiar şi un loc atît de izolat ca Cheasing Eyebright nu putea rămîne mult timp la teoria hipertrofiei — fie contagioase, fie nu — din cauza vîlvei crescînde care se făcea în jurul ***Hranei.*** După puţin timp, d-na Skinner trebui să dea explicaţii penibile, nişte explicaţii care au făcut-o să mormăie cu ajutorul singurului dinte care-i mai rămăsese; şi aceste explicaţii au pus-o la încercare, scormonind-o şi demascînd-o, pînă cînd, în cele din urmă, biata femeie fu nevoită să-şi caute un refugiu din calea oprobiului public în demnitatea neconsolabilei sale văduvii. Îşi întoarse ochii — pe care se silea să-i facă să pară înlăcrimaţi — asupra mînioasei stăpîne a domeniului şi îşi şterse mîinile de clăbuc.

— Uitaţi-vă, ***my lady,*** cîte am îndurat!

Şi continuă pe acest ton ameninţător cu un uşor aer de sfidare:

— Numai la el mă gîndesc zi şi noapte, ***my lady.***

Îşi strînse buzele şi glasul i se stinse, devenind şovăitor:

— Fiindcă e mort, ***my lady.***

Şi, după ce se stabili pe acest teren, repetă afirmaţia pe care excelenţa sa o respinsese mai înainte.

— Nici prin gînd nu-mi trecea, ***my lady,*** ce dădeam copilului.

Excelenţa sa îşi mută gîndurile într-o direcţie mai promiţătoare, ocărîndu-l cu asprime pe Caddles. Nişte emisari, plini de tupeu diplomatic, pătrunseră în vieţile puchinoase ale lui Bensington şi Redwood. Se prezentară Consilieri Parohiali, agăţîndu-se intransigenţi tocmai de declaraţii dinainte pregătite. „Vă socotim răspunzător, domnule Bensington, pentru ofensa adusă parohiei noastre. Vă socotim răspunzător.”

O firmă de avocaţi, avînd ca emblemă un şarpe (Banghurst, Brown, Flapp, Codlin, Brown, Tedder şi Snoxton, aşa se numeau avocaţii şi apăreau invariabil sub forma unui mic domn roşcovan, cu un aer viclean şi cu nasul ascuţit), afirmă nişte lucruri vagi despre daune, iar un personaj stilat, agentul Exce-

lenţei sale, veni pe neaşteptate într-o zi la Redwood şi-l întrebă: „Ei bine, domnule, ce v-aţi propus să faceţi?”

La aceasta, Redwood răspunse că îşi propunea să întrerupă furnizarea de ***Hrană*** copilului, dacă el sau Bensington vor mai fi sîcîiţi cu asemenea fleacuri.

— Nu mai răspund de nimic, zise el, iar copilul are să urle înainte de a muri pînă va dărîma tot satul, dacă nu-l lăsaţi să mănînce din această substanţă. Copilul se află în mîinile voastre şi trebuie să-l păstraţi. Lady Wondershoot nu poate să fie întotdeauna Lady Mărinimie şi Providenţa Terestră a parohiei sale, fără să mai aibă uneori şi răspunderi, înţelegi!

— Răul s-a sfîrşit! conchise Lady Wondershoot, cînd i se aduse la cunoştinţă, cu omisiunile de rigoare, ceea ce spu-sese Redwood.

— Răul s-a sfîrşit! reluă ca un ecou vicarul.

Deşi, de fapt, răul abia începuse.

Capitolul II

PICIUL URIAŞ

1

Copilul uriaş era urît — aşa spunea cu insistenţă vicarul. „Totdeauna a fost urît, cum sînt toate lucrurile excesive.” Părerile sale îl făcuseră pe vicar să nu poată judeca drept în această privinţă. Copilul era fotografiat într-una, chiar în acest colţişor rustic, şi mărturia acelor fotografii stă împo- triva vicarului, dovedind că tînărul monstru era la început aproape drăguţ, cu o buclă abundentă de păr care-i ajungea pînă pe frunte şi gata oricînd să zîmbească. De obicei Caddles, care era mic de statură, stătea zîmbind în spatele copilului, perspectiva scoţînd în relief statura sa destul de scundă.

După al doilea an, trăsăturile frumoase ale copilului deveniră mai vagi şi mai discutabile. El începu să crească, după cum

ar fi spus nefericitul său bunic, „grosolan”. Îşi pierdu culoarea şi începu să devină, deşi colosal, totuşi plăpînd. Era deosebit de gingaş. Ochii şi ceva din faţa lui dobîndiră o anume fineţe, devenind, cum zicea lumea, „interesante”. Părul, după ce fusese tăiat o dată, începu să crească încîlcit. „Asta e tendinţa spre degenerare care iese la iveală”, zise medicul parohiei, indicînd aceste aspecte, dar e lucru îndoielnic dacă avea dreptate în această privinţă şi în ce măsură lipsa de sănătate ideală a copilului nu era cumva rezultatul faptului că trăia tot timpul într-un hambar văruit şi numai de pe urma simţului de caritate, temperat de un ferm spirit justiţiar, al Lady-ei Wondershoot.

Fotografiile lui, care-l înfăţişează de la trei pînă la şase ani, îl arată dezvoltîndu-se pînă la aspectul unui copilandru cu ochi rotunzi, cu păr bălai, cu nasul turtit şi o privire prietenoasă. În jurul buzelor se ascunde umbra aceluiaşi zîmbet pe care-l arătau toate fotografiile anterioare ale copilului gigan- tic. Vara, el purta haine largi de pînză, strînse cu un şiret; de obicei, avea pe cap un coş de paie, din acelea pe care muncitorii le folosesc pentru unelte şi umbla fireşte desculţ. Altă fotografie îl înfăţişează surîzînd larg şi ţinînd în mînă un pepene muşcat.

Pozele din timpul iernii sînt mai puţin numeroase şi satisfăcătoare. Iarna, băiatul purta nişte saboţi uriaşi, fără îndoială din lemn de fag şi (după cum arată unele fragmente din inscripţia „John Stickelles Iping”) saci în loc de ciorapi, iar pantalonii şi jacheta lui erau fără îndoială croite din rămăşiţele unui covor cu desene vioaie. Pe sub toate acestea, era înfăşurat cu bucăţi groase de flanelă; cinci sau şase metri de flanelă îi înfăşurau gîtul în loc de fular. Obiectul de pe cap este pesemne un alt sac. Băiatul privea spre obiectivul fotografic uneori zîmbitor, alteori puţin cam trist. Chiar de cînd era numai de cinci ani, se putuse vedea acea cută ciudată de deasupra ochilor săi căprui şi blînzi, care îi caracteriza faţa.

El a fost încă de la început, după cum declara întotdeauna vicarul, o pacoste grozavă pentru sat. Se pare că avea un impuls proporţional pentru joacă, multă curiozitate şi sociabilitate şi, în plus, o anumită lăcomie — îmi pare rău că trebuie s-o spun — pentru mîncare. În ciuda a ceea ce doamna Greenfield numea o porţie de hrană „excesiv de generoasă” din

partea Lady-ei Wondershoot, el dădea dovadă de ceea ce doctorul sesizase din capul locului ca fiind un „apetit criminal”. Cele mai proaste păreri ale Lady-ei Wondershoot despre clasele de jos au fost depăşite cu desăvîrşire de faptul că, în pofida unei raţii de hrană cu mult peste ceea ce se consideră a fi un maximum necesar chiar pentru o fiinţă umană adultă, creatura a fost prinsă furînd. Şi ce fura, mînca numaidecît cu o poftă complet lipsită de orice eleganţă. Mîna lui lungă putea trece peste zidurile grădinii; rîvnea chiar la pîinea din căruţa brutarului. Brînzeturile dispăreau din podul lui Marlow şi nici o troacă de porci nu scăpa de el. Cîte un fermier care trecea pe cîmpul său de napi, găsea acolo urmele mari ale picioarelor băiatului şi dovada foamei lui, care-l făcuse să smulgă ici-colo cîte o rădăcină, iar găurile să le netezească cu viclenie de copil. Mînca un nap cum ar mînca cineva o ridiche. Stătea în picioare şi mînca mere din pom, dacă nu era nimeni în jur, aşa cum un copil normal ar mînca mure dintr-un rug de mure. Dintr-un punct de vedere, oricum, această lipsă de provizii era bună pentru pacea oamenilor din Cheasing Eyebright — căci mulţi ani la rînd el a mîncat aproape toată ***Hrana Zeilor*** ce-i era dată.

Copilul era indiscutabil un motiv permanent de tulburări. „E tot timpul pe-afară”, obişnuia să spună vicarul. Nu putea să se ducă la şcoală, nici chiar la biserică, din pricina spaţiului lor limitat. S-a făcut o încercare de a satisface spiritul acelei „legi nesăbuite şi distrugătoare” — îl citez pe vicar — (Legea din 1870 a învăţămîntului Elementar), punîndu-l să stea afară, în faţa ferestrei deschise, în timp ce se predau lecţiile înăuntru. Dar prezenţa sa acolo submina disciplina celorlalţi copii. Ei se ridicau mereu să-l privească şi, de fiecare dată cînd vorbea, ei rîdeau cu toţii. Glasul lui era într-adevăr foarte ciudat! Astfel, în cele din urmă, fu scutit să mai vină la şcoală.

Nu s-a mai insistat să vină nici la biserică, deoarece proporţiile lui vaste nu-l ajutau cîtuşi de puţin întru credinţă. Şi totuşi, el ar fi putut avea acolo o sarcină mai uşoară; există destule motive să presupunem că în acest trup uriaş se aflau pe undeva germenii unui sentiment religios. Probabil că muzica îl atrăgea. Duminica dimineaţa, după ce intrau credincioşii, venea şi el de multe ori în curtea bisericii, călcînd cu grijă printre morminte şi stătea în afara portalului, în tot timpul slujbei,

ascultînd, cum ar asculta cineva în afara unui stup de albine zumzetul dinăuntru.

La început, dădea dovadă de o anumită lipsă de tact; oamenii dinăuntru auzeau neîncetat zgomotul paşilor lui în jurul locului de închinăciune, sau îi vedeau nelămurit faţa, iscodind prin geamlîcul colorat, jumătate curioasă, jumătate pizmuitoare şi uneori cîte un imn simplu îl cucerea subit şi începea şi el să urle lugubru, în strădania lui urieşească de a ţine isonul. Atunci, micul Sloppet, care era organist şi paracliser şi portar şi ţîrcovnic şi clopotar duminicile, pe lîngă faptul că era poştaş şi hornar în tot restul săptămînii, ieşea în grabă afară şi îl alunga cu un aer jalnic. Lui Sloppet, sînt bucuros s-o spun, îi părea rău — cel puţin în momentele lui mai bune. „Era ca şi cum ai trimite acasă un cîine cînd te duci la plimbare!” îmi spunea el.

Dar educaţia intelectuală şi morală a tînărului Caddles, deşi fragmentară, era categorică. Încă de la început, vicarul, mama lui şi toată lumea s-au străduit să-i arate lămurit că forţa lui uriaşă nu-i putea aduce nici un folos. Era o nenorocire din care el trebuia să scoată ce este mai bun. Trebuia să ţină seama de ceea ce i se spunea, să facă ceea ce i se încredinţa, să aibă grijă ca niciodată să nu spargă sau să distrugă ceva. Mai ales nu trebuia să calce pe lucrurile din drum, să nu dea brînci ori să sară peste ele. Trebuia să salute pe oameni respectuos şi să fie recunoscător pentru hrana şi îmbrăcămintea pe care i-o dăruiau ei din avutul lor. Şi el învăţă supus toate acestea, fiind prin natura şi deprinderile sale o creatură docilă şi numai prin felul hranei un accident gigantic.

Faţă de Lady Wondershoot, în aceşti ani ai copilăriei, el nutrea cea mai profundă teamă. Ea considerase că poate vorbi cu el mai bine cînd e îmbrăcată în costum de călărie şi are cravaşa în mînă, gesticulînd cu ea şi ţinîndu-se mereu niţel trufaşă şi cu glasul poruncitor. Iar uneori vicarul făcea pe stăpînul, un David minuscul de vîrstă mijlocie, cu respiraţia întretăiată, lapidînd cu reproşuri şi mustrări şi ordine dictatoriale un Goliath copilăros. Monstrul era acum atît de mare, încît se pare că oricui i-ar fi fost imposibil să-şi aducă aminte că, la urma urmei, nu era decît un copil de şapte ani, cu toate dorinţele copilului de a observa, a se amuza şi a-şi cîştiga experienţe noi, cu toate stăruinţele de copil de a căpăta răs-

punsuri la întrebări, de a se bucura de atenţie şi afecţiune şi cu toată capacitatea unui copil de a depinde de alţii şi a îndura prostia şi suferinţa.

Plimbîndu-se în cîte o dimineaţă însorită pe drumul satului, vicarul întîlnea o făptură a inexplicabilului, înaltă de optsprezece picioare şi greoaie, tot atît de fantastică şi neplăcută pentru el ca o nouă formă de Schismă, călcînd apăsat şi ţopăind, cu gîtul lung, căutînd, căutînd mereu cele două nevoi primare ale copilăriei: ceva de mîncare şi ceva cu care să se joace.

În ochii creaturii apărea o licărire fugară de respect şi o încercare de a-şi duce mîna la cap.

În felul său limitat, vicarul avea imaginaţie, sau în orice caz rămăşiţele unei imaginaţii, iar în privinţa tînărului Cad- dles, imaginaţia asta începu să-i etaleze posibilităţile imense de a face rău, pe care le-ar putea dobîndi nişte muşchi atît de uriaşi. Presupunînd o nebunie subită... sau presupunînd o clipă de lipsă de respect!... Totuşi, adevăratul viteaz nu este cel care nu simte frica, ci acela care o învinge. De fiecare dată, vicarul îşi punea frîu imaginaţiei. Şi întotdeauna obişnuia să se adreseze tînărului Caddles energic, cu un glas limpede şi puternic de tenor:

— Eşti un băiat bun, Albert Edward?

Şi tînărul uriaş, trăgîndu-se mai aproape de perete şi roşind grozav, răspundea:

— Da, domnule... încerc.

— Aşa să fii! spunea vicarul şi trecea pe lîngă el, cu o uşoară accelerare a respiraţiei.

Şi, din respect pentru bărbăţia sa, îşi făcu o regulă, ca, orice i-ar fi ţrecut prin gînd, niciodată să nu se uite înapoi la primejdie, după ce trecuse de ea.

Din cînd în cînd, vicarul îi dădea tînărului Caddles lecţii particulare. Nu-l învăţă niciodată pe monstru să citească — nu era nevoie de asta — dar îl învăţă părţile cele mai importante din catehism, vorbindu-i bunăoară despre datoria faţă de aproape şi despre divinitatea care l-ar pedepsi pe Caddles cu maximă asprime dacă acesta ar îndrăzni vreodată să nu asculte de vicar şi de Lady Wondershoot. Lecţiile aveau loc în curtea vicarului şi trecătorii auzeau glasul acela puter- nic şi şovăitor al copilului, îngăimînd învăţăturile esenţiale ale Bisericii Legale.

— Să cinstesc şi să dau ascultare Regelui şi autorităţilor supuse lui. Să mă supun tuturor cîrmuitorilor, învăţătorilor, păstorilor spirituali şi dascălilor. Să ascult supus şi plecat de fî cei mai buni decît mine...

Nu peste multă vreme se văzu că efectul uriaşului care creştea mereu asupra cailor, nedeprinşi cu el, era ca acela al unei cămile şi i s-a spus să se ţină departe de drumul principal şi să nu stea nici în preajma tufişurilor mărginaşe (de unde zîmbetul său nerod zărit pe deasupra zidului o exasperase peste măsură pe Excelenţa sa), ci cît mai departe. De legea asta el n-a ascultat niciodată cu sfinţenie, din pricina interesului imens pe care drumul principal îl prezenta pentru el. Însă ceea ce fusese preocuparea sa constantă se transformă în el într-o plăcere pe care şi-o satisfăcea pe furiş. În cele din urmă, trebui totuşi să se limiteze aproape numai la vechea păşune şi la dunele din preajma ei.

Nu-mi dau seama ce-ar fi făcut el, de n-ar fi fost dunele. Erau acolo întinderi unde putea să rătăcească mile întregi şi acolo umbla în voie. Culegea ramuri din copaci şi făcea buchete uriaşe şi groteşti, pînă cînd i s-a interzis şi acest lucru; lua oi şi le aşeza în şiruri drepte, dar oile se împrăştiau numaidecît (asta îl făcea mereu să rîdă din toată inima), pînă cînd i s-a interzis şi acest lucru; sau săpa gropi mari în pămînt, pînă cînd i s-a interzis şi lucrul acesta...

Rătăcea peste dune, pînă la dealul de lîngă Weeckstone, totuşi nu mai departe, pentru că acolo dădea de pămînt cultivat, iar oamenii, din cauza stricăciunilor pe care le făcea pe mirişti şi cuprinşi mai degrabă de un soi de sfială ostilă pe care le-o inspira de cele mai multe ori înfăţişarea lui mătă- hăloasă şi neîngrijită, îl întîmpinau întotdeauna cu cîini care lătrau ca să-l gonească. Oamenii îl ameninţau pocnind din bici spre el. Am auzit că uneori trăgeau cu puştile în direcţia lui. În partea cealaltă băiatul mergea pînă zărea Hickleybrow. De lîngă Thursley Hanger putea zări calea ferată dinspre Londra, Chatham şi Dover, dar nişte ogoare arate şi un sat la fel de ostil îl împiedicau să se apropie mai mult.

După cîtva timp, apărură placardele, o mulţime de placarde mari cu litere roşii, care îi interziceau accesul în toate direcţiile. Nu putea să citească cuvîntul „Interzis”, pe care-l spuneau literele, dar în scurtă vreme începu să priceapă. În zilele acelea

putea fi văzut adeseori de către pasagerii trenurilor cum şedea cu bărbia pe genunchi, cocoţat pe duna de lîngă carierele de var din Thursley, unde mai tîrziu a fost pus să muncească. Trenul părea să-i inspire un sentiment nelămurit de prietenie şi uneori făcea semn spre el cu mîna lui uriaşă, iar alteori striga cîte un salut rustic şi incoerent.

— E mare! spunea vreun pasager, uitîndu-se la el. Unul din copiii aceia senzaţionali. Se spune, domnule, că este incapabil să facă ceva... e aproape cretin şi o mare pacoste pentru sat.

— Părinţii sînt săraci lipiţi, aşa mi s-a spus.

— Trăieşte din mila nobilimii locale.

Toţi priveau cu înţeles cîteva clipe silueta monstruoasă, ghemuită în depărtare.

— E bine că li s-a pus capăt, zicea cîte unul eu vederi mai largi. Ar fi fost nostim să avem cîteva mii din ăştia, nu?

Şi de obicei se găsea cîte unul destul de înţelept ca să-i spună acestui filozof din toată inima:

— Cam ai dreptate, domnule.

2

A avut însă şi zilele lui proaste.

Aşa a fost, de exemplu, necazul acela cu rîul.

El făcea vaporaşe din ziare întregi, artă pe care o învăţase privindu-l pe băiatul lui Spender, şi le punea să plutească în josul curentului, ca nişte pălării de hîrtie mari şi ţuguiate. Cînd dispăreau sub podul care marchează hotarul terenurilor strict private, pe lîngă Eyebright House, băiatul scotea un strigăt puternic şi alerga de-a dreptul peste cîmpul lui Tormat (Doamne, şi cum au început să mai alerge porcii lui Tormat, transformîndu-şi bunătatea de slănină în muşchi slăbănogi!) ca să-şi ajungă vaporaşele prin vadul apei. Aceste vaporaşe de hîrtie se opreau pe terenurile de lîngă Eyebright House, chiar sub ochii lady-ei Wondershoot! Nişte ziare împăturite, plutind în dezordine! Frumos lucru!

Nefiind pedepsit şi devenind mai întreprinzător, el iniţie felurite construcţii hidraulice copilăreşti. Săpă un port uriaş pentru flota sa de hîrtie, slujindu-se ca de un hîrleţ de o veche uşă de şopron şi, fiindcă din întîmplare nu era nimeni care să-i

observe operaţiile, el construi un canal ingenios care inundă gheţăria Lady-ei Wondershoot, iar în cele din urmă zăgăzui rîul. Îl zăgăzui complet, cu cîteva grămezi de pămînt aruncate cu uşa care-i servea drept hîrleţ — pesemne că lucrase ca o avalanşă — şi produse o revărsare neaşteptată prin livadă, care mătură pe d-ra Spinks şi şevaletul ei, împreună cu cea mai promiţătoare schiţă în acuarelă pe care o conce-puse vreodată, sau cel puţin îi mătură numai şevaletul şi o lăsă, udă pînă la genunchi, să alerge spre casă cu fustele suflecate. De acolo apele au năvălit prin grădina dinspre bucătărie şi apoi prin poarta grădinii pe alee, coborînd din nou în albia rîului prin şanţul lui Short.

În acelaşi timp, vicarul, întrerupt din conversaţia cu fierarul, văzu surprins peşti sărind disperaţi din cîteva băltoace proaspăt apărute şi grămezi de ierburi verzi în albia rîului, unde cu zece minute înainte era o adîncime de opt picioare şi mai bine de apă limpede şi rece.

După asta, îngrozit de urmările faptei sale, tînărul Caddles dispăru de-acasă două zile şi două nopţi. Se întoarse doar la chemarea insistentă a foamei, pentru a suporta cu linişte stoică o cantitate de ocări violente, în proporţie cu dimensiunile sale, mai multe decît i se adresaseră vreodată în acest sat.

3

Îndată după această întîmplare, Lady Wondershoot, căutînd nişte pedepse exemplare în adaos faţă de ocările şi privaţiunile de hrană pe care i le aplicase pînă atunci, dădu un ordin. Îl dădu mai întîi majordomului ei, pe neaşteptate, încît îl făcu să tresară. El tocmai strîngea resturile micului dejun, în vreme ce dînsa privea pe fereastra înaltă care dădea spre terasa unde veneau iezii, ca să fie hrăniţi.

— Jobbet, zise ea cu glasul ei cel mai poruncitor cu putinţă, Jobbet, fiinţa asta trebuie să muncească pentru a-şi cîştiga existenţa.

Şi îl lămuri nu numai pe Jobbet (lucru de altfel foarte uşor), dar şi pe toţi ceilalţi din sat, inclusiv pe tînărul Caddles, că în această privinţă, ca şi în oricare alta, ea vorbea cu toată

seriozitatea.

— Să-l ţii ocupat cu ceva, zise lady Wondershoot. Asta-i ceea ce îi trebuie domnişorului Caddles.

— Asta-i ceea ce le trebuie tuturor oamenilor, cred eu, zise vicarul. Îndatoriri simple, viaţă modestă, semănatul şi recolta…

— Exact, zise Lady Wondershoot. Ceea ce am spus şi eu întotdeauna. Satana găseşte cîte ceva rău de făcut pentru mîinile leneşe. În orice caz, printre cei din clasele muncitoare. După acest principiu le învăţam totdeauna şi pe servitoarele noastre. Aşadar, ce să-l punem să facă?

Lucrul acesta era mai dificil. S-au gîndit la multe lucruri şi între timp l-au pus niţel la muncă, folosindu-l în locul mesagerilor călări, pentru a duce înştiinţări şi telegrame cînd era nevoie de iuţeală foarte mare şi tot el începu să care bagaje, lăzi şi tot soiul de poveri asemănătoare, într-o plasă mare pe care o socotiseră pe măsura lui. Părea că-i place să facă treabă, considerînd-o un fel de joc, iar Kinkle, agentul lady-ei Wondershoot, văzîndu-l într-o zi cum deplasa pentru ea un bolovan imens, a avut ideea strălucită să-l ducă la cariera ei de var de la Thursley Hanger de lîngă Hickleybrow. Această idee a fost pusă în aplicare şi se pare că în chipul acesta au izbutit să rezolve toate problemele iscate de el.

A lucrat în cariera de var, la început cu zelul unui copil care se joacă şi după aceea din obişnuinţă, săpînd, cărînd, fă- cînd toată munca de transport a vagonetelor, ducîndu-le pe cele pline de-a lungul liniilor către locurile de încărcare şi trăgîndu-le pe cele goale cu ajutorul unei sîrme fixate de o macara mare. În cele din urmă, ajunsese să lucreze de unul singur în toată cariera.

Mi s-a spus că Kinkle a făcut cu el o afacere foarte bună pentru Lady Wondershoot, ţinînd seama că băiatul nu consuma aproape nimic altceva decît ***Hrană,*** deşi nici asta n-a împiedicat-o vreodată pe stăpînă să se abţină de a denunţa „Creatura” drept un parazit uriaş pentru caritatea ei…

Pe atunci, băiatul obişnuia să poarte un fel de haină din pînză de sac, o pereche de pantaloni din piele peticită şi saboţi cu talpă de fier. Pe cap avea uneori un obiect straniu, un soi de coş de paie uzat, dar de obicei mergea cu capul descoperit. Circula prin carieră cu multă hotărîre, iar vicarul, în plimbarea sa obişnuită, ajungea acolo către prînz şi îl găsea mîn- cînd

ruşinat din porţia sa uriaşă de mîncare, întors cu spatele spre toţi ceilalţi.

I se aducea hrană în fiecare zi, un amestec de boabe nedecorticate, într-un vagonet, un vagonet pe şine, ca acelea pe care le umplea neîncetat el însuşi cu bulgări de var şi această încărcătură el o prăjea într-un vechi cuptor din varniţă, după care o devora. Uneori turna în amestec şi un săculeţ de zahăr. Alteori, stătea liniştit şi lingea un bulgăre de sare din aceea care se dau vacilor, sau mînca cîte o movilă imensă de curmale, cu sîmburi cu tot, din cele care se vînd la Londra în cărucioare speciale. Pentru băut, se ducea la pîrîul de după terenul pîrjolit unde fusese cîndva Ferma Experimentală din Hickleybrow şi îşi punea gura la unda pîrîului. Fiindcă bea apă în felul acesta după ce mînca, s-a răspîndit în cele din urmă şi ***Hrana Zeilor,*** mai întîi făcînd să crească pe malul rîului nişte ierburi uriaşe, apoi broaşte mari, păstrăvi şi mai mari şi crapi care nu mai încăpeau în apă, iar în cele din urmă o vegetaţie exuberantă şi fantastică în lungul întregii văi.

Şi după vreun an, larvele ciudate şi monstruoase de pe cîmpul din faţa fierăriei crescuseră atît de mari şi se dezvoltaseră în nişte gîndaci şi cărăbuşi atît de înspăimîntători — copiii îi numeau cărăbuşi cu motor — încît au făcut-o pe Lady Wondershoot să-şi părăsească domeniul.

4

Dar în curînd ***Hrana*** avea să intre într-o nouă fază a acţiunii pe care o avea asupra băiatului. În pofida învăţăturilor simple ale vicarului, care aveau drept scop să întregească viaţa naturală şi modestă, potrivită unui ţăran uriaş, el începu să pună întrebări, să cerceteze lucrurile, să ***gîndească.*** Pe măsură ce creştea, trecînd de la copilărie la adolescenţă, se vedea din ce în ce mai limpede că mintea sa acţiona de sine stătătoare, dincolo de controlul vicarului. Vicarul făcu tot ce-i stătea în putinţă ca să nu ia în seamă acest fenomen neliniştitor, cu toate acestea însă nici nu-l putea ignora.

Materialul de meditaţie al tînărului uriaş se afla în jurul său. Fără să vrea, avînd o perspectivă atît de vastă şi privind

neîncetat lucrurile din jur, a văzut desigur multe din viaţa oamenilor şi, pe măsură ce se lămurea că şi el, în afară de masivitatea sa greoaie, era tot om, probabil că ajunsese să-şi dea seama din ce în ce mai bine cît de multe lucruri îi erau interzise din cauza tristei sale anomalii. Murmurul glasurilor din şcoală, tainele religiei impregnate de atîta fast şi exalînd o melodie atît de dulce, larma jovială de la han, odăile viu luminate de lumînări ori de văpaia focului la care se uita din întuneric, sau strigătele înfierbîntate şi vigoarea agitaţiei pricinuite de cîte o neînţelegere a celor de pe terenul de crichet, toate aceste lucruri nu încape îndoială că au găsit un ecou puternic în inima lui dornică de tovărăşie. Se pare că, pe măsură ce adolescenţa punea stăpînire pe el, băiatul începuse să se intereseze îndeaproape de comportarea îndrăgostiţilor, de felul cum se preferau şi se formau perechile, de acele tainice intimităţi care sînt atît de importante în viaţă.

Într-o duminică, pe la ora cînd stelele, liliecii şi pasiunile vieţii rurale ies la iveală, s-a întîmplat să fie o pereche tînără care „îşi fura cîte o sărutare” pe Aleea îndrăgostiţilor, alee mărginită de tufişuri, care duce spre Upper Lodge. Cei doi se dedau la micul lor joc plin de emoţii, la adăpost în înserarea liniştită şi caldă, atît cît pot fi la adăpost nişte îndrăgostiţi. Singurul lucru la care se gîndeau, că ar putea veni cineva să-i întrerupă, nu-i nelinişteа, căci nu putea să vină cineva decît de-a lungul aleii; tufişurile înalte de douăsprezece picioare, care se aflau în direcţia dunelor liniştite, li se părea o garanţie absolută.

Apoi, deodată, ca într-o întîmplare de necrezut, ei fură ridicaţi şi traşi într-o parte.

Se văzură ţinuţi în aer, fiecare cu cîte un deget imens vîrît la subţioară şi priviţi de ochii căprui şi nedumeriţi ai tînărului Caddles, care scruta feţele îmbujorate şi înfierbîntate. Rămaseră muţi de emoţia situaţiei în care se aflau.

— De ce vă place să faceţi asta? îi întrebă tînărul Caddles.

Presupun că încurcătura lor a continuat pînă cînd flăcăul, amintindu-şi că era bărbat, i-a cerut tînărului Caddles cu vehemenţă, cu strigăte puternice, ameninţări şi înjurături bărbăteşti, potrivit împrejurării, să-i pună jos, căci altminteri va fi pedepsit. La aceasta, tînărul Caddles, amintindu-şi de bunele maniere, îi puse jos cu politeţe şi cu multă grijă, în- tr-un loc

potrivit pentru ca ei să-şi reia îmbrăţişările; şi după ce ezită cîteva clipe deasupra lor, dispăru din nou în umbra înserării…

— Dar m-am simţit grozav de prost, îmi mărturisi flăcăul. Aproape că nu ne mai puteam uita unul la altul. Să fim prinşi aşa… Ne sărutam doar, ştii, continuă el. Şi, ceea ce-i mai curios, ea a dat toată vina pe mine. Apoi a pornit supărată spre casă şi n-a mai vrut să vorbească cu mine tot drumul…

Uriaşul pornise să facă cercetări, nu mai poate fi nici o îndoială. Se vedea limpede că mintea lui îşi punea tot felul de întrebări. Pînă atunci întrebase puţini oameni, dar răspunsurile îl tulburau. Mama lui, se înţelege, era supusă şi ea uneori unui astfel de interogatoriu.

El obişnuia să vină în curtea din dosul căsuţei mamei sale şi, după ce cerceta cu grijă pămîntul, ca să nu fie pe acolo găini şi pui, se aşeza încet cu spatele rezemat de hambar. După cîteva clipe puii, care îl iubeau, începeau să-l ciugulească peste tot, prin noroiul acoperit de muşchi de prin cusăturile hainelor şi dacă vremea era umedă, pisoiul doamnei Caddles,

care nu-şi pierduse niciodată încrederea în el, îşi lua o formă sinuoasă şi începea să se caţere, de pe grătarul bucătăriei, sus, pe piciorul lui, pe corp, pe urmă drept pe umăr, stătea pe gînduri o clipă, şi apoi, zdup! din nou jos şi aşa mai departe. Cîteodată pisoiul îşi înfigea ghearele din joacă în obrazul băiatului, care însă nu îndrăznea niciodată să-l atingă, temîndu-se de greutatea mîinii sale pentru o creatură atît de fragilă. Pe lîngă asta, îi făcea întrucîtva plăcere să fie gîdilat. Apoi, după cîte un răstimp, îi punea mamei sale vreo întrebare stîngace:

— Mamă, spunea el, dacă e aşa de bine să munceşti, de ce nu muncesc toţi?

Maică-sa privea în sus spre el şi-i răspundea:

— E bine pentru cei de teapa noastră.

El cădea pe gînduri, apoi zicea:

— De ce?

Şi, văzînd că nu i se dădea nici un răspuns:

— La ce-i bună munca, mamă? De ce sap eu la carieră şi tu speli rufe în fiecare zi, în timp ce lady Wondershoot se plimbă în trăsura ei, mamă, şi călătoreşte în ţările alea străine frumoase pe care tu şi cu mine nu trebuie să le vedem, mamă?

— Ea e lady, răspundea d-na Caddles.

— Vai! exclama tînărul Caddles şi rămînea adîncit în gînduri.

— Dacă n-ar fi aceşti nobili care să ne dea să muncim, adăuga d-na Caddles, cum ne-am cîştiga pîinea noi, oamenii săraci?

Lucrul acesta trebuia digerat.

— Mamă, încercă el odată din nou: dacă n-ar fi fost nobili de loc, oare lucrurile n-ar fi aparţinut oamenilor ca mine şi ca tine şi dacă ar fi fost aşa…

— Fir-ai să fii de băiat, Doamne iartă-mă! spuse d-na Caddles, care căpătase o personalitate puternică, după ce murise d-na Skinner. De cînd sărmana bunică-ta s-a dus, nu te mai rabdă nimeni. Nu pune întrebări, ca să nu ţi se răspundă minciuni. Dacă am să mă apuc vreodată să-ţi răspund de-a binelea, taică-tău are să ajungă să umble pe la alţii să ceară o bucată de pîine… Lasă-mă în pace să-mi isprăvesc rufele!

— Bine, mamă, zise el, după ce-i aruncă o privire uimită. N-am vrut să te supăr.

Patru ani mai tîrziu, el tot mai cugeta, cînd vicarul, care acum nu mai era copt, ci răscopt, îl văzu pentru ultima dată. Vi-l închipuiţi acum pe bătrînul domn, vădit mai bătrîn, mai slab în circonferinţă, puţin mai greoi şi mai slab la minte şi la vorbă, cu mîinile tremurătoare şi cu convingerile zdruncinate, dar cu privirea vie şi veselă, faţă de tot necazul pe care ***Hrana*** o pricinuise satului şi lui însuşi. Uneori el se arătase tulburat şi chiar îngrozit, dar nu era oare încă viu şi acelaşi care fusese întotdeauna? Şi astfel, cincisprezece ani lungi, o bună bucată de veşnicie, îi transformaseră tulburarea în obişnuinţă.

— A fost o tulburare, recunosc, spunea el, şi lucrurile sînt acum diferite. Diferite din multe puncte de vedere. A fost o vreme cînd şi un copil putea să prăşească, dar acum un om trebuie să iasă cu securea şi cu ranga, cel puţin în unele locuri, pe lîngă tufişuri. Şi e puţin cam ciudat chiar şi pentru noi, oamenii de modă veche din toată această vale, că, oricum ar fi fost albia rîului înainte de a fi irigată, ea să fie acoperită de un lan de grîu, cum e anul acesta, de douăzeci şi cinci de picioare înălţime. Acum douăzeci de ani, se folosea aici vechea coasă şi oamenii aduceau recolta cu carele, înveselindu-se într-un chip simplu şi cinstit. Cîte o mică beţie, cîte o mică petrecere, ca încheiere... Sărmana lady Wondershoot... Ei nu-i plăceau aceste inovaţii. Foarte conservatoare, sărmana lady! Avea ceva din aerul secolului al optsprezecelea, am spus-o totdeauna. Limbajul ei, de exemplu... Viguros şi abrupt... A murit relativ săracă. Buruienile astea uriaşe au pătruns în grădina ei. Nu era dintre femeile care să se ocupe de grădinărit, dar îi plăcea ca grădina ei să fie rînduită, plantele să crească acolo unde au fost şi aşa cum au fost răsădite şi mereu sub control... Felul în care începuseră toate să crească era neaşteptat... asta i-a tulburat gîndurile... Ei nu-i plăcea apariţia neîncetată a acestui tînăr monstru... începuse să-şi închipuie că el se tot holbează într-una la ea pe deasupra zidului... Nu-i plăcea să-l ştie în preajmă, cînd se gîndea că e aproape tot atît de înalt cît casa ei... Monstrul era în dezacord cu simţul proporţiilor pe care-l avea ea. Biata lady! Sperasem să trăiască mai mult. Ceea ce a pus capăt la toate au fost cărăbuşii uriaşi pe care îi avem de

vreun an şi mai bine. Proveneau din larvele ace-lea uriaşe… nişte făpturi scîrboase, mari cît nişte şobolani, care se aflau în vale… Şi furnicile, fără îndoială, au influen-ţat-o şi ele. …Deoarece totul era răvăşit şi biata femeie nu-şi mai găsea nicăieri pacea şi liniştea, mi-a spus într-o zi părerea ei că ar putea să trăiască tot atît de bine la Monte Carlo sau în altă parte. Şi a plecat …A jucat cu îndrăzneală, aşa mi s-a spus. Apoi a murit într-un hotel de acolo. Foarte trist sfîr- şit… Exil… Nu cum s-ar cuveni… unui conducător natural al poporului nostru englez… Dezrădăcinată astfel!… Şi totuşi, la urma urmei, stăruia vicarul, nu e mare lucru. Desigur, sînt inconveniente. Copiii nu pot alerga atît de liber cum obişnuiau mai înainte, din cauza muşcăturilor de furnici şi aşa mai departe. Poate că e mai bine… Se făcuse multă vîlvă, ca şi cum această substanţă va revoluţiona totul… Dar este ceva care sfidează toate aceste forţe ale Noului… Bineînţeles, nu ştiu ce anume. Eu nu mă număr printre filozofii voştri moderni… ca să explic totul cu ajutorul eterului şi atomilor. Evoluţie. Fleacuri din acestea. Ceea ce vreau să spun este ceva ce nu se cuprinde în nici o ştiinţă. E o problemă de raţiune, nu de înţelegere. De înţelepciune matură. Natura omului. ***Aere perennius…*** Poţi să-i spui cum vrei.

Şi astfel, el ajunse în ceasul cel din urmă al vieţii sale.

Vicarul nu bănuia un lucru care era atît de aproape de el. Îşi făcu plimbarea obişnuită, peste Farthing Down, aşa cum făcuse de mai bine de douăzeci de ani, ajungînd astfel în locul de unde îl privea pe tînărul Caddles. Ajunse pînă în vîrful crestei carierei de var, puţin gîfîind — îşi pierduse demult mersul creştinesc şi viguros din vremurile de altă- dată — dar Caddles nu era la lucru, şi apoi, în timp ce ocolea desişul de ferigi uriaşe care începuse să acopere locul şi să-şi arunce umbra peste Hanger, el dădu peste silueta imensă a monstrului aşezat pe deal şi parcă meditînd asupra lumii. Genunchii lui Caddles erau îndoiţi, el îşi ţinea obrazul în palmă, cu capul puţin aplecat. Stătea cu umărul întors spre vicar, aşa încît nu i se puteau vedea ochii plini de nedumerire. Pesemne că se gîndea foarte profund sau cel puţin stătea foarte liniştit…

Nu se întoarse. Nu află niciodată că vicarul, care jucase un rol atît de mare în făurirea vieţii lui, se uita atunci la el pentru cea din urmă din nenumăratele dăţi, nu ştiu nici măcar că

vicarul era acolo. (Aşa se întîmplă în multe despărţiri.) În clipa aceea, vicarul fu şocat de faptul că, la urma urmei, nimeni pe lume nu avea nici cea mai mică idee despre lucrurile la care se gîndea acest monstru uriaş, cînd găsea de cuviinţă să se odihnească după muncă. Dar vicarul era prea indolent ca să cerceteze atunci tema asta nouă; se întoarse deci pe vechiul făgaş al gîndurilor sale.

— ***Aere perennius,*** şopti el, pornind încet spre casă pe o cărare care nu mai trecea de-a curmezişul brazdelor de iarbă ca mai înainte, ci şerpuia ca să ocolească desişurile de ierburi uriaşe. Nu! Nimic nu s-a schimbat. Dimensiunile nu înseamnă nimic. Cursul e obişnuit, sarcinile obişnuite...

Şi în noaptea aceea, fără nici un fel de suferinţă şi fără să-şi dea seama, plecă el însuşi pe drumul obişnuit, dincolo de acest Mister al Transformării pe care îl tăgăduise o viaţă întreagă.

L-au îngropat în curtea bisericii din Cheasing Eyebright, lîngă tisa cea mai înaltă, iar piatra modestă de mormînt care purta epitaful său (acesta se sfîrşea cu: ***Ut in pricipio, nunc est et semper***[1]) a fost aproape imediat ascunsă de ochii oame-nilor de nişte ierburi stufoase şi uriaşe, prea puternice spre a fi cosite sau mîncate de oi, care se răspîndiseră ca o negură peste sat, migrînd din umezeala fertilă a păşunilor din vale, unde acţionase ***Hrana Zeilor.***

[1] Ut in principio, nunc est et semper — Ca la început, acum şi întotdeauna, în limba latină. (n.r.)

C A R T E A A T R E I A

ROADELE HRANEI

Capitolul I

LUMEA SCHIMBATĂ

1

Timp de douăzeci de ani, Transformarea s-a amuzat pe socoteala lumii în noul ei mod. Pentru cei mai mulţi oameni, lucrurile noi au apărut puţin cîte puţin şi zi de zi, destul de vădite, nu însă atît de bruşte încît să-i copleşească. Dar pentru un singur om cel puţin, acumularea deplină a acestor două decenii de înfăptuiri ale ***Hranei*** avea să fie revelată brusc şi uluitor într-o singură zi. Pentru scopul nostru ni se pare nimerit să luăm lucrurile din ziua aceea şi să istorisim cîte ceva din tot ce a văzut omul amintit.

Acest om era un ocnaş, un deţinut pe viaţă — crima sa nu ne priveşte — pe care legea a găsit de cuviinţă să-l ierte după douăzeci de ani. într-o dimineaţă de vară, acest biet nenorocit, care părăsise lumea ca tînăr de douăzeci şi trei de ani, s-a găsit azvîrlit din nou din simplicitatea cenuşie a tru-dei şi disciplinei ce deveniseră viaţa lui într-o libertate orbitoare. Îl îmbrăcaseră cu haine cu care nu era obişnuit; de cîteva săptămîni îşi lăsase părul să crească şi de cîteva zile şi-l pieptăna cu cărare şi iată-l acum, într-o jerpelită şi stîn- gace înnoire a trupului şi a minţii, clipind cu ochii şi clipind chiar şi cu sufletul, din nou ***afară,*** încercînd să realizeze un lucru de necrezut, că la urma urmei era din nou pentru un răstimp scurt în lumea vieţii şi cu totul nepregătit pentru toate celelalte lucruri atît de surprinzătoare. Avea cel puţin norocul să aibă un frate căruia îi păsa destul de îndepărtatele lor amintiri comune, ca să vină să-l întîmpine şi

să-i strîngă mîna, un frate pe care îl lăsase băieţaş şi care era acum un prosper om cu barbă — ai cărui ochi îi erau totuşi cu desă-vîrşire străini — şi împreună cu acest străin din neamul său intră în oraşul Dover, spunîndu-şi unul altuia puţine lucruri, dar simţind multe.

Stătură cîtva timp într-o cîrciumă, unul răspunzînd întrebărilor celuilalt despre cîte un cunoscut, reînviind impresii vechi şi stranii, dînd la o parte nesfîrşite aspecte noi şi noi perspective, pînă se făcu timpul să meargă la gară şi să ia trenul spre Londra. Numele lor şi chestiunile personale pe care le aveau de vorbit nu interesează povestirea noastră, ci numai schimbările şi întreaga ciudăţenie pe care acest biet suflet care se întorcea le găsise în lumea ce-i fusese cîndva familiară.

În Dover el nu remarcă mare lucru, în afara gustului bun al berei din cană — niciodată nu mai băuse asemenea bere şi asta îi aduse lacrimi de recunoştinţă în ochi.

— Berea este tot atît de bună ca mai înainte, zise el, socotind-o infinit mai bună…

Abia cînd trenul trecu în goană pe lîngă Folkstone, putu şi el să se smulgă din emoţiile sale imediate, ca să vadă ce se mai întîmplase în lume. Privi afară pe fereastră.

— E soare, zise el pentru a douăsprezecea oară. O vreme mai frumoasă nici că aş fi putut să am. Şi atunci, pentru prima dată, îl izbi faptul că în lume erau disproporţii noi. Dumnezeule, strigă el, întinzîndu-se şi privind pentru prima oară cu însufleţire, ăia sînt nişte scaieţi grozav de mari, ăia care cresc acolo pe mal lîngă drobii aceia! Dar sînt oare scaieţi? Sau am uitat eu?

Erau însă într-adevăr scaieţi şi ceea ce luase el drept tufişuri înalte de drobi era iarba cea nouă şi printre acestea o companie de soldaţi britanici — cu tunici roşii ca întotdeauna — era hărţuită conform regulamentelor de instrucţie, care fuseseră în parte revizuite după Războiul Burilor. Apoi, de- odată, un tunel şi după aceea, încrucişarea din gara Sandling, care era acum străjuită şi întunecată — luminile erau toate aprinse — de un uriaş desiş de rododendroni ce se răspîndiseră din grădinile înconjurătoare şi crescuseră enorm în lungul văii.

Pe linia de garaj din Sandgate era un tren de marfă încărcat pînă sus cu trunchiuri de rododendroni şi în acest loc cetă-ţeanul care se întorcea din închisoare auzi întîiaşi dată de

Hrana-bombă.

În timp ce treceau din nou cu viteză printr-o regiune care părea absolut neschimbată, cei doi fraţi se explicară cu multă greutate. Unul era plin de întrebări avide şi dificile, celălalt nu se gîndise niciodată, nu-şi bătuse capul niciodată să privească lucrurile ca pe un fapt extraordinar şi era evaziv şi greu de urmărit.

— E vorba de substanţa aceea numită ***Hrana-bombă,*** zise el, scormonind prin cunoştinţele pe care le avea. Nu ştii? Nu ţi-a spus nimeni? ***Hrana-bombă!*** Ştii… ***Hrana-bombă.*** Pentru care se fac alegerile astea. O substanţă de-a savanţilor. Nu ţi-a spus nimeni niciodată?

Se gîndi că închisoarea îl prostise teribil pe fratele său, de vreme ce nu ştia nici atîta lucru.

Începu între ei un torent de întrebări şi răspunsuri. Printre aceste frînturi de conversaţie, erau intervale cînd priveau pe fereastră. La început, interesul acestui om asupra lucrurilor era vag şi general. Fantezia sa fusese preocupată de ceea ce va spune cutare, cum va arăta cutare, cum le va spune tuturor anumite lucruri care să prezinte şederea sa „la adăpost” într-o lumină mai atenuată. Această ***Hrană-bombă*** veni mai întîi ca şi cum ar fi fost ceva dintr-un aliniat straniu al unui ziar, apoi ca o sursă a unei dificultăţi de a se înţelege cu fratele său. Dar în curînd îşi dădu seama că ***Hrana-bombă*** revenea cu persistenţă în orice subiect pe care l-ar fi abordat.

În zilele acelea, lumea se înfăţişa într-o structură pestriţă de tranziţie, aşa încît acest fapt nou şi important îl întîmpină cu o serie de şocuri de contrast. Procesul de transformare nu fusese uniform; pătrunsese ici-colo din cîte un centru de răspîn-dire. Regiunea era împărţită în petece diferite: suprafeţe mari unde ***Hrana*** nu venise încă şi suprafeţe unde ea se şi afla în pămînt şi în aer, sporadică şi contagioasă. Era o trăsătură nouă şi cutezătoare care se furişa printre venerabilele aspecte vechi.

În vremea aceea, contrastul era într-adevăr foarte viu de-a lungul liniei dintre Dover şi Londra. Cîtva timp, cei doi străbătură o regiune ca acelea pe care el le cunoscuse încă din copilărie; dreptunghiurile mici în care era divizat cîmpul, despărţite prin garduri vii, mari cît să fie arate de cai pitici, drumurile înguste, cîte trei care, ulmii, stejarii şi plopii erau răspîndiţi ici-colo pe aceste cîmpii; erau desişuri mărunte de

sălcii pe lîngă rîuri, căpiţe de fîn nu mai înalte decît genunchii unui uriaş, căsuţe de păpuşi cu geamuri rombice, cără- midării şi ulicioare întortocheate prin sate, casele mai mari ale celor mai răsăriţi, terasamente de cale ferată acoperite de flori, gări înconjurate de parcuri — şi toate lucrurile mici ale dispărutului secol al nouăsprezecelea care mai rezistau încă în faţa Imensităţii. Pe alocuri se afla cît un petec acoperit de scaieţi uriaşi, semănaţi şi răspîndiţi de vînt, care sfidau secu-rea; apoi — cîte o ciupercă înaltă de zece picioare sau tulpinile carbonizate ale unor ierburi monstruoase, care fuseseră arse asta era tot ce amintea de apariţia ***Hranei*** pe acele meleaguri.

Pe o distanţă de vreo patruzeci de mile nu mai era nimic care să prevestească în vreun fel mărimea ciudată a grîului şi a ierburilor ascunse de el, la nici douăsprezece mile de drum, chiar dincolo de dealuri, în valea Cheasing Eyebright. Şi, în- dată după aceea, începură urmele ***Hranei.*** Primul lucru izbitor fu marele viaduct nou de la Tombridge, unde mlaştina, dato-rită înăbuşirii rîului Medway (din cauza unei varietăţi uriaşe de Chara) s-a alcătuit cam pe vremea aceea. Apoi — din nou cîmpie şi după aceea, cînd imensitatea de siluete multiple a Londrei începu să se desfăşoare prin ceaţă, urmele luptei omului împotriva uriaşei creşteri deveniră abundente şi neîn- trerupte.

În regiunea de sud-est a Londrei din acea vreme şi pretu- tindeni pe unde trăiseră Cossar şi copiii săi, ***Hrana*** năvălise în chip misterios în sute de locuri; viaţa obişnuită continua, printre prevestirile zilnice — pe care doar încetineala creşte-rii adîncirea domoală şi paralelă a obişnuinţei cu prezenţa lor, le priva de caracterul lor ameninţător. Dar acest cetăţean care revenea din închisoare privi şi văzu pentru prima dată faptele ***Hranei,*** stăpînitoare şi stranii, pe suprafeţe arse şi înnegrite, printre pregătiri şi mijloace de apărare uriaşe şi dizgraţioase, cazărmi şi arsenale pe care această influenţă subtilă şi persis- tentă le introdusese cu forţa în viaţa oamenilor.

Aici, pe o scară mai mare, experienţa primei Ferme Expe- rimentale fusese repetată de nenumărate ori. Ivirea unei noi forţe şi a unor noi aspecte de viaţă se declarase mai întîi în domeniile inferioare şi accidentale ale vieţii — în locurile pustii, neregulat şi neconcludent. Erau curţi şi locuri îngră- dite, urît mirositoare, unde o junglă invincibilă de ierburi furniza

combustibil pentru maşini gigantice (londonezii veneau să privească la aceste maşini gălăgioase şi unsuroase, dînd oamenilor cîte un mic bacşiş); erau drumuri şi şine pentru motoare şi vehicule mari, drumuri făcute din fibrele întreţesute de cînepă hipertrofiată; erau turnuri care conţineau sirene cu aburi, putînd să urle numaidecît şi să vestească lumii vreo nouă izbucnire de vermină, sau, ceea ce era mai ciudat, turle venerabile de biserici prevăzute în mod vizibil cu sirene mecanice. Erau mici barăci de refugiu, vopsite în roşu şi adăposturi militare, fiecare prevăzute cu puşti care băteau pînă la trei sute de metri, unde puşcaşii exersau zilnic cu muniţii asupra unor ţinte de forma unor şobolani monstruoşi.

Din vremea soţilor Skinner, de şase ori au fost invazii de şobolani uriaşi, de fiecare dată din canalele de scurgere din sud-vestul Londrei, iar acum ei erau un fapt tot atît de acceptat ca şi tigrii din delta de lîngă Calcutta…

Fratele fostului ocnaş cumpărase într-o doară un ziar la Sandling şi în cele din urmă acesta atrase privirile omului eliberat din închisoare. El despături foile neobişnuite — i se păreau mai mici, mai numeroase şi deosebite de ale ziarelor de pe vremuri — şi se găsi pus în faţa a nenumărate tablouri ale unor lucruri atît de stranii, încît păreau neinteresante şi în faţa unor coloane tipărite ale căror titluri, în cea mai mare parte, erau tot atît de lipsite de înţeles ca şi cum ar fi fost scrise într-o limbă străină: „Marele discurs al domnului Caterham”; ***„Legile Hranei-bombă”.***

— Cine-i Caterham ăsta? întrebă el, încercînd să lege o conversaţie.

— E ***cineva,*** zise fratele său.

— Aha! Un fel de politician, nu?

— Care va răsturna guvernul. A făcut lucruri mari.

— Ah! reflectă el. Presupun că toţi cei pe care îi ştiam eu, Chamberlain, Rosebery[1], toţi ăştia… Dar ce-i?

Frate-său îl apucase de mînă şi-i arăta ceva prin fereastră.

— Ăştia sînt Cosarii!

Ochii fostului deţinut urmăriră direcţia degetului, şi văzură…

— Dumnezeule! strigă el, pentru prima dată cu adevărat copleşit de uimire. Ziarul căzu, cu totul uitat, la picioarele sale.

---

[1] ***Rosebery*** (1847—1929) — om de stat englez, reprezentant al Partidului liberal. (n.r.)

Printre copaci el putu vedea foarte desluşit cum stătea într-o atitudine degajată, cu picioarele larg desfăcute şi ţinînd în mînă o minge, gata parcă s-o arunce, o siluetă omenească gigantică, de peste patruzeci de picioare înălţime. Îmbrăcată într-un costum din ţesătură de metal alb şi încinsă cu un brîu lat de oţel, silueta strălucea în lumina soarelui. O clipă, insul gigantic îi reţinu întreaga atenţie şi apoi ochii i se îndreptară spre alt uriaş mai îndepărtat, care stătea gata să prindă min-gea şi i se păru că întregul teritoriu vast dintre dealuri, chiar la nord de Sevenoaks, fusese bătătorit pentru nişte scopuri urieşeşti.

O întăritură de pămînt uriaşă domina cariera de var în care se înălţa casa de o formă egipteană, monstruoasă şi plată, pe care Cossar o construise pentru fiii săi, după ce camera uriaşă a copiilor nu mai fusese de nici un folos; în spatele ei se afla un şopron negru şi imens, ce ar fi putut să acopere o catedrală, unde pîlpîia ceva incandescent şi zgomotos şi de unde se auzea un ciocănit titanic. Apoi atenţia i se îndreptă din nou asupra uriaşului, cînd marea minge de lemn, întărită cu metal, ţîşni din mîna lui.

Cei doi oameni se ridicară în picioare şi priviră. Mingea părea să fie mai mare decît un butoi.

— A prins-o! strigă omul ieşit din închisoare, în timp ce un copac îl acoperi pe cel care o aruncase.

Trenul trecu prin faţa acestora doar un crîmpei de minut apoi coti pe după copaci, în tunelul de la Chislehurst.

— Dumnezeule! zise din nou omul ieşit din închisoare, în timp ce pătrundeau în întuneric. Bine, dar omul acela era înalt cît o casă!

— Ăştia sînt tinerii Cossar, zise fratele său, făcînd un semn cu capul, în legătură cu care se face toată vîlva...

Ieşiră din nou la lumină, pentru a descoperi alte turnuri prevăzute cu sirene, alte barăci roşii şi apoi căsuţele îngrămă-dite ale cartierelor mărginaşe. Arta lipirii afişelor nu pierduse nimic în acest interval de timp şi pe nenumărate panouri înalte, pe zidurile caselor, pe garduri şi în sute de alte aseme-nea locuri potrivite se vedeau chemările policrome ale marilor alegeri care se ţineau atunci. „Caterham”, ***„Hrana-bombă”*** şi „Jack, ucigătorul de Uriaşi” se repetau tot mereu, şi cari- caturi monstruoase şi strîmbe, sute de variante de reprezentări diformate ale acelor siluete înalte şi strălucitoare, pe lîngă care

trecuseră atît de aproape doar cu cîteva minute mai înainte...

2

Intenţia fratelui mai tînăr fusese să facă un lucru grandios, să sărbătorească întoarcerea sa la viaţă printr-o masă la vreun restaurant de calitate neîndoielnică, o masă care să fie urmată de toată acea succesiune strălucitoare de impresii pe care erau capabile să le dea ***music-hall***-urile din vremea aceea. Era o intenţie lăudabilă aceea de a şterge urmele mai superficiale ale închisorii prin asemenea desfăşurare de petreceri frivole; dar în ce priveşte partea a doua, planul fu schimbat. Masa avu loc, însă îl pătrunsese o dorinţă mai puternică decît pofta de spectacole, mai eficientă în abaterea gîndurilor acestui om de la preocupările amare din trecutul său decît orice teatru — şi aceasta era o curiozitate enormă şi o mare nedumerire în privinţa acestei ***Hrane-bombă*** şi a acestor copii ai ***Hranei,*** acest gigantism nou şi funest care părea să domine lumea.

— Încă n-am priceput ce-i cu ei, zise el. Sînt nedumerit.

Fratele său avea acea mărinimie care îngăduie să renunţi chiar la un proiect îndelung chibzuit.

— Asta-i seara ta, dragul meu, zise el. O să încercăm să ne ducem la mitingul de masă de la Palatul Poporului.

Astfel, în cele din urmă, omul ieşit din închisoare avu norocul să se trezească amestecat într-o mulţime îmbulzită, privind din depărtare la o mică platformă viu luminată, situată dedesubtul unei orgi şi a unei galerii. Orga cîntase ceva care să acopere zgomotul de paşi, în timpul cînd pătrundea lumea în sală; dar acum încetase.

Abia se aşezase omul ieşit din închisoare pe locul său şi sfîrşise o ceartă cu un necunoscut inoportun care-şi făcea loc cu coatele, cînd apăru Caterham. El păşi din umbră către mijlocul platformei — ca cel mai neînsemnat pigmeu, văzut din depărtare — o mică siluetă neagră cu o pată roşcată drept pe faţă (din profil se vedea desluşit nasul său acvilin) — o mică siluetă care aduse după ea, în chip cu totul inexplicabil, aclamaţii. Aclamaţiile începură în depărtare, crescură şi se răspîndiră. Mai întîi, un mic zgomot de glasuri în jurul platformei, care se intensifică pe neaşteptate într-un şuvoi de

sunete şi se răspîndi de acolo peste întreaga masă de oameni din interiorul clădirii şi de afară. Şi cum mai aclamau! Uraa! Uraa!

Nimeni din toată această mulţime nu aclama ca omul ieşit din închisoare. Lacrimile îi curgeau pe faţă şi în cele din urmă se opri din aclamaţii pentru că acest lucru îl şocase. Trebuie să fi fost în închisoare cît a fost el, ca să înţelegi, sau cel puţin să începi să înţelegi, ce înseamnă pentru un om să-şi dea frîu liber plămînilor într-o mulţime de oameni. (Dar cu toate că făcu asta, el nici măcar nu pretinse în sinea lui că ştia de unde venea toată această emoţie.) Uraa! O, Doamne!... Uraa!

Şi apoi un fel de tăcere. Caterham îşi impusese o răbdare vizibilă, iar persoane subordonate şi neauzite spuneau şi făceau anumite lucruri formale şi fără însemnătate. Era ca şi cum s-ar auzi nişte glasuri prin freamătul frunzelor, primăvara. „Uauauaua...” „Ce înseamnă asta?” Oamenii din adunare vorbeau între ei. „Uauauauaua...”-ul continua. Prostul acesta cu părul cărunt nu mai termina o dată să se foiască? îl întrerupeau? Desigur că îl întrerupeau. „Ua, ua, ua, ua...” Dar nu-i mai bine să-l auzim pe Caterham?

În orice caz, între timp putea privi la Caterham, putea să studieze amănunţit imaginea îndepărtată a trăsăturilor marelui om. Acest om era uşor de desenat şi lumea îl şi studiase pe îndelete pe sticlele de lampă şi farfuriile de copii, pe medaliile împotriva ***Hranei-bombă*** şi pe steagurile împotriva ***Hranei-bombă,*** pe marginea mătăsurilor şi pînzeturilor cu marca Caterham şi pe căptuşeala pălăriilor de tip englezesc cu marca Caterham. Toate caricaturile din vremea aceea erau pline de el. Putea fi văzut ca marinar, stînd pe un tun vechi, ţinînd în mînă un aprinzător pe care era scris „Noile legi împotriva ***Hranei-bombă”***, în timp ce în mare se zvîrcolea acel monstru uriaş, urît şi ameninţător, ***„Hrana-bombă”***; sau îmbrăcat din cap pînă în picioare în armură, cu crucea Sfîntului Gheorghe pe scut şi coif, în faţa unui Caliban titanic şi fricos, stînd printre rămăşiţele pîngărite de „Noi regulamente ale ***Hranei-bombă”***; sau venind în zbor ca Perseu şi salvînd o Andro- medă înlănţuită şi frumoasă (purtînd desluşit în jurul brîului inscripţia „Civilizaţie”) din ghearele unui monstru marin care se zvîrcolea şi avea pe diferitele sale gîturi şi gheare inscripţii ca „Necredinţă”, „Egoism crud”, „Mecanicism”, „Monstruo-

zitate” şi altele asemănătoare. Dar sub numele de „Jack, ucigătorul de Uriaşi” fantezia populară îl considera pe Caterham cel mai bine descris şi sub acest aspect privi omul ieşit din închisoare, amplificînd-o, acea miniatură îndepărtată.

Rumoarea se întrerupse brusc.

Gata. S-a aşezat. Da! Nu! Ba da! E Caterham! „Caterham!” „Caterham!” Şi apoi reîncepură aclamaţiile.

Este nevoie de o mulţime de oameni pentru a face o linişte ca aceea care urmă tumultului de aclamaţii. Un om singur într-un pustiu — iată un anumit fel de linişte, dar el se aude respirînd, se aude mergînd, aude tot felul de lucruri. Pe cînd aici glasul lui Caterham era singurul care se auzea, ca ceva foarte strălucitor şi limpede, ca o luminiţă arzînd pe o catifea neagră. Se auzea de parcă ar fi vorbit lîngă urechea fiecăruia.

Asupra omului ieşit din închisoare făcea un efect uluitor acea mică siluetă care gesticula într-un halo de lumină, într-un halo de sunete bogate şi agitate; în spatele său, în umbră parcă, se aflau suporterii săi de pe platformă, iar în faţă era o perspectivă de nenumărate spinări şi profiluri, o uriaşă mulţime atentă. Silueta aceea mică părea să fi absorbit spiritul tuturor.

Caterham vorbi despre vechile noastre instituţii. „Aşa-i!” strigă omul ieşit din închisoare, profund mişcat. Vorbi despre înţelepciunea strămoşilor noştri, despre creşterea înceată a unor instituţii venerabile, despre tradiţiile morale şi sociale care se potriveau cu caracteristicile noastre naţionale englezeşti, după cum pielea se potriveşte pe mînă. „Aşa-i!” mormăi omul ieşit din închisoare, cu lacrimi de emoţie pe obraji. Şi acum toate aceste lucruri urmau să se ducă de rîpă. Da, de rîpă! Din cauză că trei oameni din Londra, acum douăzeci de ani, au găsit de cuviinţă să amestece ceva indescriptibil într-o sticlă, întreaga ordine şi sfinţenie a lucrurilor… Strigăte de „Nu! Nu!” Ei bine, ca să nu se întîmple asta, ei trebuiau să acţioneze, trebuiau să renunţe la ezitări… Aici se stîrni un ropot de aclamaţii. Trebuiau să renunţe la ezitări şi la jumătăţi de măsură.

— Am auzit cu toţii, domnilor, strigă Caterham, despre urzicile care au devenit urzici uriaşe. La început, ele nu erau mai mult decît celelalte urzici, nişte plante modeste pe care o mînă fermă le poate apuca şi smulge; dar dacă le lăsaţi… dacă le lăsaţi, ele cresc cu atîta forţă de expansiune otrăvitoare, încît

în cele din urmă trebuie să ai secure şi funii si sînt o primejdie pentru viaţă şi pentru picioare, îţi dau de furcă şi provoacă nenorociri, oamenii pot fi ucişi căzînd peste ele…

Se stîrnise agitaţie, discursul se întrerupse şi apoi omul ieşit din închisoare auzi din nou glasul lui Caterham, răsunînd limpede şi puternic:

— Învăţaţi despre ***Hrana-bombă*** chiar de la ***Hrana-bombă*** şi… Făcu o pauză. Smulgeţi urzica pînă nu este prea tîrziu!

Se opri şi începu să-şi şteargă buzele. „O profeţie”, strigă cineva, „o profeţie!” Şi apoi se produse din nou acea creştere stranie a glasurilor într-un tumult răsunător, pînă cînd întreaga adunare păru să aclame ca un singur ins.

în cele din urmă, fostul ocnaş ieşi din sală, adînc mişcat şi avînd pe faţă o expresie ca iniţiaţii după ce au viziuni. Acum ştia, ştiau cu toţii; ideile lui nu mai erau vagi. Se întorsese într-o lume în criză, o lume pe punctul de a lua o hotărîre asupra unei probleme formidabile. El trebuia să-şi joace rolul în aceşţ mare conflict ca om — ca un om liber şi responsabil. Antagonismul se prezenta acum ca într-un tablou. Pe de o parte, făpturile acelea uriaşe îmbrăcate în zale, de azi dimineaţă — le vedea acum într-o lumină deosebită — pe de altă parte, această micuţă creatură îmbrăcată în negru, gesticulînd sub lumina reflectoarelor, acel pigmeu cu şuvoiul său de persuasiune melodioasă, cu glasul lui mic şi minunat de pătrunzător, John Caterham — „Jack, ucigătorul de Uriaşi”. Trebuiau să se unească cu toţii pentru „a smulge urzica”, pînă nu era „prea tîrziu”.

3

Cei mai înalţi, mai puternici şi mai respectaţi dintre toţi Copiii Hranei erau cei trei fii ai lui Cossar. Întinderea de pămînt de vreo milă de lîngă Sevenoaks în care îşi petrecuseră copilăria devenise atît de brăzdată, atît de săpată şi răscolită peste tot, atît de acoperită cu şoproane şi modele uriaşe şi tot felul de lucrări făurite de forţa lor în plină dezvoltare, încît nu mai semăna cu nici un alt loc de pe pămînt. Şi de mult ajunsese prea mică pentru lucrurile pe care voiau ei să le facă. Fiul cel mai în vîrstă era un mare născocitor de maşini cu roţi; îşi

făcuse un fel de bicicletă uriaşă, pentru care nu era loc pe nici un drum din lume şi pe care nici un pod n-o putea suporta. Zăcea acolo — obiect uriaş cu roţi şi motoare, capabil să facă două sute cincizeci de mile pe oră, dar nefolosit, afară doar de clipele cînd o încăleca flăcăul care o făcuse şi alerga încolo şi încoace pe terenul acela îngrămădit. Avusese de gînd să meargă cu ea în jurul micii lumi omeneşti; cu această intenţie o şi construise, încă pe cînd nu era decît un băiat visător. Acum spiţele erau ruginite peste tot unde smalţul se cojise şi arătau ca nişte răni roşii.

— Mai întîi ar trebui să faci un drum pentru ea, fiule, înainte de a călători cu ea, spusese Cossar.

Şi astfel, în zorii unei dimineţi, tînărul uriaş şi fraţii săi se puseră pe lucru pentru a construi un drum în jurul lumii. Aveau parcă bănuiala unei împotriviri care îi ameninţa şi munciră cu o vigoare fără seamăn. Lumea îi descoperi destul de curînd, făurind drumul acela, drept ca zborul unui glonte, către Canalul Mînecii; cîteva mile din el erau gata nivelate şi bătătorite. Fuseseră opriţi înainte de prînz de o mulţime imensă de oameni aţîţaţi, proprietari de pămînt, agenţi de terenuri, autorităţi locale, avocaţi, poliţişti şi chiar soldaţi.

— Construim un drum, explicase băiatul cel mai mare.

— Puteţi construi orice drum, spuse avocatul care era în frunte, dar vă rog să respectaţi drepturile celorlalţi. Aţi şi încălcat drepturile private a douăzeci şi şapte de proprietari particulari; ca să nu mai vorbim de privilegiile speciale şi de proprietatea unui comitet districtual urban, nouă consilii parohiale, un consiliu regional, două construcţii de gaze şi o societate de cale ferată...

— Dumnezeule! zise cel mai mare dintre fraţii Cossar.

— Va trebui să încetaţi.

— Dar nu vreţi un drum drept şi frumos în locul tuturor acestor drumuri mici, lamentabile şi pline de gloduri?

— Nu spun că n-ar fi avantajos, dar...

— Nu mai trebuie să-l facem, zise cel mai mare dintre băieţii lui Cossar, luîndu-şi uneltele.

— În orice caz, nu în acest fel, zise avocatul.

— Dar cum trebuie făcut?

Răspunsul avocatului fu complicat şi vag.

Cossar venise să vadă fărădelegea pe care o făcuseră copiii

săi şi îi certă cu asprime, dar şi rîse din toată inima şi păru să fie foarte fericit din pricina acestei întîmplări.

— Trebuie să mai aşteptaţi puţin, băieţi, pînă să faceţi asemenea lucruri! strigă el în sus, către ei.

— Avocatul ne-a spus că trebuie să începem de la alcătuirea unui plan şi să căpătăm o autorizaţie specială şi tot felul de prostii din astea. A spus că or să ne trebuiască ani întregi.

— O să avem un plan foarte curînd, băieţaşule! strigă Cossar, punînd mîinile pîlnie la gură. N-avea tu grijă! Pînă atunci, aţi face mai bine să vă jucaţi şi să construiţi modelele lucrurilor pe care vreţi să le faceţi.

Ei făcură aşa cum le spusese tatăl lor, ca nişte fii ascultători ce erau.

Cu toate acestea, flăcăii lui Cossar continuară să mediteze asupra celor întîmplate.

— Toate sînt bune, zise al doilea dintre fraţi către primul, dar eu nu vreau să mă joc şi să fac tot mereu planuri. Vreau să fac ceva adevărat, înţelegi! Noi n-am venit pe lumea asta aşa de puternici cum sîntem, doar ca să ne jucăm pe bucăţica asta de pămînt îmbîcsită, înţelegi, să facem mici plimbări şi să ne ţinem tot în afara oraşelor... (în vremea aceea li se interzisese să intre în orăşele şi în districtele urbane). E groaznic să fii silit să nu faci nimic. Nu putem găsi ceva pe care oamenii cei mici vor să-l facă şi să-l facem noi pentru ei, măcar numai pentru plăcerea de a-l face?

— Mulţi dintre ei nu au case bune de locuit, continuă al doilea băiat. Să mergem şi să le clădim o casă lîngă Londra, în care să încapă o mulţime mare dintre ei, o casă confortabilă şi frumoasă şi să le facem un drum mic şi frumos pe care să meargă în interesele lor diverse, un drum drept şi cît se poate de frumos. Vom face toate astea atît de curate şi frumoase, încît ei nu vor mai voi să trăiască în murdărie, ca vitele, cum trăiesc acum cei mai mulţi dintre ei. Vom avea apă destulă pentru ei ca să se spele... Ştii cît sînt de murdari acum, că în nouă din zece case nu au nici măcar băi, jegoşii ăştia mărunţi! Ştii, cei care au băi îi insultă pe cei care nu au, în loc să-i ajute să aibă şi ei, şi-i numesc Marii Nespălaţi. Ştii asta! Noi o să le schimbăm pe toate. Şi vom face ca electricitatea să lumineze, să gătească şi să cureţe în locul lor. Închipuie-ţi! Ei îşi pun femeile, aceste femei care urmează să fie mame, să se

tîrască şi să frece duşumelele! Putem face toate astea foarte frumos. Putem îndigui o vale şi şirul acela de dealuri de colo şi să facem un rezervor, şi putem face o instalaţie mare care să genereze electricitate şi am obţine-o foarte uşor. Nu-i aşa?... Şi apoi, poate că ne vor lăsa să mai facem şi alte lucruri.

— Da, zise fratele cel mare, am putea să facem lucruri foarte frumoase pentru ei.

— Atunci haideţi! zise al doilea frate.

— Mie nu mi-e teamă de nimic, zise fratele cel mare, căutînd în jur o unealtă potrivită.

Şi asta le dădu altă bătaie de cap teribilă.

În foarte scurt timp, mulţimi agitate veniră la ei, spunîn- du-le pentru o mie de motive să se oprească, spunîndu-le să se oprească şi fără nici un motiv; erau mulţimi felurite, dezordonate şi gălăgioase. Locul pe care clădeau cei trei era prea înalt, deci nu putea fi un loc prielnic. Era şi urît, contrasta cu dimensiunea caselor obişnuite din vecinătate, strica armonia împrejurimilor, era discordant şi totodată potrivnic regulamentelor locale de construcţie; încălca dreptul autorităţilor locale de a furniza electricitate cu mijloace proprii şi ceva mai scump şi se amesteca în drepturile societăţii locale de apă.

Funcţionarii Comitetului Guvernamental Local ridicară obiecţii juridice. Micul avocat veni din nou să reprezinte vreo duzină de interese ameninţate; se opuseră şi proprietarii de pămînt; oameni cu pretenţii misterioase pretinseră preţuri de cumpărare exorbitante; sindicatele tuturor industriilor de construcţie îşi ridicară vocile colective şi un cerc de negustori de tot felul de materiale de construcţii deveni o barieră de netrecut. Asociaţii extraordinare de oameni cu viziuni profetice asupra grozăviilor estetice se raliară pentru a proteja peisajul locului unde cei trei voiau să clădească marea locuinţă sau peisajul văii unde voiau să îndiguiască apa. Aceşti din urmă oameni erau fără îndoială cei mai mari dobitoci dintre toţi — asta fu părerea băieţilor lui Cossar. În scurt timp, frumoasa casă a celor trei fraţi Cossar fu ca un băţ vîrît într-un cuib de viespi.

— Nu mi-aş fi închipuit niciodată! zise fratele cel mare.

— Nu mai putem continua, zise al doilea frate.

— Sînt nişte lighioane infecte, zise al treilea dintre fraţi. Nu putem face ***nimic!***

— Chiar dacă e pentru propriul lor confort. Am fi făcut pentru

ei ceva foarte frumos.

— Se pare că îşi petrec vieţile lor meschine punîndu-şi beţe în roate unul altuia — zise fratele cel mare. Drepturi şi legi, şi regulamente, şi şarlatanii: parcă ar juca ţurca… Ei bine, oricum vor trebui să mai trăiască încă o bucată de vreme în casele lor mici, meschine şi murdare. E limpede că nu mai putem continua.

Şi copiii lui Cossar lăsară neterminată casa aceea mare, adică o simplă groapă de fundaţie şi un zid început şi se întoarseră îmbufnaţi în marele lor ţarc. După cîtva timp, groapa se umplu cu apă, cu buruieni şi vermină de tot soiul; iar ***Hrana,*** fie lăsată să cadă acolo de către fiii lui Cossar, fie adusă o dată cu praful, făcu totul să crească în felul cunoscut. Şobolani de apă ieşiră prin întreaga regiune şi făcură stricăciuni imense şi într-o zi un fermier îşi găsi porcii bînd apă de acolo şi cu prezenţă de spirit — căci ştia despre marele porc din Oakham — îi ucise îndată pe toţi. Iar din balta aceea adîncă ieşeau şi ţînţari, nişte ţînţari teribili, a căror singură virtute a fost aceea că fiii lui Cossar, după ce au fost pişcaţi puţin, n-au mai putut suporta şi au ales o noapte cu lună, cînd legea şi ordinea erau adormite, şi au drenat apa pînă în rîu, lîngă Brook.

Dar ei lăsară în voie ierburile uriaşe şi şoarecii de apă şi tot felul de făpturi mari şi indezirabile încă vii, înmulţindu-se pe locul ce şi-l aleseseră, locul unde casa cea mare şi frumoasă a oamenilor mici ar fi putut să se înalţe pînă la cer…

Acestea se petrecură în anii adolescenţei fiilor lui Cossar, care erau însă acum aproape bărbaţi. Şi lanţul se strînsese în jurul lor din ce în ce mai mult, cu fiecare an de creştere. Cu fiecare an ei creşteau, şi ***Hrana*** se răspîndea, şi făpturile cele mari se înmulţeau, şi cu fiecare an creşteau tensiunea şi încordarea. ***Hrana*** fusese la început pentru marea masă a oamenilor o minune îndepărtată şi acum ea venea pînă în pragul fiecărei case, ameninţînd, împingînd şi răsturnînd întreaga ordine a vieţii. Bloca unele, răsturna altele, schimba produsele naturale şi prin schimbarea produselor naturale făcea să se oprească munca şi lăsa fără lucru sute de mii de oameni; trecu peste graniţe şi transformă lumea negoţului într-o lume de cataclisme; nu e deci de mirare că omenirea o ura.

Şi, deoarece e mai uşor să urăşti făpturi însufleţite decît lucruri neînsufleţite, să urăşti mai mult animalele decît plantele

şi pe semenul tău mai mult decît pe orice animal, teama şi tulburarea inspirată de urzicile uriaşe şi de firele de iarbă înaltă de şase picioare, de insecte îngrozitoare şi de şobolani cît tigrii, toată această teamă se transformă într-o ură profundă îndreptată într-o singură direcţie: către acel grup răzleţ de fiinţe umane uriaşe, care se numeau ***Copiii Hranei.*** Această ură devenise forţa centrală care manevra activitatea politică. Vechile linii ale partidelor fuseseră depăşite şi şterse cu totul în faţa acestor probleme mai noi şi conflictul era acum între partidul celor care voiau să temporizeze lucrurile, fiind pentru numirea unor oameni politici care să controleze şi să reglementeze ***Hrana*** şi partidul reacţiunii, în numele căruia vorbea Caterham, cu o ambiguitate din ce în ce mai sinistră, cristalizîndu-şi intenţiile în fraze din ce în ce mai ameninţătoare, care susţinea că oamenii ar trebui „să cureţe mărăcinii”, ba că ar trebui să găsească un „leac pentru elefantiazis” şi în cele din urmă, în ajunul alegerilor, că ar trebui „să smulgă urzicile”.

Într-o zi, cei trei fii ai lui Cossar, care nu mai erau acum băieţi, ci oameni în toată firea, şedeau în mijlocul mormanelor de lucruri inutile făurite de mîinile lor şi vorbeau între ei despre toate acestea. Munciseră toată ziua la unul din şanţurile mari şi complicate, pe care tatăl lor le ceruse să-l facă, şi acum era în amurg şi ei şedeau în mica grădină din faţa casei uriaşe şi priveau lumea înconjurătoare, odihnindu-se, pînă cînd micii servitori dinăuntru aveau să le spună că masa era gata.

Trebuie să vă închipuiţi aceste forme uriaşe, cel mai mic dintre ei avînd patruzeci de picioare înălţime şi stînd într-o rînă pe o bucată de pămînt acoperită cu iarbă, care unui om obişnuit i-ar fi părut un desiş de trestii. Unul din ei se ridică şi începu să-şi răzuie pămîntul de pe ghetele sale enorme cu o rangă de fier; al doilea stătea rezemat în cot; al treilea cioplea un trunchi de pin, umplînd aerul cu aromă de răşină. Erau îmbrăcaţi nu în stofă, ci cu rufărie făcută din funii împletite, iar pe deasupra aveau veşminte ţesute din sîrmă de aluminiu presată; erau încălţaţi cu ghete confecţionate din bucăţi imense de lemn şi fier, iar cusăturile, nasturii şi brîiele hainelor lor erau din plăci de oţel. Casa cea mare, cu un singur cat, în care trăiau, de model egiptean prin masivitatea ei, pe jumătate clădită din blocuri monstruoase de calcar şi pe jumătate săpată în stînca dealului, avear o faţadă de o sută de picioare

înălţime şi deasupra coşurile şi roţile, macaralele şi acoperişurile atelierelor lor se înălţau ameninţător către cer. Printr-o fereastră circulară a casei se vedea o ţeavă, din care un metal topit picura mereu, în cantităţi măsurate, într-un recipient care nu se zărea. Locul era împrejmuit şi întărit într-un chip primitiv cu grămezi monstruoase de pămînt, căptuşit cu oţel, atît spre crestele dunelor de deasupra, cît şi spre panta din vale. Era nevoie de ceva de dimensiuni obişnuite, pentru a sublinia natura proporţiilor. Trenul care venea huruind de la Sevenoaks, trecînd prin faţa lor şi intrînd apoi în tunel, părea prin contrast cu ei o mică jucărie automată.

— Ne-au interzis să intrăm în pădurile dinspre Ightham, zise unul dintre ei şi au mutat tabla indicatoare care era lîngă Knockholt cu peste două mile mai încoace.

— Şi asta nu-i tot ce sînt ei în stare! zise cel mai tînăr, după o pauză. Încearcă să joace după cum le cîntă Caterham.

— Nici asta nu le e de ajuns, dar pentru noi e cam prea mult, zise al treilea.

— Ne închid accesul spre fratele Redwood. Ultima dată cînd m-am dus la el, tablele indicatoare vopsite în roşu au fost aduse mai aproape cu o milă de fiecare parte. Drumul către el, de-a lungul dunelor, nu mai este decît o potecă îngustă.

Vorbitorul rămase pe gînduri.

— Ce i s-a întîmplat oare fratelui Redwood?

— De ce întrebi? zise fratele cel mai mare.

Cel care vorbise tăie o ramură de pe trunchiul său de pin.

— Era... ca şi cum n-ar fi fost treaz. Părea că nu ascultă ceea ce îi spuneam. Şi vorbea ceva despre... dragoste.

Cel mai tînăr lovi uşor cu ranga în marginea tălpii sale de fier şi rîse.

— Fratele Redwood, zise el, visează!

Cîtva timp nu vorbi nici unul din ei. Apoi cel mai mare dintre fraţi zise:

— Claustrarea asta tot mai mare începe să devină insuportabilă. Pînă la urmă, cred că ei or să tragă o linie în jurul ghetelor noastre şi or să ne ceară să trăim numai în locul acela.

Fratele mijlociu dădu la o parte cu mîna o grămadă de ramuri de pin şi îşi schimbă poziţia.

— Ceea ce fac ei acum înseamnă nimic faţă de ce vor face cînd Caterham are să vină la putere.

— Dacă va veni la putere, zise fratele cel mai tînăr, izbind pămîntul cu ranga sa.

— Cred că da, zise cel mai mare, privindu-şi ţintă picioarele.

Fratele mijlociu se opri din cioplit şi ochii i se îndreptară spre grămezile mari de pămînt care îi adăposteau de jur împrejur.

— Atunci, fraţilor, zise el, s-a sfîrşit cu tinereţea noastră şi, după cum ne-a spus de mult tata Redwood, trebuie să ne purtăm ca nişte bărbaţi.

— Da, zise cel mai mare, dar ce înseamnă exact asta? Ce are să însemne... cînd va veni această zi grea?

Privi şi el spre acele întărituri uriaşe şi primitive care se aflau împrejurul lor, uitîndu-se nu atît la ele, cît printre ele, peste dealuri, spre mulţimile nenumărate de dincolo. Un gînd asemănător le trecu prin minte tuturor, o viziune a oamenilor mici pornind la război, în puhoaie de mulţimi inepuizabile de oameni mărunţi, venind neîncetat, cu gînduri rele...

— Ei sînt mici, zise fratele mezin, dar sînt în număr neînchipuit de mare, ca nisipul mării.

— Au arme de tot felul, pe care le-au făcut fraţii noştri din Sunderland.

— Şi afară de asta, fraţilor, în afară de vermină, în afară de micile accidente cu animale primejdioase, ce ştim noi despre

ucidere?

— Aşa-i, zise fratele cel mai mare. Cu toate astea, noi sîntem ceea ce sîntem. Cînd va veni ziua cea grea, va trebui să facem ceea ce avem de făcut.

Îşi închise briceagul cu o pocnitură (lama era de lungimea unui om) şi se folosi de noul său baston de pin ca să se ridice mai lesne de jos. Stătu în picioare şi se întoarse spre imensitatea cenuşie şi plată a casei. Purpuriul apusului de soare îl învălui în clipa cînd se ridica, învălui zalele şi cataramele din jurul gîtului său şi ţesătura de metal de pe braţele sale şi în faţa ochilor fratelui său el apăru ca şi cum cineva l-ar fi împroşcat pe neaşteptate cu sînge...

Cînd tînărul uriaş se ridică, o siluetă mică şi neagră îi apăru proiectată pe incandescenţa apusului de pe vîrful digului care domina creasta dunei. Membrele negre se mişcau cu gesturi stîngace. Ceva din mişcările picioarelor îi sugerară tînărului uriaş graba. Drept răspuns, el îşi agită catargul de pin şi umplu întreaga vale cu un strigăt de salut, le spuse fraţilor săi în grabă: „S-a întîmplat ceva!” şi porni cu paşi de douăzeci de picioare lungime, ca să-şi întîlnească şi să-şi ajute tatăl.

5

S-a mai întîmplat ca un tînăr, care nu era uriaş, să se destăinuiască în privinţa acestor trei fii ai lui Cossar, cam în acelaşi timp. Venise peste dealurile de dincolo de Seveno- aks, el cu prietenul său şi el era cel care vorbea. În tufişul care mărginea drumul cei doi auziseră un ţipăt jalnic şi interveniseră să salveze trei pui de piţigoi de atacul unei perechi de furnici uriaşe. Această întîmplare fusese cea care îl făcuse să înceapă să vorbească.

— Reacţionar! spunea el, în timp ce se apropiau de locul unde se aflau cei trei fraţi Cossar. Cum să nu fii reacţionar? Priveşte la această bucată de pămînt, la acest spaţiu al pămîntului Domnului, care a fost cîndva plăcut şi frumos şi acuma e rupt, profanat, sfîrtecat! Şoproanele astea! Aceste mari roţi de vînt! Maşina aceea monstruoasă cu roţi! Întăriturile astea de pămînt! Uită-te la aceşti trei monştri care stau acolo ghemuiţi, plănuind cine ştie ce drăcie! Priveşte...

uită-te la toate astea!

Prietenul său îl privi în faţă.

— L-ai ascultat pe Caterham, zise el.

— Mă uit cu ochii mei. Mă întorc o clipă la pacea şi ordinea care au fost cîndva în trecut. Această ***Hrană*** odi- oasă este ultima formă a diavolului, pornit ca totdeauna să distrugă lumea noastră. Gîndeşte-te ce trebuie să fi fost lumea înaintea vremii noastre, ce a fost chiar cînd mamele noastre ne-au născut şi priveşte-o acum! Gîndeşte-te cum surîdeau altădată aceste coline sub recolta aurie, cum gardurile vii, pline de floricelele parfumate, despărţeau loturile modeste de pămînt ale oamenilor, cum căsuţele rumene împestriţau ţinutul şi cum glasul clopotelor din turla bisericii de colo liniştea pe toată lumea în fiecare duminică, chemînd-o la liturghie. Şi acum, în fiecare an, tot mai multe buruieni monstruoase, vermină monstruoasă şi aceşti uriaşi care cresc pretutindeni în jurul nostru, crăcănîndu-se pe deasupra noastră, poticnindu-se de tot ceea ce este subtil şi sfînt în lumea noastră. Iată aici... priveşte!

Arătă ceva, iar ochii prietenului său urmăriră linia degetului său alb.

— Una din urmele lor de paşi. Iată! S-a îndesat în pămînt de trei picioare şi mai bine adîncime, o adevărată groapă pentru cai şi călăreţi, o capcană pentru neprevăzători. Colo un măceş zdrobit; dincolo, iarba dezrădăcinată şi un ciulin culcat la pămînt, canalul de scurgere de la o fermă pleznit şi marginea trotuarului ruptă. Iată distrugerea! Tot aşa fac ei în toată lumea, călcînd ordinea şi decenţa instaurate de oameni. Calcă în picioare totul. Să reacţionăm! Ce altceva putem face?

— Dar... să reacţionezi. Ce speri să poţi face?

— Să pun capăt la toate! strigă tînărul de la Oxford. Înainte de a fi prea tîrziu.

— Dar...

— Nu e imposibil! strigă tînărul de la Oxford cu o avîntare în glas. Avem nevoie de o mînă forte; avem nevoie de un plan subtil, de o minte hotărîtă. Am fost cu vorba moale şi cu mîna slabă; am glumit şi am tărăgănat lucrurile, iar ***Hrana*** a crescut într-una. Şi acum încă...

Se opri o clipă.

— Ăsta-i ecoul lui Caterham, zise prietenul său.

— Chiar şi acum. Chiar şi acum mai sînt speranţe, speranţe destule, numai să ştim ce vrem şi ce avem de gînd să distrugem. Masa oamenilor este cu noi, e mult mai aproape de noi decît a fost acum cîţiva ani; legea este cu noi, constituţia şi ordinea societăţii, spiritul religiilor recunoscute, obiceiurile şi moravurile oamenilor sînt cu noi şi împotriva ***Hranei.*** De ce am mai tărăgăna? De ce am mai sta pe gînduri? O urîm, nu o vrem; atunci de ce să avem parte de ea? Ai de gînd numai să te vaiţi şi să te împotriveşti pasiv, fără să faci nimic... pînă cînd va fi prea tîrziu?

Se opri brusc şi se întoarse.

— Priveşte la mormîntul acela de urzici de colo. În mijlocul lor sînt case pustiite, unde cîndva familii de oameni simpli şi-au trăit viaţa în chip cinstit! Şi acolo! şi el se întoarse spre locul unde tinerii fraţi Cossar îşi comunicau unul altuia necazurile. Uită-te la ei! Îl cunosc şi pe tatăl lor, care-i o brută, un fel de animal cu glas insuportabil de puternic, o creatură care în ultimii treizeci de ani s-a vînzolit furioasă prin lumea asta prea milostivă a noastră. Un inginer. Pentru el tot ce avem noi mai scump şi mai sfînt nu înseamnă nimic. Nimic! Tradiţiile splendide ale rasei şi pămîntului nostru, instituţiile nobile, ordinea venerabilă, marşul încet şi amplu, din etapă în etapă, care a făcut poporul nostru englez să fie mare şi această insulă însorită să fie liberă, toate acestea sînt simple poveşti care s-au sfîrşit. Cîte o inovaţie în jurul căreia se face vîlvă e mai de preţ decît toate aceste lucruri sfinte... Este soiul acela de om care ar trece cu tramvaiul peste mormîntul mamei lui, dacă ar socoti că asta e cea mai ief- tină linie pe care ar putea să-şi aşeze tramvaiul... Şi tu te gîndeşti să tărăgănezi, să faci vreun plan de compromis, care să-ţi permită să trăieşti în felul tău, în timp ce asta... maşinăria asta... trăieşte cum vrea ea. Îţi spun că e zadarnic... zadarnic. Ca şi cum ai încheia tratate cu un tigru! Ei vor lucrurile monstruoase, noi le vrem normale şi plăcute. Sau una, sau alta.

— Dar ce poţi face?

— Multe! Totul! Să oprim ***Hrana!*** Sînt încă împrăş- tiaţi, aceşti uriaşi, încă necopţi şi neuniţi. Să-i înlănţuim, să le închidem gura, să le punem botniţă. Cu orice preţ, să-i oprim. Lumea e a lor sau a noastră? Să oprim ***Hrana.*** Să-i

închidem pe acei oameni care o fabrică. Să facem orice pentru a-l opri pe Cossar! Gîndeşte-te numai... o gene- raţie... o singură generaţie e necesară ca să-i împiedicăm şi apoi... Apoi vom putea nivela grămezile acelea de pămînt, vom putea astupa urmele paşilor lor, vom putea lua sire- nele urîte de pe turlele bisericilor, vom putea distruge toate tunurile uriaşe şi ne vom putea întoarce din nou feţele spre vechea ordine, spre bătrîna civilizaţie pentru care este făcut sufletul omului.

— Este un efort uriaş.

— Pentru un ţel uriaş. Şi dacă nu vom face-o? Nu vezi că e limpede ca lumina zilei ce ne aşteaptă? Pretutindeni uriaşii ăştia vor creşte şi se vor înmulţi; pretutindeni ei vor fabrica şi vor răspîndi ***Hrana.*** Iarba va creşte uriaşă pe cîmpiile noastre, buruienile — în tufişurile noastre, vermina prin crînguri, şobolanii prin canaluri. Din ce în ce — tot mai mult. Şi ăsta nu e decît un început. Lumea insectelor se va ridica împotriva noastră, lumea plantelor, chiar peştii din mare vor răsturna şi vor scufunda vapoarele noastre.

O vegetaţie teribilă va întuneca şi va ascunde casele noastre, ne va înăbuşi bisericile, va zdrobi şi va distruge toată rînduiala oraşelor noastre, iar noi vom ajunge nimic mai mult decît nişte viermişori neînsemnaţi sub călcîiul acestei rase noi. Omenirea se va scufunda înecată în nişte lucruri cărora chiar ea le-a dat naştere! Şi totul pentru nimic! Pentru nişte dimensiuni! Simple dimensiuni! Creştere şi ***da capo.*** Am şi început de pe acum să ne croim cu greu drum printre primele începuturi ale vremurilor noi. Şi tot ce facem e că spunem: „Ce bine mai e!”, că bombănim şi în fond nu facem nimic. ***Nu!***

Îşi ridică mîna.

— Lasă-i să facă ceea ce trebuie să facă! Tot aşa voi proceda şi eu. Sînt pentru Reacţiune... Reacţiune fără re- zerve şi fără teamă. Afară doar dacă nu vrei să iei şi tu din ***Hrana*** asta, ce altceva crezi că se poate face? Ne-am jucat prea mult cu jumătăţile de măsură! Mai ales tu! Ăsta-i obiceiul tău, să umbli cu jumătăţi de măsură! Iată sfera existen-ţei tale, spaţiul şi timpul tău. Nu însă şi al meu. Eu sînt împotriva ***Hranei,*** din toate puterile fiinţei mele sînt împotriva ***Hranei.***

Auzind un mormăit de dezaprobare, se întoarse spre to- varăşul său.

— Ce părere ai?
— Asta-i o treabă complicată...
— Ei!... Fleacuri! zise tînărul de la Oxford, foarte tăios, dînd din mîini. Jumătăţile de măsură nu sînt bune la nimic. Sau una, sau alta. Ori distrugi, ori eşti distrus. Ce ne rămîne altceva de făcut?

Capitolul II

ÎNDRĂGOSTIŢII URIAŞI

1

În zilele cînd Caterham îşi ducea campania împotriva ***Odraslelor Hranei,*** în preajma Alegerilor Generale care urmau să-l aducă la putere în împrejurări deosebit de tragice şi îngrozitoare, s-a întîmplat ca Prinţesa Uriaşă, acea Serenissimă Alteţă a cărei nutriţie din prima copilărie jucase un rol atît de mare în strălucita carieră a doctorului Winkles, să vină din regatul tatălui ei în Anglia, cu o ocazie care era socotită de mare importanţă. Pentru raţiuni de stat, ea era logodită cu un oarecare prinţ — şi nunta trebuia să consti- tuie un eveniment de însemnătate internaţională. Se produseseră amînări misterioase. Rumoarea şi imaginaţia colabo-rau la această poveste şi se spuneau fel de fel de lucruri. Se vorbea despre prinţul recalcitrant care a declarat că nu avea de gînd să se lase batjocorit, sau cel puţin nu în asemenea măsură. Oamenii ţineau cu el. Iată, deci, care era aspectul cel mai semnificativ al acestei afaceri.
Ar putea părea un lucru ciudat, dar adevărul este că Prinţesa Uriaşă, cînd a venit în Anglia, nu ştia nimic des- pre existenţa altor uriaşi. Trăise într-o lume unde tactul este aproape o pasiune şi discreţia e aerul pe care-l respiri. Totul fusese ascuns de privirile ei; o ţinuseră la adăpost, împiedicînd-o să

vadă sau să bănuiască vreo altă formă gigantică pînă la venirea ei în Anglia, care fusese hotărîtă dinainte. Pînă cînd l-a întîlnit pe tînărul Redwood, ea n-a avut nici o bănuială că ar mai exista pe lume vreun alt uriaş.

În regatul tatălui Prinţesei erau întinderi sălbatice de podişuri şi munţi, unde ea se obişnuise să hoinărească în voie. Îi plăcea răsăritul şi apusul soarelui şi întreg specta-colul măreţ al cerului deschis, mai mult ca orice pe lume, dar în mijlocul unui popor atît de democratic şi totodată atît de loial cum era cel englez, libertatea ei deveni foarte restrînsă. Oamenii veneau în vagoanele trenurilor de excursionişti, în mulţimi organizate, ca s-o vadă; veneau de la distanţe mari cu bicicleta ca s-o privească şi ea era nevoită să se scoale în zori dacă vroia să se plimbe în li- nişte. Era aproape de ivirea zorilor în dimineaţa aceea cînd o întîlni tînărul Redwood.

Marele parc de lîngă palatul unde era ea găzduită se întindea pe vreo douăzeci de mile şi mai bine, spre vest şi sud de porţile apusene ale palatului. Castanii de pe alei se înălţau cu mult deasupra capului ei. Fiecare din ei, în drumul urmat de ea, părea să ofere o bogăţie tot mai îmbelşugată de flori. Cîtva timp, ea se mulţumi să privească şi să miroasă, dar în cele din urmă fu atrasă de aceste oferte şi se apucă să aleagă florile, culegîndu-le atît de absorbită, încît nu-l observă pe tînărul Redwood decît cînd el veni chiar lîngă ea.

Se mişca printre castani, în timp ce iubitul sortit se apropia tot mai mult de dînsa, neprevăzut, nebănuit de nimeni. Ea îşi vîra mîinile printre ramuri, rupîndu-le şi făcîndu-le mănunchiuri. Era singură pe lume. Şi deodată...

Îşi ridică privirea şi în clipa aceea îşi văzu perechea.

Ar trebui să ne înălţăm imaginaţia pe măsura staturii lui, pentru a vedea frumuseţea pe care a văzut-o el. Statura asta uriaşă, care nu ne îngăduie să simţim vreo simpatie imediată pentru ea, pentru el nu era o piedică. Ea stătea acolo, o fată graţioasă, prima fiinţă care părea croită pe măsura lui, uşoară şi zveltă, subţire îmbrăcată, adierea răcoroasă a zorilor mulîndu-i rochia pe liniile masive şi totuşi dulci ale trupului ei, în mînă cu o grămadă mare de crengi de castan înflorit. Gulerul rochiei se deschidea, lăsînd să se vadă albeaţa gîtului şi să se ghicească rotunjimea umbrită a umărului. Adierea îi furase o şuviţă de păr şi-i întinsese castaniul roşcat peste obraz. Avea

ochii de un albastru deschis, iar buzele rămăseseră cu făgăduiala unui surîs, în timp ce mîinile i se întindeau spre ramuri.

Se întoarse spre el tresărind, îl văzu şi cîteva clipe se priviră unul pe altul. Pentru ea, apariţia lui fu atît de uluitoare, de necrezut, încît în primele clipe se simţi zguduită. Apropierea lui îi produse şocul unei apariţii supranaturale; el frîngea toate legile stabilite ale lumii ei. Pe atunci, el era un tînăr de douăzeci şi unu de ani, zvelt, brun ca şi tatăl său şi grav tot ca el. Era îmbrăcat cu haină de piele moale, brună şi sobră, de croială uşoară şi strînsă pe talie, în picioare avea ciorapi bruni care i se potriveau foarte bine. Umbla cu capul descoperit pe orice vreme. Cei doi rămaseră privindu-se unul pe altul — ea uluită, fără să-i vină să creadă, iar el cu inima bătîndu-i grăbit. Era o clipă fără precedent, o întîlnire hotărîtoare pentru vieţile lor.

Pentru el, surpriza era mai mică. El o căutase şi totuşi inima îi bătea cu putere. Veni spre ea, încet, cu ochii aţintiţi asupra feţei ei.

— Eşti Prinţesa, zise el. Tatăl meu mi-a spus. Eşti Prinţesa căreia i s-a dat ***Hrana Zeilor.***

— Sînt Prinţesa… da, zise ea cu ochii plini de uimire. Dar… tu cine eşti?

— Sînt fiul celui care a făcut ***Hrana Zeilor.***

— ***Hrana Zeilor!***

— Da, ***Hrana Zeilor.***

— Dar…

Faţa ei exprima o nesfîrşită nedumerire.

— Ce spui? Nu înţeleg! ***Hrana Zeilor?...***

— N-ai auzit?

— ***Hrana Zeilor?*** Nu!

Ea începu să tremure violent. Culoarea îi fugi din obraji.

— Nu ştiam, zise ea. Vrei să spui că…

El aştepta.

— Vrei să spui că mai sînt şi alţi… uriaşi?

El repetă:

— Nu ştiai?

Şi ea răspunse, din ce în ce mai uluită pe măsură ce înţelegea:

— Nu!

Întreaga lume şi întreg sensul lumii se schimba pentru ea. O ramură de castan îi alunecă din mînă.

— Vrei să spui, repetă ea prosteşte, că mai sînt şi alţi uriaşi pe lume? Că o anumită hrană...?

El îi înţelese uimirea.

— Nu ştii nimic? strigă el. N-ai auzit niciodată despre noi? Tu, pe care ***Hrana*** te-a făcut asemenea nouă!

În ochii care-l priveau dăinuia încă spaima. Ea îşi ridică mîna spre gît şi apoi o lăsă din nou să cadă. Şopti:

— Nu.

I se părea că trebuie să plîngă sau să leşine. Apoi, după cîteva clipe, se stăpîni şi începu să vorbească şi să gîndească limpede.

— Toate astea mi-au fost ascunse, zise ea. E ca un vis. Am visat... am visat astfel de lucruri. Dar n-am crezut nici- odată. Spune-mi! Spune-mi cine eşti tu? Ce este această ***Hrană a Zeilor?*** Spune-mi pe îndelete... şi limpede. De ce mi-au ţinut ascuns faptul că nu sînt singură pe lume?

2

— Spune-mi! zise ea şi tînărul Redwood, tremurînd şi plin de emoţie, începu să-i spună (la început povestirea era săracă şi întretăiată) despre ***Hrana Zeilor*** şi despre copiii ei uriaşi care erau răspîndiţi prin lume.

Trebuie să vi-i închipuiţi pe amîndoi, îmbujoraţi şi stîn- gaci în gesturi, căutînd să se înţeleagă unul pe altul prin nesfîrşite fraze jumătate auzite, jumătate ghicite, repetînd, întrerupîndu-se de nedumerire şi începînd din nou o conversaţie uluitoare care o trezea pe fată din ignoranţa întregii sale vieţi. Încet-încet, deveni limpede pentru ea că nu era o excepţie în ordinea omenirii, ci o parte dintr-o frăţie împrăştiată, dintre copiii care mîncaseră cu toţii din ***Hrană*** şi crescuseră pentru totdeauna peste limitele mărunte ale oamenilor de la picioarele lor. Tînărul Redwood îi vorbi de tatăl lui, de Cossar, de Fraţii răspîndiţi prin toată ţara, despre aureola măreaţă a sensului mai larg care pătrunsese în cele din urmă în istoria lumii.

— Sîntem la începutul unui început, zise el; această lume a lor e doar preludiul lumii pe care o va făuri ***Hrana.*** Tatăl meu crede, continuă el, şi eu cred la fel, că va veni o vreme cînd micimea va dispărea cu totul din lumea omu- lui, cînd uriaşii vor merge liberi pe acest pămînt, pe pă- mîntul lor, săvîrşind neîncetat lucruri tot mai mari şi mai splendide. Dar asta... asta

n-a venit încă. Noi nu sîntem nici măcar prima generaţie... sîntem doar primele experienţe.

— Nici despre lucrurile astea, zise ea, nu ştiam nimic!

— Sînt momente cînd mi se pare că noi am venit prea curînd. Cineva, presupun, trebuia să fie primul. Dar lumea era nepregătită pentru venirea noastră şi pentru venirea tuturor lucrurilor mai puţin mari, care îşi trag mărimea din Hrană. S-au făcut şi greşeli, au fost conflicte. Oamenii mici ne urăsc. ...Ei se înverşunează împotriva noastră pentru că sînt atît de mici... Şi pentru că picioarele noastre calcă greu peste lucrurile care constituie viaţa lor. Oricum însă, ei ne urăsc; nu vor să audă de nici unul din noi, decît doar dacă ne-am putea micşora din nou la dimensiunile lor normale şi abia atunci ar începe să ne ierte... Ei se simt fericiţi în casele lor, care nouă ne par nişte celule de închisoare, oraşele lor sînt prea mici pentru noi; noi ne mişcăm cu greu pe drumurile lor înguste; nu putem intra nici în bisericile lor... Noi vedem pe deasupra zidurilor lor şi peste adăposturile lor; privim pe neaşteptate prin ferestrele lor cele mai înalte; trecem peste obiceiurile lor; legile lor nu sînt decît o plasă în jurul gleznelor noastre... De fiecare dată cînd ne poticnim de ceva, îi auzim strigînd; de fiecare dată cînd ne izbim de limitele lor sau năzuim spre vreo faptă mai mare... Paşii noştri obişnuiţi înseamnă o alergare sălbatică pentru ei şi tot ceea ce socotesc ei măreţ şi minunat nu este pentru noi decît o piramidă de păpuşi. Meschinăria metodelor, aparatelor şi fanteziei lor ne stînje- neşte şi ne zădărniceşte puterile. Nu există maşini pe măsura puterii mîinilor noastre, nici ajutoare pe măsura nevoilor noastre. Mărimea noastră este ţinută în frîu de ei prin mii de lanţuri nevăzute. Sîntem mai puternici, fiecare din noi, de o sută de ori, dar sîntem dezarmaţi; însăşi mărimea noastră ne face dependenţi, ei revendică pămîntul pe care călcăm; pun taxe pe nevoia noastră mai mare de hrană şi adăpost şi pentru toate aceste lucruri trebuie să trudim cu uneltele pe care aceşti pitici le fac pentru noi, pentru a le satisface fanteziile mărunte... Ne îngrădesc în toate chipu- rile. Chiar pentru a trăi trebuie să trecem peste hotarele lor. Chiar pentru a te întîlni aici, astăzi, am încălcat un hotar. Tot ceea ce este rezonabil şi de dorit în viaţă, ne este in-terzis. Noi nu putem intra în oraşe; nu putem trece peste poduri; nu putem călca pe cîmpurile lor arate sau pe terenurile lor de vînătoare.

Acum sînt despărţit de toţi Fraţii noştri, în afară de cei trei fii ai lui Cossar — şi chiar spre ei drumul se îngustează din zi în zi tot mai mult. Se pare că oamenii caută un pretext împotriva noastră, ca să ne facă cine ştie ce lucru şi mai rău…

— Dar noi sîntem puternici, zise ea.

— Am putea fi puternici… da. Noi simţim cu toţii… şi tu cred că simţi… că avem putere, puterea de a face lucruri mari, o putere care clocoteşte în noi. Dar înainte de a putea face ceva…

El făcu un gest cu mîna, părînd că vrea să măture o lume.

— Cu toate că mă credeam singură pe lume, zise fata, după o pauză, m-am gîndit la toate astea. Ei m-au învăţat întotdeauna că puterea este aproape un păcat, că e mai bine să fii mic decît mare, că orice religie adevărată te învaţă să ocroteşti pe cei mici şi slabi, să-i încurajezi pe cei mici şi slabi, să-i ajuţi să se înmulţească la nesfîrşit, pînă cînd or să ajungă să se urască unii pe alţii; m-au învăţat că trebuie să ne sacrificăm toată puterea noastră pentru cauza lor. Dar… totdeauna m-am îndoit de lucrurile pe care mi le spuneau ei.

— Viaţa asta, zise el, trupurile astea ale noastre nu sînt făcute să moară.

— Nu.

— Nici să trăiască zadarnic. Dar dacă nu vrem aşa ceva, e limpede pentru toţi Fraţii noştri că va trebui să vină un conflict. Ştiu ce conflict amarnic va veni în curînd, căci oamenii mici nu ne vor lăsa să trăim aşa cum avem noi nevoie să trăim. Toţi Fraţii s-au gîndit la asta. Şi Cossar, despre care ţi-am vorbit, s-a gîndit la asta.

— Ei sînt foarte mici şi slabi.

— Într-un fel. Dar ştii că toate mijloacele de distrugere sînt în mîinile lor şi făcute pentru mîinile lor. De sute de mii de ani, aceşti oameni mici, a căror lume o invadăm noi, au învăţat cum să se ucidă unii pe alţii. Se pricep foarte bine la asta. Se pricep în fel şi chip. Şi pe lîngă toate, ei pot înşela şi se pot preface brusc… Nu ştiu… se apropie un conflict. Tu… poate că eşti altfel decît noi. Pentru noi, cu siguranţă, conflictul se apropie… Lucrul acela pe care ei îl numesc Război. Ştim asta. Într-un fel, ne şi pregătim. Dar ştii… aceşti oameni mici… noi nu ştim cum să ucidem, în orice caz, noi nu vrem să ucidem…

— Priveşte, îl întrerupse ea, şi el auzi zgomotul unui claxon.

Se întoarse în direcţia în care se uita ea şi văzu un automobil

de culoare galbenă, cu un şofer cu ochelari de soare şi nişte pasageri îmbrăcaţi în blănuri; automobilul pufnea, huruia şi zbîrnîia cu indignare la picioarele sale. Uriaşul îşi ridică piciorul, iar maşina, cu trei sforăituri furioase, îşi reluă drumul grăbit spre oraş. „A umplut tot drumul!” ajunse pînă la urechile lui.

Apoi cineva zise: „Iată! Aţi văzut? Dincolo de copaci e Prinţesa monstruoasă!” şi toate feţele lor împodobite cu ochelari de soare se întoarseră să privească.

— Am spus eu, zise altul. Asta nu va fi cu putinţă...

— Toate astea, zise ea, sînt mai uluitoare decît mi-aş fi putut închipui.

— Ca să nu-ţi fi spus ei asta... zise el şi-şi lăsă fraza neterminată.

— Pînă te-am întîlnit, trăiam într-o lume în care eram mare dar singură. Îmi făurisem o viaţă a mea. Mă gîndeam că eram victima vreunui capriciu ciudat al naturii. Şi acum lumea mea s-a prăbuşit, în jumătate de oră, şi văd o altă lume, alte condiţii, posibilităţi mai largi... tovărăşie...

— Tovărăşie, repetă el.

— Aş vrea să-mi spui cît mai mult! zise ea. Ştii, toate astea trec prin mintea mea ca un basm care mi s-ar povesti. Chiar tu... Peste o zi poate, sau după cîteva zile am să cred în tine. Acum... Acum însă visez... Ascultă!

Prima bătaie a unui ceas de deasupra dependinţelor palatului ajunse din depărtare pînă la ei. Fiecare număra mecanic şapte bătăi de ornic.

— Asta, zise ea, ar trebui să fie ora la care să mă întorc. Îmi vor aduce cupa de cafea în sala în care dorm eu. Micii funcţionari şi servitorii... nici nu-ţi închipui cît de gravi sînt... or să se agite în jurul îndatoririlor lor mărunte.

— Se vor mira... Dar eu vreau să-ţi mai vorbesc.

Ea căzu pe gînduri.

— Totodată vreau să cuget. Vreau acum să mă gîndesc, singură, să meditez la această schimbare de lucruri, să-mi alung din minte vechea solitudine şi să vă fac loc ţie şi celorlalţi în lumea gîndurilor mele... Mă duc. Mă întorc astăzi la locul meu din castel, iar mîine în zori am să vin iarăşi aici.

— Am să fiu aici, am să te aştept.

— Toată ziua am să visez fără întrerupere la lumea asta nouă

pe care mi-ai dăruit-o. Chiar şi acum, abia îmi vine să cred...

Se dădu un pas înapoi şi îl privi din cap pînă în picioare. Ochii lor se întîlniră cîteva clipe.

— Da, zise ea, rîzînd uşor cu un rîs care păru mai degrabă un suspin. Eşti real. Dar minunat! Crezi... într-adevăr...? Închipuie-ţi că vin mîine şi te găsesc... un pigmeu ca ceilalţi!... Da, trebuie să mă gîndesc. Aşa că pentru astăzi... aşa cum fac oamenii mici...

Întinse o mînă şi pentru prima dată se atinseră unul pe altul. Îşi strînseră mîinile cu putere şi ochii li se întîlniră din nou.

— La revedere, zise ea, pentru azi ajunge. La revedere! La revedere, frate Uriaş!

El ezită, gata să spună ceva, însă în cele din urmă îi răspunse cu simplitate.

— La revedere.

Cîtva timp îşi ţinură mîinile una într-alta, cercetîndu-şi feţele. Şi de mai multe ori după ce se despărţiră, ea privi îndărăt spre el, aproape cu îndoială, văzîndu-l cum stătea încă în locul unde se întîlniseră...

Se îndreptă spre încăperile ei, păşind prin curtea mare a Palatului, ca cineva care merge în vis. O ramură uriaşă de castan îi atîrna în mînă.

3

Aceşti doi tineri se întîlniră cu totul de paisprezece ori înainte de a începe sfîrşitul. Se întîlniră în marele parc, sau pe colinele şi în trecătorile din cîmpul acoperit cu mărăcini şi presărat cu păduri umbroase de pini, care se întindea spre sud-vest. De două ori se întîlniră pe marea alee de castani şi de cinci ori lîngă canalul larg pe care regele, bunicul ei, îl construise. Era un loc unde un cîmp întins şi îngrijit, presărat cu brazi înalţi, cobora lin către malul apei. Acolo stătea ea, iar el se tolănea în iarbă rezemîndu-se de genunchii ei, o privea în ochi şi vorbea, povestindu-i tot ce se întîmplase, arătîndu-i ce muncă îi dăduse tatăl său sau spunîndu-i despre visul măreţ pe care-l vor realiza într-o zi oamenii uriaşi. De obicei, se întîlneau în zorii zilei, dar o dată s-au întîlnit acolo într-o după-amiază şi curînd s-au trezit cu o mulţime de curioşi în jurul lor, ciclişti şi pietoni care-i

spionau de după tufişuri, foindu-se (cum s-ar foi vrăbiile într-un parc din Londra) printre frunzele moarte din pădurea de alături, lunecînd pe lac în bărci ca să găsească un punct de unde puteau vedea mai bine şi încercînd să se apropie cît mai mult de ei, ca să asculte ce vorbeau.

A fost primul indiciu despre interesul enorm pe care-l stîrneau întîlnirile lor în împrejurimi. Iar o dată — era a şaptea oară şi asta a grăbit scandalul — s-au întîlnit pe cîmp la lumina lunii şi au vorbit acolo în şoaptă, căci noaptea era caldă şi liniştită.

În foarte scurt timp, ei trecuseră de la constatarea că în ei şi prin ei lua fiinţă pe pămînt o nouă lume de uriaşi, de la contemplarea marii lupte dintre mari şi mici, în care ei erau cu siguranţă destinaţi să aibă un rol, la nişte interese mai personale şi în acelaşi timp mai importante. De fiecare dată cînd se întîlneau, cînd vorbeau şi se priveau unul pe altul, se furişa tot mai mult din subconştientul lor în conştient faptul că ceva mai scump şi mai minunat decît prietenia se furişase între ei, mergea alături de ei şi îi făcea să se ţină de mînă. Şi, peste puţin timp, găsiră chiar cuvîntul şi se pomeniră iubin-du-se, ca un Adam şi o Evă ai unei noi rase ivite pe lume.

Ei păşiră unul lîngă altul în valea minunată a dragostei, cu locurile ei profunde şi liniştite. Lumea se schimba în jurul lor o dată cu schimbarea din ei, pînă cînd deveni un lăcaş de frumuseţe pentru întîlnirile lor, iar stelele nu fură altceva decît flori de lumină sub picioarele iubirii lor, după cum răsăritul şi apusul soarelui deveniră draperii colorate întinse în drumul lor. Ei încetară de a mai fi pentru ei înşişi şi unul faţă de celălalt fiinţe făcute din carne şi sînge; se transformară în făpturi împletite din tandreţe şi dorinţă. Au fost la început şoapte, apoi tăcere, cînd se apropiau unul de altul să-şi privească feţele luminate şi umbrite de lună, sub bolta infinită a cerului. Iar pinii negri şi calmi stăteau în jurul lor de strajă.

Bătaia paşilor timpului se liniştise şi li se părea că universul stă încremenit. Doar inimile lor se auzeau bătînd. Păreau că trăiesc împreună într-o lume unde nu este moarte — şi într-adevăr asta se şi întîmplă cu ei atunci.

Li se părea că sondează — şi într-adevăr ei sondau splendorile ascunse în însăşi inima lucrurilor, pe care nimeni nu le mai atinsese vreodată. Chiar şi pentru sufletele mici şi josnice, iubirea este o revelatoare de splendori. Iar aceştia erau îndrăgostiţi uriaşi, care mîncaseră din ***Hrana Zeilor...***

Vă puteţi închipui ce consternare cuprinse această lume a ordinii, cînd se află că Prinţesa care era logodită cu prinţul, Prinţesa, Alteţa Sa Serenissimă, cu sînge regal în vine, se întîlnea — şi se întîlnea des — cu progenitura hipertrofiată a unui simplu profesor de chimie, o creatură fără nici un rang, nici o poziţie, nici o avere şi vorbea cu ea ca şi cum pe lume n-ar fi existat regi şi prinţi, ordine şi respect — nimic decît Uriaşi şi Pigmei, — vorbea cu el — şi lucru sigur — îl considera iubitul ei.

— Dacă află gazetarii ăştia! mormăi Sir Arthur Poodle Bootlik.

— Mi s-a spus că.., şopti bătrînul episcop de Frumps.

— O nouă poveste acolo, la domnii de sus, zise primul valet, ronţăind nişte prăjituri. După cît pot să-mi dau seama, Prinţesa aia uriaşă...

— Se spune... zise doamna care ţinea o papetărie lîngă intrarea principală a palatului, de unde americanii mărunţi cumpărau biletele pentru vizitarea apartamentelor palatului.

Şi apoi:

— Sîntem autorizaţi să desminţim — declara „Picaroon” în ziarul ***Gossip.***

Şi aşa ieşiră lucrurile la iveală.

4

— Ei spun că trebuie să ne despărţim, zise Prinţesa către iubitul ei.

— De ce? strigă el. Ce nebunie nouă le-a intrat în cap acestor oameni?

— Ştii, întrebă ea, că a mă iubi înseamnă înaltă trădare?

— Draga mea, strigă el, ce importanţă are? Ce înseamnă dreptul lor decît un drept fără nici o urmă de raţiune... şi

trădarea lor şi loialitatea lor — pentru noi?

— Am să-ţi spun! zise ea şi-i povesti ceea ce i se spusese. A venit la mine un om mic şi straniu, cu un glas blînd şi frumos modulat, un domn mic şi cu mişcări domoale, care s-a furişat în cameră ca o pisică şi-şi tot ridica în sus o mînă albă, frumoasă, ori de cîte ori avea ceva important de spus. E un omuleţ chel, dar fără să aibă capul cu totul lipsit de păr, iar nasul şi faţa lui sînt nişte jucării micuţe, trandafirii şi dolofane, barba o are tăiată ascuţit, în felul cel mai drăguţ. De cîteva ori a pretins că este emoţionat şi ochii îi străluceau. E prieten bun cu familia regală de aici şi m-a numit scumpa lui tînără lady şi a fost foarte simpatic încă de la început. „Scumpa mea tînără lady”, zicea el, „ştii... că n-ar trebui ca dumneata” şi a repetat asta de cîteva ori, apoi a spus: „ai o datorie”.

— De unde scot ei astfel de oameni?

— Lui îi face plăcere să se ocupe de aşa ceva!

— Totuşi nu înţeleg...

— Mi-a spus lucruri serioase.

— Nu cumva crezi, zise el, întorcîndu-se brusc spre ea, că este ceva serios în cele ce ţi-a spus?

— Ceva este, cu siguranţă, zise ea.

— Vrei să spui că...?

— Vreau să spun că, fără să ştim, am călcat în picioare concepţiile cele mai sacre ale oamenilor mici. Noi, care sîntem de viţă regală, sîntem o clasă aparte. Sîntem nişte prizonieri veneraţi, nişte jucării de paradă. Noi plătim pentru acest cult, pierzîndu-ne libertatea noastră elementară. Şi eu trebuia să mă căsătoresc cu acest prinţ... Tu nu ştii nimic despre el. Ei bine, un prinţ pigmeu. Nu are nici o importanţă... Se pare că asta ar fi întărit legăturile între ţara mea şi altă ţară. Şi ţara asta, la fel... ar fi profitat şi ea. Închipuie-ţi!... întărirea legăturilor!

— Şi acum?

— Ei îmi cer să continui... ca şi cum n-ar fi fost nimic între noi doi.

— Nimic!

— Da. Dar asta nu-i totul. A mai spus...

— Specialistul în tact?

— Da. A spus că ar fi mai bine pentru tine, mai bine pentru toţi Uriaşii, dacă noi doi... am înceta să mai stăm de vorbă. Aşa s-a exprimat el

— Dar ce pot face ei, dacă noi nu vrem?

— A spus că tu ai devenii liber.

— Eu!

— A spus, accentuînd anume: „scumpa mea tînără lady, ar fi mai bine, ar fi mult mai demn, dacă v-aţi despărţi de bunăvoie”. Asta a fost tot ce-a spus. Accentuînd cuvintele „de bunăvoie”.

— Dar ce-i interesează la urma urmei pe aceşti mici mizerabili unde ne iubim şi cum ne iubim? Ce au a face ei şi lumea lor cu noi?

— Ei nu gîndesc aşa.

— Bineînţeles, zise el, tu nu ţii seama de toate astea,

— Mi se pare stupid.

— Legile lor să ne înlănţuie? Noi, la începutul primăverii vieţii, să fim împiedicaţi de vechile lor angajamente, de instituţiile lor fără rost! Vai… Nici nu putem lua în seamă aşa ceva.

— Sînt a ta… pînă acum. Da.

— Pînă acum? Nu-i asta totul?

— Dar ei… Dacă vor ei să ne despartă?…

— Şi ce ar putea să facă?

— Nu ştiu. Într-adevăr, ce ar putea să facă?!

— Cui îi pasă de ce pot face ei, sau de ce vor ei să facă? Eu sînt al tău şi tu eşti a mea. Ce mai poate fi în afară de asta? Sînt al tău şi eşti a mea… pe veci. Crezi că am să mă opresc din cauza micilor lor reguli, din cauza micilor lor oprelişti, din cauza placardelor lor roşii!… Că am să mă îndepărtez de tine?

— Da, totuşi, ce ar putea ei să facă?

— Vrei să spui, zise el, ce ar trebui să facem noi?

— Da.

— Noi? Putem continua.

— Dar dacă ei caută să ne împiedice?

El strînse pumnii. Privi în jur ca şi cum oamenii mici ar fi şi venit să-i împiedice. Apoi se întoarse şi se uită iarăşi de jur împrejur.

— Da, zise el. Aveai dreptate să pui această întrebare. Ce ar putea să facă ei?

— Aici, în ţara asta mică… zise ea şi se opri.

El părea să cuprindă cu privirea întreaga lume înconjurătoare.

— Ei sînt pretutindeni.

— Dar noi am putea…

— Cum?

— Am putea să plecăm. Am putea înota împreună peste mări. Dincolo de mări.

— Eu n-am fost niciodată dincolo de mări.

— Sînt munţi mari şi pustii, printre care noi am părea doar nişte oameni mici, sînt văi pustii şi îndepărtate, sînt lacuri ascunse şi întinderi acoperite de zăpadă, necălcate de picior de om. Acolo…

— Dar ca să ajungem acolo, ar trebui să ne croim drum, luptîndu-ne în fiecare zi cu milioane şi milioane de oameni.

— E singura noastră speranţă. În această ţară ticsită de oameni nu există nici un loc retras, nici un adăpost. Ce loc ar exista pentru noi în mijlocul acestor mulţimi? Ei, care sînt mici, se pot ascunde unul de altul, dar noi unde să ne ascundem? Nu există nici un loc unde să putem mînca, nici un loc unde să putem dormi. Dacă fugim, zi şi noapte ei vor fi pe urmele paşilor noştri.

Lui îi veni un gînd.

— Există un loc, zise el, chiar pe această insulă.

— Unde?

— Locul pe care Fraţii noştri l-au făcut acolo. Au ridicat mari întărituri de pămînt în jurul casei lor, spre nord şi sud, spre est şi vest; au făcut gropi adînci şi ascunzători, şi chiar acum… unul dintre ei a venit la mine de curînd. Mi-a spus ceva… N-am luat în seamă prea bine ce mi-a spus el atunci. Dar vorbea de nişte arme. S-ar putea ca acolo să găsim un adăpost…

— De multe zile, zise el după o pauză, nu i-am văzut pe Fraţii noştri… Doamne! Am visat, am uitat totul! Zilele au trecut şi eu n-am făcut nimic altceva decît să caut să te văd din nou… Trebuie să mă duc la ei şi să le vorbesc, să le spun de tine şi despre toate lucrurile care ne ameninţă. Dacă ***vor*** să ne ajute, ei ***pot*** să ne ajute. Atunci, într-adevăr, putem să avem speranţe. Nu ştiu cît de întărit e locul lor, dar cu siguranţă că Cossar l-a făcut puternic. Înainte de toate acestea… înainte de a te întîlni, îmi amin- tesc acum… se puneau la cale tulburări. Erau nişte alegeri… cînd toţi oamenii mici hotărăsc soarta lucrurilor, numărînd capetele. Acum pesemne că s-au isprăvit. Se proferau ameninţări împotriva întregii noastre rase,

adică împotriva întregii noastre rase în afară de tine. Trebuie să-i văd pe Fraţii noştri. Trebuie să le spun tot ce s-a întîmplat între noi şi tot ce ne ameninţă acum.

5

El nu veni la următoarea lor întîlnire, decît după ce ea îl aşteptă un răstimp. Trebuiau să se întîlnească, în ziua aceea, către amiază, într-un spaţiu vast din parc, situat într-un cot al rîului şi în timp ce-l aştepta, privind neîncetat spre sud cu mîna streaşină la ochi, i se păru că lumea era foarte liniştită, cuprinsă însă de o linişte care precede ceva. Şi atunci observă că, în ciuda orei tîrzii, suita ei obişnuită de spioni voluntari o părăsise. În stînga şi în dreapta, cînd cercetă cu privirea, nu se mai zărea nimeni şi nu se afla nici un vas pe curba argintie a Tamisei. Încercă să găsească o explicaţie a acestei linişti stranii care plutea peste lume...

Apoi (imagine plăcută pentru ea), îl zări departe pe tînărul Redwood printr-un luminiş din desişul copacilor care-i împiedicau privirea.

Numaidecît după aceea copacii îl ascunseră din nou şi apoi el apăru iarăşi din mijlocul lor. Ea putu să vadă că era ceva deosebit şi apoi văzu că el se grăbea contrar obiceiului şi că şchiopăta. El făcu un gest cu mîna spre fată, dar dînsa se îndreptă spre el. Faţa îi deveni mai limpede şi ea văzu cu o infinită nelinişte că se strîmba de durere la fiecare pas. Ea începu să alerge spre el, cu gîndul plin de întrebări şi de o teamă nelămurită. El ajunse lîngă ea şi îi vorbi fără să spună un cuvînt de salut.

— Trebuie să ne despărţim? o întrebă el, gîfîind.

— Nu, răspunse ea. De ce? Ce s-a întîmplat?

— Dacă nu ne despărţim... ***Trebuie acum.***

— Ce s-a întîmplat?

— Nu vreau să mă despart de tine, zise el. Decît numai dacă...

Se întrerupse brusc pentru a o întreba:

— Nu vrei să te desparţi de mine?

Ea îi întîmpină ochii cu o privire fermă.

— Ce s-a întîmplat? insistă ea.

— Nici pentru cîtva timp?

— Ce fel de timp?
— Cîţiva ani poate.
— Să mă despart? Nu!
— Te-ai gîndit bine? insistă el.
— Nu vreau să mă despart. Îl apucă de mînă: Chiar dacă ar însemna moartea, ***acum*** n-am să te las să pleci de lîngă mine.
— Chiar dacă ar însemna moartea, zise el şi ea simţi strînsoarea mîinii lui pe degetele sale.
El privi în jur, ca şi cum s-ar fi temut să vadă venind pe oamenii mici, în timp ce vorbea. Şi apoi:
— S-ar putea să însemne moartea.
— Spune-mi, ce e? zise ea.
— Au încercat să mă oprească să vin.
— Cum?
— Pe cînd ieşeam din atelierul meu unde fabric ***Hrana Zeilor,*** pe care fraţii Cossar o depozitează la ei, am dat peste un mic ofiţer de poliţie, un om în albastru şi cu mănuşi albe şi curate, care mi-a făcut semn să mă opresc. „Drumul acesta e închis!” mi-a spus. Nu i-am dat mare atenţie; am ocolit atelierul, în direcţia de unde un alt drum merge spre vest şi acolo era alt ofiţer. „Drumul acesta e oprit!” mi-a spus şi el şi a adăugat: „Toate drumurile sînt oprite!”
— Şi atunci?
— Am discutat puţin cu el. „Dar sînt drumuri publice!” i-am zis. „Tocmai de aceea, mi-a spus el. Le faceţi să nu mai fie bune pentru public”. „Foarte bine, am zis eu, am s-o iau peste cîmp” şi atunci au sărit alţii din dosul unui tufiş şi mi-au spus: „Cîmpurile astea sînt particulare”. „La naiba cu proprietăţiile voastre publice şi particulare, am zise eu. Eu mă duc la Prinţesa mea”, şi m-am aplecat şi l-am ridicat foarte uşor... se zbătea şi ţipa... şi l-am înlăturat din drumul meu. Într-o clipă, tot cîmpul din jurul meu s-a însufleţit de oameni care alergau. Am văzut pe unul călare, galopînd lîngă mine şi citind ceva, cu glas tare, în timp ce galopa. După ce a terminat, s-a întors şi s-a îndepărtat în galop. N-am înţeles nimic. Şi apoi, am auzit în spatele meu împuşcături.
— Puşti!
— Puşti... Aşa cum trag ei în şobolani. Gloanţele treceau prin aer cu un sunet amintind de ceva care se sfîşie. Unul din ele m-a atins la picior.

— Şi tu?

— Am venit aici la tine şi i-am lăsat să strige, să alerge şi să tragă după mine. Şi acum...

— Acum?

— Asta-i abia începutul. Ei vor să ne despărţim. Chiar în clipa asta vin pe urmele mele.

— Noi n-o să ne despărţim.

— Nu. Dar dacă nu vrem să ne despărţim... atunci trebuie să vii cu mine la Fraţii noştri.

— Încotro? zise ea.

— Spre răsărit. Pe acolo e drumul pe care vor veni urmăritorii mei. Deci, pe-aici trebuie să mergem. De-a lungul acestei alei de copaci. Lasă-mă să merg eu în faţă, fiindcă, dacă ei mă aşteaptă...

El făcu un pas, însă ea îl apucă de braţ.

— Nu! strigă ea. Am să merg lîngă tine şi am să te ţin de mînă. Pentru că sînt de sînge regal, poate că sînt sacră. Dacă te ţin... dacă am putea să fugim aşa, să te ţin în braţele mele!... s-ar putea ca ei să nu mai tragă în tine...

Se agaţă de umărul lui şi îi apucă mîna în timp ce vorbea; se strînse mai aproape de el.

— Poate că nu vor trage în tine, repetă ea şi cu o izbucnire bruscă de tandreţe, el o luă în braţe şi o sărută pe obraji.

O ţinu astfel cîtva timp.

— Chiar dacă asta ar însemna moartea, şopti ea.

Îşi încolăci braţele în jurul gîtului său şi îşi ridică faţa spre a lui.

— Iubitule, mai sărută-mă o dată.

El o trase spre sine. Se sărutară în tăcere pe buze şi rămaseră cîteva clipe înlănţuiţi. Apoi, mînă în mînă şi ea străduindu-se mereu să-şi ţină trupul cît mai aproape de al lui, porniră mai departe, în speranţa să ajungă la locul de refugiu al fraţilor Cossar, înainte de a fi ajunşi de oamenii mici care îi urmăreau.

În timp ce străbăteau spaţiile întinse ale parcului din dosul castelului, dintre copaci apărură călăreţi care galopau şi încercau în zadar să ţină pasul cu paşii lor uriaşi. Îndată după aceea, apărură în faţa lor case şi apoi oameni înarmaţi cu puşti, care ieşeau alergînd din ele. Văzînd asta, deşi el încerca să-şi continue drumul şi era chiar dispus să lupte ca să-şi croiască acest drum, ea îl făcu să se întoarcă spre sud.

Pe cînd fugeau, un glonte şuieră pe deasupra capetelor lor.

Capitolul III

TÎNĂRUL CADDLES ÎN LONDRA

1

Neştiind nimic despre mersul evenimentelor, neştiutor al legilor care se puneau la cale împotriva tuturor Fraţilor săi, neştiind nici măcar că pe pămînt mai există vreun Frate de al său, tînărul Caddles îşi alese tocmai acest moment pentru a ieşi din cariera sa de calcar ca să vadă lumea. La asta îl duseseră în cele din urmă gîndurile sale. În Cheasing Eyebright nu exista nici un răspuns la toate întrebările lui; noul vicar vorbea şi mai nelămurit decît cel vechi, iar enigma muncii sale fără rost, crescu în cele din urmă pînă la dimensiunile exasperării.

— De ce trebuie să muncesc în fiecare zi în groapa asta? se întreba el. De ce trebuie să mă plimb numai între anumite hotare şi mi se interzice să rătăcesc prin lumea din afară? Ce am făcut eu, ca să fiu condamnat în felul ăsta?

Şi într-o bună zi se ridică, se îndreptă din şale şi rosti cu glas puternic:

— Nu! Nu mai vreau! şi apoi înjură din toată inima groapa aceea.

Negăsind destule cuvinte, se gîndi să-şi exprime gîndul prin fapte. Apucă un vogonet pe jumătate umplut cu calcar, îl ridică şi îl aruncă izbindu-l de altul şi spărgîndu-le pe amîn- două. Apoi apucă un şir întreg de vagonete goale şi le prăvăli în jos de pe un mal de rîpă. Aruncă peste ele un bulgăre imens de calcar şi, apoi, cu o izbitură puternică de picior, desfăcu vreo doisprezece metri de şină. Astfel începu să distrugă în mod conştiincios cariera.

— Să muncesc toată viaţa! zise el. Aşa!?...

Urmară cinci minute uluitoare pentru micul geolog pe care, în preocuparea sa, nu-l observase. Această sărmană crea- tură, scăpînd la un fir de păr de doi bolovani, o luă la fugă spre colţul de la apus alergînd de-a curmezişul dealului, în spinare cu

rucsacul care i se bălăbănea şi cu picioarele mişcîn- du-i-se iute de nu se mai vedeau, lăsînd o dîră de echinoderme cretacee în spatele său, în timp ce tînărul Caddles, satisfăcut de distrugerea pe care o făptuise, ieşea de acolo pentru a-şi îndeplini menirea în lume.

— Să muncesc în groapa asta, pînă cînd am să mor şi am să putrezesc!... Oare ei cred că în trupul meu uriaş să- lişluieşte un vierme? Să sap la calcar, pentru Dumnezeu ştie ce scop stupid! Ei bine, nu!

Direcţia drumului şi a căii ferate, sau poate o simplă şansă, l-a făcut să se îndrepte spre Londra; şi într-acolo porni, peste dune şi de-a curmezişul păşunilor, în după-amiaza caldă, spre nesfîrşita uimire a oamenilor. Placardele roşii şi albe, purtînd diferite denumiri, care atîrnau rupte pe fiecare zid şi hambar, nu însemnau nimic pentru el; nu ştia nimic despre revoluţia electorală care îl adusese pe Caterham, „Jack, uci-gătorul de Uriaşi”, la putere. Pentru el nu însemna nimic faptul că fiecare post de poliţie din drumul său afişase în după-amiaza aceea un lucru cunoscut sub numele de „lege a lui Caterham”, care proclama că nici un uriaş, nici o persoană de peste opt picioare înălţime, nu avea voie să se îndepărteze cu mai mult de cinci mile de „locul său rezervat”, fără o permisiune specială. Nu însemna nimic pentru el că în urma sa ofiţeri de poliţie întîrziaţi, bucuroşi să constate că au venit cu întîrziere, agitau diverse hîrtii ameninţătoare în spatele său. El pornise să vadă ce avea lumea de arătat, pornise ca un sărman nătîng incredul şi nu lua în seamă diferite per-soane care îi ieşeau în cale strigînd la el şi încercînd să-l oprească din drum. Veni pe la Rochester şi Greenwich, ajun- gînd la o aglomerare tot mai mare de case; mergea destul de încet acum, privind în jurul său şi legănîndu-şi securea uriaşă.

Oamenii din Londra mai auziseră de el şi pînă atunci că era un idiot blajin pe care-l conduceau de minune agentul Lady-ei Wondershoot şi vicarul; că, în felul lui stupid, el respecta aceste autorităţi şi le era recunoscător pentru grija pe care o aveau faţă de el, şi aşa mai departe. Aşa că, atunci cînd au aflat în ziarele din după-amiaza aceea că şi el era „în grevă”, lucrul păru multora dintre ei un act deliberat şi pregătit dinainte.

— Vor să ne pună forţele la încercare, spuneau oamenii din trenuri, întorcîndu-se acasă de la lucru.

— Noroc că îl avem pe Caterham.
— Asta vine ca răspuns la proclamaţia lui.
Oamenii din cluburi erau mai bine informaţi. Se îngrămădeau în jurul aparatului de înregistrare a telegramelor sau discutau în grupuri, în saloanele de fumat.
— N-are arme. S-ar fi dus la Sevenoaks, dacă ar fi făcut parte din complot.
— Caterham are să pună mîna pe el...
Negustorii vorbeau cu clienţii lor. Chelnerii din restaurante găseau cîte un moment liber, între drumurile pe care le făceau ca să servească, pentru a citi ziarele de seară. Birjarii citeau ştirea imediat după rezultatele de la curse...
Afişele principalului ziar de seară al guvernului atrăgeau atenţia prin anunţul „Să smulgem urzica”. Altele, pentru a produce efect, anunţau: „Uriaşul Redwood continuă să se întîlnească cu Prinţesa”. Ziarul ***Echo*** făcea senzaţie cu asemenea lucruri: „Se vorbeşte despre o revoltă a Uriaşilor în nordul Angliei. Uriaşii din Sunderland au pornit spre Scoţia”. ***Westminster Gazette*** îşi dădea avertismentul obişnuit. „Păziţi-vă de Uriaşi”, spunea ***Westminster Gazette*** şi încerca să facă din asta un motiv care ar fi putut sluji la unirea partidului liberal — în vremea aceea sfîşiat de luptele dintre şapte lideri grozav de egoişti. Ultimele ziare apărute cădeau în uniformitate. „Uriaşul se află pe noul drum din Kent”, proclamau ele.
— Ceea ce aş vrea să ştiu, spunea tînărul palid din cafenea, este de ce nu avem nici o ştire despre tinerii Cossar. Cred că ei trebuie să fie amestecaţi în toate acestea...
— Mi s-a spus că a mai scăpat un tînăr uriaş, zise chel- neriţa, ştergînd un pahar. Eu am spus totdeauna că sînt periculoşi. Încă de la început... Ar trebui să li se pună capăt. În orice caz, sper să nu vină pînă aici.
— Eu aş vrea să-l văd, zise tînărul de la bar cu nepăsare, şi adăugă: Pe Prinţesă am văzut-o.
— Credeţi c-or să-l rănească? întrebă chelneriţa.
— Poate că vor fi nevoiţi, zise tînărul de la bar, termi- nîndu-şi paharul.
În mijlocul unei rumori de zece milioane de astfel de vorbe, tînărul Caddles sosi la Londra...

Mi-l închipui totdeauna pe tînărul Caddles aşa cum a fost văzut pe Noul Drum din Kent, cu lumina soarelui de asfin- ţit pe faţa-i uimită şi plină de nedumerire. Drumul era înţesat de un trafic variat: omnibuze, tramvaie, cărucioare, căruţe, camioane, biciclete, automobile şi o mulţime de gură-cască, pierde-vară, doici, femei care umblau după cumpărături, co- pii, flăcăi berbanţi se îngrămădeau îndărătul picioarelor lui pe care el şi le mişca cu precauţie. Gardurile erau pretutin-deni acoperite cu afişe rupte, rămase din timpul alegerilor. Un murmur de glasuri se ridica în jurul său. Se puteau vedea clienţii şi negustorii, îmbulzindu-se în pragul prăvăliilor, feţe care apăreau şi dispăreau la ferestre, băieţi alergînd şi stri-gînd pe stradă, poliţişti privind totul cu impasibilitate şi calm, muncitori care se opreau din lucru pe schele, un amestec de oameni mişunînd din toate părţile. Toţi aceştia îi strigau vagi cuvinte de încurajare, insulte tot atît de vagi sau sloganurile imbecile ale zilei şi el se uita spre ei în jos, contemplînd aceste creaturi, multe cum nu-şi închipuise vreodată că ar putea să existe pe lume.

Acum, cînd intrase de-a binelea în Londra, era nevoit să-şi încetinească din ce în ce mai mult mersul, atît de tare se îngrămădeau micii oameni la picioarele sale. Cu fiecare pas mulţimea devenea mai deasă şi în cele din urmă, la un colţ unde se întretăiau două străzi mari, el se opri şi mulţimea se strînse în jurul lui, închizîndu-i drumul.

Rămase acolo cu picioarele puţin depărtate, cu spatele întors spre un local mare din colţ, care era de două ori mai înalt decît el şi avea o firmă aşezată deasupra intrării. El se uita în jos la pigmei şi se minuna, încercînd fără îndoială să facă o legătură între acestea şi celelalte lucruri din viaţa sa, cu valea dintre coline, cu îndrăgostiţii nocturni, cu cîntecul din biserică, cu cariera în care muncea în fiecare zi, cu instinctele, cu moartea şi cu cerul, străduindu-se să facă din toate ceva coerent şi inteligibil. Sprîncenele îi erau încruntate. Îşi ridică laba uriaşă pentru a-şi scărpina părul ciufulit şi mormăi cu glas tare:

— Nu văd cum vine asta!

Tonul vocii lui era neobişnuit. O rumoare uriaşă străbătu tot spaţiul din jur, o rumoare prin care claxoanele tramvaielor, care îşi croiau cu îndărătnicie drum prin masa de oameni, se

înălţau ca macii roşii printre spicele de grîu.

— Ce spune?

— A spus că vrea să vadă.

— A spus, unde-i o grămadă?

— A întrebat unde poate să şadă.

— Vrea să vadă.

— Nu poate blestematul ăsta să se aşeze pe o casă sau pe altceva?

— La ce sînteţi buni, voi, mulţimea asta de fiinţe mici? Ce faceţi voi toţi... la ce sînteţi buni? Ce faceţi voi aici, în timp ce eu extrag calcar pentru voi, acolo în cariera de calcar?

Glasul lui ciudat, glasul care pricinuise atîta rău disciplinei şcolii din Cheasing Eyebright, reduse mulţimea la tăcere, în timp ce răsuna, iar cînd sfîrşi de vorbit stîrni uri tumult. Unul mai glumeţ se auzi strigînd:

— Să ne ţină un discurs, discurs!

— Ce spune? repeta mereu mulţimea şi se răspîndi părerea că omul era beat.

— Hi-hi-hi! strigau conducătorii omnibuzelor, croindu-şi cu greu drum.

Un marinar american beat mergea încoace şi încolo, întrebînd cu lacrimi în ochi:

— La urma urmei, ce vrea el?

Un negustor de zdrenţe, cu faţa tăbăcită, călare pe un cărucior tras de un poney, îşi ridică glasul puternic deasupra tumultului.

— Du-te acasă, uriaş blestemat! urlă el. Du-te acasă! Uriaş blestemat şi primejdios! Nu vezi că sperii caii? Hai, şterge-o! N-a avut nimeni ideea să-ţi citească ce spune legea?

Şi peste tot acest vacarm, tînărul Caddles privea nedumerit, ezitînd şi nespunînd nimic.

De pe o stradă lăturalnică apăru un şir de poliţişti solemni, care-şi făcură drum cu ingeniozitate prin mulţime.

— Daţi-vă înapoi, spuneau glasurile lor mici, circulaţi!

Tînărul Caddles observă o mică siluetă în albastru închis care îl lovea în fluerul piciorului.

Se uită în jos.

— Ce este? întrebă el, aplecîndu-se înainte.

— Nu poţi să rămîi aici! îi strigă poliţistul. Nu! Nu poţi să rămîi aici! repetă acelaşi poliţist.

— Atunci unde trebuie să mă duc?
— Înapoi în satul dumitale. În locul stabilit. În orice caz acum trebuie să circuli. Împiedici circulaţia.
— Care circulaţie?
— De pe drum.
— Dar drumul încotro merge? De unde vine? Ce-i cu asta? Ei sînt în jurul meu. Ce vor ei? Vreau să înţeleg. M-am săturat să sap într-una la calcar şi să fiu mereu singur. Ce fac ei pentru mine cît timp eu sap la calcar? Mai bine să înţeleg aici şi acum, decît oriunde.
— Îmi pare rău. Dar noi nu sîntem puşi aici ca să expli-căm lucruri de acest fel. Trebuie să-ţi cer să circuli.
— Nu ştii să mă lămureşti?
— Trebuie să-ţi cer să circuli… te rog… te sfătuiesc din toată inima să te duci acasă. N-am primit încă instrucţiuni speciale… dar ceea ce faci e împotriva legii… Pleacă de-aici! pleacă!
Drumul, în stînga sa, deveni liber, iar tînărul Caddles porni din nou, încet. Dar acum limba i se dezlegă.
— Nu înţeleg, mormăi el. Nu pricep. Din cînd în cînd se adresa mulţimii, care se reînnoia mereu, care trecea pe lîngă el şi în spatele său: Nu ştiam că există locuri ca ăsta. Ce faceţi voi, cu toţii? Ce-i cu asta? Ce rost au astea toate şi care-i rostul meu printre voi?
Dădu naştere unui nou slogan. Tineri spirituali, plini de haz, se adresau unii altora în acest fel: „Ia te uită! Ce rost are? Ei? Ce rost au toate astea?”
La care porneau o serie de replici, în cea mai mare parte nepoliticoase. Cea mai populară şi cea mai bine adaptată pentru a fi folosită de toţi pare să fie fost „Gura!” sau, pe un ton de detaşare dispreţuitoare „Şterge-o de-aici!”
Ce căuta el? Vroia ceva pe care lumea de pigmei nu i-l dădea, vreun ţel pe care lumea de pigmei îl împiedica să-l atingă, ba chiar să-l vadă clar, sau pe care el nu va putea niciodată să-l vadă clar. Era gigantica latură socială a acestui monstru solitar şi tăcut care-şi căuta rasa, lucrurile înrudite cu el, ceva ce ar putea să iubească şi ceva ce ar putea să servească, un ţel pe care să-l poată înţelege şi o poruncă de care să poată asculta. Şi trebuie să ştiţi că toate aceste gînduri erau multe, se agitau în tăcere în mintea lui şi chiar de ar fi întîlnit un semen uriaş de al său, tot n-ar fi putut găsi cum să se exprime în vorbe. Toată viaţa pe

care o cunoştea el era imaginea tăcută a satului, tot graiul pe care-l ştia era cel din satul lui, dar graiul acesta se dovedea neîndestulător pentru a exprima cea mai măruntă din uriaşele sale nevoi. Acest prostănac monstruos nu ştia nimic despre bani, nimic despre negoţ, nimic despre pretextele complicate pe care era clădită structura socială a oamenilor care muncesc. Avea nevoie de ceva, avea nevoie... Ce anume nevoie avea, n-a putut să afle însă niciodată.

Toată ziua şi toată noaptea aceea de vară el rătăci, tot mai flămînd, dar încă neobosit, observînd aglomeraţia variată de pe diferite străzi, treburile inexplicabile ale tuturor acestor fiinţe infinitesimale. În această aglomeraţie nu exista alt aspect pentru el decît confuzia...

Se spune că în Kensington a cules o doamnă din trăsura ei, o doamnă într-o frumoasa rochie de seară, a examinat-o de aproape, din cap pînă în picioare şi a pus-o la loc — puţin cam brutal — cu un profund suspin. În privinţa asta nu pot să garantez. Timp de vreo oră, el a privit oamenii bătîndu-se pentru a ocupa locuri în omnibuzele de la capătul lui Piccadilly. A fost văzut aplecîndu-se cîteva minute, în timpul după-amiezii, peste Kennington Oval, dar cînd a băgat de seamă că miile de oameni strînşi acolo erau absorbiţi de misterele crochetului şi nu-i observau prezenţa, şi-a continuat drumul, mormăind.

Între unsprezece şi douăsprezece noaptea, el se întoarse în Piccadilly Circus şi găsi un nou fel de mulţime. Părea evident că oamenii sînt foarte preocupaţi de nişte lucruri pe care, din motive greu de conceput, erau totuşi în stare să le facă, sau de altele pe care nu le puteau face. Priveau spre el, îşi băteau joc de el şi îşi vedeau de drum. Birjarii mergeau cu ochii în patru unul în spatele celuilalt, mereu, de-a lungul trotuarului înţesat de oameni. Oamenii ieşeau sau intrau în restaurante, gravi, preocupaţi, demni sau uşor şi plăcut însufleţiţi, sau grăbiţi şi prevăzători — scăpînd de pungăşiile chelnerilor vicleni. Stînd în colţul său, marele uriaş privea toate acestea.

— Ce-i asta? murmură el cu glas scăzut şi cu tristeţe, ce-i asta? Toţi sînt atît de serioşi. De ce oare nu înţeleg eu nimic?

Nici unul din ei se pare că nu vedea, aşa cum vedea el, decrepitudinea lamentabilă a femeilor sulemenite din colţul străzii, mizeria în zdrenţe care se tîra în lungul rigolei, zădăr-

nicia infinită a acestei întregi agitaţii. Infinită zădărnicie! Nici unul din ei nu părea să observe umbra nevoilor acestui Uriaş, umbra aceea a viitorului, care se aşternea de-a curmezişul drumurilor lor.

De partea cealaltă a străzii, deasupra caselor, apăreau şi dispăreau luminile unor litere misterioase, care ar fi putut, dacă el ştia să le citească, să-i arate dimensiunile interesului oamenilor, i-ar fi vorbit de necesităţile fundamentale şi de trăsăturile vieţii lor, aşa cum o concepeau aceşti oameni mici. Mai întîi apărea luminos un

T

Apoi urma un U,

T U;

Apoi P,

TUP;

Pînă cînd în cele din urmă apărea complet, de-a curmezişul cerului, acest mesaj îmbucurător pentru toţi cei care simţeau greutăţile vieţii:

TUPPER: VIN TONIC ŞI ÎNTĂRITOR

Şi apoi, totul dispărea dintr-o dată în noapte, pentru a fi urmat, prin acelaşi procedeu, de o altă necesitate universală:

SĂPUN DE ÎNFRUMUSEŢARE

După cum puteţi observa, nu erau simple produse chimice de curăţat, ci ceva, cum mărturiseau ele, „ideal”; şi apoi, completînd trepiedul existenţei oamenilor mici:

PASTILE GALBENE YANKER

După aceea, nu mai rămînea decît să apară din nou Tupper, în litere de flăcări roşii, de-a curmezişul spaţiului,

T U P P ...

În ceasurile dinaintea zorilor, tînărul Caddles se pare că izbutise să ajungă la liniştea umbroasă din Regent’s Park, unde păşind peste gard se aşezase pe o pantă acoperită cu iarbă, lîngă locul unde se patinează în timpul iernii şi acolo dormise cîteva ceasuri. Iar pe la ora şase dimineaţa, stătea de vorbă cu o femeie murdară de noroi, pe care o găsise dormind într-un şanţ de lîngă Hampstead Heath şi o întreba cu insistenţă ce gîndea ea despre rostul ei în viaţă...

Hoinăreala lui Caddles prin Londra ajunse la capăt în dimineaţa zilei a doua. Căci atunci foamea îl copleşi. El ezită în faţa unei căruţe în care se încărca pîine caldă şi aromitoare, apoi îngenunchie liniştit şi începu jaful. Goli căruţa, în timp ce omul brutarului alerga în căutarea poliţiei, după aceea mîna lui mare pătrunse în prăvălie şi curăţă tejgheaua şi rafturile, în sfîrşit, cu braţele încărcate şi continuînd să mănînce, îşi văzu de drum, căutînd altă prăvălie la care să-şi continue masa. Se întîmplase să fie un sezon de şomaj, cînd hrana era scumpă, iar mulţimea din acel cartier era în stare să simpatizeze chiar şi pe un Uriaş care lua hrana ce o doreau cu toţii. Ei aplaudară a doua fază a mesei lui şi rîseră de strîmbătura sa nedumerită în faţa poliţistului.

— Mi-era foame, zise el cu gura plină.

— Bravo! strigă mulţimea. Bravo!

Apoi, tocmai cînd punea mîna pe a treia brutărie, fu oprit de o jumătate de duzină de poliţişti care îl ciocăneau cu bastoanele în picior.

— Ascultă, frumosule Uriaş, urmează-mă, zise ofiţerul care comanda. Nu-ţi este permis să hoinăreşti departe de casă în acest chip. Vino cu mine să te duc acasă.

Făcură tot ce putură pentru a-l aresta. Mi s-a spus că aveau un camion care îi urma de-a lungul străzilor şi în care erau şiruri de lanţuri şi de parîme de vapoare, care urmau să ţină loc de cătuşe, în cazul unei arestări. Pe atunci n-aveau intenţia să-l ucidă.

— El nu face parte din complot, zise Caterham. Nu vreau să am pe mîini sînge nevinovat.

La început, Caddles nu înţelese importanţa acestor atenţii. Cînd îşi dădu seama, le spuse poliţiştilor să nu fie imbecili şi porni cu paşi mari, lăsîndu-i numaidecît pe toţi în urmă. Brutăriile se aflau pe Harow Road, iar el trecu prin canalul Londrei pînă la St. John’s Wood şi se aşeză acolo într-o grădină particulară, pentru a-şi curăţa dinţii şi pentru a fi în curînd asaltat de o nouă ceată de poliţişti.

— Lăsaţi-mă în pace! mîrîi el şi porni prin grădini, stri- cînd cîteva terenuri şi culcînd la pămînt cîteva garduri, în timp ce poliţiştii îl urmăreau energici, unii prin grădini, alţii pe drum, prin faţa caselor. Unul sau doi dintre ei aveau arme, dar nu făcură uz de ele. Cînd Uriaşul ajunse în Edgware Road, se

putea desluşi altă înfăţişare, altă mişcare în mulţime, iar un poliţist călare trecu peste piciorul lui şi se răsturnă.

— Lăsaţi-mă în pace! zise Caddles, înfruntînd mulţimea care gîfîia. Nu v-am făcut nimic.

În clipa aceea era neînarmat, căci îşi lăsase în Regent’s Park securea adusă de la carieră. Dar acum, sărmanul nenorocit se pare că simţi nevoia unei arme. Se întoarse spre curtea de mărfuri a gării Great Western Railway, smulse stîlpul înalt al unui felinar electric — o măciucă formidabilă pentru el — şi şi-l aruncă pe umăr. Văzînd că poliţia apare din nou pe urmele sale, se întoarse iar pe Edgware Road, spre Cricklewood şi apoi coti brusc către nord.

Merse aşa pînă la Waltham, apoi se întoarse din nou spre vest, după care apucă iar spre Londra, unde ajunse trecînd prin cimitire şi peste creasta din Highgate, pe la amiază, avînd din nou în priviri măreţia oraşului. Se aşeză într-o grădină din apropiere, cu spatele spre o casă care domina întregul oraş. Era extenuat şi avea faţa suptă, iar acum oamenii nu se mai îngrămădeau în jurul său cum făcuseră prima dată cînd venise la Londra, ci îl spionau din grădinile alăturate, iscodindu-l din ascunzişuri. Ştiau acum că lucrurile deveniseră mai grave decît crezuseră ei.

— De ce nu mă lasă ăştia în pace? mormăia tînărul Caddles. Trebuie să mănînc. De ce nu mă lasă ei în pace? Stătea cu faţa întunecată, muşcîndu-şi pumnul şi privind în vale spre Londra. Toată oboseala, supărarea, nedumerirea şi mînia neputincioasă, acumulate de el în cursul acestor rătăciri, ajunseseră la apogeu.

— N-au nici o noimă toate astea! şopti el. N-au nici un înţeles. Şi ei nu vor să mă lase în pace, vor să-mi stea în drum. Şi apoi îşi repetă de mai multe ori: Nu-i nimic! Of! oamenii ăştia mici!

Îşi muşcă pumnul şi mai tare, iar înfăţişarea sa deveni şi mai sumbră.

— Să muncesc la calcar pentru ei, şopti el. Şi toată lumea este a lor! ***Eu*** n-am loc în ea... nicăieri.

Îndată după aceea, cu un spasm de mînie şi de dezgust, văzu uniforma, acum familiară, a unui poliţist călare pe zidul grădinii.

— Lasă-mă în pace! mîrîi uriaşul. Lasă-mă în pace!

— Trebuie să-mi fac datoria! zise micul poliţist, care avea o

faţă albă şi hotărîtă.
— Lasă-mă în pace! Am dreptul să trăiesc ca şi voi. Trebuie să cuget. Trebuie să mănînc. Lasă-mă în pace!
— Asta-i legea, zise micul poliţist, fără să se apropie. Nu noi am făcut legea.
— Nici eu, zise tînărul Caddles. Voi, oamenii mici, aţi făcut toate astea înainte de a mă naşte eu. Voi şi legea voastră! Ce trebuie să fac şi ce trebuie să nu fac. Nimic de mîncare pentru mine, dacă nu muncesc ca un sclav, nici odihnă, nici adăpost, nimic şi îmi spui că...
— Asta nu mă priveşte pe mine, zise poliţistul. N-am venit aici ca să mă cert. Tot ce trebuie să fac este să aplic legea! şi el îşi trecu şi al doilea picior pe deasupra zidului şi păru dispus să coboare. Alţi poliţişti se iviră în spatele lui.
— Luaţi seama... eu nu vă caut ceartă! zise tînărul Caddles, ţinînd strîns în mînă uriaşa sa măciucă de fier, privind palid şi cu degetul său uriaş întins spre poliţist. Eu nu vă caut ceartă. Dar... lăsaţi-mă în pace.
Poliţistul încercă să afişeze un aer calm şi obişnuit, avînd limpede înaintea ochilor tragedia monstruoasă care avea să urmeze.
— Dă-mi proclamaţia! zise el unui tovarăş de-al său nevăzut şi i se înmînă o mică hîrtie albă.
— Lasă-mă în pace! zise Caddles încruntat şi încordîn- du-se, gata de orice.
— Asta vrea să spună, zise poliţistul înainte de a citi, că trebuie să te duci acasă. Să te duci înapoi la carieră. Dacă nu, va fi rău de tine.
Caddles scoase un mîrîit nearticulat.
După ce proclamaţia fu citită, ofiţerul făcu un semn. Patru oameni cu puşti apărură şi luară poziţia de tragere, lîngă zid. Purtau uniforma poliţiei împotriva şobolanilor. La vederea puştilor, tînărul Caddles se mînie. Îşi amintea de înţepăturile puştilor de vînătoare ale fermierilor din Wreckstone.
— Vreţi să trageţi cu astea în mine? întrebă el, arătînd cu degetul şi ofiţerului i se păru că Uriaşului îi e frică.
— Dacă nu te întorci la carieră...
Apoi, într-o clipă, ofiţerul sări zidul şi, la şaizeci de picioare deasupra sa, uriaşul stîlp electric se răsuci în jos ca să-l omoare. Bang, bang, bang, pocniră puştile grele, dar zidul

sfărîmat, solul şi subsolul grădinii, zburară în toate părţile. Mai zbură ceva, ceva care aruncă picături roşii pe una din mîinile unui puşcaş. Trăgătorii se feriră într-o parte şi apoi se întoarseră să tragă din nou. Dar tînărul Caddles, lovit deja de două ori în plin, se răsucise să vadă cine îl lovise atît de puternic în spate. Bang! Bang! Avu viziunea unor case, sere şi grădini, a unor oameni care pîndeau la ferestre şi totul învîrtindu-se înspăimîntător şi misterios. Făcu trei paşi, poticnindu-se, ridică şi lăsă să cadă uriaşa Iui măciucă şi îşi duse mîna la piept. Faţa i se schimonosise de durere.

Ce era asta, fierbinte şi umed, pe mîna sa?...

Un om care privea de la fereastra dormitorului îi văzu faţa, îl zări privind ţintă, cu o grimasă de suferinţă şi plîns, la sîngele de pe mîna sa şi apoi genunchii i se îndoiră şi Uriaşul se prăbuşi la pămînt. Era prima din urzicile uriaşe care cădea smulsă de mîna hotărîtă a lui Caterham şi ultima pe care ar fi bănuit-o el că-i va cădea în mînă.

Capitolul IV

CELE DOUA ZILE ALE LUI REDWOOD

1

Îndată ce Caterham şi-a dat seama că venise momentul smulgerii urzicilor, el luă legea în mînă şi trimise să fie arestaţi Cossar şi Redwood.

Redwood fu găsit uşor. Suferise o operaţie şi doctorii îi interziseseră orice motiv de tulburare, pînă cînd convalescenţa avea să ia sfîrşit. Acum, îi dăduseră drumul. Se dăduse jos din pat tocmai atunci şi stătea într-o încăpere bine încălzită, cu un teanc de ziare în jurul său, citind pentru întîia oară despre agitaţia care se abătuse asupra ţării de cînd venise Caterham la putere şi despre supărările care ameninţau pe Prinţesă şi pe fiul său. Era în dimineaţa zilei cînd murise tînărul Caddles şi cînd poliţistul încercase să-l oprească pe tînărul Redwood din drumul său spre Prinţesă. Ultimele ziare pe care le avea nu-l lăsau pe Redwood să întrezărească decît vag aceste lucruri

iminente. El citea şi recitea cu inima strînsă aceste prime prevestiri ale dezastrului, dîndu-şi seama din ce în ce mai vădit de umbrele morţii fîlfîind în textele citite şi citea aceste texte ca să-şi ocupe gîndurile pînă cînd aveau să sosească veşti noi. Cînd ofiţerii intrară în cameră în urma servitoarei, el îi privi cu nelinişte.

— Credeam că îmi aduci un ziar de seară, zise el. Apoi, ridicîndu-se în picioare şi schimbîndu-şi brusc atitudinea, adăugă: Ce s-a întîmplat?…

După aceea, Redwood nu mai avu nici o ştire despre nimic, timp de două zile.

Ei veniseră cu un vehicul să-l ia, dar cînd constatară că e bolnav, luară hotărîrea să-l lase o zi sau două pînă cînd va putea fi transportat fără pericol, iar casa lui fu luată în stăpînire de poliţie şi transformată într-o închisoare temporară. Era aceeaşi casă în care se născuse Uriaşul Redwood şi în care ***Heracleoforbia*** fusese administrată întîia oară unei fiinţe umane, iar Redwood era acum văduv şi trăia singur în ea de opt ani.

Devenise un om cu părul cărunt, cu o barbă mică şi ascuţită; dar ochii săi căprui mai aveau o privire plină de viaţă. Era slab şi avea glasul domol, dintotdeauna, dar trăsăturile sale aveau acum acel aspect indefinibil pe care îl dă meditaţia asupra unor probleme prea vaste. Pentru ofiţerul care venise să-l aresteze, înfăţişarea lui părea în contrast puternic cu enormitatea crimelor lui.

— Omul ăsta, zise ofiţerul către un subordonat al său, a făcut tot ce a putut ca să răvăşească totul — şi are o faţă de fermier cumsecade, pe cîtă vreme judecătorul Hangbrow, care pune în ordine toate lucrurile, are un cap ca de cîine. Şi apoi manierele lor! Ăsta e politeţea întruchipată, iar celălalt tună şi fulgeră într-una. Ceea ce demonstrează, nu-i aşa, că nu trebuie în nici un caz să te bizui pe aparenţe.

Dar impresia sa asupra acestor calităţi ale lui Redwood fu în curînd spulberată. Mai întîi, ofiţerii îl descoperiră turbulent, pînă cînd dădură a înţelege că era inutil să pună întrebări sau să ceară ziare. Făcură un soi de percheziţie în biroul său şi îndepărtară pînă şi ziarele găsite. Vocea lui Redwood era ridicată şi mustrătoare.

— Dar nu înţelegeţi, zise el de mai multe ori, că este fiul meu,

singurul meu fiu, care se află amestecat în toate acestea. Nu mi-e de ***Hrană,*** ci de fiul meu!

— Aş vrea într-adevăr să vă pot spune ceva, domnule! zise ofiţerul. Dar ordinele noastre sînt stricte.

— Cine a dat aceste ordine? strigă Redwood.

— Ah, ***asta,*** domnule... zise ofiţerul şi se îndreptă spre uşă.

— Se plimbă încolo şi încoace prin odaie, zise al doilea ofiţer, cînd superiorul său veni jos. Asta-i foarte bine. Are să-i mai treacă.

— Sper, zise ofiţerul superior. Adevărul e că n-am văzut mai înainte lucrurile în această lumină, totuşi Uriaşul acela care se plimba cu Prinţesa, ştii, e fiul lui.

Cei doi şi încă un poliţist se uitară unul la altul un timp.

— Atunci îi vine cam greu, spuse al treilea poliţist.

Era limpede acum că Redwood nu înţelesese decît în parte faptul că o cortină de fier se lăsase între el şi lumea exterioară. Poliţiştii îl auziră ducîndu-se la uşă, încercînd clanţa şi smucind încuietoarea, în timp ce glasul ofiţerului care staţiona pe palier îi spunea că toate încercările astea nu-i puteau sluji la nimic. Apoi îl auziră umblînd la ferestre şi văzură pe oamenii de afară privind în sus.

— E zadarnic şi pe-acolo, zise al doilea ofiţer.

După aceea Redwood începu să sune. Ofiţerul superior se duse sus şi-l lămuri cu multă răbdare că nu servea la nimic să sune în felul acesta şi că, dacă acum suna pentru nimic, s-ar putea ca mai tîrziu, cînd va avea nevoie de ceva, să nu mai fie luat în seamă.

— Vă servim cu tot ce este rezonabil, domnule, zise ofiţerul. Dar dacă sunaţi numai în chip de protest, vom fi obligaţi, domnule, să întrerupem legătura.

Ultimele cuvinte pe care le auzi ofiţerul fură strigate cu glas tare de Redwood:

— Dar cel puţin aţi putea să-mi spuneţi dacă fiul meu...

2

În cele din urmă, Redwood rămase să-şi petreacă cea mai mare parte din timp la ferestre.

Dar ferestrele îi ofereau prea puţin din realitatea eveni-

mentelor de afară. Întotdeauna fusese o stradă liniştită, dar în ziua aceea era ***neobişnuit*** de liniştită. Rareori trecea o trăsură sau căruţa vreunui negustor. Din cînd în cînd, se zărea trecînd cîte un pieton — fără însă ca înfăţişarea lui să trădeze ceva din taina evenimentelor sau, alteori, mai trecea cîte un mic grup de copii, o doică sau o femeie plecată după cumpărături — şi aşa mai departe. Veneau din dreapta sau din stînga, dintr-o parte sau cealaltă a străzii, cu un aer exasperant de nepăsare faţă de orice alte griji mai mari decît propriile lor griji; descopereau cu uimire casa păzită de poliţie şi treceau pe partea cealaltă a străzii, unde ramurile mari ale unei hortensii uriaşe atîrnau deasupra trotuarului — şi după aceea oamenii se uitau îndărăt şi arătau casa cu degetul. Din cînd în cînd, cîte un om venea şi punea cîte o întrebare poliţistului, primind un răspuns laconic...

Casele din faţă păreau moarte. O servitoare apăru o dată la fereastra unui dormitor, privind afară şi Redwood se gîndi să-i semnalizeze ceva. Cîtva timp ea privi semnele lui cu interes şi făcu un gest de răspuns, apoi privi brusc peste umăr, se întoarse şi dispăru. Un bătrîn ieşi şchiopătînd de la numărul 37, coborî scările şi se îndepărtă pe dreapta, fără să-şi ridice privirile. Timp de zece minute, singurul ocupant al străzii rămase o pisică...

Cu astfel de evenimente trecu şi dimineaţa aceea interminabilă şi importantă.

Pe la ora douăsprezece începu să se audă gălăgia vînzătorilor de ziare de pe strada alăturată; dar in scurt timp încetă. Contrar obiceiului lor, ei trecură de strada lui Redwood, iar în mintea sa încolţi bănuiala că poliţia păzea capetele străzii. Încercă să deschidă fereastra, dar numaidecît intră în cameră un poliţist...

Orologiul bisericii bătu orele douăsprezece şi, după o prăpastie de timp, ora unu.

Îl amăgiră cu masa.

Înghiţi o îmbucătură şi răvăşi puţin mîncarea, ca să poată fi luată, bău o gură bună de whisky, apoi luă un scaun şi se duse din nou la fereastră. Minutele se întindeau în imensităţi cenuşii şi cîteva clipe probabil că aţipi.

Se trezi cu senzaţia vagă a unor bubuituri îndepărtate. Observă că ferestrele zăngăneau ca sub zguduitura unui cutremur, care dură cîteva minute şi se stinse. Apoi, după un

răstimp de tăcere, zgomotul începu din nou şi după aceea iarăşi se stinse. Îşi închipuia că ar putea să fie doar trecerea unui vehicul greu pe strada principală. Ce altceva putea să fie?...

După cîtva timp, începu să se îndoiască dacă auzise în- tr-adevăr aceste zgomote.

Se porni să discute la nesfîrşit cu el însuşi. La urma urmei, de ce-l ţineau închis? Caterham era de două zile la putere, un răstimp suficient de lung ca să smulgă Urzica. Să smulgă Urzica! Să smulgă Urzica Uriaşă! Acest refren, o dată început, îi cînta în minte şi nu mai voia să-l pă-răsească.

În definitiv, ce putea face Caterham? El era un om re-ligios. Era deci obligat, într-un fel, să nu comită violenţe fără motiv.

Să smulgă Urzica! De pildă, Prinţesa va fi probabil prinsă şi trimisă peste hotare. S-ar putea ca fiul lui să se opună. În acest caz... Dar de ce fusese arestat el? De ce era nevoie să fie ţinut în necunoaşterea unui astfel de fapt? Lucrul acesta îl ducea cu gîndul la altele şi mai grave.

Poate că aveau bunăoară de gînd să-i închidă pe toţi Uriaşii. Vor fi arestaţi cu toţii odată. Se făcuseră aluzii la asta în discursurile electorale. Şi după aceea?

Fără îndoială că puseseră mîna şi pe Cossar.

Caterham era un om religios. Redwood se agăţă de acest lucru. Fundalul gîndurilor sale era o cortină neagră şi pe această cortină trecea fără încetare acelaşi cuvînt, un cuvînt scris cu litere de foc. Şi el lupta necontenit împotriva acestui cuvînt, care mereu începea să fie scris pe cortină şi nu se scria niciodată pînă la capăt.

În cele din urmă, Redwood îl înfruntă. „Masacru!” Acesta era cuvîntul în deplina lui brutalitate.

Nu! Nu! Nu! Era cu neputinţă! Caterham era un om religios, un om civilizat. Pe lîngă aceasta, lucrurile veneau după toţi aceşti ani, după atîtea speranţe!

Redwood sări în picioare. Începu să se plimbe prin odaie. Vorbea cu el însuşi. Striga.

— ***Nu!***

Fără îndoială că omenirea nu era atît de nebună, cu siguranţă că nu! Era imposibil, era de necrezut, nu se putea. La ce ar fi folosit uciderea oamenilor uriaşi, cînd lucrurile deveneau acum gigantice în mod inevitabil? Nu vor putea fi atît de nebuni!

— Trebuie să înlătur o astfel de idee, zise el cu glas tare. Să înlătur o astfel de idee! Absolut!

Se opri brusc. Ce era asta?

Cu siguranţă că ferestrele au zăngănit. Se duse să privească afară, în stradă. Pe partea cealaltă, văzu de îndată confirmarea celor auzite. La fereastra dormitorului de la numărul 35 era o femeie, cu un prosop în mînă, iar la sufrageria de la numărul 37 se vedea un om, în dosul unei glastre uriaşe cu o ferigă hipertrofiată şi amîndoi priveau afară şi în sus, neliniştiţi şi curioşi. Putu vedea acum foarte limpede că şi poliţistul de pe trotuar auzise. Lucrul nu era deci izvorît din imaginaţia sa.

Se întoarse spre încăperea care începea să se întunece.

— Tunuri, zise el.

Rămase pe gînduri.

— Tunuri?

Îi aduseră ceai tare, după cum era obişnuit să bea. Era evident că fusese consultată menajera sa. După ce îl bău, se simţi prea agitat pentru a mai sta la fereastră şi începu să se plimbe prin odaie. Mintea sa deveni mai aptă pentru o gîndire ordonată.

Această încăpere era de douăzeci şi patru de ani odaia lui de

lucru. Fusese mobilată la căsătoria sa şi toate mobilele principale datau de atunci, biroul mare şi complicat, scaunul rotativ, fotoliul din faţa căminului, biblioteca rotativă, cu- tiile de fişe care umpleau colţul cel mai îndepărtat. Covorul persan în culori vii, carpetele şi perdelele mai recente căpătaseră nuanţe mai dulci, de o bogăţie mai potolită, iar bron-zul şi alama străluceau cald în jurul căminului deschis. Lămpile electrice înlocuiseră lămpile de mai înainte; aceasta era principala schimbare a mobilării originale. Dar printre aceste lucruri, legătura sa cu ***Hrana*** lăsase urme abundente. De-a lungul unui perete, deasupra panelului, se înşirau o mulţime de fotografii şi fotogravuri, înrămate în negru, care reprezentau pe fiul său şi pe fii lui Cossar şi alţi copii ai ***Hranei,*** la diferite vîrste şi în diferite împrejurări. Chiar şi chipul inexpresiv al tînărului Caddles îşi avea locul în această colecţie. Într-un colţ se afla un mănunchi de spice de grîu uriaş, de la Cheasing Eyebright şi pe birou se aflau trei măciulii goale de maci, mari cît nişte pălării. Vergelele perdelelor erau tulpini de ierburi. Deasupra căminului se afla, cu rîtul în jos, ţeasta teribilă a unui porc uriaş de Oakham, o sinistră garnitură pentru cămin, cu un vas de porţelan chinezesc în fiecare orbită...

Redwood se îndreptă spre fotografii şi mai ales spre fotografiile fiului său.

Ele îi reamintiră nenumărate lucruri pe care le uitase, despre primele zile ale ***Hranei,*** despre prezenţa timidă a lui Bensington, despre verişoara Jane, despre Cossar şi despre acţiunea nocturnă de la Ferma Experimentală. Aceste lucruri îi reveniră în minte acum, foarte mici, luminoase şi distincte, ca nişte obiecte văzute printr-un telescop, într-o zi însorită. Şi apoi urmară camera uriaşă a copilului, copilăria Uriaşului, primele eforturi ale tînărului Uriaş de a vorbi, primele sale semne vădite de afecţiune.

Tunuri?

Îi năvăli în minte, irezistibil şi copleşitor, gîndul că acolo afară, în afara acestei tăceri blestemate şi a acestui mister, fiul său şi fiii lui Cossar şi toate aceste prime fructe glorioase ale unei ere mai mari luptau, chiar în clipa aceasta. Luptau pentru viaţă! Chiar acum poate că fiul său se afla într-o situaţie groaznică, încolţit, rănit, învins...

Se smulse din faţa acestor tablouri şi începu să se plimbe prin

odaie gesticulînd.

— Nu se poate, strigă el, nu se poate! Nu se poate sfîrşi aşa!... Ce-a fost asta?

Se opri, împietrit.

Ferestrele începură din nou să zăngăne şi apoi urmă o bubuitură — o izbitură puternică, care zgudui casa. Zguduitura păru să dureze un secol. Pe semne că era foarte aproape. O clipă, i se păru că ceva lovise casa deasupra lui; era o lovitură colosală, urmată de un zgomot de geamuri sparte şi apoi o linişte care fu întreruptă în cele din urmă de zgomotul slab, însă desluşit, al unor paşi care alergau jos, în stradă.

Aceşti paşi îl smulseră din rigiditatea sa. Se întoarse spre fereastră şi văzu geamul crăpat şi spart.

Inima îi bătea puternic şi el simţea că se va produce o criză, un eveniment concludent, un deznodămînt. Apoi, din nou, certitudinea că era ţinut închis şi că era neputincios căzu în jurul său ca o cortină!

Nu putu vedea nimic afară, decît că micul felinar electric de pe partea cealaltă nu era aprins; după primul indiciu de alarmă, nu mai putu auzi nimic. Nu putea adăuga nimic pentru a interpreta sau dezlega acest mister, decît că îndată după aceea se produse o strălucire roşie care pîlpîia pe cer, spre sud-est.

Această lumină creştea şi descreştea. Cînd descreştea, el se îndoia dacă o văzuse vreodată crescînd. O dată cu întunericul, se vedea tot mai bine. De aceea deveni faptul predominant în această lungă noapte de aşteptare. Uneori i se părea că avea tremurul unor flăcări care dansau; alteori îşi închipuia că nu era altceva decît reflectarea normală a luminilor serii. Crescu şi descrescu ceasuri întregi şi nu dispăru decît în cele din urmă, cînd fu înecată cu totul de ivirea zorilor. Oare nu cumva asta ar însemna că...? Ce ar putea să însemne? Era aproape sigur că era vreun incendiu, apropiat sau îndepărtat, dar el nu putea nici măcar să spună dacă ceea ce zărise plutind erau fum sau nori. Dar pe la ora unu începuse un licăr de reflectoare către vîltoarea aceea roşiatică, un licărit care continuă în tot restul nopţii. Şi oare asta n-ar putea să însemne, tot aşa, multe lucruri? Ce ar putea să însemne? Ce însemna? Pentru a-şi ocupa mintea, nu avu decît acest cer pătat şi agitat şi ipoteza unei explozii uriaşe. Nu se auziră alte sunete, nici alte zgomote de paşi, nimic altceva decît nişte strigăte care ar fi putut să fie

scoase din gîtlejul unor beţivi aflîndu-se departe...

El nu stinse lumina. Stătu în curentul din dreptul ferestrei sparte — siluetă neagră şi subţire, neliniştitoare pentru ofiţerul care se uită de mai multe ori în odaie şi îl îndemnă să se odihnească.

Toată noaptea Redwood rămase la fereastră, privind norii ciudaţi de pe cer şi numai o dată cu venirea zorilor cedă oboselii şi se întinse pe micul pat ce i-l pregătiseră între masa de scris şi căminul în care abia mai pîlpîia focul, sub craniul uriaş de mistreţ.

3

Treizeci şi şase de ceasuri lungi rămase Redwood sechestrat, închis şi despărţit de marea dramă a celor Două Zile, în timp ce oamenii mici de la începutul Erei Uriaşului luptau împotriva ***Odraslelor Hranei.*** Apoi, deodată, cortina de fier se ridică şi el se trezi chiar în centrul luptei. Această cortină se ridică tot atît de neaşteptat după cum căzuse. Tîrziu, în cursul după-amiezii, el fu atras la fereastră de zgomotul unei trăsuri care se oprise afară. Cineva coborî şi în clipa următoare se afla în faţa lui în odaie un tînăr zvelt de vreo treizeci de ani, ras, îmbrăcat bine şi manierat.

— Domnule Redwood, începu el, aţi fi dispus să mergeţi la domnul Caterham? Are urgentă nevoie de prezenţa dumneavoastră.

— Are nevoie de prezenţa mea!... În mintea lui Redwood izbucni o întrebare pe care nu şi-o putu formula numaidecît. Ezită. Apoi întrebă cu voce sugrumată: Ce i-aţi făcut fiului meu? şi rămase cu răsuflarea tăiată, în aşteptarea răspunsului.

— Fiului dumneavoastră, domnule? Fiul dumneavoastră e bine. Cel puţin aşa ştim noi.

— Bine?

— A fost rănit ieri, domnule. N-aţi auzit?

Redwood îndepărtă cu un gest aceste prefăcătorii. Glasul său nu mai era plin de spaimă, ci de mînie:

— Ştii prea bine că n-am auzit! Ştii prea bine că n-am auzit

nimic!

— Domnul Caterham se temea, domnule… Sînt vremuri tulburi. Cu toţii… au fost luaţi prin surprindere. V-a arestat, domnule, ca să vă scape de vreo primejdie…

— M-a arestat ca să mă împiedice să-l previn sau să-i dau vreun sfat fiului meu. Continuă. Spune-mi ce s-a întîmplat. Aţi reuşit? I-aţi ucis pe toţi?

Tînărul făcu cîţiva paşi spre fereastră, apoi se întoarse.

— Nu, domnule! zise el scurt.

— Ce ai să-mi spui?

— Este o dovadă, domnule, că această luptă nu a fost plănuită de noi. Ei ne-au găsit... cu totul nepregătiţi.

— Vrei să spui...?

— Vreau să spun, domnule, că Uriaşii, într-o anumită măsură, s-au ţinut bine.

Lumea se schimbă pentru Redwood. O clipă, un fel de isteric puse stăpînire pe muşchii feţei şi gîtului său. Apoi îi scăpă un oftat adînc de uşurare. Inima îi bătea puternic de bucurie.

— Uriaşii s-au ţinut bine!

— Au fost lupte teribile... distrugeri grozave. Totul nu-i decît o groaznică neînţelegere... În nordul şi în centrul ţării au fost ucişi Uriaşi... Pretutindeni.

— Mai luptă şi acum?

— Nu, domnule. S-a cerut un armistiţiu.

— Din partea lor?

— Nu, domnule. Domnul Caterham l-a cerut. Totul nu e decît o groaznică neînţelegere. Tocmai de aceea el doreşte să stea de vorbă cu dumneavoastră şi să vă explice punctul său de vedere. Ei insistă, domnule, să interveniţi dumneavoastră...

Redwood îl întrerupse.

— Ştii ce i s-a întîmplat fiului meu? întrebă el.

— A fost rănit.

— Spune-mi! Spune-mi!

— El şi Prinţesa au venit... înainte ca... mişcarea de încercuire a taberei fraţilor Cossar să fie terminată... adăpostul fraţilor Cossar de la Chislehurst. Au venit pe neaşteptate, domnule, păşind peste un desiş de ovăz uriaş, lîngă fluviu şi au dat peste o coloană de infanterie... Soldaţii fuseseră ner- voşi toată ziua şi asta a produs panică printre ei.

— L-au împuşcat?

— Nu, domnule. Au luat-o la fugă. Unii au tras în el... în neştire... împotriva ordinelor.

Redwood făcu un gest de neîncredere.

— Este adevărat, domnule. Nu din cauza fiului dumneavoastră, nu vreau să pretind acest lucru, ci din cauza Prinţesei.

— Da. Asta-i adevărat.

— Cei doi Uriaşi au alergat către tabără, strigînd. Soldaţii fugeau care încotro, apoi unii au început să tragă. Ei spun că l-au văzut clătinîndu-se...

— Vai!

— Da, domnule. Dar noi ştim că nu e rănit grav.

— Cum aşa?

— A trimis un mesaj, domnule, prin care anunţa că se simte bine!

— Pentru mine?

— Pentru cine altcineva, domnule?

Redwood rămase aproape un minut cu braţele încrucişate, gîndindu-se la toate acestea. Apoi indignarea sa găsi glas.

— Pentru că aţi procedat ca nişte smintiţi, pentru că aţi calculat greşit şi aţi dat greş, aţi vrea să mă faceţi să cred că nu sînteţi ucigaşi cu premeditare. Şi de altfel... ceilalţi?

Tînărul privi întrebător.

— Ceilalţi Uriaşi! preciză Redwood.

Tînărul nu se mai prefăcu a nu înţelege. îşi coborî glasul.

— Treisprezece, domnule, sînt morţi.

— Şi alţii sînt răniţi?

— Da, domnule.

— Şi Caterham, izbucni el, vrea să se întîlnească cu mine!... Unde sînt ceilalţi?

— Unii au ajuns în tabăra lor, în timpul luptei, domnule... Se pare că ştiau...

— Desigur că ştiau. Dacă n-ar fi fost Cossar... Cossar e acolo?

— Da, domnule. Şi toţi Uriaşii supravieţuitori sînt acolo... Cei care n-au ajuns în tabără în timpul luptei, s-au dus acolo sau se îndreaptă spre ea acum, în timpul armistiţiului.

— Asta înseamnă, zise Redwood, că sînteţi bătuţi.

— Nu sîntem bătuţi. Nu, domnule. Nu puteţi spune că sîntem bătuţi. Dar fiii dumneavoastră au încălcat regulile războiului. O dată aseară şi acum din nou. După ce atacul nostru a încetat. În după-amiaza asta au început să bombardeze Londra...

— E un act îndreptăţit!

— Au aruncat cu proiectile umplute cu... otravă.

— Otravă?

— Da. Otravă. ***Hrana...***

— ***Heracleoforbia?***

— Da, domnule. Domnul Caterham...

— Sînteţi bătuţi! Cu siguranţă că asta vă dă gata. E Cossar! Ce mai speraţi să faceţi acum? La ce bun să mai faceţi ceva acum? O veţi respira în praful de pe fiecare stradă. La ce bun să mai luptaţi? Regulile războiului, desigur! Şi acum Caterham vrea să mă tragă pe sfoară ca să-l ajut să negocieze. Doamne sfinte, omule! De ce aş veni în ajutorul acestui fanfaron dezumflat? El şi-a jucat rolul... a ucis şi a stricat totul. De ce i-aş veni în ajutor?

Tînărul îl asculta cu un aer de atenţie respectuoasă.

— Fapt este, domnule, îl întrerupse el, că Uriaşii insistă să vă vadă. Nu vor alt ambasador decît pe dumneavoastră. Dacă nu vă duceţi la ei, mi-e teamă, domnule, că va mai fi vărsare de sînge.

— De partea voastră, poate!

— Nu, domnule, de ambele părţi. Lumea s-a hotărît să pună capăt acestui lucru.

Redwood aruncă o privire prin odaie. Ochii i se opriră o clipă asupra fotografiei fiului său. Se întoarse şi întîlni privirea întrebătoare a tînărului.

— Da, zise el în cele din urmă, merg.

4

Întîlnirea cu Caterham se desfăşură cu totul altfel decît o prevăzuse. Îl văzuse pe acest om doar de două ori în viaţă, o dată la un dineu, altă dată în anticamera Camerei Comunelor şi imaginaţia sa îl vedea nu ca pe un om în carne şi oase, aşa cum era, ci ca pe o născocire a ziarelor şi caricaturiştilor, pe Legendarul Caterham, pe Jack, ucigătorul de Uriaşi, Perseu şi aşa mai departe. Realitatea umană a acestei personalităţi veni să răstoarne toate acestea.

Înaintea lui nu se afla chipul din caricaturi şi portrete, ci faţa

trasă şi suptă a unui om obosit şi nedormit, cu albul ochilor îngălbenit, cu cute în jurul gurii. Erau, într-adevăr, aceiaşi ochi căprui deschişi, acelaşi păr negru, profilul acvilin caracteristic marelui demagog, dar mai era ceva care dădea la o parte orice dispreţ şi retorică premeditată. Acest om suferea: suferea puternic; era într-o tensiune enormă. La început îşi luase o atitudine potrivită rolului. Apoi însă, un simplu gest, o uşoară mişcare, îi demonstră lui Redwood că adversarul se menţinea cu ajutorul drogurilor. Îşi duse un deget la buzunarul vestei şi apoi, după ce mai spuse cîteva fraze, renunţă să se mai ascundă şi duse mica pastilă la buze.

În plus, în ciuda greutăţilor care-l apăsau, în ciuda faptului că era vinovat şi că era mai tînăr decît Redwood cu vreo doisprezece ani, acea calitate ciudată a sa, acel aspect (l-am putea numi magnetism al persoanei, în lipsa altui termen mai potrivit) care îi facilitase drumul pînă la această culme a dezastrului, nu-l părăsise încă. Redwood nu se aşteptase nici la asta.

Încă de la început, cel puţin în ce priveşte mersul şi direcţia discuţiei lor, Caterham reuşi aşadar să-l domine pe Redwood. El fu cel care determină caracterul primei părţi a întîlnirii lor, care dădu tonul şi conduse discuţia. Lucrul acesta se petrecu de parcă era ceva foarte firesc. Toate aşteptările lui Redwood se risipiră în prezenţa lui. Îşi strînseră mîinile înainte ca Redwood să-şi aducă aminte că avusese de gînd să evite această familiaritate. Lucid şi stăpîn pe sine, Caterham imprimă încă de la început întrevederii lor caracterul unei căutări de mijloace de scăpare din faţa unei catastrofe comune.

Dacă făcu vreo greşeală, fu doar atunci cînd, uneori, oboseala punea stăpînire pe atenţia sa, sau cînd obişnuinţa întrunirilor publice începea să-l antreneze. Atunci îşi îndrepta corpul — în tot timpul întrevederii cei doi bărbaţi stătură în picioare — şi îşi lua privirile de la Redwood, începînd să se apere şi să se justifice. O dată chiar spuse „Domnilor!”

Dar în general vorbea liniştit, pe îndelete...

Erau clipe cînd Redwood înceta să se mai simtă un interlocutor, cînd devenea un simplu auditor al unui monolog. Devenea spectatorul privilegiat al unui fenomen extraordinar, îşi dădea seama că există o diferenţă specifică între el şi această fiinţă al cărei glas frumos îl învăluia vorbind, vor-bind

într-una. Această minte din faţa sa era pe cît de puternică, pe atît de limitată. Din această energie antrenantă, din această forţă personală, din această invincibilă uitare a anumitor lucruri, se născu în mintea lui Redwood cea mai grotescă şi mai stranie dintre imagini. În loc de un oponent care era o creatură asemănătoare lui, un om care poate fi socotit moralmente responsabil şi căruia poţi să-i adresezi apeluri la raţiune, el îl văzu pe Caterham ca pe altceva, ca pe un monstruos rinocer, un rinocer civilizat, ca să spunem aşa, născut în jungla afacerilor democratice, un monstru cu un avînt irezistibil şi cu o rezistenţă de neînvins. În toată această încurcătură de conflicte zdrobitoare, el era admirabil. Şi apoi? Acest om era o fiinţă grozav de bine adaptată pentru a-şi croi drumul prin mulţimea de oameni. Pentru el, nici o greşeală nu era atît de importantă cît auto-contrazicerea, nici o ştiinţă nu avea atîta însemnătate cît reconcilierea „intereselor”. Realităţile economice, necesităţile topografice, minele abia atinse ale resurselor ştiinţifice nu existau pentru el mai mult decît există drumurile de fier, puştile sau literatura geografică pentru prototipul său animal. Ceea ce exista, erau întrunirile, comitetele electorale şi voturile — mai presus de toate, voturile. El era încarnarea voturilor — a milioane de voturi.

Şi acum, în această mare criză cu Uriaşii răniţi, dar nu bătuţi, acest monstru-vot vorbea.

Era evident că acum chiar el mai avea de învăţat totul. Nu ştia că există legi fizice şi legi economice, cantităţi şi reacţii pe care întreaga omenire, dacă ar vota ***nemine contradicente***[1], n-ar putea să le împiedice şi care nu sînt încălcate decît doar cu preţul distrugerii. El nu ştia că există legi morale care nu pot fi siluite de nici o forţă magică, sau dacă sînt siluite se întorc cu violenţă răzbunătoare. În faţa unui obuz sau a Judecăţii de Apoi, era evident pentru Redwood că acest om s-ar fi adăpostit în spatele vreunui vot contrafăcut al Camerei Comunelor.

Ceea ce preocupa cel mai mult mintea lui Caterham acum nu erau forţele care asediau fortăreaţa acolo, în sud, nu înfrîngerea şi moartea, ci efectul acestori lucruri asupra Majorităţii — realitatea esenţială a existenţei sale. Trebuia să-i învingă pe Uriaşi sau să moară. În nici un caz, el nu-şi pierduse

---

[1] ***nemine contradicente*** — expresie latinească, cu sensul de: fără nici un vot împotrivă. (n. r.)

curajul cu totul. În ceasul acesta al eşecului său cel mai deplin, cu sîngele dezastrelor pe mîini şicu promisiunea îmbelşugată a altor dezastre şi mai îngrozitoare, în faţa destinelor uriaşe ale lumii care-l copleşeau, era capabil să creadă că, folosindu-se de glasul său, explicînd, interpretînd şi răstălmăcind, ar putea să-şi mai redreseze puterea. Fără îndoială că era încurcat şi neliniştit, obosit şi îndurerat, dar numai dacă ar putea să mai reziste, numai dacă ar putea să mai continue să vorbească...

În timp ce Caterham vorbea, lui Redwood i se părea că acesta înaintează şi dă înapoi, că se dilată şi se contractă. Contribuţia lui Redwood în această discuţie era dintre cele mai episodice, redusă la crîmpeie, ca să spunem aşa, aruncate ici-colo. „Toate acestea nu sînt decît prostii”; „Nu”; „N-are nici un rost”; „Atunci de ce aţi început?”

Este îndoielnic dacă ministrul Caterham asculta ce spunea interlocutorul său. În jurul acestor interpolări, discursul lui Caterham curgea de parcă ar fi fost cursul rapid al unei ape în jurul unei stînci. Acest om uimitor stătea pe covorul său oficial, vorbind, vorbind cu o forţă şi o îndemînare enormă, vorbind ca şi cum o pauză în discursul său, în explicaţiile sale, în prezentarea punctelor sale de vedere şi a ideilor sale, a consideraţiilor şi argumentelor, ar îngădui să se nască vreo influenţă antagonistă — o intervenţie orală, singura pe care ar fi putut-o el înţelege. Stătea în picioare, în mijlocul splen-dorilor uşor fanate ale acestei încăperi oficiale, în care, unul după altul, atîţi demnitari se supuseseră credinţei că o anumită putere de intervenţie era controlul creator al unui imperiu.

Cu cît vorbea mai mult, cu atît creştea în Redwood un simţămînt al unei cumplite zădărnicii. Îşi dădea seama oare acest om că în timp ce stătea acolo şi vorbea, întregul univers se mişca, că fluxul invincibil al Creşterii curgea mereu, că mai erau şi alte ore decît orele parlamentare, sau alte arme în mîinile Răzbunătorilor Sîngelui vărsat? Afară, întunecînd întreaga încăpere, o singură frunză de iederă uriaşă bătea, neluată în seamă, în geam.

Redwood deveni dornic de a pune capăt acestui straniu monolog, de a evada spre raţiune şi judecată, spre acea ta-bără asediată, fortăreaţă a viitorului, unde, în chiar nucleul a ceea ce era Mare, fiii săi erau strînşi laolaltă. Pentru acest nucleu

îndurase toată vorbăria. Avea impresia ciudată că dacă acest monolog nu lua sfîrşit, va fi luat pe sus de fluxul vorbelor şi că trebuia să lupte împotriva glasului lui Cater-

ham cum lupţi împotriva unui drog. Sub această vrajă, faptele se schimbau, erau denaturate.

Ce spunea de fapt omul ăsta?

Deoarece Redwood trebuia să le relateze ***Odraslelor Hranei,*** el îşi dădu într-un fel seama că vorbele lui aveau importanţă. Va trebui să asculte şi să-şi păstreze cît va putea mai bine simţul realităţii.

Multe din ce spunea se refereau la vinovăţia celor care vărsaseră sînge. Aceasta era elocventă. Dar nu avea importanţă. Şi pe urmă?

El propunea încheierea unei convenţii.

Propunea ca supravieţuitorii dintre ***Odraslele Hranei*** să capituleze şi să plece undeva, ca să formeze o comunitate a lor proprie. Existau precedente, spunea el.

— Le vom ceda un teritoriu...

— Unde? întrebă Redwood, gata să discute.

Caterham se agăţă de această concesie. Îşi întoarse faţa spre Redwood, iar glasul său scăzu la tonul unei persua- siuni raţionale. Asta se va putea decide. Asta, susţinea el, era o problemă cu totul secundară. Apoi continuă pentru a preciza:

— În afară de ei şi de locul în care vor fi, noi va trebui să avem un control absolut, iar ***Hrana*** şi toate fructele ***Hranei*** vor trebui nimicite...

Redwood se trezi negociind.

— Dar Prinţesa?

— Ea rămîne deoparte.

— Nu, zise Redwood, luptîndu-se să revină pe vechea poziţie. E absurd.

— Să tratăm aceasta mai tîrziu. În orice caz, am căzut de acord că fabricarea ***Hranei*** va trebui oprită...

— N-am căzut de acord cu nimic. N-am spus nimic...

— Totuşi, pe o singură planetă să avem două rase de oameni, una mare şi alta mică! Gîndiţi-vă la ce s-a în- timplat! Gîndiţi-vă că acesta nu e decît un preludiu la ceea ce se va întîmplă, dacă această Hrană va continua să se răspîndească! Gîndiţi-vă la tot ce aţi provocat în lumea asta! Dacă va fi să fie o rasă de uriaşi, care să crească şi să se înmulţească...

— Nu e datoria mea să discut, zise Redwood. Trebuie să mă duc la Fiii noştri. Vreau să mă duc la fiul meu. De aceea am venit la dumneavoastră. Spuneţi-mi exact ce oferiţi.

Caterham răspunse printr-un discurs.

Copiilor Hranei li se va da o mare rezervaţie — în America de Nord sau, poate, în Africa — în care îşi vor putea trăi viaţa după bunul lor plac.

— Dar e absurd, zise Redwood. Mai sînt şi alţi Uriaşi acum, peste hotare. Răspîndiţi prin toată Europa!

— Ar putea să se încheie o convenţie internaţională. Nu este imposibil. De fapt, s-a mai vorbit şi altădată de aşa ceva... Dar în această rezervaţie ei îşi vor putea trăi viaţa, repet, după bunul lor plac. Vor putea face ce vor; vor putea construi tot ce vor. Vom fi bucuroşi chiar dacă vor face lucrări şi pentru noi. Ar putea să fie fericiţi. Gîndiţi-vă!

— Cu condiţia să nu aibă copii.

— Exact. Copii să avem doar noi. Şi astfel, domnule, vom salva lumea, o vom salva cu totul de fructele teribilei dumneavoastră descoperiri. Încă nu este prea tîrziu. Sîntem dornici să procedăm cu blîndeţe. Chiar în acest moment noi ardem şi distrugem locurile în care au căzut ieri obu- zele lor. Noi putem stăvili nenorocirea. Credeţi-mă că o putem stăvili. Dar în acest mod, fără cruzimi, fără ne- dreptăţi...

— Şi presupunînd că Uriaşii nu acceptă?

Pentru prima dată Caterham îl privi pe Redwood drept în faţă.

— Vor fi nevoiţi!

— Nu cred că or să vrea.

— De ce n-ar accepta? întrebă el uluit.

— Şi presupunînd totuşi că nu?

— Ce ar putea să fie, decît război? Nu-i mai putem lăsa să continue. Nu mai putem, domnule. Dumneavoastră, oamenii de ştiinţă, nu aveţi oare de loc imaginaţie? Nu aveţi milă? Nu putem lăsa lumea noastră călcată în picioare de o ceată tot mai mare de astfel de monştri şi de fiinţe monstruoase pe care le-a produs ***Hrana*** dumneavoastră. Nu putem, orice aţi zice! Vă întreb, domnule, ce ar

mai putea să fie decît războiul? Şi ţineţi minte, ceea ce s-a întîmplat e doar un început! A fost numai o încăierare. O simplă chestiune de poliţie. Credeţi-mă, o simplă chestiune de poliţie. Nu vă lăsaţi înşelaţi de perspectivă, de simpla mărime a acestor noi fiinţe. În spatele nostru se află naţiunea... umanitatea. În spatele miilor de oameni care au murit se află milioane. Dacă n-ar fi fost teama de a nu vărsa sînge, domnule, în urma primelor noastre atacuri s-ar fi organizat altele, chiar în acest moment. Fie că putem sau nu să distrugem această ***Hrană,*** cu siguranţă îi putem însă ucide pe Fiii voştri! Vă bizuiţi prea mult pe lucrurile de ieri, pe întîmplările a numai douăzeci de ani, pe o singură bătălie. Nu aveţi simţul mersului inevitabil al istoriei. Eu ofer această convenţie pentru a salva nişte vieţi, nu pentru că asta ar putea schimba cumva sfîrşitul fatal. Dacă credeţi că cele două biete duzini de Uriaşi pot rezista forţelor poporului nostru şi ale celorlalte popoare care vor veni în ajutorul nostru, dacă credeţi că puteţi schimba Umanitatea dintr-o dată, într-o singură generaţie şi să schimbaţi natura şi statura Omului...

El întinse braţul.

— Duceţi-vă acum la ei, domnule! Duceţi-vă să-i vedeţi, ghemuiţi printre răniţii lor, cu tot răul pe care l-au făcut...

Se opri, de parcă l-ar fi zărit pe fiul lui Redwood.

Se făcu o pauză.

— Duceţi-vă la el, zise el.

— Tocmai asta vreau să şi fac.

— Atunci, duceţi-vă numaidecît...

Se întoarse şi apăsă pe butonul unei sonerii; afară, ca un răspuns neîntîrziat, se auzi un zgomot de uşi care se deschideau şi de paşi grăbiţi.

Convorbirea se terminase. Spectacolul luase sfîrşit. Brusc, Caterham păru să se contracte, să se zbîrcească, devenind un om cu faţa galbenă, obosit, de statură mijlocie, între două vîrste. Făcu un pas înainte, ca şi cum ar fi păşit afară dintr-un tablou şi, luîndu-şi înfăţişarea prietenoasă care stă în dosul tuturor conflictelor publice ale rasei noastre, îi întinse mîna lui Redwood.

Ca şi cum ar fi fost ceva de la sine înţeles, Redwood îi strînse mîna pentru a doua oară.

Capitolul V

TABĂRA URIAŞILOR

1

Peste puţină vreme Redwood se afla într-un tren care mergea spre sud, peste Tamisa. Zări imaginea fulgerătoare a rîului care strălucea în lumini şi a fumului care încă se mai ridica din locul unde căzuse obuzul, pe malul de nord şi unde o mulţime uriaşă de oameni fusese organizată pentru a arde locurile unde căzuse ***Heracleoforbia.*** Malul sudic era întunecat şi chiar străzile, din cine ştie ce motiv, nu erau luminate; tot ceea ce se vedea mai desluşit erau contururile turnurilor înalte de observaţie şi siluetele întunecate ale clădirilor şi şcolilor; după cîteva minute de cercetare, el se întoarse cu spatele la fereastră şi se adînci în gînduri. Nu avea nimic de văzut sau de făcut pînă cînd nu-i va vedea pe Fiii săi...

Era obosit de încordarea ultimelor două zile; i se părea că însăşi emotivitatea sa era epuizată, dar înainte de a pleca se redresase bînd o cafea tare şi gîndurile sale alergau acum limpezi. Îi treceau prin cap multe lucruri. Recapitulă, dar acum în lumina faptelor împlinite, felul în care ***Hrana*** pătrunsese şi se răspîndise în lume.

„Bensington credea că ar putea să fie o hrană exce- lentă pentru copii!” îşi zise el, cu un zîmbet uşor. Apoi îi veniră în minte, parcă ar fi fost încă vii, îndoielile sale groaznice după ce se apucase să i-o dea propriului său fiu. De atunci, întinzîndu-se neîncetat, în ciuda eforturilor oamenilor de a o împiedica, ***Hrana*** se răspîndise în întreaga lume. Şi acum?

— Chiar dacă îi omoară pe toţi, şopti Redwood, lucrul e înfăptuit.

Secretul fabricării ei era cunoscut pretutindeni. Asta fusese opera sa. Plante, animale, o mulţime de copii îndureraţi vor conspira în mod irezistibil pentru a forţa lumea să revină din nou la ***Hrană,*** oricare ar fi fost rezultatul luptei prezente.

— Lucrul e înfăptuit, zise el, întorcîndu-se mereu cu gîndul, în

ciuda împotrivirii sale, la soarta prezentă a ***Odraslelor*** şi a fiului său. Îi va găsi oare epuizaţi de efortu-rile luptei, răniţi, înfometaţi, la un pas de înfrîngere, sau îi va afla încă plini de curaj şi speranţă, pregătiţi pentru conflictul şi mai sinistru de mîine?... Fiul său era rănit! Dar îi trimisese un mesaj!

Gîndul i se întoarse la întrevedea cu Caterham.

Fu trezit din meditaţie de oprirea trenului în gara Chislehurst. Recunoscu locul, după uriaşul turn de obser-vaţie împotriva şobolanilor care se înălţa pe Camden Hill şi după şirul de cucute uriaşe, înflorite, care mărgineau drumul...

Secretarul particular al lui Caterham veni la el din celălalt vagon şi îi spuse că la o jumătate de milă mai departe linia ferată fusese distrusă şi că restul călătoriei va fi făcut într-un automobil. Redwood coborî pe un peron luminat doar de o lanternă de mînă şi măturat de briza răcoroasă a nopţii. Liniştea acestei suburbii părăsite, înconjurată de păduri şi îngropată în vegetaţie (căci toţi locuitorii se refugiaseră la Londra o dată cu izbucnirea conflictului din ajun) deveni deodată impresionantă. Însoţitorul său îl făcu să coboare scările pînă la locul unde aştepta un automobil cu farurile aprinse — singurele lumini ce se vedeau — îl dădu în grija şoferului şi îi ură drum bun.

— Veţi face tot ce veţi putea pentru noi! zise el, imitînd manierele stăpînului său, în timp ce dădea mîna cu Redwood.

Redwood se înfăşură în grabă, ca să nu-i fie frig şi porniră în noapte. După un moment de linişte, automobilul porni uşor şi iute, coborînd panta gării. Coţiră pe cîteva străzi, trecură pe o alee de case, apoi şoseaua se întinse dreaptă înaintea lor. Motorul duduia cu cea mai mare viteză şi noaptea neagră zbura pe lîngă ei. Totul era scufundat în întuneric sub cerul înstelat şi întreaga lume se ghemuia misterios şi dispărea fără nici un sunet. Nici o adiere nu clintea copacii de pe marginea drumului; căsuţele palide şi pustii de pe fiecare parte, cu ferestrele lor negre şi neluminate, îi aminteau de o procesiune tăcută de cranii. Şoferul de lîngă el era un om tăcut, sau silit să tacă de condiţiile călătoriei lor. La întrebările scurte ale lui Redwood răspundea monosilabic şi morocănos. Spre sud, de-a curmezişul cerului, razele reflectoarelor se mişcau fără zgomot; ele păreau singurele dovezi de viaţă în toată această lume părăsită din jurul maşinii care gonea.

Drumul era acum mărginit pe fiecare parte de porumbi uriaşi, care îl făceau foarte întunecos şi de iarbă înaltă şi buruieni uriaşe, de urzici uriaşe, înalte cît copacii, ale căror siluete se desluşeau întunecoase pe deasupra capetelor lor. Dincolo de Keston ajunseră la poalele unui deal şi şoferul încetini. Pe coamă el opri. Motorul pufăi şi rămase apoi tăcut.

— Acolo, zise el şi degetul său mare din mîna înmă- nuşată arătă o formă nedesluşită, în faţa ochilor lui Redwood.

În depărtare se profila pe cer o mare măgură de pămînt, de pe vîrful căreia porneau lumini de reflectoare. Aceste raze mergeau într-o parte şi în alta, peste nori şi peste ţinutul deluros din jurul lor, ca şi cum ar fi descris nişte incantaţii misterioase.

— Nu ştiu dacă... zise şoferul în cele din urmă şi se văzu limpede că-i era teamă să continue drumul.

Îndată, un reflector coborî de pe cer asupra lor, se opri de parcă ar fi tresărit, îi cercetă; era o lumină orbi- toare, abia atenuată de cîteva tulpini de ierburi monstruoase care le stăteau în faţă. Îşi duseră mîinile înmănuşate la ochi, încercînd să privească pe sub ele şi să înfrunte această lumină.

— Mergem mai departe, zise Redwood după cîteva clipe.

Şoferul avea încă îndoieli; încercă să şi le exprime, dar nu mai spuse altceva decît:

— Nu ştiu dacă...

În cele din urmă, îşi făcu curaj.

— Să pornim, zise el şi îşi puse din nou maşina în mişcare, urmărit cu insistenţă de ochiul acela de lumină.

Mult timp, lui Redwood i se păru că nu mai erau pe pămînt, ci că treceau cu viteză trepidantă printr-un nor luminos. Maşina duduia, iar şoferul — ascultînd de nu ştiu ce impuls nervos — claxona mereu.

Trecură în umbra binevenită a unui drum adîncit în- tr-o vale şi pe lîngă cîteva case, şi apoi ieşiră din nou în lumina aceea orbitoare. Pe o anume distanţă, drumul se întindea gol de-a curmezişul unei dune şi ei păreau că atîrnă deasupra imensităţii. Din nou se ridicară ierburi uriaşe în jurul lor, trecînd în goană şi rămînînd în urmă. Apoi, pe neaşteptate, chiar lîngă ei se înălţă silueta unui Uriaş, luminat puternic de reflector în partea de jos, partea de sus a corpului ridicîndu-se întunecată spre cer.

— Hei, voi de colo! strigă el, opriţi! Drumul nu duce mai departe... Dumneata eşti, tată Redwood?

Redwood se ridică în picioare şi scoase un strigăt nedesluşit drept răspuns, apoi Cossar apăru pe drum lîngă el, strîngîndu-i amîndouă mîinile în mîinile sale şi trăgîndu-l jos din maşină.

— Ce-i cu fiul meu? întrebă Redwood.

— E foarte bine, zise Cossar. Lui nu i-au făcut nici o rană serioasă.

— Şi băieţii dumitale?

— Bine. Sînt bine cu toţii. Dar am luptat pentru asta.

Uriaşul îi spunea ceva şoferului. Redwood se dădu la o parte în timp ce maşina cotea şi apoi deodată Cossar dispăru, totul dispăru şi el rămase cîtva timp într-un întuneric absolut. Lumina urmărea maşina care se întorcea pe creasta dealului Keston. El privi micul vehicul îndepărtîndu-se în cercul alb de lumină. Făcea un efect ciudat, de parcă nu s-ar fi mişcat maşina, ci numai cercul de lumină. Un pîlc de tulpini uriaşe de soc, distruse de lupte, apărură pentru cîteva clipe şi fură înghiţite din nou de noapte... Redwood se întoarse iarăşi spre silueta nedesluşită a lui Cossar şi îi strînse mîna.

— Am fost ţinut închis şi lipsit de veşti, zise el. Două zile întregi!

— Noi i-am bombardat cu Hrană, zise Cossar. Evident! Treizeci de lovituri. Ei!

— Vin din partea lui Caterham.

— Ştiu! şi el rîse cu amărăciune. Presupun că vrea să se reabiliteze.

2

— Unde-i fiul meu? întrebă Redwood.

— E foarte bine. Uriaşii aşteaptă mesajul dumitale.

— Da, dar fiul meu...

Trecu împreună cu Cossar de-a lungul unui tunel înclinat care fu luminat pentru o clipă de o lumină roşie, apoi deveni din nou întunecat şi ieşiră îndată în groapa uriaşă de adăpost pe care o făcuseră Uriaşii.

Prima impresie a lui Redwood fu aceea a unei arene enorme, mărginite de pereţi foarte înalţi şi cu solul aglomerat de tot felul de lucruri. Totul era întunecat, în afară de reflexele trecătoare ale reflectoarelor care stăteau de strajă şi se răsuceau neîncetat pe deasupra capului şi de o lumină roşie care pîlpîia într-un colţ îndepărtat, unde doi Uriaşi lucrau în mijlocul unui vacarm metalic. De cîte ori trecea raza de lumină, ochii săi putură vedea, profilate pe cer, contururile familiare ale atelierelor şi hambarelor în care se jucaseră copiii lui Cossar. Parcă atîrnau acum pe creasta falezei, răsucite şi sfărîmate în chip straniu de obuzele bombardamentului lui Caterham. Se întrezăreau acolo sus tunuri imense, lîngă care erau grămezi de cilindri enormi, probabil muniţii. Pretutindeni în spaţiul întins dedesubt erau împrăştiate formele unor maşini mari şi nişte mormane misterioase. Uriaşii apăreau şi dispăreau printre aceste mase şi în lumina nesigură din jur; erau nişte siluete mari, însă proporţionate cu lucrurile printre care se mişcau. Unii munceau activ, alţii stăteau întinşi, ca şi cum ar fi căutat să adoarmă, iar unul din apropiere, al cărui trup era bandajat, stătea întins pe o litieră rudimentară făcută din crengi de pin şi cu siguranţă dormea. Redwood privi cu atenţie la aceste forme întunecate; ochii săi urmăreau orice siluetă care se mişca.

— Unde-i fiul meu, Cossar?

Atunci îl zări.

Fiul său stătea aşezat la umbra unui perete uriaş de oţel. Se înfăţişa ca o formă neagră, pe care Redwood o recunoscu numai după postură — căci trăsăturile nu i se puteau desluşi. Stătea cu bărbia în palmă, ca şi cum ar fi fost obosit sau pierdut în gînduri. Lîngă el, Redwood descoperi silueta Prinţesei, doar o bănuială întunecată a prezenţei ei şi apoi, pe cînd revenea licărirea roşie din colţul îndepărtat, îi văzu o clipă faţa pe care se citea o infinită bunătate. Stătea în picioare, privind în jos spre iubitul ei, cu mîna rezemată de peretele de oţel. Părea că-i şopteşte ceva.

Redwood ar fi vrut să se ducă la ei.

— Imediat! zise Cossar. Mai întîi, mesajul dumitale.

— Da, zise Redwood, dar…

Se opri. Fiul său îşi ridicase acum privirile şi vorbea cu Prinţesa, dar cu vocea prea scăzută ca să poată fi auzit. Tî-

nărul Redwood îşi ridică faţa şi fata se apleacă spre el, privind în lături înainte de a vorbi.

— Dar dacă sîntem bătuţi... se auzi glasul şoptit al tînărului Redwood.

Ea tăcu şi licărirea roşie făcu să i se vadă ochii strălucind de lacrimi reţinute. Se apleacă şi mai mult spre el şi îi vorbi şi mai încet. Era ceva atît de intim şi cald în purtarea lor, în vocile lor scăzute, încît Redwood, Redwood care nu se gîndise timp de două zile întregi la nimic altceva decît la fiul său, se simţi acolo un intrus. Se opri brusc. Poate pentru prima dată în viaţă îşi dădea seama că mult mai mult poate să însemne un fiu pentru tatăl său, decît un tată pentru fiul său; îşi dădu seama de predominanţa deplină a viitorului asupra trecutului. Între aceste două fiinţe nu era loc pentru el. Rolul său se isprăvise. El se întoarse spre Cossar, în clipa cînd îşi dădu seama de aceasta. Privirile lor se întîlniră. Glasul său avea un accent de tristă hotărîre.

— Îmi voi rosti mesajul chiar acum, zise el. După aceea... va fi destul timp.

Groapa era atît de enormă şi aglomerată, încît Redwood trebui să străbată un drum lung şi întortocheat pînă la locul de unde le putea vorbi tuturor.

Împreună cu Cossar, parcurse un drum care cobora în pantă abruptă, trecînd pe sub o arcadă de maşini care se întrepătrundeau şi ajunse într-un pasaj adînc ce trecea de-a curmezişul fundului gropii. Acest pasaj, larg şi gol şi totuşi relativ îngust, conspira împreună cu toate din jurul său pentru a-i spori lui Redwood sentimentul propriei sale micimi. El avea acum impresia că se afla într-o trecătoare excavată. Sus, deasupra capului, despărţite de el prin ziduri de întuneric, reflectoarele se roteau luminînd formele strălucitoare care se mişcau dintr-o parte în alta. Acolo sus, glasuri uriaşe strigau unul către celălalt, chemînd pe Uriaşi să se adune în Consiliul de Război, să audă condiţiile trimise de Caterham. Trecătoarea se înclina tot mai mult, spre negre imensităţi, spre umbre şi mistere şi lucruri de neconceput, spre care Redwood se îndrepta încet, cu paşi şovăielnici, iar Cossar — cu paşi plini de siguranţă...

Redwood era preocupat de gînduri.

Cei doi oameni pătrunseră într-un întuneric desăvîrşit, iar

Cossar îl apucă de mînă pe însoţitorul său. Erau siliţi acum să meargă încet.

Redwood simţi nevoia să vorbească.

— Toate acestea, zise el, sînt stranii.

— Uriaşe! zise Cossar.

— Stranii. Şi e straniu de asemeni că sînt stranii pentru mine... eu, care sînt, într-un fel, începutul tuturor acestor lucruri. Este...

Se opri, luptîndu-se pentru a-şi găsi cuvintele şi făcînd un gest nevăzut spre peretele înalt.

— Nu m-am gîndit la asta mai înainte. Am fost ocupat şi anii au trecut. Dar aici văd... E o nouă generaţie, Cossar, cu emoţii noi şi nevoi noi. Toate acestea, Cossar...

Cossar văzu acum gestul său nelămurit spre lucrurile din jurul lor.

— Toate acestea înseamnă tinereţe.

Cossar nu-i dădu nici un răspuns şi paşii săi neregulaţi continuară să răsune.

— Nu este tinereţea ***noastră,*** Cossar. Ei îşi iau răspunderea asupra lor. Încep cu propriile lor emoţii, cu propriile lor experienţe, cu propriile lor mijloace. Noi am făcut o lume nouă şi ea nu mai e a noastră. Acest spaţiu întins...

— Eu am făcut planurile, zise Cossar, apropiindu-şi faţa de faţa lui Redwood.

— Dar acum?

— Ah! L-am dat fiilor mei.

Redwood putu simţi gestul mîinii pe care nu o vedea.

— Tocmai asta este. Cu noi s-a terminat... sau aproape.

— Mesajul dumitale!

— Da. Şi apoi...

— S-a terminat cu noi.

— Ei bine...?

— Desigur, noi sîntem în afară de toate acestea, noi doi, bătrînii... zise Cossar, cu tonul său obişnuit de bruscă mînie. Desigur. Evident. Fiecare la timpul său. Şi acum... începe vremea lor. E foarte bine. Ca o echipă de excavatori. Ne facem treaba şi plecăm. Înţelegi? Pentru asta există moartea. Ne epuizăm micii noştri creieri şi micile noastre emoţii şi apoi acest lot începe din nou. Din nou, la nesfîrşit! E foarte simplu. Ce ţi se pare ciudat?

Se opri spre a-l călăuzi pe Redwood la nişte trepte.
— Da, zise Redwood, dar ai senzaţia...
Îşi lăsă fraza neterminată.

— Pentru asta există Moartea, îl auzi pe Cossar insistînd în spatele său, cum ar putea să fie altfel? Pentru asta există moartea.

3

După cîteva urcuşuri şi ocolişuri, dădură dc o platformă ieşită în afară, de pe care se putea vedea întreaga întindere a gropii Uriaşilor şi de unde Redwood se putea face auzit de întreaga adunare. Uriaşii se şi adunaseră jos şi în jurul său, la diferite niveluri, pentru a asculta mesajul pe care-l va rosti el. Fiul cel mai mare al lui Cossar stătea pe zidul care împrejmuia groapa, observînd împrejurimile luminate de reflectoare, căci se temeau de o violare a armistiţiului. Lucrătorii de la aparatul uriaş din colţ stăteau în lumina acestuia; erau aproape goi; priveau spre Redwood, dar supravegheau din cînd în cînd turnarea fierului, neputînd-o părăsi. Redwood văzu toate aceste forme apropiate în lumina nedesluşită, care pîlpîia, iar pe cele mai îndepărtate le zări şi mai vag. Totul apărea şi apoi dispărea din nou în grotele întunericului profund. Căci aceşti Uriaşi nu aveau în groapă mai multă lumină decît cea strict necesară, ca să poată fi gata să zărească orice atac s-ar fi lansat asupra lor din întunericul înconjurător.

Dar cîte o licărire întîmplătoare de lumină făcea să se vadă cîte un grup de siluete înalte şi puternice, Uriaşii din Sunderland îmbrăcaţi în plăci de metal aşezate una peste alta, iar alţii — în piele, în ţesături de frînghii sau de sîrme de metal, în funcţie de condiţia socială a fiecăruia. Stăteau jos sau în picioare, printre maşini şi arme tot atît de puternice ca şi ei, ţinînd mîna rezemată pe ele, iar feţele tuturor, cînd apăreau şi dispăreau în lumină, aveau privirile pline de o hotărîre neclintită.

Redwood făcu un efort să înceapă, dar nu reuşi. Apoi, pentru o clipă, faţa fiului său fu luminată de o izbucnire a flăcărilor, faţa fiului său privind spre el, pe cît de tandră, pe atît de hotărîtă; văzînd-o, el îşi găsi glasul care să ajungă pînă la toţi, dar adresîndu-se parcă, pe deasupra abisului, fiului

său.

— Vin din partea lui Caterham, zise el. M-a trimis la voi să vă spun condiţiile pe care le oferă.

Se opri.

— Ştiu că sînt condiţii imposibile, acum că vă văd strînşi aici laolaltă; sînt condiţii imposibile, dar vi le-am adus, pentru că doream să vă văd pe toţi... şi pe fiul meu. Încă o dată... doream să-l văd pe fiul meu...

— Spune-le condiţiile, zise Cossar.

— Iată ce vă oferă Caterham: vrea să vă separaţi şi să părăsiţi această ţară!

— Unde?

— Nu ştie. Vag, undeva în lume, vi se va rezerva o regiune întinsă... Va trebui să nu mai fabricaţi ***Hrana,*** să nu aveţi copii, să vă trăiţi viaţa în felul vostru, şi apoi se va sfîrşi totul pentru totdeauna.

Se opri.

— Asta-i tot?

— Asta-i tot.

Urmă o mare tăcere. Întunericul care îi învăluia pe Uriaşi părea că priveşte îngîndurat spre el.

Îşi simţi cotul atins şi îl văzu pe Cossar întinzîndu-i un scaun — un fragment ciudat de mobilă de păpuşi în această îngrămădire de obiecte imense. Se aşeză picior peste picior, îşi apucă cu nervozitate gheata şi se simţi mic, sfios, expus tuturor privirilor şi plasat într-o împrejurare absurdă.

Apoi, auzind un glas, uită de sine.

— Aţi auzit, Fraţilor! zise glasul din umbră.

— Am auzit, răspunse alt glas.

— Şi răspunsul, Fraţilor?

— Pentru Caterham?

— Este: ***nu!***

— Şi atunci?

Se făcu o tăcere de cîteva secunde. Apoi un glas zise:

— Aceşti oameni au dreptate. Din punctul lor de ve- dere, aşa este. Au avut dreptate să ucidă tot ce creştea mai mare decît rasa lor, animale şi plante şi tot felul de fiinţe mari care se dezvoltau. Au avut dreptate să încerce să ne masacreze. Au dreptate acum să spună că nu trebuie să ne căsătorim între noi. Din punctul lor de vedere, au drep- tate. Ei ştiu şi este timpul

să ştim şi noi, că nu poţi să ai pigmei şi uriaşi laolaltă în aceeaşi lume. Caterham a spus

asta limpede, de mai multe ori... Lumea este sau a lor, sau a noastră.

— Acum nu mai sîntem nici cincizeci, zise altul, şi ei sînt milioane nenumărate.

— Se poate să fie şi aşa. Dar lucrurile sînt aşa cum am spus.

Apoi un răstimp se lăsă tăcere.

— Atunci, va trebui să murim?

— Doamne fereşte!

— Sau ei?

— Nici.

— Dar asta spune şi Caterham! El vrea să ne trăim viaţa, să murim unul cîte unul, pînă cînd va rămîne unul singur şi în cele din urtnă va muri şi acesta, iar ei vor tăia toate plantele şi ierburile uriaşe, vor ucide toate fiinţele uriaşe, vor arde urmele ***Hranei,*** ne vor pune capăt pentru totdeauna nouă şi ***Hranei.*** Atunci mica lume de pigmei va fi în siguranţă. Ei vor continua, în siguranţă, să-şi trăiască mica lor viaţă de pigmei, să comită fapte bune de pigmei şi cruzimi de pigmei; ar putea să atingă chiar şi un fel de epocă de aur a pigmeilor... să pună capăt suprapopulării, să făurească o cetate mondială în care să practice artele lor de pigmei, adorîndu-se unii pe alţii, pînă cînd Pămîntul va începe să se răcească...

Într-un colţ, o placă de fier căzu cu zgomot de tunet pe pămînt.

— Fraţilor, ştim ce avem de făcut.

Într-o licărire de lumină venită de la reflectoare, Redwood văzu feţele tinere şi serioase întorcîndu-se spre fiul său.

— Este uşor acum să fabricăm ***Hrana.*** Ne va fi uşor să fabricăm ***Hrana*** pentru toată lumea.

— Vrei să spui, frate Redwood, zise un glas din întuneric, că oamenii mici vor trebui să mănînce ***Hrana?***

— Ce altceva avem de făcut?

— Noi nu sîntem nici cincizeci, iar ei sînt multe milioane.

— Dar le-am ţinut piept.

— Pînă acum.

— Dacă va vrea Dumnezeu, le vom mai ţine încă piept.

— Da. Dar gîndeşte-te la morţi!

Un alt glas continuă:

— Cei morţi! zise el. Gîndeşte-te la cei care nu s-au născut încă...

— Fraţilor, se auzi glasul tînărului Redwood, ce putem face decît să ne luptăm cu ei şi, dacă îi batem, să-i facem să mănînce ***Hrana?*** Nu au altceva de făcut acum decît să mănînce ***Hrana.*** Să presupunem că renunţăm la menirea noastră şi că săvîrşim nebunia asta pe care o propune Caterham! Să presupunem că am putea! Să presupunem că renunţăm la acest lucru măreţ care se frămîntă în noi, că respingem acest lucru pe care părinţii noştri l-au făcut pentru noi, pe care tu, tată, l-ai făcut pentru noi şi că trecem, cînd va veni vremea, la decădere şi nimicnicie! Ce va fi atunci? Oare lumea aceasta mică a lor va fi cum a fost înainte? E drept, ei pot lupta împotriva acestei mă-reţii din noi, care sîntem copiii oamenilor, dar o vor putea cuceri ei? Chiar dacă vor putea să ne distrugă pe toţi, ce va fi atunci? Îi va salva asta? Nu! Căci măreţia este răspîndită peste tot, nu numai în noi, nu numai în ***Hrană,*** ci în ţelul tuturor lucrurilor. Este în natura tuturor lucrurilor, face parte din spaţiu şi timp. A creşte neîncetat, de la prima la ultima fiinţă, aceasta e legea vieţii. Ce altă lege ar putea să existe?

— Să ajuţi pe alţii?

— Ca să crească. Tot ca să crească...

— Vor lupta din răsputeri să ne învingă, zise un glas.

Iar altul:

— Ei şi?

— Vor lupta, zise tînărul Redwood. Dacă refuzăm aceste condiţii, nu mă îndoiesc că vor lupta. Sper că vor lupta deschis. La urma urmei, dacă ne oferă pacea, va fi doar ca să ne prindă mai uşor pe nepregătite. Să nu ne amăgim, fraţilor; într-un fel sau altul, ei vor lupta. Războiul a început şi trebuie să luptăm pînă la capăt. Dacă am fi nechibzuiţi, ne-am da seama în curînd că am trăit doar ca să le făurim arme mai bune împotriva copiilor noştri şi a rasei noastre. Pînă acum, a fost doar începutul unei bătălii. Întreaga noastră viaţă va fi o bătălie. Unii dintre noi vor fi ucişi în bătălie, alţii vor fi înlăturaţi. Nu va fi o victorie uşoară, va fi o victorie care pe jumătate va însemna pentru noi înfrîngere. Fiţi siguri de asta. Ce importanţă are? Să păstrăm doar un petec de pămînt, să lăsăm în urma noastră o ceată care se va înmulţi neîncetat şi care va lupta atunci cînd noi nu vom mai fi!

— Şi mîine?

— Vom împrăştia ***Hrana;*** vom satura lumea cu ***Hrană.***

— Dar dacă ei se vor supune condiţiilor?

— Condiţiile noastre sînt ***Hrana.*** Nu se poate ca cei mici şi cei mari să trăiască împreună într-un compromis oricît de perfect. Este sau una, sau alta. Ce drept au părinţii să spună: copilul meu nu va trebui să fie mai luminat decît am fost eu, nu va trebui să crească mai mult decît am crescut eu? Sînteţi de aceeaşi părere, Fraţilor?

Murmure de aprobare îi dădură răspunsul.

— Să le-o dăm şi copiilor care vor fi femei, ca şi copiilor care vor fi bărbaţi, zise un glas din întuneric.

— Chiar aşa... ca să fie mamele unei noi rase...

— Dar în generaţia următoare vor trebui să fie şi mari şi mici, zise Redwood, cu ochii aţintiţi asupra feţei fiului său.

— Mai multe generaţii. Iar cei mici vor stînjeni pe cei mari şi cei mari vor oprima pe cei mici. Aşa va trebui să fie, tată.

— Va fi deci un conflict.

— Conflicte nesfîrşite. Neînţelegeri nesfîrşite. Toată viaţa este astfel făcută. Cei mari şi cei mici nu se pot înţelege între ei. Dar în fiecare copil născut din om, tată Redwood, mocneşte o sămînţă de măreţie... în aşteptarea ***Hranei.***

— Atunci, trebuie să mă duc la Caterham şi să-i spun...

— Vei sta cu noi, tată Redwood. Răspunsul nostru va fi trimis la Caterham în zori.

— El spune că va lupta...

— Aşa să fie, zise tînărul Redwood, iar fraţii săi răspunseră cu un murmur aprobator.

— ***Fierul aşteaptă,*** strigă un glas şi cei doi uriaşi care lucrau în colţul îndepărtat începură un ciocănit ritmic, care alcătuia o muzică gigantică, acompaniind această scenă. Metalul strălucea mult mai puternic decît pînă acum şi Redwood putu vedea acum tabăra mai limpede ca înainte. Văzu spaţiul dreptunghiular în toată întinderea sa, cu uriaşele maşini de război pregătite pentru luptă. Mai departe, la un nivel mai ridicat, se înălţa casa fraţilor Cossar. În jurul său se aflau tinerii uriaşi, imenşi şi frumoşi, strălucind în zalele lor, în toiul pregătirilor pentru a doua zi. Vederea lor făcu să-i crească inima. Aveau o sprinteneală atît de plină de forţă! Erau atît de înalţi şi graţioşi! Erau atît de siguri în mişcări! Printre ei se afla

fiul său şi prima dintre femeile uriaşe, Prinţesa…

Îi veni în minte cel mai ciudat contrast, o amintire despre Bensington, amintire vie şi minusculă — Bensington, cu mîna prin puful moale al acelui prim pui uriaş, stînd în încăperea aceea a lui, convenţional mobilată şi privind cu îndoială pe deasupra ochelarilor săi în timp ce verişoara Jane trîntea uşa…

Asta se întîmplase parcă ieri, de fapt acum douăzeci şi unu de ani.

Apoi deodată, o îndoială stranie puse stăpînire pe el, i se părea că acest loc şi ambianţa gigantică din jurul său erau doar ţesătura unui vis; că visa şi într-o clipă se va trezi, pentru a se vedea din nou în odaia sa de lucru, Uriaşii fiind masacraţi, ***Hrana*** suprimată, iar el însuşi ţinut prizonier. De fapt ce altceva era viaţa, decît să fii ţinut mereu închis, mereu prizonier! Asta era culminaţia şi sfîrşitul visului său. Se va trezi în mijlocul luptelor şi vărsărilor de sînge, pentru a vedea că ***Hrana*** sa nu fusese decît cea mai nebunească dintre închipuiri, iar speranţele şi credinţa sa într-o lume mai mare care va veni nu vor fi mai mult decît un văl colorat, întins pe o mlaştină de putreziciune fără fund. „Micimea” invincibilă!…

Atît de puternic şi profund fu acest val de descurajare, această previziune de deziluzie iminentă, încît sări în picioare. Îşi apăsă pumnii pe ochi şi rămase astfel un moment, temîndu-se să-i deschidă din nou şi să-şi vadă visul deja risipit.…

Glasul copiilor uriaşi care îşi vorbeau unii altora alcătuia un murmur care comanda melodia răsunătoare a fierarilor. Valul său de îndoială se risipi. Auzi glasurile uriaşilor; auzi mişcările lor în jurul său. Era real, cu siguranţă că totul era real — la fel de real ca şi faptele duşmănoase! Ba şi mai real, căci aceste lucruri mari sînt lucruri ce vor veni, iar micimea, bestialitatea şi infirmitatea oamenilor sînt lucruri care se duc. Deschise ochii.

— Gata! strigă unul din cei doi fierari şi amîndoi îşi aruncară ciocanele la pămînt.

Un glas răsună de deasupra lor. Fiul lui Cossar, stînd pe zidul uriaş de pămînt, începu acum să le vorbească tuturor.

— Nu vrem să înlăturăm de pe lume pe oamenii mici, zise el, pentru ca noi, care nu sîntem decît cu o treaptă mai sus de micimea lor, să stăpînim lumea pe vecie. Pentru ***această treaptă*** luptăm noi şi nu pentru noi înşine… Sîntem aici,

Fraţilor, dar în ce scop? Pentru a servi scopul care a fost insuflat vieţilor noastre. Nu luptăm pentru noi înşine, căci noi nu sîntem decît mîinile şi ochii momentani ai Vieţii Lumii. Aşa ne-ai învăţat, tată Redwood. Prin noi şi prin oamenii mici Raţiunea priveşte şi învaţă. De la noi, prin cuvînt, prin naştere şi prin fapte, el va trebui să treacă spre o existenţă şi mai măreaţă. Acest pămînt nu este un loc de odihnă; acest pămînt nu este un loc de joacă, căci altfel, într-adevăr, ar trebui să ne punem gîtul sub cuţitul oamenilor mici, neavînd un drept de a trăi mai mare decît al lor. Şi ei, în schimb, ar putea să cedeze în faţa furnicilor şi a verminei. Noi nu luptăm pentru noi înşine, ci pentru creştere, creşterea care continuă neîncetat. Mîine, fie că trăim sau murim, creşterea va învinge prin noi. Aceasta este legea Raţiunii din totdeauna… A creşte în afara acestor crăpături şi goluri, în afara acestor umbre şi tenebre, în măreţie şi lumină! Mai mari, zise el, vorbind rar şi hotărît, mai mari, Fraţii mei! Şi apoi şi mai mari. Să creştem la nesfîrşit… Să creştem… Pînă cînd Pămîntul nu va mai fi decît o treaptă… Pînă cînd spiritul îşi va fi nimicit orice teamă şi se va întinde… Îşi aruncă braţele spre cer — acolo!

Glasul său tăcu. Raza albă a unuia din reflectoare se răsuci şi o clipă căzu asupra lui, lăsîndu-l să se vadă gigantic, cu mîinile îndreptate spre cer.

O clipă el străluci, cu privirile aţintite fără teamă spre adîncul înstelat, îmbrăcat în zale, tînăr şi puternic, hotărît şi calm. Apoi lumina trecu şi el rămase doar o siluetă uriaşă şi neagră profilată pe cerul înstelat, o siluetă uriaşă şi neagră care ameninţa cu un gest puternic bolta celestă cu întreaga ei mulţime de stele.

OAMENI CA ZEII

C A R T E A Î N T Î I A

IRUPŢIA PĂMÎNTENILOR

Capitolul I

DL. BARNSTAPLE ÎŞI IA O VACANŢĂ

1

Dl. Barnstaple avea nevoie urgentă de o vacanţă dar nu avea nici cu cine, nici unde să se ducă.

Era un om al sentimentelor fireşti, care-şi iubea familia atît de mult, încît îi ştia pe dinafară toate tainele, însă cînd era covîrşit de vreo stare de surmenaj, ca acum, această familie îl plictisea cumplit. Cei trei fii ai săi, care erau cu toţii în plină creştere, dădeau impresia că se lungesc şi se fac tot mai mari de la o zi la alta şi stăteau mereu pe scaunele pe care tocmai voia el să se aşeze; puneau stăpînire pe pianul lui mecanic; umpleau casa de rîsete zgomotoase şi răguşite, în urma unor glume de nereprodus; întrerupeau flirturile inocente ale oamenilor maturi, deşi ele constituiseră pînă atunci una din principalele lui consolări pe lumea asta; îl bateau la tenis; se luptau în joacă pe paliere şi coborau în goană pe scări, sărind cîte două şi trei trepte o dată şi făcînd o gălăgie imensă. Pălăriile lor erau pretutindeni. Toţi trei veneau tîrziu la micul dejun. Se duceau la culcare în fiecare seară, explodînd într-o furtună de mugete, cam aşa: „Hau, hau, hau — bum!”. Iar mamei lor se pare că lucrul acesta îi plăcea. Îl costau mulţi bani toţi trei, fără să mai ia în seamă faptul că şi toate preţurile crescuseră, cu excepţia veniturilor d-lui Barnstaple. Iar cînd el rostea la masă cîteva adevăruri evidente despre dl. Lloyd George[1] sau făcea cea mai mică încercare să ridice tonul

---

[1] ***Lloyd George*** (1863—1944) — om de stat englez, şef al partidului liberal. (n.r.)

conversaţiei peste nivelul persiflărilor frivole, atenţia lor se risipea ostentativ...

Sau cel puţin părea ostentativ.

Dl. Barnstaple dorea foarte mult să plece departe de familia sa, într-un loc unde să se poată gîndi la diferiţii ei membri, cu mîndrie şi cu afecţiune calmă, fără să fie tulburat de ei!...

Mai dorea să scape, tot aşa, pentru o bucată de vreme, de dl. Peeve. Pînă şi străzile deveneau pentru el un chin, nu mai era în stare să vadă nici un ziar, ba nici chiar un afiş de ziar. Îl obseda teama unui gen de distrugere economică şi financiară, care ar face ca un război mondial să nu pară decît o simplă catastrofă incidentală. Şi asta fiindcă el era subeditorul şi un adevărat factotum al „Liberalului”, organul bine cunoscut al celor mai deprimante aspecte ale gîndirii avansate, iar pesimismul invariabil al d-lui Peeve, şeful său, îl infecta şi pe el din ce în ce mai mult. La început, se simţise în stare să-i opună d-lui Peeve o anume rezistenţă, rîzînd pe ascuns de melancolia acestuia, împreună cu ceilalţi membri ai redacţiei, dar acum nu mai existau alţi membri ai redacţiei, deoarece dl. Peeve îi concediase pe toţi, într-o criză de deprimare financiară. Acum, în mod practic, nimeni nu mai scria cu regularitate pentru „Liberalul”, afară de dl. Barnstaple şi dl. Peeve. Aşa încît dl. Peeve putea să facă ce voia cu dl. Barnstaple. Stătea ghemuit în fotoliul său de patron, cu mîinile în buzunarele pantalonilor şi făceau consideraţii pesimiste asupra tuturor lucrurilor, uneori cîte două ceasuri în şir. Înclinaţia firească a d-lui Barnstaple era modesta sa speranţă şi credinţă în progres, însă dl. Peeve susţinea cu tărie că credinţa în progres era demodată — cu cel puţin şase ani — şi că cea mai luminoasă speranţă care rămăsese liberalismului era aceea a unei cît mai apropiate Judecăţi de Apoi. Iar după ce-şi termina manuscrisul despre ceea ce personalul redacţional — cînd exista un personal redacţional — obişnuia să numească indigestie săptămînală, dl. Peeve pleca şi-l lăsa pe dl. Barnstaple să alcătuiască restul ziarului pentru săptămîna următoare.

Chiar şi în vremuri obişnuite ar fi fost destul de greu de trăit laolaltă cu dl. Peeve; dar vremurile nu erau obişnuite, ba dimpotrivă, erau pline de întîmplări neplăcute, care făceau foarte plauzibile melancolicele lui previziuni. Marele ***lock-out***[1]

---

[1] ***Lock-out*** — închiderea întreprinderilor de către patroni, pentru a preveni

al cărbunelui continua de o lună şi părea să prevestească ruina comercială a Angliei; fiecare dimineaţă aducea din Irlanda vestea unor noi violenţe, de neiertat şi de neuitat; o secetă prelungită ameninţa recoltele întregii lumi; Liga Naţiunilor, de la care dl. Barnstaple aşteptase lucruri mari în zilele măreţe ale preşedintelui Wilson, nu era decît o inutilitate melancolică şi plină de satisfacţie de sine; pretutindeni se năşteau conflicte, pretutindeni domnea lipsa de raţiune; şapte optimi ale lumii păreau să se scufunde în haosul cronic al descompunerii sociale. Chiar şi fără dl. Peeve ar fi fost greu să te ridici împotriva faptelor.

Dl. Barnstaple nu mai nutrea într-adevăr speranţe şi pentru astfel de oameni speranţa este solventul esenţial, fără care viaţa nu se poate digera. Speranţele lui se agăţaseră totdeauna de liberalism şi de generozitatea efortului liberal, dar acum omul începea să creadă că liberalismul n-avea să facă vreodată altceva decît să stea ghemuit, cu mîinile în buzunare, bombănind ursuz contra activităţii unor oameni mai vulgari însă mai energici, ale căror sforţări îndărătnice aveau să ducă inevitabil lumea la pieire.

Acum dl. Barnstaple suferea zi şi noapte pentru toată lumea. Noaptea chiar mai mult decît ziua, căci somnul începuse să-l părăsească. Era obsedat de dorinţa cumplită de a scoate el singur un număr al „Liberalului”, schimbîndu-l complet după plecarea d-lui Peeve, prin eliminarea întregului material dispeptic, a invectivelor mizerabile şi goale împotriva unor greşeli, a dezvăluirii nenorocirilor şi cruzimii, a exagerării greşelilor simple, naturale şi omeneşti ale d-lui Lloyd George, a apelurilor la lordul Grey, la lordul Robert Cecil, la lordul Lansdowne, la Papă, la regina Ana sau la împăratul Frederic Barbarossa (tema asta se schimba de la o săptămînă la alta), ridicîndu-se şi dînd glas şi formă tinerelor aspiraţii ale unei lumi renăscute, spre a umple numărul ziarului cu... Utopia! Să le spună cititorilor uimiţi ai „Liberalului”: iată lucrurile care trebuie făcute; iată lucrurile pe care le vom face! Ce lovitură ar fi pentru dl. Peeve la micul său dejun de duminică! Cel puţin o dată, prea uimit pentru ca secreţiile stomacului său să devieze de la deprinderea normală, poate că ar fi în stare să digere o asemenea masă!

---

o grevă iminentă; este o expresie uzuală engleză. (n. r.)

Dar acesta era cel mai nebunesc dintre visuri. Existau cei trei tineri Barnstaple acasă şi era necesar din partea lui să se gîndească la felul cum să le asigure o cale cinstită în viaţă. Şi oricît de frumos ar fi fost acest vis, dl. Barnstaple păstra convingerea foarte neplăcută că el nu va fi destul de dibaci pentru a-l putea realiza. În orice caz, el simţea că nu va face decît să încurce lucrurile...

Se putea s-o nimerească şi mai rău. „Liberalul” era un ziar sumbru, dezolant, lipsit de generozitate, însă oricum nu era nici un ziar josnic sau pervers.

Cu toate acestea, spre a evita izbucnirea dezastruoasă, se impunea în mod categoric ca dl. Barnstaple să scape pentru cîtva timp de dl. Peeve. O dată sau de două ori îl şi contrazisese. Oricînd se putea isca o ceartă. Primul pas spre o scăpare de dl. Peeve era, fără îndoială, consultarea unui doctor. Deci, dl. Barnstaple se duse la doctor.

— Nervii îmi scapă de sub control, zise dl. Barnstaple. Mă simt îngrozitor de neurastenizat.

— Chiar şi suferi de neurastenie, zise doctorul.

— Mă înspăimîntă munca de fiecare zi.

— Ai nevoie de o vacanţă.

— Credeţi că am nevoie de o schimbare a mediului?

— Cît se poate mai completă.

— Îmi puteţi recomanda vreun loc unde să mă duc?

— Unde vrei să te duci?

— Nicăieri în mod special. Credeam că-mi puteţi recomanda ceva...

— Orice loc care te atrage... Du-te acolo. Să nu faci nimic care să-ţi influenţeze înclinaţiile momentului.

DI. Barnstaple plăti doctorului suma de o guinee şi, înarmat cu atari instrucţiuni, se pregăti să-l anunţe pe dl. Peeve, atunci cînd avea să se ivească prilejul, despre boala sa şi despre absenţa sa absolut necesară.

2

Cîtva timp, acest proiect de vacanţă fu doar un nou adaos la cantitatea de griji şi aşa excesivă a d-lui Barnstaple. Hotă- rîrea plecării îl punea în faţa a trei probleme, în aparenţă de

nerezolvat: cum să plece? unde să plece? — şi, deoarece dl. Barnstaple era unul din acei oameni care se plictisesc foarte repede de propria lor tovărăşie — cu cine să plece? Licărirea unui plan ascuns lumină tristeţea candidă care devenise în ultimul timp dispoziţia obişnuită a d-lui Barnstaple. De altfel nimeni nu dădea prea multă atenţie dispoziţiilor d-lui Barnstaple.

Un lucru devenise foarte limpede în mintea lui. Despre această vacanţă nu trebuia să sufle acasă niciun cuvînt. Dacă d-na Barnstaple ar afla, el ştia exact ce avea să se întîmple. Cu un aer de devoţiune competentă, ea avea să ia asupră-şi întreaga sarcină. „Trebuie să ai o vacanţă plăcută” avea să spună ea, alegînd vreo staţiune îndepărtată şi scumpă din Cornwall sau Scoţia sau Brittany, cumpărînd un întreg echipament, iar în ultima clipă venindu-i ideea să-i umfle bagajele cu felurite pachete incomode şi dîndu-i pe cap şi pe cei trei băieţi. Probabil avea să aranjeze cu unul sau două grupuri de cunoştinţe să vină şi ele în acelaşi loc, „pentru a însufleţi vacanţa”. Dacă aveau să vină şi aceste cunoştinţe, cu siguranţă că aveau să-şi aducă cu ele şi cele mai rele laturi ale firilor lor, transformîndu-se în nişte oameni obositori şi agasanţi. Nici un fel de conversaţie, în schimb nesfîrşite rîsete silite, nenumărate jocuri... O, nu!

Dar cum să plece un om în vacanţă, fără ca soţia lui să afle? În orice caz, va trebui să-şi facă geamantanul şi să-l scoată în secret afară din casă...

Cea mai mare speranţă a d-lui Barnstaple, din punctul său de vedere, era că avea un mic automobil. Lucru firesc deci ca acest automobil să joace un rol important în planu- rile sale secrete. El părea să-i ofere mijlocul cel mai lesnicios de a pleca, convertea totodată răspunsul posibil la întrebarea „unde?” dintr-un loc fix şi definit în ceea ce matematicienii numesc, mi se pare, un loc geometric. Şi avea, acest mic animal, ceva atît de sociabil, încît, într-o măsură slabă, totuşi perceptibilă, răspundea şi la întrebarea „cu cine?” Era o maşină cu două locuri, cunoscută în familie sub numele de Baia de Picioare şi Muşchetarul Colman. După cum sugerează aceste nume, era o maşină scundă, deschisă, de culoare galbenă. Dl. Barnstaple o folosea pentru a se duce de la Syden- ham la birou, pentru că nu consuma decît un gallon la trei-zeci şi trei de mile şi deci era

mult mai ieftină decît un abonament de tren. În timpul zilei, ea stătea în curte, sub fereastra biroului. La Sydenham ea locuia într-un şopron, a cărui singură cheie o avea dl. Barnstaple. Pînă acum el reuşise să-i împiedice pe băieţi s-o conducă ori s-o desfacă în bucăţi. Uneori, d-na Barnstaple îl ruga s-o transporte prin Sydenham după cumpărături, deşi de fapt maşinuţa asta nu-i plăcea, căci o expunea prea mult elementelor naturii şi o umplea de praf, răvăşindu-i şi părul. Prin toate cîte le făcea posibile şi prin toate de care îl scutea, mica maşină era evident mijlocul cel mai nimerit pentru vacanţa de care dl. Barnstaple avea atîta nevoie. De altfel, d-lui Barnstaple îi şi plăcea să-şi conducă automobilul. Conducea foarte prost, însă cu multă grijă; cu toate că uneori maşina se oprea şi refuza să meargă mai departe, ea nu făcea, sau cel puţin pînă acum nu făcuse ca multe alte lucruri din viaţa d-lui Barnstaple, care mergeau spre răsărit, cînd el întorcea cîrma spre apus. Aşa încît ea îi dădea o senzaţie plăcută de stăpîn.

În cele din urmă, dl. Barnstaple se hotărî cu multă repeziciune. Ocazia i se ivi pe neaşteptate. Joia era ziua sa de tipografie — şi el veni acasă joi seara îngrozitor de istovit. Vremea se menţinea, cu încăpăţînare, caldă şi secetoasă. Această secetă era cu atît mai neliniştitoare, cu cît prevestea foamete şi mizerie pentru jumătate de glob. Iar Londra era în plin sezon, elegantă şi surîzătoare. Era un an şi mai stupid decît 1913, marele an al tangoului, care, în lumina evenimentelor ulterioare, era socotit de dl. Barnstaple drept cel mai stupid an din istoria lumii. Ziarul „Star” aducea lotul său obişnuit de ştiri proaste, pe marginea spaţiului liber care mai rămînea de la informaţiile sportive şi mondene. Luptele continuau între ruşi şi polonezi şi de asemeni în Irlanda, Asia Mică, la frontierele Indiei şi în Siberia de Răsărit. Se mai produseseră trei crime îngrozitoare. Minerii erau încă fără lucru, iar personalul feroviar ameninţa cu o mare grevă. În tren nu se găsiseră decît locuri în picioare şi plecarea fusese întîrziată cu douăzeci de minute.

Găsi un bilet în care soţia sa îi arăta că verii ei de la Wimbledon îi telegrafiaseră că se prezentase o ocazie neaşteptată de a asista la partida de tenis de acolo, partidă în care juca ***mademoiselle*** Lenglen şi toţi ceilalţi campioni şi că plecase împreună cu băieţii şi nu se va întoarce decît tîrziu. Le

va prinde bine pentru stilul lor de joc, spunea ea, să vadă o partidă de tenis de prima clasă. De asemenea, seara aceea era seara liberă a servitorilor. Nu se supăra dacă era lăsat singur acasă? Servitorii îi vor lăsa o cină rece înainte de a pleca.

Dl. Barnstaple citi resemnat acest bilet. În timp ce-şi lua cina îşi aruncă ochii asupra unei broşuri ce i-o trimisese un prieten chinez, de unde se vedea cum japonezii distrugeau în chip deliberat ceea ce mai rămăsese din civilizaţia şi cultura Chinei.

Abia cînd se aşeză, după cină, să-şi fumeze pipa în grădiniţa din spatele casei, îşi dădu seama ce însemna pentru el să fie lăsat singur acasă.

Apoi, deodată, deveni foarte activ şi telefonă d-lui Peeve, comunicîndu-i verdictul doctorului, îi arătă că treburile de la „Liberalul” erau într-o situaţie care permitea ca el să le părăsească şi îşi obţinu concediul. După aceea se duse în dormitor şi împachetă în grabă cîteva lucruri ce urma să le ia cu el, într-un geamantan vechi a cărui lipsă nu va fi observată imediat şi îl puse în portbagajul maşinii. După aceea îşi petrecu o parte din timp scriindu-i soţiei sale o scrisoare pe care o puse cu grijă în buzunarul de la piept.

Apoi încuie garajul maşinii şi se întinse într-un şezlong din grădină, cu pipa şi cu o carte plină de idei interesante despre falimentul Europei, astfel încît să aibă un aer cît se poate de inocent cînd se va întoarce familia acasă.

Cînd veni soţia sa, el îi spuse într-o doară că are senzaţia unei neurastenii şi că aranjase pentru a doua zi să se ducă la Londra să consulte un medic de specialitate.

D-na Barnstaple ar fi dorit să-i aleagă ea medicul, dar el scăpă şi de asta, spunîndu-i că trebuia să ţină seama de părerea lui Peeve şi că Peeve insista să se ducă la doctorul pe care de fapt el îl şi consultase. Şi cînd d-na Barnstaple spuse că, după părerea ei, cu toţii aveau nevoie de o vacanţă, el se mulţumi să scoată un mormăit care nu-l angaja cu nimic.

În acest fel, dl. Barnstaple putea să plece de acasă fără întîrziere, cu toate bagajele necesare pentru o vacanţă de cîteva săptămîni, fără să trezească vreo opoziţie de neînvins. Plecă în dimineaţa următoare spre Londra. Circulaţia pe drum era animată şi veselă, însă cîtuşi de puţin stînjenitoare. În Camberwell, călătorul coti pe Şoseaua Nouă şi se îndreptă spre Oficiul Poştal de la capătul şoselei Vauxhall Bridge. Acolo se opri. Era înspăimîntat, dar în acelaşi timp încîntat de ceea ce făcea. Intră la Oficiul Poştal şi trimise o telegramă soţiei sale. ***„Doctorul Pagan”,*** îi telegrafia el, ***„recomandă nevoie urgenta — singurătate — odihnă. Plec regiunea Lacurilor să mă refac. Prevăzînd luat geamantan — lucruri. Scrisoarea urmează.”***

Ieşi, se căută prin buzunare, scoase şi puse la cutie scrisoarea pe care o scrisese cu atîta grijă cu o seară înainte. Era

scrisă în mod deliberat, neciteţ, pentru a da impresia neurasteniei ajunsă într-o fază acută. Doctorul Pagan, explica el, ordonase o vacanţă imediată şi sugerase ca dl. Barnstaple „să rătăcească undeva, spre nord”. Va face mai bine să întrerupă orice scrisori pentru cîteva zile sau chiar vreo săptă- mînă. Nu trebuia să-şi dea osteneala să scrie, decît dacă se va întîmpla ceva rău. Nici o veste nu va fi binevenită. Dacă odihna îi va fi asigurată, totul va fi bine. De îndată ce va avea o adresă oarecare pentru scrisori, el o va telegrafia, dar numai lucrurile foarte urgente trebuie să-i fie comunicate.

După aceea îşi reluă locul în automobil, cu o senzaţie de libertate pe care n-o mai încercase de la prima vacanţă din anii de şcoală. Se îndreptă spre Şoseaua Mare de Nord, dar în îmbulzeala circulaţiei din colţul de lîngă Hyde Park îl lăsă pe poliţist să-l întoarcă spre Knightsbridge; apoi, în locul unde drumul spre Bath se desparte de cel spre Oxford, un camion care închidea circulaţia îl făcu să apuce pe primul. Acest lucru n-avea prea mare importanţă. Orice drum ducea ***Undeva,*** aşa că putea să se îndrepte mai tîrziu şi spre Nord.

3

Era una din acele zile însorite, caracteristice marii secete din 1921. Aerul nu era cîtuşi de puţin înăbuşitor. Plutea o răcoare potrivită cu dispoziţia d-lui Barnstaple, făgăduindu-şi aventuri foarte plăcute. Speranţele începuseră să-i revină. Ştia că e pe un drum care îl ducea în afara tuturor lucrurilor — deşi n-avea încă cea mai mică bănuială cît de mult avea să-l ducă în afara lucrurilor. O mică aventură putea să realizeze dacă se oprea numaidecît la vreun han ca să mănînce ceva; dacă avea să se simtă prea singur pe drum, putea să ia pe cineva în maşină şi să stea de vorbă. Nu era greu să ia pe cineva în maşină, pentru că atît timp cît era oricum întors cu spatele spre Sydenham şi spre birourile „Liberalului”, nu avea importanţă în ce direcţie va merge.

Ceva mai departe de Slough fu depăşit de un enorm automobil cenuşiu de turism. Asta îl făcu să tresară, gata să piardă controlul volanului. Maşina cea mare se apropiase de el fără zgomot şi cu toate că, după vitezometrul său puţin cam

nesigur, el mergea cu douăzeci şi şapte de mile pe oră, ea trecuse pe lîngă el într-o clipită. Putuse observa atunci că pasagerii maşinii erau trei domni şi o doamnă. Stăteau cu toţii încordaţi îndărăt, ca şi cum s-ar fi interesat de ceva care îi urmărea. Trecuseră prea repede pentru ca el să observe alt-ceva decît că doamna era excepţional de frumoasă şi că domnul cel mai apropiat de el avea o faţă bătrînicioasă, de pitic.

Înainte de a-şi putea reveni din furtuna acestei treceri, o maşină sforăind ca un saurian preistoric îl avertiză că va fi din nou depăşit. Iată cum îi plăcea d-lui Barnstaple să fie depăşit: prin negociere. El încetini, părăsi orice pretenţie la mijlocul drumului şi făcu gesturi de încurajare cu mîna. O limuzină mare, cu mersul lin şi iute, profită de permisiunea sa de a folosi cele vreo treizeci şi ceva de picioare de drum liber din dreapta sa. Ducea o încărcătură mare de bagaje dar, în afară de un domn tînăr, cu monoclu, care stătea lîngă şofer, nu mai văzu nici un alt pasager. Maşina dispăru după o cotitură a drumului, pe urmele primului turism.

Chiar şi o Baie de Picioare mecanică nu suportă să fie depăşită în acest chip trufaş, într-o dimineaţă luminoasă, pe drum deschis. Acceleratorul d-lui Barnstaple fu apăsat şi ma-şina sa ajunse la cotitură cu zece mile pe oră mai repede decît mergea de obicei. Văzu însă înaintea sa drumul gol.

Într-adevăr, găsi că drumul din faţa lui era prea pustiu. Şoseaua se întindea drept înainte, pe o distanţă cam de o treime de milă. În stînga era un gard viu scund, bine tăiat, cîţiva copaci, nişte cîmpuri întinse, cîteva căsuţe, un pîlc de plopi ceva mai departe şi, la o distanţă mai mare, Castelul Windsor. Spre dreapta erau alte cîmpuri largi, un mic han şi, în fund, un şir de coline scunde şi împădurite. O trăsătură personală a acestui peisaj domol era un panou de reclamă al unui hotel de pe malul rîului, de la Maidenhead. În faţă se zărea cum tremură aerul de căldură şi se vedeau două sau trei vîrtejuri mici de praf care se răsuceau în spirală de-a lungul drumului. Nu se vedea nici o urmă a automobilului cenuşiu de turism şi a limuzinei.

D-lui Barnstaple îi trebuiră aproape două secunde ca să-şi dea seama deplin de ciudăţenia acestui fapt. Nici în dreapta şi nici în stînga nu exista vreun drum lăturalnic, pe care să fi putut dispare cele două automobile. Şi dacă apucaseră să

treacă pe după cotitura din depărtare, atunci fără îndoială că merseseră cu o viteză de două sau trei sute de mile pe oră!

Dl. Barnstaple avea minunatul obicei ca, ori de cîte ori avea vreo îndoială, să încetinească viteza. El o încetini şi acum. Merse cu o viteză de aproape cincisprezece mile pe oră, privind cu gura căscată la peisajul gol din jur, în căutarea unei explicaţii a acestei dispariţii misterioase. Curios era că nu avea de loc senzaţia că l-ar paşte şi pe el vreo primejdie.

Deodată însă maşina sa păru să se lovească de ceva şi derapă. Derapă într-o parte cu atîta putere, încît pentru cîteva clipe dl. Barnstaple îşi pierdu capul. Nu putu să-şi amintească ce trebuia să facă atunci cînd automobilul derapează. Îşi aduse aminte vag că trebuia să cotească în direcţia în care derapează automobilul, dar nu putu să-şi dea seama, din cauza emoţiei, în ce direcţie derapa maşina.

Mai tîrziu îşi aminti că în clipa aceea auzise un zgomot. Era exact acelaşi zgomot, produs de acumularea maximă a unei presiuni, ascuţit ca ruperea unei corzi de vioară, pe care îl auzi la sfîrşitul — sau începutul — stării de inconştienţă de sub anestezie.

I se păru că se răsuceşte spre gardul viu de pe partea dreaptă a drumului, dar acum văzu că drumul se întindea din nou în faţa lui. Atinse acceleratorul şi apoi încetini şi opri. Opri cu o uimire fără margini.

Acesta era un drum cu totul diferit de cel pe care se aflase cu jumătate de minut mai înainte. Tufişurile de pe margine se schimbaseră, copacii se schimbaseră, Castelul Windsor dispăruse şi — ca o modestă compensaţie — marea limuzină se vedea din nou. Stătea pe marginea drumului, cam la două sute de metri mai departe.

Capitolul II

SUBLIMUL DRUM

1

Cîtva timp, atenţia d-lui Barnstaple fu împărţită în mod inegal între limuzină, ai cărei pasageri tocmai coborau şi decorul din jurul său. Acesta din urmă era într-adevăr atît de straniu şi frumos, încît micul grup din faţă începu să capete oarecare importanţă în ochii săi — bineînţeles însă numai ca un grup de oameni care împărtăşeau admiraţia şi uimirea lui şi puteau deci să-l ajute a-şi lămuri şi împrăştia nedumerirea ce-l copleşise.

Drumul însuşi, în loc să fie o adunătură de bolovani şi de noroi îmbibat cu gudron, cu suprafaţa acoperită de pietriş, praf şi excremente de animale, cum sînt de obicei şoselele englezeşti, era ca de sticlă, neted pe alocuri ca o apă liniştită, iar în alte părţi lăptos opalescent, presărat cu fîşii de culori dulci ori strălucind îmbelşugat de fulgi aurii, încrustaţi în el. Avea o lărgime de vreo doisprezece metri. De fiecare parte era mărginit de cîte o fîşie de verdeaţă, o iarbă de o gingăşie cum dl. Barnstaple nu mai văzuse vreodată (şi el era un cosaş expert şi un mare admirator al peluzelor de iarbă); iar mai departe se afla un strat larg de flori. În locul unde dl. Barnstaple se oprise, cu gura căscată, în automobilul său, şi cam la treizeci de metri în fiecare direcţie, acest strat era plin de flori albastre dintr-un soi neobişnuit de „nu-mă-uita”. Apoi culoarea era întreruptă de un număr din ce în ce mai mare de spice înalte, de o albeaţă imaculată, care înlocuia treptat albastrul. De partea cealaltă a drumului, spice de acelaşi fel erau amestecate cu nişte plante cu păstăi, tot atît de străine d-lui Barnstaple; ele se revărsau într-o gamă de culori, de la albastru, mov şi purpuriu pînă la stacojiul cel mai intens. Dincolo de această spumă de flori bogat colorate se întindeau mari păşuni, pe care păşteau vite de culoare palid-gălbuie. Trei din ele, aflate mai aproape, pesemne cam speriate de apariţia bruscă a d-lui Barnstaple, rumegau şi îl priveau cu ochi blînzi şi gînditori. Aveau coarne lungi şi cute mari de piele sub gît, ca vitele din sudul Europei şi din India. De la aceste creaturi blînde, ochii d-lui Barnstaple se îndreptară spre un şir lung de copaci în formă de flăcări, spre o colonadă albă şi aurie şi spre un lanţ de munţi înveşmîntaţi în zăpadă, care se zăreau în depărtare. Cîţiva nori albi, înalţi, pluteau pe un cer de un albastru orbitor. Dl. Barnstaple fu

deosebit de impresionat de văzduhul de o limpezime uimitor de suavă.

În afară de vaci şi de micul grup de oameni care stătea lîngă limuzină, dl. Barnstaple nu zări nici o altă fiinţă. Auto- mobiliştii stăteau liniştiţi şi priveau în jurul lor. Sunetul unor voci plîngăreţe ajunse pînă la el.

O pîrîitură din spate îi atrase atenţia d-lui Barnstaple. La marginea drumului, în direcţia din care presupunea el că venise, erau ruinele a ceea ce părea să fi fost o casă de piatră distrusă de curînd. Lîngă ea se aflau doi meri mari, proaspăt răsuciţi şi despicaţi, ca de o explozie şi din centrul ruinelor se ridica o coloană de fum, o dată cu zgomotul caracteristic incendiului. La fel, linia cotorsionată a celor doi meri sfîrtecaţi îl ajută pe dl. Barnstaple să observe că şi cîteva din florile din preajmă erau culcate în lături, ca după trecerea unei rafale violente de vînt. Şi totuşi, dl. Barnstaple nu auzise nici o explozie şi nu simţise nici o undă de vînt.

Privi ţintă cîtva timp, apoi se întoarse, căutînd o explicaţie din direcţia limuzinei. Trei dintre oamenii aceia veneau acum pe şosea către el, conduşi de un domn înalt, slab, cu părul cărunt, cu pălărie de fetru şi îmbrăcat cu un impermeabil lung de automobilist. Avea o faţă mică, un nas minuscul care abia îi era de ajuns să-i susţină ochelarii cu ramă aurită. Dl. Barnstaple porni motorul şi merse încet în întîmpinarea lor.

Îndată ce socoti că e la o distanţă suficientă ca să poată fi auzit, se opri şi scoase capul din maşină, spre a pune o întrebare. În aceeaşi clipă însă, domnul înalt şi cărunt îl întrebă:

— Puteţi să-mi spuneţi, domnule, unde ne aflăm?

2

— Acum cinci minute, spuse dl. Barnstaple, aş fi zis că ne, aflăm pe drumul spre Maidenhead. Aproape de Slough.

— Exact! spuse pe un ton sigur domnul cel înalt. Exact! Şi eu susţin că nu există nici cel mai mic motiv să presupunem că nu ne aflăm şi acum pe drumul spre Maidenhead.

În glasul său răsuna provocarea dialecticianului.

— Dar nu ***pare*** să fie drumul spre Maidenhead! Zise dl.

Barnstaple.

— De acord. Dar oare trebuie să judecăm după aparenţe sau trebuie să ţinem seama de continuitatea directă a experienţei noastre? Drumul către Maidenhead ducea spre acesta, era continuarea acestuia şi de aceea eu susţin că acesta este drumul spre Maidenhead.

— Dar munţii ăştia? obiectă dl. Barnstaple.

— Castelul Windsor ar fi trebuit să fie acolo, zise domnul cel înalt cu vioiciune, ca şi cum ar fi făcut o mişcare pe tabla de şah.

— ***Era*** acolo acum cinci minute, zise dl. Barnstaple.

— Atunci, evident, aceşti munţi sînt un fel de camuflaj, zise triumfător domnul cel înalt. Aşa că toată afacerea asta nu e decît, cum se spune astăzi, un lucru trucat.

— Pare să fie foarte bine trucat, zise dl. Barnstaple.

Se făcu o pauză, în timpul căreia dl. Barnstaple îi examină pe însoţitorii domnului înalt. Pe domnul cel înalt îl cunoştea foarte bine. Îl văzuse de zeci de ori la întrunirile publice şi la banchetele oficiale. Era domnul Cecil Burleigh, marele lider conservator. Nu era cunoscut numai ca politician; era eminent şi în viaţa particulară, un filozof, un om cu o minte atotcu-prinzătoare. În spatele său se afla un tînăr scund, îndesat, de vîrstă mijlocie, necunoscut d-lui Barnstaple şi a cărui ostilitate naturală era sporită foarte mult de monoclul ce îl purta. Al treilea ins din micul grup era şi el un chip familiar, deşi cîtva timp dl. Barnstaple nu putu să-şi dea seama cine e. Avea o faţă bine rasă, rotundă şi durdulie, o înfăţişare de om bine hrănit, iar costumul său te făcea să-l bănuieşti fie reprezentant al înaltului cler, fie un preot prosper al bisericii romano-catolice.

Tînărul cu monoclu vorbi acum cu o voce de scapet:

— Nu e nici o lună de cînd am fost pe acest drum la Taplow Court şi atunci nu era nici urmă din toate astea.

— Admit că sînt dificultăţi, zise dl. Burleigh, bucuros. Admit că sînt dificultăţi considerabile. Totuşi, îndrăznesc să cred că punctul meu de vedere stă în picioare.

— ***Dumneata*** nu crezi că acesta e drumul spre Maidenhead? zise domnul cu monoclu către dl. Barnstaple.

— Pare prea desăvîrşit ca să fie trucat, zise dl. Barnstaple, cu o blajină încăpăţînare.

— Dar scumpul meu domn! protestă dl. Burleigh, acest drum

este notoriu prin pepinierele sale şi uneori grădinarii lor aranjează cele mai uimitoare expoziţii. Ca reclamă.

— Atunci, de ce nu mergem acum drept spre Taplow Court? întrebă domnul cu monoclu.

— Pentru că, zise dl. Burleigh cu asprimea firească a cuiva care trebuie să insiste asupra unui fapt bine cunoscut, dar peste care se trece încăpăţînat cu vederea, pentru că Rupert insistă asupra ideii că sîntem într-o altă lume. Şi nu vrea să meargă mai departe. Tocmai de aceea. El a avut totdeauna prea multă imaginaţie. Crede că lucrurile care nu există ***pot*** exista. Şi acum se închipuie într-un fel de roman ştiinţific, cu totul în afara lumii noastre. În altă dimensiune. Uneori cred că ar fi fost mai bine pentru noi toţi dacă Rupert s-ar fi apucat să scrie romane, în loc să le trăiască. Dacă dumneata, ca secretar ce-i eşti, crezi că vei putea să-l duci la Taplow la timp, pentru a lua masa cu cei de la Windsor...

Dl. Burleigh schiţă cu un gest nişte idei pentru care nu găsea cuvinte potrivite.

Dl. Barnstaple apucase să observe un bărbat blond, cu joben gri, popularizat de mult de caricaturişti, mergînd agale cu paşi atenţi; bărbatul cu joben explora boschetele de flori de lîngă limuzină. Era fără îndoială nu mai puţin cunoscutul Rupert Catskill, ministrul de război. Cel puţin o dată dl. Barnstaple constată că este cu totul de acord cu politicianul aventuros. Aceasta era alta lume. Coborî din maşină şi i se adresă d-lui Burleigh:

— Cred că vom face destulă lumină în privinţa locului unde ne aflăm, domnule, dacă vom explora clădirea asta care arde aici, lîngă noi. Mi se pare că am şi zărit o fiinţă întinsă pe panta de lîngă ea. Dacă am putea pune mîna pe unul dintre mistificatori...

Îşi lăsă fraza neterminată, pentru că deocamdată nu credea că au fost mistificaţi. Dl. Burleigh scăzuse foarte mult în ochii săi, în ultimele cinci minute.

Cei patru oameni îşi întoarseră cu toţii feţele spre ruinele fumegînde.

— E un lucru extraordinar că nu se zăreşte ţipenie de om! remarcă domnul cu monoclu, cercetînd orizontul.

— Ei bine, nu văd de ce n-am afla ce arde acolo! zise dl. Burleigh, pornind înaintea lor, cu chipul său inteligent plin de

curiozitate, spre casa distrusă dintre pomii sfîrtecaţi.
Dar, după vreo duzină de paşi, atenţia micului grup fu atrasă de un ţipăt puternic de spaimă al doamnei care rămăsese în limuzină.

3

— Asta-i într-adevăr prea mult! strigă dl. Burleigh, pe un ton de sinceră exasperare. Ar trebui să existe, cu sigu-ranţă, regulamente ale poliţiei care să împiedice astfel de lucruri.
— A scăpat de la vreo menajerie ambulantă, zise domnul cu monoclu. Ce-i de făcut?
— Pare îmblînzit, zise dl. Barnstaple, dar fără să îndrăznească să-şi pună teoria la încercare.
— Ar putea să înspăimînte serios oamenii, zise dl. Burleigh şi, ridieîndu-şi glasul pentru încurajare, strigă: Nu te alarma, Stella! Probabil că este îmblînzit şi inofensiv. Nu-l irita cu umbrela aia. Ar putea să sară asupra dumitale, Stella!
Era un leopard mare şi frumos, care ieşise tiptil dintre flori şi acum şedea, ca o pisică imensă, în mijlocul drumului de sticlă, lîngă maşina cea mare. Clipea din ochi şi îşi mişca ritmic capul dintr-o parte în alta, cu o expresie de nedumerire şi interes, în timp ce doamna, în conformitate cu cele mai bune tradiţii din asemenea cazuri, deschidea şi închidea umbrela de soare spre el, cît putea de repede. Şoferul îşi găsise adăpost în dosul maşinii. Dl. Rupert Catskill stătea, privind ţintă, scufundat pînă la genunchi în desişul de flori şi prevenit, după cît se pare, asupra existenţei creaturii, de acelaşi ţipăt care atrăsese atenţia d-lui Barnstaple şi însoţitorilor săi.
Catskill fu primul care acţionă şi acţiunea sa îi dovedi curajul. Fu prudent şi îndrăzneţ în acelaşi timp.
— Încetează să mai agiţi umbrela aceea, lady Stella! zise el. Lasă-mă pe mine… îi voi… prinde privirea.
Făcu un ocol în jurul maşinii, ca să ajungă faţă în faţă cu animalul. Apoi se opri o clipă, ca şi cum s-ar fi prezentat; era o siluetă mică şi hotărîtă, în redingotă cenuşie şi cu joben cu panglică neagră. Întinse o mînă prevăzătoare, fără prea multă

bruscheţă, de teamă să nu sperie animalul.

— Pis, pis! zise el.

Leopardul, liniştit după ce se potolise umbrela lady-ei Stella, îl privi cu interes şi curiozitate. El se apropie. Leopardul îşi întinse botul şi adulmecă.

— Dacă m-ar lăsa cel puţin să-l lovesc... zise dl. Catskill, apropiindu-se pînă la o lungime de braţ.

Cu o expresie de neîncredere, animalul adulmecă mîna întinsă, apoi, cu o bruscheţă care îl trimise pe dl. Catskill înapoi cu cîţiva paşi, strănută. Strănută din nou, mult mai puternic, îl privi o clipă cu reproş pe dl. Catskill şi după aceea sări cu uşurinţă peste stratul de flori şi se îndepărtă în direcţia colonadei albe şi aurii. Vitele care păşteau pe

cîmp, cum observă dl. Barnstaple, priviră trecerea leopardului fără să dea cel mai mic semn de nelinişte.

Dl. Catskill rămaseîn mijlocul drumului, cu o uşoară expresie de mîndrie.

— Nici un animal,observă el, nu poate să suporte privirea fermă a ochiului omenesc. Nici unul. Este o enigmă pentru materialiştii voştri... Să mergem lîngă dl. Cecil, nu-i aşa, lady Stella? Se pare că a găsit acolo ceva de examinat. Omul din maşina aceea mică şi galbenă ar putea să ştie unde se află. Nu?

O ajută pe doamnă să coboare din automobil şi se îndreptară amîndoi spre grupul d-lui Barnstaple, care se apropia acum din nou de casa în flăcări. Şoferul, evident, nedorind să fie lăsat singur cu limuzina în această lume de posibilităţi neverosimile, îi urmă atît de aproape cît îi îngăduia respectul.

Capitolul III

FRUMOŞII OAMENI

1

Focul din casa cea mică nu părea să facă progrese. Fumul care ieşea din ea era mult mai sărăcăcios acum decît atunci cînd îl observase dl. Barnstaple întîi. Apropiindu-se, văzură prin dărîmături şi moloz un morman de bucăţi răsucite de metal strălucitor şi cioburi de sticlă spartă. Toate acestea aminteau de un aparat ştiinţific care făcuse explozie. Apoi, aproape simultan, toţi cei din grup observară un trup care zăcea pe panta acoperită de iarbă din dosul ruinelor. Era trupul unui bărbat în prima tinereţe, gol (n-avea pe el nimic, afară de o pereche de brăţări, un colier şi o centură), iar sîngele i se scurgea pe gură şi pe nări. Cu un fel de teamă respectuoasă dl. Barnstaple îngenunche lîngă forma culcată la pămînt şi îi pipăi inima. Nu mai văzuse niciodată o faţă şi un trup atît de frumos.

— E mort, şopti el.

— Priviţi! strigă glasul ascuţit al omului cu monoclu.

— Altul!

Arăta cu degetul spre ceva care era ascuns privirii d-lui Barnstaple de o bucată de zid. Dl. Barnstaple fu nevoit să se ridice şi să se caţere pe o grămadă de moloz, ca să poată vedea această a doua descoperire... Era o fată zveltă, îmbrăcată tot atît de sumar ca şi bărbatul. Se vedea că fusese izbită cu o violenţă enormă de zid şi ucisă în aceeaşi clipă. Faţa ei era cu totul nevătămată, deşi ţeasta îi fusese sfărîmată la ceafă; gura ei perfectă şi ochii de un cenuşiu verzui erau întredeschişi şi expresia ei era aceea a unui om care continuă să se gîndească la o problemă grea dar interesantă. Nu părea cîtuşi de puţin moartă, ci doar nepăsătoare. O mînă continua să ţină un instrument de aramă cu mîner de sticlă. Cealaltă zăcea moale pe pămînt.

Cîteva clipe nu vorbi nimeni. Era ca şi cum cu toţii s-ar fi temut să-i întrerupă fetei şirul gîndurilor.

Apoi dl. Barnstaple auzi glasul domnului cu înfăţişare de preot, vorbind încet în spatele său.

— Ce forme perfecte! zise el.

— Admit că m-am înşelat, zise dl. Burleigh, deliberînd. M-am înşelat... Acestea nu sînt fiinţe pămînteşti. E lucru vădit. Ergo, nu sîntem pe pămînt. Nu pot să-mi închipui ce s-a întîmplat şi nici unde sîntem. În faţa unei evidenţe suficiente, n-am ezitat niciodată să-mi retrag o opinie. Lumea în care ne aflăm nu este lumea noastră. Este ceva...

Făcu o pauză.

— Este ceva într-adevăr minunat.

— Şi cei de la Windsor, zise dl. Catskill, fără nici o urmă de regret, probabil că iau masa fără noi.

— Dar atunci, zise domnul cu înfăţişare de cleric, în ce lume sîntem şi cum am ajuns aici?

— Ah! ***asta,*** zise dl. Burleigh amabil, depăşeşte cu totul sărmana mea imaginaţie. Sîntem aici într-o lume care, în chip foarte ciudat, seamănă cu lumea noastră şi, tot atît de ciudat, se deosebeşte de ea. Trebuie să fie în vreun fel înrudită cu lumea noastră, căci altfel nu am fi aici. Dar cum este înrudită, asta, mărturisesc, e pentru mine un mister de nepătruns. Poate că sîntem în vreo altă dimensiune a spaţiului decît în aceea pe

care o cunoşteam. Dar bietul meu cap ameţeşte la gîndul acestor dimensiuni. Sînt… sînt uluit… uluit!

— Einstein[1], insinua domnul cu monoclu, laconic şi cu vădită satisfacţie.

— Exact! zise Burleigh. Einstein ar putea să ne lămurească. Sau bunul şi bătrînul Haldane[2] ar putea să încerce să ne explice şi să ne învăluie în ceaţa groasă a hegelianismului său. Dar eu nu sînt nici Haldane, nici Einstein. Ne aflăm aici într-o lume care, pentru orice scopuri practice, inclusiv scopurile proiectului nostru de week-end, este Nicăieri. Sau, dacă preferaţi termenul grecesc, sîntem în Utopia. Şi, deoarece nu văd niciun mijloc posibil de a ieşi de aici, presupun că lucrul pe care-l avem de făcut, ca fiinţe raţionale, este să ne adaptăm situaţiei cît se poate mai bine. Şi să aşteptăm vreo ocazie. Este desigur o lume foarte plăcută. Mai plăcută chiar decît poate fi ea de minunată. Şi mai sînt aici şi fiinţe omeneşti cu minte inteligentă. Socotesc după toate aceste materiale care se află în jurul nostru că e o lume în care se fac experienţe chimice duse chiar pînă la cele mai crude consecinţe, în condiţii aproape idilice. Chimie şi Nuditate. Trebuie să mărturisesc că mi se pare o chestiune de gust personal faptul cum trebuie să privim pe aceşti doi oameni, care se pare că s-au aruncat în aer singuri: ca pe nişte zei greceşti sau ca pe nişte sălbateci goi? Eu admit că înclin spre un zeu grec şi o zeiţă.

— Cu excepţia faptului că e puţin cam greu să te gîndeşti la doi nemuritori morţi! strigă domnul cu monoclu, pe tonul omului care marchează un punct.

Dl. Burleigh era gata să dea replica şi, socotind după expresia sa încruntată, replica ar fi fost de natură disciplinară. Dar, în loc de asta, el scoase o exclamaţie şi se întoarse să privească spre alţi doi nou veniţi. Întregul grup îi zări în aceeaşi clipă. Doi adevăraţi Apollo stăteau pe ruine şi se uitau la pămîntenii noştri cu o uimire cel puţin tot atît de mare ca aceea pe care o pricinuiau ei înşişi!

Unul vorbi şi dl. Barnstaple fu peste măsură de uimit să constate că răsunau cuvinte inteligibile.

---

[1] ***Albert Einstein*** (1879—1955) — fizician american de origine germană, autor al teoriei relativităţii. (n. r.)

[2] ***Richard Burdon Haldane*** (1856—1928) — om de stat şi filozof englez. (n.r.)

— Zeii purpurii! strigă Utopianul. Ce fiinţe sînteţi voi? Cum aţi intrat în această lume?

(Englezeşte! Ar fi fost mult mai puţin uimitor dacă ar fi vorbit greceşte. Dar că vorbeau o limbă cunoscută era de necrezut.)

2

Dl. Cecil Burleigh era cel mai puţin descumpănit dintre toţi.

— Acum, zise el, putem spera să aflăm ceva precis... fiind puşi faţă în faţă cu nişte creaturi raţionale şi care se exprimă în limbaj articulat.

Îşi drese glasul, îşi apucă reverele impermeabilului cu mîinile sale lungi şi nervoase şi luă asupră-şi sarcina de a fi purtător de cuvînt.

— Ne este cu totul imposibil, domnilor, să ne explicăm prezenţa noastră aici, zise el. Sîntem tot atît de nedumeriţi ca şi dumneavoastră. Ne-am trezit pe neaşteptate în lumea aceasta — în loc de a noastră.

— Veniţi din altă lume?

— Exact. O lume cu totul diferită, unde fiecare din noi îşi are locul său potrivit şi firesc. Călătoream în lumea aceea a noastră, în... ah!... anumite vehicule, cînd deodată ne-am trezit aici. Intruşi, recunosc, dar, pot să vă asigur, intruşi inocenţi şi fără premeditare.

— Nu ştiţi cum se face că Arden şi Greenlake au eşuat în experienţa lor şi cum se face că sînt morţi?

— Dacă Arden şi Greenlake sînt numele acestor doi tineri frumoşi de aici, nu ştim nimic despre ei, în afară de faptul că i-am găsit întinşi, după cum îi vedeţi, cînd am venit de pe drum încoace ca să aflăm sau, de fapt, să cercetăm...

Îşi drese glasul şi îşi lăsă fraza neterminată.

Utopianul (dacă putem să-l numim astfel, pentru a ne fi mai uşor) care vorbise primul, privi acum către însoţitorul său şi păru să-l întrebe ceva în tăcere. Apoi se întoarse din nou spre Pămînteni. Prinse a vorbi şi din nou răsunară acele tonuri limpezi, cum i se păru d-lui Barnstaple, nu în urechile sale, ci în capul său.

— Ar fi bine ca dumneata şi prietenii dumitale să nu călcaţi pe aceste dărîmături. Ar fi mai bine să vă reîntoar- ceţi cu toţii

pe drum. Veniţi cu mine. Fratele meu de aici va pune capăt acestui incendiu şi va face tot ce este necesar pentru fratele şi sora noastră. Şi după aceea locul va fi examinat de către cei care înţeleg ce se înfăptuia aici.

— Trebuie să ne lăsăm cu totul în seama ospitalităţii voastre, zise dl. Burleigh. Vă stăm la dispoziţie. Această în- tîlnire, permiteţi-mi să repet, nu a fost căutată de noi.

— Cu toate că nu încape îndoială că am fi căutat-o, dacă am fi considerat-o posibilă, zise dl. Catskill, adresîndu-se tuturor, şi aruncînd o privire căţre dl. Barnstaple, în aşteptarea unei confirmări.

— Găsim lumea aceasta a voastră... deosebit de atrăgătoare.

— La prima vedere, adăugă domnul cu monoclu, e o lume deosebit de atrăgătoare.

În timp ce se întorceau prin desişul de flori spre şosea, în urma Utopianului şi a d-lui Burleigh, dl. Barnstaple o auzi pe lady Stella foşnindu-şi rochia lîngă el. Vorbele ei rostite în acest cadru sublim îl umplură de uimire prin banalitatea lor senină şi imbatabilă.

— Oare nu ne-am mai întîlnit cîndva... la vreun prînz sau în altă parte, domnule... domnule?...

Să fi fost toate astea numai o simplă paradă?... O privi ţintă o clipă înainte de a-i răspunde:

— Barnstaple.

— Dl. Barnstaple?...

Se situă pe aceeaşi poziţie cu ea.

— N-am avut niciodată această plăcere, lady Stella. Cu toate că, desigur, vă cunosc... vă cunosc foarte bine din fotografiile publicate de revistele săptămînale ilustrate.

— Aţi auzit ce spunea adineauri dl. Cecil? Că sîntem în Utopia!

— A spus că am putea s-o numim Utopia.

— Aşa îi place d-lui Cecil. Dar este oare Utopia?... Cu adevărat Utopia? Am dorit întotdeauna să fiu în Utopia, continuă ca, fără să aştepte răspunsul d-lui Barnstaple la întrebare. Ce tineri superbi par să fie aceşti doi Utopieni! Sînt sigură că trebuie să aparţină aristocraţiei de aici... în ciuda costumului lor... neobişnuit. Sau poate că tocmai din această cauză...

Dl. Barnstaple avu o idee fericită.

— L-am recunoscut şi pe dl. Burleigh şi pe dl. Rupert Catskill, lady Stella, dar v-aş fi îndatorat dacă mi-aţi spune cine sînt tînărul domn cu monoclu şi domnul cu înfăţişare de cleric. Sînt chiar în urma noastră.

Lady Stella îi comunică informaţia cerută, într-o şoaptă confidenţială şi plină de farmec.

— Monoclu, murmură ea, este... am să-l spun literă cu literă... F.R.E.D.D.Y. M.U.S.H. Om de gust. De bun gust. Extrem de dibaci să descopere tineri poeţi şi tot felul de talente literare. Este secretarul lui Rupert. Dacă se va înfiinţa vreo Academie Literară, se spune că va fi cu siguranţă ales. Are un spirit critic deosebit şi e sarcastic. Ne duceam la Taplow, pentru un week-end pur intelectual, ca în vremurile de altădată. Vreau să spun, ca în vremea cînd veneau cei de la Windsor... Dl. Gosse şi Max Beerbohm... şi tot oameni din ăştia. Dar azi mereu se întîmplă cîte ceva. Mereu... ceva neaşteptat... aproape fără măsură... Gulerul clerical — ea aruncă o privire înapoi să vadă dacă putea fi auzită de domnul în discuţie — este părintele Amerton, care vorbeşte deschis despre păcatele societăţii şi tot felul de asemenea lucruri. E ciudat, dar în afara amvonului e mai curînd un om timid şi liniştit, puţin cam stîngaci cu furculiţa şi lingura. Paradoxal, nu-i aşa?

— Desigur! strigă dl. Barnstaple. Acuma îmi amintesc de el! Îi cunoşteam figura, dar nu ţineam minte de unde. Vă mulţumesc foarte mult, lady Stella.

3

Era ceva foarte liniştitor pentru dl. Barnstaple în tovărăşia acestor oameni de vază şi mai ales a lady-ei Stella. Ea îi dădea într-adevăr curaj: aducea cu sine atît de multe din bătrîna noastră lume şi era atît de hotărîtă să subjuge această nouă lume principiilor ei, cu prima ocazie care s-ar ivi! Ea se apăra foarte bine de miracolele şi frumuseţile care ameninţaseră să-l copleşească pe dl. Barnstaple. Întîlnirea cu ea şi tovărăşia ei era, pentru un om în situaţia lui, o aventură minoră, dar vrednică de luat în seamă, care îl ajuta să treacă peste prăpastia de uimire dintre monotonia existenţei sale obişnuite şi acest aer utopian, excepţional de tonifiant. Prezenţa ei con-

cretiza sau — dacă se poate folosi acest cuvînt în astfel de împrejurare — degrada splendoarea luminoasă din jurul său, făcînd-o verosimilă, de vreme ce putea fi văzută şi comentată de dînsa şi de dl. Burleigh şi privită prin monoclul critic al

d-lui Freddy Mush. Ea aducea totul la nivelul lucrurilor care se găsesc în ziare. Dl. Barnstaple, singur în Utopia, ar fi fost atît de copleşit de teamă şi respect, încît mintea i s-ar fi răvăşit de-a binelea. Această zeitate cu gesturi degajate şi cu pielea brună, care schimba acum întrebări cu dl. Burleigh, devenea mental accesibilă prin intervenţia ilustrului bărbat.

Totuşi, de la oamenii din limuzină dl. Barnstaple, cu răsuflarea tăiată, se întoarse atent spre această lume de nobilă înfăţişare, în care picase o dată cu ceilalţi. Ce fel de fiinţe erau, la urma urmei, aceşti bărbaţi şi aceste femei dintr-o lume în care ierburile rele se pare că încetaseră să mai crească şi să se lupte cu florile şi în care leoparzii, lipsiţi de răutatea felinelor, priveau cu ochi prietenoşi spre trecători?

Era de-a dreptul uimitor faptul că primii doi locuitori pe care îi găsiseră în această lume a naturii subjugate zăceau morţi, victime, se pare, ale unei experienţe hazardate. Şi mai uluitor era faptul că cealaltă pereche de făpturi ce îşi ziceau fraţi ai mortului şi ai moartei dădeau dovadă de atît de puţină durere sau spaimă în faţa tragediei. Nu se petrecuse nici o scenă emoţionantă, după cum observase dl. Barnstaple şi nici consternare, nici plînsete. Cei doi erau mai curînd nedumeriţi şi curioşi decît îngroziţi sau întristaţi.

Utopianul care rămăsese în mijlocul ruinelor transportase corpul fetei şi îl aşezase lîngă cel al tovarăşului ei şi dl. Barnstaple văzu că el se întorsese acum să cerceteze mai de aproape dărîmăturile produse de experienţă.

Dar acum apăreau şi alţi oameni la faţa locului. Aveau aeroplane în această lume, căci două aparate mici, iuţi şi fără zgomot în zborul lor ca de rîndunică, aterizaseră, pe cîmpul din apropiere. Un om venise pe şosea cu o maşină de două locuri, cu două roţi, aşezate una în spatele celeilalte, ca la bicicletă. Era mai uşoară şi mai simplă decît orice automobil terestru şi, în chip cu totul misterios, era în stare să stea în echilibru pe cele două roţi ale ei chiar şi cînd era oprită. O izbucnire de rîsete din şosea îi atrase atenţia d-lui Barnstaple spre un grup de Utopieni ce, se părea, găsise ceva foarte caraghios la motorul limuzinei. Cei mai mulţi dintre oamenii aceştia erau tot atît de sumar îmbrăcaţi şi tot atît de frumoşi ca şi cei doi experimentatori morţi, dar cîţiva din ei purtau pălării mari de pai, iar cineva care părea să fie o femeie de

peste treizeci de ani, purta o rochie albă tivită cu roşu aprins. Stătea acum de vorbă cu dl. Burleigh.

Deşi era la vreo douăzeci de metri depărtare, vorbele răsunau foarte desluşit în mintea d-lui Barnstaple:

— Nu ştim pînă acum ce legătură are venirea voastră în lumea noastră cu explozia care s-a întîmplat aici sau măcar dacă are într-adevăr vreo legătură. Vrem să cercetăm amîndouă aspectele. Credem că e necesar să vă ducem, împreună cu toate lucrurile pe care le aveţi cu voi, într-un loc potrivit pentru o conferinţă, nu prea departe de aici. Vom pregăti maşinile care vă vor transporta acolo. Probabil că acolo veţi şi mînca. Nu ştiu cînd sînteţi obişnuiţi să luaţi masa?

— O gustare! zise dl. Burleigh, agăţîndu-se de această propunere. O gustare va fi fără îndoială foarte binevenită. De fapt, dacă n-am fi picat atît de neaşteptat din lumea pioastră în a voastră, în momentul de faţă am fi luat masa… am fi luat masa în cea mai bună tovărăşie.

„Minuni şi mîncare, gîndi dl. Barnstaple. Omul este o creatură care trebuie să mănînce de nevoie, fie că se minunează sau nu.” Dl. Barnstaple observă că era într-adevăr flămînd şi că aerul pe care-l respira era un aer plăcut, care-i dădea poftă de mîncare.

Utopiana păru fulgerată de o nouă idee.

— Mîncaţi de mai multe ori pe zi? Ce fel de lucruri mîncaţi?

— Oh! Desigur! Ei nu sînt vegetarieni! strigă dl. Mush cu tărie, într-o paranteză de protest, lăsînd să-i cadă monoclul din orbită.

Erau toţi flămînzi. Se vedea după feţele lor.

— Cu toţii obişnuim să mîncăm de mai multe ori pe zi, zise dl. Burleigh. Poate că ar fi mai bine să dau un scurt rezumat al regimului nostru alimentar. S-ar putea să existe deosebiri. începem, de obicei, cu o simplă ceaşcă de ceai şi o felie subţire de pîine cu unt, servite în pat. Apoi vine micul dejun…

Şi el continuă cu un rezumat magistral al zilei sale gastrosmice, dînd în mod clar şi atrăgător amănunte asupra unui mic dejun englezesc: ouă care să fie fierte patru minute şi jumătate, nici mai mult nici mai puţin, prînzul cu un vin uşor, ceaiul care era mai curînd o întrunire de societare decît o masă serioasă, cina, cu cîteva amănunte şi supeul la care se

recurgea numai uneori. Era una din acele expuneri clare, care ar fi făcut bucuria Camerei Comunelor, uşoară, chiar veselă şi totuşi cu o nuanţă de seriozitate. Utopiana îl privi cu un interes crescînd şi apoi îl întrebă:

— Cu toţii mîncaţi în acest fel?

Dl. Burleigh aruncă o privire asupra grupului.

— N-aş putea să răspund pentru domnul... domnul?

— Barnstaple... Da, şi eu mănînc cam în acelaşi fel.

Nu se ştie din ce pricină, Utopiana zîmbi spre el. Avea ochi căprui foarte frumoşi şi cu toate că lui îi plăcu zîmbetul ei, ar fi dorit să nu fi zîmbit în felul acela.

— Şi dormiţi? întrebă ca.

— De la şase pînă la zece ceasuri, după împrejurări, zise dl. Burleigh.

— Şi faceţi dragoste?

Întrebarea îi nedumeri, ba chiar, într-o oarecare măsură, îi şocă pe Pămîntenii noştri. Ce anume vroia dînsa să spună? Cîteva clipe nimeni nu reuşi să-i răspundă. Gîndurile d-lui Barnstaple erau pline de o avalanşă de perspective stranii.

Apoi dl. Burleigh, cu inteligenţa sa fină şi cu supleţea iute a unui conducător de oameni modern, luă cuvîntul.

— Nu în mod obişnuit, vă asigur, zise el. Nu în mod obişnuit.

Femeia în rochie cu garnitură roşie păru că se gîndeşte cîteva clipe. Apoi zîmbi uşor.

— Trebuie să vă ducem undeva unde să putem vorbi despre toate aceste lucruri, zise ea. Este limpede că veniţi dintr-o altă lume, stranie. Oamenii noştri de ştiinţă trebuie să se întîlnească cu voi şi să facă schimb de idei.

4

În dimineaţa aceea, pe la zece şi jumătate, dl. Barnstaple mersese cu maşina pe şoseaua principală prin Slough şi acum la unu şi jumătate, zbura printr-o ţară a minunilor, uitîndu-şi pe jumătate propria sa lume.

— Minunat! repeta el într-una. Minunat! Ştiam că voi avea o vacanţă frumoasă. Dar chiar aşa?!

Era extraordinar de fericit, plutea într-o fericire fără nici un

nor, ca într-un vis perfect. Niciodată nu avusese parte de bucuriile unui explorator de pămînturi noi, nu mai sperase niciodată să trăiască aceste bucurii. Abia cu cîteva săp- tămîni mai înainte scrisese un articol pentru „Liberalul”, în care se lamenta de „Sfîrşitul Erei Explorărilor”, un articol care exprima o descurajare atît de mare, încît îi plăcuse deosebit de mult d-lui Peeve. Îşi aminti de această faptă a sa cu o uşoară remuşcare.

Grupul Pămîntenilor fusese împărţit în patru mici aeroplane şi, în timp ce se ridica în aer împreună cu părintele Amerton, tovarăşul său de călătorie, dl. Barnstaple privi înapoi şi văzu cum automobilele şi bagajele erau ridicate cu o uşurinţă uimitoare în două camioane de construcţie uşoară. Fiecare camion întindea o pereche de braţe lucioase şi ridica un automobil, ca şi cînd o doică ar fi ridicat un prunc.

Faţă de normele pămînteşti de securitate a zborului din vremea aceea, aviatorul d-lui Barnstaple zbura foarte jos. Uneori trecea mai curînd printre copaci decît pe deasupra lor, iar acest lucru, chiar dacă la început îl cam alarmase, îi îngăduia acum să cerceteze peisajul mult mai de aproape. În prima parte a călătoriei, văzu întinderi acoperite de păşuni, pe care păşteau vite de culoare palid gălbuie şi porţiuni cu o vegetaţie în culori strălucitoare, de o natură necunoscută d-lui Barnstaple. Prin mijlocul acestor întinderi cultivate se zăreau cărări înguste, care ar fi putut să fie cărări pentru pietoni sau biciclete. Ici şi colo, se vedea cîte un drum mărginit cu flori şi umbrit de pomi fructiferi.

Erau puţine case şi nici un fel de oraşe ori sate. Casele se deosebeau foarte mult ca dimensiuni, variind de la mici clădiri izolate, pe care dl. Barnstaple le socoti reşedinţe de vară elegante sau mici temple, pînă la mănunchiuri de aco- perişuri şi turle, ce îi aminteau de castelele rurale sau îi su- gerau ferme întinse ori mari lăptării. Pe alocuri oamenii mun- ceau la cîmp sau forfoteau încolo şi încoace pe jos sau în maşini; impresia generală pe care o dădea peisajul era a unei ţări foarte puţin populate.

Se văzu limpede că urmau să treacă peste lanţul de munţi înzăpeziţi ce acoperiseră atît de brusc silueta îndepărtată a Castelului Windsor din mijlocul priveliştii.

Pe măsură ce se apropiau de aceşti munţi, fîşii largi de

pămînt acoperit cu grîu auriu înlocuiră verdele pădurilor, sipoi culturile deveniră şi mai variate. Dl. Barnstaple observă

cu claritate vii plantate pe pante însorite, iar numărul de muncitori şi de locuinţe se înmulţi. Mica escadrilă de aeroplane zbură peste o vale largă către o trecătoare, aşa încît dl. Barnstaple putu să cerceteze decorul munţilor. La început, se iviră pădurile de castani, apoi cele de pini. De-a lungul torentelor ce se prăvăleau din munţi erau turbine uriaşe şi clădiri lungi, scunde şi cu numeroase ferestre, care ar fi putut servi unor scopuri industriale. Un drum dibaci construit, cu viaducte foarte îndrăzneţe, uşoare şi frumoase, urca spre trecătoare. Erau mai mulţi oameni, gîndi el, în regiunea muntoasă decît în şesurile de jos, cu toate că mult mai puţini decît ar fi putut să vadă într-o regiune asemănătoare de pe Pămînt.

Zece minute zburară deasupra unui deşert stîncos, aco- perit de întinderile înzăpezite ale unui mare gheţar de pe o coastă, pînă să coboare într-o vale înaltă, pe Locul de Conferinţe, unde aterizară numaidecît. Era un fel de adîncitură în munte, întărită cu ziduri atît de îndrăzneţ lucrate, încît părea că făceau parte din însăşi substanţa geologică a muntelui. În faţa ei se întindea un mare lac artificial, închis printr-un baraj formidabil, ca să nu se scurgă spre părţile mai joase din vale. De-a lungul acestui baraj se înşirau mari stîlpi de piatră care sugerau în mod vag forme omeneşti aşezate. Dl. Barnstaple zări mai departe o cîmpie întinsă, care îi aminti de valea rîului Po; apoi, în timp ce cobora, linia dreaptă a barajului îi ascunse această imagine îndepărtată.

Pe terase şi mai ales pe cele mai scunde, erau grupuri şi mănunchiuri de clădiri în formă de flori şi el desluşi cărări, trepte şi havuzuri de apă, ca şi cum întregul loc ar fi fost o grădină.

Avioanele aterizară cu uşurinţă pe o întindere acoperită cu iarbă. În apropiere era o vilă graţioasă care se întindea de pe malul lacului pînă pe deasupra apei, lîngă care o flotilă de bărci, vopsite în culori vesele, stătea priponită la ţărm…

Părintele Amerton fu cel care atrase atenţia d-lui Barnstaple asupra absenţei satelor. El remarcă acum că nu se vedea nici o biserică şi că nicăieri nu zăriseră vreo turlă sau clopotniţă. Dar dl. Barnstaple se gîndi că unele din clădirile mai mici puteau să fie la urma urmei temple ori sanctuare.

— Religia ar putea să aibă forme diferite aici, zise el.

— Şi cît de puţini prunci şi copii se văd! observă părintele Amerton. N-am văzut nicăieri vreo mamă cu copilul ei.

— De cealaltă parte a munţilor era un loc asemănător cu terenul de joc al unei şcoli mari. Erau acolo copii şi cîteva persoane mai în vîrstă, îmbrăcate în alb.

— Am văzut. Dar mă gîndeam la copiii mici. Compară ce este aici cu ce se poate vedea în Italia. Femei tinere, cît se poate de frumoase şi atrăgătoare, reluă venerabilul domn. Da, cît se poate de atrăgătoare... şi nici un semn de ma- ternitate!

Pilotul lor, un blond pîrlit de soare, cu ochii foarte albaştri, îi ajută să coboare din aparatul său de zbor şi îi văzură coborînd şi pe ceilalţi membri ai grupului. Dl. Barnstaple observă cu uimire cît de repede se familiariza cu culoarea şi armonia acestei lumi noi; lucrurile cele mai ciudate din acest tablou păreau acum figurile şi îmbrăcămintea tovarăşilor săi. Dl. Rupert Catskill cu celebrul său joben cenuşiu, dl. Mush cu monoclul său absurd, talia înaltă şi subţire a d-lui Burleigh şi silueta pătrată, în haină de piele, a şoferului d-lui Burleigh, îl izbiră ca nişte lucruri mult mai neverosimile decît formele Utopienilor graţioşi din jurul său.

Interesul şi chipul amuzat al aviatorului îi sporiră dom- nului Barnstaple senzaţia de ciudăţenie a tovarăşilor săi. Şi apoi urmă un val de îndoială profundă.

— Presupun că toate acestea sînt ***într-adevăr*** reale, îi spuse el părintelui Amerton.

— ***Într-adevăr*** reale! Cum altfel ar putea fi?

— Presupun că nu vedem toate astea în vis.

— Ar putea visele dumitale şi ale mele să coincidă?

— Nu, dar sînt lucruri cu totul imposibile... lucruri cu totul imposibile.

— De pildă?

— Ei bine, cum se face că aceşti oameni vorbesc engle- eeşte... ba chiar în engleza modernă?

— Nu m-am gîndit la asta. E cam de necrezut. Totuşi, ei între ei nu vorbesc englezeşte.

Dl. Barnstaple privi cu ochi holbaţi de uimire la părintele Amerton, izbit pentru întîia oară de un fapt şi mai de necrezut.

— Dar ei nu-şi vorbesc în nici o limbă! zise el.

— Şi noi n-am observat asta pînă acum!

Capitolul IV

UMBRA LUI EINSTEIN CADE ASUPRA POVESTIRII, DAR TRECE UŞOR PE LÎNGĂ EA

1

Cu excepţia faptului surprinzător că toţi aceşti Utopieni păreau să ştie perfect englezeşte, dl. Barnstaple constată că viziunea sa asupra acestei lumi noi se dezvolta cu o logică pe care nu o avusese niciodată vreun vis din toată viaţa lui. Era atît de coerentă, atît de ordonată, încît i se părea din ce în ce mai puţin o lume stranie şi din ce în ce mai mult avea senzaţia că sosise în vreo ţară străină, mult mai civilizată.

Sub conducerea femeii cu ochi căprui, îmbrăcată în rochia tivită cu roşu, Pămîntenii fură instalaţi în încăperile lor de lîngă aşa numita Vale a Conferinţelor, în chipul cel mai ospitalier şi mai confortabil cu putinţă. Cinci sau şase băieţi şi fete se însărcinară să-i iniţieze pe străini în micile amănunte ale vieţii domestice din Utopia. Clădirile separate în care erau găzduiţi aveau fiecare cîte o mică încăpere agreabilă de toaletă, iar patul, acoperit cu cearceafuri din pînza cea mai fină şi cuverturi foarte uşoare şi pufoase, se afla într-o loggia deschisă. („Prea deschisă, gîndi lady Stella, dar apoi îşi zise: Te simţi în atîta siguranţă aici!”) Apărură şi bagajele, iar valizele fură identificate, ca şi cum s-ar fi aflat într-o casă primitoare de oaspeţi de pe Pămînt.

Dar lady Stella fu nevoită să expedieze din încăperea ei pe doi tineri prea prietenoşi, înainte de a putea să-şi deschidă geamantanul şi să-şi împrospăteze înfăţişarea.

Cîteva minute mai tîrziu se produse o oarecare emoţie, în urma unor hohote puternice de rîs şi a zgomotelor unei lupte amabile, dar îndîrjite, care veneau din încăperea lady-ei Stella. Fata care rămăsese cu ea arătase un interes întru totul feminin faţă de îmbrăcămintea ei şi dăduse peste o cămaşă de noapte încîntătoare şi diafană. Din cine ştie ce motiv, acest rafinament intim o amuzase deosebit de mult pe tînăra Utopiană şi lady

Stella o împiedicase anevoie să se îmbrace cu această cămaşă şi să danseze aşa în public.

— Atunci îmbracă-te dumneata, insistă fata.

— Dar nu înţelegi, strigă lady Stella, că este ceva aproape... sacru! Nimeni nu trebuie s-o vadă, niciodată.

— De ce? întrebă Utopiana, peste măsură de nedumerită.

Lady Stella nu putu să răspundă nimic.

Masa uşoară care urmă fu, din punct de vedere terestru, o masă cu totul satisfăcătoare. Neliniştea d-lui Freddy Mush fu complet risipită: li se servise pui rece, şuncă şi un pateu cu carne foarte gustos. Mai aveau de asemeni pîine din făină grasă dar foarte gustoasă, unt curat, o salată delicioasă, fructe, brînză care semăna cu şvaiţerul şi un vin alb, uşor, care îşi cîştigă din partea d-lui Burleigh oniagiul exprimat prin cuvintele: „nici vinul de Moselle nu este mai bun”.

— Găsiţi că hrana noastră seamănă cua voastră? întrebă femeia cu rochia tivită cu roşu.

— Eşcelentă! zise dl. Mush cu gura plină.

— Hrana s-a schimbat foarte puţin în ultimele trei mii de ani. Oamenii au descoperit toate lucrurile bune de mîncat cu mult înainte de Era Confuziei.

— Este prea real ca să fie adevărat! îşi repeta mereu dl. Barnstaple. Prea real ca să fie adevărat.

Privi spre tovarăşii săi, entuziasmaţi, plini de interes şi mîncînd cu plăcere.

Dacă n-ar fi fost absurditatea faptului că aceşti Utopieni vorbeau englezeşte cu o claritate care lovea ca un ciocan în mintea sa, dl. Barnstaple n-ar fi avut nici o îndoială asupra realităţii lor.

Nici un servitor nu servea la masa de piatră, lipsită de faţă de masă; femeia în rochie albă tivită cu roşu şi cei doi aviatori luau parte la masă, iar mesenii se serveau unii pe alţii cu ce aveau nevoie. Şoferul d-lui Burleigh voise să se retragă cu modestie la altă masă, însă marele bărbat de stat îl încurajă:

— Şezi aici, Perk. Lîngă dl. Mush.

Alţi Utopieni, cu ochi prietenoşi, dar care observau cu atenţie pe Pămînteni, veniră pe marea verandă cu coloane unde era aşezată masa şi zîmbeau, stînd în picioare împrejur sau aşezîndu-se lîngă ei. Nu se făcură prezentări şi în general foarte puţine formalităţi mondene.

— Totul este foarte liniştitor, zise dl. Burleigh. Foarte liniştitor. Trebuie să spun că aceste piersici sînt mai bune decît cele de Chatsworth. Nu cumva, dragul meu Rupert, în borcănelul acela cafeniu din faţa dumitale e frişcă?... Bănuiam eu. Dacă crezi că nu mai ai nevoie de el, Rupert... Mulţumesc.

2

Cîţiva dintre Utopieni îşi spuseră numele. Glasurile lor sunau ciudat de asemănătoare pentru dl. Barnstaple, iar cuvintele erau clare, de parcă ar fi fost tipărite. Numele femeii cu ochii căprui era Lychnis. Un om cu barbă care, după părerea d-lui Barnstaple, putea să aibă vreo patruzeci de ani, era un Urthred sau Adam sau Edom, căci era greu de înţeles exact, din cauza pronunţării prea stridente. Parcă ar fi fost scris cu litere mari dar şterse. Urthred îi informă că era etnolog şi istoric şi că dorea să afle cît se putea mai mult despre obiceiurile din lumea noastră. Îl impresionă pe dl. Barnstaple prin înfăţişarea sa degajată, de financiar terestru sau de mare proprietar de ziare, mai curînd decît de savant din lumea noastră. Un altul dintre gazdele lor, Serpentine, era de asemeni, după cum află dl. Barnstaple cu surpriză, un om de ştiinţă, cu toate că înfăţişarea lui era aproape autoritară. El spuse că se ocupă de ceva ce dl. Barnstaple nu putu înţelege. Mai întîi sună ca „mecanic atomist” şi apoi, destul de ciudat, i se păru că sună a „chimist molecular”. Dar după aceea dl. Barnstaple îl auzi pe dl. Burleigh spunîndu-i d-lui Mush:

— A spus „fizico-chimist”, nu-i aşa?

— Mie mi s-a părut că şi-a spus „materialist”, zise dl. Mush.

— Eu am înţeles că se ocupă de cîntărirea nu ştiu căror obiecte, zise lady Stella.

— Intonaţia lor particulară, zise dl. Burleigh. Uneori aproape că vorbesc prea tare, după care se produce un fel de gol între sunete...

Cînd masa luă sfîrşit, întreg grupul se mută în altă clădire mică, care era destinată evident unor cursuri şi discuţii. Avea o absidă semicirculară, în jurul căreia se înşirau o serie de tăbliţe albe, care serveau probabil uneori ca table de scris pentru

conferenţiari, căci aveau creioane negre şi colorate şi cîrpe de şters ce se aflau pe o policioară de marmoră, la o înălţime potrivită, sub tăbliţe. Conferenţiarul putea să se plimbe din loc în loc prin acest semicerc, în timp ce vorbea. Lychnis, Urthred, Serpentine şi Pămîntenii se aşezară pe o bancă semicirculară care se afla sub spaţiul rezervat conferenţiarului, iar pe scaunele din faţa lor era loc pentru vreo optzeci sau o sută de persoane. Toate acestea fură ocupate, iar în spate mai stăteau în picioare cîteva grupuri graţioase, pe fundalul unor pîlcuri de pomi asemănători cu rododendronii, printre care dl. Barnstaple putu zări spaţii acoperite cu iarbă, ce se întindeau la vale către apele ca de oglindă ale lacului.

Urmau să vorbească despre această extraordinară irupţie în lumea lor. Putea fi oare ceva mai firesc decît să vorbească despre aceasta? Putea fi ceva mai fantastic şi mai im- posibil?

— E ciudat că nu există rîndunele, zise dl. Mush pe neaşteptate la urechea d-lui Barnstaple. Mă întreb de ce nu există rîndunele.

Atenţia d-lui Barnstaple se îndreptă spre cerul gol.

— Poate că nici ţînţari şi nici muşte, sugeră el.

Era ciudat că nu observase mai înainte lipsa rîndunelelor.

— Sssst! făcu lady Stella. Începe.

3

Începu această conferinţă de necrezut. Fu deschisă de către omul numit Serpentine, care se ridică în picioare în faţa auditoriului şi păru că ţine un discurs. Buzele i se mişcau, mîinile îi susţineau prin gesturi afirmaţiile; expresia feţei i se schimba în funcţie de cele spuse. Şi totuşi, dl. Barnstaple era stăpînit de o uşoară, dar irezistibilă îndoială că Serpentine ar fi vorbit cu adevărat. Era ceva ciudat în toate acestea. Uneori, lucrul spus suna cu o deosebită rezonanţă în mintea sa; alteori, era nedesluşit şi iluzoriu, ca un obiect văzut prin apă tulbure; uneori, deşi Serpentine continua să-şi mişte mîinile subţiri şi să privească spre ascultătorii săi, erau goluri de tăcere absolută, ca şi cum, pentru scurte intervale, dl. Barnstaple ar fi devenit surd... Şi totuşi era un discurs; era închegat şi ţinea

concentrată atenţia d-lui Barnstaple.

Serpentine avea aerul unui om care îşi dă mare osteneală să fie cît se poate de simplu, într-o problemă destul de complicată. El vorbea parcă exprimîndu-se în propoziţiuni, între care făcea cîte o pauză.

— Se ştie de multă vreme, începu el, că numărul de dimensiuni posibile, ca şi numărul posibil a orice altceva care poate fi numărat este nelimitat!

Da, dl. Barnstaple ştia asta, dar pentru dl. Freddy Mush era prea mult.

— O, Doamne! zise el. Dimensiuni!

Şi lăsă să-i cadă monoclul, devenind neatent şi abătut.

— Pentru scopuri mai practice, continuă Serpentine, universul particular, sistemul particular de evenimente în care ne aflăm şi din care facem parte poate fi considerat într-un spaţiu cu trei dimensiuni rectilinii, acest univers supunîndu-se unei translaţii, care este de fapt durata, printr-o a patra dimensiune, adică prin timp. Un astfel de sistem de evenimente este în mod necesar un sistem gravitaţional.

— Eh! zise brusc dl. Burleigh. Scuză-mă! Eu nu văd lucrurile astfel.

Deci şi el, în orice caz, urmărea cele spuse.

— Orice univers care durează trebuie în mod necesar să graviteze, repetă Serpentine, ca şi cum ar fi afirmat un fapt evident prin sine însuşi.

— Pe viaţa mea, eu nu văd aşa lucrurile! zise dl. Burleigh, după cîteva clipe de gîndire.

Serpentine îl privi cîteva secunde.

— ***Aşa*** este, zise el şi îşi continuă discursul.

El spuse că minţile lor evoluaseră în sensul acestei concepţii practice a lucrurilor, pe care o acceptau ca adevărată şi numai prin eforturi mari de analiză susţinută putem să înţelegem că acest univers în care trăim nu este numai întins, dar şi, ca să spunem aşa, uşor îndoit şi torsionat într-un număr de alte dimensiuni spaţiale, mult timp nebănuite. El se întindea mai departe de cele trei dimensiuni principale ale sale în celelalte, exact ca o foaie subţire de hîrtie, care are practic două dimensiuni şi care se întinde, nu numai prin subţirimea ei, dar şi prin cutele şi curbura ei, într-o a treia dimensiune.

— Oare încep să turbez? întrebă lady Stella în şoaptă, ca la

teatru. Nu pot să prind nici un cuvînt din toate astea.

— Nici eu, zise părintele Amerton.

Dl. Burleigh făcu un gest liniştitor către aceşti nefericiţi, fără să-şi ia ochii de la faţa lui Serpentine. Dl. Barnstaple îşi încrunta sprîncenele, îşi strîngea genunchii, îşi încleşta degetele, încercînd cu disperare să-l urmărească.

Trebuia să audă, sigur că trebuia să audă!

Serpentine continuă să explice, că tot aşa cum ar putea să fie posibil ca orice număr de universuri, în mod practic cu două dimensiuni, să stea unul lîngă altul, precum foile de hîrtie, într-un spaţiu cu trei dimensiuni, tot astfel în spaţiul cu mai multe dimensiuni, pe care mintea omenească, insuficient înzestrată, nu poate să-l cunoască decît încet şi cu greu, este posibil ca o cantitate nenumărată de universuri, în mod practic cu trei dimensiuni, să stea, ca să spunem aşa, unul lîngă altul şi să suporte o mişcare aproape paralelă prin timp. Opera speculativă a lui Lonestone şi Cephalus dăduse de mult baza cea mai solidă credinţei că există un foarte mare număr de astfel de universuri în spaţiu şi timp, paralele unele cu altele şi semănînd între ele, cu aproximaţie dar nu exact, după cum seamănă una cu alta foile unei cărţi. Toate au durată, toate sînt sisteme gravitaţionale...

(Dl. Burleigh clătină din cap pentru a arăta că tot nu înţelegea.)

...Şi cele care se află mai aproape unele de altele vor semăna între ele cel mai mult. Cît de mult, asta aveau ocazia să afle acum. Căci încercările îndrăzneţe ale acelor două mari genii, Arden şi Greenlake, de a folosi — aici nu se auzi nimic — pentru a determina atomul să rotească o porţiune a universului material utopian prin acea dimensiune F — care se ştia de mult că se întinde probabil pînă la lungimea unui braţ de om; încercările de a face să se rotească acest fragment de materie utopiană, tot astfel cum se roteşte o poartă în balamale, se vede că fuseseră încununate de succes. Poarta se rotise înapoi, aducînd cu ea un suflu de aer de alături, o furtună de praf şi, spre imensa uimire a Utopiei, trei grupuri de vizitatori dintr-o lume necunoscută.

— Trei? şopti dl. Barnstaple, cu îndoială. A spus oare trei?

(Serpentine nu-l luă în seamă.)

— Fratele şi sora noastră au fost ucişi de o degajare

neaşteptată de energie, dar experienţa lor a deschis un drum care acum nu va mai trebui închis, din limitele spaţiale actuale ale Utopiei într-un întreg şir vast de lumi neînchipuite pînă acum. Foarte aproape de noi, întocmai cum presupunea

Lonestone acum cîteva secole, mai aproape de noi, după cum spunea el, decît sîngele din inima noastră...

(„Mai aproape de noi decît răsuflarea noastră, mai legat de mădularele noastre”, cită în mod greşit părintele Amerton, trezindu-se deodată. „Dar despre ce vorbeşte? Nu pricep.”)

— ...descoperim o altă planetă, foarte apropiată ca mărime de a noastră, dacă socotim după statura locuitorilor ei, care circulă, putem presupune cu certitudine, în jurul unui Soare ca acela de pe cerul nostru, o planetă care poartă viaţă şi este încetul cu încetul cucerită, după cum a fost şi a noastră, de viaţa inteligentă care se pare că a evoluat în nişte condiţii aproape paralele cu acelea ale propriei noastre evoluţii. Acest univers înrudit cu al nostru este, atît cît putem socoti după aparenţe, puţin întîrziat în timp faţă de al nostru. Vizitatorii noştri poartă ceva foarte asemănător cu îmbrăcămintea şi prezintă caracteristici fizice asemănătoare cu acelea ale strămoşilor noştri din Era Confuziei... Nu sîntem încă în măsură să presupunem că istoria lor a fost strict paralelă cu a noastră. Nu există două particule de materie care să semene întocmai; nici două vibraţii. În toate dimensiunile fiinţei, în toate universurile nu a existat niciodată şi nu poate exista vreodată o repetiţie exactă. Noi am ajuns să ne dăm seama că acesta este singurul lucru imposibil. Şi totuşi această lume pe care o numiţi Pămînt este evident foarte apropiată şi asemănătoare cu universul nostru... Sîntem dornici să învăţăm de la voi, Pămîntenii, să verificăm istoria noastră care încă nu este perfect cunoscută, prin experienţele voastre, să vă arătăm ce ştim noi, să aflăm ce raporturi şi ce colaborare ar putea şi ar trebui să existe între oamenii de pe planeta noastră şi a voastră. Noi, aici, sîntem abia nişte începători în ale cunoaşterii; pînă acum abia dacă ne-am însuşit mai mult decît lista imensităţii de lucruri pe care mai avem să le învăţăm şi să le facem. Într-un milion de lucruri asemănătoare, cele două lumi ale noastre ar putea să înveţe una de la alta şi să se ajute una pe alta... S-ar putea să existe pe planeta voastră trăsături ereditare care nu s-au dezvoltat sau care au dispărut din a noastră. S-ar putea să existe elemente sau minerale într-una din lumi, care sînt rare sau lipsesc în cealaltă... Structura atomilor voştri (?)... lumile noastre ar putea să se îmbine (?)... pentru comuna lor înviorare...

Vocea lui nu mai putea fi auzită şi asta tocmai atunci cînd dl. Barnstaple era mai emoţionat şi mai dornic să urmă- rească ceea ce spunea. Şi totuşi, un surd ar fi socotit că el continua să vorbească.

Dl. Barnstaple întîlni privirea d-lui Rupert Catskill, tot atît de neliniştită şi nedumerită ca şi a sa. Părintele Amerton stătea cu faţa îngropată în mîini. Lady Stella şi dl. Mush îşi vorbeau uşor, în şoaptă; renunţaseră de mult la orice pretenţie de a mai asculta.

— Aceasta — zise Serpentine, vocea lui devenind, pe neaşteptate, din nou auzibilă — este prima noastră interpretare sumară a apariţiei voastre în lumea noastră şi a posibilităţilor de acţiuni reciproce. V-am expus ideile noastre cît am putut mai limpede. Aş propune ca acum unul dintre voi să ne spună, simplu şi deschis, ceea ce consideraţi voi că este adevărul despre lumea voastră în raport cu a noastră.

Capitolul V

GUVERNAREA ŞI ISTORIA UTOPIEI

1

Se făcu tăcere. Pămîntenii se priviră unii pe alţii, apoi privirea lor păru să se concentreze asupra d-lui Cecil Burleigh. Bărbatul de stat se prefăcu că nu observă aşteptarea generală.

— Rupert, zise el. Nu vrei dumneata?

— Mă rezerv pentru comentarii, zise dl. Catskill.

— Părinte Amerton, dumneata eşti obişnuit să vorbeşti despre alte lumi.

— Nu în prezenţa dumitale, d-le Cecil. Nu.

— Dar ce să le spun?

— Ceea ce gîndeşti despre asta, zise dl. Barnstaple.

— Exact, zise dl. Catskill. Spune-le ce gîndeşti.

Nimeni altul nu părea să fie luat în consideraţie. Dl. Burleigh

se ridică încet şi se îndreptă gînditor către centrul semicercului. Îşi apucă reverele hainei şi rămase cîteva clipe

cu faţa în jos, ca şi cum ar fi meditat asupra celor ce avea să spună.

— D-le Serpentine, începu el în cele din urmă, ridicînd o faţă candidă şi privind prin ochelari la cerul albastru de deasupra lacului îndepărtat. Doamnelor şi Domnilor...

Avea de gînd să ţină un discurs, ca şi cînd ar fi fost la un ***garden-party*** al Ligii Conservatorilor sau la Geneva. Era absurd şi, totuşi, ce altceva putea să facă?

— Trebuie să mărturisesc, domnule, că deşi nu sînt în niciun caz un novice în cuvîntări publice, mă, găsesc de data aceasta într-un oarecare impas. Discursul dumitale, domnule, simplu, direct, lucid, compact şi ridicîndu-se uneori la pasagii de o elocvenţă neafectată, mi-a oferit un model pe care aş vrea să-l urmez şi în faţa căruia, cu toată modestia, îmi pierd curajul. Îmi ceri să spun, cît se poate de deschis şi limpede, cum concepem noi în linii mari această lume înrudită din care, fără niciun fel de premeditare, am venit aici. Ţinînd seama de capacitatea mea sărăcăcioasă de a înţelege sau de a discuta probleme atît de dificile, nu cred că aş putea să îmbunătăţesc sau să adaug ceva la expunerea dumitale minunată asupra aspectelor matematice ale acestui caz. Ceea ce ne-ai spus cuprinde cele mai recente, cele mai subtile idei ale ştiinţei terestre şi merge, într-adevăr, mult mai departe decît ideile noastre curente. În anumite privinţe, ca de exemplu relaţia dintre timp şi gravitaţie, trebuie să admit că nu sînt de părerea dumitale, dar aceasta este mai curînd o neputinţă de a înţelege poziţia dumitale, decît un dezacord făţiş. În privinţa aspectelor mai largi ale problemei, probabil că nu există dificultăţi între noi. Acceptăm fără rezerve ipotezele voastre principale; şi anume, considerăm că trăim într-un univers paralel cu al vostru, pe o planetă înrudită cu a voastră, chiar uimitor de asemănătoare cu a voastră, ţinînd seama de toate contrastele posibile pe care am putea să le găsim aici. Sîntem foarte dispuşi să acceptăm părerea voastră că sistemul nostru este, după toate probabilităţile, ceva mai puţin maturizat şi copt în timp decît al vostru, că e rămas în urmă cu vreo cîteva sute sau cîteva mii de ani faţă de experienţa voastră. Ţinînd seama de aceasta, este inevitabil, domnule, să avem o oarecare umilinţă în atitudinea noastră faţă de voi. Ca fraţi mai mici se cuvine nu să vă instruim, ci să învăţăm de la voi. Noi se cuvine să în-

trebăm: Ce aţi făcut? Pînă unde aţi ajuns? — mai curînd decît să vă arătăm cu o aroganţă naivă tot ce ne mai ramîne de învăţat şi de făcut...

— Nu! îşi zise dl. Barnstaple, vorbind ca pentru sine dar de ajuns de tare ca să fie auzit. Este un vis... Dacă ar fi fost oricine altcineva...

Se frecă la ochi şi apoi îi deschise din nou şi se văzu tot acolo, stînd lîngă dl. Mush, în mijlocul acestor divinităţi olimpiene. Iar dl. Burleigh, acest sceptic rafinat care nu credea niciodată în nimic, nu se mira niciodată, stătea acum în picioare, aplecat înainte şi vorbea, vorbea, cu siguranţa unui om care a ţinut zece mii de discursuri. Şi nu s-ar fi simţit mai sigur de sine şi de auditoriul său nici în Guildhall[1] din Londra. Şi toţi îl înţelegeau! Ce absurditate!

Nu era nimic de făcut decît să te supui acestei absurdităţi uluitoare şi să stai să asculţi. Uneori, gîndul d-lui Barnstaple se îndepărta cu totul de la cele spuse de dl. Burleigh. Apoi se întorcea şi se agăţa cu disperare de discursul acestuia. În felul său parlamentar, cu pauze, cu mîinile jucîndu-se cu ochelarii sau apucînd reverele hainei, dl. Burleigh înfăţişa Utopiei o scurtă descriere a lumii oamenilor, căutînd să fie simplu, limpede şi rezonabil, spunîndu-le despre state şi imperii, despre războaie şi despre Războiul Mondial, despre organizarea şi dezorganizarea economică, despre greutatea de a găsi oameni de stat şi funcţionari cinstiţi şi despre neputinţa ziarelor, despre întreg spectacolul întunecat şi tulbure al vieţii omeneşti. Serpentine utilizase termenul „fosta Eră a Confuziei”, iar dl. Burleigh prinsese această frază şi se folosea foarte mult de ea...

Era o mare improvizaţie oratorică. Probabil că dura de vreo oră şi Utopienii ascultau cu feţe atente şi interesate, dînd din cînd în cînd din cap în semn de aprobare şi recunoaştere a unor afirmaţii.

— Foarte asemănător! răsuna în creierul d-lui Barnstaple. La noi a fost la fel... în Era Confuziei.

În cele din urmă dl. Burleigh, cu fermitatea sa de vechi parlamentar, îşi termină discursul. Urmară complimente.

El se înclină. Sfîrşise. Dl. Mush uimi pe toată lumea prin nişte aplauze viguroase, la care nu se alătură nimeni.

Tensiunea din mintea d-lui Barnstaple devenise de ne-

---

[1] ***Guildhall*** — clădirea primăriei din Londra. (n.r.)

suportat. Sări în picioare.

2

Rămase în picioare, făcînd acele gesturi slabe, atît de naturale pentru un vorbitor fără experienţă.

— Doamnelor şi domnilor, zise el, Utopieni, d-le Bur-leigh! Vă cer iertare o clipă. Este un lucru mărunt, dar urgent.

Pentru un scurt interval, el rămase fără glas. Apoi văzu în privirile lui Urthred atenţie şi încurajare.

— Ceva ce nu înţeleg. Ceva de necrezut... vreau să spun, incompatibil. O mică fisură, care face ca totul să pară o fantasmagorie neverosimilă.

Înţelegerea din privirea lui Urthred îi dădu curaj. Dl. Barnstaple renunţă la orice încercare de a se adresa adunării în general şi vorbi direct către Urthred.

— Trăiţi în Utopia, cu sute de mii de ani mai avansaţi decît noi. Cum se face că puteţi să vorbiţi engleza contemporană, să folosiţi exact aceeaşi limbă ca şi noi? Vă întreb, cum se poate? E de necrezut. Este izbitor. Asta face din voi un vis. Şi totuşi voi nu sînteţi un vis? Asta mă face să mă simt... aproape... nebun.

Urthred zîmbi amabil.

— Noi nu vorbim engleza, zise el.

Dl. Barnstaple simţi că-i fuge pămîntul de sub picioare.

— Dar eu vă aud vorbind englezeşte, zise el.

— Dar cu toate acestea, noi n-o vorbim, zise Urthred.

Avu un zîmbet şi mai larg.

— De obicei... noi nu vorbim în nici o limbă.

Dl. Barnstaple, a cărui minte renunţase să mai funcţioneze, rămase într-o atitudine de atenţie respectuoasă.

— Cu secole în urmă, continuă Urthred, desigur că obişnuiam să folosim limbajul. Scoteam sunete şi auzeam sunete. Oamenii obişnuiau să gîndească, apoi îşi alegeau şi aranjau cuvintele pe care le rosteau. Cel care asculta le auzea, le înregistra şi traducea din nou sunetele ideii. După aceea, într-un mod pe care nu-l înţelegem perfect, oamenii au început să prindă ideea înainte de a fi îmbrăcată în cuvinte şi de a fi rostită în sunete. Ei începeau să audă frazele în creierul lor, îndată ce vorbitorul îşi aranja ideile şi înainte de a şi le transpune în simbolurile cuvintelor chiar în propria lui minte. Ştiau ce avea el de gînd să spună, înainte de a spune. Această transmitere directă a devenit în curînd generală; s-a văzut cum cu puţin efort, cei mai

mulţi oameni se pot înţelege într-o oarecare măsură unii pe alţii, în acest fel, iar noul mod de comunicare a fost dezvoltat în mod sistematic. Aceasta este ceea ce facem noi acum, în mod obişnuit, în lumea noastră. Transmitem direct gîndul unii altora. Ne hotărîm să transmitem gîndul şi el este transmis de îndată, cu condiţia ca distanţa să nu fie prea mare. În lumea noastră, ne folosim acum de sunete numai pentru poezie, sau de plăcere, în momentele de emoţie, sau ca să ne strigăm de la distanţă, sau cu animalele şi nu pentru transmiterea ideilor de la o minte omenească la alta. Cînd mă gîndesc la dumneata, gîndul, ***în măsura în care găseşti idei corespunzătoare şi cuvinte potrivite în mintea dumitale,*** ţi se reflectă în minte. Gîndul meu se îmbracă în cuvinte în mintea dumitale, care cuvinte ţi se pare că le auzi, desigur, în propria dumitale limbă şi cu frazele dumitale obişnuite. Foarte probabil că membrii grupului dumitale aud ceea ce îţi spun acum — fiecare cu diferenţa sa de vocabular şi de frază.

Dl. Barnstaple punctase acest discurs cu semne din cap, care arătau că înţelegea, fiind de cîteva ori gata să-l întrerupă. Acum izbucni:

— De aceea deci, uneori — ca de exemplu cînd dl. Serpentine şi-a făcut minunata expunere — cînd vă ridicaţi la idei despre care nu avem nici măcar o umbră în mintea noastră, noi nu auzim absolut nimic.

— Au fost asemenea goluri? întrebă Urthred.

— Mi-e teamă că multe şi la fiecare din noi, zise dl. Burleigh.

— Este ca şi cum am fi surzi în anume intervale, zise lady Stella. Intervale largi.

Părintele Amerton dădu şi el din cap.

— Şi de aceea noi nu putem fi lămuriţi dacă dumneata te numeşti Urthred sau Adam şi de aceea eu confund în minte Arden cu Greentrees şi Forest.

— Sper că acum ţi-ai mai liniştit mintea? zise Urthred.

— Oh, cu totul, zise dl. Barnstaple. Cu totul. Şi, ţinînd seama de toate, este într-adevăr foarte convenabil pentru noi că există această metodă de transmitere. Căci altminteri nu văd cum am fi putut evita săptămîni întregi de greutăţi lingvistice — primele principii ale gramaticilor noastre respective, logica, sensul şi aşa mai departe, în general nişte

lucruri plictisitoare — pînă să ajungem să ne înţelegem ca în momentul de faţă.

— Într-adevăr, un lucru foarte bun, zise dl. Burleigh, întorcîndu-se spre dl. Barnstaple cu un aer prietenos. Într-adevăr e un lucru foarte bun. Eu n-aş fi observat niciodată, dacă nu mi-ai fi atras dumneata atenţia. Este extraordinar; n-aş fi observat nimic din această... această diferenţă. Eram preocupat, trebuie să mărturisesc, de propriile mele gînduri. Presupuneam că vorbeau englezeşte. Consideram asta de la sine înţeles.

3

D-lui Barnstaple i se păru că această întîmplare minunată eru acum atît de completă, încît nu mai rămînea nimic de care să se minuneze, în afară de verosimilitatea ei absolută. Stătea în această clădire mică şi frumoasă, privind spre florile ca de vis şi lacul însorit, în mijlocul acestui amestec straniu de costume englezeşti de ***week-end*** şi de nuditate mai mult decît olimpiană, care încetase să-l mai uimească, şi asculta, iar uneori participa la lunga conversaţie familiară care începuse acum. Era o discuţie ce aducea la lumină cele mai uluitoare şi fundamentale diferenţe de concepţii etice şi sociale. Şi totuşi, totul devenise acum o realitate care făcea foarte firească presupunerea că el se va duce în curînd acasă să scrie despre acestea în „Liberalul” şi să-i vorbească soţiei sale, în măsura în care i se va părea potrivit, despre manierele şi costumele din această lume, necunoscută pînă acum. Nu avea nici măcar sentimentul distanţei. Sydenham ar fi putut să fie chiar după colţ.

Îndată după aceea, două fete tinere şi frumoase pregă- tiră ceaiul printre rododendroni şi îl aduseră celor de faţă. Ceai! Era ceea ce numim noi ceai chinezesc, foarte delicat, servit în cupe mici fără toarte, după moda chinezească; dar era ceai adevărat şi foarte reconfortant.

Mai întîi, curiozitatea Pămîntenilor se îndreaptă spre metodele de guvernămînt. Lucrul era fără îndoială firesc în prezenţa a doi bărbaţi de stat ca dl. Burleigh şi dl. Catskill.

— Ce formă de guvernămînt aveţi? întrebă dl. Burleigh. Este

o monarhie, o autocraţie sau o simplă democraţie? Separaţi puterea executivă de cea legislativă? Există un singur guvern central pentru toată planeta sau sînt mai multe centre de guvernămînt?

Li se dădu de înţeles d-lui Burleigh şi tovarăşilor săi, cu oarecare greutate, că nu există niciun fel de guvernămînt central în Utopia.

— Dar fără îndoială, zise dl. Burleigh, că există cineva sau ceva, vreun consiliu sau birou sau altceva pe undeva, căruia îi incumbă hotărîrea finală în cazurile de acţiune colectivă pentru interesul comun? Vreun sediu suprem sau organ de suveranitate cred că trebuie să existe...

— Nu, declarară Utopienii, nu există o astfel de concen-trare de autoritate în lumea lor. În trecut existase, dar de mult se difuzase din nou în masa generală a comunităţii. Hotărîrile în privinţa vreunei probleme particulare erau luate de oamenii care ştiau cele mai multe lucruri în chestiunea respectivă.

— Dar închipuiţi-vă că este o hotărîre care trebuie să fie respectată de toţi. Un regulament în legătură cu sănătatea publică, de exemplu. Cine îl impune?

— Nu este nevoie să fie impus. De ce ar fi?

— Dar presupunînd că cineva refuză să asculte de regulament?

— Am cerceta de ce el sau ea nu se conformează. Ar putea să existe vreun motiv excepţional.

— Şi în lipsa acestui motiv?

— Am cerceta care este starea sănătăţii sale mintale şi morale.

— Alienistul ia locul poliţistului, zise dl. Burleigh.

— Eu aş prefera poliţistul, zise dl. Rupert Catskill.

— Ai prefera, Rupert! zise dl. Burleigh, ca şi cum ar fi vrut să spună: „Dacă ai fi în situaţia aceea”. Atunci vreţi să spuneţi, continuă el, adresîndu-se Utopienilor cu un aer de înţelegere deplină, că treburile voastre sînt conduse toate de corpuri sau organizaţii speciale, nici nu ştii cum să le mai numeşti, fără nici o coordonare a activităţii lor?

— Activităţile din lumea noastră, zise Urthred, sînt toate coordonate pentru apărarea libertăţii generale. Avem un număr de inteligenţe îndreptate către psihologia generală şi către interacţiunea dintre funcţiile colective.

— Ei bine, acest grup de inteligenţe nu formează o clasă guvernantă? zise dl. Burleigh.

— Nu în sensul că exercită vreo voinţă arbitrară, zise Urthred. Ei se ocupă de relaţiile generale, asta-i tot. Dar n-au un rang mai înalt, nu au mai multă întîietate din cauza aceasta, decît are un filozof asupra unui savant specialist.

— Aceasta într-adevăr este o republică! zise dl. Bur- leigh. Dat cum funcţionează şi cum dăinuieşte — nu pot să-mi închipui. Statul vostru este probabil un stat socialist superior?

— Trăiţi încă într-o lume în care aproape totul, în afară de aer, de drumurile principale, de largul mării şi de pustiuri, este proprietate particulară?

— Aşa este, zise dl. Catskill. Proprietate particulară... şi disputată.

— Noi am trecut de această treaptă. Am găsit pînă la urmă că proprietatea particulară, în afară de lucrurile foarte personale, era o pacoste insuportabilă pentru ome- nire. Am scăpat de ea. Un artist sau un om de ştiinţă are un control complet al tuturor materialelor de care are nevoie, noi cu toţii avem propriile noastre unelte şi ustensile, avem de asemeni propriile noastre încăperi şi locuinţe, dar nu există proprietatea pentru negoţ sau speculaţie. De toată această proprietate activă, această proprietate de manevră, noi am scăpat cu desăvîrşire. Dar cum am scăpat de ea, e o poveste lungă. Nu s-a făcut în cîţiva ani. Exagerarea proprietăţii private a fost în întregime o treaptă naturală şi necesară în dezvoltarea naturii umane. În cele din urmă, a dus la rezultate monstruoase, dar numai prin aceste rezultate monstruoase şi catastrofale au învăţat oamenii despre nevoia şi natura îngrădirilor proprietăţii private.

Dl. Burleigh îşi luase o atitudine pentru el vădit firească. Şedea scufundat adînc în fotoliul său, cu picioarele sale lungi întinse înainte, unul peste celălalt, şi cu degetele ambelor mîini împreunate cu precizie meticuloasă.

— Trebuie să mărturisesc, zise el, că mă interesează foarte mult forma particulară de Anarhie care pare să pre- domine aici. Dacă nu cumva am înţeles complet greşit, fiecare om îşi vede de treaba sa ca servitor al statului. Am înţeles că aveţi, şi trebuie să mă corectaţi dacă greşesc, un mare număr de oameni ocupaţi cu producerea, distribuirea şi prepararea

hranei; ei se interesează, presupun, de nevoile lumii, le satisfac, şi au propriile lor legi în felul în care acţionează. Ei fac cercetări, experienţe. Nimeni nu-i obligă, nu-i sileşte, nu-i constrînge, nici nu-i împiedică. („Oamenii vorbesc cu ei despre toate acestea”, zise Urthred, cu un uşor zîmbet.) Şi tot astfel, alţii produc, manufacturează şi stu- diază metalele pentru toată omenirea şi de asemeni nu au altă lege decît legea lor. Iar alţii se ocupă de locuinţele din lumea voastră, fac planurile şi amenajează aceste locuinţe delicioase, spun cine le va folosi şi cum trebuie folosite. Alţii urmăresc ştiinţa pură. Alţii experimentează posibilităţile sentimentelor şi imaginaţiei şi sînt artişti. Alţii învaţă pe ceilalţi.

— Aceştia au foarte mare importanţă, zise Lychnis.

— Şi ei toţi fac toate acestea în deplină armonie şi în proporţie cuvenită. Fără nici o putere centrală, nici legislativă, nici executivă. Admit că toate astea par admirabile, dar sînt imposibile. Nimic de acest fel nu a fost nici măcar sugerat pînă acum în lumea din care venim.

— Ceva de acest fel a fost sugerat cu mult în urmă de către Breslele Socialiste, zise dl. Barnstaple.

— Nu mai spune! zise dl. Burleigh. Eu ştiu foarte puţin despre Breslele Socialiste. Ce au fost ele? Spune-mi.

Dl. Barnstaple acceptă această invitaţie.

— Ideea este foarte familiară oamenilor mai tineri de la noi, zise el. Laski[1] o numeşte statul pluralist, spre deosebire de statul monist, în care suveranitatea este concentrată. Chiar şi chinezii o cunosc. Un profesor din Pekin, dl. S. C. Chang, a scris o broşură asupra ceea ce numeşte el „pro- fesionalism”. Am citit-o chiar acum cîteva săptămîni. A trimis-o redacţiei „Liberalului”. El arată cît de puţin ar fi dorit, şi cît de inutil, ca şi China să treacă printr-o fază de politică democratică, după modelul occidental. El doreşte ca şi China să meargă direct spre o independenţă simultană a claselor funcţionale, mandarini, muncitori industriali, agricoli şi aşa mai departe, foarte asemănător cu ceea ce pare că există aici. Deşi aceasta implică desigur o revoluţie a învăţămîntului. Negreşit, germenul a ceea ce numeşti dumneata aici anarhism se află şi în aerul din care venim noi.

---

[1] ***Harold Joseph Laski*** (1893—1950) — laburist englez, autor a numeroase lucrări cu tematică social-politică. (n.r.)

— Nu mai spune! zise dl. Burleigh, cu un aer plin de înţelegere şi apreciere. Aşa să fie oare? Nu m-am gîndit la asta!...

4

Conversaţia urmă discontinuu şi totuşi schimbul de idei fu rapid şi eficace. D-lui Barnstaple i se păru că lua naştere foarte repede în mintea sa un contur general al istoriei Utopiei, după ultima Eră a Confuziei.

Cu cît afla mai multe despre această Eră a Confuziei, cu atît mai mult i se părea că ea seamănă cu perioada actuală de pe Pămînt. În vremurile acelea, Utopienii purtaseră îmbrăcăminte abundentă şi trăiseră în oraşe foarte asemănătoare cu cele Pămînteşti. Un concurs fericit de evenimente mai curînd decît vreun ţel anume deschisese pentru ei cîteva secole înfloritoare. Schimbări de climă şi împrejurări politice favorabile zîmbiseră rasei, după o lungă perioadă de sărăcie periodică, de epidemii şi războaie distrugătoare. Pentru prima dată, Utopienii fuseseră în stare să exploreze întreaga planetă pe care trăiau şi aceste explorări aduseseră uriaşe întinderi virgine sub acţiunea securii, sapei şi plugului. Se produsese o creştere enormă a bogăţiei reale, a libertăţii şi a timpului liber. Multe mii de oameni se ridicaseră de la condiţia normală a vieţii omeneşti la o poziţie din care puteau, dacă voiau, să gîndească şi să acţioneze cu o libertate nemaiîntîlnită. Cîţiva, un număr suficient, au şi făcut-o. A început o dezvoltare viguroasă a cercetării ştiinţifice care, tîrînd după ea o mulţime de invenţii ingenioase, a produs o mare lărgire a puterilor practice ale omului.

Mai fuseseră şi înainte izbucniri ale inteligenţei ştiinţifice în Utopia, dar nici una nu se produsese pînă atunci în împrejurări atît de favorabile şi nici nu a durat destul de mult pentru a ajunge să dea roade practice din belşug. De astă dată, într-un interval scurt de două secole, Utopienii, care se tîrîseră pînă atunci pe planeta lor ca nişte furnici leneşe sau călătoriseră ca nişte paraziţi pe animale mai mari şi mai iuţi, s-au văzut în stare să zboare cu viteză sau să-şi vorbească instantaneu unii altora pe orice punct al planetei. S-au văzut de asemeni în posesia puterii mecanice, pe o scară care depăşea tot ce cunoscuseră pînă atunci, şi nu numai a puterii mecanice; ştiinţa fiziologică şi apoi cea psihologică merseseră pe urmele fizicii şi chimiei şi Utopienii au început să cunoască nişte posibilităţi

extraordinare de control asupra propriului lor corp şi asupra vieţii lor sociale. Dar aceste lucruri au venit, cînd au venit în cele din urmă, atît de repede şi într-o atare dezordine, încît numai o mică minoritate de oameni şi-a dat seama, pe lîngă rezultatele concrete, de posibilităţile acestei formidabile expansiuni a cunoştinţelor. Ceilalţi au luat noile invenţii aşa cum veneau, la întîmplare, cu cît mai puţină adaptare posibilă a gîndurilor şi a felului lor de viaţă faţă de noile necesităţi pe care le implicau aceste invenţii.

Prima replică a populaţiei Utopiei faţă de perspectiva de putere, răgaz şi libertate care i se deschidea în faţă, a fost în general proliferarea... La un moment dat, în Era Confuziei, populaţia Utopiei crescuse la peste două mii de milioane...

— Dar cît este acum? întrebă domnul Burleigh.

Utopienii îi spuseră că era cam de două sute cincizeci de milioane. Aceasta era populaţia maximă care putea să tră-iască o viaţă pe deplin dezvoltată pe suprafaţa Utopiei. Dar acum, o dată cu sporirea resurselor, populaţia începea să crească.

Un suspin de groază se auzi din partea părintelui Amerton. De cîtva timp se aştepta să audă aşa ceva. Asta era o lovitură care-l izbea în temeliile sale morale.

— Va să zică, îndrăzniţi să reglementaţi înmulţirea! O controlaţi! Femeile voastre consimt să nască copii în măsura în care este nevoie... sau să se abţină!

— Desigur, zise Urthred. De ce nu?

— M-am temut eu de asta, zise părintele Amerton şi, aplecîndu-se înainte, îşi acoperi faţa cu mîinile, murmu- rînd: Simţeam asta în atmosferă! Crescătorie de oa- meni! Să refuze să creeze suflete! Ce ticăloşie! O, Doamne!

Cu o expresie puţin şocată, dl. Burleigh privi prin ochelarii săi emoţia reverendului. El detesta vorbele mari. Dar părintele Amerton reprezenta elementele conservatoare foarte preţioase ale comunităţii. Dl. Burleigh se întoarse din nou spre Utopian.

— Lucrul acesta este extrem de interesant, zise el. Chiar în momentul de faţă, Pămîntul nostru plănuieşte să poarte o populaţie de cel puţin cinci ori cît acest număr.

— Dar mi-aţi spus puţin mai înainte că vreo douăzeci de milioane vor pieri în iarna aceasta... Şi doar o foarte mică

proporţie din ceilalţi duc ceea ce numiţi chiar voi o viaţă plină şi largă?

— Cu toate acestea, contrastul e foarte izbitor, zise dl. Burleigh.

— E groaznic! zise părintele Amerton.

Utopienii insistară asupra faptului că suprapopularea planetei în fosta Eră a Confuziei a fost răul fundamental din care s-au născut toate celelalte ce s-au abătut asupra rasei... Aceste mase mari de populaţie care fuseseră aruncate orbeşte în existenţă, dominate de tradiţii putrede şi învechite şi supuse influenţelor celor mai josnice, au ajuns prada şi suportul natural al oricărui aventurier cu o fantezie destul de gălăgioasă şi cu o accepţie a succesului destul de vulgară ca să facă impresie asupra lor. Sistemul economic, reconstruit stîngaci şi convulsiv, pentru a face faţă noilor condiţii de producţie şi de repartiţie mecanică, a devenit din ce în ce mai mult o exploatare crudă şi neruşinată a mulţimilor de oameni obişnuiţi de către cîţiva tîlhari şi hrăpăreţi. Omul de rînd era îmbrîncit, din leagăn pînă la mormînt, prin mizerie şi subjugare; era linguşit şi minţit, era cumpărat, vîndut şi stăpînit de o minoritate neruşinată, mai în-drăzneaţă şi fără îndoială mai energică, altminteri însă nu mai inteligentă decît el însuşi.

— Este greu, zise Urthred, pentru un Utopian de astăzi să conceapă monstruoasa stupiditate, risipa şi vulgaritatea pe care au atins-o aceşti oameni bogaţi şi puternici din fosta Eră a Confuziei.

(— Nu vă vom contrazice, zise dl. Burleigh. Din nefericire, ştim... Ştim. Ştim chiar prea bine.)

Asupra acestei mase de populaţie excesivă şi intrată în putrefacţie dezastrele se abătură în cele din urmă, ca nişte viespi pe o grămadă de fructe putrede. Era un destin firesc, inevitabil. Un război, care a cuprins aproape întreaga pla-netă, a zdruncinat şubredul ei sistem financiar, ca şi cea mai mare parte a utilajului ei economic, cu neputinţă de a mai fi reparat... O serie de ani cu recolte slabe au accentuat sărăcia generală. Aventurierii exploatatori, prea proşti pen- tru a-şi da seama de ceea ce se întîmplase, continuau să în-şele şi să amăgească masele şi să suprime orice coaliţie de oameni cinstiţi, după cum viespile continuă să mănînce chiar după ce li s-a tăiat trupul. Efortul de a construi a dispărut din viaţa

Utopiei, înlocuit victorios prin efortul de a aduna. Producţia s-a micşorat, pînă a ajuns pe punctul de a dispare cu totul. Bogăţia acumulată a dispărut şi ea. Un sistem copleşitor de datorii, o puzderie de creditori, incapabili din punct de vedere moral la o renunţare folositoare, zdrobeau orice inţiativă nouă.

Lunga diastolă a treburilor Utopiei, care începuse o dată cu marile descoperiri, trecu într-o fază de rapidă sistolă. Tot ce mai rămînea în lume din abundenţă şi plăcere a fost furat cu lăcomie de către aventurierii finanţei şi ai afacerilor de speculă. Ştiinţa practică fusese demult comercializată şi era „aplicată" acum mai ales pentru vînătoarea de patente profitabile şi acapararea de provizii necesare. Lampa abandonată a ştiinţei pure păli, licări şi fu cît pe ce să se stingă din nou, ameninţînd să lase Utopia în pragul unei noi serii de Ere Întunecate, ca acelea dinaintea Erei Descoperirilor…

— Este într-adevăr ca un diagnostic sumbru al propriei noastre perspective, zise dl. Burleigh. Extraordinar de asemănător. Cum s-ar bucura decanul Inge de toate acestea!

— Pentru un necredincios de teapa lui, fără îndoială ar părea foarte îmbucurător! zise părintele Amerton, ex- primîndu-se cam incoerent.

Aceste comentarii îl plictiseau pe dl. Barnstaple, care era grăbit să audă mai multe lucruri noi.

— Şi după aceea, zise el către Urthred, ce s-a mai în- tîmplat?

5

Ceea ce s-a întîmplat, după cum află dl. Barnstaple, a fost o schimbare deliberată în gîndirea Utopiana. Un număr tot mai mare de oameni ajunseră să înţeleagă că, printre forţele puternice şi eliberate cu uşurinţă, pe care ştiinţa şi organizarea le aduseseră la îndemîna omului, vechea concepţie a vieţii sociale a statului — o luptă limitată şi legalizată între bărbaţi şi femei pentru a căpăta întîietatea unii asupra altora — devenea prea primejdioasă ca să mai dăinuiască, după cum grozăvia crescîndă a armelor moderne făcea suveranitatea separată a naţiunilor prea primejdioasă pentru a mai dăinui. Trebuiau să

vină noi idei şi noi con-venţii de asociere a oamenilor, pentru ca istoria să nu se sfîrşească în dezastru şi prăbuşire.

Toate societăţile erau bazate pe limitarea prin legi, interdicţii şi tratate a combativităţii sălbatice şi primordiale a strămoşului om-maimuţă; acest spirit străvechi de autoafirmare trebuia să suporte acum noi restricţii, în raport cu noile forţe şi primejdii ale rasei. Ideea concurenţei întru posesiune, ca idee conducătoare a relaţiilor dintre oameni, ameninţa, ca un cuptor necontrolat, să mistuie maşina pe care la început o acţionase. Ideea serviciului creator trebuia s-o înlocuiască. Spre această idee urma să se întoarcă gîndul şi voinţa oamenilor, dacă voiau să salveze viaţa socială. Propuneri care păruseră, în secolele anterioare, de un idealism însufleţit şi exaltat, începură acum să fie recunoscute nu numai ca un pur adevăr psihologic dar şi ca un adevăr practic şi urgent necesar. Explicînd aceste lucruri, Urthred se exprima într-un fel care îi amintea d-lui Barnstaple anumite fraze foarte familiare; părea să spună că oricine vrea să-şi salveze viaţa trebuia să o piardă şi că oricine îşi va da viaţa va cîştiga prin aceasta întreaga lume.

Se pare că gîndurile părintelui Amerton răspundeau în acelaşi fel. Căci deodată el îl întrerupse, spunînd:

— Dar ceea ce spui dumneata este un citat!

Urthred admise că avea în gînd un citat, un pasaj din învăţăturile unui om de mare forţă poetică, ce trăise cu mult înainte, în vremurile cuvintelor vorbite.

El ar fi continuat, dar părintele Amerton era prea aţîţat pentru a-l lăsa în pace.

— Dar cine a fost acest învăţător? întrebă el. Unde a trăit? Cum s-a născut? Cum a murit?

Prin conştiinţa d-lui Barnstaple trecu pentru o clipă imaginea unei figuri solitare, cu faţa palidă, bătută şi însîngerată, înconjurată de paznici în armuri, în mijlocul unei mulţimi care se îmbulzea, se îmbrîncea, în bătaia soarelui, umplînd o stradă îngustă, cu ziduri înalte. În spate, era purtat un instrument uriaş şi urît, care se scufunda şi se legăna o dată cu mişcarea mulţimilor...

— Şi în această lume el a murit tot pe cruce? strigă părintele Amerton. A murit pe cruce?

Aflară că acest profet din Utopia murise în mari sufe- rinţe, dar nu pe cruce. Fusese torturat într-un anumit fel, dar nici

Utopienii şi nici aceşti Pămînteni nu aveau suficiente cunoştinţe despre tehnica torturii pentru a-şi face o idee în această privinţă şi se pare că el fusese legat de o roată care se învîrtea încet şi expus acolo pînă la moarte. Era pedeapsa abominabilă a unei rase crude şi cuceritoare şi îi fusese aplicată pentru că doctrina sa a slujirii universale alarmase pe cei bogaţi şi stăpînitori, care nu slujeau nimănui. Dl. Barnstaple avu o clipă imaginea unei figuri răsucite pe roata aceea de tortură, în bătaia soarelui arzător. Şi — minunat triumf asupra morţii! — dintr-o lume care putuse să facă o astfel de faptă ieşise această mare pace şi frumuseţe universală din jurul său!

Însă părintele Amerton continua cu întrebările.

— Dar v-aţi dat seama cine era el? Lumea aceasta n-a bănuit?

Foarte mulţi oameni crezuseră că acest om era un Dumnezeu. Dar el obişnuia să se numească doar fiul lui Dumnezeu sau fiul Omului.

Părintele Amerton se agăţă de acest punct.

— Şi acum îl adoraţi?

— Îi urmăm învăţătura, pentru că era minunată şi adevărată, zise Urthred.

— Dar îl adoraţi?

— Nu.

— Nimeni nu-l adoră? Au fost oameni care l-au adorat?

Au fost unii care l-au adorat. Au fost unii care au şovăit în faţa măreţiei severe a învăţăturii sale şi care totuşi aveau senzaţia chinuitoare că avea dreptate într-un chip profund. Aşa că îşi înşelau propria lor conştiinţă neliniştită, tratîndu-l ca pe un zeu magic, în loc să-l considere ca o lumină pentru sufletele lor. Ei amestecau în execuţia lui tradiţii străvechi ale sacrificiului regilor. În loc să-l primească deschis şi sincer şi să facă din el o parte din voinţa şi înţelegerea lor, ei pretindeau că mănîncă în mod mistic din el şi că fac din el o parte a trupului lor. Au transformat roata lui într-un simbol miraculos şi au confundat-o cu ecuatorul, cu Soarele şi cu ecliptica şi, de fapt, cu tot ce era rotund. În cazuri de nenoroc, de boală sau de vreme rea, se credea că este foarte folositor pentru cel credincios să descrie un cerc în aer cu degetul arătător.

Şi, deoarece amintirea acestui învăţător era foarte scumpă mulţimii ignorante, datorită bunătăţii şi milosteniei lui, au pus stăpînire pe ea nişte indivizi vicleni şi agresivi, care s-au

constituit în campioni şi exponenţi ai roţii, s-au îmbogăţit şi au devenit puternici în numele ei, au dus popoarele în mari războaie pentru ea şi au folosit-o ca paravan şi justificare pentru invidie, ură, tiranie şi dorinţe tenebroase. Pînă cînd oamenii au spus că dacă acel vechi profet ar veni din nou în Utopia, propria sa roată triumfătoare l-ar zdrobi şi distruge din nou...

Părintele Amerton păru că nu este atent la această comunicare. El vedea lucrurile din alt unghi.

— Dar cu siguranţă, zise el, că mai există o rămăşiţă de credincioşi! Dispreţuiţi poate, dar o rămăşiţă!...

Nu mai exista nici o rămăşiţă. Lumea îl respecta pe acel învăţător al învăţătorilor, dar nimeni nu-l adora. Pe cîteva vechi clădiri păstrate ca relicve se vedea încă roata cioplită, adesea împodobită cu cele mai fantastice decoraţii. Iar în muzee şi colecţii existau o mulţime de picturi, imagini şi tot felul de obiecte de vrăjitorie.

— Nu înţeleg, zise părintele Amerton. Este prea teribil. Sînt nedumerit. Nu înţeleg.

6

Un bărbat blond şi zvelt, cu o faţă de o frumuseţe delicată, al cărui nume dl. Barnstaple avea să afle mai tîrziu că era Lion, îşi luă asupra sa, din partea lui Urthred, sarcina de a explica şi de a răspunde întrebărilor Pămîntenilor.

Era unul din cei care coordonau educaţia în Utopia. El explică Pămîntenilor că schimbarea lucrurilor din Utopia se făcuse fără o revoluţie bruscă. Nici un sistem nou de legi şi obiceiuri, nici o metodă nouă de cooperare economică bazată pe ideea serviciului universal pentru binele comun nu luase fiinţă într-o formă completă şi definitivă. De-a lungul unei mari perioade, înainte şi în timpul fostei Ere a Confuziei, temeliile noului stat au fost puse de o mulţime crescîndă de cercetători şi de muncitori, fără să aibă un plan determinat sau o metodă preconcepută, ci conduşi spre cooperare de acelaşi impuls de a servi şi de aceeaşi luciditate a spiritului, ca şi de un adevăr comun. Abia către perioada culminantă a fostei Ere a Confuziei

din Utopia, ştiinţa psihologică a început să se dezvolte cu oarecare forţă, comparabilă cu ritmul de dezvoltare al geografiei şi fizicii din timpul secolelor precedente. Iar dezordinea socială şi economică, ce

împiedica ştiinţa experimentală şi paraliza munca organizată a universităţilor, stimula cercetările asupra proceselor asocierii umane şi le făcea să fie disperate şi cutezătoare.

Impresia ce o avea dl. Barnstaple despre cele explicate nu era a uneia din acele schimbări violente, pe care lumea noastră obişnuieşte să le numească revoluţii, ci a unui spor de lumină, a zorilor unor idei noi, în care lucrurile vechii ordini au continuat un timp să existe cu forţă din ce în ce mai slabă, pînă cînd oamenii au început, ca o chestiune de bun simţ, să facă lucrurile noi în locul celor vechi.

Începuturile noii ordini erau în discuţii, cărţi şi laboratoare psihologice; solul în care a crescut ea au fost şcolile şi colegiile. Vechea ordine dădea o răsplată mică învăţătorilor din şcoli, dar reprezentanţii ei dominanţi erau prea ocupaţi cu lupta pentru bogăţie şi putere pentru a lua în seamă învăţămîntul: el era lăsat în sarcina oricărui bărbat sau a oricărei femei care voia să-şi dăruiască gîndirea şi munca, fără prea multe speranţe de răsplată palpabilă, spre a forma noi imagini asupra lumii în minţile celor tineri. Şi aşa s-a şi întîmplat. Într-o lume cîrmuită cu ostentaţie de către politicieni aventurieri, într-o lume în care oamenii veneau la putere prin agitarea afacerilor şi înşelăciunilor financiare, s-a văzut şi s-a înţeles curînd că proprietatea privată întinsă era o plagă din punct de vedere social şi că statul nu putea să-şi desfăşoare activitatea cum se cuvine şi nici educaţia să dea roadele aşteptate, alături de o clasă de bogătaşi iresponsabili. Căci, prin însăşi natura lor, ei combăteau, distrugeau şi subminau orice iniţiativă a statului; viaţa lor trufaşă deforma şi deghiza toate valorile vieţii. Ei trebuiau să dispară, spre binele rasei umane.

— Şi n-au luptat? întrebă domnul Catskill, cu un aer bătăios.

Luptaseră în mod dezordonat, dar energic. Lupta de a întîrzia sau de a opri instaurarea statului ştiinţific şi uni-versal, a statului educaţiei în Utopia, continuase, ca o bă- tălie conştientă, timp de aproape cinci secole. Lupta împotriva lui era lupta celor lacomi, pătimaşi, păgubiţi şi egoişti împotriva cristalizării într-o realitate concretă a acestei noi idei de asociere pentru a servi. Lupta s-a dus pretutindeni unde ideile se răspîndiseră; s-a dus cu concedieri, amenin-ţări, boicoturi şi furtuni de violenţă, cu minciuni şi acuzaţii

false, cu persecuţii şi întemniţări, cu linşări, gudron, pene, parafină, cu măciuca şi puşca, cu bomba şi cu tunul.

Dar servirea noii idei care fusese lansată în lume nu slăbi niciodată; ea cuprinse bărbaţii şi femeile de care avea nevoie ca să capete forţă. Înainte ca în Utopia să se pună bazele statului ştiinţific, mai mult de un milion de martiri au fost ucişi pentru el, iar cei care suferiseră nedreptăţi mai mici erau peste putinţă de a fi socotiţi. Punct cu punct au fost cîştigate principiile educaţiei, legilor sociale şi metodelor economice. Nu se poate fixa o anumită dată pentru aceste schimbări. A venit o zi cînd Utopia a observat că se făcuse lumină şi că o nouă ordine a lucrurilor înlocuise pe cea veche...

— Aşa trebuie să fie, zise dl. Barnstaple, ca şi cum Utopia nu ar fi fost prezentă în jurul său. Aşa trebuie să fie.

Acum se răspundea la o întrebare. Fiecare copil din Utopia este instruit pe măsura deplină a posibilităţilor sale şi orientat către munca indicată de dorinţele şi capacitatea sa. El a venit pe lume în condiţii fericite; s-a născut din părinţi perfect sănătoşi; mama lui s-a hotărît să-l nască, după ce s-a gîndit şi s-a pregătit cum trebuie. El creşte în condiţii de perfectă sănătate; impulsurile sale naturale de a se juca şi a învăţa sînt răsplătite prin cele mai subtile metode de educaţie; mîinilor, ochilor şi braţelor li se dă orice ocazie de a se exersa şi de a se dezvolta; el învaţă să deseneze, să scrie, să se exprime, să folosească o mare varietate de simboluri, pentru a-şi ajuta şi a-şi dezvolta gîndirea. Bunătatea şi politeţea devin obiceiuri înrădăcinate, căci totul din jurul său este bun şi politicos. Şi mai ales dezvoltarea imaginaţiei sale este supravegheată şi încurajată. El învaţă istoria minunată a lumii şi a rasei sale, ca să afle cum omul a luptat şi luptă încă să iasă din îngustimea şi egoismul animalităţii primitive, spre a pune asupra fiinţelor o stăpînire care abia dacă este întrezărită prin vălurile dense ale ignoranţei. Toate dorinţele copilului sînt înnobilate; din poezie, din exemplul şi dragostea celor din jurul său el învaţă să-şi piardă în dragoste grija faţă de el însuşi; impulsurile sale sexuale sînt îndreptate împotriva egoismului său, curiozitatea sa pentru flori este transformată în pasiune ştiinţifică, combativitatea sa este orientată spre lupta împotriva dezordinei, mîndria şi ambiţia sa înnăscută se dirijează către o împărtăşire onorabilă a realizărilor comune. El se îndreaptă

spre munca ce îl atrage şi îşi alege ocupaţia pe care o vrea.

Dacă un individ e indolent, nu este o mare pierdere, căci belşugul e suficient pentru toţi în Utopia, dar atunci el nu va găsi pe nimeni care să-l iubească, nici nu va avea vreodată copii, pentru că nimeni din Utopia nu-i iubeşte pe cei care nu au nici energie şi nici vreo calitate deose- bită. În iubirea din Utopia există multă mîndrie pentru soţ. Şi nu există nici o „societate” bogată şi trîndavă în Utopia, nici jocuri şi spectacole pentru spectatorul pasiv. Nu există nimic pentru spectatorul care nu face nimic altceva. E într-adevăr o lume plăcută pentru vacanţe, dar nu pentru cei care ar vrea mereu să nu facă nimic.

Acum, de secole, ştiinţa Utopiană e în stare să influenţeze naşterile şi aproape fiecare Utopian aflat în viaţă a fost recunoscut, încă de la început, ca un spirit energic şi creator. Există prea puţini oameni mărginiţi şi aproape nici unul complet anormal în Utopia; tendinţele spre lene, oamenii cu dispoziţii letargice sau cu imaginaţie slabă au dispărut aproape cu totul; tipul melancolic a dispărut şi el; carac- terele duşmănoase şi rele sînt în curs de dispariţie. Marea majoritate a Utopienilor sînt activi, optimişti, inventivi, receptivi şi bine dispuşi.

— Şi nu aveţi nici măcar un parlament? întrebă dl. Burleigh, încă nevenindu-i să creadă.

Utopia nu avea nici parlament, nici politică, nici avere particulară, nici concurenţă în afaceri, nici poliţie sau închisori, nici nebuni, nici debili mintali sau infirmi, şi ea nu avea nimic din toate acestea pentru că avea şcoli şi învăţă- tori care erau tot ce poate fi mai bun ca şcoli şi învăţători. Politica, comerţul şi concurenţa sînt metode de ajustare ale unei societăţi neevoluate. Atari metode de ajustare au fost înlăturate din Utopia de mai bine de o mie de ani. Utopienii adulţi nu au nevoie nici de reguli, nici de guvernămînt, fiindcă toate regulile şi guvernarea de care au nevoie le-au asimiliat în copilărie şi tinereţe.

Lion zise:

— Guvernămîntul nostru este educaţia noastră.

Capitolul VI

CÎTEVA CRITICI PĂMÎNTEŞTI

1

Uneori, în timpul acelei după amiezi şi seri memora- bile, dl. Barnstaple avea impresia că nu era amestecat în nimic altceva decît într-un dialog extraordinar despre guvernămînt şi istorie, un dialog care, într-un chip inexplicabil, devenise spectaculos; era ca şi cum toate acestea se întîmplau doar în mintea lui; şi apoi, realitatea absolută a aventurii sale îi revenea în gînd cu o putere copleşitoare, iar interesul său intelectual scădea pînă la neatenţie faţă de ciudăţenia uluitoare a situaţiei sale. În clipele acelea el se trezea cu privirea rătăcind de la o faţă la alta, cercetîndu-i pe Utopienii care-l înconjurau, oprindu-se cîtva timp asupra cîte unui detaliu al arhitecturii edificiului şi apoi revenind spre aceste făpturi de o graţie divină.

Apoi se întorcea neîncrezător spre tovarăşii săi Pămînteni.

Nu era nici una din aceste feţe de Utopieni care să nu fie tot atît de candidă, serioasă şi frumoasă ca şi figurile angelice dintr-o pictură italiană. O femeie era ciudat de asemănătoare cu Sibyla din Delphy a lui Michelangelo. Stăteau în atitudini degajate, bărbaţi şi femei laolaltă, în cea mai mare parte concentraţi asupra discuţiei, dar din cînd în cînd dl. Barnstaple întîlnea privirea cercetătoare a cîte unei perechi de ochi prietenoşi sau vedea cîte o faţă de Utopian privind cu atenţie costumul lady-ei Stella sau monoclul d-lui Mush.

Prima impresie a d-lui Barnstaple asupra Utopienilor fusese că erau cu toţii tineri; acum el observă că multe din aceste chipuri aveau o înfăţişare de viguroasă maturitate. Nici unul nu trăda vreun semn distinctiv al vîrstei, aşa cum se observă în lumea noastră, dar atît Urthred cît şi Lion aveau în jurul ochilor, buzelor şi frunţii cute provenite dintr-o bogată experienţă de viaţă.

Impresia produsă de aceşti oameni asupra d-lui Barnstaple făcea să se amestece în el stupefacţia cu familia-ritatea, în modul cel mai ciudat. Avea senzaţia că ştiuse dintotdeauna că o astfel de rasă poate să existe şi că această cunoaştere îi furnizase un criteriu implicit în mii de judecăţi asupra treburilor omeneşti şi în acelaşi timp era uimit pînă la incredulitate că se găsea în aceeaşi lume cu ei. Erau totodată normali şi miraculoşi în comparaţie cu el însuşi şi cu tovarăşii săi, care erau, la rîndul lor, în acelaşi timp ciudaţi şi perfect banali.

O dată cu dorinţa puternică de a deveni prieten intim cu aceste fiinţe fine şi graţioase, de a li se dărui şi de a se asocia cu ei prin servicii şi acte reciproce, simţea o teamă respectuoasă faţă de ei, iar asta îl făcea să se ferească de contactul cu dînşii şi să se înfioare la atingerea lor. Dorea atît de mult să fie recunoscut de ei ca semen şi tovarăş al lor, încît sentimentul lipsei sale de graţie şi valoare îl copleşea. Dorea să se încline în faţa lor. Cu toată lumina şi frumuseţea lucrurilor din jurul său, mocnea în el prevestirea insuportabilă că pînă la urmă va fi respins din această nouă lume.

Atît de puternică era impresia produsă de Utopieni asupra d-lui Barnstaple, atît de bucuros accepta el graţia şi splendoarea lor fizică, încît pentru cîtva timp nu-i mai rămase destulă atenţie ca să observe cît de diferite faţă de ale sale proprii erau reacţiile celor mai mulţi dintre tovarăşii săi Pămînteni. Pe el, Barnstaple, faptul că Utopienii erau atît de departe de absurditatea, grotescul şi cruzimea vieţii normale de pe Pămînt îl făcea să fie gata să accepte fără nici o critică instituţiile şi modul lor de viaţă.

Comportarea părintelui Amerton fu aceea care trezi în el, mai întîi, ideea că exista putinţa să-i dezaprobi oricît de mult pe aceşti oameni minunaţi şi să nutreşti o ostilitate oricît de mare faţă de ei. Mai întîi, părintele Amerton ridicase din gulerul său rotund o faţă rotundă, cu nişte ochi holbaţi de uimire, arătîndu-se dispus să se supună conducerii oricui şi nu rostise niciun cuvînt, pînă cînd frumuseţea dezgolită a cadavrului lui Greenlake îl surprin-sese pînă la a scoate o exclamaţie de apreciere foarte puţin clericală. Dar în timpul călătoriei pînă la malul lacului, în timpul mesei şi al pregătirilor deschiderii conferinţei se produse o reacţie şi această primă uimire naivă şi

respectuoasă făcu loc unei atitudini de rezistenţă şi ostilitate. Era ca şi cum această lume nouă, care începuse prin a fi un spectacol, căpătase aspectul unei propuneri pe care el simţea că trebuie ori s-o accepte, ori s-o respingă. Probabil că deprinderea spiritului său de cenzor public era prea puternică şi că nu putea să se simtă în apele lui, pînă cînd nu începea să condamne. Poate că era într-adevăr izbit şi întristat de goliciunea virtuală a acestor trupuri frumoase din jurul sau. Dar apoi el începu să mormăie şi să tuşească în chip ciudat, să murmure ca pentru sine şi să trădeze o neputinţă crescîndă de a mai rămîne liniştit.

Pentru prima oară el izbucni, întrerupînd, atunci cînd se ridică problema populaţiei. Pentru un scurt interval, inteligenţa lui domină agitaţia sa emoţională, cînd se discuta despre profetul de pe roată, dar apoi aceste preocupări crescînde începură să-l aţîţe din nou.

— Trebuie să vorbesc, îl auzi murmurînd dl. Barnstaple. Trebuie să vorbesc.

Şi deodată începu să pună întrebări.

— Sînt cîteva lucruri care vreau să-mi fie lămurite, zise el. Vreau să ştiu în ce stare morală se află această aşa-numită Utopie. Scuzaţi-mă!

El se ridică. Stătu în picioare, cu mîinile tremurînde, incapabil să înceapă din prima clipă. Apoi se duse pînă în capătul şirului de bănci şi se aşeză în aşa fel încît mîinile să i se poată rezema pe spătarul unui scaun. Îşi trecu degetele prin păr şi păru că inspiră adînc. O însufleţire neobişnuită îi apăru pe faţă, care se îmbujoră şi începu să strălucească. O bănuială cumplită trecu prin mintea d-lui Barnstaple, anume că aşa stătea părintele şi cînd îşi începea predicile săptămînale, acele denunţări neînfricate aproape ale tuturor lucrurilor, în biserica Sfîntului Barnabas din Vest. Bănuiala se adînci într-o certitudine şi mai cumplită.

— Prieteni, fraţi din această nouă lume, am cîteva lucruri să vă spun, pe care nu pot să le mai amîn. Vreau să vă pun cîteva întrebări care cercetează sufletul. Vreau să mă lămuresc cu voi în privinţa unor probleme simple şi clare, însă fundamentale. Vreau să vă înfăţişez lucrurile deschis, ca de la om la om, fără să-mi îndulcesc cuvintele în privinţa unor chestiuni delicate, dar urgente. Permiteţi-mi să ajung direct la cele ce am de spus.

Vreau să vă întreb dacă, în acest aşa-numit stat al Utopiei, mai există, dacă mai respectaţi şi cinstiţi lucrul cel mai sacru al vieţii sociale. Mai respectaţi legătura căsătoriei?

Se opri şi în timpul pauzei răspunsul Utopienilor veni către domnul Barnstaple:

— În Utopia nu există nimic care să te lege.

Dar părintele Amerton nu punea întrebări din dorinţa de a i se răspunde; el punea întrebări ca de la amvon.

— Aş vrea să ştiu, îşi ridică el glasul, dacă acea sfîntă uniune, revelată primilor noştri strămoşi în Grădina Raiului, se mai menţine aici, dacă această asociere sanctificată pentru o viaţă întreagă între un bărbat şi o femeie, atît la bucurie cît şi la nenorocire, excluzînd orice alt gen de intimitate, este încă regula vieţii voastre. Aş vrea să ştiu...

— Dar el nu vrea să ştie, se auzi întreruperea unui Utopian.

— ...dacă această dublă puritate, garantată şi apărată...

Dl. Burleigh ridică o mînă lungă şi albă.

— Părinte Amerton, protestă el, ***te rog.***

Mîna d-lui Burleigh era o mînă puternică, care ar fi putut să înainteze ameninţător. Puţine lucruri erau sub soare care să-l poată opri pe părintele Amerton, atunci cînd se lansa într-una din furtunile sale sufleteşti, dar mîna d-lui Burleigh era unul din aceste lucruri.

— ...a venit după un alt dar şi mai preţios, care însă a fost dat la o parte, înlăturat cu totul de oameni? Ce este, d-le Burleigh?

— Aş vrea să nu mai insişti deocamdată asupra acestei chestiuni, părinte Amerton. Pînă cînd nu vom afla ceva mai mult. Instituţiile sînt, evident, foarte diferite aici. Chiar şi instituţia căsătoriei s-ar putea să fie diferită.

Faţa predicatorului se dezumflă.

— D-le Burleigh, zise el, simt că trebuie... Dacă bănuielile mele sînt adevărate, trebuie să dezbrac această lume de pretenţiile ei de sănătate şi virtute.

— Nu e prea mult de dezbrăcat, zise şoferul d-lui Burleigh, ca pentru sine, însă foarte desluşit.

O oarecare iritare se simţi în glasul d-lui Burleigh.

— Atunci pune întrebări, zise el. Pune întrebări. Nu ţine predici, te rog. Ei nu vor să asculte predici.

— Eu mi-am pus întrebarea, zise părintele Amerton îmbufnat, aruncînd o privire retorică către Urthred şi rămînînd în

picioare.
Răspunsul veni limpede şi explicit. În Utopia bărbaţii şi femeile nu erau constrînşi să se unească în perechi indisolubile, ceea ce nici nu le-ar fi convenit celor mai mulţi dintre Utopieni. Foarte adesea, bărbaţi şi femei a căror muncă îi aduce pe unul în preajma celuilalt, se iubesc şi trăiesc foarte apropiat unul de altul, după cum făcuseră Arden şi Greenlake. Dar ei nu erau obligaţi la acest lucru.
Nu întotdeauna existase această libertate. În vechile vremuri de suprapopulaţie şi conflicte, şi mai ales printre muncitorii agricoli şi salariaţii din Utopia, bărbaţii şi femeile care se iubeau erau siliţi să se unească între ei, sub ameninţarea unor pedepse foarte severe. Ei trăiau împreună într-un mic cămin pe care femeia îl ţinea în ordine pentru bărbat, ea era servitoarea lui şi îi făcea cît mai mulţi copii, în timp ce el le aducea hrana. Copiii erau doriţi pentru că deveneau curînd utili la munca cîmpului sau cîştigau un salariu. Dar necesităţile care supuneau femeia la acest fel de împerechere dispăruseră.
Oamenii îşi alegeau acum, într-adevăr, tovarăşul de viaţă, dar o făceau dintr-o necesitate interioară, nu pe temeiul vreunei constrîngeri dinafară.
Părintele Amerton ascultase cu o nerăbdare abia stăpînită. Acum, el se băgă în vorbă:
— Deci aveam dreptate, aţi desfiinţat familia?
Degetul său arăta către Urthred, aproape ca o acuzaţie personală.
Nu. Utopia nu desfiinţase familia. Ea lărgise şi glorificase familia, pînă cînd aceasta îmbrăţişa întreaga lume. Cu mult timp în urmă, acel profet de pe roată, pe care părintele Amerton părea să-l respecte, propovăduise tocmai această lărgire a vechii familii prea înguste. În timp ce predica, i se spusese că mama şi fraţii săi se aflau afară şi-i solicitau atenţia. Dar el nu voise să se ducă la ei. Se întorsese spre mulţimea care asculta, cu aceste cuvinte: „Aceştia sînt mama şi fraţii mei!”
Părintele Amerton lovi brusc şi puternic cu palma în spătarul scaunului din faţa sa.
— Un joc de cuvinte, strigă el, un joc de cuvinte! Chiar şi Satana poate să citeze din scripturi!
Dl. Barnstaple îşi dădu limpede seama că părintele Amerton începuse să-şi piardă stăpînirea de sine. Era înspăimîntat de

aceea ce făcea şi totuşi se simţea silit s-o facă. Era prea aţîţat pentru a gîndi limpede sau pentru a-şi controla glasul cum trebuie, aşa încît striga şi urla în chipul cel mai barbar. Se „lăsa dus” de porniri, încrezător în obiceiul ca amvonul de la Sfîntul Barnabas să-l scoată din încurcătură.

— Acum îmi dau seama cum stau lucrurile. Îmi dau prea bine seama cum stau lucrurile. Am bănuit încă de la început. Am aşteptat... am aşteptat să fiu perfect sigur, înainte de a-mi aduce mărturia. Dar totul vorbeşte de la sine: neruşinarea costumului vostru, libertatea licenţioasă a purtărilor voastre! Tineri bărbaţi şi femei, zîmbindu-şi, împreunîndu-şi mîinile, aproape mîngîindu-se, cînd privirile plecate, privirile întoarse sînt cel mai mic tribut pe care îl puteţi plăti modestiei! Şi aceste vorbe josnice despre perechi care se iubesc, fără legături sau binecuvîntări, fără reguli sau oprelişti! Ce înseamnă oare aceasta? Şi încotro duce? Să nu vă închipuiţi că din pricina faptului că sînt preot — adică, în ciuda marilor tentaţii, un om pur şi virgin — să nu vă închipuiţi că nu înţeleg! Oare nu pătrund eu pînă în tainiţele inimii? Oare păcătoşii răniţi, cioburile omenirii, nu se tîrăsc pînă la mine cu mărturiile lor jalnice? Şi eu am să vă spun deschis încotro mergeţi şi unde vă aflaţi! Această aşa-numită libertate a voastră nu este nimic altceva decît libertinaj. Aşanumita Utopie a voastră, văd limpede, nu este nimic altceva decît un infern de desfrînare fără margini! Desfrînare fără margini!

Dl. Burleigh întinse o mînă în semn de protest, dar elocvenţa părintelui Amerton se avîntă pe deasupra obstacolelor.

El bătu în spătarul scaunului din faţă.

— Îmi voi depune mărturia! strigă el. Îmi voi depune mărturia! N-am să ezit. Refuz să îndulcesc cuvintele pe care vi le voi spune. Voi trăiţi cu toţii... în promiscuitate! Acesta este cuvîntul. În promiscuitate animală! În promiscuitate bestială!

Dl. Burleigh sări în picioare. Îşi ridicase amîndouă mîi- nile şi făcea semn înfocatului predicator din Londra să stea jos.

— Nu, nu! strigă dl. Burleigh. ***Trebuie*** să te opreşti, d-le Amerton! Trebuie neapărat. Ai început să insulţi. Nu înţelegi nimic. Stai jos, te rog! Insist!

— ***Stai jos şi rămîi liniştit,*** zise un glas foarte limpede. Căci altfel vei fi luat de aici.

Părintele Amerton simţi prezenţa cuiva lîngă el. Întîlni

privirile unui tînăr mlădios care îl cerceta, cum ar cerceta un pictor figura unui nou model. În înfăţişarea lui nu era nimic ameninţător; tînărul stătea complet liniştit şi totuşi apariţia lui avu efectul extraordinar de a-l face pe părintele Amerton să-şi piardă cumpătul. Glasul de mare predicator i se stinse în gîtlej.

Vocea prietenoasă a d-lui Burleigh se ridică pentru a preveni un conflict.

— D-le Serpentine, apelez la dumneata ca să-mi cer scuze. El nu este pe deplin responsabil. Noi, ceilalţi, regre-tăm întreruperea... incidentul. Te rog, nu-l lua de aici, orice ar însemna acest lucru. Voi răspunde eu personal de buna sa purtare... Te rog, d-le Amerton, stai jos; imediat; căci altminteri mă spăl pe mîini de toate acestea.

Părintele Amerton ezită.

— Va veni şi timpul meu, zise el, privind o clipă în ochi pe tînărul de alături, apoi se întoarse la locul său.

Urthred vorbi liniştit şi clar:

— Voi, Pămîntenii, sînteţi nişte oaspeţi dificili. Şi asta nu e totul... Negreşit, mintea acestui om este foarte im- pură... imaginaţia lui sexuală este vădit inflamată şi bol- navă. El e mînios şi dornic să insulte şi să rănească. Şi ţipetele lui sînt îngrozitoare. Mîine va trebui să fie examinat şi tratat.

— Cum? zise părintele Amerton, cu faţa-i rotundă devenind brusc cenuşie. Ce vreţi să spuneţi prin „tratat”?

— Te rog, nu vorbi, zise dl. Burleigh. Te rog, nu mai vorbi. Ai făcut destul rău...

Deocamdată, incidentul părea încheiat, dar el lăsase un mic ghimpe de spaimă în inima d-lui Barnstaple. Aceşti Utopieni erau într-adevăr oameni blajini şi amabili, dar pentru o singură clipă forţa lor păru să plutească peste grupul Pămîntenilor. Lumina soarelui şi frumuseţea erau pretutindeni în jurul vizitatorilor şi cu toate acestea ei erau străini şi încă străini fără apărare într-o lume necunoscută. Feţele Utopienilor erau binevoitoare şi ochii lor erau plini de curiozitate şi destul de prietenoşi, deşi poate mai mult cercetători decît prietenoşi. Era ca şi cum ei ar fi privit pe deasupra unei prăpăstii de inabordabile deosebiri.

Şi atunci, dl. Barnstaple, în mijlocul tristeţii sale, întîlni ochii căprui ai lui Lychnis şi ei erau mai binevoitori decît ochii celorlalţi Utopieni. Ea, cel puţin, înţelegea teama care îl

cuprinsese şi el simţi că ea vroia să-l liniştească şi să fie prietena lui. Dl. Barnstaple o privi, simţind o clipă ceea ce simte un cîine rătăcit care se apropie de un grup ale cărui sentimente nu le cunoaşte şi i se aruncă deodată o privire prietenoasă şi mîngîietoare.

O altă minte care opunea şi ea o rezistenţă activă Utopiei era aceea a d-lui Freddy Mush. El nu avea de fapt nici o obiecţie în privinţa religiei, moralei sau organizării sociale din Utopia. Învăţase mult timp că nici un om cu pretenţii estetice serioase nu manifestă interes faţă de atari probleme. Percepţiile sale erau, prin ipoteză, prea fine pentru astfel de lucruri. Dar acum el arătă că existase ceva foarte străvechi şi frumos, numit „Echilibrul Naturii”, care fusese distrus de metodele ştiinţifice ale Utopiei. Ce era acest Echilibru al Naturii despre care vorbea el şi cum acţiona el pe Pămînt, nici Utopienii şi nici dl. Barnstaple nu reuşiră să înţeleagă prea bine. Fiind întrebat mai amănunţit, dl. Mush roşi, se încăpăţînă şi monoclul său aruncă fulgere defensive.

— Îmi dau seama după rîndunele, repetă el. Dacă nu înţelegeţi punctul meu de vedere, nu ştiu ce altceva aş putea să vă mai spun.

El începuse cu faptul (la care revenea mereu) că nu existau rîndunele în Utopia şi că nu existau rîndunele în Utopia pentru că nu existau nici ţînţari, nici muşte.

Se produsese o enormă reducere deliberată a vieţii insectelor din Utopia şi aceasta afectase în mod serios toate creaturile care depindeau direct sau indirect de viaţa insectelor. Îndată ce în Utopia se stabilise noua stare de lucruri şi începuse să funcţioneze sistemul de educaţie, atenţia societăţii utopiene se îndreptase spre ideea, nutrită de multă vreme, a unei exterminări sistematice a speciilor supărătoare şi dăunătoare. Se făcuseră cercetări metodice asupra efectelor vătămătoare şi a posibilităţilor de distrugere bunăoară a muştelor domestice, a viespilor şi bărzăunilor, a unor anumite specii de şoareci şi şobolani, iepuri şi urzici usturătoare. Se deschisese procesul a zece mii de specii, de la germenii bolilor pînă la rinoceri şi hiene. Fiecărei specii i se dădu un avocat. Despre fiecare se puseră întrebările: La ce e bună? Ce rău face? Cum poate fi stîrpită? Ce altceva ar putea să dispară dacă ea dispare? Merită să fie distrusă? Sau poate fi îmblînzită şi îngrădită? Şi chiar atunci cînd s-a dat verdictul de distrugere totală, Utopia a procedat cu mare prudenţă la acţiunea de exterminare. În multe cazuri s-a păstrat o rezervă şi se menţine încă, într-un loc

izolat, din fiecare specie condamnată.

Cele mai multe infecţii şi boli contagioase au fost cu totul desfiinţate; unele au dispărut foarte lesne; altele au fost doar îndepărtate din viaţa omenirii, declarîndu-li-se război şi supunînd întreaga populaţie unei anume discipline. Mulţi paraziţi interni şi externi ai omului şi animalelor au fost de asemeni distruşi cu desăvîrşire. După aceea, s-a făcut o mare curăţire a lumii de insectele nocive, de buruieni şi vermină şi de fiarele duşmănoase. Ţînţarul dispăruse, musca domestică, musca de carne şi o mulţime de alte muşte dispăruseră şi ele; ele fuseseră îndepărtate prin campanii care implicau un efort imens şi care se întindeau peste mai multe generaţii. Fusese infinit mai uşor de a scăpa de animalele mari cum ar fi hiena şi lupul, decît de a distruge aceste plăgi mai mici. Lupta împotriva muştelor implicase reconstruirea virtuală a unui mare număr de case Utopiene şi o curăţire minuţioasă a lor, pe toată întinderea planetei.

Problema cu privire la ce altceva ar putea să dispară dacă ar dispare anumite specii a fost una dintre cele mai subtile care se puneau în faţa Utopiei. Anumite insecte, de exemplu, erau distrugătoare şi neplăcute ca larve, în prima treaptă a vieţii lor erau vătămătoare, ca de pildă omizile sau pupele şi apoi deveneau fie frumoase în sine, fie necesare polenizării unor flori folositoare sau frumoase. Altele, vătămătoare, erau o hrană necesară şi de neînlocuit pentru creaturi plăcute şi dorite. Nu era adevărat că rîndunelele dispăruseră din Utopia, dar ele deveniseră foarte rare; de asemeni rare mai erau şi nişte mici păsări insectivore, cum ar fi cea care prinde muşte, acel arlechin al aerului. Dar ele nu se stinseseră cu totul; exterminarea insectelor nu mersese atît de departe; mai rămîneau destule specii care să facă anumite regiuni încă locuibile pentru aceste păsări delicioase.

Multe plante, de altminteri vătămătoare, erau o sursă convenabilă pentru substanţe chimice complexe, care erau încă costisitoare şi greu de preparat pe cale sintetică, aşa că îşi păstraseră locul lor restrîns în viaţă. Plantele şi florile, totdeauna mai simple şi mai plastice în mîinile cultivatorului şi altoitorului decît animalele, se schimbaseră enorm în Utopia. Pămîntenii noştri urmau să găsească sute de feluri de frunze şi de flori graţioase şi parfumate, care le erau cu totul

necunoscute. Plantele, află dl. Barnstaple, fuseseră cultivate şi tratate pentru a produce secreţii noi şi necunoscute, ceară, cauciuc, esenţe de uleiuri şi altele, de cea mai fină calitate.

Animalele mari sălbatice fuseseră domesticite de mult şi îmblînzite; carnivorele mari, pieptănate şi spălate, reduse la un regim lactat, castrate din punctul de vedere al instinctelor feroce şi transformate în simple pisici, deveniseră animale de joacă şi de podoabă în Utopia. Elefantul, aproape dispărut, începuse să se înmulţească din nou, iar girafele fuseseră salvate. Ursul brun era încă amator de dulciuri şi vegetarian şi cîştigase mult în inteligenţă. Cîinele renunţase să mai latre şi era relativ rar. Nu se mai foloseau cîinii de vînătoare şi nici animalele mici de pe lîngă casă.

Dl. Barnstaple nu văzu cai, dar cum el era un tip foarte modern şi urban, nu a observat prea mult lipsa lor şi nici nu a pus vreo întrebare în privinţa lor, cît timp a stat în Utopia. N-a aflat niciodată dacă dispăruseră sau nu.

În timp ce asculta, în această primă după-amiază din noua lume, despre revizuirile şi reactivările, privirea şi cultivarea regnurilor naturii de către omenire, i se părea că este cea mai naturală şi necesară fază a istoriei omeneşti.

— La urma urmei, îşi zise el, s-a spus foarte bine că omul a fost creat grădinar.

Şi acum, plivea şi cultiva propria sa rasă…

Utopienii vorbiră despre începuturile eugeniei, despre o hotărîre nouă şi mai sigură în alegerea părinţilor, despre autoritatea crescîndă a ştiinţei eredităţii; şi cînd dl. Barnstaple compară frumuseţea fermă şi senină a feţei şi membrelor tuturor Utopienilor cu trăsăturile neîngrijite şi disproporţiile trupeşti ale tovarăşilor săi Pămînteni, el îşi dădu seama că, cu un avans doar de vreo trei mii de ani, aceşti Utopienii depăşeau pe om şi se îndreptau către o umanitate mai nobilă. Ei deveneau deci o specie diferită.

3

Şi chiar erau o specie diferită.

Pe măsură ce continuau întrebările şi explicaţiile din după amiaza aceea, devenea din ce în ce mai evident pentru dl.

Barnstaple că deosebirea trupească dintre unii şi alţii nu era nimic faţă de diferenţa lor mintală. Începînd de la o treaptă superioară în sus, mintea acestor fii ai luminii se dezvoltase fără să fie vătămată de tot felul de fricţiuni, disimulări, ambiguităţi şi ignoranţe înspăimîntătoare, ca acelea care deformează mintea unui Pămîntean. Ei erau cinstiţi, sinceri şi deschişi. Nu-şi dezvoltaseră niciodată acea neîncredere defensivă faţă de învăţător, acea rezistenţă faţă de educaţie care este pe Pămînt o replică firească în faţa unui învăţămînt pe jumătate agresiv. În afirmaţiile pe care le făceau ei erau de o sinceritate sublimă. Ironia, ascunzişurile, nesinceritatea, vanităţile şi ifosele conversaţiei Pămînteşti le erau necunoscute. Dl. Barnstaple găsi că această puritate mintală a lor era tot atît de plăcută şi reconfortantă ca şi aerul de munte pe care îl respira. Era uimit că ei pot fi atît de răbdători şi lucizi cu nişte fiinţe atît de neevoluate ca Pămîntenii.

Neevoluat era cuvîntul pe care îl folosea în sinea lui. El însuşi se simţea cel mai neevoluat dintre toţi; îi era teamă de aceşti Utopieni; simţindu-se vulgar şi abject în faţa lor, se socotea ca un mitocan lipsit de maniere care ar fi pătruns într-un salon şi era extrem de ruşinat de propia sa josnicie. Toţi ceilalţi Pămînteni, în afară de dl. Burleigh şi de lady Stella, lăsau să se vadă duşmănia lor defensivă de creaturi conştiente de inferioritatea lor şi care luptă tocmai împotriva acestei conştiinţe.

Ca şi părintele Amerton, şoferul d-lui Burleigh se vedea bine că se simte nelalocul său şi că e tulburat de lipsa de îmbrăcăminte a Utopienilor; sentimentele sale se exprimau prin gesturi, grimase şi cîte un comentariu sarcastic, cum ar fi cuvintele „De necrezut!” sau „Ho! ho!”, ce le adresa mai ales d-lui Barnstaple, faţă de care — pentru că era posesorul unui automobil foarte mic şi vechi — nutrea un amestec de sentimente de dispreţ profund şi de camaraderie socială. Îi atrăgea de asemeni atenţia d-lui Barnstaple asupra oricărui lucru pe care-l considera remarcabil în purtări sau gesturi şi asta cu ajutorul unui fel anume de a privi şi de a se strîmba, combinat cu o ridicare de sprîncene. Avea un fel de a arăta cîte ceva cu gura şi cu nasul pe care dl. Barnstaple, în împrejurări mai normale, l-ar fi găsit amuzant.

Lady Stella, care la început îl impresionase pe dl. Barnstaple

ca fiind o doamnă modernă din lumea bună, îl făcea să simtă acum că s-a situat în defensivă, ţinîndu-se măreaţă. Dl. Burleigh îşi stăpînea însă spiritul său distant şi aristocratic. Toată viaţa fusese pe Pămînt un om mare şi era limpede că nu vedea nici un motiv să nu se accepte ca un om mare şi în Utopia. Pe Pămînt, el făcuse foarte puţin şi se bucurase inteligent de cele mai fericite rezultate. Spirit vioi, iscoditor, nesupus nici unor influenţe, convingeri sau tendinţe de răzvrătire, el îşi luă cu mare uşurinţă alura unei persoane distinse care inspectează, cu simpatie dar fără să se angajeze în niciun fel, instituţiile unui stat străin. „Ia spune-mi!” aşa îşi broda el conversaţia, neangajîndu-se cu nimic.

Seara înainta; cerul senin al Utopiei strălucea de auriul apusului de soare, iar o masă de nori de deasupra lacului se colora de la roz pînă la purpuriu închis, cînd dl. Rupert Catskill se impuse atenţiei d-lui Barnstaple, frămîntîndu-se pe scaunul său.

— Am ceva de spus, zise el. Am ceva de spus.

Apoi sări în picioare şi se îndreptă spre centrul semicercului din care dl. Burleigh vorbise mai înainte, în după amiaza aceea.

— D-le Serpentine! zise el. D-le Burleigh! Sînt cîteva lucruri pe care aş vrea să le spun… dacă îmi permiteţi să le spun.

4

Îşi scoase jobenul cenuşiu, se întoarse şi îl aşeză pe scaunul de pe care se ridicase, apoi se duse din nou în centrul absidei. Îşi aruncă îndărăt poalele redingotei, îşi puse mîinile în şolduri, întinse capul înainte, îşi privi o clipă auditoriul cu o expresie pe jumătate şireată, pe jumătate sfidătoare, murmură ceva nedesluşit şi începu.

Începutul său nu fu inspirat. Avea o uşoară dificultate în vorbire, o rostire peltică, de care glasul său se împiedica în gît. Primele lui fraze dădură impresia că ar fi ieşit azvîrlite în urma unui efort şovăielnic. Apoi dl. Barnstaple constată că dl. Catskill îşi exprima un punct de vedere foarte precis, oferind o

imagine raţională şi inteligibilă a Utopiei. Dl. Barnstaple era împotriva acestei critici, era cu totul împotriva ei, dar era silit a recunoaşte că exprima o stare de spirit foarte firească.

Dl. Catskill începu cu o recunoaştere totală a frumuseţii şi ordinii în Utopia. El lăudă „sănătatea înfloritoare” pe care o vedea „pe fiecare obraz”, bogăţia, liniştea şi confortul vieţii Utopiene. Fiinţele acestea „îmblînziseră forţele naturii şi le subjugaseră cu totul unui singur scop — confortului material al rasei”.

— Dar Arden şi Greenlake? murmură dl. Barnstaple.

Dl. Catskill nu auzi sau nu ţinu seama de această întrerupere.

— Primul efect, d-le preşedinte... d-le Serpentine, am vrut să spun... primul efect asupra unei minţi Pămîntene este copleşitor. E de mirare oare — şi el aruncă o privire către dl. Burleigh şi dl. Barnstaple — este oare de mirare că admiraţia a adus pe cîţiva dintre noi la picioarele voas- tre? E de mirare oare că, pentru cîtva timp, frumuseţea voastră aproape magică ne-a fermecat pînă într-atît încît să uităm lucrurile ce ne stau chiar nouă în fire... să uităm impulsurile adînci şi misterioase, aspiraţiile, nevoile, aşa încît să fim gata a spune: „Iată, în sfîrşit, ţara Lotusului. Să rămînem aici, să ne adaptăm la această splendoare planifi-cată şi ordonată şi să trăim aici pînă la moarte”. Şi eu, d-le... d-le Serpentine, am cedat cîteva clipe în faţa acestei magii. Dar numai cîteva clipe. Acum, domnule, mă simt cuprins de îndoieli...

Mintea sa vie şi impetuoasă pusese stăpînire pe ideea că fiecare fază de plivire şi curăţire a Utopiei de plăgi, paraziţi şi boli fusese însoţită de posibilitatea unor limitări şi pierderi concomitente; sau poate ar fi mai nimerit să spunem că faptul acesta pusese stăpînire pe mintea sa. El ignora deliberarea şi precauţiile care însoţiseră fiecare treaptă a procesului de făurire a unei lumi mai sigure, mai sănătoase şi mai prielnice activităţii omeneşti. Presupunea că, o dată cu fiecare punct cîştigat, fuseseră şi pierderi şi, contimiînd să exagereze aceste pierderi, recurse cu volubilitate la metafora inevitabilă a aruncării copilului împreună cu apa din albie (inevitabilă, bineînţeles, pentru un parlamentar britanic). Utopienii, declară el, trăiau o viaţă de extraordinară tihnă, siguranţă şi „dacă pot să spun, îngăduinţă”. („Dar ei muncesc”, zise dl. Barnstaple.) Însă o dată cu miile de plictiseli şi neplăceri ce s-au dus, nu s-a

dus oare, în acelaşi timp şi altceva, mai măreţ şi mai preţios? Viaţa pe Pămînt, admise el, era nesigură, plină de nelinişte şi suferinţă, doldora de mizerii, de tristeţe şi durere, dar totodată, ba chiar tocmai din cauza acestor lucruri, ea avea momente de intensitate, speranţe, surprize pline de bucurie, evadări, înfăptuiri pe care viaţa ordonată din Utopia nu le putea permite.

— Voi aţi scăpat de conflicte şi suferinţe. Oare n-aţi scăpat o dată cu ele şi de realităţile vii şi pline de freamăt ale vieţii?

Şi se lansă într-un elogiu al vieţii Pămîntene. Ridică în slăvi vitalitatea traiului de pe Pămînt, ca şi cum în splendoarea din jurul său nu ar fi existat semne de vitalitate. Vorbi despre „tunetul din oraşele noastre aglomerate”, despre „freamătul furnicarului de milioane de oameni”, despre „valurile largi ale comerţului, industriei şi războiului” care „se agitau într-un du-te-vino necontenit în stupii şi în porturile rasei noastre”.

Avea darul frazei plauzibile şi acea nuanţă de fantezie care ţine locul elocvenţei. Dl. Barnstaple uită uşoara dificultate şi timbrul gros al glasului care spunea aceste lucruri, Dl. Catskill admitea cu îndrăzneală toate relele şi primejdiile pămînteşti pe care le expusese dl. Burleigh. Tot ce spusese dl. Burleigh era adevărat. Tot ce spusese el era, neîndoios, foarte aproape de adevăr. Noi cunoşteam foametea şi ciuma. Sufeream de mii de boli pe care Utopia le eliminase. Eram bîntuiţi de mii de suferinţe pe care Utopia le ştia acum doar din legendele străvechi.

— Şobolanii ne rod şi muştele de vară ne persecută şi ne irită. Uneori, viaţa duhneşte şi pute. Sînt de acord, domnule, sînt de acord. Noi coborîm mult mai jos decît experienţele voastre extreme, în incomodităţi şi mizerii, în nelinişti şi suferinţe ale sufletului şi trupului, în amărăciune, teroare şi disperare. Da. Dar oare nu ne ridicăm şi mai sus? Vă provoc să-mi răspundeţi. În această imensă siguranţă a voastră, ce ştiţi voi despre intensitatea frenetică, despre intensitatea, născută din teamă, a celor mai multe din eforturile noastre? Ce puteţi să ştiţi voi despre amînări, interludii şi evadări? Gîndiţi-vă la nenumăratele noastre fericiri care sînt dincolo de puterea voastră de înţelegere. Ce ştiţi voi aici despre plăcerea primelor zile de convalescenţă? Despre plecarea într-o vacanţă, scăpînd de o ambianţă neplăcută? Despre înfruntarea vreunui risc

mare, pentru binele trupului ori pentru avere şi despre înlăturarea lui? Despre cîştigarea unui rămăşag împotriva unor şanse enorme? Despre ieşirea din închisoare? Şi, domnule, se spune că există în lumea noastră unii care găsesc un farmec chiar şi în suferinţă. Din cauză că viaţa noastră este mai teribilă, domnule, ea are şi trebuie să aibă momente infinit mai strălucitoare decît ale voastre. Ea este titanică, domnule, în timp ce aceasta de aici e doar ordonată. Iar noi sîntem căliţi şi întăriţi de ea. Avem un tăiş mai ascuţit. Acesta este punctul la care vreau să ajung. Cereţi-ne să renunţăm la dezordinea noastră de pe Pămînt, la mizeriile şi suferinţele noastre, la mortalitatea noastră ridicată şi la bolile noastre îngrozitoare şi la prima întrebare fiecare bărbat şi femeie din lumea noastră va spune: „Da! Cu dragă inimă, da!” La prima întrebare, domnule!

Dl. Catskill îşi ţinu pentru o clipă auditoriul suspendat de degetul său întins.

— Şi apoi vom începe să ne gîndim. Ne vom întreba, după cum spuneţi voi că naturaliştii voştri s-au întrebat în privinţa muştelor şi altor insecte supărătoare de acest soi, ne vom întreba: „Ce se va întîmpla după aceea? Care este preţul?” Şi cînd vom afla că preţul va fi renunţarea la acea intensitate de viaţă, la acea energie chinuită, la acea tenacitate încercată, la tenacitatea aceea de şobolan şi de lup care ia naştere din lupta noastră neîncetată, atunci vom ezita. Vom ezita. Pînă la urmă, domnule, eu cred, sper şi cred, doresc şi cred, că vom spune „Nu!” Vom spune „Nu!”

Dl. Catskill era acum într-o stare de mare exaltare cerebrală. Făcea gesturi scurte cu pumnii încleştaţi. Glasul său se ridica, apoi cobora şi iar se ridica; se clătina şi se întorcea, aşteptînd privirea aprobatoare din partea tovarăşilor săi Pămînteni şi arunca din cînd în cînd cîte un zîmbet spre dl. Burleigh.

Ideea aceasta, că biata noastră lume certăreaţă, irascibilă, mînată de hazard, era un sistem cu adevărat sălbatic şi urzit din reacţii puternice, în contrast cu seninătatea tardivă a unei Utopii făcute şi finisate, pusese stăpînire completă pe mintea sa.

— Niciodată încă, domnule, nu mi-am dat seama, cum îmi dau seama acum, de destinele înalte, teribile şi aventuroase ale rasei noastre Pămîntcşti. Mă uit la ţara asta a voastră, la ţara Lotusului de Aur, la această ţară divină şi perfectă din care

toate conflictele au fost înlăturate...

Dl. Barnstaple surprinse un uşor zîmbet pe faţa femeii care îi amintea pe Sibyla din Delphi.

— ...şi recunosc şi admir ordinea şi frumuseţea ei, după cum un pelerin prăfuit şi ferm, în căutarea lui exaltată şi plină de mister, s-ar opri şi ar admira ordinea şi frumuseţea unor minunate grădini din vreo prosperă Sybaris[1]. Şi, ca pelerinul acela, v-aş cere îngăduinţa, domnule, să pun la îndoială înţelepciunea şi felul vostru de viaţă. Căci eu consider, domnule, un lucru dovedit acum că viaţa şi toată energia şi frumuseţea vieţii se obţin prin lupte, rivalităţi şi conflicte; noi am fost modelaţi şi făuriţi în încercări şi tot astfel, domnule, aţi fost şi voi. Şi totuşi, voi visaţi aici că aţi eliminat conflictul pentru totdeauna. Starea voastră economică, îmi închipui, este o formă de socialism; aţi înlăturat concurenţa din toate ramurile de activitate paşnică. Starea voastră politică este o unitate universală; aţi înlăturat cu totul ameninţarea care fortifică şi înnobilează precum şi experienţa purificatoare şi cumplită a războiului. Totul este ordonat şi prevăzut. Totul este sigur. Totul este sigur, domnule, în afară de un singur lucru... îmi pare rău că trebuie să vă tulbur liniştea, domnule, dar trebuie să dau un nume acelui unic lucru uitat de voi: ***degenerarea!*** Ce faceţi aici ca să preveniţi degenerarea? O preveniţi voi oare? Ce pedepse aveţi voi împotriva indolenţei? Ce răsplată pentru efortul şi energia excepţională? Ce aveţi aici ca să-i menţineţi pe oameni harnici, treji, cînd nu există nici o primejdie personală şi nici o pierdere personală, decît doar cîte o vagă primejdie sau stricăciune pentru comunitate? Cîtva timp, printr-un fel de inerţie, puteţi continua în acelaşi chip. S-ar putea să aveţi şi succese aparente. Recunosc, se pare că aţi avut într-adevăr succese. Strălucire întîrziată. Splendoarea unui soare în asfinţit! În timp ce în jurul vostru, în universuri paralele cu al vostru, rase paralele încă trudesc, încă suferă, încă luptă, se elimină şi strîng forţă şi energie!

Dl. Catskill făcu un gest de triumf retoric către Utopieni.

— N-aş vrea să credeţi, domnule, că aceste critici împotriva lumii voastre sînt făcute dintr-un spirit de ostilitate. Sînt făcute din năzuinţa cea mai prietenoasă de ajutorare. Eu sînt

---

[1] ***Sybaris*** — vechi oraş din Italia, distrus în anul 510 î.e.n., devenit simbolul unei vieţi de belşug şi trîndăvie. (n.r.)

scheletul, dar scheletul cel mai prietenos şi mai plin de scuze, de la serbarea voastră. Îmi pun această întrebare iscoditoare şi neplăcută, pentru că trebuie s-o pun. Este într-adevăr înţeleaptă calea pe care aţi ales-o? Aveţi dul- ceaţă şi lumină... şi răgaz. De acord. Dar dacă există toată această mulţime de universuri despre care, d-le Serpentine, ne-aţi vorbit, atît de limpede şi strălucitor şi dacă unul poate să se deschidă deodată în altul, după cum s-a des- chis al nostru în al vostru, aş vrea să vă întreb foarte se- rios, cît de sigure sînt dulceaţa, lumina şi răgazul vostru? Stăm şi vorbim aici, separaţi printr-o nu ştiu cît de subţire despărţitură de celelalte lumi nenumărate. Şi la gîndul acesta, domnule, mi se pare că, în timp ce stau aici în marea linişte aurie a acestui loc, aproape că pot să aud tropăitul miliardelor flămînde, sălbatice şi persistente ca şobolanii sau lupii, glasurile ameninţătoare ale unor rase călite în toate durerile şi cruzimile, ameninţarea unor eroisme grozave şi a unor nemiloase agresiuni...

Îşi termină brusc discursul. Schiţă un zîmbet uşor; dl. Barnstaple avu impresia că el triumfase asupra Utopiei. Rămase cu mîinile în şolduri şi, ca şi cum şi-ar fi îndoit corpul prin această metodă, se înclină ţeapăn.

— Domnule, vorbi el peltic, după obiceiul său, şi cu ochii îndreptaţi spre dl. Burleigh, eu am spus ce aveam de spus.

Se întoarse şi-l privi o clipă pe dl. Barnstaple, îl privi cu faţa încreţită, de parcă i-ar fi făcut cu ochiul. Dădu din cap, ca şi cum ar fi lovit un cui cu un ciocan, deveni iar activ şi se întoarse la locul său.

Adresîndu-se mai mult d-lui Catskill, cum şedea cu cotul rezemat pe genunchi şi cu bărbia în pumn, Urthred gîndi pentru sine, dar desluşit pentru cei din jur:

— Puterea şobolanului de a roade, medită el, alergătura flămîndă a lupului, perseverenţa mecanică a viespilor, muştelor şi a germenilor de boli au dispărut din lumea noastră, e adevărat. Noi am înlăturat multe din forţele care devorau viaţa. Şi n-am pierdut nimic care merita să fie păstrat. Suferinţa, murdăria, ofensa adresată nouă sau oricărei alte creaturi au dispărut sau dispar. Dar nu este adevărat că întrecerea a dispărut din lumea noastră. De ce spune el că a dispărut? Fiecare dintre noi munceşte cît poate mai bine, pentru a servi pe ceilalţi şi a se evidenţia. Nimeni nu poate să-i înşele pe

ceilalţi ca să scape de muncă sau datorie, aşa cum făceau oamenii în Era Confuziei, cînd cei meschini şi hrăpăreţi trăiau şi se înmulţeau în lux, în pofida celor mai generoşi. De ce spune el că degenerăm? I s-a răspuns la asta. Cel indolent sau rău nu procrează la noi. Şi de ce ne ameninţă el cu închipuiri asupra năvălirilor din alte lumi, mai sălbatice şi mai înapoiate? Noi sîntem aceia care putem deschide porţile spre astfel de universuri sau le putem închide, după bunul nostru plac. Pentru că ştim cum. Ne putem duce la ei şi vom şi merge, cînd vom cunoaşte destul, ei însă nu pot veni la noi. Nu există altă ieşire din cuştile vieţii decît cunoaşterea... Ce s-a întîmplat cu mintea acestui om? Aceşti Pămînteni sînt doar la începuturile ştiinţei. Ei sînt încă, în ce priveşte toate scopurile practice, în faza aceea de frică şi oprelişti care a existat şi în dezvoltarea Utopiei, înaintea apariţiei încrederii şi înţelegerii. În faza din care propria noastră lume s-a luptat să iasă, în timpul fostei Ere a Confuziei. Minţile acestor Pămînteni sînt pline de temeri şi oprelişti şi chiar dacă au început să întrezărească faptul că îşi vor putea controla universul lor, ideea aceasta este încă prea grea pentru ei ca s-o înfrunte. Ei îşi întorc privirile speriate de la această idee. Ei tot mai simt nevoia să creadă, cum au făcut-o şi părinţii lor mai înainte, că universul acesta e cîrmuit anume pentru ei, şi nu că ei sînt cei care trebuie să-l cîrmuiască. Fiindcă, dacă e aşa, sînt liberi să asculte de propriile lor porniri personale, meschine şi violente. Să lăsăm totul în seama lui Dumnezeu, strigă ei, sau să lăsăm totul la libera concurenţă.

— Evoluţia a fost cuvîntul nostru binecuvîntat, zise dl. Barnstaple, profund interesat de aceste probleme.

— Este acelaşi lucru. Dumnezeu sau Evoluţia sau tot ce vrei, atîta timp cît vrei să înţelegi prin aceasta o Putere mai presus de a voastră, care vă scuteşte de datoria de a fi voi înşivă. Utopia spune: „Nu lăsaţi lucrurile în voia lor. Puneţi stăpînire pe ele.” Dar aceşti Pămînteni nu au încă obiceiul de a privi realitatea drept în faţă... fără văluri. Acest om care are un inel de pînză albă în jurul gîtului se teme să vadă chiar bărbaţii şi femeile aşa cum sînt. Corpul omenesc îl aţîţă în chipul cel mai dezgustător. Omul acesta cu o lentilă de sticlă în dreptul ochiului stîng se străduieşte să creadă că există o Mamă Natură, veche şi înţeleaptă, în dosul aparenţei lucrurilor, şi

care păstrează un Echilibru. A fost fantastic să auzim despre acest Echilibru al Naturii. Oare cu doi ochi şi o lentilă nu poate să vadă mai bine decît atît? Omul celălalt care a vorbit la urmă, şi atît de impresionant, crede că această bătrînă Vrăjitoare Natură este o sursă nesfîrşită de voinţă şi energie, numai dacă ne supunem capriciilor şi cruzimilor ei şi îi imităm metodele cele mai sălbatice, numai dacă lovim, ucidem, furăm şi ne violăm de ajuns unii pe alţii... El predică şi vechiul fatalism, crezînd că aşa ne învaţă ştiinţa... Aceşti Pămînteni încă nu îndrăznesc să vadă ce anume este Mama Natură. În adîncul minţii lor mai există tendinţa de a se lăsa în voia ei. Ei nu-şi dau seama că, fără ochii şi voinţa noastră, natura e oarbă şi fără contur. Ea nu este înspăimîntătoare, ci oribilă. Nu ţine seamă de normele noastre şi nici de vreo tendinţă spre desăvîrşire. Ea ne-a făcut printr-un accident; toţi copiii ei sînt bastarzi, nedoriţi; ea îi îngrijeşte sau îi expune primejdiilor, îi răsfaţă sau îi înfometează şi îi chinuie fără nici un motiv. Nu ţine scamă de nimic, nu-i pasă de nimic. Ne ridică pînă la nivelul forţei şi inteligenţei sau ne coboară pînă la slăbiciunea josnică a iepurelui, ori pînă la obscenitatea albă şi vîscoasă a miilor sale de născociri parazitare. Fără îndoială că îşi are şi partea ei bună, de vreme ce ea a făcut tot ce este bun în noi, dar mai are şi o parte nesfîrşit de rea. Oare voi, Pămîntenii, nu vedeţi murdăria ei, cruzimea şi nesăbuinţa multora din operele sale?

— Hait! Asta-i mai tare decît cuvintele poetului: „Natură cu dinţi roşii şi ghiare-asemeni roşii”![1] murmură dl. Freddy Mush.

— Aceste lucruri sînt clare, medită Urthred. Dacă ei ar fi îndrăznit să le privească în faţă! Şi pe planeta noastră, jumătate din speciile vii, jumătate şi chiar mai mult de jumătate din toate cele însufleţite erau urîte sau nocive, iraţionale, mizerabile, nenorocite, pline de boli complicate, rău adaptate la condiţiile mereu schimbătoare ale naturii, atunci cînd am pus pentru prima dată mîna pe această bătrînă Vrăjitoare, Mama noastră. După secole de luptă, am suprimat fanteziile ei urîcioase, am spălat-o, am pieptănat-o şi am învăţat-o să respecte şi să ţină seamă de ultimul copii al desfrîurilor ei, Omul. O dată cu Omul a venit Logosul; Cuvîntul a venit împreună cu Voinţa în universul nostru, pentru a-l observa şi a se teme de el,

---

[1] Citat din poemul „In memorian” de Alfred Tennyson, celebru poet englez (1809—1892). (n.r.).

pentru a-l studia şi a înceta să se mai teamă de el, pentru a-l cunoaşte, a-l înţelege şi a-l domina. Aşa încît noi, cei din Utopia, nu mai sîntem copiii bătuţi şi înfometaţi ai Naturii, ci fiii ei liberi şi adulţi. I-am smuls Bătrînei Doamne moşia. Cu fiecare zi învăţăm tot mai mult cum să dominăm această planetă. Cu fiecare zi, gîndurile noastre se îndreaptă cu mai multă siguranţă spre moştenirea noastră: stelele. Şi spre adîncurile de dincolo şi de sub stele.

— Aţi ajuns pînă la stele? strigă dl. Barnstaple.

— Nu încă. Nici chiar pînă la celelalte planete. Dar cu siguranţă că se apropie timpul cînd aceste mari distanţe vor înceta să ne mai oprească...

Făcu o pauză.

— Mulţi dintre noi vor trebui să se ducă în adîncurile spaţiului... Şi să nu se mai întoarcă niciodată... dîndu-şi viaţa... Şi în aceste noi spaţii, nenumăraţi oameni curajoşi...

Urthred se întoarse către dl. Catskill.

— Considerăm gîndurile dumitale, exprimate cu sinceritate, deosebit de interesante. Dumneata ne ajuţi să înţelegem trecutul propriei noastre lumi. Ne ajuţi să tratăm o problemă urgentă, pe care vă vom explica-o îndată. Există visuri şi idei asemănătoare cu ale voastre în literatura noastră veche de acum două sau trei mii de ani; e aceeaşi propovăduire a violenţei egoiste, socotită virtute. Chiar şi atunci, oamenii inteligenţi ştiau mai bine lucrurile şi chiar dumneata ai putea să le ştii mai bine, dacă nu te-ai agăţa de bună voie de nişte păreri greşite. Dar e uşor de văzut din atitudinea şi comportarea dumitale că ţi-ai impus de bună voie aceste opinii. Îţi dai seama probabil că nu eşti o persoană prea frumoasă şi pesemne că nici plăcerile şi faptele dumitale nu sînt prea frumoase. Dar ai o energie supra-abundentă şi de aceea e firesc să te îndrepţi spre emoţiile riscului şi evadării, să te gîndeşti că lucrul cel mai bun în viaţă este senzaţia de a lupta şi de a cîştiga. De asemeni, în confuzia economică a unei lumi ca a voastră, există o cantitate insuportabilă de muncă ce trebuie efectuată, o trudă atît de neplăcută, încît ea face pe orice om curajos să fie dornic să scape de ea cît mai mult cu putinţă şi să pretindă să fie scutit de ea din cauza nobleţii, a bunei educaţii sau a averii. Oamenii din lumea voastră, fără îndoială, se conving pe ei înşişi foarte uşor că sînt scutiţi de muncă în mod justificat şi dumneata

însuţi eşti convins de acest lucru. Voi trăiţi într-o lume divizată în clase. Mintea voastră, rău educată, n-a avut nevoie să-şi născocească propriile-i scuze; clasa în care v-aţi născut îşi avea scuzele gata pregătite pentru voi de mai înainte. Aşa se face că voi, fără niciun scrupul, luaţi partea cea mai bună din toate şi vă aventuraţi în viaţă mai ales pe socoteala altor oameni, deoarece mintea voastră a fost învăţată de toate împrejurările prin care aţi trecut să se împotrivească ideii că ar exista şi altfel de viaţă omenească, care ar putea să fie fermă şi disciplinată, iar în acelaşi timp viguroasă şi fericită. Toată viaţa aţi adus argumente împotriva acestei convingeri, ca şi cum ar fi fost propriul vostru duşman. Ea este într-adevăr duşmanul vostru, ea osîndeşte definitiv felul vostru de viaţă, ea vă condamnă pentru aventurile voastre. Puşi acum în faţa unei vieţi frumoase, ordonate şi împlinite, rezistaţi încă; rezistaţi pentru a scăpa de neplăceri; argumentaţi că această lume a noastră e lipsită de romantism, de intensitate, că este decadentă şi slabă. Fiindcă a venit vorba de puterea fizică, strînge mîna tînărului care stă lîngă dumneata.

Dl. Catskill privi mîna întinsă şi clătină din cap, edificat.

— Continuă, zise el.

— Şi totuşi, cînd spun că nici voinţa, nici trupul nostru nu sînt la fel de slabe ca ale voastre, mintea voastră rezistă cu încăpăţînare. Nu vreţi să credeţi. Dacă pentru o clipă mintea voastră admite acest lucru, după aceea revine la sistemul de convingere care vă protejează autoestimarea. Numai unul singur dintre voi acceptă întru totul lumea noastră şi el face asta mai curînd pentru că e plicitisit de lumea voastră, decît pentru că ar dori-o pe a noastră. Aşa presupun că trebuie să fie. Minţile voastre sînt ale Erei Confuziei, obişnuite cu conflictul, deprinse cu nesiguranţa şi cu căutarea secretă a propriului eu. Aşa v-au învăţat să trăiţi Natura şi statul vostru şi aşa va trebui să trăiţi pînă la moarte. Nu vă puteţi dezvăţa de asemenea deprinderi, decît în zece mii de generaţii, printr-o educaţie înceată, timp de trei mii de ani. Şi noi sîntem preocupaţi de întrebarea: ce trebuie să facem cu voi? Vom încerca să facem tot posibilul ca să ne purtăm cinstit şi prietenos cu voi, dacă veţi respecta legile şi uzanţele noastre. Dar ştim că vă va fi foarte greu. Nu vă daţi încă seama cît de greu vă va fi, din cauza obiceiurilor şi prejudecăţilor voastre. Grupul vostru s-a

purtat pînă acum foarte rezonabil şi aşa cum se cuvine, în fapte măcar, dacă nu şi în gînduri. Dar noi am mai avut astăzi şi o altă experienţă în ce priveşte obiceiurile Pămîntenilor, de un aspect mult mai tragic. Vorbele voastre despre lumile mai sălbatice şi mai înapoiate care ar putea să năvălească peste noi au avut astăzi o confirmare grotescă. Este adevărat: există ceva sălbatic şi primejdios în oamenii de pe Pămînt, ceva ce ţine de şobolani. Voi nu sînteţi singurii Pămînteni care au venit în Utopia prin poarta aceea care s-a deschis astăzi pentru o clipă. Mai sînt şi alţii...

— Desigur! îşi spuse dl. Barnstaple. Trebuia să mă gîndesc. Al treilea grup !

— Mai există încă unadin acele maşini ciudate în Utopia.

— Maşina cenuşie! zise dl. Barnstaple către dl. Burleigh. Nu era nici la o sută de metri înaintea voastră.

— Ne-a urmărit încă de la Hounslow, zise şoferui d-lui Burleigh. Grozav de rapidă!

Dl. Burleigh se întoarse către dl. Freddy Mush.

— Spuneai, mi se pare, că recunoşti pe cineva?

— Lordul Barralonga, domnule, aproape cu siguranţă şi mi se pare că şi d-ra Greeta Grey.

— Mai erau încă doi bărbaţi, zise dl. Barnstaple.

— Asta va complica lucrurile, zise dl. Burleigh.

— Ei au şi complicat lucrurile, zise Urthred. Au omorît un om.

— Un Utopian?

— Aceşti oameni — sînt cinci cu toţii — ale căror nume se pare că le cunoaşteţi, au pătruns în Utopia chiar prin faţa celor două vehicule ale voastre. În loc să oprească, aşa cum aţi făcut voi, cînd s-au văzut pe o şosea nouă şi necunoscută, se pare că ei au sporit mult viteza. Au trecut pe lîngă cîţiva bărbaţi şi femei, făcînd gesturi ciudate spre ei şi producînd nişte zgomote îngrozitoare cu un instrument anume făcut pentru asemenea scop. Mergînd mai departe, au întîlnit un leopard argintiu, l-au atacat şi au trecut peste el, rupîndu-i şira spinării. Se pare că nu s-au oprit să vadă ce s-a întîm- plat cu el. Un tînăr pe nume Gold a ieşit în drum ca să le ceară să se oprească. Dar maşina lor este făcută în modul cel mai fantastic, foarte complexă şi ridicolă. E cu totul incapabilă să se oprească brusc. Nu e mînată de un singur motor care să fie complet controlat. E de o structură foarte complicată. Are un fel de motor care o mînă

înainte printr-un soi de angrenaj dinţat teribil de complex pe axa roţilor din spate şi mai are diferite dispozitive grosolane de oprire cu ajutorul fricţiunii, în anumite puncte. Se pare că poţi să conduci maşina cu cea mai mare viteză şi în acelaşi timp să apeşi pe roţi pentru a le împiedica să se învîrtească. Atunci cînd tînărul acela le-a ieşit în faţă, ei au fost cu totul incapabili de a opri. Poate că au încercat. Ei spun că au încercat. Maşina lor a derapat într-un chip primejdios şi l-a lovit dintr-o parte.

— L-a omorît?

— L-a omorît pe loc. Trupul lui avea răni îngrozitoare… Dar ei n-au oprit nici atunci. Au încetinit viteza şi s-au consultat în grabă; apoi, văzînd oamenii care se apropiau şi-au pus din nou maşina în mişcare şi s-au îndepărtat. Se

pare că au fost cuprinşi de o teamă cumplită că vor fi opriţi şi pedepsiţi. Purtarea lor e foarte greu de înţeles. În orice caz, şi-au continuat drumul. Au mers tot mai departe prin ţara noastră, timp de cîteva ore. A fost trimis numaidecît un aero-plan care să-i urmărească şi altul care să cureţe drumul în faţa lor. Era foarte greu de curăţat drumul, pentru că nici oamenii noştri şi nici animalele nu înţeleg ce este un vehicul ca al lor şi nici o purtare ca a lor. În cursul după-amiezii, ei au ajuns în munţi şi, desigur, au găsit drumurile noastre mult prea netede şi dificile pentru maşina lor. Ea făcea nişte zgomote extra-ordinare, ca şi cum ar fi scrîşnit din dinţi, şi scotea un abur albastru cu miros neplăcut. La o cotitură unde probabil că s-a oprit brusc, s-a răsucit şi a alunecat numaidecît într-o parte, rostogolindu-se pe o pantă şi căzînd, cam de la o înălţime de două ori cît a unui om, într-un torent.

— Şi cei din maşină au murit? întrebă dl. Burleigh, cu o urmă de nelinişte în glas, după cum i se păru d-lui Barnstaple.

— Nici unul.

— Oh! zise dl. Burleigh. Şi după aceea ce s-a întîmplat?

— Unul dintre ei are un braţ fracturat, iar altul este tăiat rău pe obraz. Ceilalţi doi bărbaţi şi femeia sînt nevătătămaţi, în afară de spaima produsă de şoc. Cînd oamenii noştri s-au apropiat de ei, cei patru bărbaţi îşi ţineau braţele ridicate deasupra capului. Se pare că se temeau că vor fi ucişi îndată şi făceau aceasta ca un apel la îndurare.

— Şi ce faceţi cu ei?

— Îi aducem aici. Credem că este mai bine să vă ţinem pe toţi Pămîntenii laolaltă. Deocamdată nu ştim ce trebuie să facem cu voi. Vreau să învăţăm de la voi şi dorim să ne purtăm cu voi prieteneşte, dacă va fi cu putinţă. S-a propus ca să fiţi trimişi înapoi în lumea voastră. În cele din urmă, s-ar putea ca acesta să fie lucrul cel mai bun. Dar deocamdată nu ştim destul pentru a putea să facem acest lucru cu certitudine. Arden şi Greenlake, cînd au făcut încercarea să rotească o parte din materia noastră prin dimensiunea F, au crezut că o vor roti în această dimensiune printr-un spaţiu gol. Faptul că voi eraţi acolo şi aţi fost prinşi în universul nostru, a fost lucrul cel mai neaşteptat care s-a întîmplat în Utopia de o mie de ani încoace.

Capitolul VII

E ADUS GRUPUL LORDULUI BARRALONGA

1

Cu această veste, conferinţa se întrerupse, iar lordul Barralonga şi grupul său nu fură aduşi în Grădinile Conferinţei decît tîrziu după căderea nopţii. Nu se făcu nici o încercare de a se restrînge sau controla mişcările Pămîntenilor. Dl. Burleigh coborî spre lac cu lady Stella şi cu psihologul utopian al cărui nume era Lion, punîndu-şi unii altora întrebări. Şoferul d-lui Burleigh rătăcea cam neliniştit, ţinîn- du-se în apropierea stăpînului său. Dl. Rupert Catskill îl luă pe dl. Mush de braţ, ca şi cum ar fi avut de gînd să-i dea instrucţiuni.

Dl. Barnastaple dorea să se plimbe singur, spre a-şi reaminti uluitoarele descoperiri din după-amiaza aceea, a medita în voie la ele şi a se obişnui cu miracolul acestei lumi frumoase, atît de frumoase şi în acelaşi timp, acum în amurg, atît de misterioase, cu copacii şi florile ei, care deveneau întunecate şi lipsite de formă din pricina negurii şi a întunericului şi cu formele clare şi siluetele graţioase ale clădirilor ei, care se topeau în apele nedesluşite ale înserării.

Firea prea terestră a tovarăşilor săi se interpunea între el şi această lume în care el simţea că, altminteri, ar fi putut să fie acceptat şi absorbit. El se afla aici, dar numai ca un intrus, ca un venetic. Şi totuşi iubea această lume şi era foarte dornic să devină o părticică din ea. Simţea vag, însă foarte intens că, dacă ar putea să scape de tovarăşii săi, dacă ar putea în vreun fel oarecare să-şi lepede îmbrăcămintea pămîntească şi tot ce îl făcea să fie terestru, ce îl lega de Pămînt, ar fi în stare, prin însăşi această lepădare, să devină un băştinaş al Utopiei, iar după aceea această senzaţie chinuitoare, această tristeţe de a se simţi străin ar dispare fără îndoială din mintea lui. S-ar transforma atunci într-un Utopian natural şi real, iar Pămîntul ar fi cel care ar deveni un vis de necrezut, un vis ce i s-ar

şterge în cele din urmă cu totul din minte.
Totuşi, pentru cîtva timp, nevoia părintelui Amerton de a avea un auditor îl împiedică pe dl. Barnstaple în această detaşare de gîndurile şi lucrurile pămîntene. Preotul se agăţă de el, inundîndu-l cu un torent de întrebări şi comentarii, ce făceau ca această privelişte utopiană să pară o expoziţie de la Earl's Court, pe care doi oameni ar vizita-o, criticînd-o împreună. Totul părea atît de provizoriu, atît de discutabil şi ireal, încît dl. Barnstaple n-ar fi fost cîtuşi de puţin uimit, dacă o crăpătură a decorului ar fi lăsat să se vadă deodată agitaţia din gara Earl's Court sau să se zărească convenţionala turlă gotică a bisericii Sfîntului Barnabas din Vest.
La început, gîndurile părintelui Amerton se învîrteau mai ales în jurul faptului că a doua zi Utopienii aveau „să se ocupe de el", din cauza scenei de la conferinţă.
— Oare ce-or să-mi facă? zise el a patra oară.
— Poftim? întrebă dl. Barnstaple.
De fiecare dată cînd dl. Amerton începea să vorbească, dl. Barnstaple zicea „Poftim?", ca să-i dea de înţeles că îi întrerupea şirul gîndurilor. Dar de fiecare dată cînd dl. Barnstaple zicea „Poftim?", dl. Amerton remarca pur şi simplu: „Ar trebui să consulţi un medic pentru auzul dumitale", după care continua să spună ce avea de spus.
— Oare ce vor să-mi facă? întrebă el deopotrivă pe dl. Barnstaple şi întunericul înconjurător. Ce vor fi în stare să-mi facă?
— A! Psihanaliză sau ceva în genul ăsta, zise dl. Barnstaple.
— Trebuie să fie doi care să joace acest joc, zise părintele Amerton şi d-lui Barnstaple i se păru că desluşeşte în glasul preotului un ton de uşurare. Orice mi-ar cere, orice mi-ar sugera, eu n-am să dau înapoi... şi fireşte că am să-mi depun mărturia.
— Nu mă îndoiesc că le va fi cam greu să-ţi înăbuşe glasul, zise dl. Barnstaple cu amărăciune...
Cîtva timp se plimbară în tăcere printre boschetele înalte cu flori albe, parfumate. Din cînd în cînd, dl. Barnstaple îşi grăbea sau îşi încetinea paşii, cu gîndul de a mări distanţa dintre el şi părintele Amerton, dar părintele Amerton răspundea cu totul mecanic acestor eforturi.
— Promiscuitate! începu el din nou. Ce alt cuvînt s-ar putea

folosi?

— Poftim? zise dl. Barnstaple.

— Ce alt cuvînt aş fi putut folosi decît promiscuitate? La ce altceva ai putea să te aştepţi de la nişte… oameni care umblă atît de făţiş dezbrăcaţi decît la morala unei cuşti de maimuţe? Ei recunosc ca instituţia noastră a căsătoriei le este practic necunoscută!

— E o lume cu totul diferită, zise dl. Barnstaple pe un ton iritat. O lume diferită!

— Legile Moralei se aplică oricărei lumi imaginabile.

— Dar într-o lume în care oamenii s-ar înmulţi prin scizi-paritate şi n-ar exista sexe?

— Morala ar fi mai simplă, dar ar fi aceeaşi…

Îndată după asta, dl. Barnstaple începu iarăşi să zică „Poftim?”

— Spuneam că aceasta e o lume pierdută.

— Nu parepierdută, zise dl. Barnstaple.

— Ea a respins şi a uitat Mîntuirea.

Dl. Barnstaple îşi vîrî mîinile în buzunare şi începu să fluiere încet, ca pentru sine, barcarola din „Poveştile lui Hoffmann”. Oare părintele Amerton nu-l va lăsa niciodată în pace? Ce era de făcut cu părintele Amerton? La vechile expoziţii de la Earl’s Court erau de obicei coşuri de sîrmă pentru hîrtii şi mucuri de ţigări şi tot felul de lucruri de care vroiai să te scapi. Dacă ar putea să-l arunce pe părintele Amerton, dintr-o singură mişcare, într-un astfel de receptacol!

— Mîntuirea le-a fost oferită, dar ei au respins-o şi au uitat-o cu totul. Şi tocmai de aceea am fost noi trimişi la ei. Am fost trimişi la ei ca să le reamintim de Singurul Lucru care are importanţă, de Singurul Lucru Uitat. Trebuie să ridicăm din nou simbolul tămăduitor, după cum Moise l-a ridicat în Deşert. Misiunea noastră nu este uşoară. Am fost trimişi în acest Iad de materialism senzual…

— O, Doamne! zise dl. Barnstaple şi din nou începu să fredoneze barcarola. Poftim? exclamă el apoi iarăşi.

— Unde-i Steaua Polară? Ce s-a întîmplat cu Ursa?

Dl. Barnstaple privi în sus.

Nu se gîndise pînă acum la stele şi se uită în sus, gata să vadă în acest nou univers cele mai ciudate constelaţii. Dar, după cum viaţa şi dimensiunile planetei pe care se aflau erau aproape paralele cu cele ale Pămîntului, tot astfel el zări deasupra sa o

boltă înstelată cu forme familiare. Şi după cum lumea utopiană nu era cu totul paralelă cu universul ei înrudit, tot astfel aceste constelaţii păreau să fie puţin diferite în forma lor. Orion, gîndi el, se întindea pe o distanţă mai mare şi avea o mare nebuloasă necunoscută într-un colţ, iar Ursa era turtită şi cele două stele ale sale din spate arătau către un vid mare de pe cer.

— Steaua Polară a dispărut! Carul mare şi stelele lui stau pieziş! E simbolic, zise părintele Amerton.

Era limpede că lucrurile deveneau simbolice. Dl. Barnstaple îşi dete seama că o nouă furtună de elocvenţă era iminentă din partea părintelui Amerton. Simţea că trebuie s-o potolească cu orice preţ.

2

Pe Pămînt, dl. Barnstaple fusese o victimă pasivă a angoaselor de tot felul, ţinînd cont, cu delicateţe şi durere, de limitele intelectuale care, fără să-şi dea nici el seama, îl apăsau. Dar atmosfera neîncătuşată a Utopiei i se urcase la cap şi el dădea frîu liber unor iniţiative pe care respectul său excesiv faţă de alţii le reţinuse pînă atunci. Se săturase de părintele Amerton; avea nevoie să scape de părintele Amerton şi procedă acum atît de direct şi de simplu, încît rămase el însuşi surprins.

— Părinte Amerton, zise el, am să-ţi fac o mărturisire.

— Vai! strigă părintele Amerton. Te rog… ce anume?

— Ai mers cu mine şi mi-ai ţipat atîta în urechi, încît simt o nevoie imperioasă să te ucid.

— Dacă ceea ce am spus a nimerit la ţintă…

— N-a nimerit la nici o ţintă. A fost o trăncăneală obositoare, stupidă şi asurzitoare pentru bietele mele urechi. Mă plictiseşte peste măsură. Mă împiedică să fiu atent la lucrurile minunate din jurul nostru. Înţeleg exact ce vrei să spui cînd afirmi că nici nu există Steaua Polară şi că acest lucru este simbolic. Pînă să vorbeşti de simbol, eu l-am şi priceput şi oricît de vădit ar fi, nu e decît un simbol debil şi foarte nepotrivit. Dar dumneata eşti unul din acele spirite îndărătnice care cred, în ciuda întregii evidenţe, că dealurile eterne sînt totuşi eterne şi stelele fixe sînt fixate pe vecie. Vreau să înţelegi că eu nu am nici un fel de simpatie pentru toate aceste idei ale dumitale. Se pare că

dumneata întrupezi tot ce este eronat, urît şi absurd din doctrina catolică. Sînt de acord cu aceşti Utopieni că este ceva greşit în concepţia dumitale asupra sexului, e mai mult ca sigur că n-a fost decît o luxaţie obscenă pe care ai căpătat-o la începutul vieţii şi că tot ce spui şi insinuezi despre viaţa sexuală de aici este oribil şi jignitor. Şi sînt tot atît de ostil faţă de dumneata şi exasperat şi plin de repulsie faţă de dumneata, cînd vorbeşti chiar despre religie. Faci ca religia să pară dezgustătoare, tot aşa cum faci şi sexul să fie dezgustător. Eşti un preot murdar. Ceea ce numeşti dumneata creştinism este o superstiţie urîtă şi sumbră, o simplă scuză în numele răutăţii şi al persecuţiei. E o insultă adusă lui Cristos. Dacă dumneata eşti creştin, atunci mă declar cu toată patima necreştin. Dar creştinismul are şi alte semnificaţii decît acelea pe care i le acorzi dumneata... Cu totul mai presus de înţelegerea dumitale. Noi am venit în această lume glorioasă care, comparată cu a noastră, este ca o cupă de cristal asemuită cu o cutie veche de tinichea şi dumneata ai neruşinarea insuportabilă să afirmi că am fost trimişi aici ca misionari, spre a-i învăţa... Dumnezeu ştie ce!

— Dumnezeu ştie într-adevăr ce, zise părintele Amerton, luat cam prin surprindere, dar revenindu-şi cu îndrăzneală.

— Of! exclamă dl. Barnstaple şi rămase o clipă fără să mai spună ceva.

— Ascultă-mă, prietene, zise părintele Amerton, apucîn-du-l de mînecă.

— Pentru nimic în lume! strigă dl. Barnstaple, dîndu-se îndărăt. Uite! Colo jos, pe malul lacului, siluetele acelea întunecate sînt dl. Burleigh, dl. Mush şi lady Stella. Ei te-au adus aici. Ei aparţin grupului dumitale şi dumneata le aparţii. Dacă ei n-ar fi dorit tovărăşia dumitale, nu te-ai fi aflat în maşina lor. Du-te la ei. Nu vreau să mai stai cu mine. Te refuz şi te resping. Pe acolo este drumul dumitale.

Pe aici, pe lîngă această mică clădire, este al meu. Nu mă urmări sau, de nu, voi pune mîna pe dumneata şi voi cere acestor Utopieni să intervină între noi... Iartă-mi sinceritatea, d-le Amerton, dar pleacă de lîngă mine! Pleacă de lîngă mine!

Dl. Barnstaple se întoarse şi, văzînd că părintele Amerton ezita încă la răscrucea drumurilor, o luă la fugă din răsputeri.

Fugi de-a lungul unei alei pe după nişte tufe înalte, o luă

apoi brusc la dreapta, după aceea la stînga, trecu un pod înalt de peste o cascadă, ce-i împroşcă obrazul cu stropi de apă, dădu peste două perechi de îndrăgostiţi care şopteau încet în întuneric, alergă de-a curmezişul unui cîmp de iarbă acopcrit cu flori şi, în cele din urmă, se lăsă să cadă, sfîrşit de oboseală, pe treptele ce urcau pe o terasă orientată către lac şi munţi şi împodobită, cum i se păru în lumina vagă, cu figuri dc piatră înfăţişînd animale şi oameni ghemuiţi.

— Voi, stele milostive! strigă dl. Barnstaple. În sfîrşit, sînt singur!

Şezu pe aceste trepte mult timp, cu ochii la priveliştea din jurul său, îmbătat de senzaţia de mulţumire că, cel puţin pentru un răstimp scurt şi fără nici o prezenţă terestră care să intervină, el şi Utopia se aflau faţă în faţă.

3

Această lume el n-o putea numi a visurilor sale, pentru că niciodată nu îndrăznise să viseze una făurită atît de aproape de fantezia sa, de dorinţele sufletului său. Fără îndoială însă că tocmai această lume, sau alta foarte apropiată de ea, era aceea din adîncul tainic de gînduri şi vise ale miilor de bărbaţi şi femei cu minte sănătoasă şi cu suflet frămîntat de pe Pămîntul plin de dezordine de pe care venise. Nu era o lume de pace sterilă, nici de indulgenţă decăzută şi poleită cu aur, aşa cum încerca dl. Catskill să şi-o închipuie; era o lume, cum băgase de seamă dl. Barnstaple, intens militantă, cuceritoare şi vrednică de cucerit, care triumfa asupra dîrzeniei forţei şi materiei, asupra intervalelor neînsufleţite ale spaţiului gol şi asupra tuturor misterelor contradictorii ale fiinţei umane.

În Utopia din trecut, umbrită de faptele superficiale ale unor oameni de stat ca Burleigh şi Catskill, ca şi de concurenţa negustorilor şi exploatatorilor tot atît de răi şi vul- gari ca şi confraţii lor Pămînteni, munca gînditorilor şi învăţătorilor calmi şi răbdători continuase şi se aşezaseră temeliile ce susţineau această activitate intensă şi senină de acum. Dar cît de puţini dintre pionierii aceştia simţiseră vreodată mai mult decît o sclipire trecătoare a frumuseţii lumii pe care vieţile lor o făcuseră posibilă!

Şi totuşi, chiar în toiul urii, tumultului şi suferinţelor din zilele Confuziei, existaseră fără îndoială destul de multe posibilităţi de viaţă minunată şi glorioasă. Prin mahalalele cele mai mizere, soarele în asfinţit vorbea imaginaţiei ome-neşti, iar pe coastele munţilor, prin văile largi, pe stînci şi pe dealuri, lîngă splendorile măreţe şi schimbătoare ale mării, nu încape îndoială că oamenii întrezăriseră grandoarea imaginabilă şi accesibilă a existenţei. Fiecare petală de floare, fiece frunză luminată de soare, vitalitatea lucrurilor tinere, clipele fericite ale minţii omeneşti care se întrecea pe sine în artă, toate aceste lucruri alcătuiseră desigur substanţa nădejdilor şi fuseseră toate un imbold pentru eforturi. Şi, în sfîrşit, acum, această lume!

Dl. Barnstaple îşi ridică braţele în sus, într-un gest de adoraţie, către mulţimea prietenoasă de stele.

— Am văzut, şopti el. Am văzut!

Lumini mici şi reflexe slabe de lumină se mişcau ici şi colo prin acest parc vast, cu clădiri în formă de flori şi cu grădini care se întindeau în jos către lac. Un aeroplan, el însuşi o stea printre stele, zumzăia, rotindu-se deasupra.

O fată zveltă cobori treptele pe lîngă el şi se opri, văzîn- du-l.

— Dumneata eşti unul dintre Pămînteni? îl întrebă ea şi o rază de lumină blîndă luci o clipă asupra d-lui Barnstaple, aruncată de brăţara fetei.

— Am venit astăzi, zise dl. Barnstaple, uitîndu-se la dînsa.

— Eşti omul care a venit singur într-o maşină mică de tablă, cu colaci de cauciuc umpluţi cu aer în jurul roţilor, o maşină foarte ruginită pe dedesubt şi vopsită în galben? M-am uitat la ea.

— E o maşinuţă destul de bună, zise dl. Barnstaple.

— La început am crezut că preotul a venit în ea cu dumneata.

— Nu e cîtuşi de puţin prieten cu mine.

— Foarte de mult au fost şi în Utopia preoţi ca el. Au pricinuit mult rău oamenilor.

— El era cu celălalt grup, zise dl. Barnstaple. Cred că au greşit luîndu-l pentru petrecerea lor de week-end.

Ea se aşeză cu cîteva trepte mai sus de el.

— Eatît de minunat că aţi venit aici la noi din lumea voastră! Găseşti minunată lumea noastră? Presupun că multe lucruri care mie mi se par obişnuite, pentru că m-am născut printre

ele, dumitale ţi se par minunate.
— Nu eşti prea mare ca vîrstă, nu-i aşa?
— Am unsprezece ani. Învăţ istoria Erei Confuziei şi se spune că lumea voastră se află încă într-o Eră a Confuziei. E ca şi cum aţi fi venit la noi din trecut... din istorie. Am fost la Conferinţă şi am observat faţa dumitale. Dumneata iubeşti această lume... cel puţin, o iubeşti mult mai mult decît ceilalţi.
— Aş vrea să-mi petrec tot restul vieţii în ea.
— Mă întreb dacă se poate?!
— De ce să nu se poată? Ar fi mai uşor decît să fiu trimis înapoi. N-aş sta în calea nimănui. Aş mai avea de trăit aici cel mult douăzeci sau treizeci de ani şi aş învăţa tot ce aş putea şi aş face tot ce mi s-ar spune.
— Dar nu există vreo muncă pe care o ai de făcut în propria dumitale lume?
Dl. Barnstaple nu-i dădu la asta nici un răspuns. Se făcu că nu aude. Fata fu cea care întrerupse tăcerea.
— Se spune că atunci cînd noi, Utopienii, sîntem tineri, înainte ca minţile şi caracterele noastre să fie pe deplin formate şi mature, sîntem foarte asemănători cu bărbaţii şi femeile din Era Confuziei. Sîntem atunci mai egoişti, aşa se spune; viaţa din jurul nostru este încă atît de necunoscută, încît sîntem aventuroşi şi romantici. Presupun că eu sînt încă egoistă... şi aventuroasă. Şi totuşi, mi se pare că, în ciuda atîtor lucruri grozave şi înspăimîntătoare, erau multe altele care trebuie să fi fost foarte emoţionante şi demne de dorit în acel trecut al nostru... care-i atît de asemănător cu prezentul vostru. Oare cum trebuie să fi fost să fii un general care intra într-o cetate cucerită? Sau un prinţ care era încoronat? Sau să fii bogat şi capabil să uimeşti oamenii prin acte de putere şi de bunăvoinţă? Sau să fii un martir trimis să moară pentru vreo cauză splendidă şi neînţeleasă?
— Toate acestea sună mai bine în poveşti şi istorii decît în realitate, zise dl. Barnstaple, după ce se gîndi bine. L-ai auzit pe dl. Rupert Catskill, ultimul dintre Pămînteni care şi-a ţinut discursul?
— El vorbea foarte exaltat, deşi nu arăta exaltat de loc.
— A avut o viaţă plină de exaltare. A luptat curajos în războaie. A fost prizonier şi a scăpat ca prin minune din închisoare. Fanteziile lui violente au pricinuit moartea a mii de

oameni. Şi acum, numaidecît, vom vedea un alt aven-turier romantic în acest lord Barralonga, care va fi adus încoace. El este imens de bogat şi încearcă să uimească lu-mea cu bogăţia sa, întocmai cum ai fi visat s-o uimeşti şi dumneata.

— Şi lumea nu e uimită?

— Una-i povestea, alta e realitatea, zise dl. Barnstaple. El e unul din acei oameni bogaţi, agitaţi şi corupători, care sînt o oboseală pentru ei înşişi şi o pacoste insuportabilă pentru restul lumii noastre. Ei vor să săvîrşească fapte vulgare şi bătătoare la ochi. Acest Barralonga a fost ajutorul unui fotograf şi un fel de actor, cînd o anumită invenţie numită cinematograf a apărut în lumea noastră. El a ajuns un mare misit în afacerile reprezentării acestor filme, în parte accidental, în parte prin înşelarea fără scrupule a unor inventatori. Apoi s-a lansat în speculaţii cu vapoare şi într-un mare negoţ care se face în lumea noastră cu carne congelată, adusă de la mari distanţe. El a făcut ca hrana să fie costisitoare pentru mulţi oameni şi inaccesibilă pentru alţii şi astfel a devenit bogat. Căci în lumea noastră oamenii se îmbogăţesc mai curînd acaparînd, decît servind. Şi după ce a devenit bogat pe căi necinstite, anumiţi politicieni ai noştri, cărora le făcuse diverse servicii, l-au înnobilat, dîndu-i titlul de lord. Înţelegi ce-ţi spun? Era Confuziei a fost şi la voi la fel cu a noastră? N-ai ştiut că a fost atît de urîtă? Iartă-mă dacă te dezamăgesc asupra Erei Confuziei şi a perspectivelor ei romantice. Dar eu abia am ieşit din praful, dezordinea şi zgomotul indisciplinei ei, dintre constrîngerile, cruzimile şi suferinţele ei, din plictisul care ucide speranţa... Dacă lumea mea te atrage, poate că vei avea vreun prilej să te aventurezi de aici în dezordinea ei... Asta va fi într-adevăr o aventură... Cine ştie ce se poate întîmpla între lumile noastre?... Dar mi se pare că n-o să-ţi placă. Nici nu poţi să-ţi închipui cît de murdară e lumea noastră... Mizerie şi boală, iată ce se ascunde în cutele din trena oricărei exaltări.

Se lăsă tăcerea între ei doi; el îşi urmărea propriile gîn- duri, iar fata stătea uluită de cele ce auzise.

În cele din urmă, el vorbi din nou:

— Pot să-ţi spun la ce mă gîndeam cînd ai început să vorbeşti cu mine?

— Da.

— Lumea voastră reprezintă consumarea unui milion de

visuri străvechi. E minunată! Este o minune, înaltă cît cerul. Dar e o mare durere pentru mine că doi prieteni dragi ai mei nu pot fi aici cu mine, să vadă ce văd eu. E ciudat cît e de puternică amintirea lor în mintea mea. Unul a trecut acum, vai! dincolo de toate universurile, dar celălalt trăieşte încă în lumea mea. Dumneata eşti o studentă, draga mea; cred că toţi din lumea voastră studiază aici, dar în lumea noastră studenţii sînt o clasă aparte. Noi trei eram fericiţi împreună, pentru că eram studenţi, iar munca fără sens nu ne prinsese încă în moara ei şi poate că nu eram de loc mai puţin fericiţi pentru că eram foarte săraci şi adesea flămînzi. Obişnuiam să discutăm între noi şi în cercul nostru de studenţi despre dezordinea din lumea noastră şi despre felul în care ar putea să fie îmbunătăţită. A existat, în Era Confuziei de la voi, acest fel de viaţă de student, setoasă, plină de speranţă şi de sărăcie.

— Continuă, zise fata, cu ochii aţintiţi spre profilul lui, care era în umbră. În vechile romane am citit şi eu despre această lume de studenţi flămînzi şi visători.

— Toţi trei am căzut de acord că nevoia supremă a timpurilor noastre este educaţia. Am căzut de acord că aceasta era cea mai nobilă cauză căreia puteam să ne alăturăm. Cu toţii ne-am consacrat ei în diferite chipuri, eu în cel mai puţin folositor dintre toţi trei. Prietenii mei şi cu mine ne-am despărţit oarecum drumurile. Ei au editat o mare revistă lunară, menită să ţină grupată în jurul ei lumea ştiinţei, iar prietenul meu, aflat în slujba unei edituri, prudente şi pline de rea voinţă, a redactat cărţi de şcoală şi a condus o revistă didactică şi de asemeni a inspectat şcolile, gîndindu-se la viitoarea noastră universitate. Lui îi păsa prea puţin de plată şi de profituri, căci nu se gîndea să-şi facă vreo situaţie, deşi aceşti editori profitau foarte mult de pe urma muncii lui; întreaga lui viaţă a fost o activitate neîncetată în slujba învăţămîntului; nu şi-a luat niciodată măcar o lună de vacanţă în nici un an din cîţi a trăit. Cît timp a fost în viaţă, m-am gîndit prea puţin la munca pe care o făcea, dar după ce a murit am auzit de la profesorii ale căror şcoli le inspecta şi de la scriitorii cărora le dădea sfaturi, despre înaltele, inepuizabilele însuşiri ale muncii lui, ca şi despre răbdarea şi dragostea ce le punea în activitatea lui. Pe astfel de vieţi ca a lui se întemeiază şi această Utopie, în care începe viaţa dumitale plăcută; pe astfel de vieţi va fi zidită şi Utopia

lumii noastre de pe Pămînt. Dar viaţa acestui prieten al meu s-a sfîrşit brusc, într-un fel care mi-a sfîşiat inima. A lucrat prea din greu şi prea mult, în timpul unei crize în care n-a putut să-şi ia o vacanţă. Sistemul său nervos s-a frînt deodată, mintea lui a cedat, omul a trecut într-o fază de melancolie acută şi a murit.

Fiindcă e limpede că bătrîna Natură nu are nici spiritul dreptăţii şi nici milă. Asta s-a întîmplat acum cîteva săptămîni. Celălalt vechi prieten al meu, eu şi soţia celui mort, o femeie care a fost toată viaţa ajutoarea lui neobosită, am fost cei care am luat parte la înmormîntare. În seara asta, amintirea lui îmi revine deosebit de vie. Nu ştiu ce faceţi voi cu morţii voştri aici, dar pe Pămînt morţii sînt în cea mai mare parte îngropaţi.

— Ai noştri sînt arşi, zise fata.

— Cei cu mintea mai descuiată din lumea noastră îi ard şi ei. Prietenul nostru a fost incinerat şi noi am luat parte la un serviciu divin, potrivit cu ritualul vechii noastre religii în care noi nu mai credem, apoi i-am văzut sicriul acoperit cu coroane de flori, lunecînd din faţa noastră prin porţile care duceau spre cuptoarele crematoriului şi în timp ce dispărea, luînd cu el o mare parte din tinereţea mea, l-am auzind suspinînd pe celălalt prieten drag, şi eu eram gata să izbucnesc în lacrimi la gîndul că o viaţă atît de curajoasă, devotată şi harnică se sfîrşea, parcă, într-un mod atît de mizerabil şi ingrat. Preotul citise un discurs lung şi iritat al unui scriitor teologic numit Pavel, plin de argumente greşite în analogiile lor şi de afirmaţii şubrede. Eu aş fi dorit ca în locul ideilor acestui strămoş intrepid să fi ascultat o cuvîntare asupra adevăratei nobleţi a prietenului nostru, asupra măreţiei şi intensităţii operei sale şi asupra dispreţului său faţă de lucrurile venale. Toată viaţa el muncise cu devotament nesfîrşit pentru o lume ca asta şi totuşi mă îndoiesc dacă şi-a dat seama vreodată de viaţa mai limpede şi mai nobilă a oamenilor, pe care viaţa sa de trudă şi truda altor vieţi ca a sa o făceau posibilă şi certă în viitor. El trăia prin credinţă. Trăia prea mult prin credinţă. N-a avut destul soare în viaţa lui. Dacă aş putea să-l am acuma aici… ca şi pe celălalt prieten drag care a suferit atît de mult pentru el, dacă aş putea să-i am pe amîndoi aici, dacă aş putea să le dau lor locul meu de aici, ca să poată vedea, cum văd eu, adevărata măreţie a vieţilor lor, reflectată în aceste rezultate măreţe ale unor vieţi ca a lor… atunci, atunci aş putea într-adevăr să mă bucur în Utopia… Dar aşa, simt ca şi cum aş fi luat economiile vechiului meu prieten să le cheltuiesc singur…

Dl. Barnstaple îşi aminti deodată de tinereţea interlocutoarei sale.

— Iartă-mă, draga mea copilă, că am luat-o razna aşa. Dar glasul dumitale era atît de bun!

Ca răspuns, fata se aplecă şi mîngîie mîna întinsă cu buzele ei moi. Apoi sări brusc în picioare.

— Priveşte la lumina aceea, zise ea. Acolo, printre stele!

Dl. Barnstaple se ridică în picioare lîngă ea.

— Este aeroplanul care îl aduce pe lordul Barralonga împreună cu grupul său; lordul Barralonga care a ucis astăzi un om! E oare un om atît de mare şi puternic… atît de uluitor şi nestăpînit?

Dl. Barnstaple, cuprins de o îndoială subită, o privi cu atenţie pe fata frumoasă, ridicată în picioare lîngă el.

— Nu l-am văzut niciodată. Dar cred că e un om destul de tînăr, cam chel, mic de statură, care suferă de o boală gravă de ficat sau de rinichi. Asta l-a împiedicat să-şi risipească energia în sporturi şi plăceri tinereşti şi l-a făcut în stare să se concentreze asupra acumulării de bogăţii. Numai astfel şi-a putut cumpăra titlul de nobil, care-ţi aţîţă dumitale imaginaţia. Vino cu mine, să-l vezi.

Fata rămase în picioare, privindu-l drept în ochi. Avea unsprezece ani şi era tot atît de înaltă cît el.

— Dar n-a existat romantism nici în trecut?

— Numai în inimile tinerilor. Şi a pierit.

— Şi azi nu mai există romantism?

— Există, un romantism infinit… care urmează să vină. Va veni pentru noi.

4

Sosirea lordului Barralonga şi a grupului său strică ziua aceasta minunată a d-lui Barnstaple. Era obosit şi, în chip cu totul inexplicabil, îl supăra invazia acestor oameni în Utopia.

Cele două grupuri de Pămînteni fură aduse împreună într-o sală strălucitor luminată, lîngă terenul pe care coborîse aeroplanul ce-l adusese pe Barralonga. Noii veniţi se alăturară grupului, obosiţi de călătorie şi clipind plictisiţi. Dar se simţiră nespus de uşuraţi cînd văzură şi alţi Pămînteni prezenţi în această aventură ce încă li se părea cu totul inexplicabilă. Căci ei nu se puteau lăuda cu nimic care să se compare cu

discuţia calmă şi lucidă din Sala dc Confe-rinţe. Căderea lor în această lume ciudată rămînea pentru ei o enigmă de nepătruns.

Lordul Barralonga era posesorul acelei feţe de pitic care-l privise pe dl. Barnstaple atunci cînd marea maşină cenuşie trecuse pe lîngă el pe drumul spre Maidenhead. Ţeasta lui era teşită şi lată deasupra sprîncenelor, în aşa măsură încît îi amintea d-lui Barnstaple de un dop plat de sticlă. Lordul părea înfierbîntat şi obosit, avea părul foarte răvăşit, ca după o luptă şi un braţ îi atîrna într-o eşarfă; ochii săi mici şi negri erau tot atît de neastîmpăraţi şi vicleni ca cei ai unui ştrengar răutăcios aflat în mîinile unui poliţist. Alături, ţinîndu-se de el ca un spiriduş al casei, stătea un şofer cu mutră de jocheu, răspunzînd la numele de „Ridley”. Faţa acestui Ridley era şi ca marcată de hotărîrea fermă a unui om aflat într-o situaţie grea şi care nu vrea să cedeze cu nici un preţ. Obrazul şi urechea stîngă îi erau rănite de la sfărîmarea automobilului şi împodobite cu plasturi. D-ra Greeta Grey, singura femeie din grup, era o frumuseţe palid blondă, purtînd un taior de flanelă. Era extraordinar de netulburată faţă de împrejurările în care se găsea, ca şi cum n-ar fi avut de loc sentimentul ciudăţeniei lor. Se comporta cu semeţia obişnuită a unei fete frumoase, expusă, aproape în mod profesional, riscului unor avansuri nevrednice. Şi asta — pretutindeni. Ceilalţi doi oameni din grup erau: un american cenuşiu la faţă, îmbrăcat tot în cenuşiu, cu ochi vicleni, care, după cum află dl. Barnstaple de la dl. Mush era Hunker, Regele Cinematografului — şi un francez cu faţa complet răvăşită, un om brun, bine îmbrăcat, vorbind stricat englezeşte şi care mai curînd părea că picase în grupul lordului Barralonga decît că făcuse parte propriu zis din el. Dl. Barnstaple ajunse la concluzia (şi nimic nu veni mai tîrziu să-i schimbe această părere), că cine ştie ce interes cinematografic făcuse din acest domn oaspetele lordului Barralonga, prinzîndu-l, ca pe orice străin, într-o expediţie de week-end în care nu avea ce căuta.

În vreme ce lordul Barralonga şi dl. Hunker înaintară să-i salute pe dl. Burleigh şi pe dl. Catskill, francezul i se adresă d-lui Barnstaple cu întrebarea dacă vorbeşte franţuzeşte.

— Nu pot pricepe, zise el apoi. Trebuia să mergem la Wiltshire... Wiltshire, şi apoi s-au întîmplat o mulţime de lucruri oribile. Unde am ajuns şi ce fel de oameni sînt aceş- tia care

vorbesc franceza cea mai excelentă? Este o glumă a lordului Barralonga, un vis sau ce altceva mi s-a în- tîmplat?

Dl. Barnstaple încercă o explicaţie.

— O altă dimensiune, zise francezul, o altă lume! Toate acestea sînt foarte bune. Dar am nişte afaceri care mă aşteaptă la Londra. N-am nevoie să fiu adus înapoi în acest fel în Franţa, într-un fel de Franţă, într-o altă Franţă din altă lume. Este prea mult pentru o glumă!

Dl. Barnstaple încercă să-i explice mai departe. Era limpede, după faţa nedumerită a interlocutorului său, că frazele pe care le folosea erau prea grele. Se întoarse neputincios către lady Stella şi o găsi dispusă să-şi asume ea asemenea sarcină.

— Această doamnă, zise el, va putea să vă explice cum stau lucrurile. Lady Stella, vă prezint pe domnul...

— Emile Dupont, zise francezul, înclinîndu-se. Sînt ziarist şi publicist. Mă interesează cinematograful din punctul de vedere al educaţiei şi propagandei. De aceea sînt aici cu lordul Barralonga.

Lady Stella era tare în conversaţia în limba franceză. Se lansă în ea cu multă uşurinţă, prinse a-l lămuri pe dl. Dupont şi se întrerupse doar ca să-i spună d-rei Greeta Grey cît era de plăcut să aibă o altă femeie lîngă ea, în această lume stranie.

Scăpat de dl. Dupont, dl. Barnstaple se dădu mai la o parte, luînd seama la micul grup de Pămînteni din centrul sălii, ca şi cercul de Utopieni înalţi şi atenţi din jurul lor, care stăteau în rezervă. Dl. Burleigh manifesta o cordialitate distantă faţă de lordul Barralonga, iar dl. Hunker spunea că este o mare plăcere pentru el să se întîlnească cu „cel mai de vază om de stat britanic”. Dl. Catskill stătea în modul cel mai prietenos lîngă Barralonga; se cunoşteau bine; iar părintele Amerton comenta ceva cu domnul Mush. Ridley şi Penk, după cîteva clipe de rezervă rece, se retrăseseră mai la o parte, ca să discute cu glas scăzut despre amănuntele tehnice ale experienţei din ziua aceea. Nimeni nu-i dădea vreo atenţie d-lui Barnstaple.

Era ca o întîlnire într-o gară. Sau ca o recepţie, un lucru cu totul de necrezut şi în acelaşi timp cu totul banal. Dl. Barnstaple era obosit. Se simţea sătul şi extenuat de atîta uimire.

— Of, mă duc la culcare! căscă el pe neaşteptate. Mă duc în pătucul meu.

Îşi croi drum printre Utopienii care-l priveau cu ochi prietenoşi şi ieşi în noaptea caldă şi înstelată. Făcu un semn cu capul către nebuloasa stranie din colţul lui Orion, cum ar face un părinte obosit către odrasla sa inoportună. Se va gîndi din nou la ea a doua zi dimineaţă. Merse, şovăind somnoros prin grădini, pînă la adăpostul său personal.

Se dezbrăcă şi adormi tot atît de repede şi de profund ca un copil ostenit.

Capitolul VIII

DIS-DE-DIMINEAŢĂ ÎN UTOPIA

1

Dl. Barnstaple se trezi încet dintr-un somn adînc.

Avea senzaţia nelămurită că un vis delicios şi minunat se desprindea de el. Încercă să-şi continue visul şi să nu deschidă ochii. Visase o lume de oameni frumoşi, care se eliberaseră de mii de necazuri pămînteşti. Dar visul se risipi şi i se şterse din minte. În vremea aceea se întîmpla rar ca dl. Barnstaple să viseze. Rămase nemişcat, cu ochii închişi, nevoind să se trezească la treburile zilnice.

Grijile şi oboselile din ultimele două săptămîni puseră din nou stăpînire pe el. Oare va fi vreodată în stare să plece singur într-o vacanţă? Apoi îşi aminti că îşi şi pusese valiza în maşină. Fără îndoială însă asta se petrecuse nu aseară, ci cuo seară înainte şi el pornise (îşi aminti acum, tresărind de emoţia pe care o avusese la ieşirea pe poartă) înainte ca d-na Barnstaple să fi bănuit ceva. Deschise ochii şi-i fixă în tavanul alb, încercînd să-şi aducă aminte de călătoria aceea. Îşi aminti cum cotise pe Şoseaua Nouă din Cambrwell, revăzu veselia luminoasă a dimineţii, Wauxhall Bridge, aglomeraţia neplăcută a circulaţiei de la Hyde Park. Corner totdeauna susţinuse că vestul Londrei

era mult mai dificil pentru circulaţia maşinilor decît estul. Apoi se dusese... unde, la Uxbridge? Nu. Îşi aminti de drumul spre Slough, iar după aceea i se căscă un gol în minte.

Ce bine era făcut tavanul acesta! Nici o crăpătură şi nici o pată!

Dar cum îşi petrecuse restul zilei? Pesemne că ajunsese undeva, de vreme ce se afla aici, într-un pat atît de comod, într-un pat excelent ca acesta. Şi era şi un sturz care cînta. El susţinuse mereu că un sturz bun ar putea să întreacă o privighetoare, dar sturzul acesta era un adevărat Caruso. Şi-i răspundea altul! În iulie! Pangbourne şi Caversham erau locuri minunate pentru privighetori. Asta în iunie. Dar acum era iulie şi erau totuşi sturzi... Peste aceste fantome somnolente ale gîndurilor sale trecu silueta d-lui Rupert Catskill, cu mîinile în şolduri sau cu faţa şi cu o mînă întinsă înainte şi vorbind, spunînd nişte lucruri uimitoare. Cui? Unei siluete goale, care şedea şi avea un chip grav şi atent. Apoi alte figuri. Una cu o faţă ca a Sibylei din Delphi. Dl. Barnstaple începu să-şi amintcască de faptul că, într-un fel oarecare, fusese amestecat într-un grup care se ducea în week-end la Taplow Court. Oare acest discurs fusese ţinut la Taplow Court? La Taplow Court se poartă haine. Dar poate că aristocraţia, în intimitate?...

Utopia?... Era cu putinţă oare?

Dl. Barnstaple se ridică din pat, într-o stare de extremă nedumerire.

— Imposibil! zise el.

Se afla într-o mică ***loggia*** pe jumătate deschisă. Printre stîlpii subţiri de sticlă canelată, văzu un şir de munţi acoperiţi cu zăpadă, iar în faţă un mănunchi mare de spice înalte, care purtau flori roşii. Pasărea continua să cînte, era un sturz superb dintr-o lume superbă. Acum îşi aminti totul. Totul era limpede acum. Răsucirea bruscă a maşinii, sunetul asemănător cu ruperea unei corzi de vioară şi — Utopia! Acum îi reveni totul în minte, de la imaginea încîntătoarei Greenlake moarte, pînă la sosirea lordului Barralonga, în noaptea plină de stele necunoscute. Nu era un vis. Îşi privi mîna de pe cuvertura foarte fină. Îşi pipăi barba aspră. Era o lume destul de reală, pentru ca să se poată bărbieri şi ca să simtă nevoia precisă de a-şi lua micul dejun. Foarte precisă — căci seara nu mîncase nimic. Şi, ca un răspuns la gîndul său, apăru o fată zîmbitoare,

care urca treptele spre locul unde dormise el, aducînd o tavă mică. La urma urmei, dl. Burleigh era cel care trebuia să fie lăudat. Prezenţei lui de spirit îi datora dl. Barnstaple această ceaşcă matinală de ceai.

— Bună dimineaţa, zise dl. Barnstaple.

— De ce nu? zise tînăra Utopiană şi puse jos ceaiul, îi zîmbi cu un aer matern şi se îndepărtă.

— Chiar, de ce n-ar fi o dimineaţă bună! zise dl. Barnstaple, rămînînd o clipă cu bărbia pe genunchi şi meditînd; apoi îşi îndreptă atenţia asupra feliilor de pîine cu unt şi a ceaiului.

2

Mica încăpere de toaletă în care-şi găsi hainele aşa cum le aruncase de cu seară i se păru d-lui Barnstaple pe cît de simplă, pe atît de interesantă. Se învîrti prin ea, fredonînd în timp ce-o examina.

Baia era mult mai puţin adîncă decît o baie obişnuită de pe Pămînt. Se pare că Utopienilor nu le plăcea să stea întinşi în ea şi să se încingă. Şi forma tuturor lucrurilor era diferită, mai simplă şi mai graţioasă. Pe Pămînt, reflectă el, arta era mai ales a spiritului. Artistul putea să-şi aleagă materialele rezistente şi uneltele dintr-un număr limitat, iar opera lui era o conciliere dibace a rezistenţei, necesităţii şi idiosincraziei substanţei faţă de prejudecăţile estetice ale minţii omeneşti. Cît de plăcut, de exemplu, era felul în care tîmplarul de pe Pămînt se folosea cu îndemînare de fibra şi esenţa lemnului respectiv. Pe cînd aici, artistul avea un control nemărginit asupra materialului, aşa că elementul dispăruse din opera sa. Datele sale erau mintea şi trupul omenesc. Totul în această odaie mică era pe deplin potrivit scopului, totuşi fără ostentaţie şi nici un obiect nu putea să fie confundat cu altceva. Dacă stropeai de pildă prea tare cu apă, o margine exterioară a băii remedia greşala imediat.

Pe o tavă de lîngă baie se afla un burete foarte mare şi fin. Deci Utopienii fie că mai pescuiau bureţi, fie că îi creşteau sau îi obişnuiseră (cine poate şti?) să crească din proprie iniţiativă.

În timp ce-şi aşeza obiectele de toaletă, un pahar alunecă de pe suportul de sticlă, căzu pe duşumea, dar nu se sparse. Din dorinţa experienţei, dl. Barnstaple îl lăsă să cadă din nou, însă paharul nu se sparse nici de astă dată.

La început, nu văzu nici un robinet, cu toate că existau o chiuvetă mare şi o baie. Apoi observă pe perete un şir de butoane cu nişte semne negre care puteau să fie scriere utopiană. Încercă. Văzu că curge apă foarte fierbinte şi apoi apă foarte rece în baie, o fîntînă cu apă fierbinte şi probabil săpunită şi nişte lichide necunoscute, unul cu miros de pin, altul cu un miros vag de clor. Caracterele utopiene de pe aceste butoane îl făcură să stea cîteva clipe pe gînduri; era prima scriere pe care o vedea; păreau să fie caractere ce însemnau cuvinte, dar nu putu să-şi dea seama dacă reprezentau sunete sau erau hieroglife foarte simplificate. Apoi gîndul i se îndreptă prin tangentă în altă direcţie, pentru că singurul metal care se vedea în această cameră de toaletă era aurul. Observă că exista o cantitate extraordinară de aur în încăpere. Toată odaia era plină de aur, toate obiectele din ea — încrustate în aur. Liniile galbene luceau şi scînteiau. Se pare că aurul era ieftin în Utopia. Se prea poate ca ei să fi cunoscut secretul fabricării lui.

Dl. Barnstaple se apucă să-şi facă toaleta. În odaie nu exista nici o oglindă, dar cînd încercă mînerul care credea că era al unei uşi de dulap, văzu deschizîndu-se o oglindă triplă, cît toată înălţimea sa. Mai tîrziu avea să descopere că nu existau oglinzi etalate în Utopia; Utopienii, aşa cum avea el să afle, socoteau indecentă rememorarea propriei lor persoane în chipul acesta. Metoda Utopienilor era de a se examina, de a vedea că totul e în ordine şi apoi de a uita de sine pentru tot restul zilei. El stătu acum, cercetîndu-şi cu multă dezaprobare făptura nebărbierită şi îmbrăcată în pijama. De ce oare cetăţenii respectabili admit astfel de pijamale urîte, cu dungi roşii? Cînd îşi despachetă peria de unghii şi peria de dinţi, pămătuful de bărbierit şi mănuşa de spălat, acestea i se părură grosolane şi ridicole. Mai ales periuţa de dinţi era un instrument mizerabil. Ar fi dorit acum să-şi fi cumpărat una nouă de la farmacia de lîngă gara Victoria.

Şi ce obiecte scîrboase şi ciudate erau hainele lui!

Avu ideea fantastică de a adopta obiceiul utopian în privinţa costumului, dar după o clipă de cumpănă în faţa oglinzii, se

răzgîndi. Apoi îşi aminti că mai avea în pachet o cămaşă de mătase pentru tenis şi nişte flanele. Dacă s-ar îmbrăca numai cu acestea, fără guler sau cravată şi ar ieşi desculţ?

Îşi privi picioarele. Ca picioare pămînteşti, nu erau prea urîte. Dar şi le stricase pe Pămînt.

3

Un domn Barnstaple, deosebit de curat şi strălucitor, îmbrăcat în alb, cu gulerul desfăcut şi cu picioarele goale, ieşi peste puţin în lumina răsăritului de soare utopian. Zîmbi, îşi întinse braţele şi trase adînc în plămîni aerul plăcut. Apoi, deodată, faţa lui deveni sobră şi hotărîtă.

Din altă casă de dormit, la nici două sute de metri depărtare, ieşea părintele Amerton. Intuitiv, dl. Barnstaple îşi dădu seama că acesta vroia fie să ierte, fie să fie iertat pen-tru-cearta din seara trecută. Era o chestiune de şansă dacă el îşi va alege rolul de acuzator sau de victimă; mai sigur era că va mînji cu emoţii personale limpezimea şi strălucirea de giuvaer a decorului. Puţin spre dreapta d-lui Barnstaple şi în faţa lui se aflau nişte trepte largi, care duceau în jos spre lac. Din trei paşi el ajunse la aceste trepte şi le coborî cîte două deodată. Poate să fi fost imaginaţia sa înfierbîntată, dar i se păru că aude glasul părintelui Amerton, urmărindu-l cu un „d-le Barn — staple!”

Dl. Barnstaple alergă din ce în ce mai repede şi trecu un pod de peste o prăpastie, un pod cu o zidărie imensă deasupra şi cu stîlpi delicaţi de sticlă prizmatică ce coborau pînă lîngă lac. Soarele se reflecta în aceşti stîlpi în fulgere de lumină roşie, albastră şi aurie. Apoi, în colţul unei peluze presărate cu genţiane albastre, abia scăpă să nu se ciocnească de dl. Rupert Catskill. Dl. Catskill avea pe el acelaşi costum ca şi în ajun, doar că-i lipsea jobenul cenuşiu. Se plimba cu mîinile la spate.

— Bună’! zise el. Ce-i graba asta? Se pare că sîntem primii care ne-am trezit.

— L-am văzut şi pe părintele Amerton…

— Asta explică totul. Ţi-a fost teamă să nu te prindă la vreo liturghie sau utrenie ori cum s-o mai fi numind. Ai fost înţelept că ai fugit. Are să se roage el pentru noi toţi. Chiar şi pentru

mine.

Şi, fără să mai aştepte răspunsul d-lui Barnstaple:

— Ai dormit bine? Ce zici de răspunsul bătrînului amic la discursul meu? Ei? Clişee evazive. Cînd are îndoieli, îşi insultă adversarul. Nu sîntem de acord cu el, pentru că sîntem răi la inimă.

— Care bătrîn amic?

— Distinsul domn care a vorbit după mine.

— Urthred! Dar n-are nici patruzeci de ani.

— Are şaptezeci şi trei. Ne-a spus după aceea. Ăştia de-aici trăiesc mult, dacă nu fac nimic! Din punctul lor de vedere, viaţa noastră e o febră plină de crize. Dar, cum spunea Tennyson, „Mai bine cincizeci de ani în Europa, decît un ciclu în Cathay!" Hm? El evita argumentele mele. Asta e ţara Lotusului, ţara Apusului, n-au să ne fie recunoscători că le-am tulburat somnolenţa.

— Mă îndoiesc că sînt în somnolenţă.

— Probabil că gîndacul socialismului te-a muşcat şi pe dumneata. Da, văd că da! Crede-mă, asta e cea mai completă demonstraţie a decadenţei din cîte se pot imagina. Completă. Iar noi le vom tulbura somnolenţa, nu-ţi fie teamă! Natura, ai să vezi, e de partea noastră şi într-un mod cum nimeni nu şi-a închipuit pînă acum.

— Dar eu nu văd nici o decadenţă, zise dl. Barnstaple.

— Nimeni nu-i mai orb decît cel care nu vrea să vadă. Decadenţa e pretutindeni. Uită-te la pseudo-sănătatea lor umflată şi rumenă. Sînt ca nişte vite îngrăşate. Şi purtarea lor faţă de Barralonga! Habar n-au cum să se poarte cu el. Nici măcar nu-l arestează. N-au arestat pe nimeni de o mie de ani încoace. El aleargă prin ţara lor, omorînd, masacrînd, înspăimîntînd şi provocînd dezordine şi ei stau năuci, domnule, pur şi simplu năuci. Aşa cum ar face un cîine care ar alerga turbat printr-o turmă de oi. Dacă maşina nu s-ar fi răsturnat, lordul ăsta cred că şi acum ar alerga prin ţară claxonînd, pufăind şi omorînd oameni. Ăştia şi-au pierdut instinctul de conservare socială.

— Mă tem că nu!

— Foarte bună stare de spirit. Dacă te complaci în ea, măcar fă-o cu moderaţie. Dar după ce te vei fi întrebat îndeajuns, ai să începi să constaţi că am avut dreptate. Hm? A! acolo, pe terasa aia! Nu-i cumva lordul Barralonga cu amicul lui francez? Ba el

e. Inhalează aerul dimineţii. Cu voia dumitale, cred că am să mă duc să schimb cîteva cuvinte cu ei. încotro spuneai că a pornit părintele Amerton? Nu vreau să-i tulbur rugăciunile. Pe-acolo? Atunci am s-o iau la dreapta...

Şi-i aruncă peste umăr un surîs amabil.

4

Dl. Barnstaple dădu peste doi Utopieni care se ocupau de grădinărie.

Aveau două roabe uşoare de argint şi curăţau crengile uscate şi cele crescute prea lungi dintr-un şir de boschete ce se întindeau peste un lanţ de stînci şi erau acoperite de trandafiri roşii şi stacojii. Grădinarii aveau mănuşi mari de piele şi şorţuri din piei tăbăcite şi lucrau cu seceri şi cuţite.

Dl. Barnstaple nu mai văzuse niciodată asemenea trandafiri, mireasma lor umplea văzduhul. Nu ştia că trandafirii aceştia pot creşte în munţi; soiuri simple, de culoare roşie aprinsă, văzuse în Elveţia, dar nu nişte monştri cu flori atît de imense. Frunzele lor păreau mici. Tulpinile lor lungi şi spinoase, răsucindu-se ca nişte şerpi roşii, se agăţau de colţurile stîncilor pe care creşteau. Petalele lor mari cădeau ca nişte fulgi de zăpadă roşii, ca nişte fluturi luaţi de vînt sau ca nişte petale de sînge pe pămîntul moale, adunat printre steiurile cafenii.

— Sînteţi primii Utopieni pe care îi văd lucrînd, zise dl. Barnstaple.

— Nu asta e munca noastră, zise zîmbind cel mai apropiat dintre ei, un tînăr cu părul blond, cu faţa arsă de soare şi cu ochi albaştri. Dar fiindcă ţinem la aceşti trandafiri, trebuie să-i îngrijim.

— Sînt trandafirii voştri?

— Mulţi oameni cred că aceşti trandafiri de munte cu flori bătute dau prea multă bătaie de cap cu spinii şi ramurile lor abundente şi mulţi sînt de părere că numai soiurile de trandafiri simpli ar trebui cultivate în aceste locuri înalte, iar această specie frumoasă ar trebui lăsată să dispară. Dumneata eşti de partea trandafirilor noştri?

— Trandafiri ca aceştia? zise dl. Barnstaple. Bineînţeles!

— Foarte bine! Atunci adu-mi roaba mai aproape, pentru

crengile astea. Noi sîntem răspunzători pentru buna întreţinere a acestor desişuri, de aici pînă aproape de apă.

— Şi vă îngrijiţi singuri de ele?

— Dar cine altcineva?

— Şi nu puteţi găsi pe cineva… să-i plătiţi cuiva ca să aibă grijă de ele în locul vostru?

— Vai, străveche relicvă a trecutului îndepărtat! răspunse tînărul. Vai, ignoranţă fosilă a unui univers barbar! Nu înţelegi că nu mai există truditori în Utopia? A dispărut de vreo mie cinci sute de ani. S-a terminat cu aservirea salariată, cu sclavia şi cu toate celelalte. Citim despre astea numai în cărţi. Cine iubeşte trandafirii trebuie să-i slujească el însuşi.

— Dar voi munciţi.

— Nu pentru plată. Nu pentru că altul ar iubi sau ar dori altceva şi e prea leneş să şi-l dobîndească singur. Noi muncim ca o parte a creierului, ca o parte a voinţei Utopiei.

— Pot să vă întreb la ce anume?

— Eu explorez interiorul planetei noastre. Studiez chi- mia presiunilor înalte. Iar prietenul meu…

Îl întrebă despre ocupaţia lui şi pe prietenul său, a cărui faţă brună cu ochi negri se ivi pe neaşteptate de după un mănunchi de flori.

— Eu fac hrană.

— Bucătar?

— Într-un fel. Chiar acum mă ocup de regimul vostru pămîntesc. E foarte interesant şi straniu, însă cred că mai curînd nociv. Eu pun la cale mesele voastre… Văd că pari neliniştit, dar m-am ocupat azi noapte de micul vostru dejun. Privi un ceas mic pe care îl purta sub mănuşa de grădinărit. Va fi gata cam într-o oră. Cum a fost ceaiul de dimineaţă?

— Excelent, zise dl. Barnstaple.

— Bine, zise tînărul brun. Am făcut tot ce am putut. Cred că şi micul dejun va fi tot atît de satisfăcător. Aseară a trebuit să zbor două sute de kilometri ca să găsesc un porc, să-l omor şi să-l tai singur şi să aflu cum să-l afum. Consumarea slăninei nu mai este la modă în Utopia. Sper că veţi găsi satisfăcătoare feliile pe care am să vi le servesc.

— Mi se pare o afumătură cam rapidă pentru slănină! zise dl. Barnstaple. Am fi putut renunţa.

— Oratorul vostru a făcut mare caz de ea.

Tînărul blond ieşi din tufiş, îndepărtîndu-se cu roaba. Dl. Barnstaple îl salută pe tînărul brun cu „bună dimineaţa”.

— De ce n-ar fi? întrebă tînărul brun.

5

Dl. Barnstaple băgă de seamă că Ridley şi Penk se apropiau de el. Faţa şi urechea lui Ridley erau încă împodobite cu plasturi şi omul părea agitat şi nerăbdător. Penk venea puţin în urma lui, ţinîndu-şi o mînă pe unul din obraji. Amîndoi erau în îmbrăcămintea lor profesională, cu şepci albe, haine de piele în carouri şi ghete negre; nu făcuseră nici o concesie relaxării din Utopia.

Ridley începu să vorbească, îndată ce socoti că dl. Barnstaple putea să-l audă.

— Nu cumva ştiţi, domnule, unde ne-au dus maşina decăzuţii ăştia?

— Credeam că maşina s-a sfărîmat.

— Un Rolls-Royce nu se sfărîmă aşa uşor. Parbrizul, aripile şi scara, poate. Ne-am rostogolit într-o rînă. Aş vrea să arunc o privire. N-am închis benzina. Carburatorul avea puţină scurgere. E vina mea. N-am avut destulă grijă de filtru. Dacă se scurge benzina, unde o să mai găsim alta în paradisul ăsta blestemat? N-am văzut nicăieri vreo firmă. Ştiu că dacă nu pun maşina asta în funcţiune, înainte ca lordul Barralonga să aibă nevoie de ea, va fi scandal mare.

Dl. Barnstaple n-avea idee unde se aflau maşinile.

— N-aveţi şi dumneavoastră o maşină proprie? Îl întrebă Ridley, pe un ton de reproş.

— Am. Dar nu m-am mai gîndit la ea, de cînd m-am dat jos dintr-însa.

— Şofer-proprietar! zise Ridley cu amărăciune.

— În orice caz, eu nu pot să vă ajut să vă găsiţi maşinile. N-aţi întrebat pe vreunul dintre Utopieni?

— Nu. Nu ne place felul lor de a fi, zise Ridley.

— Ei or să vă spună.

— Şi apoi ne vor spiona... ca să vadă ce facem cu maşinile. N-au în fiecare zi prilejul să caşte gura la un Rolls-Royce. După aceea, va trebui să-i plimbăm. Nu-mi place ţara asta şi nu-mi plac nici oamenii ei. Sînt ciudaţi. Nu sînt decenţi. Excelenţa sa

spune că sînt o adunătură de degeneraţi şi mi se pare că excelenţa sa are dreptate. Nu sînt un puritan, dar să umble chiar aşa, fără haine, mi se pare puţin cam stupid. Aş vrea să ştiu unde or fi dus maşinile noastre.

Dl. Barnstaple se uita cu atenţie la Penk.

— Nu eşti rănit la faţă? întrebă el.

— Nimic important, zise Penk. Cred că ar trebui să ne continuăm cercetările.

Ridley se uită la Penk şi apoi la dl. Barnstaple.

— A suferit o uşoară izbitură, remarcă el cu un surîs care-i însoţea ironia.

— Ar fi bine să ne continuăm drumul, dacă vrea să găsim maşinile, zise Penk.

Un zîmbet de mare veselie apăru pe faţa lui Ridley.

— S-a izbit de ceva.

— Ei„. mai tacă-ţi gura! zise Penk.

Dar lucrul era prea frumos pentru a fi ţinut în ascuns.

— Una din fetele astea l-a cîrpit.

— Ce vrei să spui? zise dl. Barnstaple. Nu cumva ţi-ai permis anumite libertăţi?...

— Nu, zise Penk. Dar fiindcă dl. Ridley a avut bunătatea să deschidă discuţia, cred că trebuie să spun ce s-a întîmplat. Asta arată nesiguranţa în care ne simţim printre nişte oameni jumătate sălbateci, jumătate nebuni, cum sînt ăştia de-aici.

Ridley zîmbi şi-i făcu d-lui Barnstaple cu ochiul.

— L-a aranjat bine. I-a dat un brînci zdravăn. Dumnealui a pus mîna pe umărul fetei şi ea, zdup, l-a şi trîntit jos. N-am mai văzut niciodată una ca asta.

— Foarte rău, zise dl. Barnstaple.

— Totul s-a întîmplat într-o secundă.

— Foarte rău că s-a întîmplat aşa.

— Să nu înţelegi greşit, domnule, şi să nu vă faceţi vreo idee falsă, zise Penk. Nu vreau ca povestea să se afle, s-ar putea să am neplăceri cu dl. Burleigh. Îmi pare rău că dl. Ridley n-a putut să-şi ţină gura. Nu ştiu ce anume a aţîţat-o pe fata aia. A intrat în odaia mea, în timp ce mă sculam şi n-avea pe ea, ca să zic aşa, aproape nimic, ba mai avea şi un aer obraznic care, după părerea mea, şi... ei bine, mi-a trecut prin gînd să-i spun ceva, ceva... ei bine, o glumă acolo, ca să zic aşa. Nu poţi să-ţi controlezi totdeauna gîndurile, nu-i aşa? Bărbatul e tot bărbat!

Dacă ea se aştepta cumva în gîndul ei ca un bărbat să mai fie şi politicos cu o fată care n-are fir de aţă pe ea, ca să zic aşa, ei bine, eu nu mai ştiu ce să zic. Într-adevăr, habar n-am. Asta-i contra naturii! Şi n-am spus nimic, chiar dacă m-am gîndit la ceva. Dl. Ridley, care-i aici de faţă, poate să recunoască. Nu i-am spus nici o vorbă. Nici n-am deschis gura cînd m-a izbit. M-a trîntit la pămînt, zău, parcă juca popice. Şi nici măcar nu părea mînioasă. O lovitură dintr-o parte. A fost curată surpriză cînd m-am văzut lungit jos.

— Dar Ridley spune că ai atins-o.

— Poate i-oi fi pus mîna pe umăr, dar numai aşa, părinteşte. Tocmai cînd s-a întors să plece şi fără să fiu măcar sigur că n-aveam de gînd să-i vorbesc, trebuie să recunosc. Acum, şi dumneavoastră! Trebuie să mai am şi neplăceri, după ce că am fost lovit aşa de absurd...

Penk îşi arătă disperarea printr-un gest elocvent.

Dl. Barnstaple reflecta.

— N-am să-ţi produc neplăceri, zise el. Dar totodată, cred că trebuie să fim cu mare băgare de seamă faţă de aceşti Utopieni. Felul lor de a fi nu este la fel ca al nostru.

— Slavă Domnului! zise Ridley. Cu cît voi pleca mai curînd din lumea asta înapoi în bătrîna Anglie, cu atît va fi mai bine.

Se întoarse să iasă.

— Ar trebui să-l auziţi pe excelenţa sa, zise Ridley peste umăr. Spune că nu-i decît o lume de degeneraţi... degeneraţi împuţiţi... scuzaţi-mă... degeneraţi... Ei! cam asta li se potriveşte.

— Braţul tinerei femei nu pare să fi fost prea degenerat, zise dl. Barnstaple, ţinînd piept cu curaj acestui atac.

— Nu? zise Ridley cu amărăciune. Asta s-o credeţi dumneavoastră! Păi, ce semn mai sigur de degenerare, decît atunci cînd femeile se apucă să-i bată pe bărbaţi? E contra instinctului. în nici o lume respectabilă, nu se întîmplă lucruri dintr-astea. În nici un caz!

— În nici un caz, repetă Penk ca un ecou.

— În lumea noastră, asemenea fată ar fi încasat-o numaidecît. Imediat! Mă înţelegeţi?

Dar ochiul atent al d-lui Barnstaple îl descoperise de- odată pe părintele Amerton, care traversa grăbit un loc viran şi-i făcea semne să se oprească. Dl. Barnstaple înţelese că trebuie

să acţioneze imediat.

— Iată pe cineva care cu siguranţă va fi în stare să vă ajute să vă găsiţi maşinile, dacă vrea. Este un om foarte săritor... părintele Amerton. Şi părerile pe care le are despre femei sînt aceleaşi cu ale voastre. Cu siguranţă că vă veţi înţelege. Dacă-l opriţi şi-i spuneţi cazul, scurt şi cuprinzător...

Şi el se îndreptă cu pas vioi spre malul lacului.

Nu era departe acum de micul pavilion ce se ridica deasupra apei şi lîngă care erau legate nişte bărci vopsite în culori vii.

Dacă avea să intre într-una din bărci şi să pornească în larg, avea să-l pună pe părintele Amerton foarte serios în inferioritate, chiar dacă preotul ar dori să-l urmeze. Nu poţi să ai o scenă cu adevărat elocventă şi plină dc emoţie, atunci cînd tragi la rame din răsputeri, urmărind altă barcă.

6

În timp ce dl. Barnstaple dezlega barca albă pe care o alesese, cu un mare ochi albastru pictat la provă, lady Stella apăru la debarcader. Ieşea din pavilionul care se înălţa deasupra apei şi ceva din mişcările ei iuţi îi sugeră d-lui Barnstaple că stătuse ascunsă acolo. Privi în jurul ei şi vorbi foarte nerăbdătoare.

— Ai de gînd să ieşi în larg, d-le Barnstaple? Pot să vin şi eu?

El băgă de seamă că era îmbrăcată într-un compromis de costum pămîntesc şi utopian. Purta ceva care ar fi putut să fie sau o rochie simplă, de după amiază, de culoare gălbuie, sau un halat de baie foarte denaturat, care-i lăsa goale braţele subţiri şi frumoase, cu excepţia unei brăţări de chihlimbar şi aur, iar în picioarele, tot goale — şi erau nişte picioare neobişnuit de frumoase — avea sandale. Capul îi era descoperit, iar părul negru era legat foarte simplu cu o mică panglică neagră aurie, care se potrivea cu faţa sa inteligentă. Dl. Barnstaple era un ignorant în privinţa toaletei feminine, dar aprecia faptul că ea prinsese bine nota utopiană.

O ajută să se urce în barcă.

— O să vîslim drept înainte, o bucată de drum, zise ea, aruncînd încă o privire peste umăr, apoi se aşeză.

Cîtva timp, dl. Barnstaple vîsli spre larg şi în felul acesta nu avea nimic în faţa lui decît apa şi cerul însorit, colinele scunde care închideau lacul către cîmpia cea întinsă, stîlpii uriaşi ai barajului îndepărtat şi pe lady Stella. Ea pretindea că e copleşită de frumuseţea povîrnişului din Grădina Conferinţelor, cu casele şi terasele din spate, el însă îşi dădea seama că ea nu

contempla cîtuşi de puţin tot peisa- jul, ci căuta neîncetat un anume obiect sau o anumită persoană.

Femeia făcu sforţări să lege o conversaţie, vorbind despre frumuseţea dimineţii şi despre faptul că păsările cîntau „în iulie”.

— Dar aici nu trebuie să fie neapărat iulie, zise dl. Barnstaple.

— Ce proastă sînt! Fireşte că nu.

— Se pare că ne aflăm într-un frumos mai.

— Probabil că e foarte devreme, zise ea. Am uitat să-mi întorc ceasul.

— E curios, dar se pare că avem aceleaşi ore în cele două lumi, zise d-l Barnstaple. Ceasul meu arată şapte.

— Nu, zise lady Stella, răspunzînd propriilor sale gînduri, dar cu ochii îndreptaţi spre grădinile din depărtare. E o fată Utopiană. Ai mai întîlnit pe altcineva... din grupul nostru... în dimineaţa asta?

Dl. Barnstaple întoarse barca în aşa fel ca să poată privi şi el pe ţărm. De aici, putură vedea cît de perfect se amestecau şi se întretăiaţi terasele uriaşe, zidurițe şi rîpele povîrnişului, cu stîncile şi coastele care se proiectau peste masivul muntos din spate. Desişurile arborilor continuau spre munţii cu păduri de pini; torentele şi cascadele care coborau din zăpezile de pe creste erau prinse şi distribuite printre pantele de smarald şi grădinile Parcului Conferinţei. Terasele care susţineau terenul şi completau întregul decor se întindeau de fiecare parte la mari distanţe, contopindu-se apoi cu trupul munţilor; erau clădite dintr-un material care oferea o mare varietate de culori, de la roşu închis pînă la un alb cu vine purpurii şi se diversificau prin mari arcuri aruncate pe deasupra torentelor şi a rîpelor stîncoase, prin uriaşe havuzuri rotunde care scuipau apă şi prin cascade în trepte. Clădirile din acest loc erau distribuite pe aceste terase şi pe pantele acoperite de iarbă, cîte una singură pe fiecare din ele sau în grupuri şi mănunchiuri; erau clădiri purpurii, albastre şi albe, tot atît de uşoare şi delicate ca şi florile alpine din jurul lor. Cîteva clipe, dl. Barnstaple rămase mut în faţa acestei privelişti, apoi răspunse întrebării puse de lady Stella.

— M-am întîlnit cu dl. Rupert Catskill şi cu cei doi şoferi, zise el, şi i-am văzut pe părintele Amerton, pe lordul Barralonga şi pe dl. Dupont de la distanţă. Nu l-am zărit pe dl. Mush, nici

pe dl. Burleigh.
— Dl. Cecil n-are să iasă pînă peste cîteva ore. Are să stea în pat pînă la zece sau unsprezece. Totdeauna se odihneşte bine dimineaţa, cînd are perspectiva unui mare efort cerebral.
Ea îl întrebă, după o clipă de ezitare:
— Presupun că n-ai văzut-o pe d-ra Greeta Grey?
— Nu, zise dl. Barnstaple. N-am căutat să-i văd pe ai noştri. Hoinăream pur şi simplu... şi căutam să evit pe oricine.
— Pe cenzorul purtărilor şi al costumelor?
— Da... De fapt, de aceea am şi luat barca asta.
Ea se gîndi o clipă, apoi se hotărî să-i facă o mărturisire:
— Şi eu voiam să fug de cineva anume.
— De predicator cumva?
— De d-ra Grey!
Lady Stella păru că vrea să ocolească ceva.
— Se pare că e foarte greu de stat în lumea asta. Oa- menii de aici sînt foarte gingaşi. Am putea să-i jignim foarte lesne.
— Sînt destul de inteligenţi ca să înţeleagă.
— Oare oamenii care înţeleg trebuie să şi ierte? Totdeauna m-am îndoit de acest proverb.
Dl. Barnstaple n-avea chef de o conversaţie plutind în generalităţi, aşa că vîsli fără să mai spună nimic.
— Ştii că d-ra Grey obişnuia să joace pe Phryneea[1] într-o revistă?
— Mi se pare că-mi amintesc de aşa ceva. S-a făcut vîlvă în ziare.
— Poate că asta i-a imprimat un anume fel de a fi.
Urmară trei bătăi lungi de vîslă.
— Azi dimineaţă a venit la mine şi mi-a spus că are de gînd să poarte costumul utopian complet.
— Adică?
— Puţin ruj şi pudră pe faţă. Nu-i vine bine cîtuşi de puţin, d-le Barnstaple. E o greşeală. E indecent. Dar ea aleargă într-una prin grădini... Ar putea să se întîlnească cu cineva. Noroc că dl. Cecil nu s-a sculat. Dar dacă se în- tîlneşte cu părintele Amerton!... Mai bine să nu ne gîndim însă la asta. Vezi, d-le Barnstaple, Utopienii ăştia, cu trupu-rile lor arse de soare... şi totul se potriveşte tabloului. Ei nu mă supără. Dar d-ra Grey...

[1] ***Phryneea*** — curtezană greacă (sec. IV î.e.n.), acuzată de impietate, a fost achitată de judecători, datorită deosebitei sale frumuseţi. (n.r.)

O femeie civilizată, de pe Pă-mînt, dezbrăcată, se vede clar că e dezbrăcată şi nimic mai mult. Pare jupuită. E un fel de alb decolorat. Femeia aceea frumoasă, care parcă pluteşte în jurul nostru, Lychnis, cînd m-a sfătuit ce să port, nici o clipă nu mi-a sugerat ceva de felul ăsta... Dar, bineînţeles, eu n-o cunosc destul de bine pe d-ra Grey ca să-i spun şi, pe lîngă asta, nu ştii niciodată cum ar putea interpreta lucrurile o femeie ca ea...

Dl. Barnstaple se uită spre ţărm. Nu se zărea nimic care să trădeze prezenţa d-rei Greeta Grey. Apoi îi veni o idee:

— Are să aibă Lychnis grijă de ea, zise el.

— Asta sper şi eu. Poate că dacă vom sta aici cîtva timp…

— Or să aibă grijă de ea, zise dl. Barnstaple. Dar, în general, cred că d-ra Grey şi grupul lordului Barralonga ne vor isca neplăceri. Aş fi preferat să nu fi venit aici o dată cu noi.

— Şi domnul Cecil gîndeşte la fel, zise lady Stella.

— Fireşte, or să ne pună pe toţi în aceeaşi oală şi vom fi judecaţi în bloc.

— Desigur, repetă lady Stella.

Cîteva clipe, ea nu mai zise nimic, dar se vedea limpede că mai avea ceva de spus. Dl. Barnstaple vîsli mai încet.

— D-le Barnstaple, începu ea numaidecît.

Vîsla d-lui Barnstaple se opri.

— D-le Barnstaple… ţi-e frică?

Dl. Barnstaple se gîndi puţin:

— Am fost prea copleşit de admiraţie, ca să mă gîndesc la frică.

Lady Stella se hotărî să se destăinuie.

— Mie mi-e teamă, zise ea. La început, nu-mi era. Totul părea să fie atît de lesnicios şi simplu. Dar noaptea m-am trezit îngrozitor de înspăimîntată.

— Eu, nu! zise dl. Barnstaple. Nu. Mie încă nu mi s-a întîmplat... Poate că are să mi se întîmple.

Lady Stella se aplecă înainte şi vorbi pe un tot confidenţial, urmărind efectul cuvintelor sale asupra d-lui Barnstaple.

— Aceşti Utopieni... vai, la început credeam că nu sînt decît nişte fiinţe omeneşti simple, sănătoase, plastice şi inocente. Dar nu sînt, d-le Barnstaple. Au ceva aspru şi complicat în ei, ceva care ne depăşeşte şi pe care nu putem să-l înţelegem. Şi lor nu le pasă de noi. Ne privesc cu ochi nemiloşi. Lychnis e bună, dar aproape nici unul din ceilalţi nu are cea mai mică

urmă de bunătate. Şi cred că ne consilieră incomozi.

Dl. Barnstaple reflectă:

— Se poate. Eu am fost atît de cuprins de admiraţie… toate astea sînt mai frumoase decît orice vis… încît nu m-am gîndit prea mult la impresia pe care le-am făcut-o noi… Dar… da… se pare că sînt preocupaţi de alte lucruri şi nu ne dau prea multă importanţă. Afară de cei ce se pare că au fost însărcinaţi să ne supravegheze şi să ne studieze. Iar goana lordului Barralonga de-a curmezişul ţării trebuie să fi fost într-adevăr incomodă pentru ei.

— A ucis un om.

— Ştiu.

Cîteva clipe rămaseră tăcuţi, cufundaţi în gînduri.

— Şi mai este şi altceva, reluă lady Stella. Ei gîndesc cu totul diferit de felul nostru de a gîndi. Cred că ne şi dispreţuiesc. Am observat ceva… Aseară n-ai fost cu noi lîngă lac, cînd dl. Cecil i-a întrebat despre filozofia lor. Le-a spus nişte lucruri despre Hegel, Bergson şi lordul Haldane, dar şi despre propriul său scepticism uimitor. S-a dezvăluit ca niciodată. A fost foarte interesant, cel puţin pentru mine. Dar eu îi observam pe Urthred şi pe Lion şi în mijlocul conversaţiei am văzut, sînt sigură, că vorbeau unul cu altul în felul lor tăcut, despre cu totul altceva. Se prefăceau doar că sînt atenţi. Şi cînd Freddy Mush a încercat să le trezească interesul pentru poezia neogeorgiană[1] şi să le spună despre consecinţele războiului asupra literaturii, sperînd să aibă şi în Utopia ceva măcar pe jumătate atît de frumos ca Iliada — deşi le-a mărturisit că nu crede să aibă ei aşa ceva — dînşii nici măcar nu l-au ascultat. Nu i-au răspuns deloc… Ceea ce gîndim noi nu-i interesează cîtuşi de puţin.

— În aceste chestiuni, ei ne-au luat-o înainte cu trei mii de ani. Ar putea fi însă interesaţi să ne înveţe pe noi!

— Ar mai fi interesant să-i vorbeşti unui hotentot despre Londra, după ce i-ai dovedit cît e de ignorant? Cine ştie, poate că da. Nu ştiu însă dacă lor le place prea mult prezenţa noastră aici şi nu cred că are să le placă prea mult, aşa că nu ştiu ce vor face cu noi, dacă le dăm prea multă bătaie de cap. De asta

---

[1] Poezia neogeorgiană — grupare poetică, care s-a constituit iniţial în ajunul primului Război Mondial, în Anglia. Nume reprezentative: John Masefield, John Drinwater, Walter Delamare etc. (n.r.)

mi-e frică mie.
După cîtva timp relua:
— În timpul nopţii, mi-am adus aminte de maimuţele surorii mele, d-na Kelling. E o manie a ei. Ele aleargă prin grădină şi intră în casă, dar bietele animale sînt mereu triste. Ele nu ştiu prea bine ce au voie să facă şi ce nu; par teribil de plictisite, sînt bătute, duse la uşă şi aruncate afară şi îndură tot felul de lucruri de astea. Strică obiectele din casă şi fac pe oaspeţi să se simtă nelalocul lor. Nu ştii niciodată ce are de gînd să facă o maimuţă. Şi toţi le urăsc, afară de sora mea, care le dojeneşte într-una: „Dă-te jos, Jacko! Lasă asta jos, Sadie!”
Dl. Barnstaple începu să rîdă.
— Cu noi lucrurile n-or să meargă chiar aşa de rău, lady Stella. Nu sîntem maimuţe.
Rîse şi ea.
— Se prea poate. Şi totuşi, în timpul nopţii, simţeam că ar fi şi asta cu putinţă. Noi sîntem nişte creaturi inferioare. Trebuie să admitem...
Ea încruntă din sprîncene. Faţa ei frumoasă exprima o mare sforţare intelectuală.
— Îţi dai seama cît sîntem de izolaţi?... Te gîndeşti poate că e o prostie din partea mea, d-le Barnstaple, dar aseară, pînă să mă duc la culcare, m-am aşezat să-i scriu surorii mele o scrisoare şi să-i spun despre toate aceste lucruri, cît timp le mai aveam proaspete în minte. Şi deodată, mi-am dat seama că aş putea tot atît de bine să-i scriu lui Iuliu Cezar.
Dl. Barnstaple nu se gîndise la asta.
— Lucrul acesta nu poate să-mi iasă din cap, d-le Barnstaple... nici scrisori, nici telegrame, nici ziare, nici vreun mers al trenurilor, aici în Utopia. Toate lucrurile care ne preocupă cu adevărat... toţi oamenii pentru care trăim. Izolaţi! Nu ştiu pentru cît timp. Dar izolaţi cu desăvîrşire... Şi cît or să ne mai ţină aici?
Dl. Barnstaple căzu pe gînduri.
— Eşti sigur că ar putea să ne mai trimită vreodată înapoi? îl întrebă lady Stella.
— S-ar părea că există anumite îndoieli. Dar ei sînt nişte oameni uimitor de iscusiţi.
— A părut atît de uşor să venim aici... ca şi cum ai da colţul unei străzi... dar, desigur, propriu-zis sîntem în afară de spaţiu

şi timp... Chiar mai mult decît nişte oameni morţi... Polul Nord sau Africa Centrală sînt infinit mai aproape de casă decît sîntem noi... E foarte greu de înţeles, în ziua asta însorită totul pare atît de luminos şi familiar... şi totuşi azi-noapte au fost momente cînd aş fi vrut să ţip...

Se opri brusc şi scrută ţărmul. Apoi, atentă, îşi lărgi nările.

Dl. Barnstaple simţi un miros deosebit de fin şi apetisant, care venea spre el pe deasupra apei.

— Da, zise el.

— E slănină pentru micul dejun! strigă lady Stella cu un glas ascuţit.

— Exact aşa cum le-a spus dl. Burleigh, zise dl. Barnstaple, întorcînd mecanic barca spre ţărm.

— Slănină pentru micul dejun! E cel mai liniştitor lucru care s-a întîmplat pînă acum... Poate că, la urma urmei, a fost o prostie să mă simt înspăimîntată. Şi uite că ne şi fac semne! Ea făcu semn cu mîna. Greeta, într-o rochie albă, cum ai fi prevăzut dumneata; şi dl. Mush într-un fel de togă, stînd de vorbă cu ea... Unde o fi găsit toga asta?

Un murmur slab de voci care-i chemau ajunse pînă la ei.

— Venim! strigă lady Stella. Sper că n-am fost prea pesimistă, zise apoi. Dar m-am simţit îngrozitor azi-noapte.

C A R T E A A D O U A

STÎNCA DE CARANTINĂ

Capitolul I

EPIDEMIA

1

Umbra marii epidemii din Utopia căzu asupra micului nostru grup de Pămînteni a doua zi după sosirea lor. De mai bine de douăzeci de secole, Utopienii scăpaseră cu desă- vîrşire de orice fel de molimi şi boli infecţioase. Dispăruseră din viaţa animalelor şi a oamenilor nu numai febrele epidemice mai grave şi tot felul de maladii ale pielii; dar şi toate infecţiile benigne, răcelile, tusea, gripa şi altele de acelaşi gen fuseseră, şi ele, dominate şi izgonite. Prin izolare, prin controlul purtătorilor şi altele asemenea, germenii fatali fuseseră atacaţi şi siliţi să piară.

Apoi urmase în fiziologia utopiană schimbarea corespunzătoare. Secreţiile şi reacţiile care dăduseră trupului putere de rezistenţă faţă de infecţii se micşoraseră; energia care le producea fusese îndreptată către alte scopuri mai utile. Fiziologia utopiană, eliberată de aceste necesităţi pur defensive, se simplificase şi devenise mai directă şi mai eficace. Această purificare se produsese în Utopia într-un trecut atît de îndepărtat, încît numai cei care se specializau în istoria patologiei înţelegeau ceva din mizeriile pe care le suferise omenirea, ba chiar şi aceşti specialişti se pare că habar n-aveau cît de mult îşi pierduse rasa din vechea ei rezistenţă la infecţii. Întîia persoană care se gîndi la această rezistenţă pierdută se pare că fu dl. Rupert Catskill. Dl Barnstaple îşi aminti că, atunci cînd se întîlniseră prima dată în dimineaţa aceea, în Valea Conferinţelor, el insinuase că Natura ar fi, într-un chip inexplicabil, de partea Pămîntenilor.

Dacă a fi nociv însemna a fi de partea lor, atunci cu siguranţă că Natura era într-adevăr de partea lor. A doua zi după sosirea lor, spre seară, aproape toţi cei care fuseseră în contact cu Pămîntenii, afară de Lychnis, Serpentine şi alţi trei sau patru care îşi menţinuseră ceva din antitoxinele lor ancestrale, aveau febră cu tuse, gîtul inflamat, dureri în oase, dureri de cap, o depresiune a întregului organism, pricinuită de starea generala proastă, cum Utopia nu mai cunoscuse de douăzeci de secole. Primul locuitor al Utopiei care a murit a fost leopardul care îl adulmecase pe dl. Rupert Catskill în în- tîiul moment al sosirii lor. A fost găsit mort, în mod inexplicabil, a doua zi dimineaţă după această întîlnire. În după amiaza aceleiaşi zile, una din fetele care o ajutaseră pe lady Stella să-şi despacheteze bagajele s-a îmbolnăvit brusc şi a murit...

Utopia era şi mai puţin pregătita pentru venirea acestor germeni de boală, decît pentru venirea Pămîntenilor care îi aduseseră. Mulţimea monstruoasă de spitale împotriva frigurilor şi a tot felul de alte boli, mulţimea de doctori, farmacii şi altele care existaseră în ultima Eră a Confuziei dispăruseră de mult din amintire; exista un serviciu de chirurgie pentru accidente şi o supraveghere a sănătăţii copiilor şi mai erau locuri de odihnă în care erau îngrijiţi cei foarte bătrîni, dar nu mai rămăsese aproape nimic din reţeaua profilactică ce luptase mai înainte împotriva bolilor. Inteligenţa utopiană era pusă pe neaşteptate din nou în faţa unui complex de pro- bleme rezolvate de mult şi date în lături, fiind acum nevoită să improvizeze aparate uitate, să organizeze dezinfecţii şi tratamente şi să se întoarcă la toate disciplinele războiului împotriva bolilor care marcase o epocă în istorie, cu douăzeci de secole îndărăt. De fapt, dintr-un punct de vedere, acest război lăsase Utopia cu oarecari avantaje permanente. Aproape toate insectele purtătoare de boli fuseseră exterminate, iar şobolanii, şoarecii şi toate soiurile dăunătoare de păsări mici dispăruseră din problema sanitară. Aceasta fixase limite precise răspîndirii noilor infecţii şi naturii infecţiilor ce s-ar fi putut răspîndi. Asta făcea ca Pămîntenii să nu poată transmite decît bolile care se propagă prin respiraţie sau cele care contaminează prin atingere. Cu toate că nici unul dintre ei nu era bolnav, a devenit limpede că cineva din ei adusese în universul utopian un pojar latent şi că trei sau patru dintre ei

transmiseseră o gripă de mult înăbuşită. Ei înşişi, fiind prea rezistenţi ca să se îmbolnăvească, rămîneau totuşi focarul acestor două epidemii, în timp ce victimele lor le răspîndeau mai departe, prin tuse, strănut, sărutări şi vorbire, pe întreaga planetă utopiană. Abia în după-amiaza celei de a doua zile după invazia acestor boli, Utopia şi-a dat seama ce se întîmplase şi a început să aibă preocupări ce se trezeau din adîncul vremilor barbare.

2

D1. Barnstaple a fost probabil ultimul dintre Pămînteni care a auzit de epidemie. Era departe de restul grupului, într-o expediţie pe cont propriu.

El a înţeles bine de la început că Utopienii nu aveau de gînd să-şi consacre prea mult timp sau prea multă energie lămuririi vizitatorilor lor pămînteni. După explicaţiile din după-amiaza zilei cînd sosiseră nu s-au mai făcut alte încercări de a-i iniţia pe vizitatori în structura şi metodele Uto- piei, localnicii mulţumindu-se să le pună doar cîteva întrebări scurte despre starea lucrurilor de pe Pămînt. Pămîntenii erau lăsaţi foarte mult împreună, ca să poată vorbi între ei. Evident, cîţiva Utopieni au fost însărcinaţi cu grija confortului şi bunăstării oaspeţilor, dar se pare că ei nu considerau că sarcinile lor se extind şi asupra nevoii de a le da explicaţii. Dl. Barnstaple era foarte iritat de unele idei şi comentarii ale mai multora dintre tovarăşii săi, aşa încît ascultă de im- pulsul său de a explora singur Utopia. Era ceva care-i aţîţa imaginaţia în cîmpia vastă din partea de jos a lacului, pe care o zărise înainte de coborîrea aeroplanului său în Valea Conferinţelor; a doua zi dimineaţa luă o barcă mică şi traversă lacul, pentru a examina barajul care-i reţinea apele şi pentru a-şi face o imagine despre vasta cîmpie, aşa cum se vedea ea de pe parapetul barajului.

Lacul era mult mai întins decît îl crezuse şi barajul mult mai mare. Apa avea o limpezime cristalină, era foarte rece şi avea în ea foarte puţin peşte. Dl. Barnstaple ieşise îndată după micul dejun, dar era aproape de amiază cînd ajunse la parapetul marelui baraj şi putu să privească jos în vale spre vasta cîmpie.

Barajul era clădit din blocuri imense de stîncă roşie cu vine aurii, dar din loc în loc avea trepte ce duceau pînă în şoseaua

de pe creasta lui. Marile chipuri de piatră aşezate, care meditau contemplînd cîmpia îndepărtată, fuseseră plasate aici, se pare, din dorinţa de a da peisajului mai multă plasticitate. Aceste statui şedeau ca şi cum ar fi vegheat sau ar fi cugetat — nişte forme măreţe şi aspre, jumătate munţi, jumătate oameni. Dl. Barnstaple socoti că trebuiau să aibă cam două sute de picioare înălţime; măsurînd distanţa dintre două asemenea statui, apoi numărîndu-le pe toate, ajunse la concluzia că barajul avea între şapte şi zece mile lungime. În partea din faţă, el cobora brusc cam vreo cinci sute de picioare şi era susţinut de o serie de contraforturi enorme, care se contopeau aproape pe nesimţite cu stînca natală. În arcadele dintre aceste contraforturi se auzea murmurul uriaşelor turbine de apă, pentru ca apoi, după ce-şi îndeplinise prima sarcină, apa să cadă înspumată şi tumultuoasă, adunîndu-se în alt lac vast, reţinut de un al doilea baraj, la vreo două mile depărtare şi cam la o mie de picioare mai jos. Mai departe se aflau un al treilea lac şi un ai treilea baraj şi apoi venea cîmpia. Doar trei sau patru Utopieni minusculi se zăreau în mijlocul acestor construcţii titanice.

Dl. Barnstaple se opri, obiect infim, în umbra unui colos visător şi privi pe deasupra peisajului apropiat spre cîmpia ce se întindea în negura depărtării.

Ce fel de viaţă era acolo? Relaţia dintre cîmpie şi munte îi amintea foarte intens Alpii şi cîmpia întinsă din nordul Italiei, prin care mersese pe jos în multe din vacanţele de vară ale tinereţii sale. El ştia că în Italia aceste mari întinderi ar fi acoperite cu oraşe şi sate aglomerate, ar fi irigate cu grijă şi cultivate. O populaţie densă ar munci, cu o hărnicie de furnici, la producerea hranei; ar creşte neîncetat în număr, pînă cînd consecinţele inevitabile ale suprapopulaţiei, bolile şi epidemiile, ar stabili un fel de echilibru între suprafaţa de pămînt şi numărul de familii care îl muncesc spre a-şi agonisi hrana. Deoarece un om muncitor poate cultiva mai multă hrană decît poate să mănînce şi fiindcă o femeie virtuoasă poate naşte mai mulţi copii decît e nevoie pentru munca ogorului ei, un surplus de populaţie fără pămînt s-ar strînge în nişte oraşe ca nişte guşi, unde s-ar îndeletnici cu operaţii juridice şi financiare împotriva agricultorului sau cu fabricarea unor articole care abia s-ar putea vinde.

Nouăzeci şi nouă la sută din această populaţie ar fi preocupată, din copilărie pînă la bătrîneţe, de binecunoscuta sarcină grea de „a-şi cîştiga existenţa”. Pretextul îmblînzirii magice a acestui destin ar face să se ridice în mijlocul ei altare şi temple, care ar întreţine o armată parazitară de preoţi, călugări şi călugăriţe. Nutriţia şi reproducţia, simplă rutină a vieţii obişnuite de la începutul societăţii umane, ca şi complicaţiile dobîndirii hranei, strădaniile de a acapara bunuri şi tributul plătit fricii: iată care ar fi spectacolul oricărei întinderi de pămînt cald şi fertil. Ar fi acolo şi rîsete şi veselie şi scurte intervale de răgaz, raze de tinereţe care s-ar stinge curînd în noianul de trudă al omului adult; dar munca forţată, răutatea şi ura mulţimii, veşnica nesiguranţă a sărăciei ar domina întreaga scenă. Decrepitudinea ar veni la vîrsta de şaizeci de ani; femeile ar fi bătrîne şi uzate la patruzeci. Pe cîtă vreme această cîmpie utopiană de acolo jos, cu toate că era însorită şi fertilă, se supunea altor legi. Tot ceea ce alcătuia odinioară viaţa obişnuită a omenirii, tradiţiile ei străvechi, glumele şi poveştile ei de altădată repetate din generaţie în generaţie, serbările sezoniere, temerile ei pioase, slăbiciunile ei spasmodice, speranţele mărginite, totuşi neîncetate, dar jalnic de copilăreşti, belşugul de mizerie şi tragica zădărnicie luaseră sfîrşit. Toate acestea pieriseră pentru totdeauna din această lume mult mai vîrstnică. Acest puternic val de viaţă mizeră se retrăsese şi dispăruse, în timp ce solul continua să fie productiv şi soarele continua să strălucească.

Pătruns de un fel de teamă respectuoasă, dl. Barnstaple îşi dădu seama ce curăţire se produsese aici în viaţa obişnuită, doar în douăzeci de secole, cu cîtă îndrăzneală grozavă pusese stăpînire mintea omului, cu suflet, trup şi destin, asupra vieţii şi sorţii rasei sale. Ştia acum că el nu e decît o făptură de tranziţie, atît de cufundată încă în obiceiurile cele vechi şi în acelaşi timp atît de plină de simpatie faţă de ideile cele mai noi, care abia începeau să răsară pe Pămînt. Era de mult conştient cît de tare ura şi desfidea traiul rural şi îmbîcsit care alcătuieşte trecutul nostru; înţelese acum pentru întîia oară cît de adînc se temea de fapt de viaţa utopiană, atît de austeră, care ne aşteaptă. Această lume, pe care o contempla acum, i se părea pe cît de curată, pe atît de înspăimîntătoare. Oare ce făceau ei pe acele cîmpii îndepărtate? Care era viaţa lor cotidiană?

El ştia acum destule despre Utopia, ca să-şi poată da seama că întreaga ţară era ca o grădină, unde fiece năzuinţă firească spre frumuseţe fusese surprinsă şi dezvoltată şi fiecare urîţenie nativă — corectată sau înlăturată. Accşti oameni puteau munci şi lupta pentru frumuseţe, el ştia asta, căci îi văzuse pe cei doi cultivatori de trandafiri. Oamenii care aveau sarcina hranei şi a locuinţelor, ca şi cei care coordonau viaţa în general, erau într-un necontenit du-te-vino şi făceau ca maşina economică să funcţioneze atît de lin, încît nu se auzea nimic din zăngănitul, din zgomotele stridente şi frîngerile lăuntrice care alcătuiesc melodia dominantă a îndeletnicirilor de pe Pămîntul nostru. Era disputelor şi experienţelor economice luase aici sfîrşit; se găsise calea cea dreaptă de a săvîrşi toate lucrurile. Iar populaţia acestei Utopii, care coborîse la un moment dat la numai două sute de milioane, creştea acum din nou, pentru a ţine pasul cu dezvoltarea constantă a resurselor omeneşti. Eliberîndu-se de mii de rele, care altminteri ar fi sporit o dată cu ea, omenirea putea să se înmulţească acum fără piedici.

Acolo jos, sub ceaţa albastră de pe cîmpia vastă, aproape toţi cei care nu erau angajaţi în treburile hranei şi arhitecturii, sănătăţii, educaţiei şi coordonării activităţii omeneşti, erau preocupaţi de creaţie: explorau neîncetat lumea din afară sau lumea dinăuntru, prin cercetări ştiinţifice şi prin opere de artă. Ei adăugau necontenit alte forţe puterii colective asupra vieţii sau valorilor create de viaţă.

Dl. Barnstaple obişnuia să se gîndească la propria noastră lume ca la o năvală frenetică de invenţii şi cunoştinţe, dar tot progresul de pe Pămînt dintr-o sută de ani nu se putea compara — el ştia acest lucru — cu mersul înainte dintr-un singur an al acestor milioane de inteligenţe asociate. Ştiinţa mergea aici înainte, iar întunericul trecea aşa cum trece umbra unui nor într-o zi vîntoasă. Acolo jos, Utopienii cercetau mineralele aflate în măruntaiele planetei lor şi ţeseau o plasă cu care trebuiau să capteze soarele şi stelele. Viaţa înainta aici într-una şi imaginea paşilor ei triumfători îţi dădea o senzaţie teribilă. Era o senzaţie teribilă pentru că în adîncul conştiinţei d-lui Barnstaple, ca şi în adîncul atîtor minţi inteligente din lumea noastră, se afla convingerea că în curînd totul va fi cunoscut şi că progresul ştiinţific va ajunge la culme. Şi atunci, vom deveni fericiţi pentru vecie.

El nu se adaptase cu adevărat progresului. Se gîndise mereu la Utopia ca la o stare de linişte, în care totul era definitiv stabilit. Chiar şi acum totul părea liniştit sub negura aceea, însă el ştia deja că această linişte era cea din scocul unei mori, în care apa pare nemişcată în mersul ei calm, pînă cînd o băşică de aer, un fulg de spumă, un băţ sau o frunză trece prin ea şi-i trădează iuţeala.

Ce senzaţie îţi dădea viaţa în Utopia? Viaţa oamenilor de aici era asemănătoare cu cea a unor artişti încununaţi de succes sau a unor oameni de ştiinţă din lumea noastră, adică o neîncetată descoperire de lucruri noi, o permanentă aventură în necunoscut şi în inedit. Ca să se recreeze, Utopienii colindau întreaga planetă şi era multă dragoste, rîs şi prietenie în Utopia şi o bogată viaţă socială, liberă şi lipsită de formalism. Jocurile ce nu se bizuiau pe exerciţiile fizice, acele jocuri care înlocuiesc la fiinţele mediocre căutările şi efortul mintal, dispăruseră cu totul din viaţă, dar existau multe jocuri active care se practicau pentru plăcerea distracţiei şi pentru menţinerea sănătăţii trupeşti... Era probabil o viaţă frumoasă pentru cei care fuseseră crescuţi s-o trăiască, poate că într-adevăr o viaţă de invidiat!

Totul era pătruns de sentimentul fericit al importanţei vieţii; ea îşi urma cursul spre ţeluri infinite. Şi fără îndoială că ei iubeau — subtil şi cu deliciu — deşi poate şi cu un dram de asprime. Poate că pe acele cîmpii îndepărtate nu exista prea multă milă, nici duioşie. Utopienii erau nişte fiinţe strălucitoare şi amabile, însă nicidecum miloase. Poate că nici nu aveau nevoie de astfel de însuşiri.

Şi totuşi femeia numită Lychnis părea bună...

Îşi păstrau credinţă unii altora, simţeau oare nevoia să-şi păstreze credinţă, ca îndrăgostiţii de pe Pămînt? Cum era oare dragostea în Utopia? Îndrăgostiţii îşi vorbeau tot în şoaptă, pe întuneric?... Sau care era esenţa dragostei lor? O preferinţă, o dulce mîndrie, un dar delicios care era cucerit, cea mai minunată linişte a trupului şi a minţii?...

Cum ar fi să iubeşti şi să fii iubit de una din aceste femei utopiene? Să-i ţii faţa radioasă aproape de a ta, să fii însufleţit de sărutarea ei?...

Dl. Barnstaple stătea, în costumul de flanelă şi cu picioarele goale, în umbra unui colos de piatră. Se simţea ca o insectă

minusculă, rătăcită, care se aşezase pe marele baraj. I se părea că ar fi cu neputinţă ca această rasă utopiană triumfătoare să poată da vreodată înapoi de la asaltul ei măreţ spre dominarea tuturor lucrurilor. Această lume se suise la o înălţime înspăimîntătoare şi continua să se suie. Fireşte că acum era sigură de realizările sale. Şi totuşi, toată această formidabilă securitate şi dominaţie a naturii se produsese în intervalul modest de trei mii de ani...

Rasa nu se poate să se fi schimbat fundamental în acest răstimp scurt. Ea era încă, în esenţă, o rasă a epocii de piatră, nu se afla la nici douăzeci de mii de ani de vremea cînd nu ştiuse nimic despre metale şi nu putuse citi şi scrie, în zonele adînci ale firii sale, opriţi şi nedesvoltaţi, mai zăceau germenii mîniei, fricii şi discordiei. Poate că mai existau destule spirite neliniştite, nesubordonate în această Utopie. Eugenia aici abia începuse. El îşi aminti de faţa duioasă şi plină de viaţă a tinerei fete care-i vorbise la lumina stelelor, în noaptea sosirii lui şi simţi din nou sunetul de ardoare romantică din glasul ei, atunci cînd ea îl întrebase dacă lordul Barralonga nu era cumva un om foarte viguros şi crud.

Oare spiritul romantic le mai tulbura imaginaţiile şi acum? Sau poate numai imaginaţiile adolescenţilor!

N-ar mai fi oare posibil vreun şoc puternic sau vreo fază de confuzie în această ordine imensă? Sistemul lor de educaţie nu s-ar simţi împovărat în cele din urmă de sarcina disciplinei şi n-ar cădea pradă curiozităţii experienţelor? Neprevăzutul n-ar mai putea oare să pîndească această rasă? Ce ar fi dacă ei s-ar molipsi de fervoarea religioasă a părintelui Amerton sau de pasiunea incurabilă a lui Rupert Catskill pentru întreprinderile fantastice?

Nu! Era de neconceput. Realizările acestei lumi erau de o măreţie şi de o siguranţă prea liniştite.

Dl. Barnstaple se ridică şi coborî treptele marelui baraj, îndreptîndu-se spre locul unde, departe jos, barca sa se legăna ca o petală minusculă pe faţa apei limpezi.

3

Nu-i scăpă o agitaţie ciudată din Parcul Conferinţelor.

Peste treizeci de aeroplane se roteau în aer, coborau şi se

ridicau din parc şi un însemnat număr de vehicule mari şi albe se ducea şi venea pe drumul dinspre munţi. Oamenii păreau că se mişcă agitaţi printre case, dar erau prea departe ca să se poată desluşi ce anume făceau. El privi cîteva clipe şi apoi intră în mica barcă.

În timp ce se întorcea pe lac, nu putu să vadă ce se mai întîmplă, căci era întors cu spatele spre povîrniş; însă, la un moment dat, un aeroplan coborî foarte aproape de el şi atunci dl. Barnstaple văzu că cel dinăuntru îl privea cum vîsleşte. Deodată, cînd se opri din vîslit şi se întoarse să se uite, zări doi oameni ducînd ceva care păru să fie o targă.

Cînd se apropie de ţărm, o barcă îi ieşi în întîmpinare. Rămase mirat văzînd că pasagerii ei aveau pe cap ceva asemănător cu o cască de sticlă cu vizieră albă. Mirarea lui se prefăcu în uimire.

În timp ce se apropiau, mesajul lor îi răsună în minte.

— Carantină. Trebuie să intraţi în carantină. Voi, Pămîntenii, aţi stîrnit o epidemie şi trebuie să fiţi puşi în carantină.

Deci aceste căşti de sticlă erau, pesemne, un soi de măşti de gaze.

Cînd Utopienii veniră lîngă el, văzu că nu greşise. Căştile erau făcute dintr-un material foarte elastic şi perfect transparent...

4

Dl. Barnstaple fu dus pe lîngă nişte pavilioane de dormit, unde Utopienii stăteau întinşi în paturi, în timp ce alţii, cu măşti de gaze, îi îngrijeau. Văzu că toţi Pămîntenii şi toate lucrurile lor, cu excepţia automobilelor, se adunaseră în sala în care se ţinuse prima conferinţă. I se aduse la cunoştinţă că întregul grup va fi dus într-un loc nou, unde va fi izolat şi tratat.

Singurii Utopieni care se aflau împreună cu grupul erau doi inşi cu măşti de gaze; ei stăteau sub portalul deschis, într-o atitudine care amintea neplăcut de nişte santinele sau paznici.

Pămîntenii şedeau în grupuri mici pe scaune, cu excepţia d-lui Rupert Catskill, care se plimba încolo şi încoace prin absidă şi vorbea. Era fără pălărie, îmbujorat la faţă şi aţîţat, cu părul în oarecare dezordine.

— Este tocmai ce am prevăzut eu că se va întîmplă, repeta el. Nu v-am spus că Natura e de partea noastră? Nu v-am spus?

Dl. Burleigh era revoltat şi pus pe ceartă.

— Pe viaţa mea, nu pot să înţeleg logica acestui lucru, declară el. Noi sîntem singurii oameni perfect imuni de aici... şi tocmai noi... ***noi*** să fim izolaţi!

— Ei spun că de la noi s-au molipsit, zise lady Stella.

— Foarte bine, zise dl. Burleigh, subliniind cele spuse cu mîna sa albă şi subţire. Foarte bine. Atunci să fie ***ei*** izolaţi!... M-au dezamăgit!

— Cred că lumea asta e totuşi a lor, zise dl. Hunker, şi trebuie să facem cum vor ei.

Dl. Catskill se îndreptă spre lordul Barralonga şi cei doi şoferi.

— Salut din inimă acest tratament. E bine venit.

— La ce te gîndeşti, Rupert? zise excelenţa sa. Ne pierdem libertatea de acţiune.

— Cîtuşi de puţin, zise dl. Catskill. Cîtuşi de puţin. O cîştigăm. Vom fi izolaţi. Vom fi lăsaţi singuri pe vreo insulă sau pe vreun munte. Foarte bine. Foarte bine. Acesta e abia începutul aventurii noastre. Vom vedea noi pînă la urmă.

— Dar cum?

— Aşteaptă puţin, pînă cînd vom putea vorbi mai liber... Acestea sînt măsuri luate din cauza panicii. Epidemia e abia în stadiul iniţial. Totul este abia la început. Ai încredere în mine.

Dl. Barnstaple stătea posomorît lîngă valiza sa, evitînd privirea provocatoare a d-lui Catskill.

Capitolul II

CASTELUL DE PE STÎNCĂ

1

Locul de carantină în care fură duşi Pămîntenii se afla desigur la o distanţă considerabilă de Valea Conferinţelor, de vreme ce călătoria pînă acolo dură aproape şase ore de zbor rapid la mare înălţime. Erau cu toţii în aceeaşi aeronavă spaţioasă şi confortabilă, care ar fi putut cuprinde de patru ori atîţia pasageri. Îi însoţeau vreo treizeci de Utopieni cu măşti de gaze, printre aceştia şi două femei. Aviatorii purtau îmbrăcăminte dintr-o substanţă albă şi lînoasă, care trezi interesul şi invidia d-rei Grey şi a lady-ei Stella. Aeronava trecu pe deasupra văii şi a cîmpiei întinse, a unei mări înguste şi a altei întinderi de pămînt, cu un ţărm stîncos şi cu păduri dese, apoi pe deasupra spaţiului larg al altei mări. Nu se vedea aproape

nici un vas pe această mare; dl. Barnstaple se gîndi că nici un ocean de pe Pămînt nu era atît de pustiu; numai o dată sau de două ori văzu nişte vase mari, cu totul deosebite de vapoarele terestre, mai curînd nişte plute sau platforme imense decît nave, iar o dată sau de două ori şi cîte un cargobot, cu catarge şi pînze. Văzduhul era şi el tot atît de puţin folosit de călători. De cînd părăsiseră solul, nu văzu, în tot timpul călătoriei, decît trei aeroplane.

Trecură peste o regiune de coastă foarte populată şi cu o înfăţişare plăcută, apoi dădură de o regiune pustie şi aridă, destinată extracţiei miniere şi unor vaste operaţiuni industriale. În depărtare se zăreau nişte munţi foarte înalţi, acoperiţi de zăpadă, dar aeroplanul coborî înainte de a ajunge pînă la ci. Cîtva timp Pămîntenii zburară pe deasupra unor grămezi enorme de zgură, a unor munţi întregi de zgură, ce păreau să provină dintr-o escavaţie gigantică, de forma unui puţ, care cobora în pămînt pînă la o adîncime incalculabilă. Din acest puţ ieşea un zgomot, ca un teribil tunet continuu produs de maşini — şi mult fum. Aici se afla o mulţime de lucrători care păreau să locuiască în tabere, printre munţii de zgură. Fără îndoială că muncitorii veneau acolo numai în perioada lucrărilor, căci nu se vedeau nici un fel de locuinţe. Aeroplanul Pămîntenilor trecu pe lîngă această regiune şi zbură pe deasupra unui pustiu stîncos şi aproape lipsit de arbori, tăiat pe alocuri de văi adînci. Se zăreau oameni foarte puţini, dar erau semne abundente de activitate industrială. Fiecare torent, fiece cascadă, punea în mişcare cîte o turbină şi cabluri mari se întindeau de-a lungul crestelor de văi şi treceau de-a curmezişul spaţiilor pustii. În locurile mai largi ale văilor se aflau păduri de pini şi îndeobşte o vegetaţie abundentă.

Stînca înaltă care era locul lor de destinaţie se înălţa, aproape ca un promontoriu complet izolat, la încrucişarea dintre două trecători convergente. Domina de la o înălţime de aproape două mii de picioare ciocnirea înspumată a torentelor de sub ea şi o masă uriaşă de stînci verzui şi purpurii, tăiate, sprijinite şi despicate adînc de planuri îmbinate din vine de culoare alb-cristalină. Dintr-o parte valea se prăbuşea mult mai abrupt decît din partea cealaltă şi era atît de acoperită, încît părea întunecoasă ca un tunel, iar la o sută de picioare de vîrful stîncii trecea pe deasupra prăpastiei un pod subţire de metal.

La cîţiva metri deasupra lui se aflau nişte ieşituri sau poate nişte rămăşiţe ale unui vechi pod de piatră. În spate stînca se prăvălea într-o pantă abruptă vreo cîteva sute de picioare, pînă la un povîrniş lung, acoperit cu o vegetaţie rară, care se înălţa din nou către masa principală a muntelui, ca un zid de faleze cu o creastă în formă de platou.

Pe acest povîrniş coborî aeroplanul, lîngă alte trei sau patru aparate mai mici. Stînca era acoperită de ruinele înalte ale unui vechi castel, între ale cărui ziduri se îngrămădea un număr de clădiri ce adăpostiseră mai înainte un grup de cercetători chimişti. Experienţele lor, legate de o anume problemă a structurii atomice, cu totul de neînţeles pentru dl. Barnstaple, se sfîrşiseră acum şi locul rămăsese gol. Laboratorul era încărcat încă de aparate şi materiale; apa şi energia erau aduse din partea superioară a, văii, cu ajutorul unor conducte şi cabluri. Exista de asemeni şi un îmbelşugat depozit de provizii. Cînd sosiră Pămîntenii, nişte Utopieni tocmai se îndeletniceau cu adaptarea acestui loc pentru noul lui scop de izolare şi dezinfecţie.

Serpentine apăru în tovărăşia unui om cu mască de gaze, al cărui nume era Cedar. Acest Cedar era citolog şi avea sarcina să amenajeze sanatoriul improvizat.

Serpentine îi lămuri că venise pe calea aerului pînă la stînca aceasta înaintea lor, deoarece era la curent cu instalaţiile şi cercetările ce se făcuseră aici; deasemeni, cunoscîndu-i pe Pămînteni şi fiind oarecum imun faţă de molipsire, avea prilejul să acţioneze ca intermediar între ei şi medicii ce aveau să se ocupe de acum înainte de cazul lor. El îi dădu aceste explicaţii d-lui Burleigh, d-lui Barnstaple, lordului Barralonga şi d-lui Hunker. Ceilalţi Pămînteni stăteau în grupuri mici lîngă aeroplanul din care coborîseră, privind cu o expresie nu tocmai prietenoasă vîrful crenelat al stîncii, tufişurile mărunte ale podişului bătut de vînt din jurul lor şi crestele înalte ale trecătorilor alăturate.

Dl. Catskill venise aproape pînă la marginea marelui canyon şi stătea cu mîinile la spate, într-o atitudine aproape napoleoniană, pierdut în gînduri şi uitîndu-se în vale, spre adîncurile întunecate. Mugetul apelor nevăzute de jos, cînd puternic, cînd aproape mut, vibra în aer.

Deodată, d-ra Greeta Grey scoase un aparat de fotografiat

Kodak; îşi amintise de existenţa lui cînd îşi împachetase lucrurile pentru această călătorie, iar acum luă un instantaneu al întregului grup.

Cedar anunţă că va explica metoda de tratament pe care îşi propunea s-o aplice, iar lordul Barralonga strigă: „Rupert!”,

pentru a-l face pe dl. Catskill să vină în mijlocul grupului care asculta cele spuse de Cedar.

Cedar vorbea tot atît de limpede şi concis cum vorbise şi Urthred. E clar, zise el, că Pămîntenii găzduiesc în ei o varietate de microorganisme infecţioase, care sînt controlate în trupurile lor de substanţe imunizante, dar împotriva cărora Utopienii nu au la îndemînă mijloace de apărare şi faţă de care nu pot spera să ajungă la o imunitate sigură decît după o epidemie dureroasă şi aducătoare de dezastre. Singura cale de a împiedica această epidemie să devasteze întreaga lor planetă era în primul rînd să se strîngă laolaltă şi să se vindece toate cazurile apărute, lucru care se făcea acum prin transformarea Parcului Conferinţelor într-un mare spital, apoi să-i strîngă pe Pămînteni şi să-i izoleze cu totul de Utopieni, pînă cînd vor putea fi scăpaţi de infecţiile lor. Este, mărturisi el, o atitudine neospitalieră faţă de Pămînteni, dar se pare că singurul lucru posibil a fost aducerea lor în acest aer de înălţimi, uscat şi pustiu şi efortul de a se căuta aici mijloacele necesare purificării lor fizice desăvîrşite. Dacă va fi cu putinţă, acest lucru se va realiza şi după aceea Pămîntenii vor fi din nou liberi să umble prin Utopia după placul lor.

— Dar dacă nu va fi cu putinţă? întrebă pe neaşteptate d-l Catskill.

— Cred că va fi.

— Dar dacă nu reuşiţi?

Cedar zîmbi către Serpentine.

— Fizicienii au reluat lucrările în care Arden şi Greenlake erau avansaţi şi nu va trece mult timp pînă cînd vom fi capabili să repetăm experienţa lor. Iar apoi — s-o facem şi în sens invers.

— Cu noi, ca materie brută?

— Nu, pînă cînd nu vom fi siguri că veţi ateriza în siguranţă.

— Vrei să spui, zise dl. Mush, care se alăturase cercului din jurul lui Cedar şi Serpentine, că aveţi de gînd să ne trimiteţi înapoi?

— Dacă n-o să vă putem ţine, zise Cedar zîmbind.

— Plăcută perspectivă! zise dl. Mush indispus. Să fii aruncat în spaţiu cu un tun. Ca experienţă.

— Aş putea să întreb, se auzi glasul părintelui Amerton, aş putea să întreb despre natura acestui ***tratament,*** a acestor

experienţe în care noi vom fi, ca să spun aşa, nişte cobai? Va fi ceva de natura vaccinării?

— Adică injecţii, explică dl. Barnstaple.

— Nu m-am decis încă, zise Cedar. Problema asta ridică întrebări pe care lumea noastră le-a uitat de secole.

— Eu pot spune încă de pe acum că sînt cu totul împotriva vaccinării, zise părintele Amerton. Cu totul. Vaccinarea este o ofensă adusă naturii. Dacă aveam vreo îndoială înainte de a veni în această lume viciată, acum nu mai am nici una. Nici o îndoială! Dacă Dumnezeu ar fi vrut ca noi să avem aceste seruri şi aceşti fermenţi în trupurile noastre, el ar fi găsit căi mai fireşti şi mai vrednice de a le introduce acolo, altminteri decît cu o siringă.

Cedar se feri să discute acest punct de vedere. El continuă să se justifice. Pentru cîtva timp, va trebui să le ceară Pămîntenilor să se menţină în anumite limite, să se mărginească la stînca şi la povîrnişurile de sub ea, pînă la falezele munţilor. Şi va fi imposibil de acum înainte să li se dea tineri care să îngrijească de ei, cum făcuseră pînă acum. Vor trebui să-şi gătească singuri şi să se îngrijească ei înşişi de toate ale lor. Ustensilele le vor găsi pe vîrful stîncii, iar el şi Serpentine le vor da toate explicaţiile de care vor avea nevoie. Vor găsi acolo şi provizii din belşug.

— Deci, vom fi lăsaţi aici singuri? întrebă dl. Catskill.

— Cîtva timp. Cînd chestiunea se va limpezi, vom veni din nou şi vă vom spune ce avem de gînd să facem.

— Bine, zise dl. Catskill. Foarte bine.

— Aş fi preferat să nu-mi fi trimis servitoarea cu trenul! zise lady Stella.

— Eu am ajuns la ultimul guler curat, zise dl. Dupont cu o mică strîmbătură hazlie. Nu-i o glumă acest week-end cu lordul Barralonga!

Lordul Barralonga se întoarse brusc spre omul aflat în slujba sa.

— Cred că Ridley are însuşirile unui foarte bun bucătar.

— Nu mă dau înapoi să încerc, zise Ridley. Am făcut multe lucruri... şi cîndva am condus şi un automobil cu aburi.

— Un om care poate să ţină unul din aceste... aceste lucruri în ordine, poate să facă orice, zise dl. Penk, cu o emoţie neobişnuită. N-am nici o obiecţie ca să fiu pentru un timp

ajutorul d-lui Ridley. Mi-am început cariera în calitate de chelner şi nu mi-e ruşine s-o spun.

— Dacă, zise dl. Ridley, arătînd spre Serpentine, acest domn ne va arăta dispozitivele…

— Exact, zise dl. Penk.

— Şi dacă noi cu toţii vă vom da cît mai puţină bătaie de cap! zise d-ra Greeta, plină de curaj.

— Cred că o s-o putem scoate la capăt, zise dl. Burleigh către Cedar. Dacă mai întîi ne veţi da cîte un mic sfat şi cîte un ajutor.

2

Cedar şi Serpentine rămaseră cu Pămîntenii pe Stînca de Carantină pînă la sfîrşitul după-amiezii. Îi ajutară să-şi pregătească cina şi s-o aducă în curtea castelului, apoi plecară, făgăduind să se întoarcă a doua zi. Pămîntenii îi priviră cum se înălţau spre cer în aeronava lor, împreună cu aeroplanele ce-i însoţeau.

Dl. Barnstaple îşi surprinse o tristeţe stîrnită de plecarea lor. Avea senzaţia că tovarăşii săi cloceau ceva rău şi că plecarea Utopienilor îndepărta putinţa controlului acestei perspective rele. El o ajutase pe lady Stella să facă o omletă; trebuind să ducă înapoi la bucătărie o farfurie şi o tigaie, după ce se slujise de ele, fu ultimul care se aşeză la masă. Găsi în plină desfăşurare fapta rea de care se temea.

Dl. Catskill isprăvise de mîncat şi, cu un picior rezemat pe o bancă, vorbea cu ceilalţi.

— Vă întreb, doamnelor şi domnilor, spunea dl. Catskill, vă întreb dacă nu e chiar Destinul, scris cu litere mari pe aventura zilei de azi? Nu în zadar a fost locul acesta o fortăreaţă în timpurile vechi. Iată-l gata să fie din nou fortăreaţă. Hm… fortăreaţă!… Într-o aventură care va face să pălească strălucirea povestirilor despre Cortez şi Pizzaro!

— Dragul meu Rupert! strigă dl. Burleigh. Ce ţi-a mai trecut prin cap?

Dl. Catskill ridică dramatic două degete;

— Cucerirea unei lumi!
— Doamne sfinte! strigă dl. Barnstaple. Ai înnebunit?

— Ca Clive[1], zise dl. Catskill, sau ca sultanul Baber[2] cînd s-a îndreptat spre Panipat.

— E o propunere extravagantă, zise dl. Hunker, care părea să aibă mintea aptă pentru astfel de sugestii. Dar eu sînt gata să-i dau ascultare. După cîte pot să-mi închipui, unica alternativă este să ne spele şi să ne cureţe pe dinăuntru şi pe dinafară şi după aceea să ne arunce din nou în lumea noastră, lăsîndu-ne şansa de a ne izbi de ceva tare în drum. Vorbeşte, d-le Catskill!

— Spune mai departe, zise lordul Barralonga, care era şi el gata de asemenea lucruri. E un joc de hazard, recunosc. Dar sînt situaţii cînd trebuie să joci, ca să cîştigi sau să pierzi. Eu sînt de partea acţiunii.

— E un joc de noroc, desigur, zise dl. Catskill. Dar pe această peninsulă îngustă, pe această milă pătrată de teritoriu, aşteaptă să fie hotărîtă, domnule, soarta a două universuri. Nu mai avem timp de şovăieli sau de prudenţe paralizante. Să plănuim repede... să acţionăm iute...

— Este pur şi simplu palpitant! strigă d-ra Greeta Grey, împreunîndu-şi mîinile în jurul genunchilor şi trimiţînd un zîmbet radios d-lui Mush.

— Aceşti oameni, întrerupse dl. Barnstaple, sînt cu trei mii de ani mai înaintaţi decît noi. Noi sîntem ca o mînă de hotentoţi expuşi într-un vagon la Earl’s Court, care plănuiesc să cucerească Londra.

Dl. Catskill, cu mîinile în şolduri, se întoarse spre dl. Barnstaple cu un aer extraordinar de amuzant.

— Trei mii de ani depărtare de noi, ***da!*** Trei mii de ani înaintea noastră, ***nu!*** în privinţa asta, noi doi nu putem fi de acord. Dumneata spui că aceşti oameni sînt supraoameni. Hm... supraoameni... Eu spun că ei sînt oameni degeneraţi. Dă-mi voie să-ţi atrag atenţia asupra motivelor mele de a avea această convingere, în ciuda frumuseţii lor, a realizărilor lor materiale şi intelectuale considerabile şi aşa mai departe. Oameni ideali, recunosc... Ei şi?... Părerea mea este că ei au atins o culme şi au trecut de ea, că merg mai departe prin inerţie şi că au pierdut nu numai puterea de rezistenţă în faţa bolii... şi această

---

[1] ***Robert Clive*** (1725—1774) — general englez, care a pus temeliile stăpînirii coloniale britanice în India. (n.r.)

[2] ***Baber*** (1483—1530) — suveran al Turkestanului, apoi al Industanului, fondator al dinastiei Baberizilor, numită şi „Marii Mogoli”. (n.r.)

slăbiciune o vom vedea dezvoltîndu-se din ce în ce mai mult… dar şi aceea de a face faţă unor împrejurări ciudate şi tragice. Ei sînt blajini. Mult prea blajini. Sînt chiar indolenţi. Ei nu ştiu ce trebuie să facă. Iată, de pildă, părintele Amerton. El a tulburat acea primă întrunire, în chipul cel mai jignitor. (Ştii prea bine că ai făcut-o, părinte Amerton. Nu te condamn. Dumneata eşti sensibil la… morală. Şi s-au petrecut destule lucruri care să te scandalizeze.) El a fost ameninţat, aşa cum este ameninţat un băieţaş de către o bătrînă slăbănoagă. Trebuia să se facă ceva împotriva lui. Dar i s-a făcut oare ceva?

— Un bărbat şi o femeie au venit şi mi-au vorbit, zise părintele Amerton.

— Şi ce-ai făcut dumneata?

— I-am combătut. Mi-am ridicat glasul şi i-am combătut.

— Şi ei ce au spus?

— Ce ar fi ***putut*** să spună?

— Cu toţii au crezut că i se vor face nişte lucruri teribile bietului părinte Amerton. Ei bine şi acum să luăm un caz mai grav. Prietenul nostru, lordul Barralonga, a gonit cu maşina lui şi a omorît un om. Hm. Chiar la noi ţi-ar fi înscris fapta asta în permisul de conducere, ştii prea bine. Şi l-ar fi amendat pe omul dumitale. Dar aici?… Lucrul abia dacă a fost menţionat. De ce? Pentru că ei nu ştiu ce să spună sau ce să facă în asemenea împrejurări. Şi acum, ei ne-au adus aici şi ne-au rugat să fim cuminţi. Pînă cînd vor fi gata şi vor veni să-şi facă experienţele asupra noastră, să ne facă injecţii sau ştiu eu ce. Şi dacă ne supunem, domnule, dacă ne supunem, pierdem una din cele mai mari puteri ale noastre asupra acestor oameni, puterea noastră de a transmite boala şi în acelaşi timp de a rezista la ea şi în plus, nu ştiu ce alte forţe de iniţiativă, ce ar putea foarte bine să fie asociate cu tăria noastră fiziologică, de care urmează să fim privaţi. Poate că vor acţiona asupra glandelor noastre cu secreţie internă. Dar ştiinţa ne spune că tocmai aceste glande secretă personalitatea noastră. Din punct de vedere intelectual şi moral, vom fi dizolvaţi. Dacă ne supunem, domnule, dacă ne supunem! Dar să zicem că nu ne supunem. Ce va fi atunci?

— Ei bine, zise lordul Barralonga, ce va fi atunci?

— Ei nu vor şti ce să facă. Nu vă lăsaţi înşelaţi de aparenţele de frumuseţe şi prosperitate. Aceşti oameni trăiesc întocmai

cum trăiau vechii peruvieni în vremea lui Pizarro, adică într-un vis aţîţător. Ei au sorbit din licoarea debilitantă a socialismului şi, ca şi în vechiul Peru, nu mai există în ei nici sănătate, nici putere de voinţă. O echipă hotărîtă de bărbaţi şi femei care pot să cuteze vor triumfa asupra unei astfel de lumi. Şi de aceea vă înfăţişez planul meu.

— Ai de gînd să ataci întreagă această planetă utopiană? zise dl. Hunker.

— Grea treaba, zise lordul Barralonga.

— Am de gînd, domnule, să afirm drepturile unei forme mai viguroase de viaţă socială asupra altei forme mai puţin viguroase. Iată-ne aici, într-o fortăreaţă. E o adevărată fortăreaţă, care poate fi apărată perfect. În timp ce voi, ceilalţi, vă desfăceaţi bagajele, Barralonga, Hunker şi cu mine am observat acest lucru. Există un puţ adăpostit, aşa că, la nevoie, vom putea avea apă din rîpa de jos. Stînca este excavată şi împărţită în camere şi adăposturi; peretele dinspre munte este solid, înalt şi neted, încît nu poate fi escaladat. Această mare arcadă poate fi baricadată cu uşurinţă, atunci cînd va fi nevoie. Sînt nişte trepte care coboară de-a lungul stîncii pînă la podul acela mic, ce poate fi la nevoie dărîmat. Încă n-am explorat toate excavaţiile. Avem în persoana d-lui Hunker un chimist, căci el era chimist înainte ca cinematograful să-l solicite să-i fie stăpîn şi dînsul zice că există material destul în laborator ca să ne facem o provizie de bombe. În grupul nostru am văzut că există cinci revolvere cu muniţii. Nici nu speram să avem atîtea! Iar hrană avem pentru multe zile.

— Vai, dar e ridicol! strigă dl. Barnstaple, ridicîndu-se în picioare şi apoi aşezîndu-se din nou. E absurd! Să ne întoarcem împotriva acestor oameni prietenoşi! De altfel ei pot distruge în fărîme acest mic promontoriu, oricînd vor voi.

— Ah! zise dl. Catskill, întinzînd un deget spre el. Ne-am gîndit şi la asta. Putem lua însă o filă din cartea lui Cortez care, chiar în centrul Mexicului, l-a ţinut pe Montezuma prizonier şi ostatic. Şi noi vom avea un ostatic. Fără să ridicăm nici un deget... Mai întîi ostaticul...

— Dar bombele aeriene?

— Există aşa ceva în Utopia? Sau măcar asemenea idee? şi o spun din nou, trebuie să avem un ostatic!

— Pe cineva important, zise dl. Hunker.

— Cedar şi Serpentine sînt amîndoi oameni de vază, zise dl. Burleigh, pe tonul unei observaţii dezinteresate.

— Dar, domnule, nu cumva vreţi să susţineţi acest joc şcolăresc de-a piraţii! strigă dl. Barnstaple, sincer indignat.

— Joc de şcolari! strigă părintele Amerton. Un ministru, un pair şi un mare om de afaceri!

— Scumpul meu domn, zise dl. Burleigh, noi nu facem altceva, la urma urmei, decît să luăm în consideraţie nişte eventualităţi. Pe viaţa mea, nu văd de ce n-am ţine seama de aceste posibilităţi! Cu toate că mă rog cerului să nu fim nevoiţi să le punem în aplicare. Ce spuneai, Rupert?...

— Trebuie să ne stabilim aici, să ne afirmăm independenţa şi să-i facem pe aceşti Utopieni să simtă cine sîntem.

— Ascultaţi, ascultaţi! zise dl. Ridley pe un ton cordial. Pe unul sau doi dintre ei aş vrea să-i fac personal să simtă asta.

— Trebuie să transformăm această închisoare într-un capitoliu, în primul punct de sprijin al omenirii în această lume. Este ca un picior dat într-o poartă ostilă, care nu trebuie să se mai închidă niciodată în faţa rasei noastre.

— E închisă, zise dl. Barnstaple. Fără îndurarea acestor Utopieni, nu vom mai vedea niciodată lumea noastră. Şi chiar cu îndurarea lor, e cam îndoielnic.

— Asta m-a făcut să nu dorm noaptea, zise dl. Hunker.

— E o idee care ne-a venit tuturor, zise dl. Burleigh.

— Şi este o idee atît de îngrozitoare şi neplăcută, încît nimeni n-a îndrăznit să vorbească despre ea, zise lordul Barralonga.

— Nici eu, pînă în clipa asta, zise Penk. Vrei să spui cu adevărat, domnule, că nu ne mai putem întoarce?

— Va fi aşa cum va fi să fie, zise dl. Burleigh. De aceea sînt nerăbdător să aud ideile d-lui Catskill.

Dl. Catskill îşi puse mîinile în şolduri şi-şi luă un aer foarte solemn.

— În privinţa asta, zise el, sînt de acord cu dl... Barnaby[1]. Cred că şansele sînt împotriva dorinţei noastre de a revedea vreodată oraşele lumii din care am plecat.

— Am simţit eu asta, zise lady Stella, cu buzele livide. Ştiam lucrul acesta de acum două zile.

---

[1] ***Barnaby*** — această deformare a numelui Barnstaple reprezintă probabil o aluzie cu nuanţă ironică la discipolul şi tovarăşul de apostolat al Sfîntului Pavel. (n.r.)

— Şi iată că ***week-end***-ul meu se întinde în eternitate! zise dl. Dupont, după care, cîtva timp, nimeni nu mai rosti un cuvînt.

— Asta-i ca şi cum... zise Penk în cele din urmă. Păi, e ca şi cum ai fi mort!

— Dar eu ***trebuie*** să mă întorc! întrerupse brusc d-ra Greeta Grey, cu tonul cuiva care dă la o parte o idee nebunească. E absurd. Trebuie să fiu la Alhambra în ziua de 2 septembrie. E obligatoriu. Noi am venit aici foarte uşor; e ridicol să spui că nu pot să mă întorc în acelaşi fel.

Lordul Barralonga o privi cu un fel de maliţie afectuoasă.

— Ai să aştepţi, zise el.

— Dar trebuie! miorlăi ea.

— Există şi lucruri imposibile... chiar pentru d-ra Greeta Grey! zise el din nou.

— Să ne închirieze un aeroplan special! zise ea. Orice!

El o privi cu un zîmbet răutăcios şi clătină din cap.

— Dragul meu, zise ea, pînă acum m-ai văzut doar în dispoziţia mea de vacanţă. Munca e ceva serios.

— Fata mea dragă, Alhambra asta a dumitale este cam tot atît de departe de noi acum ca şi curtea regelui Nabucodonosor[1]... Nu se poate face nimic.

— Dar ***trebuie,*** zise ea, pe un ton de regină. Nici nu concep altfel!

3

Dl. Barnstaple se ridică de la masă şi se îndreptă spre un loc unde o gaură din zidul castelului dădea spre pustietatea întunecoasă de afară. Acolo se aşeză. Ochii săi se mutară de la micul grup care stătea de vorbă în jurul mesei către creasta însorită a falezei din partea cealaltă a canyonului şi către povîrnişurile munţilor, sălbatice şi pustii, ce se întindeau prăvălatic în jos. Se gîndi că poate va trebui să-şi trăiască tot restul zilelor în această lume.

Şi aceste zile ar putea să nu fie prea numeroase, dacă dl. Catskill îşi va pune planurile în aplicare. Sydenham, soţia sa şi fiii săi erau într-adevăr tot atît de departe „ca şi curtea regelui

[1] ***Nabucodonosor*** — rege al Chaldeei, a domnit în anii 605—562 î.e.n. (n.r.)

Nebucodonosor”.

Abia dacă se mai gîndise la familia sa, din clipa cînd îşi pusese la poştă scrisoarea, la Victoria. Acum simţea o dorinţă ciudată de a le trimite o vorbă sau un semn, dacă s-ar fi putut aşa ceva. Ciudat lucru, să nu mai primească niciodată nimeni vreo veste de la el sau despre el! Ce se vor face fără el? Vor fi dificultăţi cu contul de la bancă? Sau cu banii de la asigurări? Întotdeauna avusese intenţia să aibă la bancă un cont comun cu soţia sa şi niciodată nu se hotărîse s-o facă. Un cont comun... Un lucru pe care fiece om ar trebui să-l facă... Atenţia lui se întoarse din nou spre Catskill, care-şi expunea planurile:

— Trebuie să ne obişnuim cu gîndul că am putea să stăm aici mult timp, foarte mult timp. Să nu ne amăgim în privinţa asta. S-ar putea să dureze ani întregi... s-ar putea să dureze generaţii întregi.

Penk fu izbit de acest lucru.

— Nu văd, zise el, cum ar putea să fie... generaţii?

— Ajung şi la asta, zise dl. Catskill.

— Din nefericire... zise dl. Penk, dar rămase aşa, adîncit în gînduri, cu ochii la lady Stella.

— Trebuie să rămînem aici, o mică comunitate străină în această lume, pînă cînd o vom domina, aşa cum romanii i-au dominat pe greci şi pînă cînd vom pune stăpînire pe ştiinţa ei şi o vom supune scopurilor noastre. Asta ar putea să însemne o luptă lungă. Ar putea să însemne o luptă foarte lungă. Şi în tot acest timp va trebui să ne menţinem ca o comunitate; va trebui să ne considerăm o colonie, o garnizoană, pînă cînd va veni ziua reunirii. Va trebui să ne ţinem ostatici, domnule, şi nu numai ostatici. S-ar putea să fie necesar scopului nostru — şi dacă este necesar scopului nostru aşa va trebui să fie — să punem mîna şi pe alţi Utopieni, să-i prindem de tineri, înainte ca această aşa-numită educaţie a lor să-i facă inapţi scopului nostru, să-i educăm în marile tradiţii ale imperiului şi rasei noastre.

Dl. Hunker păru că e gata să spună ceva, dar se abţinu.

Dl. Dupont se ridică brusc de la masă, făcu patru paşi, se întoarse şi se opri, privindu-l pe dl. Catskill.

— Generaţii? zise dl. Penk.

— Da, zise dl. Catskill. Generaţii. Căci aici sîntem nişte străini, străini ca şi cealaltă mică bandă de aventurieri care şi-

a stabilit citadela, acum douăzeci şi cinci de secole, pe Capitoliu, lîngă impetuosul Tibru. Acesta e Capitoliul nostru. Un Capitoliu mai mare, într-o Romă mai mare, într-o lume mai vastă. Şi ca banda aceea de aventurieri romani, va trebui şi noi să ne sporim numărul, pe seama sabinelor din jurul nostru, luîndu-le pentru noi ca servitoare, ajutoare şi ***soţii!*** Nici un sacrificiu nu este prea mare pentru înaltele scopuri ale acestei aventuri.

Dl. Dupont păru gata de sacrificiu.

— Căsătoriţi legitim, interveni părintele Amerton.

— Căsătoriţi legitim! zise dl. Catskill, în paranteză. Şi aşa, domnule, ne vom menţine aici şi vom domina această ţară pustie, răspîndind prestigiul, influenţa şi spiritul nostru în trupul inert al acestei decadente lumi utopiene... Pînă cînd, în cele din urmă, vom fi în stare să stăpinim secretul pe care-l căutau Arden şi Greenlake şi să regăsim drumul către semenii noştri, deschizînd pentru mulţimile de milioane de oameni din imperiul nostru...

— O clipă, zise dl. Hunker. O clipă! În privinţa acestui imperiu!...

— Exact, zise dl. Dupont, trezit brusc dintr-un fel de reverie romantică. În privinţa imperiului vostru...!

Dl. Catskill îi privi gînditor şi defensiv.

— Cînd am spus imperiu, am luat noţiunea în sensul cel mai general.

— Exact, rosti sec dl. Dupont.

— Mă gîndcam în general la... civilizaţia noastră atlantică.

— Înainte de a continua să vorbeşti, domnule, despre unitatea anglo-saxonă şi despre rasa de limbă engleză, zise dl. Dupont, cu un accent crescînd de amărăciune, permite-mi să-ţi amintesc, domnule, un fapt foarte important pe care se pare că îl treci cu vederea. Limba Utopiei, domnule, este franceza. Vreau să-ţi amintesc acest lucru. Vreau să-ţi atrag atenţia asupra acestui lucru. Nu voi sublinia acum sacrificiile şi martiriul pe care Franţa le-a îndurat pentru cauza Civilizaţiei...

Glasul d-lui Burleigh îl întrerupse:

— Este o neînţelegere firească. Dar, dacă îmi vei ierta să te corectez, limba Utopiei nu este franceza.

„Desigur, reflectă dl. Barnstaple, dl. Dupont nu auzise explicaţiile în legătură cu limbajul”.

— Permite-mi, domnule, să văd evidenţa, să cred în propriile mele urechi, replică francezul, cu o politeţă demnă. Aceşti Utopieni, pot să vă asigur, vorbesc franceza şi nimic altceva decît franceza şi încă o franceză excelentă.

— Ei nu vorbesc nici o limbă, zise dl. Burleigh.

— Nici chiar engleza? întrebă batjocoritor dl. Dupont.

— Nici chiar engleza.

— Nici limba Ligii Naţiunilor poate? Dar… de! Ce să mai discut! Ei vorbesc franceza. Nici chiar un german n-ar tăgădui. Trebuie să fii doar englez…

„Frumoasă ceartă”, gîndi dl. Barnstaple. Nu era nici un Utopian de faţă, pentru a-l scoate din eroare pe dl. Dupont, iar el se agăţa într-un chip magnific de convingerea sa. Cu un amestec de milă, batjocură şi mînie, dl. Barnstaple ascultă mai departe mica bandă de fiinţe omeneşti pierdute, în amurgul din această lume vastă, stranie şi poate ostilă, certîndu-se din ce în ce mai însufleţiţi asupra pretenţiilor celor trei naţiuni ale lor de a „domina” Utopia, pretenţii bizuite în întregime pe lăcomie şi pe nişte concepţii greşite. Vocile lor se ridicau, ajungînd la strigăte, ori coborau pînă la duioşia şoaptei, pe măsură ce obiceiurile lor dintr-o viaţă întreagă de egoism naţional se reafirmau tot mai mult. Dl. Hunker nu voia nici să audă de vreun „imperiu”; dl. Dupont nu voia să asculte nimic altceva decît de pretenţiile supreme ale Franţei, iar dl. Catskill întorcea lucrurile în fel şi chip. D-lui Barnstaple acest conflict de prejudecăţi patriotice îi părea o sfadă de cîini pe un vas care se scufundă. Dar, în cele din urmă, dl. Catskill, persistent şi ingenios, reuşi să-i împace pe cei doi inamici ai săi.

În picioare, în capul mesei, el lămuri că se folosise în mod greşit de cuvîntul imperiu şi, scuzîndu-se pentru folosirea lui, le arătă că, atunci cînd spusese imperiu, se gîndise de fapt la întreaga civilizaţie occidentală.

— Cînd l-am rostit, zise el, întorcîndu-se spre dl. Hunker, am avut în gînd o înţelegere comună şi frăţească. Se întoarse apoi către dl. Dupont: M-am gîndit la încercata şi nepieritoarea noastră Antantă.

— Cel puţin nu există ruşi aici, zise dl. Dupont. Şi nici germani.

— Adevărat, zise lordul Barralonga. Am pornit înaintea lor aici şi putem să ne menţinem înaintea lor.

Presupun, zise dl. Hunker, că japonezii sînt excluşi.

— Nu văd nici un motiv să nu excludem complet toate rasele de culoare, reflectă lordul Barralonga. Mi se pare că aceasta e o Lume a Oamenilor Albi.

— În acelaşi timp, zise dl. Dupont glacial şi insistent, vă rog să mă iertaţi dacă vă cer o definiţie mai clară a relaţiilor noastre prezente şi o garanţie, o garanţie eficientă că imensele sacrificii pe care le-a făcut Franţa şi pe care le face

încă pentru cauza civilizaţiei vor căpăta o recunoaştere justă şi o răsplată cuvenită în această aventură... Nu cer decît dreptatea.

5

Indignarea îl făcu pe dl. Barnstaple să devină îndrăzneţ. Coborî de pe zidul pe care stătuse şi se apropie de masă...

— Sînteţi nebuni, zise el, sau sînt nebun eu? Gîlceava asta pentru steaguri, ţări şi drepturi imaginare asupra unor pustiuri e o nebunie inutilă. Nu vă daţi seama nici acum de situaţia în care ne aflăm?

Se opri o clipă să-şi tragă răsuflarea, apoi reluă:

— Nu sînteţi în stare să vă gîndiţi la treburile omeneşti decît în termeni de steaguri, lupte, cuceriri şi jafuri? Nu vă puteţi da seama de proporţia lucrurilor şi de calitatea acestei lumi în care am picat? Cum am spus mai înainte, noi sîntem ca o bandă de sălbatici într-un bîlci din Earl’s Court, complotînd subjugarea Londrei. Sîntem ca nişte canibali reprimaţi în inima unui mare oraş, visînd renaşterea obiceiurilor noastre scîrboase, vechi şi uitate. Care ar putea fi şansele noastre în această luptă fantastică?

Dl. Ridley îi răspunse pe un ton reprobator:

— Dumneata uiţi tot ce s-a spus pînă acum. Totul. Jumătate din populaţia lor este în pat, bolnavă de gripă şi pojar. Şi n-o să mai rămînă nici o fiinţă sănătoasă în Utopia, care să poată lupta.

— Exact, zise dl. Catskill.

— Ei bine, şi chiar dacă aveţi şanse? Dacă lucrul acesta face planul vostru mai plin de speranţe, îl face totodată şi mai îngrozitor. Sîntem aici, scoşi din tulburările epocii noastre, pînă la o viziune, la o realitate a unei civilizaţii la care lumea noastră nu poate nădăjdui să se ridice decît în zeci de secole! Asta e o lume a păcii, splendidă, fericită, plină de înţelepciune şi speranţă! Dacă forţa noastră slabă şi viclenia josnică vor izbîndi, noi vom distruge toate acestea! Ne propunem să distrugem o lume! Vă previn că asta nu mai e aventură: e o crimă. O mîrşăvie. Eu n-am să iau parte la ea. În această tentativă sînt împotriva voastră.

Părintele Amerton vru să vorbească, dar dl. Burleigh îl opri cu un gest.

— Ce ai vrea ***dumneata*** să facem? întrebă dl. Burleigh.

— Să ne supunem ştiinţei lor. Să învăţăm ce putem de la ei. În scurt timp vom putea fi vindecaţi de otrăvurile care sînt în noi şi ni se va permite să ne întoarcem din nou din acest pustiu îndepărtat, plin de mine, turbine şi stînci, către acele grădini şi locuinţe pe care abia le-am văzut. Acolo vom putea şi noi să învăţăm ceva din civilizaţie… În cele din urmă, vom putea chiar să ne întoarcem în lumea noastră dezordonată, dar îmbogăţiţi cu alte cunoştinţe, speranţe şi ajutoare, ca nişte misionari ai unei noi orînduiri.

— Şi pentru ce?… începu părintele Amerton.

Dl. Burleigh luă din nou cuvîntul.

— Tot ce spui dumneata, remarcă el, se sprijină pe nişte presupuneri nedemonstrate. Dumneata preferi să contempli această Utopie prin ochelari cu sticlă roz. Noi ceilalţi, căci sîntem — şi el numără — unsprezece la unu împotriva dumitale, vedem lucrurile fără aceste prejudecăţi idilice.

— Pot să te întreb, domnule…, zise părintele Amerton, sărind în picioare şi izbind în masă cu o putere care făcu să răsune toate paharele, pot să te întreb cine eşti dumneata că te ridici ca judecător şi cenzor al opiniei comune a tuturor oamenilor? Căci îţi spun, domnule, că aici, în această lume singuratică, perversă şi stranie, noi cei pe care-i vezi, noi cei doisprezece reprezentăm omenirea. Noi sîntem avangarda, pionierii… în noua lume pe care ne-a dat-o Dumnezeu, precum a dat Canaanul aleşilor săi din Israel, acum trei mii de ani. Cine eşti ***dumneata…?***

— Exact, zise Penk. Cine eşti dumneata?

Iar dl. Ridley îl susţinu, strigînd:

— Cine naiba eşti dumneata?

Dl. Barnstaple nu avea îndemînare de orator, ca să în-frunte un atac atît de direct. Rămase descumpănit. Cu totul pe neaşteptate, îi veni însă în ajutor lady Stella.

— Nu e frumos ce faci, părinte Amerton, zise ea. Dl. Barnstaple, oricine ar fi el, are dreptul deplin să-şi exprime propria sa opinie.

— Şi după ce a exprimat-o, zise dl. Catskill, care se plimbase într-una de partea cealaltă a mesei, hm, după ce a exprimat-o,

să ne permită să acţionăm mai departe. Cred că era evitabil să găsim în mijlocul nostru un oponent conştiincios, chiar şi în Utopia. Ceilalţi dintre noi, presupun, sînt de aceeaşi părere cu mine în privinţa situaţiei noastre.

— Sîntem, zise dl. Mush, uitîndu-se cu duşmănie la dl. Barnstaple.

— Foarte bine. Atunci cred că trebuie să ne supunem precedentului creat pentru astfel de cazuri. Nu-i vom cere d-lui... d-lui Barnstaple să împărtăşească primejdiile... dar nici onorurile unui combatant. Îi vom cere ***să facă*** numai muncă civilă, de natură auxiliară...

Dl. Barnstaple ridică mîna.

— Nu, zise el. Nu sînt dispus să fiu de nici un ajutor... Nu recunosc analogia acestei situaţii cu nevoile din Războiul Mondial şi, în orice caz, eu mă opun categoric acestui proiect... acestei acţiuni de brigandaj asupra unei civilizaţii. Nu mă puteţi numi oponent faţă de o luptă, pentru că eu nu refuz să lupt pentru o cauză dreaptă. Dar această aventură a voastră nu este o cauză dreaptă... Te implor, d-le Burleigh, dumneata care nu eşti doar politician, ci om de cultură şi filozof, priveşte la ce sîntem împinşi, la acte de violenţă şi fărădelegi pe care nu le vom putea justifica!

— D-le Barnstaple, zise dl. Burleigh, cu o demnitate gravă şi cu un fel de mustrare în glas, eu am judecat toate acestea. Îndrăznesc să spun că sînt un om cu oarecare experienţă, cu oarecare experienţă tradiţională în treburile omeneşti. S-ar putea să nu fiu cu totul de acord cu prietenul meu, dl. Catskill. Nu! Voi merge şi mai departe şi voi spune că în multe privinţe nu sînt de loc de acord cu el. Dacă eu aş fi aici un autocrat, aş spune că ar trebui să opunem rezistenţă acestor Utopieni, din respect pentru noi înşine, dar nu să le opunem rezistenţa violentă şi agresivă la care se gîndeşte el. Cred că am putea să fim mult mai subtili, mult mai ingenioşi, avînd astfel mai mult succes decît ar putea să aibă dl. Catskill. Dar aceasta este propria mea opinie. Nici dl. Hunker, nici lordul Barralonga, nici dl. Mush şi nici dl. Dupont n-o împărtăşesc. N-o împărtăşesc nici domnii... prietenii noştri... tehnicienii. Şi ceea ce cred eu că se impune pentru micul nostru grup de Pămînteni, pierduţi aici într-un univers străin, este unitatea de acţiune. Orice s-ar întîmpla, nu trebuie să ne lăsăm dezbinaţi. Trebuie să fim uniţi

şi să acţionăm împreună, ca un singur ins. Discută, dacă vrei, cînd este timp de discuţie, dar în cele din urmă hotărăşte. Şi după ce ai hotărît, rămîi credincios hotărîrii luate. Asupra necesităţii de a ne asigura unul sau doi ostatici nu am nici o îndoială. Dl. Catskill are dreptate.

Dl. Barnstaple nu era tare în argumente.

— Dar aceşti Utopieni sînt tot oameni ca şi noi, zise el. Ei au tot ce este mai sănătos şi mai civilizat în noi înşine.

Dl. Ridley îl întrerupse cu un glas intenţionat grosolan.

— O, Doamne! zise el. Nu mai putem trăncăni aici mereu. A apus soarele şi domnul... acest domn a spus ce a avut de spus, ba chiar mult. Trebuie să ştim fiecare ce trebuie să facem şi ce se aşteaptă de la noi, înainte de a se lăsa noaptea. Aş propune să-l alegem pe dl. Catskill căpitanul nostru, cu depline puteri militare.

— Susţin această propunere, zise dl. Burleigh, serios şi modest.

— Poate că dl. Dupont, zise dl. Catskill, ar dori să acţioneze ca asociat al meu în funcţia de căpitan, reprezentînd gloriosul nostru aliat, marea sa ţară.

— În absenţa unui reprezentant mai valoros, consimţi dl. Dupont, şi pentru a veghea ca interesele Franţei să fie respectate cum se cuvine.

— Şi dacă dl. Hunker ar consimţi să fie locotenentul meu?... Lordul Barralonga va fi şeful statului major, iar părintele Amerton capelanul şi cenzorul nostru. Dl. Burleigh, este de la sine înţeles, va fi conducătorul nostru în treburile civile.

Dl. Hunker tuşi. Se încruntă, cu expresia omului care are de dat o explicaţie dificilă.

— Nu voi fi propriu-zis locotenent, zise el. Eu n-am să iau o poziţie oficială. Am un fel de repulsie pentru... amestecul în treburile străine. Voi fi un observator... care ajută. Dar cred că vă daţi seama că puteţi conta pe mine, domnilor... cînd va fi nevoie de ajutor.

Dl. Catskill se aşeză în capul mesei şi îl pofti pe dl. Dupont pe scaunul de lîngă el. D-ra Greeta Grey se aşeză în partea cealaltă, între el şi dl. Hunker. Dl. Burleigh rămase pe locul său, la un scaun sau două de dl. Hunker. Ceilalţi veniră şi se aşezară în jurul căpitanului, în afară de lady Stella şi de dl. Barnstaple.

Aproape ostentativ, dl. Barnstaple se întoarse cu spatele spre noul comandant. El văzu că lady Stella rămăsese aşe-zată în celălalt capăt al mesei, privind cu neîncredere micul grup de oameni din capătul opus. Apoi privirile ei se îndreptară spre creasta pustie a muntelui din spate.

Simţi un fior rece şi sc ridică.

— Se face foarte frig aici după apusul soarelui, zise ea, fără s-o ia nimeni în seamă. Mă duc să-mi iau din valiză un şal.

Şi se îndreptă încet spre încăperea ei, de unde nu se mai întoarse.

6

Dl. Barnstaple nu voi să dea impresia că ascultă dezba-terile acestui Consiliu de Război. Se îndreptă spre zidul vechiului castel, uscă un şir de trepte de piatră şi străbătu meterezul pînă în capătul promontoriului. De aici se auzea cu putere zgomotul ciocnirii apelor din cele două trecători convergente.

Se mai zărea o dîră de lumină pe un vîrf de stîncă de pe muntele din faţă, dar restul lumii era acum cufundat într-o umbră albastră care se întuneca tot mai mult şi o uşoară ceaţă alburie se aduna în trecătorile de jos şi ascundea torentele zgomotoase. Ea se ridica pînă la nivelul micului pod aruncat peste trecătoarea îngustă, pînă la un drum de pe creasta de dincolo. Pentru prima dată de cînd venise in Utopia, dl. Barnstaple simţi o răceală în aer. Şi o singurătate dureroasă.

Pe cea mai largă dintre cele două trecători ce se uneau funcţiona un fel de lucrare mecanică şi fulgere periodice luminau ceaţa care plutea în jur. Departe, deasupra munţilor, un aeroplan solitar, la mare înălţime, prindea din cînd în cînd razele soarelui şi trimetea în jos sclipiri fulgerătoare de orbitoare lumină aurie, pînă cînd, schimbîndu-şi direcţia, dispăru din nou în albastrul tot mai întunecat.

Dl. Barnstaple privi în jos, în curtea mare a vechiului castel. Clădirile moderne păreau, în lumina crepusculară, nişte pavilioane-fantomă în mijlocul acelor ziduri arhaice. Cineva adusese o lumină şi căpitanul Rupert Catskill, noul Cortez, scria ordine, în timp ce comandamentul său stătea în jur.

Lumina căzu pe faţa, umerii şi braţele d-rei Greeta Grey; ea se uita peste braţul căpitanului, să vadă ce scrie. Şi dl. Barnstaple o văzu ridicîndu-şi deodată mîna spre a-şi ascunde un căscat involuntar.

Capitolul III

DL. BARNSTAPLE CA TRĂDĂTOR AL OMENIRII

1

Dl. Barnstaple îşi petrecu o mare parte din noapte stînd în patul său şi meditînd asupra elementelor incalculabile ale situaţiei în care se afla.

Ce putea face? Sau ce trebuia să facă? În ce consta loialitatea sa? Tradiţiile şi viciile sumbre ale Pămîntului transformaseră această întîlnire minunată într-un conflict urît şi primejdios, mult prea rapid pentru ca el să-şi obişnuiască mintea cu situaţia nouă. Părea că se deschid acum în faţa lui numai două posibilităţi. Sau Utopienii se vor dovedi mai puternici şi mai înţelepţi, iar el şi toţi tovarăşii întru piraterie vor fi zdrobiţi şi ucişi ca o vermină, sau ambiţiile disperate ale d-lui Catskill se vor realiza şi ei vor deveni o plagă ce se va întinde pe trupul frumos al acestei nobile civilizaţii, o bandă de hoţi şi distrugători oare vor tîrî Utopia, an de an şi veac de veac, înapoi spre condiţiile terestre. Nu părea să fie decît o singură scăpare din această dilemă: să fugă din fortăreaţă la Utopieni, să le dezvăluie întregul plan al Pămîntenilor şi să-şi lase propria fiinţă ca şi pe asociaţii săi în seama lor. Dar asta trebuia făcut grabnic, înainte de a se lua ostaticii şi de a începe vărsarea de sînge.

În primul rînd, însă, putea să fie foarte greu acum să mai scape de banda Pămîntenilor. Dl. Catskill pusese supra-veghetori şi santinele, iar poziţia specială a Stîncii domina toate căile de acces. În al doilea rînd, dl. Barnstaple se obişnuise să urască delaţiunea şi acţiunile dizidente. Încă din şcoală se deprinsese să se supună grupului sau cetei în care se găsea: clasa, grupul, locuinţa, şcoala, clubul, partidul din care făcea parte — şi aşa mai departe. Şi totuşi, inteligenţa şi curiozitatea sa nelimitată se împotriviseră întotdeauna acestor conspiraţii meschine împotriva lumii. Spiritul său îl făcuse să fie un rebel incomod de-a lungul întregii sale existenţe

pămînteşti. De fapt ura sectele politice şi şefii politici, dispreţuia şi respingea naţionalismul şi im-perialismul şi tot ce li se asocia ostentativ: pe cuceritorul agresiv, pe financiarul hrăpăreţ, pe omul de afaceri oneros. El îi ura pe toţi aceştia, după cum ura viespile, şobolanii, hienele, rechinii, puricii, urzicile şi toate de aceeaşi teapă. Toată viaţa fusese un cetăţean al Utopiei, exilat pe Pămînt. În felul său, el căutase să servească Utopia. De ce n-ar servi Utopia acum? Dacă banda în care picase era o mică ceată de disperaţi, el nu trebuia să se pună în slujba unor scopuri pe care le ura. Dacă erau o adunătură de disperaţi, erau însă în acelaşi timp şi o adunătură de oameni răi. Nu există nici un motiv pentru care liberalismul să degenereze într-o patimă morbidă pentru lucruri meschine...

Numai două persoane dintre Pămînteni, lady Stella şi dl. Burleigh, se bucurau de oarecare simpatie din partea sa. Dar şi asupra d-lui Burleigh mai avea îndoieli. Dl. Burleigh era unul din acei oameni ciudaţi, care par că înţeleg totul şi nu simt absolut nimic. El îi dădea d-lui Barnstaple impresia unui om inteligent şi în acelaşi timp iresponsabil. Nu era oare mai rău aşa, decît dacă ar fi fost un om aventuros şi fără inteligenţă, ca Hunker sau Barralonga?

Gîndul d-lui Barnstaple reveni, dintr-o lungă excursie etică, la realităţile din jurul său. Mîine el va examina situaţia şi îşi va face planurile, iar în amurg probabil că va fugi.

Îl caracteriza pe deplin modul acesta de a amîna acţiunea către partea cea mai prielnică a zilei. Aproape de la începutul ei, viaţa sa nu fusese decît o viaţă de acţiuni amînate.

2

Dar evenimentele nu puteau să-l aştepte pe dl. Barnstaple.

Penk îl chemă în zori şi îi spuse că, de acum înainte, garnizoana va fi trezită în fiecare dimineaţă de o sirenă electrică pe care o construise el împreună cu Ridley. În timp ce Penk vorbea, urletul răscolitor al acestui dispozitiv inaugură noua eră. Penk îi înmînă d-lui Barnstaple o foaie de hîrtie, ruptă dintr-un carnet, pe care dl. Catskill scrisese:

„Necombatantul Barnaby. Să-l ajute pe Ridley să pregătească micul dejun, prînzul şi cina; orele şi meniul să fie afişate pe peretele sălii de mese; să strîngă şi să spele

imediat vasele, în restul timpului să fie la dispoziţia locotenentului Hunker, în laboratorul de chimie, pentru ex-perienţe şi fabricarea bombelor. Să facă curăţenie în laborator”.

— Asta e sarcina dumitale, zise Penk. Ridley te aşteaptă.

— Bine, zise dl. Barnstaple şi se sculă în picioare.

La ce bun să işte o ceartă, dacă avea de gînd să fugă? Aşadar, se duse la Ridley, care mai avea pe faţă cicatricea lui şi-şi purta plasturele. Amîndoi pregătiră o foarte bună imitaţie a unei bucătării militare britanice din marele an 1914.

La şase şi jumătate, toţi fură chemaţi la micul dejun printr-un al doilea solo al sirenei. Oamenii fură trecuţi în revistă şi inspectaţi de dl. Catskill, care-l avea alături pe dl. Dupont; dl. Hunker stătea în dreptul celor doi, la cîţiva metri mai departe; toţi ceilalţi bărbaţi se aliniară, cu excepţia d-lui Burleigh, care era şeful civil al Utopiei, şi care, datorită acestui lucru, se mai afla în pat şi a d-lui Barnstaple, necombatant. D-ra Greeta Grey şi Lady Stella stăteau într-un colţ însorit al curţii, cosînd un steag. Urma să fie un steag albastru, cu o stea albă, un desen destul de deosebit de orice steag naţional existent, pentru a evita jignirea susceptibilităţilor patriotice ale oricărui membru al grupului. Steagul urma să reprezinte Liga Pămînteană a Naţiunilor.

După paradă, mica garnizoană se împrăştie la diferitele ei posturi şi îndatoriri, dl. Dupont îşi asumă comanda supremă, iar dl. Catskill, care veghease toată noaptea, se duse să se culce. El avea calitatea napoleoniană de a se culca numai o oră sau două, în orice moment al zilei.

Dl. Penk se urcă în calitate de santinelă, în vîrful castelului, unde era instalată sirena.

Avînd cîteva clipe libere, între momentul cînd terminase cu Ridley şi momentul cînd Hunker va avea nevoie de ajutorul sau, dl. Barnstaple îşi dedică acest timp unei in-specţii a zidului castelului, în direcţia povîrnişurilor. În vreme ce stătea pe vechiul meterez, cîntărindu-şi şansele de a fugi în aceeaşi seară, un aeroplan apăru deasupra stîncii şi coborî pe panta din apropiere. Doi Utopieni se dădură jos, vorbiră cîteva clipe cu pilotul lor, apoi se întoarseră cu faţa spre fortăreaţa Pămîntenilor.

Un singur sunet de sirenă îl făcu pe dl. Catskill să iasă şi să vină pe meterez lîngă dl. Barnstaple. Scoase un ochean de cîmp şi cercetă cele două siluete care se apropiau.

— Serpentine şi Cedar, zise el, lăsînd în jos ocheanul. Şi vin singuri. Foarte bine.

Se întoarse şi făcu semn cu mîna lui Penk, care răspunse cu două urlete scurte ale instrumentului său. Acesta era semnalul pentru adunarea generală.

Jos, în curte, apăru restul forţelor aliate şi, de asemenea, dl. Hunker şi se aliniară cu toţii într-o imitaţie rezonabilă a disciplinei de front.

Dl. Catskill trecu pe lîngă dl. Barnstaple, fără să-i dea nici o atenţie, ajunse lîngă dl. Dupont, dl. Hunker şi subordonaţii lor şi începu să-i instruiască asupra planurilor sale în vederea crizei care se apropia. Dl. Barnstaple nu putu auzi ce spuneau. Observă cu un zîmbet sardonic că fiecare om, după ce dl. Catskill termina cu el, pocnea din călcîie şi saluta. Apoi, la un ordin, se împrăştiară toţi la posturile lor.

Exista un şir de trepte, în parte ruinate, care ducea de la nivelul curţii în jos, prin arcada cea mare din zid, făcînd legătura cu pantele inferioare. Ridley şi Mush coborîră în partea dreaptă a acestor trepte şi se aşezară după un zid ieşit în afară, aşa încît să rămînă ascunşi faţă de oricine s-ar apropia de jos. Părintele Amerton şi dl. Hunker se ascunseră în acelaşi chip, dar în partea stîngă. Dl. Barnstaple observă că părintelui Amerton i se dăduse un ghem de frînghie şi apoi mai observă că dl. Mush ţinea în mînă un pistol, pe care apoi îl băgă în buzunar. Lordul Barralonga îşi alese o poziţie cu cîteva trepte mai sus de dl. Mush şi scoase un revolver, ţinîndu-l cu o mînă versată. D-l Catskill rămase în capul scării. Avea şi el un revolver în mînă. Se întoarse spre citadelă, privi o clipă spre Penk, apoi o porni în jos spre ceilalţi. Dl. Dupont, înarmat cu un picior solid de masă, se aşeză în dreapta d-lui Catskill.

Dl. Barnstaple privi cîtva timp aceste dispoziţii, fără să-şi dea seama de semnificaţia lor. Apoi ochii săi se întoarseră de la formele ghemuite din interiorul castelului la cei doi Utopieni care se apropiau fără să bănuiască nimic şi îşi dădu seama că, în cîteva minute, Serpentine şi Cedar se vor zbate în ghearele celor care-i pîndeau…

Pricepu că trebuia să acţioneze. Viaţa lui fusese o viaţă contemplativă şi critică, fără să fi avut obiceiul de a lua şi hotărîri.

Se trezi tremurînd cu violenţă.

3

Chiar şi în aceste ultime clipe fatale, el ar fi dorit o intervenţie mediatoare. Ridică un braţ şi strigă „Hei!”, atît către Pămîntenii de jos, cît şi către Utopienii de afară. Nimeni nu observă nici gestul, nici strigătul său slab.

Apoi voinţa lui păru că se degajează din desişul de obstacole, ajungînd la o idee simplă. Serpentine şi Cedar nu trebuiau să fie capturaţi. Era uimit şi indignat de propria sa nehotănre. Sigur că nu trebuiau prinşi! Această nebunie trebuia zădărnicită numaidecît. Din patru paşi, el fu pe zidul de deasupra arcadei şi începu să strige cu glas puternic şi limpede:

— Primejdie! Primejdie! şi apoi din nou: Primejdie!

Auzi strigătul de uimire al lui Catskill şi apoi un glonte şuieră prin aer pe lîngă el.

Serpentine se opri brusc, privi în sus, atinse braţul lui Cedar şi arătă cu degetul.

— Aceşti Pămînteni vor să vă facă prizonieri. Nu veniţi aici! Primejdie! urlă dl. Branstaple, făcînd semn cu braţele, şi „poc, poc, poc” — dl. Catskill încercă dezamăgirea tirului cu revolverul.

Serpentine şi Cedar se întoarseră, dar încet şi ezitînd.

O clipă, dl. Catskill nu ştiu ce să facă. Apoi începu să alerge pe trepte în jos, strigînd:

— După ei! Opriţi-i! Veniţi!

— Fugiţi! strigă dl. Barnstaple către Utopieni. Fugiţi! Repede! Repede!

Se auzi un zgomot de paşi venind de jos şi apoi cei opt bărbaţi care constituiau forţele combatante ale Pămîntenilor în Utopia ieşiră de sub arcadă, alergînd către cei doi Utopieni uimiţi. Dl. Mush alerga în frunte, cu Ridley pe urmele lui; ţinea revolverul întins şi striga. Apoi venea dl. Dupont, zelos şi activ. Părintele Amerton mergea în urmă cu frînghia.

— Fugiţi! ţipă dl. Barnstaple, cu glasul frînt.

Apoi încetă să mai strige şi privi cu mîinile încleştate.

Aviatorul venea în fugă pe pantă, de la aparatul său, în ajutorul lui Serpentine şi al lui Cedar. Iar sus, în albastrul cerului, apărură încă două aeroplane.

Cei doi Utopieni nu voiau să se grăbească şi în cîteva secunde urmăritorii lor îi ajunseră. Hunker, Ridley şi Mush conduceau atacul. Dl. Dupont, fluturîndu-şi măciuca, era alături de ei, dar alerga spre dreapta, cu intenţia de a se pune între ei şi aviatori. Dl. Castkill şi Penk veneau puţin în urma celorlalţi trei; Barralonga, cu un singur braţ valid, era la vreo zece metri mai în spate, iar părintele Amerton se oprise, pentru a putea să-şi înfăşoare mai bine frînghia.

Păru că trec cîteva clipe de parlamentări şi apoi Serpentine făcu o mişcare rapidă, ca şi cînd ar fi vrut să-l apuce pe Hunker. Un pistol pocni şi apoi un altul răsună rapid de trei ori. „O, Doamne!” strigă dl. Barnstaple. „O, Doamne!” şi îl văzu pe Serpentine ridicîndu-şi braţele şi căzînd pe spate, dar apoi Cedar îl apucă pe Mush, îl ridică în sus şi îl azvîrli către Catskill şi Penk, făcîndu-i pe amîndoi să cadă la pămînt grămadă. Cu un strigăt sălbatic, dl. Dupont se năpusti asupra lui Cedar, dar nu destul de iute. Cedar se feri şi lovitura de măciucă izbi în aer, apoi Utopianul se aplecă, îl luă de un picior, îl răsturnă, îl ridică şi îl răsuci ca pe un iepure, izbind cu el în dl. Hunker, pe care îl ameţi.

Lordul Barralonga fugi înapoi cîţiva paşi şi trase în aviatorul care se apropia.

Grămada de picioare şi braţe de pe pămînt se transformă din nou în trei oameni separaţi. Dl. Catskill, dînd ordine, se îndreptă spre Cedar, urmat de Penk şi de Mush, iar după o clipă, de Hunker şi Dupont. Se agăţară cu toţii de Cedar, cum s-ar agăţa nişte cîini de un mistreţ. El îi respingea neîncetat. Părintele Amerton le dădea tîrcoale inutile cu frînghia sa.

Cîteva clipe, atenţia d-lui Barnstaple se concentră asupra acestor sforţări şi încercări şovăielnice de a-l domina pe Cedar şi apoi observă alţi Utopieni care coborau în goană panta pentru a intra în luptă... Celelalte două aeroplane aterizaseră.

Dl. Catskill observă sosirea întăririlor aproape în acelaşi moment cu dl. Barnstaple. Strigătele sale de „Înapoi! Înapoi la castel!” ajunseră pînă la urechile d-lui Barnstaple. Pămîntenii

se împrăştiară de lîngă silueta înaltă şi răvăşită, stăpînită de ezitare şi porniră apoi în fugă înapoi spre castel.

Atunci Ridley se întoarse şi trase în mod deliberat în Cedar, care îşi duse mîinile la piept şi căzu, ca şi cum ar fi vrut să se aşeze.

Pămîntenii se retraseră pînă la picioarele scării care ducea în sus, prin arcadă, la castel şi rămaseră acolo gîfîind, răvăşiţi şi plini de răni. La cincizeci de metri depărtare, Serpentine zăcea nemişcat, aviatorul pe care îl împuşcase Barralonga se zvîrcolea în gemete, iar Cedar stătea aşezat, cu pieptul plin de sînge, încercînd să-şi pipăie spatele. Alţi cinci Utopieni veneau în grabă în ajutorul lor.

— Ce înseamnă toate aceste focuri de armă? zise lady Stella, apărînd deodată lîngă dl. Barnstaple.

— Au prins ostaticii? întrebă d-ra Greeta Grey.

— Pe legea mea! zise dl. Burleigh, care venise şi el pe zid, la cîţiva paşi mai încolo, asta n-ar fi trebuit să se întîmple niciodată. Cum de am putut să dăm greş, lady Stella?

— Eu i-am prevenit, zise dl. Barnstaple.

— ***Dumneata...*** i-ai prevenit... pe ei? zise dl. Burleigh, nevenindu-i să creadă.

— N-am pus la socoteală trădarea! se auzi glasul mînios al d-lui Catskill, care urca prin arcadă.

4

Cîteva clipe, dl. Barnstaple nu făcu nici o încercare de a scăpa de primejdia care-l ameninţa. Trăise întotdeauna o viaţă de mare securitate şi la el, ca la atîţi alţi oameni foarte civilizaţi, sentimentul fricii de o primejdie personală era în mare parte atrofiat. Era un spectator, atît prin temperament cît şi prin educaţie. Stătea acum şi se auto-contempla, ca şi cînd l-ar fi contemplat pe eroul principal al unei mari tragedii fără speranţă. Ideea de a fugi îi veni cu întîrziereîn minte, în silă şi parcă cerîndu-şi scuze.

— Împuşcat ca un trădător, zise el cu glas tare. Împuşcat ca un trădător.

Exista podul acela peste trecătoarea îngustă. Ar putea să mai

ajungă acolo, dacă ar pleca îndată. Dacă ar acţiona iute, mai iute decît ei. Era prea inteligent ca s-o ia la goană

într-acolo; asta i-ar fi făcut cu siguranţă şi pe ceilalţi să fugă după el. Porni de-a lungul zidului, cu un aer degajat, trecînd pe lîngă dl. Burleigh, el însuşi prea civilizat pentru a interveni. Grăbind pasul, ajunse la treptele care duceau spre citadelă. Apoi se opri o clipă să examineze situaţia. Catskill era ocupat să aşeze santinelele la poartă. Poate că nu se gîndise încă la micul pod şi îşi închipuia că dl. Barnstaple era la dispoziţia sa, oricînd va dori. În partea de sus a pantei, Utopienii transportau pe morţi şi răniţi.

Dl. Barnstaple urcă treptele ca şi cum ar fi fost adîncit în gînduri şi se opri cîteva clipe pe citadelă, cu mîinile în buzunarele pantalonilor, parcă vrînd să contemple priveliştea. Apoi se întoarse către scara în spirală ce cobora spre un fel de cameră de gardă de jos. Îndată ce fu sigur că nu-l mai vede nimeni, începu să gîndească şi să se mişte foarte repede.

Camera de gardă îl punea în încurcătură. Avea cinci uşi, fiecare din ele, afară de cea pe care tocmai intrase, putînd duce jos spre scară. În faţa uneia însă se afla o grămadă de lăzi de împachetat. Mai rămîneau de ales trei uşi. Alergă de la una la alta, deschizînd-o pe fiecare. Dar toate trei aveau trepte de piatră care coborau către un palier şi un loc cotit. Stătu ezitînd în faţa celei de a treia şi observă că sufla din ea un curent de aer rece. Cu siguranţă că această uşă ducea în jos, spre faleză, căci altfel de unde ar fi venit aerul? Nu încape îndoială că asta era!

Să închidă uşile pe care le deschisese? Nu! Le va lăsa pe toate deschise.

Auzi un zgomot de paşi venind de pe scara dinspre citadelă. Coborî treptele, păşind uşor şi repede şi se opri o clipă în colţul palierului. Fu silit să se oprească şi să asculte mişcările urmăritorilor săi. „Asta e uşa spre pod, domnule!” îl auzi el pe Ridley strigînd, apoi auzi glasul lui Catskill care spunea: „Stînca Tarpeiană”[1], iar Barralonga confirmă: „Exact! De ce să risipim un cartuş? Eşti sigur că duce spre pod, Ridley?”

Paşii răsunară de-a curmezişul camerei de gardă şi se îndepărtară în jos, pe una din celelalte scări.

---

[1] ***Stînca Tarpeiană*** — stîncă de pe care erau aruncaţi criminalii în Roma antică. (n.r.)

— Un răgaz! şopti dl. Barnstaple şi apoi se opri înspăimîntat.

Era prins în capcană! Scara pe care erau ei era cea care ducea spre pod!

Ei vor coborî pînă la pod şi, îndată ce vor ajunge acolo, vor vedea că el nu era nici pe pod, nici pe scările din partea cealaltă a strîmtorii şi că, deci, nu putuse să scape. Cu siguranţă că vor bara acel drum, fie încuind porţile care duceau într-acolo, fie, neputînd face asta, punînd o santinelă şi apoi se vor întoarce şi-l vor căuta în linişte.

Dar ce era ceea ce spusese Catskill? Stînca Tarpeii?...

Groaznic!

Nu trebuia să se lase prins de viu...

Va trebui să lupte ca un şobolan încolţit şi să-i silească să-l împuşte...

Coborî pe scară. Se făcu deodată foarte întuneric, apoi lumina începu să crească din nou. Scara se sfîrşea într-o pivniţă mare, obişnuită, care poate că fusese cîndva un amplasament al unui tun sau o magazie. Era bine luminată de două ferestre fără geamuri, tăiate în stîncă. Acum era depozit de provizii. Într-o parte se afla un şir de sticle, din acelea care erau folosite în Utopia pentru vin; de cealaltă parte, un amestec de lăzi de ambalaj şi cuburi îmbrăcate în foiţă de aur. El ridică una din sticle, apucînd-o de gît. Era o bună măciucă. Dacă ar face un fel de barieră din lăzile de ambalaj în faţa intrării şi ar sta în dosul lor, izbind în urmăritori pe măsură ce ar fi intrat ei acolo? Sticlele de vin se vor sparge de ţestele lor... Îi trebuia timp să facă baricada... Alese trei din cele mai mari sticle şi le duse lîngă uşă, să le aibă la îndemînă. Apoi avu o inspiraţie şi privi spre fereastră.

Ascultă cîtva timp la uşa care dădea spre scară. Nici un zgomot nu se auzea de sus. Se duse la fereastră şi se culcă în deschizătura adîncă, răsucindu-se ca să poată privi în afară, în sus şi în jos. Faleza cobora abrupt; ar fi putut să scuipe în torentul care susura la vreo o mie cinci sute de picioare dedesubtul său. Stînca era formată aici din straturi aproape verticale, care se proiectau în afară şi se retrăgeau înăuntru; un mare contrafort ascundea podul aproape în întregime, afară de capătul cel mai îndepărat, care părea să fie cu vreo douăzeci sau treizeci de metri mai jos decît deschizătura prin care privea dl. Barnstaple. Dl. Catskill apăru pe pod — o siluetă mică şi

îndepărtată —, cercetînd scara de piatră din partea cealaltă a podului. Dl. Barnstaple îşi retrase capul în grabă. Apoi, foarte discret, iscodi din nou. Dl. Catskill nu se mai zărea. Venea probabil înapoi.

La treabă! Nu avea timp de pierdut.

În vremurile de altădată, înainte ca războiul mondial să fi scumpit călătoriile, făcîndu-le incomode, dl. Barnstaple se îndeletnicise uneori cu alpinismul în Elveţia şi tot aşa se mai antrenase în Cumberland şi Wales. Examina acum stîncile din apropiere cu un ochi de cunoscător. Erau tăiate în planuri aproape orizontale, în care se produsese o infiltraţie considerabilă, mai ales a unei materii albe şi cristaline. Această materie, care, presupunea el, era calcit, fusese roasă de vreme mai repede decît compoziţia generală a stîncii, lăsînd o serie dc şanţuri orizontale, neregulate. Cu oarecare noroc, ar fi fost cu putinţă să se furişeze pe peretele falezei, să ocolească contrafortul şi să se caţere pînă la pod.

Apoi îi veni o idee şi mai plină de speranţe. Ar putea să meargă uşor pe peretele falezei pînă la primul adăpost, să stea lipit acolo şi să rămînă pînă cînd Pămîntenii vor veni să cerceteze pivniţa în care se afla acum. După ce o vor fi cercetat, el va putea să se furişeze înapoi în pivniţă. Chiar dacă vor privi afara pe fereastră, nu-l vor vedea şi chiar dacă el va lăsa urme de degete sau alte indicii în deschizătură, cu siguranţă ei vor trage concluzia că el fie a sărit, fie a căzut de pe stîncă în fundul strîmtorii. Dar mai întîi poate-i va trebui mult timp să se poată căţăra pe peretele falezei... Şi asta îl va despărţi de armele sale, de sticlele cu vin!...

Totuşi, ideea de a se ascunde în adîncitura stîncii pusese stăpînire pe imaginaţia sa. Cu multă prudenţă, ieşi pe fereastră, găsi o ieşitură de care să se apuce cu mîna, îşi puse picioarele pe o muchie şi începu să-şi croiască drum către firida aleasă.

Dar erau dificultăţi neaşteptate; pe un spaţiu de vreo cinci metri de locul unde se apucase cu mîna nu mai era nimic. Fu nevoit să se lipească de stîncă şi să se sprijine în tălpi, rămînînd cîtva timp complet nemişcat în această poziţie.

Ceva mai departe se afla o bucată roasă de vînă de minereu, care se sparse sub el pe neaşteptate, dar din fericire dl. Barnstaple se ţinea strîns cu degetele, iar celălalt picior era

bine rezemat. Cristalele desprinse se rostogoliră o clipă în josul stîncii, apoi nu mai făcură nici un zgomot. Căzuseră în gol. Cîteva clipe, el rămase paralizat.

— Nu sînt în formă, şopti dl. Barnstaple. Nu sînt azi în formă!

Rămase agăţat, nemişcat, rugîndu-se.

Făcu un efort şi îşi reluă drumul.

Era chiar la marginea scobiturii, cînd un zgomot slab îl făcu să-şi îndrepte privirile spre fereastra prin care ieşise. Ridley îşi scotea faţa, încet şi cu precauţie, cu ochii roşii şi sălbatici privind dintre bandajele albe.

5

La început nu-l văzu pe dl. Barnstaple.

— Dumnezeule! zise el însă cînd îl văzu şi îşi retrase capul în grabă.

Se auzi un zgomot de voci ce spuneau lucruri pe care nu le putu auzi.

Un instinct nefericit îl făcu pe dl. Barnstaple să rămînă nemişcat, deşi ar fi putut cu uşurinţă să intre la adăpost în scobitură, înainte ca dl. Catskill să apară cu revolverul în mînă.

Cîteva clipe se priviră unul pe altul în tăcere.

— Vino înapoi sau trag, zise dl. Catskill, fără convingere.

— Trage! zise dl. Barnstaple, după o clipă de gîndire.

Dl. Catskill îşi întinse gîtul şi privi în jos, în adîncimile albastre şi umbroase ale trecătorii.

— Nu-i nevoie, răspunse el. Trebuie să ne economisim cartuşele.

— N-ai curaj, zise dl. Barnstaple.

— Nu-i chiar aşa, zise dl. Catskill.

— Nu, zise dl. Barnstaple, nu-i aşa. Dumneata, prin structura dumitale, eşti un om civilizat.

Dl. Catskill se încruntă spre el, dar fără ostilitate.

— Ai o fantezie foarte bogată, continuă dl. Barnstaple. Păcat că ai fost atît de prost educat. Ştii ce s-a întîmplat cu dumneata? Ai fost îndopat cu Kipling. Imperiul anglo-saxon, cercetaşul şi copoiul, din acestea e alcătuită mintea dumitale. Dacă aş fi fost la Eaton, cred că aş fi rămas la fel ca dumneata.

— La Harrow, îl corectă dl. Catskill.

— O şcoală cu desăvîrşire stupidă. O suburbie unde băieţii

poartă coc şi nimb de paie. Trebuia să presupun că a fost Harrow. Dar ciudat că nu-ţi port pică. Dacă ţi s-ar fi infiltrat idei ca lumea, ai fi putut fi altfel decît cum eşti. Dacă eu aş fi fost profesorul dumitale... Dar acum e prea tîrziu.

— Aşa e, zise dl. Rupert Catskill, zîmbind amar şi făcînd cu ochiul în jos, spre trecătoare.

Dl. Barnstaple începu să pipăie cu un picior pe după colţul stîncii.

— Stai încă o clipă, zise dl. Catskill. N-am de gînd să trag.

Un glas dinăuntru, probabil al lordului Barralonga, zise ceva cu privire la aruncarea unui bolovan asupra d-lui Barnstaple. Un altul, probabil al lui Ridley, îl aprobă cu fero-citate.

— Nu fără un proces în regulă, zise dl. Catskill peste umăr.

Faţa acestuia era de nepătruns, dar d-lui Barnstaple îi trecu prin minte o idee năstruşnică, anume că dl. Catskill n-ar fi vrut să-l ucidă. Se gîndise mai bine şi acum dorea să scape şi el la Utopieni şi probabil urmărea să ajungă la o înţelegere cu ei.

— Avem de gînd să te judecăm, domnule, zise dl. Catskill. Avem de gînd să te judecăm. Te cităm să apari în faţa judecăţii.

Dl. Catskill îşi umezi buzele şi chibzui.

— Curtea se va întruni îndată. Ochii săi mici, negri şi vii, apreciară la repezeală şansele poziţiei d-lui Barnstaple. Îşi întinse gîtul spre pod. Nu vom pierde timp cu procedura, zise el. Şi n-am nici o îndoială în privinţa sentinţei. Te vom condamna la moarte. Asta e situaţia, domnule. Mă îndoiesc dacă va trece mai mult de un sfert de oră, pînă cînd soarta dumitale va fi pecetluită în mod legal.

Privi în sus, încercînd să vadă vîrful stîncii.

— Probabil că vom arunca nişte bolovani, zise el.

— ***Moriturus*** te salut[1], zise dl. Barnstaple, cu aerul de a face o remarcă plină de spirit. Dacă îmi permiteţi, mă voi duce acum să găsesc o poziţie mai confortabilă.

Dl. Catskill continuă să-l privească drept în ochi.

— Nu ţi-am dorit niciodată răul, zise dl. Barnstaple. Dacă aş fi fost profesorul dumitale, totul ar fi fost altfel. Îţi mulţumesc pentru sfertul de oră pe care mi-l mai dai. Şi dacă, printr-un noroc...

---

[1] ***Ave Caesar, monturi te salutant*** (Salut, Cezar, cei ce vor muri te salută) — cuvintele tradiţionale pe care gladiatorii romani le adresau, înainte de începerea luptelor, ***Imperatorului.*** (n.r.)

— Exact, zise dl. Catskill.

Se înţeleseseră unul cu altul.

Cînd dl. Barnstaple trecu pe după marginea stîncii în adăpost, dl. Catskill continua să privească afară, iar glasul lordului Barralonga se auzea slab, cerînd să se arunce imediat cu bolovani.

6

Căile minţii omeneşti sînt greu de desluşit. De la disperare, dl. Barnstaple trecu la o stare de veselie. Groaza de la început de a se căţăra la această înălţime imensă făcu loc acum unei siguranţe aproape copilăroase. Sentimentul morţii iminente dispăruse. Gusta această aventură, ba chiar se bucura de ea, fără să mai ţină seama acum cîtuşi de puţin de felul cum va lua ea sfîrşit.

Trecu o bucată bună de timp pînă cînd ajunse la unghiul contrafortului, iar braţele începură să-l doară destul de tare şi atunci avu un şoc. Vedea acum în întregime podul şi trecătoarea îngustă. Ieşitura pe care mersese nu ducea spre pod, ci cu vreo treizeci de picioare mai jos. Şi, ceea ce era mai rău, între el şi pod se aflau două rîpe şi nişte zănoage de o adîncime nesigură. Făcînd această descoperire, el regretă pentru întîia oară că nu rămăsese în pivniţă, să se lupte acolo.

Avu cîteva clipe de nehotărîre, simţindu-şi tot mai acut durerea din braţe.

Fu trezit din inerţie de ceva care crezu la început că era umbra unei păsări iuţi, aruncată pe stîncă. Se întoarse într-o clipită. Spera să nu fie atacat de păsări. Citise o povestire cu acest subiect, dar nu se gîndise la aşa ceva pînă acum.

Atunci răsună un zgomot puternic deasupra capului său şi el privi în sus, pentru ca să vadă o bucată de stîncă izbindu-se de o mică proeminenţă de deasupra lui şi spărgîndu-se în bucăţi. Din acest incident, el presupuse în primul rînd că curtea dăduse un verdict de condamnare, mai înainte de timpul prevăzut de dl. Catskill şi, în al doilea rînd, că cei de sus îl vedeau. Îşi reluă cu o energie febrilă drumul spre adăpostul din rîpă.

Rîpa, mai mult decît se aşteptase, era de fapt un horn. Greu de urcat, se gîndi el, dar destul de uşor de coborît. Era complet

înconjurat de pereţi de stîncă. Şi cam la vreo sută de picioare mai jos se afla un fel de treaptă care constituia un adăpost destul de larg, acoperit în partea de sus şi avînd destul spaţiu ca un om să se întindă înăuntru. Acolo, dl. Barnstaple îşi va putea odihni braţele, aşa că, fără să mai stea pe gînduri, se strecură în jos pînă acolo, apoi se abandonă senzaţiei plăcute de a nu mai sta agăţat de ceva. Nu putea fi nici văzut, nici ajuns de urmăritorii săi pămînteni.

În fundul adăpostului curgea un fir de apă. Bău şi începu să se gîndească la mîncare şi să regrete că nu-şi luase cu el ceva provizii din depozitul din pivniţă. Ar fi putut să deschidă unul din acele cuburi învelite în foiţă aurie sau să vîre în buzunar o sticluţă de vin. Vinul i-ar fi dat acum foarte mult curaj. Dar nu mai avea rost să se gîndească la asta. Rămase mult timp, aşa i se păru lui, în acest adăpost de preţ, cercetînd cu multă grijă hornul de sub el. Părea să fie practicabil pe o mare distanţă în jos. Pereţii erau foarte netezi, dar păreau destul dc apropiaţi ca să poată coborî cu spatele pe o parte şi cu picioarele rezemate de cealaltă.

Îşi privi ceasul de la mînă. Nu era încă nici nouă dimineaţa, mai erau zece minute pînă la nouă. Fusese chemat de Ridley înainte de cinci şi jumătate. La şase şi jumătate, servise micul dejun în curte. Serpentine şi Cedar apăruseră pe la ora opt. După vreo zece minute, Serpentine fusese ucis. Apoi fuga şi urmărirea. Cît de repede se întîmplaseră toate acestea!...

Avea ziua întreagă înaintea lui. Îşi va relua coborîrea la nouă şi jumătate. Pînă atunci se va odihni... Era absurd să-i fie de pe acum foame...

Porni din nou, înainte de nouă şi jumătate. Pe o distanţă de vreo sută de picioare, înaintă uşor. Apoi, pe nesimţite, rîpa se lărgi. Îşi dădu seama de asta abia cînd văzu că începe să alunece. Alunecă, zbătîndu-se cu furie, vreo douăzeci de picioare, apoi căzu drept în jos încă vreo zece picioare, se izbi de o stîncă şi fu oprit de un al doilea prag, mult mai larg decît cel de deasupra. Se prăbuşi pe el, izbindu-se cu putere şi se rostogoli, din fericire, spre interior. Era julit, dar nu era rănit serios.

— Am noroc, îşi zise el. Mă mai ajută norocul!

Se odihni cîtva timp şi, după aceea, încredinţat ca lucrurile vor merge bine, se apucă să inspecteze etapa următoare a coborîrii. Fără să-i vină să-şi creadă ochilor, descoperi că

hornul de sub adăpostul său era absolut imposibil de trecut. De fiecare parte era cîte o stîncă dreaptă, netedă, pe o lungime de cel puţin douăzeci de metri şi o lăţime de şase picioare. Dacă ar fi încercat să coboare, ar fi însemnat să se prăbu-şească imediat în prăpastie. Apoi îşi dădu seama că era tot atît de imposibil să se întoarcă pe unde venise. Nu-i venea să creadă; lucrurile păreau prea absurde. Începu să rîdă, cum ar rîde cineva care ar vedea că propria sa mamă refuză să-l recunoască după o absenţă de o zi.

Apoi, deodată, se opri din rîs.

Începu să examineze din nou totul, cu amănunţime. Pipăi stîncile netede din jur.

— Totuşi e absurd! zise el, scăldat în sudori reci.

Nu exista nici o cale de ieşire din acest colţ în care ajunsese cu atîta greutate şi sîrguinţă. Nu putea să meargă nici înainte, nici înapoi. Era prins în cursă. Norocul îl părăsise.

7

La amiază, după cum arăta ceasul său de la mînă, dl. Barnstaple şedea în adăpostul său, ca un invalid ostenit, suferind de oboală incurabilă, care ar sta într-un fotoliu, în- tr-un scurt răgaz al suferinţei, neavînd nimic de făcut şi fără nici o speranţă. Nu exista nici o şansă din zece mii să se întîmple ceva care să-l elibereze din această capcană în care intrase. În spatele său curgea un fir de apă, dar nu exista nimic de mîncare, nici măcar un firicel de iarbă pe care să-l mestece. Dacă nu prefera să se arunce în fundul hornului, nu urma decît să moară de foame... Probabil că nopţile vor fi reci, deşi nu destul de reci ca să-i aducă moartea.

Deci iată la ce sfîrşit ajunsese, fugind de oboseala gazetăriei din Londra şi de plictiselile domestice din Sydenham.

Ciudată călătorie făcuse cu maşina! Camberwell, Victoria, Hounslow, Slough, Utopia, Paradisul din Munţi, sute de imagini fascinante şi atrăgătoare ale unei lumi de adevărată fericire şi ordine, zborul acela lung cu aeroplanul aproape în jurul acestei lumi... Şi acum — moartea.

Gîndul de a-şi scurta suferinţele, aruncîndu-se în pră-pastie, nu găsea nici un ecou în el. Va sta aici şi va suferi toate

chinurile care se vor produce, pînă la moarte. Şi la vreo trei sute de metri mai departe, se aflau tovarăşii săi Pămînteni, care-şi aşteptau şi ei soarta... Era uluitor. Şi era prozaic...

La urma urmei, la asta sau aproape de asta trebuia să ajungă cea mai mare parte a oamenilor.

Mai curînd sau mai tîrziu, oamenii trebuie să zacă şi să sufere, trebuie să cugete, apoi să se gîndească febril, după aceea iarăşi slab, pînă li se sting gîndurile de tot.

La urma urmei, gîndi el, e de preferat să mori în felul acesta, decît într-o moarte subită, e mai bine să poţi privi cîtva timp moartea în faţă, să ai răgazul să-ţi scrii ***finis*** în minte, să reflectezi asupra vieţii în genere şi asupra vieţii pe care ai trăit-o, să te gîndeşti la ea cu anume detaşare, cu independenţa pe care numai desăvîrşita neputinţă de a schimba ceva poate să ţi-o dea.

Acum mintea îi era limpede şi calmă, o seninătate rece ca un cer senin de iarnă pusese stăpînire pe el. Mai avea de suferit, o ştia bine, dar nu credea că suferinţele vor fi insuportabile. Dacă se vor dovedi insuportabile, hornul trecătorii se căsca dedesubt. Din acest punct de vedere, pragul de stîncă pe care şedea era un pat al morţii mai bun decît altele, un pat de moarte mult mai comod. Un pat de bolnav îţi înfăţişează suferinţa în nişte limite prea largi, o expune unui examen prea complet. Dar, aşa cum citise el, să mori de foame nu e chiar atît de îngrozitor. Foamea şi durerea aveau să fie mai sfîşietoare către cea de a treia zi, dar după aceea avea să-l cuprindă o slăbiciune care nu-l va lăsa să simtă prea mult. Nu va fi ca tortura multor cazuri de cancer sau ca agonia congestiei cerebrale, nu va fi nici a zecea parte din toate acestea. Va fi doar singurătatea. Dar nu eşti oare tot atît de singur pe patul de moarte de acasă? Oamenii vin şi-ţi spun „O să treacă! O să treacă!" şi îţi fac mici servicii, dar ce alte relaţii mai ai cu ei?... Mergi pe drumul tău solitar, graiul şi mişcarea şi dorinţa de a vorbi sau de a te mişca te părăseşte şi glasurile celorlalţi se şterg... Pretutindeni, moartea este un act foarte solitar, o plecare...

Un om mai tînăr probabil că ar fi socotit că această singurătate din trecătoare era cumplită, dar dl. Barnstaple trăise şi deziluziile mult mai mari ale prieteniei. Ar fi vrut să mai vorbească o dată cu băieţii săi şi să-şi mai încurajeze o dată soţia, dar chiar şi aceste dorinţe erau poate mai mult senti-

mentale decît realiste. Cînd ajungea să stea de vorbă cu băieţii săi, simţea un fel de sfiiciune. Pe măsură ce ajungeau să-şi aibă propria lor personalitate şi să devină adolescenţi, el simţea tot mai mult că a vorbi intim cu ei înseamnă a te amesteca în dreptul lor de a se dezvolta după propria lor fire. Şi îşi dădea seama că şi ei erau timizi faţă de el, dar de o timiditate defensivă. Poate că mai tîrziu fiii revin la părintele lor, însă acest „mai tîrziu” el nu-l va mai cunoaşte niciodată. Ar fi dorit totuşi ca ei să afle ce se petrecuse cu el. Asta îl tulbura. Îi vor păstra o amintire mai bună, ar fi poate mai bine pentru caracterele lor, dacă nu vor crede — cum vor fi aproape siliţi să creadă — că el fugise de la ei sau îşi pierduse minţile ori memoria într-o tovărăşie rea şi se văzuse nevoit să plece. În orice caz, ei vor fi sîcîiţi şi ruşinaţi inutil sau vor fi nevoiţi să cheltuiască bani ca să afle unde e el — şi era păcat.

Orice om trebuie să moară. Mulţi oameni au murit la fel cum va muri şi el, căzuţi în locuri ciudate, rătăciţi în peşteri întunecoase sau închişi şi lăsaţi să piară. E bine să mori fără mari nelinişti sau jigniri. El se gîndi la zecile de mii de oameni care fuseseră crucificaţi de romani; erau opt mii sau zece mii cei din armata lui Spartacus, care au fost ucişi în felul acesta, pe Via Appia? Sau la negrii legaţi în lanţuri ca să moară de foame şi la tot şirul nesfîrşit de asemenea morţi. Aceste lucruri care aţîţau imaginaţiile tinere erau înspăimîntătoare mai mult în gînd decît aievea. Totul nu era altceva decît o durere ceva mai mică sau mai mare, dar Dumnezeu nu vrea să se facă risipă de durere. Cruce, roată, scaun electric sau pat de suferinţă — principalul este că mori şi că ai sfîrşit totul.

Se simţea bine, văzînd că se poate gîndi fără teamă la asemenea lucruri. E bine, cînd eşti prizonier, să-ţi dai seama că nu-ţi pierzi minţile. Şi dl. Barnstaple fu surprins să vadă cît de puţin îi păsa, acum cînd privea lucrurile în faţă, dacă era nemuritor sau nu. Fusese pregătit să ştie că e nemuritor sau cel puţin că fiinţa nu i se va sfîrşi o dată cu moartea, fie cu totul, fie în parte. Era ridicol să fie dogmatic şi să susţină că o impresie mai mult sau mai puţin clară din viaţa sa conştientă, ba poate şi o parte din voinţa sa, nu ar putea continua totuşi să existe în vreun fel oarecare. Dar el pricepu că e cu neputinţă să-ţi închipui cum ar putea să fie. Era inimaginabil. Nu se putea anticipa. Nu-i era frică de această continuare. N-avea nici un

fel de idee sau teamă de posibilitatea vreunei pedepse ori cruzimi. Universul i se păruse uneori alcătuit cu multă neglijenţă, dar nu crezuse niciodată că ar putea să fie opera unui imbecil răuvoitor. Îl impresionase că era atît de dezordonat acest univers, nu însă şi cu tot dinadinsul crud. El însuşi fusese ceea ce fusese, slab şi mărginit şi uneori prost, însă pedeapsa acestor defecte stătea numai în ele şi în nimic altceva.

Încetă să se mai gîndească la propria sa moarte. Începu să cugete la viaţă în general, la umilinţa sa de acum, la aspiraţiile sale îndrăzneţe. Constată că regretă amarnic că nu va mai vedea această lume utopiană, care era în multe privinţe o imagine apropiată de ceea ce avea să devină propria noastră lume. Fusese foarte încurajator pentru el să vadă visurile şi idealurile omeneşti transformate în realitate, dar era deprimant să piardă din ochi această viziune, tocmai cînd abia începuse s-o examineze. Se trezi că îşi pune întrebări la care nu găsea nici un răspuns, în diferite chestiuni economice, de dragoste ori de luptă. În orice caz, era bucuros că văzuse şi atît. Era bine că această viziune îl purificase şi-l eliberase cu totul de disperarea sumbră stîrnită de Peeve şi că perspectiva vieţii îi apăruse din nou.

Pasiunile, conflictele şi necazurile anului de graţie 1921 erau necazurile febrei unei lumi neinoculate. Era Confuziei de pe Pămînt se va sfîrşi şi ea la vremea ei, mulţumită unui anume simţ, obscur şi nestăpînit, de dreptate din sîngele rasei umane. Ghemuit într-o gaură din peretele acestei stînci uriaşe, cu înălţimi şi adîncimi inabordabile deasupra şi dedesubtul său, îngheţat, flămînd şi stînd într-o poziţie incomodă, dl. Barnstaple era atît de straniu constituit, încît găsea în acest gînd o consolare profundă.

Dar cît de lamentabil eşuaseră el şi tovarăşii săi pe drumul menit să-i ridice la nivelul marilor posibilităţi pe care le oferea Utopia! Nimeni nu ridicase o mînă hotărîtă pentru a opri imaginaţia copilăroasă a d-lui Catskill şi agresivitatea brutală a tovarăşilor săi. Cît de decisiv se îndreptase părintele Amerton spre rolul preotului fanfaron, duşmănos, persecutor, certăreţ! Cît de lamentabil, de slab şi necinstit fusese dl. Burleigh (şi nici el însuşi nu fusese mai bun), dezaprobînd mereu şi situîndu-se într-una într-o opoziţie ineficace. Şi ce animal frumos şi lipsit de inteligenţă era femeia aceea, Greeta Grey, dornică să

primească, să acapareze, impenetrabilă pentru orice idee în afară de gîndul la ceea ce i se datora ca femelă amabilă! Lady Stela era dintr-un aluat mai fin, dar nu era coaptă nici ea pentru nimic superior. Femeile, se gîndi el, nu fuseseră bine reprezentate în această expediţie, pe cît de întîmplătoare, pe atît de inutilă. Erau ele oare adevăratele mostre ale femeilor de pe Pămînt?

Tot ce făcuseră aceşti Pămînteni în Utopia a fost numai intenţia lor de a o readuce, cît mai grabnic cu putinţă, la agresiunile, subjugările, cruzimile şi dezordinile Erei Confuziei, din care făceau ei înşişi parte. Pe Serpentine şi Cedar, omul puterii ştiinţifice şi omul ştiinţei de a vindeca, încercaseră să-i facă ostaticii dezordinei şi, nereuşind, i-au ucis ori au căutat să-i ucidă.

Au încercat să readucă Utopia la starea Pămîntului şi într-adevăr, în afară de nebunia, răutatea şi slăbiciunea oamenilor, Pămîntul era acum Utopia. Bătrînul Pămînt era acum Utopia, o grădină glorioasă, un paradis terestru, afară doar de faptul că era transformat în pulbere şi ruine de toţi cei de teapa lui Catskill, Hunker, Barralonga, Ridley, Dupont şi a altora ca ei. Nebuniei acestora de a călca totul în picioare nu i se împotrivea nimeni, se pare, în întreaga lume, în momentul de faţă, decît văicărelile unora ca Peeve, dezaprobarea smerită a unora ca Burleigh şi nemăsurata ineficacitate a unor proteste ca acelea ale lui însuşi. Şi, în plus, cîţiva scriitori sau învăţători, care pînă acum nu obţinuseră decît rezultate neînsemnate.

Încă o dată, dl. Barnstaple se trezi gîndindu-se la vechiul său prieten, inspectorul de şcoală şi autorul de manuale şcolare, care muncise cu atîta stăruinţă şi se frînsese murind atît de jalnic. Toată viaţa el muncise pentru Utopia. Mai există încă şi alte sute sau mii de Utopieni ca el pe Pămînt? Ce forţă magică îi susţine?

„Aş vrea să le pot trimite un mesaj, îşi zise dl. Barnstaple. Ca să-i încurajez”.

Căci era adevărat — cu toate că el va trebui să flămîn- zească şi să moară ca un animal căzut într-o groapă — că Utopia totuşi triumfa şi avea să triumfe. Hrăpăreţii şi bătăuşii, persecutorii şi „patrioţii”, linşorii şi boicotorii şi toată drojdia miopiei şi violenţei omeneşti se îndreaptă către înfrîngerea finală. Viaţa lor nu cunoaşte nici o fericire, ei merg, din emoţie în emoţie şi

din satisfacţie în satisfacţie, spre istovire. Întreprinderile şi succesele lor, războaiele şi gloria lor strălucesc şi dispar. Se dezvoltă numai faptul autentic, adevărul, ideea clară, crescînd an de an şi veac după veac, încet şi invincibil, aşa cum creşte diamantul în întunericul şi sub presiunea pămîntului, aşa cum cresc zorile în timp ce se sting luminile unei orgii întîrziate.

Care avea să fie sfîrşitul acelor sărmane fiinţe mărunte de-acolo, de sus? Viaţa lor era şi mai precară decît a sa, căci el ar putea să zacă şi să moară de foame încet aici, săptămîni întregi, pînă cînd fiinţa lui îşi va da ultima suflare. Dar ei s-au ridicat făţiş împotriva puterii şi înţelepciunii Utopiei şi chiar în clipa asta puterea ordonată a acestei lumi se îndrepta fără îndoială asupra lor. Avea încă o slabă remuşcare absurdă că trădase atacul lui Catskill. Zîmbi acum, amintindu-şi de convingerea pasionată pe care o avusese în momentul acela — că, dacă Catskill va putea să captureze ostaticii, Pămîntul ar putea să triumfe asupra Utopiei. Această convingere îl împinsese la acţiune. Îşi închipuise că strigătele slabe erau tot ce mai rămăsese pentru a putea abate acest dezastru monstruos. Dacă el n-ar fi fost acolo sau dacă ar fi ascultat de instinctul de tovărăşie care l-ar fi împins să lupte alături de ceilalţi, ce s-ar fi întîmplat?

Cînd îşi aminti cum îl aruncase Cedar pe Mush în lături, aşa cum ar arunca cineva un căţel şi revăzu statura şi liniile lui Serpentine, el se îndoi că Pămîntenii, chiar acolo pe scările de sub arcadă, i-ar fi putut înfrînge pe aceştia doi. Revolverele ar fi intrat în funcţiune cum făcuseră şi pe pantă, iar Catskill n-ar fi obţinut ostatici, ci numai două cadavre.

Cît de prostesc fusese întregul plan al lui Catskill! Dar nu fusese mai prostesc decît ar fi fost comportarea lui Catskill, Burleigh şi a celorlalţi oameni de stat de pe Pămînt, în ultimii cîţiva ani. Uneori, în timpul chinurilor prin care trecuse lumea în perioada Războiului Mondial, s-ar fi putut spune că Utopia se apropiase de Pămînt. Norii negri şi fumul acelor ani întunecaţi fuseseră întretăiaţi de lumina unor speranţe stranii, de făgăduinţa unei lumi renăscute. Dar naţionaliştii, financiarii, preoţii şi patrioţii nimiciseră toate aceste speranţe. Ei se încrezuseră în vechile otrăvuri şi infecţii şi în slaba rezistenţă la ele a spiritului civilizat. Îşi număraseră armele, îşi aşezaseră capcanele şi îşi puseseră femeile să coasă steaguri ale

discordiei…

Pentru cîtva timp uciseseră speranţa, dar numai pentru cîtva timp. Căci Speranţa, cea care redeşteaptă omenirea, învie neîncetat.

— Utopia va învinge, zise dl. Barnstaple şi stătu cîtva timp să asculte un sunet pe care-l auzise mai înainte, fără să-i dea prea multă importanţă, un sforăit surd în stîncile din jurul său, ca zgomotul făcut de o maşină mare, care aci creştea, aci devenea aproape neauzit.

Gîndurile i se întoarseră la foştii săi tovarăşi. Nădăjduia că nu sînt prea abătuţi sau înfricoşaţi, acolo sus. Dorea în chip deosebit să se întîmple ceva care să susţină curajul lady-ei Stella. Era sincer îngrijorat pentru lady Stella. Cît despre ceilalţi, va fi bine dacă-şi vor păstra combativitatea pînă la sfîrşit. Probabil că lucrau cu toţii la înfăptuirea vreunui plan absurd şi plin de speranţe de apărare al d-lui Catskill. Cu excepţia d-lui Burleigh, care se odihnea, convins că cel puţin pentru el mai exista un mijloc elegant de a ieşi din încurcătură. Şi probabil că nu era prea înfricoşat, dacă acest mijloc nu exista. Amerton, poate şi Mush aveau să cadă în vreun extaz religios, care-i va irita puţin pe ceilalţi, ori poate va furniza un stimulent sufletesc lady-ei Stella şi d-rei Greeta Grei. Cît despre Penk, era destul vin în pivniţă…

Aveau să-şi urmeze legile fiinţei lor, făcînd lucrurile pe care natura şi obiceiurile lor urmau să le ceară de la fiecare.. Ce altceva se putea face?

Dl. Barnstaple se cufundă într-o prăpastie metafizică…

Apoi se surprinse privindu-şi ceasul de la mînă. Era douăsprezece şi douăzeci de minute. Se uita la ceas din ce în ce mai des, ori timpul se scurgea mai încet… Trebuia să-şi întoarcă ceasul sau să-l lase să se oprească? Începu să-i fie foarte foame. Nu putea să fie încă foame adevărată; nu era, probabil, decît imaginaţia sa, care scăpase de sub control.

Capitolul IV

SFÎRŞITUL STÎNCII DE CARANTINĂ

1

Dl. Barnstaple se trezi încet şi cu greu dintr-un vis culinar. Visase că era Soyer, vestitul şef al Clubului Reformei, născocind şi gustînd diferite feluri de mîncare. Dar, în chipul plăcut cum se petrec lucrurile în vis, el nu era numai Soyer, ci în acelaşi timp un mare biolog utopian şi, totodată, şi Dumnezeu cel Atotputernic; aşa că putea să facă nu numai feluri de mîncare, ci crea chiar legume şi cărnuri noi pe care le gătea. Era interesat îndeosebi de un nou soi de pasăre, din rasa avicolă Chateaubriand, ce avea să îmbine însuşirile bogate ale unui biftec foarte bun cu dimensiunile şi delicateţea unui piept de pui. Şi dorea să împăneze pasărea cu un amestec de mirodenii, ceapă şi ciuperci, numai că ciupercile aveau alt gust. Ciupercile (el le gustase) erau deosebite. În vis îi apăruse un ajutor de bucătar, ba chiar mai mulţi ajutori de bucătari, cu toţii goi ca şi Utopienii, aducînd păsările din cămară şi spunîndu-i că nu le mai pot ţine, că păsările se ridicaseră şi continuau să se ridice tot mai mult. Pentru a ilustra această idee a ridicării lor, ajutorii de bucătari ridicau păsările deasupra capului şi apoi începeau să se caţere pe pereţii bucătăriei, care erau stîncoşi şi foarte apropiaţi pentru nişte simpli pereţi de bucătărie. Chipurile lor se întunecau. Deveneau un contur negru pe aburul luminos care se înălţa dintr-un cazan în care clocotea supa. Era supă ceea ce fierbea în cazan şi totuşi era o supă rece care scotea aburi reci.

Dl. Barnstaple se trezi.

În locul aburilor luminoşi văzu ceaţă, o ceaţă luminată puternic de lună, care umplea strîmtoarea. Zări doi Utopieni, ca nişte siluete negre...

Cum, Utopieni?

Gîndul său se lupta între vis şi trezire. Se ridică brusc, cu atenţia încordată. Ei se mişcau cu gesturi degajate, fără să bănuiască prezenţa lui atît de aproape de ei. Fixaseră o scară subţire de frînghie, într-un punct de deasupra lor, dar cum făcuseră acest lucru, el nu ştia. Unul stătea încă pe o treaptă, celălalt se legăna deasupra primului, deasupra prăpastiei, agăţat de frînghie şi cu picioarele rezemate de stîncă. Al treilea

cap de Utopian apăru peste marginea pragului de piatră, legănîndu-se dintr-o parte în alta. Se vedea limpede că se căţăra pe o a doua scară de frînghie. Începură să discute între ei. Dl. Barnstaple înţelese că acest ultim sosit considera că el şi tovarăşii săi se căţăraseră destul de sus, dar cel care se afla cel mai sus insista că ar trebui să mai urce. În cîteva clipe, problema fu rezolvată.

Utopianul cel mai de sus deveni foarte activ, se ridică, se legănă şi dispăru în salturi din cîmpul de vedere al d-lui Barnstaple. Tovarăşii săi îl urmară şi dispărură şi ei unul după altul, nelăsînd să se vadă nimic altceva decît scara de frînghie care se agita convulsiv şi o frînghie care se legăna şi pe care se părea că ei o trag în sus pe stîncă.

Muşchii încordaţi ai d-lui Barnstaple se relaxară. El căscă în linişte, îşi întinse membrele îndurerate şi se sculă cu multă grijă în picioare. Privi înspre partea de sus a rîpei. Utopienii păreau să fi ajuns la pragul de deasupra şi erau ocupaţi acolo. Frînghia care pînă atunci se legănase liberă, deodată se încordă. Ridicau pesemne ceva de jos. Era un pachet mare, probabil cu unelte, arme sau alte materiale, înfăşurate în ceva care amortiza loviturile de stînci. Pachetul se zări la un moment dat, atîrnînd o clipă, răsucindu-se şi apoi fu tras din nou în sus de Utopieni. Urmă un răstimp de linişte.

Dl. Barnstaple auzi un sunet metalic şi apoi un ciocănit surd, intermitent. Se trase înapoi, cînd capătul unei funii subţiri, părînd trasă de un scripete, trecu pe lîngă el. Zgomotele de deasupra păreau acum produse de un fierăstrău, apoi cîteva bucăţi de stîncă sc prăbuşiră pe lîngă el în gol.

2

Nu ştia ce să facă. Îi era teamă să strige către aceşti Utopieni şi să-şi facă vădită prezenţa. După uciderea lui Serpentine, se întreba cum se va purta un Utopian cu un Pămîntean găsit ascuns în acest colţ întunecos.

Examină scara de frînghie cu ajutorul căreia ajunseseră Utopienii pînă la înălţimea unde se afla el. Scara era prinsă într-un cîrlig lung, al cărui capăt era înfipt în stîncă, într-o latură a rîpei. Probabil că acest cîrlig fusese proiectat în stîncă

de undeva de jos, în vreme ce el dormea. Scara era făcută din bucăţi drepte şi inele la intervale de cîte două picioare. Era confecţionată dintr-un material atît de uşor, încît dl. Barnstaple se îndoi că ar putea să susţină un om, de n-ar fi văzut cu ochii lui pe Utopienii care sc căţăraseră pe ea. Se gîndi că ar putea acum să coboare şi el, cu riscul de a se întîlni cu Utopienii aflaţi probabil jos. N-ar putea să le atragă atenţia acestor trei Utopieni de deasupra decît prin vreo acţiune bruscă, ce ar putea să provoace însă şi o replică neaşteptată sau neplăcută, dar dacă s-ar ivi coborînd încet de sus, Utopienii care vor fi fiind acolo jos ar avea timp să-şi dea seama şi să ia în considerare apropierea lui, înainte de a lua vreo măsură împotriva sa. În acelaşi timp, el dorea nespus să scape din acest adăpost lugubru.

Apucă un inel, întinse un picior pe deasupra marginii pragului, ascultă cîteva clipe zgomotul slab al celor trei lucrători de deasupra sa, apoi începu să coboare.

Era o coborîre fără sfîrşit. Începu să regrete că nu numărase întîi inelele scării. Coborîse pînă acum cîteva sute. Şi totuşi, cînd îşi întinse gîtul să privească în jos, prăpastia se căsca fără fund. Acum se făcuse foarte întuneric. Lumina lunii nu pătrundea prea adînc în trecătoare şi reflexul slab al ceţii subţiri de sus era tot ce se strecura în densitatea beznei. Şi chiar luna părea că e gata să apună.

Ba se apropia de stîncă, ba stînca se depărta de el şi scara de frînghie părea să cadă drept în spaţiul fără fund şi fără lumină. Trebuia să pipăie fiecare inel, iar mîinile şi picioarele goale îi erau zgîriate şi îl dureau. Un nou gînd neplăcut îi trecu prin minte, anume că vreun Utopian ar putea să se urce pe scară. Dar avea să observe asta, fiindcă frînghia atunci s-ar întinde şi ar vibra, iar el ar putea să strige: „Sînt un Pămîntean care coboară. Sînt un Pămîntean inofensiv”.

Chiar strigă aceste cuvinte, ca încercare. Ecoul i le trimise înapoi şi nu se auzi nici un alt răspuns.

Tăcu din nou, coborînd cu îndîrjire şi cît putea mai repede, pentru că acum dorinţa puternica de a scăpa de această infernală scară de frînghie şi de a-şi odihni mîinile şi pi-picioarele înfierbîntate pusese stăpînire pe el.

Clanc! Clanc! O fulgerare de lumină verde.

Se încorda şi privi în adîncimile trecătorii. Fulgerul verde apăru din nou. Îi arătă fundul prăpastiei, care părea să fie la o distanţă enormă sub el. Şi sus apăru ceva; nu putu să observe ce anume era, în clipa aceea scurtă de lumină. La început se gîndi că e un şarpe uriaş care se tîrăşte în jos, apoi ajunse la concluzia că trebuie să fie un cablu mare, care era tras de-a lungul rîpei de nişte Utopieni. Nu-şi putu închipui însă cum ar putea cele trei sau patru siluete, pe care le zărise atît de nedesluşit, să mişte acest cablu colosal. Capătul cablului în formă de şarpe părea să se ridice oblic în lungul falezei. Poate că era tras în sus de nişte frînghii pe care nu le observase. Aşteptă să apară un al treilea fulger, dar nu se mai zări nici unul. Ascultă. Nu putu auzi nimic decît duduitul acela pe care îl observase mai înainte, ca un zgomot foarte lin de motor.

Îşi relua coborîrea.

Cînd ajunse în cele din urmă într-un loc unde să poată sta, rămase surprins. Scara de frînghie se mai prelungea doar cîţiva metri, apoi se sfîrşea. El se legăna acum tot mai mult şi

tocmai începuse să-şi dea seama că scara de frînghie se

sfîrşea, cînd zări vag o galerie aproape orizontală, tăiată în lungul suprafeţei stîncii. Întinse un picior şi pipăi o muche, dar legănarea îl îndepărtă de ea. Era acum atît de istovit, încît cîteva clipe nu putu să se hotărască să dea drumul scării de frînghie şi să încerce să pună piciorul pe pragul de stîncă. În cele din urmă pricepu cum trebuia să procedeze. Îşi eliberă picioarele şi-şi făcu vînt cu ele, lovindu-le de marginea stîncii. Reveni într-o poziţie care-i îngădui să pună piciorul pe stîncă. Repetă mişcarea de două ori şi abia acum avu destulă încredere să dea drumul scării şi să se lase pe pragul de stîncă. Scara se îndepărtă de el în întuneric, apoi se întoarse răsucindu-se şi lovindu-l ca în glumă pe spate, făcîndu-l să tresară. Galeria în care se afla părea să urmeze un strat mare de roci cristaline, de-a lungul peretelui falezei. Găuri înalte cît un stat de om erau făcute în stîncă. Cercetă şi pipăi cîtva timp drumul prin galerie. Dacă era într-o mină, cu siguranţă că va găsi şi un drum de acces la ea, deci şi unul de coborîre în vale. Zgomotul torentului era acum mult mai puternic şi dl. Barnstaple socoti că probabil coborîse două treimi din înălţimea stîncii. Se gîndi să aştepte zorile. Văzu pe cadranul fosforescent al ceasului său că era ora patru. Nu mai rămînea mult pînă să se lumineze de ziuă. Găsi un loc mai comod în care să-şi rezeme spatele de stîncă şi se aşeză.

Zorile părură că se ivesc foarte repede, dar de fapt el aţipise între timp. Cînd se uită din nou la ceas era cinci şi jumătate.

Se duse pînă la marginea galeriei şi privi în susul trecătorii către locul unde văzuse cablul. Lucrurile din jur apăreau palide şi livide, negre sau albe, însă perfect distincte. Pereţii trecătorii păreau că se întind însus la nesfîşit şi că dispar în cele din urmă printre nori. Zări dedesubt un Utopian, pe care îl ascunse numaidecît curba prăpastiei. Presupuse că marele cablu fusese tras în sus, pînă aproape de Stînca de Carantină, de vreme ce nu-l mai vedea.

Nu mai găsi nici o scară care să ducă din galerie în jos, dar la vreo treizeci sau patruzeci de metri mai departe se aflau cinci sau şase cabluri ce duceau în unghi înclinat din galerie pînă în partea opusă a trecătorii. Ele se desluşeau negre, bine conturate. Se îndreptă într-acolo. Fiecare dintre ele era un cablu de transmisie, pe care circula cîte un cărucior agăţat cu cîte un cîrlig mare. Trei din cabluri erau libere, numai de

celelalte două era prins cîte un cărucior. Dl. Barnstaple examina cărucioarele şi atunci observă că se ţineau în cîrlige. Desfăcu unul din aceste cîrlîge şi căruciorul porni brusc, gata să-l doboare în prăpastie. Se salvă apucîndu-se de cablul de transmisie. Privi căruciorul lunecînd jos ca o pasăre, spre o întindere de nisip din partea cealaltă a torentului şi oprindu-se acolo. Totul părea că merge bine. Tremurînd grozav, dl. Barnstaple se întoarse la căruciorul rămas.

Nervii şi voinţa lui se istoviseră acum atît de tare, încît trecu mult timp pînă cînd se putu hotărî să se agaţe de cîr- ligul căruciorului ce mai rămăsese şi să-i dea drumul. Atunci lunecă lin şi iute de-a curmezişul prăpastiei către malul de jos. Pe acest mal se aflau grămezi mari dintr-un minereu cristalin, iar un cablu — desigur, destinat ridicării — cobora din ceaţă, de la un scripete nevăzut, dar nu se zărea nici un Utopian. Dl. Barnstaple îşi dădu drumul şi căzu cu bine în picioare. Malul se lărgea în josul curentului şi el o porni de-a lungul lui, pe marginea apei.

În timp ce mergea, se lumina tot mai mult de ziuă. Lumea înceta să mai fie cenuşie sau neagră; lucrurile îşi recăpătau culoarea. Totul era acoperit de rouă. Iar el era flamînd şi aproape insuportabil de obosit. Nisipul îşi schimba înfăţişarea, devenind moale şi greu sub picioarele lui. Simţi că nu putea să meargă mai departe. Trebuia să aştepte un ajutor. Se aşeză pe un stei şi privi în sus către Stînca de Carantină ce se înălţa în faţă.

3

Abrupt şi înalt, marele promontoriu se înălţa ca prova unui vas gigantic dincolo de cele două trecători de culoare albastră închisă; cîteva mănunchiuri şi fuioare de pîclă continuau să-i ascundă d-lui Barnstaple creasta şi micul pod ce trecea de-a curmezişul văii ceva mai înguste. Deasupra, printre fîşiile de ceaţă, cerul era de un albastru intens. Şi, în timp ce Pămîn- teanul se uita, ceaţa se răsucea şi se topea, razele soarelui care răsărea începeau să îmbrace vechiul castel în aur orbitor, iar fortăreaţa Pămîntenilor se înălţa sus de tot, limpede şi

strălucitoare.
Podul şi castelul erau la mare distanţă şi toată partea aceea a stîncii era ca un coif micuţ pe capul unui soldat înalt stînd în picioare. Sub nivelul podului, cam la înălţimea la care lucraseră cei trei Utopieni (poate că mai lucrau), se întindea ceva întunecat, ca o frînghie. Dl. Barnstaple ajunse la concluzia că acesta trebuie să fie cablul pe care-l văzuse luminat de fulgerele verzi din timpul nopţii. Apoi observă un obiect ciudat pe creasta de lîngă cea mai largă dintre cele două rîpe. Era o bobină enormă, verticală, o bobină turtită în formă de disc, ce apăruse pe marginea falezei din faţa Stîncii Încoronării. Mai puţin vizibilă din pricina unei stînci ieşite în afară, se afla o bobină asemănătoare, în cealaltă trecătoare mai îngustă, lîngă treptele care duceau în sus de la micul pod. Doi sau trei Utopieni, părînd minusculi din cauza înălţimii foarte mari la care se aflau şi foarte turtiţi din cauza perspectivei, se mişcau în lungul muchiei falezei şi manevrau ceva care părea să fie legat de cele două bobine.
Dl. Barnstaple se uita la toate acestea cu aceeaşi privire nedumerită cu care s-ar uita un sălbatic, ce n-a auzit niciodată o salvă de tun, la un tun care se încarcă.
Se auzi un sunet familiar, slab şi înăbuşit. Era sirena de la Castelul de Carantină, sunînd deşteptarea. Şi aproape simultan, mica siluetă napoleoniană a d-lui Rupert Catskill apăru profilată pe albastrul cerului. Capul şi umerii lui Penk se ridicară şi se opriră în poziţie de aşteptare, în spatele lui. Căpitanul Pămîntenilor îşi scoase ocheanul şi cercetă cu el bobinele.
— Mă întreb ce crede despre ele! îşi zise dl. Barnstaple.
Dl. Catskill se întoarse şi-i dădu un ordin lui Penk, care salută şi dispăru.
Un zgomot uşor venind dinspre rîpa din apropiere îi atrase atenţia din nou către pod. Podul dispăruse! Îşi coborî privirea şi-l văzu la cîţiva metri de apă. Zări apa împroşcînd şi scheletul de metal încreţindu-se, dansînd cîţiva paşi şi rămînînd nemişcat, şi peste o clipă izbitura şi zgomotul căderii îi ajunse în urechi.
„Cine o fi făcut usta? “ se întrebă dl. Barnstaple, iar d-l Catskill îi răspunse la întrebare alergînd în grabă spre colţul castelului şi uitîndu-se în jos. Se vedea bine că e surprins. Deci,

era limpede că Utopienii fuseseră cei care tăiaseră podul.

D-lui Catskill i se alăturară aproape imediat dl. Hun- ker şi lordul Barralonga. Gesturile lor trădau o discuţie însufleţită.

Lumina soarelui luneca în jos într-un mers imperceptibil pe faţa Stîncii de Carantină. Ajunsese acum pînă la cablul care încercuia creasta. În lumină, acesta strălucea în reflexe arămii. Cei trei Utopieni care-l treziseră pe dl. Barnstaple în timpul nopţii apărură, coborînd scara de frînghie cu multă iuţeală. Şi dl. Barnstaple auzi încă o dată duduitul acela surd, pe care-l auzise mereu în timpul nopţii, acum însă era mult mai puternic şi răsuna pretutindeni în jur, în văzduh, în apă, în stînci şi pînă şi în trupul său.

Deodată, ceva negru în formă de lance apăru lîngă micul grup de Pămînteni, acolo sus. Păru că sare pe lîngă ei, se opri, sări din nou cît jumătate din înălţimea unui om şi mai săltă o dată. Era un steag ce era înălţat pe un catarg, pe care dl. Barnstaple nu-l observase pînă atunci. Steagul atinse vîrful catargului şi rămase atîrnat ca o cîrpă.

Apoi, un vîrtej de aer se jucă prin el. Steagul se întinse o clipă, lăsă să se vadă o stea albă pe un fond albastru, după aceea căzu din nou.

Acesta era steagul Pămîntului, steagul cruciadei pornite pentru a restaura în Utopia binefacerile concurenţei, conflictelor şi războiului. Sub el apăru capul d-lui Burleigh, examinînd bobinele Utopienilor prin ochelari.

4

Duduitul şi ciocănitul pe care-l auzea dl. Barnstaple crescu rapid şi se ridică la o intensitate extremă. Deodată, fulgere mari de lumină violetă izbucniră de la o bobină la cealaltă, trecînd prin Castelul de Carantină, ca prin văzduhul gol.

După o clipă, castelul mai era acolo.

Steagul izbucni în flăcări şi fu smuls din prăjina lui. Dl. Burleigh îşi pierdu pălăria. Dl. Catskill deveni vizibil pînă la brîu, luptîndu-se cu pulpanele hainei care i se ridicaseră, înfăşurîndu-i capul. În aceeaşi clipă, dl. Barnstaple văzu castelul rotindu-se spre partea inferioară a stîncii, ca şi cum un uriaş nevăzut ar fi apucat stînca de sus, răsucind-o cu o zecime

din poziţia ei iniţială.

Apoi castelul dispăru.

Imediat, o imensă coloană de praf se ridică din locul în care fusese; apele din rîpă izbucniră în aer ca nişte înalte fîntîni ţîşnitoare, împroşcînd cu stropi mărunţi şi un tunet asurzitor îl izbi pe dl. Barnstaple în urechi. Nişte valuri de aer îl ridicară şi-l azvîrliră la vreo zece metri şi el căzu în mijlocul unei ploi de praf, pietre şi apă. Era rănit şi năuc.

— Dumnezeule! strigă el, Dumnezeule!... şi se strădui să se ridice în genunchi, simţindu-se foarte rău.

Zări o clipă imaginea vîrfului Stîncii de Carantină, tăiată tot atît de drept ca o felie de brînza cu un cuţit ascuţit. Dar apoi oboseala şi epuizarea îl copleşiră şi se prăbuşi cu faţa în jos, în nesimţire.

C A R T E A A T R E I A

UN NEOFIT ÎN UTOPIA

Capitolul I

COLINELE LINIŞTITE DE LÎNGA RÎU

1

„Dumnezeu a făcut mai multe universuri decît toate paginile care se află în bibliotecile de pe Pămînt; omul poate învăţa şi se poate dezvolta la nesfîrşit, în mijlocul acestor mulţimi de lumi”.

Dl. Barnstaple avea senzaţia că pluteşte de la o stea la alta şi de la un plan la altul, printr-o varietate nesfîrşită şi uimitoare de existenţe. Trecea pe deasupra limitelor fiinţei; cobora la întîmplare, veacuri întregi, pe coastele unor faleze incomensurabile; călătorea, din eternitate în eternitate, printr-un şir nenumărat de stele mici. În cele din urmă, veni o fază de odihnă profundă. Era un cer cu nori uniformi, încălzit de lumina unui soare care apunea şi un orizont de coline ondulate blînd, aurii, acoperite cu iarbă pe creste şi purtînd pe pantele lor vălurite păduri de un purpuriu închis, tufişuri şi întinderi de un galben palid ca nişte grîne coapte. Ici-colo se aflau clădiri cu cupole şi terase, grădini înflorite, căsuţe mici şi bazine mari cu apă sclipitoare.

Pe povîrnişurile din apropierea sa, în jos şi în jurul său, se aflau mulţi copaci care semănau cu eucalipţii, doar că aveau frunzele mai întunecate; şi tot peisajul cobora în cele din urmă către o vale foarte largă, pe fundul căreia şerpuia liniştit, cu cotituri mari semicirculare, un rîu strălucitor, ce se pierdea în ceaţa serii.

O uşoară mişcare îl făcu să-şi întoarcă privirile şi s-o descopere pe Lychnis şezînd lîngă el. Ea îi zîmbi şi îşi duse un deget la buze. El avea o vagă dorinţă de a i se adresa şi-i

zîmbi uşor, mişcîndu-şi capul. Ea se ridică şi trecu în spatele lui. Era prea slăbit şi nepăsător ca să-şi ridice capul şi să se uite după ea. Dar văzu că ea şezuse lîngă o masă albă pe care se afla un vas de argint plin cu flori foarte albastre şi culoarea intensă a acestor flori îi trezi atenţia, înlăturîndu-i primul impuls al curiozităţii.

El se întrebă dacă culorile erau într-adevăr mai vii în această lume utopiană sau dacă nu cumva puterea sa de înţelegere era limpezită şi activizată de ceva necunoscut care plutea în văzduh.

Dincolo de masă erau stîlpii albi ai unei loggii. O ramură a unuia din copacii aceia, semănînd cu eucalipţii, cu frunzele lor de un negru de bronz, se zărea afară, aproape.

Se auzea o muzică. Era un mic şuvoi de sunete care picurau, un pîrîiaş discret de note mici şi limpezi care curgea la marginea conştiinţei sale, cîntecul unui Debussy din ţara zînelor.

Pace...

2

Era din nou treaz.

Se strădui să-şi aducă aminte.

Fusese izbit şi ameţise într-un chip prea violent pentru ca mintea lui să mai poată rezista.

Apoi nişte oameni stătuseră în jurul său şi vorbiseră despre el. Îşi amintea de picioarele lor. Pesemne că zăcuse cu faţa în jos, pe pămînt. Apoi îl întorseseră şi lumina soarelui care răsărea îi orbise ochii.

Două zeiţe blînde îi dăduseră ceva întăritor, într-o vale de la poalele unei faleze înalte. Apoi îl dusese în braţe o femeie, ca pe un copil. După aceea, n-avea decît amintiri ceţoase şi incoerente despre o lungă călătorie, un lung zbor prin aer. Şi, în fine, viziunea unei uriaşe maşinării complicate, care nu avea legătură cu nimic din jur. Cîtva timp se întrebă ce putuse să fie aceea, dar apoi, obosit, renunţă să se mai gîndească la ea. Pe urmă auzise glasuri care se consultau, urmă înţepătura unei

injecţii şi simţi un gaz pe care fu nevoit să-l inhaleze. Şi somnul, un somn prelungit, întretăiat de vise...

Cît priveşte rîpa aceea, nu ştia cum ajunsese acolo.

O rîpă scăldată de altă lumină, o lumină verzuie, şi nişte Utopieni agitîndu-se în jurul unui cablu uriaş.

Deodată îi apăru puternică şi limpede imaginea Stîncii Încoronării, înălţîndu-se spre cerul albastru al dimineţii, după aceea creasta ei răsucindu-se, cu steagul fluturind şi cu fiintele răvăşite de pe ea, dispărînd încet, ca un vas mare care iese dintr-un port, cu pavilioanele şi pasagerii săi, pierzin- du-se în nevăzut, în necunoscut. Şi toată uimirea produsă de această mare aventură reveni în mintea d-lui Barnstaple.

3

Se ridică, dornic să pună întrebări şi Lychnis apăru din nou lîngă el.

Ea se aşeză pe patul lui, alături, îi puse cîteva perne la spate şi-l îndemnă să se rezeme de ele. Îi spuse că îl vindecaseră de o boală care nu mai avea putere infecţioasă, dar că era încă foarte slăbit. „De ce boală?” se întrebă el. Încă o parte din trecutul apropiat îi reveni în minte.

— A fost o epidemie, zise el. Un fel de epidemie amestecată, alcătuită din toate infecţiile noastre.

Ea zîmbi liniştitor. Trecuse. Ştiinţa şi organizarea Utopiei apucaseră primejdia de gît şi o înlăturaseră. Totuşi, Lychnis nu avusese nimic de a face cu munca de combatere şi de curăţire care pusese capăt atît de repede invaziei acestor microbi; munca ei constase în ajutorarea şi îngrijirea bolnavilor. Dl. Barnstaple avu impresia vagă că ei îi părea cam rău că această operă de caritate nu mai era acum necesară. Privi în ochii ei frumoşi şi blînzi şi întîlni în ei o caldă afecţiune. Ea nu regreta că Utopia era din nou sănătoasă. Ar fi fost de necrezut! Ei îi părea însă, fără îndoială, rău că nu mai are cu ce să-l ajute şi în acelaşi timp era bucuroasă că el tot mai are nevoie de ea.

— Ce s-a întîmplat cu oamenii aceia de pe stîncă? întrebă el. Ce s-a întîmplat cu ceilalţi Pămînteni?

Nu ştia. Fuseseră trimişi din Utopia, aşa credea ea.

— Înapoi pe Pămînt?

Ea nu credea că se duseseră înapoi pe Pămînt. Probabil că se mutaseră în alt univers. Dar nu ştia unde. Ea era una din acele persoane care nu au aptitudini matematice, iar ştiinţele fizico-chimice şi teoriile complexe ale dimensiunilor, care interesau pe atîţia oameni din Utopia, erau în afara sferei preocupărilor ei. După părerea ci, vîrful Stîncii Încoronării fusese aruncat cu totul din universul utopian. Un mare nu-măr de oameni se interesau acum intens de lucrările experimentale asupra dimensiunilor neexplorate în care se puteau extinde procesele fizice, dar aceste probleme o înspăimîntau. Mintea ei dădea înapoi din faţa lor, cum te-ai da înapoi din marginea unei prăpăstii. Ea nu dorea să se gîndească unde se duseseră Pămîntenii, în ce adîncuri se prăbuşiseră, ce imensităţi văzuseră sau străbătuseră dînşii. Asemenea gînduri deschideau prăpăstii întunecoase sub picioarele ei, unde ea considerase că totul este stabil şi cert. Dînsa era în Utopia o conservatoare. Iubea viaţa aşa cum era şi cum fusese. Se consacrase îngrijirii d-lui Barnstaple, cînd îl aflase scăpat de soarta celorlalţi Pămînteni şi nu se neliniştise prea mult de amănuntele acestei sorţi. Evitase să se gîndească la asemenea lucruri.

— Dar unde sînt ei? Unde s-au dus?

Ea nu ştia.

Îi vorbi nesigur şi imperfect despre propriile ci idei incerte şi ostile acestor noi descoperiri, care înflăcărau imaginaţia Utopienilor. Momentul crucial fusese experienţa săvîrşită de Arden şi Greenlake, care-i adusese pe Pămînteni în Utopia. Asta a fost prima ruptură în barierele, altădată de netrecut, care închideau pînă atunci universul lor în trei dimensiuni spaţiale. Asta a deschis abisurile. A fost momentul de punere în aplicare a noii opere care se studia acum în Utopia. Au fost primele rezultate practice ale unei reţele încîlcite de teorii şi deducţii. Aceasta îl făcu pe d-l Barnstaple să-şi întoarcă gîndul la descoperirile mai umile de pe Pămînt, la Franklin prinzînd fulgerul cu zmeul său şi la Galvani, cu picioarele broaştei sale care dansau, întrebîndu-se despre miracolul care a adus electricitatea în slujba oamenilor. Dar electricitatea a avut nevoie de un secol şi jumătate ca să aducă vreo schimbare sensibilă în viaţa oamenilor, pentru că lucrătorii de pe Pămînt erau atît de puţini, iar felul de a fi al lumii lor atît de potrivnic, lent şi ostil. În Utopia, a face o nouă descoperire însemna a

stîrni o conflagraţie intelectuală. Sute de mii de experimentatori, într-o colaborare liberă şi făţişă, lucrau acum asupra rezultatelor fructuoase pe care Arden şi Greenlake le dăduseră la iveală. În fiecare zi, în fiecare ceas, posibilităţi noi, pînă acum fantastice, de relaţii interspaţiale, se deschideau în faţa Utopienilor.

Dl. Barnstaple îşi frecă faţa şi ochii cu amîndouă mîinile şi apoi se culcă din nou, clipind spre valea întinsă de sub el, care se aurea tot mai mult, pe măsură ce apunea soarele. Se simţea fiinţa cea mai sigură şi mai stabilă din chiar centrul unei sfere de strălucitoare seninătate. Dar acest efect de linişte imensă nu era decît o iluzie; această pace a serii calme era ţesută din inimaginabile bilioane de atomi, care se agitau şi se ciocneau într-una.

Toată pacea şi stabilitatea pe care a cunoscut-o vreodată omul sau pe care o va cunoaşte nu este decît netezimea suprafeţei unui torent care aleargă cu o iuţeală neînchipuit de mare din cascadă în cascadă. A fost o vreme cînd oamenii puteau vorbi de veşnicia munţilor. Astăzi şi un copil de şcoală ştie că ei se dizolvă sub zăpezi, vînt şi ploaie şi se scurg către mare, zi de zi şi oră de oră. A fost o vreme cînd oamenii puteau să vorbească de ***Terra Ferma*** şi să simtă solul tare şi neclătinat sub picioare. Acum ei ştiu că Pămîn- tul se roteşte în spaţiu, învîrtindu-se în jurul unui Soare ce rătăceşte orbeşte printr-o puzderie de stele ca într-o turmă de oi. Şi această frumoasă perdea de aparenţe zărită de dl. Barnastaple, această strălucire liniştită şi uniformă a asfinţitului şi haina imensă a spaţiului înstelat, care atîrna pe albastrul ceresc, vor fi sfîşiate şi rupte şi ele, toate — şi se vor da în lături...

Mintea lui se concentră asupra lucrurilor care-l priveau mai îndeaproape.

— Dar oamenii mei unde sînt? întrebă el. Unde sînt trupurile lor? S-ar putea să mai trăiască încă?

Ea nu putu să-i răspundă.

El stătu întins, gîndindu-se... Era firesc să fie dat în grija unei femei destul de înapoiate. Oamenii de aici, cu mintea activă, nu-i găseau ei alta întrebuinţare, decît întrebuinţarea pe care o dau oamenii cu mintea activă de pe Pămînt animalelor mici din jurul casei. Ea nu dorea să se gîndească cîtuşi de puţin la aceste relaţii spaţiale; tema era prea grea pentru dînsa, care

constituia unul din eşecurile educaţiei din Utopia. Stătea lîngă el cu o blîndeţe şi o linişte divină pe faţă şi el simţi că părerea pe care şi-o făcuse despre ea era un fel de trădare. Totuşi, ar fi vrut din toată inima să capete un răspuns la întrebare.

Se gîndi că vîrful Stîncii Încoronării fusese răsucit şi aruncat într-alt spaţiu exterior. Era puţin probabil ca de data asta Pămîntenii să dea din nou peste o planetă convenabilă. După toate probabilităţile, ei fuseseră aruncaţi în vid, în spaţiul interstelar al unui univers necunoscut...

Ce se va întîmpla atunci cu dînşii? Vor îngheţa. Aerul se va risipi într-o clipă din locul în care au ajuns. Propria lor gravitaţie îi va turti, îi va izbi unii de alţii, îi va distruge! Cel puţin, nu vor avea timp să sufere. Un horcăit, ca al cuiva aruncat într-o apă rece ca gheaţa...

Cîntări aceste posibilităţi.

— Azvîrliţi! zise el cu glas tare. Ca o cursă cu şoareci aruncată peste bordul unui vas!

— Nu înţeleg, zise Lychnis, întorcîndu-se spre el.

— Şi acum, spune-mi, o rugă el, ce se va întîmplă cu mine?

4

Cîteva clipe, Lychnis nu-i dădu nici un răspuns. Rămase cu ochii blînzi îndreptaţi spre ceaţa albastră în care se topise acum marea vale a rîului. Apoi se întoarse spre el cu o întrebare:

— Vrei să rămîi în lumea asta?

— Orice Pămîntean ar vrea să rămînă în lumea asta, sînt sigur. Trupul meu a fost purificat. De ce să nu rămîn?

— Ţi se pare că e o lume bună?

— Frumuseţe, ordine, sănătate, energie şi minuni: are toate lucrurile bune după care suspină şi pentru care trudeşte lumea mea.

— Şi totuşi, lumea noastră nu e mulţumită.

— Eu aş putea să fiu mulţumit.

— Eşti încă obosit şi slăbit.

— În aerul de aici voi putea deveni puternic şi viguros. Aş putea aproape să întineresc în această lume. Ca vîrstă, după cum număraţi voi anii aici, sînt încă un om tînăr.

Cîtva timp ea rămase din nou tăcută. Scobitura uriaşă a peisajului era plină acum de o pîclă albăstruie şi dincolo de siluetele negre ale copacilor de pe coasta colinei nu se zărea decît conturul unor coline profilate pe verdele gălbui şi pe galbenul palid al cerului de seară. Dl. Barnstaple nu mai

văzuse niciodată o înserare atît de liniştită. Dar vorbele ei dezminţiră această pace.

— Aici, zise ea, nu există odihnă. În fiecare zi, bărbaţii şi femeile se trezesc şi spun: ce lucruri noi vom face azi? Ce vom mai schimba?

— Au schimbat o planetă sălbatică, plină de boli şi dezordine, într-o sferă de frumuseţe şi siguranţă. Acolo unde domnise sălbăticia naturii umane, ei au adus unirea, cunoaşterea şi puterea.

— Dar cercetările nu se opresc niciodată, curiozitatea şî dorinţa de a căpăta tot mai multă putere frămîntă întreaga noastră lume.

— O dorinţă sănătoasă. Eu sînt obosit acum, slab şi moleşit, ca şi cum abia m-aş fi născut; dar în curînd, cînd mă voi întări, s-ar putea să împărtăşesc şi eu această curiozitate şi să iau parte la marile descoperiri care pun acum în mişcare Utopia. Cine ştie?

Zîmbi către ochii ei buni.

— Vei avea mult de învăţat, zise ea.

Cu aceste cuvinte, ea păru să-şi măsoare propria neputinţă.

Dl. Barnstaple întrezări sensul diferenţelor profunde pe care trei mii de ani de progres le aduseseră în ideile fundamentale şi în felul de a gîndi al acestei rase. Îşi aduse aminte ca în Utopia el auzea numai lucrurile pe care le putea înţelege şi că tot ce nu-şi găsea un loc în cercul său terestru de idei nu putea fi auzit de mintea sa. Prăpastia neînţelegerii ar putea să fie mai largă şi mai adîncă decît credea el. Un negru de pe Coasta de Aur, complet incult, care ar fi încercat să stăpînească termoelectricitatea, ar fi avut o sarcină mai uşoară decît el.

— La urma urmei, lucrurile la care vreau să iau parte nu sînt noile descoperiri, zise el; mai mult ca sigur că ele mă depăşesc; ceea ce doresc eu este această viaţă cotidiană, de- săvîrşit de frumoasă, această viaţă a tuturor visurilor propriei mele epoci realizate. Nu vreau decît să fiu în viaţă aici. Asta are să fie destul pentru mine.

— Eşti încă slab şi obosit, zise Lychnis. Cînd te vei întrema, s-ar putea să ai alte gînduri.

— Ce alte gînduri?

— Gîndul s-ar putea să ţi se întoarcă spre lumea dumitale şi spre viaţa dumitale.

— Să mă întorc pe Pămînt!
Lychnis privi din nou cîteva clipe amurgul, înainte de a se întoarce spre el.
— Te-ai născut şi ai crescut ca Pămîntean. Ce altceva ai putea să fii?
— Ce altceva aş putea să fiu?...
Gîndul d-lui Barnstaple se opri asupra acestui fapt şi rămase printre implicaţiile sale, mai mult simţind decît gîndind, în timp ce luminile ca nişte gămălii de ac ale Utopiei înţepau întunericul albastru, se grupau în lanţuri şi se contopeau în pete nebuloase.
El rezistă adevărului din dosul cuvintelor ei. Această lume glorioasă a Utopiei, perfectă şi echilibrată, pregătită pentru aventuri teribile printre universuri neexplorate, era o lume de uriaşi blînzi şi de frumuseţe neasemuită, o lume de între-prinderi în care un biet Pămîntean cu spiritul întunecat şi cu voinţa slabă nu ar putea să fie de nici un folos. Ei îşi secă-tuiseră planeta, cum şi-ar goli cineva o pungă; îşi proiectau acum puterea printre stele... Erau buni. Erau foarte buni... Dar erau cu totul altfel.

Capitolul II

UN HOINAR ÎNTR-O LUME VIE

I

În cîteva zile, dl. Barnstaple îşi recăpătă puterea trupu- lui şi a minţii. Nu mai zăcea în patul din loggie, pătruns de compătimire de sine şi de frumuseţea unei lumi subjugate; umbla pretutindeni în libertate şi curînd începu să facă plimbări lungi prin cîmpiile utopiene, căutînd cunoştinţe şi învăţături tot mai multe despre această ţară minunată a dorinţelor omeneşti împlinite.
Căci asta era impresia pe care i-o lăsa lumea utopiană. Aproape toate tarele principale ale vieţii omeneşti fuseseră înlăturate: războiul, epidemia şi boala, foametea şi sărăcia

fuseseră izgonite din viaţa omenească. Visurile artiştilor despre nişte trupuri desăvîrşite şi frumoase şi despre o lume transfigurată în armonie şi frumuseţe se realizaseră; spiritul de ordine şi organizare domnea triumfător. Toate aspectele vieţii omeneşti fuseseră schimbate de aceste înfăptuiri.

Clima acestei Văi a Odihnei era blîndă şi însorită ca aceea din sudul Europei, dar aproape tot ce era caracteristic peisajului italian sau spaniol dispăruse. Aici nu se mai vedeau femei bătrîne, gîrbovite, ducînd poveri, nici cerşetori care să te urmărească guralivi, nici muncitori zdrenţăroşi aşezaţi pe marginea drumului. Aşezarea ogoarelor în terase mici, tristele acumulări ale cultivării manuale, măslinii noduroşi, viile ciopîrţite, peticele de pămînt cultivate cu grîne sau fructe şi irigaţia anevoioasă şi plină de litigii din acele vremuri primitive făcuseră loc unor vaste planuri de îngrijire, unei utilizări largi şi subtile a plantelor, solului şi luminii solare. Nu se mai vedeau păscînd printre stînci capre şi oi slabe, înconjurate de pui, nici vite priponite care să mănînce doar atît cît le permitea cercul de iarbă din jurul lor. Nu existau colibe la marginea drumului, nici altare cu imagini chinuite şi însîngerate, nici pungaşi care să se strecoare pe furiş, nici animale bătute care să asude şi să gîfîie între desagii supraîncărcaţi, pe povîrnişurile mai abrupte ale drumurilor pline de făgaşuri, de pietre şi de bălegar. În locul acestora, drumuri mari, netede şi invulnerabile se întindeau în pante line peste pămînt, sărind peste rîpe şi trecînd peste văi, pe viaducte larg arcuite, tăind naosuri de catedrală prin coasta colinelor, proiectînd bastioane care să domine cutare splendoare deosebită a ţinutului. Aici se aflau locuri de odihnă şi adăposturi, scări care urcau spre chioşcuri plăcute şi pavilioane unde prietenii puteau să stea de vorbă şi îndrăgostiţii să se adăpostească şi să se bucure. Aici se aflau crînguri şi alei cu copaci cum el nu mai văzuse niciodată. Căci pe Pămînt, rareori întîlneşti un copac crescut complet sănătos, aproape toţi copacii noştri fiind găunoşi ori mîncaţi de paraziţi, putrezi şi plini de ciuperci, mai noduroşi, mai schilodiţi de boli şi mai contorsionaţi chiar decît omenirea.

Peisajul acumulase îngrijirea răbdătoare a douăzeci şi cinci de secole. Într-un loc, dl. Barnstaple văzu efectuîndu-se mari lucrări; un pod era înlocuit nu pentru că era uzat, ci fiindcă cineva născocise un proiect mai îndrăzneţ, mai frumos.

Cîtva timp Pămînteanul nu observă absenţa comunicaţiilor telefonice sau telegrafice; stîlpii şi firele care marchează un

peisaj rural modern dispăruseră. Cauzele acestei diferenţe avea să le afle mai tîrziu. La început el nu observă nici lipsa căilor ferate, a gărilor şi a hanurilor de lîngă ele. Îşi dădu seama că clădirile frecvente aveau fără îndoială funcţii specifice, fiindcă oamenii intrau şi ieşeau din ele cu un aer de interes şi preocupare, şi că dintr-unele părea să vină zgomotul, freamătul activităţii; cu siguranţă că se făceau munci de tot felul; dar ideile sale asupra organizării mecanice a acestei lumi noi erau încă prea vagi şi empirice, pentru a încerca să-şi explice semnificaţia lucrurilor pe care le vedea. Se plimba cu gura căscată, ca un sălbatic într-o grădină.

Nu văzu niciodată vreun oraş. Raţiunea unor astfel de îngrămădiri de fiinţe omeneşti dispăruse în mare parte. În anumite locuri, după cum află el, erau adunări de oameni pentru studii, stimulare reciprocă, sau alte schimburi folositoare, în mari şiruri de clădiri care comunicau între ele; dar el nu vizită niciodată vreunul din aceste centre.

Şi prin lumea asta mergeau oamenii înalţi ai Utopiei, frumoşi şi minunaţi, zîmbindu-i sau făcînd cîte un gest prietenos cînd treceau pe lîngă el, fără să-i dea însă prilejul să le pună întrebări sau să stea de vorbă cu ei. Călătoreau cu iuţeală în maşinile lor pe şosea sau mergeau pe jos şi umbra cîte unui aeroplan care zbura în linişte trecea tot mereu pe lîngă el. Avea o oarecare teamă respectuoasă faţă de aceşti oameni şi se simţea o creatură ciudată, atunci cînd le întîlnea privirile. Căci, ca zeii Greciei şi Romei, umanitatea lor era pură şi perfectă şi lui i se părea că erau zei. Chiar şi marile animale îmblînzite care se plimbau în libertate prin această lume aveau un anume aer divin, care-l împiedica pe dl. Barnstaple să-şi arate prietenia.

2

Curînd, îşi găsi un tovarăş pentru hoinărelile sale, un băiat de treisprezece ani, văr cu Lychnis, numit Crystal. Era un flăcău cu părul cîrlionţat, cu ochii căprui, ca şi ea; şi, fiind într-o vacanţă şcolară, se ocupa cu studiul istoriei.

După cît putu să-şi dea seama dl. Barnstaple, partea cea mai serioasă a educaţiei lui intelectuale consta în studii matematice

legate de ştiinţele fizico-chimice; dar toate

astea erau mai presus de puterea de înţelegere a unui Pămîntean. Mare parte din munca tînărului părea să fie făcută în colaborare cu alţi băieţi şi era ceea ce am numi pe Pămînt o muncă de cercetare. Dl. Barnstaple nu putea să înţeleagă nici natura altui gen de studiu, care părea să se refere la rafinamentele exprimării. Istoria însă era pentru amîndoi un punct de întîlnire. Băiatul tocmai învăţa despre dezvoltarea sistemului social al Utopiei, despre eforturile şi experienţele din Era Confuziei. Imaginaţia lui era plină de luptele tragice pe care se clădise ordinea prezentă din Utopia, aşa că băiatul avea sute de întrebări de pus d-lui Barnstaple şi mintea lui era plină de informaţii clare, destinate a se aşeza în memorie, devenind una din temeliile raţiunii lui ulterioare de adult. Dl. Barnstaple îi era tot atît de util ca şi o carte, iar băiatul era un ghid la fel de util pentru dl. Barnstaple. Ei se plimbau împreună, vorbind de la egal la egal, acest Pămîntean deosebit de inteligent şi acest băieţandru utopian care-l depăşea cu cîteva degete în înălţime, cînd stăteau unul lîngă altul.

Băiatul cunoştea pe dinafară faptele mai importante din istoria Utopiei. El putea să explice — şi găsea interes în a explica totul — cît de artificial erau încă menţinute pacea şi frumuseţea din Utopia. Utopienii păstrau în esenţă, zicea el, foarte mult din ceea ce fuseseră strămoşii lui la începuturile noii epoci de piatră, acum cincisprezece sau douăzeci de mii de ani. Ei mai păstrau foarte mult din ceea ce fuseseră Pămîntenii în perioada corespunzătoare. De atunci nu trecuseră decît 600 sau 700 de generaţii, aşa că timpul fusese prea scurt pentru nişte schimbări fundamentale în structura rasei. Încă nu se produsese nici un amestec deplin al raselor. În Utopia, ca şi pe Pămînt, existaseră oameni cu pielea neagră sau brună şi culoarea lor era şi acum diferită. Feluritele rase s-au amestecat din punct de vedere social, dar biologic nu s-au contopit prea mult; mai curînd s-a petrecut o intensificare a calităţilor şi frumuseţilor fiecăreia din ele. S-au cunoscut adesea iubiri pătimaşe între oameni de rase diferite, însă rareori iubirile acestea au dus la procreaţie. În ultimele douăsprezece secole s-a produs o anume eliminare deliberată a tipurilor urîte, rele, mărginite, stupide şi obscure, dar dincolo de toate posibilităţile sale latente, omul obişnuit din Utopia se deosebea prea puţin de fiinţele obişnuite, sănătoase şi energice din care era

compusă o comunitate de la sfîrşitul epocii de piatră sau de la începutul epocii de bronz. Aceştia de acum erau mult mai bine hrăniţi, învăţaţi şi educaţi, iar din punct de vedere intelectual şi fizic condiţia lor era mai pură, mai plină de armonie, totuşi erau făcuţi din aceeaşi carne şi aveau aceeaşi structură ca şi strămoşii lor.

— Dar, zise dl. Barnstaple, după ce se luptă cîtva timp cu această idee, nu cumva vrei să-mi spui că jumătate din copiii născuţi astăzi pe Pămînt pot să devină nişte zei cum sînt oamenii pe care-i văd aici?

— Dacă li se dă aerul nostru, dacă li se dă atmosfera noastră…

— Dacă li se dă moştenirea voastră.

— Dacă li se dă libertatea noastră.

Dl. Barnstaple fu nevoit să-şi aducă aminte că în trecutul Utopiei, în Era Confuziei, toţi oamenii crescuseră cu voinţa mutilată sau contrazisă, stînjeniţi de zadarnice restricţii sau înşelaţi de încîntătoare iluzii. Utopia mai avea şi acum în minte ideea că natura umană este fundamental animală şi sălbatică şi că a fost nevoită să se adapteze necesităţilor sociale, dar că Utopia învăţase cele mai bune metode de adaptare, după nesfîrşitele eşecuri ale constrîngerii, cruzimii şi dezamăgirii.

— Pe Pămînt, noi îmblînzim animalele cu fierul roşu şi pe semenii noştri, oamenii, prin violenţă şi fraudă! zise dl. Barnstaple şi-i descrise tovarăşului său incredul şcolile şi cărţile, ziarele şi discuţiile publice de la începutul secolului al douăzecilea. Nici nu-ţi poţi închipui cît de loviţi şi înspăimînraţi sînt oamenii cei mai cumsecade de pe Pămînt. Dumneata înveţi, în istoria voastră, despre Era Confuziei, dar nu ştii ce înseamnă realităţile unui climat mintal rău, ale unui climat de legi şubrede, ură şi superstiţii. Cînd noaptea se lasă pe Pămînt, sînt totdeauna sute de mii de oameni care ar trebui să doarmă, dar care stau treji, temîndu-se de vreun bătăuş, temîndu-se de o concurenţă crudă, înspăimîntaţi ca nu cumva să greşească, bolnavi de vreo boală pe care n-o pot înţelege, întristaţi de vreo ceartă iraţională, înnebuniţi de vreun instinct potrivnic sau de vreo dorinţă înăbuşită şi perversă…

Crystal admise că acum era greu să se mai gîndească la Era Confuziei şi s-o vadă în lumina mizeriei ei. Mare parte din mizeria de astăzi de pe Pămînt era de neconceput pentru el. Cu

încetul, Utopia îşi dezvoltase prezenta armonie de legi, obiceiuri şi deprinderi. Omul nu mai era paralizat şi constrîns; se recunoştea faptul că, la bază, omul e un animal şi că viaţa lui de toate zilele trebuie să-şi urmeze cursul de pofte satisfăcute şi de instincte eliberate. Ţesătura vieţii cotidiene din Utopia era alcătuită din mîncări şi băuturi variate şi îmbietoare, din exerciţii şi dintr-o muncă liberă şi plăcută, din somn odihnitor şi din atracţia şi fericirea unei iubiri fără teamă şi fără oprelişti. Inhibiţia era minimă. După ce animalul era satisfăcut, începea să se exercite forţa educaţiei utopiene. Giuvaerul din capul reptilei, care scosese Utopia din confuzie şi o dusese spre viaţa omenească, era curiozitatea, imboldul la joacă, prelungit şi extins în viaţa adultă într-o poftă nesăţioasă de cunoaştere şi într-o nevoie curentă de a crea. Toţi Utopienii erau ca nişte copii care învaţă şi muncesc.

Era ciudat să-l asculţi pe băiatul ăsta vorbind atît de făţiş şi de limpede despre procesul de educaţie la care era supus şi mai ales să observi că poate vorbi atît de deschis despre dragoste.

Dl. Barnstaple îşi birui cu greu timiditatea sa de Pămîntean, ca să-l întrebe:

— Dar dumneata... nu faci dragoste?

— Am fost curios şi eu! zise băiatul şi se vedea că spune ceea ce fusese învăţat să spună. Dar nu este necesar şi nici nu se cuvine să faci dragoste prea de timpuriu, nici să laşi dorinţa să pună stăpînire pe tine. Asta îl slăbeşte pe tînăr, dacă el se lasă prea devreme cuprins de dorinţă, care de multe ori n-are să-l mai părăsească. Asta strică şi paralizează imaginaţia. Eu vreau să creez lucruri bune, aşa cum a făcut şi tatăl meu înaintea mea.

Dl. Barnstaple aruncă o privire spre profilul frumos şi tînăr de lîngă el şi fu deodată tulburat dc nişte amintiri din camera de studiu numărul patru de la şcoală şi de o anumită faptă urîtă din adolescenţa sa, de odaia îmbîcsită şi retrasă şi de fapta aceea urîtă care-l ardea şi acuma. Se simţi un Pămîntean mai animalic ca oricînd:

— Vai! oftă el. Dar lumea asta a voastră e tot atît de curată ca lumina stelelor şi tot atît de plăcută ca apa rece într-o zi de zăduf.

— Iubesc mai multe persoane, zise băiatul. Dar nu cu pasiune. Într-o zi va veni şi asta. Nu trebuie să fii însă prea

nerăbdător şi dornic să-ţi întîlneşti dragostea pătimaşă ori să pretinzi că eşti în stare s-o dăruieşti şi să te agăţi aşa de o iluzie... Nu e nici o grabă. Nimeni n-o să mă împiedice atunci cînd va veni timpul. Toate lucrurile bune vin în această lume la vremea potrivită. Timpul muncii însă nu-l aştepţi; munca, în ce priveşte propria ta fiinţă, trebuie făcută.

Crystal se gîndea foarte mult la munca pe care va putea s-o săvîrşească. Dl. Barnstaple avea impresia că munca, în înţelesul ei de trudă, dispăruse din Utopia aproape cu totul. Şi totuşi, toată Utopia muncea. Fiecare efectua o muncă potrivită aptitudinilor sale fireşti şi care solicita fantezia muncitorului. Fiecare muncea fericit şi cu rîvnă, ca acei oameni pe care pe Pămînt îi numim genii.

Deodată, dl. Barnstaple se trezi vorbindu-i lui Crystal despre fericirea adevăratului artist, despre adevărata muncă ştiinţifică, despre omul autentic de pe Pămînt, chiar şi aşa cum este el astăzi. Aceştia, ca şi Utopienii, îşi săvîrşesc munca pentru scopuri mari, cărora s-au dedicat şi care fac parte din însăşi fiinţa lor. Dintre toţi Pămîntenii, ei sînt cei mai de invidiat.

— Dacă asemenea oameni nu sînt fericiţi pe Pămînt, zise dl. Barnstaple, e fiindcă sînt atinşi de vulgaritate şi ţin încă seama de succesele, onorurile şi satisfacţiile murdare ale oamenilor vulgari şi mai simt încă asupra lor efectele nepăsării şi mărginirii care n-ar trebui să existe în atitudinea faţă de ei. Dar pentru cel care a văzut soarele strălucind în Utopia, cu siguranţă că cea mai mare onoare şi glorie de pe Pămînt nu poate însemna mai mult şi nu poate fi mai de dorit decît scuipatul curtenitor al unei căpetenii ori un şirag de mărgele barbare.

3

Crystal era încă la vîrsta cînd putea să fie mîndru de al său ***savoir faire***[1]***.*** îi arătă d-lui Barnstaple cărţile sale şi-i vorbi despre instructorii şi exerciţiile lui.

Utopia mai folosea cărţile tipărite; cărţile erau încă mijlocul cel mai simplu, cel mai clar de a aduce cunoştinţele în faţa unei minţi senine. Cărţile lui Crystal, făcute din hîrtie

[1] ***savoir faire*** — în limba franceză în textul original, aici cu sensul de bună educaţie. (n.r.)

manufacturată, erau foarte frumos legate în piele flexibilă, iar mama lui le ornamentase cu mult gust. Caracterele reprezentau o scriere fonetică curgătoare, pe care dl. Barnstaple n-o putea înţelege. Îi amintea de scrierea arabă. Pe file erau intercalate frecvent schiţe, hărţi şi diagrame. Crystal era îndrumat în lecturile sale de vacanţă de un pedagog, pentru care pregătea ca exerciţiu un fel de raport şi îşi întregea lectura prin vizite la muzee; dar în Valea Odihnei nu exista nici un muzeu educativ pe care dl. Barnstaple să-l poată vizita.

Crystal trecuse de stadiul incipient al educaţiei, care era efectuată, spuse el, pe mari terenuri destinate exclusiv vieţii copiilor. Educaţia, pînă la unsprezece sau doisprezece ani, părea să fie supravegheată, păzită şi îngrijită mult mai îndeaproape în Utopia decît pe Pămînt. Copiii erau feriţi de şocurile imaginaţiei, de temeri şi de sugestiile nocive, cu tot atîta grijă ca de boli şi de nenorocirile fizice; pe la opt sau nouă ani temeliile caracterului utopian erau bine formate; ele erau deprinderea curăţeniei, adevărul, sinceritatea şi dorinţa de a fi util, încrederea în lume, lipsa de teamă şi sentimentul că aparţin marilor scopuri ale umanităţii.

Abia de la nouă sau zece ani, copilul ieşea din grădina în care îşi începuse educaţia şi pornea să cunoască toate căile obişnuite ale lumii. Pînă la vîrsta aceea, grija copiilor era în cea mai mare parte dată pe mîinile educatoarelor şi ale profesorilor, însă după aceea părinţii deveneau un factor mai important decît fuseseră pînă atunci. Exista obiceiul ca părinţii să fie în preajma copilului lor şi să vadă de el în perioada fragedei pruncii, dar tocmai cînd părinţii de pe Pămînt au tendinţa de a se despărţi de copiii lor, trimiţîndu-i la şcoală sau lăsîndu-i să-şi înceapă meseria, părinţii din Utopia se apropie de copiii lor mai mult ca oricînd. În Utopia e curentă ideea că între părinte şi copil există în mod necesar o simpatie temperamentală; copiii aşteaptă prietenia şi tovărăşia părinţilor lor, iar părinţii caută pentru copiii lor ceea ce e potrivit vîrstei lor; şi cu toate că un părinte n-are în mod practic nici o putere asupra fiului sau fiicei sale, tatăl sau mama îşi asumă firesc sarcina de apărători, sfetnici şi prieteni plini de simpatie. Din cauza acestei lipse de putere, prietenia e cu atît mai deschisă şi mai strînsă şi cu atît mai lesne posibilă, pentru că Utopienii, la o vîrstă egală cu Pămîntenii, sînt mult mai tineri şi cu mintea

mai proaspătă. Crystal părea să simtă o mare dragoste pentru mama lui. Era foarte mîndru de tatăl său, care era un pictor şi un desenator minunat; dar mama lui era aceea care pusese stăpînire pe inima băiatului.

În timpul celei de a doua plimbări pe care o făcu în tovărăşia d-lui Barnstaple, el îi spuse că va sta de vorbă cu maică-sa şi-i arătă atunci şi echivalentul utopian al corespondenţei pămîntene. Aduse o mică legătura de sîrme şi bare subţiri şi ajungînd apoi într-un loc unde se înălţa un stîlp în mijlocul unui teren, el întinse aceste obiecte, dîndu-le forma unui hamac şi apăsă pe un mic buton din stîlp, cu o cheie pe care o purta pe un lanţ subţire de aur în jurul gîtului. Apoi ridică un receptor care era ataşat aparatului şi vorbi cu glas tare, ascultă şi numaidecît auzi o voce.

Era o voce foarte plăcută de femeie, care-i vorbi lui Crystal cîtva timp fără întrerupere, apoi băiatul îi răspunse şi după aceea se auziră alte glasuri, dintre care unora le dete răspunsuri, iar pe altele le ascultă fără să le răspundă. Pe urmă îşi strînse aparatul la loc.

Dl. Barnstaple află că acesta era echivalentul utopian al scrisorii şi telefonului. Căci în Utopia, în afară de înţelegerile prealabile, oamenii nu vorbesc între ei la telefon. Se trimite un mesaj la staţia din districtul în care se ştie că se află destinatarul şi se aşteaptă pînă cînd acest destinatar îşi ridică mesajele adunate. Şi oricare din ele poate fi repetat la dorinţă: Apoi, corespondentul răspunde expeditorilor şi le trimite orice alte mesaje ar dori el. Transmisia se face fără fir. Micii stîlpi furnizează energia electrică pentru transmisie sau pentru orice alt scop de care au nevoie Utopienii. De exemplu agricultorii recurg la aceşti stîlpi spre a-şi pune în funcţiune secerătoarea, prăşitoarea, grebla sau tăvălugul.

Departe, la mijlocul văii, Crystal îi arătă staţiunea districtului, unde se aduna şi de unde era expediată toată această corespondenţă. Staţiunea era deservită de foarte puţini oameni; aproape toate legăturile erau automate. Mesajele veneau şi plecau către orice parte a planetei.

Asta îl făcu pe dl. Barnstaple să pună o serie lungă de întrebări.

El descoperi pentru prima dată că sistemul de mesaje din Utopia se bizuia pe o cunoaştere deplină a locurilor unde se

afla fiecare om de pe planetă. Exista o evidenţă a fiecărei persoane în viaţă şi se ştia în ce district se află ea. Fiecare om era cunoscut şi înregistrat.

Pentru dl. Barnstaple, obişnuit cu grosolăniile şi proce-deele necinstite ale guvernelor pămînteşti, lucrul acesta fu o descoperire aproape înspăimîntătoare.

— Pe Pămînt aşa ceva ar deschide posibilităţi nesfîrşite de şantaj şi tiranie, zise el. Oricine ar putea fi spionat. Cunoşteam un individ la Scotland Yard. Dacă acela ar fi în serviciul vostru de comunicaţii, într-o săptămînă ar face ca viaţa din Utopia să devină insuportabilă. Nici nu-ţi poţi închipui cît rău ar fi în stare să facă...

Dl. Barnstaple fu nevoit să-i explice lui Crystal ce înseamnă şantajul. La început a fost tot aşa şi în Utopia, îl informă Crystal. Ca şi pe Pămînt, în Utopia exista acceaşi dispoziţie naturală de a folosi ştiinţa şi puterea în detrimentul celorlalţi şi aceeaşi dorinţă de a-ţi ascunde faptele. În epoca de piatră din Utopia, oamenii îşi ţineau ascunse adevăratele lor nume şi îşi luau porecle care să fie folosite cînd venea vorba de ei, fiindcă se temeau de abuzurile magiei.

— Unii sălbatici mai procedează aşa şi acum, pe Pămînt, zise dl. Barnstaple.

Cu multă greutate au ajuns Utopienii să se încreadă în medici şi în dentişti şi foarte greu medicii şi dentiştii au devenit demni de încredere. A fost nevoie să treacă zeci de secole, pînă ce principalele abuzuri şi încrederea necesară unei orînduiri sociale moderne să poată fi efectiv corectate.

Fiecare tînăr Utopian trebuie să înveţe cele Cinci Principii ale Libertăţii, fără de care civilizaţia nu este posibilă. Primul este Principiul Respectării Vieţii Private. Asta înseamnă că toate faptele intime ale individului se consideră private pentru cetăţenii sau organizaţia publică cărora el le încredinţează şi că nu pot fi folosite decît în interesul lui şi numai cu consimţămîntul său. Bineînţeles, aceste fapte pot fi utilizate în scopuri statistice, dar nu ca fapte intime ale individului. Al doilea principiu este Principiul Liberei Deplasări. Un cetăţean, odată descărcat de obligaţiile sale publice, poate să se ducă fără autorizaţie şi fără să dea socoteala în orice parte a planetei utopiene. Toate mijloacele de transport îi stau la dispoziţie în mod gratuit. Fiecare utopian poate să-şi schimbe domiciliul,

climatul şi atmosfera socială, după bunul său plac. Al treilea principiu este Principiul Cunoaşterii Nelimitate. Tot ce este cunoscut în Utopia, în afară de faptele intime ale oamenilor în viaţă, e înregistrat şi stă lesne la dispoziţia oricui într-o serie perfectă de indici, biblioteci, muzee şi servicii de documentare. Orice ar dori să cunoască un Utopian, el poate afla cu cea mai mare claritate, precizie şi uşurinţă, în măsura

în care-l ajută puterea de cunoaştere şi pricepcrea lui. Nimic nu i se ascunde şi nimic nu-i este înfăţişat greşit. Cu asta, dl. Barnstaple ajunse la cel de-al patrulea Principiu al Libertăţii, care afirma că Minciuna este Crima Supremă.

Definiţia dată Minciunii de către Crystal era largă; afirmarea unor fapte inexacte, chiar şi suprimarea unui fapt material, însemna minciună.

— Unde există minciună nu poate să fie libertate.

Această idee puse stăpînire pe dl. Barnstaple. Ea i se păru cu totul nouă şi totodată îl făcu să simtă că, inconştient, o visase dintotdeauna. El susţinu că jumătate din diferenţa dintre Utopia şi lumea noastră consta tocmai în faptul că atmosfera noastră era plină de minciuni şi prefăcătorii care o otrăveau.

— Cînd mă gîndesc la asta... zise dl. Barnstaple, şi începu să-i vorbească pe larg lui Crystal despre toată falsitatea vieţii omeneşti. Principiile fundamentale ale asociaţiilor pămînteşti erau în mare parte minciuni, false opinii asupra diferenţierii chipurile necesare şi inevitabile a omenirii în steaguri şi naţionalităţi, pretenţii de funcţii şi puteri în monarhie, impostura organizării învăţămîntului, dogmele religioase şi morale şi atîtea alte prefăcătorii. Şi erai nevoit să trăieşti în mijlocul lor, să faci parte din ele. Limitat, constrîns, istovit şi ucis de aceste demente realităţi false, Minciuna este Crima Supremă. Ce simplu! Cît de adevărat şi necesar! Această dogmă este deosebirea fundamentală dintre statul ştiinţific mondial şi toate statele precedente. Şi, pornind de aci, d-l Barnstaple se lansă într-o tiradă lungă şi vehementă împotriva disimulărilor şi falsurilor din presa de pe Pămînt.

Era o problemă pe care o îndrăgise. Ziarele din Londra încetaseră să mai fie vehicule imparţiale de răspîndire a ştirilor; ele omiteau, mutilau, mistificau. Nu erau altceva decît nişte zdrenţe de propagandă. Zdrenţe! ***Natura,*** în domeniul ei, era extrem de precisă şi integră, dar nu era decît o revistă pur ştiinţifică; nu se ocupa cu ştirile zilnice. Presa, susţinea el, era singura sare posibilă a vieţii contemporane — şi ce era de făcut dacă această sare îşi pierduse gustul?

Bietul om vorbea ca şi cînd s-ar fi aflat din nou în faţa micului dejun de la Sydenham, după citirea unui stupid ziar de dimineaţă.

— Cîndva, Utopia a fost în aceeaşi situaţie încîlcită, zise Crystal, ca să-l consoleze. Dar există un proverb. „Adevărul se întoarce în locul pe unde a trecut odată”. Nu trebuie să te necăjeşti atîta. Într-o bună zi şi presa voastră va putea să devină mai bună.

— Cum procedaţi voi în privinţa ziarelor şi a criticii? întrebă dl. Barnstaple.

Crystal îl lămuri că în Utopia se făcea o deosebire categorică între ştiri şi discuţii. Existau case (una din ele se şi vedea de acolo), care erau folosite drept săli de lectură. Te duceai acolo ca să afli ştirile zilei. Acolo se adunau veştile despre toate lucrurile care se întîmplau pe planetă: lucruri găsite, lucruri descoperite, lucruri făcute. Rapoartele erau întocmite aşa cum se cuvine; nu existau contracte de publicitate care să ceară aceeaşi cantitate de ştiri în fiecare zi. Crystal îi spuse că rapoartele fuseseră cîtva timp foarte amuzante şi pline de date despre Pămînteni, dar el nu citise ziarul de multe zile, din cauza interesului pentru istorie pe care i-l trezise sosirea Pămîntenilor. Erau mereu veşti despre noile descoperiri ştiinţifice care puneau în mişcare fantezia. Un punct frecvent de atracţie şi însufleţire pentru public era anunţarea cîte unui plan larg de cercetări. Noua operă spaţială pentru care muriseră Arden şi Greenlake dăduse naştere multor ştiri. Şi cînd oamenii mureau în Utopia, era obiceiul să se relateze povestea vieţii lor. Crystal îi făgădui d-lui Barnstaple să-l ducă într-un loc de adunare a ştirilor şi să-l distreze, citindu-i cîteva din descrierile utopiene ale vieţii pămînteşti, care fuseseră întocmite pe baza celor relatate de Pămînteni, iar dl. Barnstaple îl întrebă dacă atunci cînd vor face acest lucru va putea să audă şi despre Arden şi Greenlake, care au fost nu numai nişte mari descoperitori, dar şi doi oamenii uniţi printr-o mare dragoste, precum şi despre Serpentine şi Cedar, pentru care el nutrise o puternică admiraţie. Ştirile utopiene erau lipsite, desigur, de picanteriile obişnuite în ziarele terestre, cum sînt intriga crimelor şi necuviinţele amuzante, consecinţele distractive şi aţîţătoare ale ignoranţei şi devierilor sexuale, cazurile de defăimare şi excrocheriile demascate, marile alaiuri ale regalităţii, mişcîndu-se în mijlocul circulaţiei generale, ca şi fluctuaţiile romantice ale bursei şi ale sportului. Dar dacă ştirile din Utopia erau lipsite de vioiciune, vioiciunea discuţiei o

suplinea pe cealaltă. Fiindcă cel de-al Cincilea Principiu al Libertăţii în Utopia era Discuţia şi Critica Liberă.

Orice utopian era liber să critice şi să discute orişice din întregul univers, cu condiţia să nu spună, direct sau indirect, minciuni; putea să fie cît dorea de respectuos sau nerespectuos; putea să propună orice, oricît de subversiv; putea să recurgă la poezie sau la ficţiune, după bunul său plac; putea să se exprime în orice formă literară ar fi dorit, sau prin schiţe şi caricaturi, după cum avea chef. Trebuia să se abţină numai de la minciună; aceasta era singura regulă rigidă a controversei. Tot ce avea de spus putea să facă să fie tipărit şi distribuit sălilor de ştiri. Acolo, lucrul era fie citit, fie neluat în seamă, după cum vizitatorii erau sau nu de acord cu el. Adesea, dacă lc plăcea ce citeau, ei luau cu sine cîte un exemplar. Crystal avea printre cărţile sale cîteva romane fantastice despre explorarea spaţiului; băieţii citeau cu multă plăcere povestirile pline de fantezie; erau broşuri de treizeci sau patruzeci de pagini, tipărite pe o hîrtie frumoasă, despre care băiatul spuse că era făcută de-a dreptul din in şi din anumite soiuri de trestie. Bibliotecarii notau ce cărţi şi broşuri erau citite sau luate, iar pe acestea din urmă le înlocuiau cu exemplare noi. Teancurile care rămîneau necitite erau reduse mai tîrziu la unul sau două exemplare, iar restul se trimitea înapoi la fabricile de hîrtie. Însă mulţi dintre poeţii, filozofii şi povestitorii a căror fantezie nu găseau o largă popularitate, erau totuşi păstraţi cu grijă şi memoria lor era ţinută vie de cîţiva admiratori devotaţi.

4

— Nu sînt deloc lămurit în privinţa unui lucru, zise dl. Barnstaple. N-am văzut monede şi nimic asemănător, care să servească drept bani în această lume. După toate aparenţele, lumea voastră ar fi un gen de comunism, aşa cum şi-l imaginează o carte pe care o preţuim pe Pămînt, o carte cu titlul ***Veşti de nicăieri,*** a unui Pămîntean pe nume William Morris. Era o carte plăcută şi totodată imposibilă. În acest vis, fiecare muncea pentru plăcerea de a munci şi îşi lua partea de care avea nevoie. Dar eu n-am crezut niciodată în aşa ceva, pentru că recunosc, aşa cum se pare că recunoaşteţi şi aici în Utopia,

sălbăticia şi lăcomia naturală a omului neînfrînat. Există o plăcere în a crea spre folosul altora, dar nu există nici o plăcere naturală în serviciul nerăsplătit. Simţul justiţiei faţă de sine însuşi este mai mare la om decît cel de a servi pe alţii. Pesemne că voi echilibraţi într-un fel munca pe care o face cineva pentru Utopia cu ceea ce el distruge sau consumă. Cum faceţi asta?

Crystal reflectă.

În Utopia, ca şi pe Pămînt, explică el, banii veniseră ca o mare descoperire; ca un mijloc al libertăţii. Pînă atunci, înainte de invenţia banilor, toate raporturile dintre oameni se bazaseră pe vasalitate sau pe troc. Viaţa era o problemă de sclavie şi oferea prea puţine alternative. Dar banii au deschis posibilitatea de a da unui muncitor alegerea liberă a răsplatei sale. Utopiei i-au trebuit mai bine de trei mii de ani ca să-şi dea seama de această posibilitate. Ideea banilor era plină de capcane şi lăsa drum deschis corupţiei. Utopia şi-a croit drumul spre luciditatea economică de-a lungul unui şir de secole de credite şi datorii, de bani falsificaţi şi devalorizaţi, de cămătărie exagerată şi de tot felul de abuzuri speculative. În problema banilor, mai mult decît în orice alte treburi omeneşti, viclenia omenească s-a apucat, în chipul cel mai josnic şi perfid, să exploateze nevoile oamenilor. Utopia a purtat cîndva, după cum poartă acum Pămîntul, o sarcină de paraziţi, speculanţi, acaparatori, jucători de bursă şi afacerişti de teapa lui Shylock[1], care storceau toate avantajele posibile din slăbiciunile sistemului monetar; ea şi-a dorit secole de-a rîndul sănătatea economică. Abia cînd Utopia a ajuns la începuturile unităţii politice pe scară planetară şi cînd au existat suficiente date statistice asupra resurselor şi producţiei planetare, socictatea umană a putut în sfîrşit să dea muncitorului asigurarea unei monezi cu o semnificaţie fermă, a unei monezi care să însemne pentru el astăzi, mîine sau oricînd, siguranţa unei cantităţi precise de valori elementare. Şi, o dată cu pacea de pe tot cuprinsul planetei şi cu creşterea stabilităţii sociale, dobînda, care este unitatea de măsură a primejdiei: şi nesiguranţei, s-a micşorat pînă la dispariţie. Banca a devenit prin forţa lucrurilor un serviciu public, pentru că nu mai oferea profituri bancherului.

---

[1] ***Shylock*** — personaj principal al comediei „Neguţătorul din Veneţia” de Shakespeare, prototip al cămătarului avar. (n.r.)

— Clasele rentiere, zise Crystal, nu sînt un element permanent în nici o comunitate. Ele marchează o fază de tranziţie între o perioadă de lipsă de securitate economică şi de dobînzi ridicate şi o perioadă de securitate desăvîrşită şi de lipsă a dobînzilor. Ele sînt un fenomen de început.

Dl. Barnstaple înţelese această declaraţie după un interval de îndoială. Află, punînd cîteva întrebări, că tînăra Utopie cunoscuse într-adevăr o clasă de rentieri, şi că ştia care erau limitele ei morale şi intelectuale şi ce rol a fost în stare să joace în dezvoltarea intelectuală a lumii, întreţinînd o clasă de spirite independente.

— Viaţa e intolerantă faţă de toate clasele independente, zise Crystal, şi se vedea că repetă o axiomă. Trebuie sau să-ţi cîştigi existenţa, sau să furi... Noi am scăpat de furt.

Continuîndu-şi expunerea ca de pe carte, tînărul îi arătă cum s-a produs renunţarea treptată la bani. A fost un rezultat al organizării generale progresive a sistemului economic, prin înlocuirea întreprinderilor concurente cu întreprinderi colective şi a vînzării cu amănuntul cu vînzarea angro. A fost un timp în Utopia cînd banii treceau dintr-o mînă într-alta la fiecare mică tranzacţie sau la fiece serviciu. Plăteai bani dacă doreai un ziar, o cutie de chibrituri, un buchet de flori sau o călătorie cu un vehicul public. Fiecare om mergea prin lume cu buzunarele pline de monede mici, plătind în orice împrejurare. Apoi, cînd ştiinţa economică a devenit mai stabilă şi mai precisă, metodele clubului şi ale abonamentului s-au extins. Oamenii puteau să cumpere permise care le puneau la dispoziţie toate mijloacele de transport disponibile, pentru un an, pentru zece ani sau pentru toată viaţa. Statul a învăţat de la cluburi şi hoteluri să furnizeze chibrituri, ziare, hîrtie de scris şi mijloace de transport, pentru o taxă anuală fixă. Acelaşi sistem cuprinzător s-a răspîndit de la lucrurile mici şi incidentale la marile probleme esenţiale, la locuinţe, hrană şi chiar îmbrăcăminte. Sistemul poştal de stat, care ştia unde se afla orice cetăţean al Utopiei, a putut după aceea, în acord cu sistemul public de bănci, să garanteze creditul în orice parte a lumii. Oamenii încetară de a mai primi bani pentru munca lor; diferitele departamente ale serviciilor şi ale activităţii economice, educative şi ştiinţifice, creditau pe individ cu ceea ce cîştigase, în banca publică şi îl debitau cu cheltuielile sale obişnuite

pentru folosirea serviciilor curente ale vieţii.

— Ceva de acest gen se petrece acum pe Pămînt, zise dl. Barnstaple. Recurgem la bani în ultima instanţă, dar o

mare parte a afacerilor noastre au şi devenit o problemă de contabilitate.

Secole întregi de unitate şi energie dăduseră Utopiei un control complet asupra celor mai multe izvoare de energie naturală de pe planetă şi aceasta era moştenirea fiecărui copil născut acolo. La naştere, el era creditat cu o sumă suficientă pentru întreţinerea şi educaţia lui pînă la vîrsta de douăzeci şi patru sau douăzeci şi cinci de ani şi apoi se aştepta din partea lui să-şi aleagă o ocupaţie care să-i reîntregească contul.

— Dar dacă nu vrea? întrebă dl. Barnstaple.

— Fiecare face lucrul acesta.

— Şi dacă totuşi nu vrea?

— S-ar simţi nenorocit şi stingher. N-am auzit niciodată de un astfel de caz. Presupun că ar fi luat în discuţie. S-ar putea să-l examineze psihologii… Fiecare însă trebuie să facă ceva.

— Dar presupunînd că Utopia n-are de lucru pentru el?

Crystal nu-şi putea imagina aşa ceva.

— Este totdeauna ceva de făcut.

— Dar în Utopia, altă dată, în timpurile vechi, aţi avut şomaj?

— Asta făcea parte din Era Confuziei. Era un fel de hipertrofie a datoriilor; devenise o paralizie. Căci existînd şomaj, în acelaşi timp nu erau nici destule locuinţe, nici destulă hrană sau îmbrăcăminte. În acelaşi timp era şi şomaj şi sărăcie. De necrezut!

— Toţi oamenii cîştigă acum la fel?

— Oamenii energici şi creatori primesc adesea subvenţii mari, dacă au nevoie de ajutorul altora sau de utilizarea resurselor naturale… Şi uneori artiştii se îmbogăţesc, dacă opera lor este foarte apreciată.

— Un lanţ de aur ca acesta al dumitale a trebuit să-l cumperi?

— Din magazinul celui care l-a fabricat. Mama l-a cumpărat.

— Dcci, există magazine?

— Vei vedea cîteva. Sînt locuri unde oamenii se duc să vadă lucruri noi şi foarte frumoase.

— Şi dacă un artist se îmbogăţeşte, ce poate să facă el cu banii?

— Să-şi procure timpul şi materialul pentru a făuri vreun lucru peste măsură de frumos, pe care să-l lase lumii. Sau să-i

strîngă şi să ajute opera altor artişti. Sau să facă orice i-ar place pentru a răspîndi şi a rafina simţul frumosului în Utopia. Sau să nu facă nimic… Utopia îi poate permite, dacă el vrea.

5

— Cedar şi Lion, zise dl. Barnstaple, ne-au explicat cum se face că guvernul vostru este, ca să spunem aşa, fărîmiţat şi împrăştiat printre oamenii care au cunoştinţe speciale asupra problemelor respective. Echilibrul între interese, aşa am înţeles noi, este menţinut de cei care au studiat psihologia generală şi organizarea educativă a Utopiei. La început, ni s-a părut foarte ciudat pentru minţile noastre pămînteşti să nu fie nicăieri o pretinsă omniscienţă şi o omnipotenţă efectivă, cu alte cuvinte o instituţie suverană, o persoană sau o adunare al cărei cuvînt să fie hotărîtor. Dl. Burleigh şi dl. Catskill erau de părere că acest lucru e absolut necesar şi cam tot aşa, deşi cu mai puţină siguranţă, credeam şi eu. „Cine va decide?” era întrebarea pe care şi-o puneau ei, aşteptînd să fie duşi în faţa Preşedintelui sau a Consiliului Suprem din Utopia. Cred că ţi se pare lucrul cel mai natural să nu existe nimic de felul acesta şi că o întrebare trebuie adresată simplu şi firesc omului care cunoaşte cel mai bine domeniul la care se referă întrebarea.

— Fiecare e supus criticii libere, zise Crystal.

— Supus aceluiaşi proces care l-a făcut să fie eminent şi răspunzător. Dar şi aici oamenii nu se aşază în fruntea altora… din vanitate? Şi nu se pun oamenii în fruntea celor mai buni… din invidie?

— Există invidie şi vanitate din belşug în sufletul fiecărui Utopian, zise Crystal. Dar oamenii vorbesc foarte deschis şi critica este foarte pătrunzătoare şi liberă. Aşa încît noi învăţăm să ne controlăm mobilurile, înainte de a elogia sau de a pune întrebări.

— Tot ce spui şi aci apare în adevărata valoare, zise dl. Barnstaple. Nu poţi să arunci neprovocat cu noroi în toiul larmei şi întunericului, sau să faci ca o pretenţie falsă să fie recunoscută în toiul dezordinii.

— Acum cîţiva ani a fost un om, un artist, care a iscat o mare tulburare în jurul operei tatălui meu. Critica artistică este adesea foarte crîncenă aici, dar el a întrecut măsura. Îl

caricaturiza pe tatăl meu şi îl insulta neîncetat. Îl urmărea din loc în loc. A încercat să împiedice să i se aloce materialul trebuitor. N-a reuşit cu nici un chip. Cîţiva oameni i-au răspuns, dar cei mai mulţi nu l-au luat în seamă...

Băiatul se opri brusc.

— Ei, şi?

— S-a sinucis. N-a putut să scape de propria sa nebunie. Toată lumea ştia ce spusese şi ce făcuse...

— Dar în trecut au existat în Utopia regi, consilii şi conferinţe, zise dl. Barnstaple, revenind la punctul principal al discuţiei.

— Cărţile mele mă învaţă că statul nostru n-ar fi putut să se dezvolte altfel. A trebuit să avem şi persoane care se ocupă cu relaţiile umane, politicieni şi avocaţi, ca un stadiu necesar în dezvoltarea politică şi socială a lumii. După cum a trebuit să avem şi soldaţi şi poliţişti, care să-i apere pe oameni de violenţa reciprocă. Cu foarte multă greutate au ajuns politicienii şi avocaţii să admită nevoia unor cunoştinţe speciale în lucrurile pe care le aveau de făcut. Politicienii fixau frontiere, fără o cunoaştere justă a etnologiei sau a geografiei economice, iar avocaţii hotărau asupra voinţei şi scopurilor, fără măcar cea mai modestă cunoaştere a psiholo- giei. Ei stabileau aranjamentele cele mai absurde şi imposi- bile, în modul cel mai grav.

— Ca taurul parohial al lui Tristram Shandy[1], care s-a apucat să instaureze pacea mondială la Versailles, zise dl. Barnstaple.

Crystal păru nedumerit.

— O aluzie complicată la o problemă pur pămîntească, zise dl. Barnstaple. Această răspîndire completă a treburilor politice şi juridice printre oamenii de ştiinţă este unul din lucrurile care mi se par cele mai interesante din lumea voastră. O astfel de răspîndire începe şi pe Pămînt. Oamenii care se pricep în problemele sănătăţii, de exemplu, sînt cu totul împotriva metodelor politice şi juridice şi tot astfel şi cea mai mare parte din cei mai buni economişti ai noştri. Mulţi oameni nu intră niciodată într-un tribunal şi nici prin gînd nu le trece să facă aşa ceva, din leagăn pînă la mormînt. Ce s-a întîmplat cu politicienii şi avocaţii voştri? A fost vreo luptă?

---

[1] ***Tristram Shandy*** — eroul titular al lucrării „Viaţa şi opiniile lui Tristram Shandy”, lucrarea scriitorului englez Laurence Sterne (1713—1768). (n.r.)

— Pe măsură ce s-a răspîndit lumina şi înţelegerea, ei au devenit din ce în ce mai nefolositori. Pînă la urmă, erau întrebaţi doar ca să numească oameni de ştiinţă ca asesori şi aşa mai departe, iar după cîtva timp chiar şi aceste numiri au devenit nişte hotărîri depăşite. Activitatea lor s-a dizolvat în fondul general al criticii şi al dezbaterilor. În unele locuri mai sînt şi acuma vechi clădiri care serveau drept săli de consiliu şi tribunale. Ultimul politician care a fost ales într-o adunare legislativă a murit în Utopia cam acum o mie de ani. Era un bătrîn excentric şi vorbăreţ; a fost singurul candidat şi un singur om a votat pentru el şi insista să se întrunească de unul singur şi să-şi aibă toate discursurile şi faptele consemnate stenografic. Băieţii şi fetele care învăţau stenografia obişnuiau să se ducă şi să înregistreze cele ce spunea. În cele din urmă, a fost tratat ca un caz de alienare mintală.

— Şi ultimul judecător?

— N-am aflat despre ultimul judecător, zise Crystal. Trebuie să-l întreb pe profesorul meu. Presupun că a fost unul, dar că nimeni nu-i cerea să judece nimic. Aşa încît, probabil, a găsit altceva mai bun de făcut.

6

— Încep să înţeleg viaţa de toate zilele din această lume, zise dl. Barnstaple. E o viaţă de semizei, foarte liberă, puternic individualizată, fiecare om urmărindu-şi înclinaţia sa de individ, fiecare contribuind la marile scopuri ale rasei. Viaţa asta nu e numai de o autentică puritate, dar e şi dulce, şi frumoasă, şi plină de demnitate personală. După cîte văd, practic, e un comunism, planificat şi înfăptuit prin lungi secole de educaţie, disciplină şi pregătire colectivă. Niciodată n-aş fi crezut că socialismul ar putea să-l exalte şi să-l înnobileze pe individ, iar individualismul să-l degradeze, dar acum văd limpede că aici faptul e dovedit. În lumea asta fericită, fiindcă e într-adevăr o încununare a sănătăţii şi fericirii, nu există Mulţime. Lumea veche, lumea din care fac eu parte, a fost, şi din nefericire încă mai este în universul meu, lumea Mulţimii… Dumneata n-ai văzut niciodată o Mulţime ducîndu-se la un meci de fotbal, la curse, la lupta cu tauri, la o execuţie publică sau la alte

asemenea îndelet-

niciri ale ei. N-ai văzut niciodată o Mulţime băgată şi înghesuită într-un loc strîmt sau huiduind şi urlînd în timpul unei crize... Nu mai există curse de cai, nici întreceri spor- tive, nici demonstraţii războinice, nici încoronări... Fcricit eşti, Crystal! Căci nu vei vedea niciodată toate acestea!

— Dar eu am văzut Mulţimi, zise Crystal.

— Unde?

— Am văzut filme de cinematograf cu Mulţimi, foto- grafiate acum treizeci de secole şi mai bine. Sînt arătate în muzeele noastre de istorie. Am văzut Mulţimi scurgîndu-se peste dealuri, fotografiate din aeroplan cînd plecau de la curse, sau Mulţimi agitîndu-se într-o piaţă publică şi apoi împrăştiate de poliţie. Mii şi mii de oameni, fără număr. Da, e adevărat ce spui. Nu mai există Mulţimi în Utopia.

7

Cînd, după cîteva zile, Crystal fu nevoit să se întoarcă la studiile sale matematice, plecarea lui îl lăsă pe dl. Barnstaple foarte singur. Nu găsi nici un alt tovarăş.

Lychnis părea că e întotdeauna în preajma lui şi gata să stea cu dînsul, dar lipsa ei de interes intelectual activ, atît de remarcabil în această lume de vaste activităţi intelectuale, îl îndepărta de ea. Alţi Utopieni treceau pe lîngă el, prietenoşi, amuzaţi, plini de politeţe, dar preocupaţi de propriile lor treburi. Îi puneau curioşi întrebări, răspundeau la întrebările lui şi plecau cu aerul că ar fi fost chemaţi în altă parte.

El începu să-şi dea seama că Lychnis era unul din eşecurile Utopiei. Era un tip de romantică şovăielnică şi purta în inimă o mare durere. Avusese doi copii pe care-i iubise cu pasiune. Erau neobişnuit de cutezători şi, dintr-o mîndrie nebunească, ea îi îndemnase să înoate în largul mării unde fuseseră luaţi de un val şi se înecaseră. Tatăl lor se înecase şi el încercînd să-i salveze, iar Lychnis fusese pe punctul să le împărtăşească soarta. O salvaseră însă alţii. Dar viaţa ei sufletească se oprise brusc în acel punct, adoptase, ca să spunem aşa, o anume atitudine şi rămăsese la ea. Tragedia a pus stăpînire pe sufletul ei. A întors spatele rîsului şi bucuriei, necăutînd decît tristeţea. Descoperise din nou pasiunea pierdută a milei, mai

întîi o milă faţă de ea însăşi, apoi dorinţa de a simţi milă de alţii. N-o mai interesau oamenii viguroşi şi întregi, căci mintea ei se concentra asupra consolidării pe care o găsea în alinarea durerii şi suferinţei altora. Îşi căuta vindecarea în vindecarea altora. Nu dorea să-i vorbească d-lui Barnstaple despre strălucirea Utopiei; dorea ca el să-i vorbească despre mizeriile de pe Pămînt şi despre propriile lui mizerii. Acestea puteau fi pentru ea obiect de simpatie. Dar el nu voia să-i spună despre propriile lui mizerii, pentru că, de fapt, cu firea lui, el n-avea nici una; poate doar exasperări şi regrete.

El îşi dădu seama că femeia asta visa să poată veni pe Pămînt şi să-şi dăruiască frumuseţea şi duioşia celor bolnavi şi sărmani. Inima ei se înduioşa la spectacolul suferinţei şi slăbiciunii omeneşti. Se înduioşa de aceste lucruri cu lăcomie şi dorinţă...

Înainte de a descoperi în ea atare năzuinţă, dl. Barnstaple îi spusese multe lucruri despre bolile şi sărăcia oamenilor. Dar nu vorbea despre aceste lucruri cu milă, ci cu indignare, ca despre ceva care n-ar trebui să existe. Şi cînd observă cît se bucura ea de aceste lucruri, îi vorbi de ele cu tărie şi vesel, ca despre nişte stări de fapt care aveau să fie curînd înlăturate.

— Dar ei tot vor suferi, spunea ea.

Deoarece era mereu lîngă el, îi umplea spaţiul mai mult decît s-ar fi cuvenit în spectacolul utopian, acoperindu-l ca o umbră. Iar dl. Barnstaple se gîndea foarte des la dînsa şi la mila şi resentimentul faţă de viaţă şi vigoare, pe care le întrupa ea. Într-o lume de teamă, slăbiciune, boală, întuneric şi confuzie, mila, actul caritabil, pomana şi refugiul, devoţiunea deplină ar putea într-adevăr să pară prezenţe duioase şi milostive; dar în această lume de sănătate şi de acte de curaj, mila se dovedea a fi o dorinţă vicioasă. Crystal, tînărul Utopian, era tot atît de tare ca şi numele său. Cînd alunecă într-o zi pe nişte stînci şi-şi luxă glezna şi şi-o răni, începu să şchioapete şi izbucni în rîs. Cînd dl. Barnstaple începea să gîfîie pe vreo scară abruptă, Crystal se arăta mai degrabă politicos decît plin de simpatie. Aşa încît Lychnis nu găsise nici un aliat pentru hotărîrea ei de a-şi consacra viaţa suferinţei; nu putea să cîştige nici chiar simpatia d-lui Barnstaple. El îşi dădu seama că în ceea ce priveşte firea, el era mai Utopian decît ea. Pentru el, ca şi pentru Utopia, fusese mai curînd un prilej de bucurie decît de durere

faptul că soţul şi

copiii ei înfruntaseră moartea fără frică. Erau morţi, ucişi de o moarte cu adevărat glorioasă; apele continuau să sclipească şi soarele continua să strălucească. Dar pierderea lor revelase în ea o trăsătură profundă a rasei, ceva străvechi, ceva de care Utopia se debarasa treptat, predispoziţia spre sacrificiu care înclină şi atrage spre umbră. Era ciudat şi totuşi poate că a fost inevitabilă întîlnirea d-lui Barnstaple, şi în Utopia, cu acel spirit pe care Pămîntul îl cunoaşte atît de bine, spiritul care întoarce spatele de la Împărăţia Cerurilor către adorarea spinilor şi cuielor sau se complace să-l reprezinte pe Dumnezeu nu ca înviere şi Viaţă, ci ca pe un cadavru nenorocit şi înfrînt.

Ea îi vorbea despre fiii lui, ca şi cum l-ar fi invidiat, din cauza pierderii fiilor ei, dar tot ce spunea dînsa îi amintea lui de dezavantajele educaţiei şi perspectivele reduse ale băieţilor lui şi se gîndea cît de mult mai viguroasă, mai frumoasă şi mai fericită ar fi fost viaţa lor în Utopia. Ar fi riscat să i se înece de zece ori, pentru a-i face să nu ajungă funcţionari şi angajaţi ai altor oameni. Chiar şi potrivit normelor pămînteşti, el simţea acum că nu făcuse tot ce trebuia pentru ei; lăsase multe lucruri la voia întîmplării în viaţa lor şi în viaţa sa şi a soţiei sale, pe care acum simţea că ar fi trebuit să le fi controlat. Dacă ar fi putut să aibă din nou prilejul, simţea că s-ar fi îngrijit ca fiii săi să se intereseze mai mult de politică şi ştiinţă şi să nu fie atît de complet scufundaţi în nimicurile vieţii suburbane, în jocul de tenis, în teatrele de amatori, în flirturi zadarnice şi alte asemenea lucruri. Simţea că în fondul lor erau băieţi buni, dar îi lăsase pe seama mamei lor; şi o lăsase pe mama lor prea mult în voia ei, în loc să se lupte cu ea spre a-i insufla propriile lui idei. Ei trăiau banal, în umbra unei mari catastrofe şi fără să aibă nici o siguranţă că nu va veni alta; trăiau într-o lume de risipă măruntă şi de insuficienţă sărăcăcioasă. Şi propria lui viaţă fusese şi ea o măruntă risipă.

Viaţa lui din Sydenham începu să-l obsedeze.

— Criticăm totul, dar n-am schimbat nimic, zise el. Eram tot atît de rău ca şi Peeve. Eram oare de mai mult folos în lumea aceea decît sînt în asta? Dar pe Pămînt, toţi sîntem risipitori...

O evită pe Lychnis cîteva zile şi rătăci singur prin toată valea. Intră într-o mare sală de lectură şi răsfoi cărţi pe care nu le putea citi; fu lăsat să stea într-un atelier şi privi un artist care făcea o fată goală din aur, mai frumoasă decît orice statuetă de pe Pămînt, însă artistul o topi din nou, nemulţumit; aci dădea de oameni care clădeau case, aci de alţii care lucrau pe cîmp, aci vedea un mare tunel în coasta dealului şi ceva pe deal care strălucea şi scînteia straniu; ei nu-l lăsau să intre acolo; văzu mii de lucruri pe care nu putea să le înţeleagă. Începu să se simtă cum s-ar simţi cîteodată un cîine foarte inteligent în mijlocul oamenilor, numai că el nu avea nici stăpîn şi nici instincte care să-i găsească o consolare în degradarea canină. Utopienii mergeau pe la treburile lor în timpul zilei, treceau pe lîngă el zîmbind şi îl umpleau de o invidie de nesuportat. Ei ştiau ce aveau de făcut. Ei aparţineau acestei lumi. Treceau în ceas de seară în grupuri de cîte doi sau trei, stînd de vorbă şi uneori cîntînd. Îndrăgostiţii treceau pe lîngă el, cu feţele lor dulci şi zîmbitoare lipite strîns şi singurătatea lui deveni un chin de dorinţe deznădăjduite.

Pentru că, deşi se lupta din răsputeri să menţină acest lucru sub pragul conştiinţei, dl. Barnstaple dorea foarte mult să iubească şi să fie iubit în Utopia. Realizarea faptului că nici unul din aceşti oameni nu ar putea să conceapă vreodată vreo astfel de intimitate trupească sau spirituală cu el era o umilinţă maiprofundă chiar decît inutilitatea lui.Drăgălăşenia fetelor şi femeilor utopiene, care priveau la el cu curiozitate sau treceau pe lîngă el cu o indiferenţă senină, îi călca în picioare încrederea în sine şi îi făcea lumea utopiană cu totul de nesuportat. În mod tacit, inconştient, aceste zeiţe utopiene concentrau asupra lui cea mai totală umilinţă... Nu putea să-şi abată gîndurile de la dragoste în acest loc unde fiecare părea să aibă un iubit şi în această lume utopiană dragostea era pentru el un lucru grotesc şi de neconceput...

Atunci, într-o noapte cînd stătea treaz, întristat peste măsură de gîndul la astfel de lucruri, îi veni o idee cu ajutorul căreia ar putea să-şi recapete încrederea în sine şi să cîştige un fel de drept de cetăţenie în Utopia. Aşa încît ei să poată cel puţin să vorbească despre el şi să-şi amintească de el cu interes şi simpatie.

Capitolul III

SERVICIUL PAMÎNTEANULUI

1

Omul căruia dl. Barnstaple, după cercetările cuvenite, se duse să-i vorbească, se numea Sungold. Era probabil foarte bătrîn, pentru că avea cutele vîrstei în jurul ochilor şi pe fruntea fină. Era un bărbat rumen la faţă, cu o barbă castanie începînd să încărunţească, iar ochii săi căprui jucau vioi sub sprîncenele stufoase. Părul i se rărise foarte puţin şi era pieptănat pe spate, ca o coamă, dar culoarea lui arămie se pierduse. Sungold şodea la o masă, cu hîrtii răspîndite în faţă, făcînd însemnări manuscrise. Îi zîmbi d-lui Barnstaple, căci se aştepta să vină la el şi-i arătă un scaun cu mîna sa viguroasă şi plină de pistrui. Apoi aşteptă, zîmbind, ca dl. Barnstaple să înceapă.

— Lumea asta e o victorie a dorinţei de ordine şi frumos din minţile oamenilor, zise dl. Barnstaple. Dar nu va tolera în ea un suflet nefolositor. Toţi sînt activi şi fericiţi. Toţi, afară de mine… Eu nu-mi găsesc locul nicăieri. Nu am nimic de făcut. Şi nimeni nu are nimic de făcut cu mine.

Sungold dădu uşor din cap, în semn că înţelegea.

— E greu pentru un Pămîntean, cu lipsa lui pămîntească de educaţie, să pice într-un loc ca acesta. În orice muncă obişnuită sau în orice relaţii obişnuite se simte… străin… Dar e şi mai greu să nu-ţi găseşti nici un fel de loc. În noua operă despre care mi s-a spus că dumneata ştii mai multe ca oricine şi că eşti într-adevăr centrul şi regulatorul ei, m-am gîndit că aş putea să fiu de vreun folos, că aş putea cu adevărat să fiu tot atît de bun ca şi un Utopian… Dacă este aşa, doresc să fiu de folos. Poate că tocmai ai nevoie de cineva care să-şi rişte viaţa, să înfrunte primejdia de a se duce în vreun loc necunoscut, cineva care doreşte să servească Utopia… şi care să nu aibă nevoie de îndemînare sau cunoştinţe… şi nici să fie o persoană frumoasă sau capabilă.

Dl. Barnstaple se opri brusc.

Sungold exprima cea mai totală înţelegere faţă de tot ce era în mintea d-lui Barnstaple.

Dl. Barnstaple aşteptă întrebător, cît timp Sungold mai stătu pe gînduri.

Apoi cuvintele şi frazele gîndite de Utopian începură să se înşire în mintea d-lui Barnstaple.

Sungold se întreba dacă dl. Barnstaple înţelege atît întinderea, cît şi limitele marilor descoperiri înfăptuite acum în Utopia. Utopia, zise el, trece printr-o fază de intensă exaltare intelectuală. Noi puteri şi posibilităţi îmbată imaginaţia rasei şi e într-adevăr de neconceput ca un Pămîntean neînvăţat şi nedumerit să poată fi altfel decît întristat şi stingher în mijlocul activităţilor vaste şi stranii care încep acum. Chiar şi mulţi dintre oamenii lor, Utopieni mai înapoiaţi, sînt tulburaţi. De secole, filozofii şi cercetătorii utopieni critică, revizuiesc şi-şi reconsideră ideile anterioare, instinctive şi tradiţionale despre spaţiu şi timp, despre formă şi substanţă, iar acum, noile moduri de gîndire devin repede clare şi simple şi dau roade în nişte aplicaţii practice surprinzătoare. Limitele spaţiului, care păruseră întotdeauna de netrecut, se sparg — e drept, într-un chip ciudat şi uimitor, dar se sparg. Acum este posibil, din punct de vedere teoretic şi devine rapid cu putinţă şi din punct de vedere practic, să se treacă de pe planeta Utopia, la care se limitase pînă acum rasa, în alte puncte din universul de obîrşie, adică la planetele şi stelele îndepărtate… Acesta e adevăratul aspect al situaţiei de acum.

— Nu pot să-mi imaginez asta, zise dl. Barnstaple.

— Nu poţi să-ţi imaginezi, consimţi Sungold cu multă simpatie. Dar aşa este. Acum o sută de ani, era de neconceput chiar şi aici.

— Aţi ajuns acolo printr-un fel de scară de serviciu din altă dimensiune? zise dl. Barnstaple.

Sungold cîntări această presupunere. Era o imagine grotescă, zise el, dar din punctul de vedere al unui Pămîntean, merge. Asta îi sugera Pămînteanului, într-un fel, realitatea. Dar realitatea e mult mai minunată…

— O fază nouă şi uluitoare a început pentru viaţa de aici. Noi am dezvăluit de multă vreme secretele principale ale fericirii pe această planetă. Viaţa e frumoasă în lumea aceasta. O găseşti frumoasă?… Mii de ani va mai fi încă fortăreaţa noastră şi casa

noastră. Dar vîntul unei noi epopei bate în existenţa noastră. Toată această lume se află într-o stare de spirit ca aceea a unei tabere în repaos, în timpul iernii, cînd se apropie primăvara.

Se apleacă peste hîrtiile sale spre dl. Barnstaple, ridicînd un deget şi vorbindu-i în cuvinte rostite, pentru a se face mai lesne înţeles. D-lui Barnstaple i se părea că, în timp ce vorbea Utopianul, fiecare cuvînt al lui se traducea în engleză. În orice caz, dl. Barnstaple pricepu tot.

— Ciocnirea planetei noastre Utopia cu planeta voastră, Pămîntul, a fost un accident foarte curios, dar un accident fără importanţă în această poveste. Vreau să înţelegi acest lucru. Universul vostru şi universul nostru sînt numai două dintr-un mare număr de universuri care gravitează în timp, care se mişcă împreună în inepuizabila infinitate a lui Dumnezeu. Ele se aseamănă întru totul, dar nu sînt cîtuşi de puţin identice. Planeta voastră şi a noastră se întîmplă să fie una lîngă alta, ca să spunem aşa, dar ele nu călătoresc cu exact aceeaşi viteză şi nici într-o direcţie strict paralelă. Ele se vor despărţi din nou şi îşi vor urma fiecare destinul. Cînd Arden şi Greenlake au făcut experienţa aceea, şansele de a da peste ceva din universul vostru erau infinit de mici. Ei n-au ţinut seama de ele, ci au rotit pur şi simplu o parte din materia noastră în afară şi apoi din nou în universul nostru. Voi aţi căzut peste noi, în mod tot atît de uimitor pentru noi ca şi pentru voi. Importanţa descoperirilor noastre se referă la propriul nostru univers şi nu la al vostru. Noi nu dorim să venim în universul vostru şi nici să facem să vină mai mulţi din universul vostru în al nostru. Voi sînteţi prea asemănători cu noi, dar sînteţi într-o stare de întuneric, tulburare şi boală, sînteţi prea contagioşi, iar noi, noi nu putem să vă ajutăm încă, pentru că nu sîntem zei, ci oameni.

Dl. Barnstaple dădu din cap.

— Ce ar putea să facă Utopienii cu oamenii de pe Pămînt? Nu avem în noi nici un instinct puternic de a educa sau domina alte fiinţe adulte. Acesta a dispărut din noi, datorită numeroaselor secole de egalitate şi colaborare liberă. Iar voi aţi fi prea numeroşi ca să vă putem învăţa şi o mare parte din populaţia voastră ar trăi mai departe cu obiceiurile ei rele. Ne-ar sta în cale stupiditatea voastră, certurile, geloziile şi tradiţiile voastre, steagurile şi religiile voastre şi toate duşmăniile şi represiunile pe care le întrupaţi ne-ar stînjeni în tot ce am vrea

să facem. S-ar putea să ne pierdem răbdarea cu voi, să fim nedrepţi, aroganţi. Sînteţi prea asemănători cu noi ca să vă putem răbda eşecurile. Ar fi greu să vă amintim neîncetat cît de prost aţi fost crescuţi. În Utopia, noi am descoperit de mult că nici o rasă de fiinţe umane nu este suficient de mare, subtilă şi puternică, pentru a gîndi şi acţiona în numele altei rase. Poate că şi voi aţi început să descoperiţi acelaşi lucru pe Pămînt, pe măsură ce rasele voastre vin în contact mai strîns. Şi cu atît mai mult aceasta s-ar adeveri în eventualele relaţii dintre Utopia şi Pămînt. După cît îi cunosc eu pe oamenii voştri cu tot cu încăpăţînarea lor, e limpede că oamenii noştri vă vor dispreţui; şi dispreţul este cauza tuturor nedreptăţilor. S-ar putea să sfîrşim prin a vă extermina... Dar de ce să facem acest lucru?... Trebuie să vă lăsăm în pace. Nu putem să ne încredem în voi... Cre- de-mă, asta e singura atitudine rezonabilă din partea noastră.

Dl. Barnstaple consimţi în tăcere.

— Dumneata şi cu mine, ca doi indivizi, putem să fim prieteni şi să ne înţelegem.

— Ceea ce spui este adevărat, zise dl. Barnstaple. Este adevărat. Dar mă doare că este adevărat... Foarte mult... Cu toate acestea, cred că eu cel puţin pot să fiu de folos în Utopia?

— Poţi.

— Cum?

— Întorcîndu-te în lumea dumitale.

Dl. Barnstaple se gîndi cîteva clipe. Era tocmai propunerea de care se temea. Dar se oferise singur.

— Voi face asta.

— Să încerci să te întorci, ar fi trebuit să spun. Există riscuri. S-ar putea să mori.

— Îmi asum răspunderea.

— Vrem să verificăm toate datele pe care le avem despre relaţiile dintre universul nostru şi al vostru. Vrem să inversăm experienţa făcută de Arden şi Greenlake şi să vedem dacă putem retrimite o fiinţă vie în lumea voastră. Sîntem aproape siguri acum că putem face acest lucru. Şi această fiinţă umană trebuie să ţină destul de mult la noi şi să ţină destul de mult la propria sa lume, ca să se întoarcă şi să ne dea un semn că a ajuns acolo.

Dl. Barnstaple vorbi răguşit:

— Eu pot face asta!

— Te putem pune în maşina aceea a dumitale şi în hainele pe care le purtai. Vei putea recăpăta exact aceeaşi înfăţişare cu care ai părăsit lumea dumitale.

— Exact. Înţeleg.

— Şi pentru că lumea dumitale este josnică şi certăreaţă şi are în ea pe ici pe colo cîteva minţi ciudat de abile, nu vrem ca oamenii voştri să afle despre noi că trăim atît de aproape de voi, căci vom mai fi încă aproape de voi cel puţin cîteva sute de ani; nu vrem ca ei să afle de teamă că ar putea apoi să vină aici, conduşi de bietul geniu naiv al vreunui om de ştiinţă, să vină cu mulţimile lor lacome şi stupide, ciocănind la uşile noastre, ameninţîndu-ne vieţile şi zădărnicind acţiunile noastre, măreţe, noi văzîndu-ne astfel nevoiţi să ne apărăm şi să-i ucidem...

— Da, zise dl. Barnstaple. Înainte ca oamenii să poată veni în Utopia, vor trebui să înveţe drumul încoace. Utopia, după cîte înţeleg eu, este un cămin doar pentru cei care au învăţat drumul.

Se opri şi apoi răspunse unuia din gîndurile sale.

— După ce mă voi fi întors, zise el, va trebui să încep să uit Utopia?

Sungold zîmbi şi nu spuse nimic.

— Toată viaţa are să-mi fie dor după Utopia.

— Şi te va susţine.

— Îmi voi relua viaţa pămîntească din punctul unde am lăsat-o, dar... pe Pămînt... voi fi un Utopian. Căci simt că după ce mi-am oferit serviciul şi a fost acceptat, nu mai sînt un paria în Utopia. Aparţin...

— Ţine seama că s-ar putea să fii ucis. Ai putea să mori în această încercare.

— Cum o fi, să fie.

— Bine... frate!

Mîna sa prietenoasă o luă pe a d-lui Barnstaple şi o strînse şi ochii săi adînci îi zîmbiră.

— După ce te vei fi întors şi ne vei fi dat un semn, încă s-ar putea să mai fie trimişi înapoi şi alţi cîţiva Pămînteni.

Dl. Barnstaple tresări.

— Dar! făcu el şi glasul său trăda o uimire nespusă. Credeam că au fost azvîrliţi în spaţiul gol al vreunui univers exterior şi distruşi complet!

— Cîţiva au fost ucişi. S-au omorît, aruncîndu-se în jos de pe marginea vechei fortăreţe, în bezna dinafară, în timp ce Stînca se rotea. Omul în haină de piele. Omul pe care îl numiţi Long Barrow...

— Barralonga?

— Da. Şi cel care ridica din umeri şi spunea: „Ce vrei?” Ceilalţi au revenit, cînd s-a făcut rotaţia completă, către sfîrşitul zilei… asfixiaţi şi îngheţaţi, dar nu morţi. Au fost readuşi la viaţă şi acum nu ştim ce să facem cu ei… Nu sînt de nici un folos în lumea aceasta. Ne încurcă.

— Era şi de aşteptat, zise dl. Barnstaple.

— Omul pe care îl numiţi Burleigh pare să fie de oarecare importanţă în treburile voastre pămînteşti. I-am cercetat mintea. Puterea sa de credinţă este foarte miă. El crede în foarte puţine lucruri, în afară de viaţa unui om cultivat şi bogat, care deţine o poziţie de oarecare distincţie în consiliile unui imperiu în mare parte fictiv. Este îndoielnic că va crede în realitatea experienţelor prin care a trecut, în orice caz, ne vom asigura ca el să creadă că a fost un vis al imaginaţiei sale. Va considera că este prea fantastic să vorbească despre aşa ceva, pentru că e limpede că se şi teme de propria lui imaginaţie. Se va trezi din nou în lumea voastră, la cîteva zile după ce vei ajunge dumneata şi va ajunge fără nici o piedică. Va veni îndată după dumneata. Îl vei vedea reapărînd în treburile politice. Poate ceva mai înţelept.

— Se prea poate, zise dl. Barnstaple.

— Şi… care sînt sunetele numelui celuilalt…? Catskill, şi el se va întoarce. Lumea voastră îi va simţi lipsa.

— Pe ***el*** nimic nu-l va face mai înţelept, zise dl. Barnstaple, cu convingere.

— Şi lady Stella va veni.

— Sînt bucuros că a scăpat. Ea nu va spune nimic despre Utopia. E foarte discretă.

— Preotul e nebun. Purtarea lui a devenit insultătoare şi obscenă şi-l ţinem sub pază.

— Ce a făcut?

— Şi-a făcut cîteva şorturi de mătase neagră şi a ieşit cu ele, atacîndu-i pe tinerii noştri într-un chip nedemn.

— Puteţi să-l trimiteţi înapoi, zise dl. Barnstaple, după cîteva clipe de gîndire.

— Dar lumea voastră va permite un astfel de lucru?

— Noi zicem că asta înseamnă să fii curat, zise dl. Barnstaple. Dar, fireşte, dacă vreţi să-l ţineţi…

— Se va întoarce şi el, zise Sungold.

— Pe ceilalţi îi puteţi ţine, zise Barnstaple. De fapt, va trebui să-i ţineţi. Nimeni de pe Pămînt nu le va simţi prea mult lipsa. În lumea noastră sînt atît de mulţi oameni, încît mereu se pierd cîţiva, fără să se observe. Aşa fiind, întoarcerea chiar a celor cîţiva pe care v-aţi propus să-i trimiteţi înapoi ar putea să atragă atenţia. Oamenii din partea locului ar putea începe să observe pe toţi aceşti străini care nu vin din nici un loc anume şi care întreabă pe unde să se întoarcă acasă, pe şoseaua către Maidenhead. Supuşi întrebărilor, ar putea să scape cîte ceva... Nu se poate să trimiteţi prea mulţi. Duceţi-i pe ceilalţi pe o insulă. Sau ceva în felul acesta. Aş fi vrut să vă sfătuiesc să-l opriţi şi pe preot. Dar mulţi oameni îi vor simţi lipsa. Vor suferi din cauza Purităţii suprimate şi vor începe să se comporte în chip ciudat. Amvonul de la Sfîntul Barnabas satisface o necesitate recunoscută. Şi va fi foarte uşor să-l convingeţi că Utopia este un vis şi o iluzie. Toţi preoţii cred în mod natural acest lucru despre toţi Utopienii. El se va gîndi la ea, dacă se va mai gîndi vreodată, cum i-ar spune el, ca la un coşmar moral.

Întrevederea lor luase sfîrşit, dar dl. Barnstaple nu se hotăra să plece.

Privi în ochii lui Sungold şi găsi acolo multă bunăvoinţă.

— Mi-ai spus tot ceea ce am de făcut, zise el, şi este de mult timpul să mă despart de dumneata, căci fiecare clipă din viaţa dumitale este mai preţioasă decît o zi dintr-a mea. Totuşi, pentru că trebuie să plec atît de curînd şi cu atîta docilitate din această vastă şi splendidă lume a voastră, îndărăt în dezordinea mea natală, inima mă îndeamnă să-ţi cer să te abaţi, dacă poţi, să cobori puţin spre mine şi să-mi spui simplu şi limpede despre zilele măreţe şi realizările măreţe care încep să se ivească acum pe această planetă. Mi-ai spus că veţi putea acum să ieşiţi din această Utopie către ţinuturi îndepărtate ale universului vostru. Asta mă nedumireşte. Probabil că nu sînt pregătit să înţeleg atare idee, dar ea este foarte importantă pentru mine. În lumea mea a existat credinţa că, pînă în cele din urmă, viaţa se va sfîrşi, pentru că soarele şi planetele noastre se răcesc şi se pare că nu este nici o speranţă de scăpare din mica lume în care ne-am născut. În ea ne-am născut şi în ea va trebui să murim. Asta a răpit multora dintre noi speranţa şi energia: căci de ce am munci pentru progres, într-o lume care trebuie să îngheţe şi să moară?

Sungold rîse:

— Filozofii voştri au tras concluzii prea pripite.

Se aplecă peste masă către interlocutorul său şi-l privi cu seriozitate drept în faţă.

— De cît timp se dezvoltă ştiinţa voastră pămîntească?

— Două sute... trei sute de ani.

Sungold ridică două degete.

— Şi oameni? Cîţi oameni sînt?

— Cîteva sute care contează, în fiecare generaţie.

— Noi avem trei mii de ani de dezvoltare şi o sută de milioane de creieri au fost puşi ca strugurii în teascul ştiinţei. Iar astăzi ştim... o, cît de puţin ştim! Nu se face niciodată o observaţie, fără ca sute de alte observaţii să nu fie înlăturate pentru a o face; nu se face niciodată vreo măsurătoare, fără ca vreun adevăr poznaş să nu-şi rîdă de noi şi să fugă din faţa noastră pînă la marginea erorii. Ştiu cam pe unde au ajuns oamenii voştri de ştiinţă, în toată puterea lor de bieţi primitivi. Pentru că am studiat începuturile propriei noastre ştiinţe, în trecutul îndepărtat al Utopiei... Cum pot să exprim distanţa dintre noi? De atunci încoace, noi am examinat, am verificat, am experimentat şi am reexperimentat vreo douăzeci de noi moduri de a gîndi despre spaţiu, unde timpul nu este decît o formă specializată. Avem forme de expresie pe care nu ţi le putem transmite, aşa încît lucrurile care obişnuiau să ne pară grele şi paradoxale şi care probabil că ţi se par şi dumitale nespus de grele şi paradoxale şi-au pierdut toată dificultatea pentru minţile noastre. Mi-e greu să-ţi explic. Termenii în care gîndim sînt aceia ai unui spaţiu, în care sistemul spaţiu-timp, care vă furnizează elementele gîndirii, nu este decît un caz special. În ce priveşte sentimentele noastre, instinctele şi deprinderile zilnice, şi noi trăim într-un sistem ca acela al vostru, dar nu în ce priveşte ştiinţa noastră, nu în ce priveşte puterea noastră. Minţile noastre au depăşit cadrul vieţilor noastre şi tot astfel va fi şi cu voi. Sîntem făcuţi încă din carne şi sînge, din speranţă şi dorinţă, mergem dintr-o parte în alta şi privim în sus şi în jos, dar lucrurile care păreau îndepărtate sînt aduse aproape, lucrurile care erau inaccesibile se apleacă în jos, lucrurile care erau insurmontabile stau acum în palmele mîinilor noastre.

— Şi nu credeţi că rasa voastră şi la fel şi a noastră vor pieri vreodată?

— Să piară? Abia am început să trăim!

Bătrînul vorbea cu multă seriozitate. Fără să-şi dea seama, el îl pastişa pe Newton:

— Sîntem ca nişte copii mici care au fost aduşi pe ţărmurile unui ocean fără margini. Toată ştiinţa pe care am strîns-o pînă acum, în cele cîteva zeci de generaţii de cînd am început să adunăm cunoştinţe, este ca un mic pumn de pietricele adunate de pe ţărmul acelei mări fără margini. În faţa noastră se întinde cunoaşterea nesfîrşită şi cu cît luăm mai mult din ea, cu atît creşte mai mult. Noi creştem în putere, creştem în curaj. Ne reînnoim tinereţea. Căci, ţine seama de ce spun, lumile noastre devin mai tinere. Vechile generaţii de maimuţe şi oameni primitivi dinaintea noastră aveau minţile îmbătrînite; înţelepciunea lor îngustă şi silnică era profitul sărăcăcios, îngrămădit, rînced şi acru, a nenumărate vieţi. Ei se temeau de lucrurile noi, fiindcă puneau prea mult preţ pe vechiul cîştigat cu atîta trudă. Dar a învăţa înseamnă, la urma urmei, a deveni din nou tînăr, a fi eliberat, a începe viaţa din nou. Lumea voastră, în comparaţie cu a noastră, este o lume de suflete inhibate şi needucabile, o lume de tradiţii sforăitoare şi supuse, de ură şi injurii şi alte asemenea lucruri de neiertat. Dar într-o zi şi voi veţi deveni din nou ca nişte copii şi veţi găsi drumul spre noi, spre noi care vă vom aştepta. Două universuri se vor întîlni şi se vor îmbrăţişa, pentru a da naştere unui univers mai mare… Voi, Pămîntenii, n-aţi început încă să vă daţi seama de semnificaţia vieţii. Iar noi, Utopienii, abia am pornit… Viaţa este numai o promisiune, încă aşteaptă să se nască din astfel de infime vîrtejuri de praf, cum sîntem noi… Într-o zi, aici şi pretutindeni, Viaţa din care dumneata şi cu mine nu sîntem decît atomi şi vîrtejuri prevestitoare, viaţa se va trezi cu adevărat, unică, întreagă şi sublimă, ca un copil care se trezeşte la viaţă conştientă. Ea îşi va deschide ochii somnoroşi, se va întinde şi va zîmbi, privind în faţă misterul creaţiei, aşa cum întîmpini soarele de dimineaţă. Vom fi atunci acolo tot ceea ce contează în noi, dumneata şi cu mine… Şi nu va fi decît un început, nimic altceva decît un început…

Capitolul IV

ÎNTOARCEREA PĂMÎNTEANULUI

1

Prea curînd veni dimineaţa cînd dl. Barnstaple avea să-şi arunce ultima dată privirea asupra colinelor frumoase ale Utopiei şi să înfrunte marea experienţă căreia i se dăruise. Nu avusese poftă de somn şi dormise puţin în noaptea aceea, aşa că ieşise dis-de-dimineaţă, purtînd pentru ultima dată sandalele şi roba albă şi uşoară care deveniseră costumul său utopian. Curînd avea să se vîre iar în ciorapii, ghetele, pantalonii şi gulerul său, în echipamentul acesta cît se poate de ciudat. Simţea că-l va înăbuşi şi îşi întinse braţele goale spre cer, căscă şi îşi umplu plămînii cu aer. Jos, valea dormita încă sub o pătură de ceaţă lînoasă; îşi întoarse faţa spre vîrful colinei, ca să întîlnească soarele cît mai curînd.

Nu mai ieşise niciodată printre florile din Utopia la o oră atît de matinală; era amuzant să vadă cum unele din cupele lor mari atîrnau adormite şi cum multe din florile mai mari zăceau încleştate. Frunzele erau şi ele în cea mai mare parte înfăşurate, atîrnînd moi, ca nişte molii abia născute. Păianjenii îşi întinseseră pînza şi totul era umezit de rouă. Un tigru mare dădu deodată peste el, ieşind de pe o cărare lăturalnică, şi-l privi cîteva clipe cu ochi rotunzi şi galbeni. Probabil că încerca să-şi amintească de instinctele uitate ale rasei.

Ceva mai sus, pe drum, dl. Barnstaple trecu pe sub o arcadă stacojie şi urcă un şir de trepte de piatră, care promiteau să-l ducă mai curînd spre creastă.

Un stol de păsărele prietenoase, în culori foarte vii, zbură cîtva timp în jurul său şi una se aşeză cu neruşinare pe umărul lui, dar cînd el îşi ridică mîna s-o mîngîie, ea se feri şi plecă în zbor. Urca încă treptele, cînd răsări soarele. Era ca şi cum coasta dealului ar fi lăsat să alunece de pe ea un văl cenuşiu şi albastru şi şi-ar fi dezgolit frumuseţea aurie a trupului.

La capătul scării, dl. Barnstaple dădu de o platformă şi se

opri, rămînînd liniştit să privească răsăritul soarelui care scotocea şi însufleţea adîncurile adormite ale văii de dedesubt.

Departe, ca o săgeată pornită de la răsărit la apus, apăru o linie de strălucire orbitoare deasupra mării.

2

— Seninătate, murmură el. Frumuseţe. Toate sînt opera oamenilor... în armonie perfectă... minţi puse în armonie...

Potrivit obiceiului său de ziarist, începu să încerce fraze.

— O pace energică... confuzii risipite... O lume a spiri- tului, curată ca cristalul...

La ce foloseau cuvintele?

Rămase cîtva timp nemişcat, ascultînd, căci de pe un povîrniş o ciocîrlie se înălţase spre cer, împrăştiind note dulci. Încercă să privească spre această mică pată de cîntec şi fu orbit de strălucirea albastră a cerului.

Apoi ciocîrlia coborî şi-şi încetă cîntecul. Utopia era liniştită, afară de o izbucnire de rîs copilăresc, pe undeva în josul colinei.

Dl. Barnstaple se gîndi cît de liniştit era aerul Utopiei, în comparaţie cu atmosfera zbuciumată a Pămîntului. Aici nu se auzea urletul sau schelălăitul cîinilor plictisiţi sau iritaţi, nici zbieretele, mugetele, guiţatul şi celelalte ţipete pline de durere ale animalelor neliniştite, nici vacarmul fermelor, nici strigătele de mînie, nici lătratul, nici tusea, nici zgomotele de ciocane, ferăstraie, mori, sirene mecanice, fluierături, răcnete şi altele de acest fel, nici zăngănitul trenurilor venind din depărtare, huruitul automobilelor sau al altor mecanisme sonore; zgomotele obositoare şi urîte ale atîtor creaturi neplăcute nu se mai auzeau nici ele. În Utopia, atît urechea cît şi ochiul aveau linişte. Aerul care fusese cîndva un amestec îmbîcsit de zgomote era acum o tăcere purificată. Sunetele care se puteau auzi erau imprimate în el ca un tipar frumos pe o foaie generoasă de hîrtie fină.

Privirile i se îndreptară din nou către priveliştea de jos, în timp ce ultimele rămăşiţe lînoase de ceaţă se topeau. Rezervoare de apă, drumuri, poduri, clădiri, întărituri, colonade, crînguri, grădini, canale, cascade şi fîntîni se limpezeau

nenumărate, încadrate într-o ramură, cu frunze de cu-

loare închisă, a unui copac cu tulpină albă, care se căţăra printre stîncile de lîngă el.

„Acum trei mii de ani lumea aceasta era ca a noastră... Gîndeşte-te — într-o sută de generaţii... În trei mii de ani noi vom putea face din jungla şi pustiul, din murdăria şi mizeria care este bietul nostru Pămînt, un astfel de paradis de frumuseţe şi putere...”

„Ele sînt lumi asemănătoare, dar nu identice...”

„Dacă aş putea să le spun ce am văzut!...”

„Dacă toţi oamenii ar putea să aibă această viziune a Utopiei.”

„Nu mă vor crede dacă le-aş spune. Nu...”

„Vor zbiera ca măgarii la mine şi vor lătra ca nişte cîini... N-or să vrea să audă de altă lume decît a lor. Îi doare să se gîndească la altă lume decît a lor. Nu se poate face nimic care să nu se mai fi făcut înainte. A gîndi altfel ar însemna o umilire... Moarte, tortură, zădărnicie — orice în afară de umilire! Aşa încît vor trebui să stea printre buruienile şi excrementele lor, scărpinîndu-se şi dînd din cap unul către altul cu înţelepciune, sperînd să aibă o luptă de cîini norocoasă şi să se desfăteze cu suferinţele şi efortul pe care nu le au de împărtăşit, siguri că omenirea a puţit, pute şi va trebui întotdeauna să pută, că putoarea este într-adevăr foarte plăcută şi că nu este nimic nou sub soare...”

Gîndurile îi fură întrerupte de două fete tinere care veniră alergînd una după cealaltă în sus, pe scară. Una era brună, aproape negricioasă şi avea mîinile pline cu flori albastre; cealaltă, care o urmărea, era cu un an sau doi mai tînără şi de un blond auriu. Erau pline de surescitarea fără margini a unor tinere animale care se joacă. Prima era atît de atentă la cealaltă, încît îl descoperi pe dl. Barnstaple cu un ţipăt de surpriză, după ce ajunsese pe platforma pe care stătea el. Îl privi o clipă cercetător, îşi luă un aer de neruşinare ştrengărească, îi aruncă două flori albastre în obraz şi fugi în sus pe trepte. Tovarăşa ei, atentă s-o prindă, trecu în fugă pe lîngă el. Fluturară în sus pe scară ca doi fluturi de culoare brună şi roz; se opriră sus şi se apropiară una de alta, sfătuindu-se asupra străinului, făcură semn cu mîna şi dispărură.

Dl. Barnstaple le răspunse vesel la salut.

Locul spre care Lychnis îl îndreptase pe dl. Barnstaple se înălţa pe creasta dintre marea vale în care-şi petrecuse ultimele cîteva zile şi o vîlcea sălbatică şi abruptă, în josul căreia curgea un torent ce, după cîteva sute de mile de cotituri, avea să ajungă în rîul din cîmpie. Punctul de observaţie se afla pe creasta unei stînci şi fusese clădit pe nişte mari console, aşa că atîrna deasupra unei cotituri a torentului de jos: într-o parte era peisajul muntos şi o întindere bogată şi pitorească de vegetaţie verde în adîncuri, în cealaltă parte se întindeau grădinile vaste ale unei privelişti făcute de mîna omului. Cîteva clipe, dl. Barnstaple cercetă această vîlcea pe care o privea pentru prima oară. La vreo cinci sute de picioare sub el, plutea o pasăre în aşa fel, încît el simţi că ar fi putut lăsa să cadă o piatră pe aripile ei întinse.

Se gîndi că mulţi dintre copacii de jos ar putea să fie pomi fructiferi, dar erau prea departe pentru ca să-i vadă desluşit. Ici, colo, putea să distingă cîte o cărare care şerpuia printre copaci şi stînci, iar printre întinderile verzi se aflau mici pavilioane, în care ştia că orice călător ar putea să se odihnească şi să-şi pregătească un ceai, să găsească biscuiţi şi alte asemenea gustări şi poate chiar un culcuş şi o carte. Întreaga lume, el ştia acest lucru, era plină de asemenea chioşcuri şi adăposturi primitoare…

După cîtva timp, se întoarse în acea parte a locului său de observaţie dinspre care venise şi contemplă marea vale ce se întindea pînă spre mare. Cuvîntul ***Pisgah***[1] îi plutea în minte. Căci într-adevăr, dedesubtul său se întindea Ţara Făgăduinţei, ţara dorinţelor omeneşti. Aici, în sfîrşit stabilite şi apărate, se aflau pacea, puterea, sănătatea, activitatea fericită, viaţa lungă şi frumuseţea. Tot ceea ce căutăm noi era aici găsit şi fiecare vis era realizat.

Cît timp va mai trece — cîte secole sau mii de ani — pînă cînd un om va putea să stea pe vreun loc înalt de pe Pămînt şi să contemple omenirea triumfătoare, întreagă şi pacificată pentru totdeauna?…

Îşi încrucişă braţele, rezemîndu-şi-le de parapet şi se adînci în

---

[1] ***Pisgah*** — termen biblic; vîrful muntelui Nebo, de pe care, potrivit legendei, Moise ar fi zărit Ţara Făgăduinţei. (n.r.)

gînduri.

Nu exista nici o cunoştinţă, în această Utopie, ai cărei germeni sa nu-i aibă şi Pămîntul, nu exista nici o putere aici pe care Pămîntenii să n-o poată folosi. Aici, cu excepţia ignoranţei, întunericului, duşmăniilor şi răutăţii, se afla şi Pămîntul de astăzi...

Către o astfel de lume ca această Utopie năzuise dl. Barnstaple cu timiditate toată viaţa. Dacă experienţa care-l aştepta va reuşi, dacă apoi se va trezi din nou viu pe Pămînt, tot către Utopia se va îndrepta viaţa lui. Şi el nu va fi singur. Pe Pămînt, trebuie să mai fie mii, zeci de mii, poate sute de mii de oameni care luptă la fel în minţile şi acţiunile lor, ca să găsească un mijloc de scăpare pentru ei şi pentru copiii lor din dezordinile şi ofensele Erei Confuziei, sute de mii care doresc să pună capăt războaielor şi pustiirii, să vindece, să educe şi să refacă, să ridice drapelul Utopiei peste prefăcătoriile şi neînţelegerile care pustiesc omenirea.

„Da, dar noi dăm greş, îşi zise dl. Barnstaple, plimbîn- du-se necăjit încolo şi încoace. Zeci şi sute de mii de bărbaţi şi femei! Şi realizăm atît de puţin! Poate că fiecare tînăr şi fiecare tînără a visat măcar o dată să servească lumea şi s-o îmbunătăţească. Şi noi sîntem răspîndiţi şi risipiţi, iar lucrurile vechi şi nebuneşti, obiceiurile, iluziile, moravurile, trădările tolerate, faptele josnice triumfează asupra noastră!”

Se îndreptă din nou spre parapet şi stătu cu un picior rezemat de o bancă, cu cotul pe genunchi şi cu bărbia în palmă, privind la frumuseţea acestei lumi pe care avea s-o părăsească atît de curînd.

— Am putea şi noi să facem asta!

Şi, deodată, dl. Barnstaple îşi dădu seama că, de pe acum, aparţinea cu trup şi suflet Revoluţiei, Marii Revoluţii care s-a pornit pe Pămînt; ea merge înainte şi nu se va mai opri niciodată, pînă cînd bătrînul Pămînt va ajunge o singură cetate şi pînă cînd Utopia va fi clădită pe el. Ştia limpede că această Revoluţie este viaţa şi că orice altă trăire este o tocmeală cu viaţa şi cu moartea. Şi pe măsură ce acest lucru se cristaliza în mintea lui, el ştia că în curînd se va cristaliza şi în minţile altor nenumăraţi oameni dintre acele sute de mii de bărbaţi şi femei de pe Pămînt, ale căror minţi se îndreaptă spre Utopia.

Se ridică. Începu să se plimbe încoace şi încolo.

— Vom face toate acestea! zise el.

Gîndirea pămîntească abia începuse să se trezească la sarcinile şi posibilităţile care stăteau în faţa omenirii. Orice istorie omenească de pînă acum nu fusese mai mult decît agitaţia unui adormit, o nemulţumire acumulată, o rebeliune împotriva limitărilor impuse vieţii, protestul lipsit de înţelegere al unor imaginaţii contrariate. Toate conflictele, insurecţiile şi revoluţiile ce se petrecuseră vreodată pe Pămînt nu erau decît preludii vagi ale Revoluţiei care trebuia să vină. Cînd pornise în această vacanţă fantastică, dl. Barnstaple îşi dădea acum scama că fusese într-o stare de depresiune; treburile pămînteşti i se păreau cu totul confuze şi lipsite de orice speranţă; dar acum, din acest punct de observaţie al Utopiei realizate şi avînd sănătatea refăcută, el putea să vadă destul de limpede cum oamenii hotărîţi de pe Pămînt îşi dibuiau drumul, dintr-un eşec într-altul, către calea deschisă a Revoluţiei finale. Putea vedea cum oamenii, în timpul propriei sale vieţi, se degajaseră din nişte mreje ca acelea ale minciunii monarhiei, ale minciunilor religiei dogmatice şi moralei dogmatice, către respectul de sine şi curăţia minţii şi trupului. Ei luptau acum şi pentru o solidaritate internaţională, ca şi pentru eliberarea vieţii lor economice comune din reţeaua de pretenţii, venalităţi şi imposturi. Există confuzie în toate luptele; sunt retractări şi înfrîngeri; dar efectul general văzut de pe înălţimea calmă a Utopiei era acela al unei înaintări neîncetate...

Erau greşeli, erau dări înapoi, pentru că forţele Revoluţiei lucrau încă în semiîntuneric. Marele efort şi nereuşita mişcării socialiste de a crea o nouă rînduială în lume fuseseră contemporane cu viaţa d-lui Barnstaple; socialismul fusese evanghelia adolescenţei sale; el luase parte la speranţele lui, la îndoielile lui, la crîncenele lui conflicte interne...

Era aproape timpul (şi în ceea ce-i mai rămăsese lui din viaţă, va putea şi el să ajute a-l apropia şi mai mult) cînd forţele acestei ultime şi reale revoluţii nu vor mai acţiona în semiîntuneric, ci la lumina zorilor şi mii de feluri de bărbaţi şi femei, care erau acum despărţiţi, neorganizaţi şi în conflict unii cu alţii, vor fi atraşi laolaltă de dezvoltarea unei viziuni comune asupra lumii pe care o doreau... Atingerea acestei viziuni de tot mai multe minţi era acum un lucru care nu mai putea fi împiedicat. Pămîntul va păşi pe drumul pe care a păşit Utopia.

Şi el va făuri legea, datoria şi educaţia cu un mai mare bun simţ decît a cunoscut omul vreodată. Oamenii vor începe să rîdă de lucrurile de care se temuseră şi vor înlătura imposturile care-i terorizaseră şi absurdităţile care le chinuiseră şi le paralizaseră viaţa. Şi, în timp ce această mare revoluţie se va fi înfăptuit şi Pămîntul va fi fost adus la lumină, povara mizeriilor omeneşti avea să dispară şi curajul avea să izgonească suferinţa din inimile oamenilor. Pămîntul, care nu era acum decît o pustietate, uneori îngrozitoare şi în cel mai bun caz pitorească, o pustietate presărată cu petice de culturi pentru hrană şi cu colibe, mahalale şi grămezi de zgură, acest Pămînt se va îmbogăţi şi el cu frumuseţe, ca şi această ţară vastă. De asemeni, fiii Pămîntului, purificaţi de boli, luminaţi la minte, puternici şi frumoşi, vor merge mîndri pe planeta lor cucerită şi-şi vor ridica îndrăzneala spre stele.

„Numai să vrea, îşi zise dl. Barnstaple. Numai să vrea...”

4

Din depărtare se auzi bătaia dulce a unui clopot care anunţa ora.

Timpul pentru serviciul căruia i se dedicase se apropia. Trebuia să coboare şi să fie dus la locul unde se va face experienţa.

Aruncă o ultimă privire spre vîlcea, apoi se întoarse către priveliştea întinsă a marii văi, cu lacurile, rezervoarele şi terasele ei, cu crîngurile şi pavilioanele ei, cu clădirile ei semeţe şi cu viaductele ei înalte, cu pantele ei largi pline de culturi însorite, cu frumuseţea ei universală.

— Bun rămas, Utopia! zise el şi fu uimit să descopere cît de stăpînit era de emoţie. Scump Vis de Speranţă şi Frumuseţe, bun rămas!

Stătu nemişcat, într-o stare de uitare de sine plină de tristeţe şi mult prea profundă pentru lacrimi.

I se părea că spiritul Utopiei se pleca asupra sa ca o zeiţă — prietenoasă, adorabilă şi inaccesibilă.

Însăşi mintea i se opri.

— Niciodată, şopti el în cele din urmă. Niciodată pentru mine... Decît să servesc... Nu...

Apoi începu să coboare treptele care şerpuiau în jos de la punctul de observaţie. Cîtva timp, nu observă aproape nimic din lucrurile din jurul său. Apoi mireasma trandafirilor îi atrase luarea aminte şi el se trezi coborînd panta unei pergole

acoperită cu trandafiri mari şi albi şi plină de păsărele verzi. Se opri brusc şi stătu, privind prin frunze, îmbătat de lumină, către cer. Întinse mîinile şi trase în jos una din florile mari, pînă cînd aceasta îi atinse obrazul.

5

Dl. Barnstaple fu dus cu aeroplanul înapoi în punctul de pe drumul sticlos, unde intrase în Utopia. Lychnis veni cu el şi de asemeni Crystal, care era curios să vadă ce se va în- tîmpla.

Un grup de douăzeci sau treizeci de oameni, printre care şi Sungold, îl aşteptau. Laboratorul distrus, unde lucraseră Arden şi Greenlake, fusese înlocuit cu nişte clădiri noi şi mai erau şi alte case pe partea cealaltă a drumului; dar dl. Barnstaple putu recunoaşte foarte bine locul unde dl. Catskill dăduse peste leopard, precum şi locul în care dl. Burleigh îl acostase pe el. Acum înfloriseră şi alte cîteva feluri de flori, dar cele albastre care-l încîntaseră la sosire mai predominau. Vechiul său automobil, arătînd acum ca cea mai stîngace piesă de fierărie care se putea închipui, era pe drum. Se duse şi-l examină. Părea să fie în perfectă stare; fusese uns cu grijă, iar rezervorul de benzina era plin.

Într-un mic pavilion se aflau valiza şi toate hainele sale pămînteşti. Erau foarte curate şi fuseseră împăturite şi călcate, aşa că le îmbrăcă numaidecît. Cămaşa i se păru strîmtă în jurul pieptului, iar gulerul era cu adevărat strîmt şi haina îl tăia puţin la subţiori. Probabil că aceste haine se micşoraseră cînd fuseseră desinfectate. Îşi făcu valiza şi Crystal i-o aşeză în automobil.

Sungold îi lămuri cu multă simplitate tot ce avea de făcut. De-a curmezişul drumului, în apropierea laboratorului reastaurat, se întindea o linie subţire cît un fir de păianjen.

— Condu-ţi maşina pînă acolo şi treci peste ea, zise Sungold. Asta e tot ce ai de făcut. Mai ia şi floarea asta roşie şi pune-o jos, exact în locul în care urma roţilor îţi va arăta că ai intrat în lumea dumitale.

Dl. Barnstaple fu lăsat singur lîngă automobil. Utopienii se dădură înapoi cu vreo douăzeci sau treizeci de metri şi se opriră în cerc în jurul lui. Cîteva clipe, toţi rămaseră ne-

mişcaţi.

6

Dl. Barnstaple intră în maşină, porni motorul, îl lăsă să duduie cîteva clipe, apoi îl ambreie. Maşina galbenă începu să se mişte către linia subţire. El făcu un gest cu mîna, iar Lychnis îi răspunse, Sungold şi ceilalţi Utopieni îi făcură şi ei semne prietenoase. Numai Crystal privea prea atent ca să mai poată face vreun gest.

— Adio, Crystal! strigă dl. Barnstaple şi băiatul îi răs- puse, tresărind.

Dl. Barnstaple acceleră, strînse din dinţi şi, în ciuda voinţei sale de a-şi ţine ochii deschişi, îi închise în clipa cînd atinse linia subţire. Din nou se produse senzaţia aceea de tensiune insuportabilă şi sunetul acela asemănător cu plesnirea unei coarde. Simţea un impuls irezistibil de a se opri — de a se întoarce. Ridică piciorul de pe accelerator şi maşina păru să cadă cîteva picioare şi se opri atît de greoi şi brusc, încît el se simţi aruncat în faţă, pe volan. Presiunea crescu. Îşi deschise ochii şi privi în jurul său.

Automobilul se afla pe un cîmp de pe care fînul fusese strîns de curînd. Era înclinat într-o parte, din cauza unei ridicături de pămînt. Un gard viu în care se afla o poartă neagră deschisă despărţea această fîneaţă dc şoseaua principală. În apropiere se afla o placardă cu reclama unui hotel din Maidenhead. De cealaltă parte a şoselei erau cîmpii întinse, dincolo de care se zărea un şir de coline scunde şi împădurite. La stînga, departe, era un mic han. Dl. Barnstaple întoarse capul şi văzu Castelul Windsor la mare depărtare, ridicîn- du-se deasupra unor păşuni presărate cu plopi. Nu era, după cum îi făgăduiseră Utopienii, locul exact al plecării sale de pe Pămînt, dar se afla cu siguranţă la o distanţă de mai puţin de o sută de metri de el.

Rămase liniştit cîteva clipe, repetînd în minte ce avea de făcut. Apoi îşi porni din nou automobilul şi-l trase lîngă partea cea neagră.

Se dădu jos, ţinînd în mînă floarea roşie. Trebuia să se întoarcă la punctul exact în care reintrase în acest univers şi să aşeze această floare acolo jos. Va fi foarte uşor să determine acel punct, după urma pe care o lăsase maşina în mirişte. Dar simţea o dorinţă extraordinară de a nu se supune acestor

instrucţiuni. Dorea să păstreze această floare. Era ultimul lucru, singurul lucru, pe care-l mai avea acum din lumea aceea de aur. Numai pe ea şi aroma ei dulce pe mîini. I se păru ciudat că nu adusese mai multe lucruri cu el. De ce nu adusese mai multe flori? De ce nu-i dăduseră nimic, nici un lucru mărunt, din toată bogăţia lor de frumuseţe? Dorea din toată inima să păstreze această floare. Se simţea îndemnat să pună în loc o rămurică de caprifoi din gardul viu de lîngă el. Dar apoi îşi aminti că acesta ar fi un obiect infectat pentru ei. Trebuia să facă după cum i s-a spus. Merse de-a lungul urmelor automobilului său, pînă în locul de unde începeau ele, se opri, ezitînd o clipă, rupse o singura petală din acea floare de culoare vie şi apoi aşeză jos, cu grijă, restul florii, chiar în centrul urmei maşinii. Petala o puse în buzunar. Apoi, cu inima grea, se întoarse încet spre maşina lui şi rămase lîngă ea, privind steaua aceea de un roşu aproape luminos.

Durerea şi emoţia sa erau foarte mari. Se căia amarnic acum că părăsise Utopia.

Se vedea limpede că marea secetă continua, deoarece cîmpul şi tufişurile erau mai uscate şi mai înnegrite decît vă- zuse vreodată vreun cîmp din Anglia. De-a lungul drumului plutea un nor uşor de praf, pe care trecerea automobilelor îl reînnoia neîncetat. Această veche lume i se păru plină de imagini, sunete şi mirosuri dezagreabile, pe care aproape le uitase. Erau claxoanele automobilelor din depărtare, huruitul unui tren, o vacă însetată care-şi jelea necazul; era iritaţia pe care i-o produceau în nări praful şi mirosul de gudron încins; era sîrma ghimpată din gardul de lîngă el şi de deasupra porţii negre şi balega de cal şi resturile de hîrtii murdare la picioarele sale. Lumea frumoasă din care venise se micşorase acum pînă la un petec roşu strălucitor.

Dar se petrecu ceva într-o singură clipită, ca şi cum o mînă ar fi apărut fulgerător, apucînd floarea. În clipa următoare, dispăruse. Un mic vîrtej de praf se răsuci şi pluti risipindu-se.

Era sfîrşitul.

La gîndul circulaţiei de pe şoseaua principală, dl. Barn- staple se aplecă în jos ca să-şi ascundă faţa de trecători. Cîteva minute nu fu în stare să-şi recapete stăpînirea de sine. Rămase cu braţul acoperindu-i faţa şi rezemîndu-se de ca- pota uzată a maşinii sale…

În cele din urmă, accesul de tristeţe se sfîrşi, iar el putu să urce din nou, să pornească motorul şi să intre pe şoseaua principală.

Porni la întîmplare spre răsărit. Lăsă poarta cea neagră deschisă în urma sa. Merse foarte încet, căci pînă acum nu-şi formase o idee asupra direcţiei în care mergea. Începu să-şi dea seama că probabil în această bătrînă lume a noastră era căutat ca o persoană care dispăruse în chip misterios. S-ar putea ca cineva să-l descopere şi ar deveni centrul a mii de întrebări imposibile. Ar fi un lucru foarte plicticos şi neplăcut. Nu se gîndise la asta în Utopia. Acolo i se păruse foarte posibil să se întoarcă pe Pămînt neobservat. Acum, pe Pămînt, această încredere i se părea nebunească. Văzu în faţa lui firma unei ceainării modeste. Se gîndi că ar putea să coboare acolo, să citească un ziar, să pună cîteva întrebări discrete, şi să afle ce se mai întîmplase în lume şi dacă în- tr-adevăr i se observase lipsa.

Găsi o masă la o fereastră; era gata pregătită pentru ceai. În centrul încăperii, pe o masă mai mare, se afla o aspidistră într-o glastră mare şi verde şi o colecţie de ziare, mai ales ziare ilustrate vechi. Dar se afla şi un exemplar din ***Daily Express*** din dimineaţa aceea.

Îl luă nerăbdător, temîndu-se că-l va găsi doldora de ştirile dispariţiei misterioase a d-lui Burleigh, a lordului Barralonga, a d-lui Rupert Catskill, a d-lui Hunker, a părintelui Amerton şi a lady-ei Stella, ca să nu mai menţionăm şi pe cei mai mărunţi... Treptat, pe măsură ce-l citea, temerile sale se risipiră. Nu exista nici un cuvînt despre vreunul din ei!

— Dar, protesta el în sinea sa, agăţîndu-se de această idee, cu siguranţă că prietenii lor le-au observat lipsa!

Citi ziarul de la un capăt la altul. Despre unul singur găsi o menţiune şi acesta era ultimul nume pe care s-ar fi aşteptat să-l găsească: dl. Freddy Mush. Premiul Prinţesa de Modena-Frascati (născută Higgisbottom) pentru literatură engleză nu a fost acordat nimănui de către dl. Graceful Gloss, din cauza „neaşteptatei plecări în străinătate a d-lui Freddy Mush”.

Întrebarea de ce nu se făcuse nici o vîlvă în jurul celorlalţi deschise un cîmp vast de speculaţie lumească pentru dl. Barnstaple, în care el rătăci cîtva timp. Gîndul i se întoarse la floarea aceea roşie aprinsă, care fusese aşezată printre firele

tăiate de iarbă din cîmpul cosit şi la mîna care păruse că o ridică. O dată cu ea, poarta care se deschisese atît de minunat între lumea aceea stranie şi frumoasă şi propria noastră lume se închisese din nou.

Uimirea puse stăpînire pe gîndurile d-lui Barnstaple. Lumea aceea dragă, plină de cinste şi sănătate, era dincolo de cele mai îndepărtate hotare ale spaţiului nostru, cu totul inaccesibilă pentru el de acum înainte; şi totuşi, după cum se spusese, ea era doar unul din nenumăratele universuri care se mişcă laolaltă în timp, care se află unul lîngă altul nenumărate, ca foile unei cărţi. Şi toate la un loc nu înseamnă nimic în mulţimea nesfîrşită de sisteme şi dimensiuni care le înconjoară. „Dacă aş putea doar să-mi rotesc braţul dincolo de limitele ei”, îi spusese unul dintre Utopieni, „aş putea să-l împing într-o mie de universuri”...

O chelneriţă care-i servi ceaşca de ceai îl readuse la lucrurile lumeşti.

Masa care i se dădu părea lipsită de gust şi de curăţenie. Bău infuzia ciudată de ceai, pentru că-i era sete, dar nu mîncă aproape nimic.

Apoi îşi vîrî din întîmplare mîna în buzunar şi atinse ceva moale. Scoase petala pe care o rupsese din floarea roşie. Îşi pierduse roşul strălucitor şi în timp ce o ţinea în aerul îmbîcsit al încăperii, ea păru că se răsuceşte, vestejindu-se şi înnegrindu-se; parfumul ei delicat făcu loc unui miros searbăd.

— Evident, zise el. Ar fi trebuit să mă aştept la una ca asta.

Lăsă să cadă în farfurie această bucată de putregai, apoi apucă din nou şi o îngropă în pămîntul din glastra cu aspidistră.

Luă apoi iarăşi ziarul ***Daily Express*** şi-l răsfoi, încercînd să-şi recapete interesul pentru această lume.

7

Dl. Barnstaple medită îndelung deasupra ziarului ***Daily Express,*** în ceainăria din Colnebrook. Gîndurile i se duseră atît de departe, încît ziarul căzu pe jos, neobservat. Se ridică suspinînd şi ceru să plătească. După ce plăti, îşi dădu seama că buzunarul îi era încă plin cu bancnote. „Aceasta va fi cea mai

ieftină vacanţă pe care am avut-o vreodată”, se gîndi el. „N-am cheltuit nici un ban.” Întrebă unde se afla poşta, pentru că avea de trimis o telegramă.

Două ore mai tîrziu se opri în faţa porţii căsuţei sale din Sydenham. O deschise — obişnuita bucăţică de lemn cu care făcea acest lucru era la locul ei — şi conduse maşina cu dex-

teritatea obişnuită; trecu pe lîngă rondul de flori pînă la uşa şopronului. D-na Barnstaple apăru la intrare.

— Alfred! În sfîrşit, te-ai întors!

— Da, m-arn întors. Ai primit telegrama mea?

— Acum zece minute. Unde ai fost în tot acest timp? E mai mult de o lună.

— Oh! Am rătăcit numai şi am visat. Am petrecut minunat.

— Ar fi trebuit să scrii. Ar fi trebuit negreşit să scrii... Ar fi trebuit, Alfred...

— Nu mi-am făcut griji. Doctorul a spus că nu trebuia să-mi fac griji. Ţi-am spus. Ai un ceai pregătit? Unde sînt băieţii?

— Băieţii au ieşit. Să-ţi fac un ceai proaspăt. Se întoarse cu ceaiul şi se aşeză în fotoliul de trestie, în faţa lui, la măsuţă. Sînt bucuroasă că te-ai întors, deşi ar fi trebuit să te dojenesc... Arăţi minunat de bine, zise ea. Nu ţi-am văzut niciodată tenul atît de luminos şi bronzat.

— Am stat tot timpul la aer.

— Ai ajuns pînă la Lacuri?

— Nu chiar. Dar peste tot a fost aer bun. Aer sănătos.

— Nu te-ai rătăcit niciodată?

— Niciodată.

— M-am gîndit că poate te-ai rătăcit... că ţi-ai pierdut memoria. Se întîmplă astfel de lucruri. Nu ţi-ai pierdut-o?

— Memoria mea este strălucitoare ca un giuvaer.

— Dar unde ai fost ?

— Am hoinărit şi am visat. M-am pierdut în visări. De multe ori nici nu întrebam de numele localităţii în care stă-team. Am stat cînd într-un loc, cînd într-altul. N-am întrebat niciodată cum se numeau. Mi-am lăsat mintea pasivă. Complet pasivă. M-am odihnit teribil... după toate cîte le ştii. Aproape că nu m-am gîndit niciodată la politică, la bani sau la probleme sociale, cel puţin la soiul acela de lucruri pe care noi le numim probleme sociale şi la nici una din aceste plictiseli, încă de cînd am plecat... ***Liberalul*** e de săptămîna asta?

Îl luă, îl răsfoi şi în cele din urmă îl azvîrli pe canapea.

— Bătrînul Peeve, sărmanul, zise el. Desigur, trebuie să părăsesc acest ziar. E ca o hîrtie de tapet pe un perete umed. Doar se pătează, foşneşte şi nu reuşeşte să se lipească... Îmi provoacă un reumatism mintal.

D-na Barnstaple se uită la el cu îndoială.

— Dar eu am crezut întotdeauna că ***Liberalul*** era o slujbă sigură.

— Acum n-am nevoie de o slujbă sigură. Pot să fac ceva mai bun. Mă aşteaptă altă treabă... Nu te îngrijora. Pot să mă apuc de treabă cu destulă siguranţă, după această odihnă... Ce fac băieţii?

— Sînt puţin neliniştită în privinţa lui Frankie.

Dl. Barnstaple luase în mînă ***The Times.*** Un anunţ ciudat din coloana micii publicităţi îi atrase atenţia. Suna astfel: „Cecil, absenţa ta provoacă nelinişte. Dorim să ştim ce vrei să spunem oamenilor. Scrie adresa completă din Scoţia. D. foarte îngrijorat. Toate instrucţiunile vor fi urmate”.

— Ce spuneai, draga mea? zise el, lăsînd ziarul deoparte.

— Spuneam că afacerile nu par să-l preocupe: nu-i plac. Aş vrea să stau de vorbă cu el. Se frămîntă pentru că nu ***ştie*** destul. Zice că vrea să fie student la Politehnică şi să continue să înveţe.

— Ei bine, poate s-o facă. Sensibil băiat! N-aş fi crezut să aibă asemenea dorinţă. Am de gînd să stau de vorbă cu el. Tocmai despre asta şi vroiam să-i vorbesc. Negreşit că va trebui să facă studii ştiinţifice.

— Dar băiatul trebuie să-şi cîştige existenţa.

— Are să vină şi asta. Dacă vrea să studieze ştiinţa, tre- . buie s-o facă.

Dl. Barnstaple vorbea pe un ton care era cu totul nou pentru d-na Barnstaple, un ton de hotărîre imediată, liniştită şi sigură. Ceea ce o surprindea mai mult era că soţul ei folosea asemenea ton, fără să pară că-şi dă seama de asta.

El muşcă din felia de pîine cu unt şi ea observă pe faţa lui un uşor dezgust. Privi cu îndoială rămăşiţa, de pîine din mînă.

— Fireşte, zise el. Unt de Londra. Vechi de trei zile. Lăsat să stea. E ciudat cît de repede se schimbă gustul omului.

Luă din nou ziarul ***Times*** şi-şi aruncă ochii pe coloanele sale.

— Lumea asta e într-adevăr teribil de copilăroasă, zise Teribil. O şi uitasem. Imaginare comploturi bolşevice. Prinţul. Polonia. Minciuni evidente în privinţa chinezilor. Vădite minciuni despre Egipt. Wickham Steed luat în derîdere. Articol bigot despre Duminica Rusaliilor. Crima din Hitchin... Hm!... Cam neplăcută treabă... Un Rembrandt în Pomfort...

Asigurări... Scrisoarea unui Pair indignat despre taxele de succesiune... Sporturi plicticoase. Canotaj, tenis, crochet şcolar. Declinul lui Harrow! Ca şi cum lucrurile astea ar fi de cea mai mică importanţă!... Cît de stupide sînt toate acestea! Se simţi ca şi cum se întorsese la certurile dintre servitori şi la flecărelile copiilor.

Observă că d-na Barnstaple îl privea cu atenţie.

— N-am văzut nici măcar un singur ziar din ziua cînd am plecat, pînă în dimineaţa aceasta, îi explică el.

Lăsă jos ziarul şi se ridică în picioare. De cîteva minute, d-na Barnstaple se întreba dacă nu era victima unei halucinaţii absurde. Acum ea îşi dădu seama că era în prezenţa celui mai uluitor fapt pe care-l observase vreodată.

— Da, zise ea. Aşa este. Nu te mişca! Stai aşa. Ştiu că pare ridicol, dragul meu, dar te-ai făcut mai înalt. Nu este numai fiindcă nu mai stai încovoiat. Ai crescut, oh!... cu cîţiva centimetri.

Dl. Barnstaple o privi ţintă şi apoi îşi întinse braţul. Era sigur că braţul său avea o lungime neobişnuită. Încercă să socotească dacă şi pantalonii îi rămăseseră scurţi.

D-na Barnstaple se apropie de el, aproape cu respect. Se opri lîngă el şi îşi lipi umărul de braţul său.

— Umărul tău era de obicei exact la aceeaşi înălţime cu al meu, zise ea. Uită-te unde-i acum!

Îl privi în ochi, ca şi cum ar fi fost într-adevăr foarte bucuroasă că îl are din nou lîngă ea.

Dar dl. Barnstaple rămase dus pe gînduri.

— Probabil că din cauza deosebitei prospeţimi a aerului. Am fost într-un aer minunat... Minunat!... Dar la vîrsta mea! Să fi crescut! Deşi mă ***simt*** chiar ca şi cînd aş fi crescut, pe dinăuntru şi pe dinafară, la minte şi la trup...

Apoi d-na Barnstaple se apucă să strîngă masa.

— Se pare că ai evitat marile oraşe.

— Întocmai.

— Şi ai mers pe şosele şi drumuri de ţară.

— Cam aşa... Erau nişte ţinuturi cu totul noi pentru mine... Frumoase... Minunate...

Soţia sa continua să-l privească.

— Trebuie să mă iei şi pe mine într-o zi, zise ea. Văd că ţi-a făcut nespus de bine.

DL. BLETTSWORTHY PE INSULA RAMPOLE

Este vorba despre un domn cultivat şi rafinat, care, suferind un naufragiu, n-a zărit, timp de mai mulţi ani, alte fiinţe omeneşti decît canibali şi sălbatici;

se povesteşte cum a văzut el Megaterii vii şi a făcut cîteva observaţii asupra obiceiurilor lor;

cum a devenit un nebun sfînt;

cum a scăpat în cele din urmă, într-un chip straniu, de groaza şi barbariile de pe insula Rampole, tocmai la timp ca să poată lupta în Războiul Mondial şi cum a fost aproape gata să se întoarcă apoi, pentru totdeauna, pe insula sus-numită;

cu multe amănunte amuzante şi instructive privitoare la obiceiuri, datini, credinţe, conflicte, crime şi o furtună pe mare;

încheindu-se cu cîteva reflecţii asupra vieţii în general şi asupra vremurilor de astăzi în particular.

Dedicată
memoriei nemuritoare a lui
CANDIDE[1]

Capitolul întîi

care arată cum dl. Blettsworthy a fost trimis într-o călătorie pe mare din pricina sănătăţii şi dă cîteva amănunte asupra stării lui mintale din acel timp

1. FAMILIA BLETTSWORTHY

Blettsworthy-ii, familia mea, au fost întotdeauna un neam foarte scrupulos şi nobil, Blettsworthy-ii din Wiltshire poate chiar mai mult decît ramura din Sussex. Sper să mi se permită să spun cîteva cuvinte despre ei, înainte de a ajunge la propria mea poveste. Sînt mîndru de strămoşii mei şi de tradiţiile de comportare civilizată şi viaţă de societate pe care mi le-au transmis; gîndul la ei, după cum voi mai arăta, m-a sprijinit şi m-a susţinut în diferite împrejurări grele. „Ce ar face”, mă întrebam eu, „un Blettsworthy?” — şi cel puţin ***am încercat*** să fac în aşa fel, încît purtarea mea să fie un răspuns potrivit.

În sudul şi vestul Angliei au existat întotdeauna Blettsworthy-i şi întotdeauna au fost acelaşi fel de oameni. Multe epitafuri şi alte asemenea inscripţii, mergînd în trecut dincolo de vremurile Tudorilor, aduc mărturia virtuţilor lor, a bunătăţii, probităţii şi prosperităţii lor depline. Se spune că există o ramură a lor şi în Languedoc, dar despre acest lucru eu, unul, nu ştiu nimic. Unii Blettsworty s-au dus şi în America, în Virginia mai ales, dar se pare că au fost înghiţiţi şi s-au pierdut acolo. Totuşi, familia noastră este o familie cu caracteristici persistente, care nu se sting cu uşurinţă. Poate ca vreun cititor american să ştie despre soarta acestei ramuri. Se întîmplă uneori şi asemenea lucruri. Există o statuie de alabastru a unui

---

[1] ***Candide*** — roman filozofic al lui Voltaire, apărut în 1759. (n.r.)

episcop Blettsworthy în Catedrala Salisbury, care a fost adusă acolo din naosul vechiului Sarum, cînd acesta a fost dărîmat şi s-a clădit Salisbury, iar chipul de marmoră ar fi putut să fie un bust al unchiului meu, rectorul de la Harrow Hoeward, căci mîinile fine ale sculpturii seamănă cu mîinile lui. Ar trebui să fie nişte Blettsworthy şi în America şi mă uimeşte că n-am auzit niciodată de vreunul. Ceva din firea lor apare, după cîte mi s-a spus, în peisajul din Virginia, care este vast, cald şi blajin, zice-se, ca şesul nostru englez, doar ceva mai ars de soare.

Blettsworthy-ii sînt o familie de cultivatori şi de cultivaţi. Au avut prea puţin a face cu comerţul, fie el cu ridicata ori cu amănuntul şi n-au participat direct la ceea ce se numeşte industrializare. Legii, ei i-au preferat Biserica şi studiilor clasice, botanica şi arheologia, dar ei apar în Cartea Funciară ca oameni făcîndu-şi datoria de proprietari de pămînt, iar Banca Blettsworthy este una dintre ultimele bănci particulare de vază în aceste timpuri de comasare. Ea este încă un factor important în viaţa din vestul Angliei. Blettsworthy-ii, avînd fonduri asigurate, au fost mînaţi în afacerile bancare nu din dorinţa de cîştiguri cămătăreşti, ci pur şi simplu pentru a satisface nevoile şi cererile vecinilor mai puţin vrednici de încredere din Gloucestershire şi Wilts. Ramura din Sussex nu este chiar atît de străină de comerţ ca aceea din Wiltshire; ea a practicat „comerţul liber” în timpul războaielor cu Franţa, cînd acesta era, strict vorbind, ilegal şi o adevărată aventură; în ciuda morţii violente a lui Sir Carew Blettsworthy şi a nepotului său Ralph, ca rezultat al unei neînţelegeri cu cîţiva funcţionari vamali pe străzile din Rye — fapt ce a provocat vărsare de sînge — ramura din Sussex a obţinut o considerabilă bogăţie şi influenţă locală prin aceste activităţi ale sale şi niciodată n-a rupt cu totul legăturile cu importul de mătăsuri şi băuturi.

Tatăl meu a fost un om de valoare, însă excentric. Multe din lucrurile pe care le făcea aveau nevoie de o explicaţie, pentru ca motivele să apară justificate; iar unele, fie din cauza plecărilor lui, fie a neglijenţei sale obişnuite, ori din alte pricini, n-au fost explicate pe deplin niciodată. Blettsworthy-ii nu sînt totdeauna pricepuţi la explicaţii. E un obicei al lor să se bizuie pe încrederea de care se bucură. Fiind al doilea fiu şi fără nici o perspectivă de avere, nici de abilitate negustorească, tatăl meu a fost îndemnat de prieteni şi rude să-şi caute norocul în

străinătate şi a părăsit Wiltshire de tînăr, ca să caute, cum spunea el, aur — dar căutîndu-l, trebuie să recunosc, fără pic de lăcomie firească şi îndeobşte mereu în locurile cele mai nepotrivite. Aurul, după cîte ştiu, este foarte localizat la obîrşiile lui şi de obicei dă de el din cînd în cînd ceea ce se numeşte „năvala căutătorilor”, pe cîtă vreme tata nu putea să suporte aglomerările umane şi comportarea lor, preferînd să caute metalul rar şi preţios în locuri mai agreabile, acolo unde concurenţa oamenilor needucaţi nu-l incomoda; între timp, el trăia din subvenţiile modeste pe care i le procurau relaţiile sale mai prospere. Deşi atare conduită putea să-i micşoreze şansele de a descoperi aur, tata susţinea că ea îi deschidea perspectiva de a monopoliza orice descoperire norocoasă ce i s-ar fi ivit. Mai nepăsător faţă de căsătorie decît sînt de obicei oamenii din neamul Blettsworthy, el o contractase în mai multe rînduri şi uneori chiar fără formalităţi — de fapt, sîntem cu toţii cam nepăsători în ce priveşte consimţămîntul nostru la contracte — şi mama mea s-a întîmplat să fie de origine amestecată, portugheză şi siriană, cu o urmă de sînge indigen din Madeira, unde m-am născut.

Naşterea mea a fost întru totul legitimă, oricîtă confuzie s-ar fi putut face la înregistrarea căsătoriei tatălui meu, săvîrşită mai tîrziu, ca o consecinţă a naturii neînchipuit de variabile a căsniciei în clima tropicală şi subtropicală.

Mama mea era, după cîte ştiu din mărturia scrisorilor tatălui meu, o femeie capabilă de multă uitare de sine, însă firea ei nu s-a eliminat cu totul din structura mea sufletească. Cred că ei îi datorez preferinţa mea pentru afirmaţiile mai degrabă prolixe decît concise, precum şi un temperament potrivit căruia, cînd n-am încotro, subordonez realitatea unei întrebuinţări graţioase şi ample a limbajului. „Ea vorbeşte”, îi scria tata unui unchi al meu în timpul cînd mama mai trăia. „N-o auzi niciodată terminînd ceva”. Ceea ce însemna că ea intuia lucrurile atît de fin şi de acut, încît recurgea instinctiv la protecţia unui tampon de cuvinte şi că mintea ei nu putea să fie satisfăcută atîta timp cît o afirmaţie era incompletă într-o cît de mică măsură. Dînsa clarifica, retuşa totul. Cît de bine o înţeleg! Şi mai înţeleg cît de insuportabilă poate să devină o exprimare incompletă. Pe lîngă asta, îi mai datorez mamei altceva şi mai străin de firea familiei Blettsworthy, ceva din simţul conflictului moral interior. Fiinţa

mea lăuntrică e împărţită în două; în ce măsură, se va vedea din această carte. Nu sînt pe dinăuntru un om armonios, nici împăcat cu mine însumi ca adevăraţii Blettsworthy. Mă aflu în litigiu cu propria mea natură blettswor- thyană. Înclinaţiei tatălui meu spre o fire practică, complexă, eu i-am adăugat o predispoziţie pentru introspecţii. Insist să afirm că sînt un Blettsworthy şi veţi băga de seamă că insist. Şi tocmai asta e ceea ce n-ar face un Blettsworthy de douăzeci şi patru de carate. Sînt în chip ***conştient*** un Blettsworthy, pentru că nu sînt un Blettsworthy în chip deplin şi cert. Există în fiinţa mea mari zone izolate. Poate că sînt atît de loial faţă de tradiţiile familiei mele, tocmai fiindcă pot să fiu loial în mod obiectiv.

Mama a murit cînd aveam cinci ani şi puţinele mele amintiri despre ea se confundă neîncetat cu un ciclon care a pustiit insula. Doi nori ameninţători se împreunară şi făcură să izbucnească nişte înspăimîntătoare prefaceri. Îmi amintesc că am văzut copaci şi case răsturnate în chipul cel mai groaznic şi o mulţime de petale purpurii muiate într-un şanţ şi asta se asociază confuz cu ceea ce mi s-a spus despre mama: că era pe moarte şi apoi că murise. În momentul acela cred că n-am fost atît de îndurerat, pe cît de uluit.

Tatăl meu, după cîteva schimburi zadarnice de scrisori cu rudele mele din partea mamei din Portugalia şi cu un unchi bogat din Alep, a reuşit să mă încredinţeze unui tînăr preot lipsit de experienţă, ce se ducea din Madeira în Anglia şi l-a rugat să mă depună la o mătuşă din Cheltenham, d-ra Constance Blettsworthy, care a aflat cu ocazia asta întîia oară despre existenţa mea. Tata l-a înarmat pe emisarul său cu documente ce nu lăsau nici o îndoială asupra identităţii mele. Am vagi amintiri despre îmbarcarea pe vas la Funchal, dar din fericire nu-mi mai aduc aminte de călătoria pe mare ce a urmat. Am o imagine mai clară a salonului mătuşii mele din Cheltenham.

Aceasta era o doamnă distinsă, cu ceva care putea fi ori o perucă blondă, ori un păr aranjat cu îndemînare în aşa fel încît să imite o perucă; avea o damă de companie asemănătoare cu ea, dar mai mare, o persoană de o mărime cu totul neobişnuită, al cărei bust mi-a impresionat profund mintea de copil; şi-mi amintesc că amîndouă se ridicau la o mare înălţime deasupra mea, în timp ce eu şedeam pe o perniţă din faţa căminului şi că discuţia cu tînărul preot a fost destul de

importantă, de vreme ce mi-a lăsat o impresie atît de puternică. Ele erau categoric de părere că preotul fu-sese greşit sfătuit să mă aducă la Cheltenham şi că ar fi trebuit să mă ducă îndată, cale de o oră cu trenul, la locuinţa unchiului meu, rectorul din Harrow Hoeward.

Mătuşa mea a spus de mai multe ori că e mişcată de încrederea tatălui meu în ea, dar că starea sănătăţii ei o face să nu se simtă în stare de a mă găzdui. Ea şi dama ei de companie i-au furnizat tînărului preot exact atîtea fapte despre starea sănătăţii respective cîte se cuvenea să audă el, dîndu-i chiar, îmi închipui, şi amănunte în plus. Se vede că simţiseră nevoia urgentă de a proceda decisiv. În ciuda milei pe care i-o impunea profesia, preotul era dornic în chip vădit să renunţe la aceste confidenţe, în ceea ce s-ar fi considerat că avea vreo legătură cu chestiunea în discuţie. Tatăl meu nu-i spusese nimic despre fratele lui din Harrow Hoeward, rezumîndu-şi toate indicaţiile la mătuşa mea Constance, sora mai mare din timpul adolescenţei sale şi un puternic stîlp în amintirea lui. Tînărul preot nu găsea că e justificat — aşa declara el — să înlocuiască aceste instrucţiuni. Sarcina lui fusese îndeplinită, după cum susţinea, prin depunerea mea în mîinile mătuşii şi el nu dorea decît reglementarea anumitor cheltuieli incidentale din timpul călătoriei, pe care tatăl meu nu le prevăzuse.

În ce mă priveşte, eu şedeam cu stoicism pe perniţa mea şi priveam cu o concentrare simulată căminul şi cadrul acestuia, de un tip necunoscut în Madeira, ascuitînd însă tot timpul ce se vorbea. Nu prea doream să rămîn la mătuşa mea, dar eram în acelaşi timp foarte dornic să nu-l mai văd pe tînărul preot, aşa încît îi doream să reuşească în sforţările lui de a se debarasa de mine; am fost deci încîntat de succesul repurtat de dînsul.

Era un tînăr preot gras şi alb, cu o faţă rotundă şi o voce gîtuită şi înaltă de tenor, mai potrivită pentru rugăciunea rostită cu glas tare decît pentru o conversaţie obişnuită. Cunoştinţa noastră începuse cu cea mai caldă şi cuceritoare mărturisire de afecţiune din partea lui şi la sugestia lui împărţisem cu el cabina de pe vapor, dar incapacitatea mea de a suporta mişcarea vasului şi o anumită nesăbuinţă în purtarea mea, rezultînd din acest fapt, înrăutăţiseră treptat o tovărăşie care promitea să fie ideală. Cînd am ajuns la Southampton, simţeam amîndoi o antipatie reciprocă, domolită doar de perspectiva

unei despărţiri ce făgăduia să fie rapidă şi durabilă.

Pe scurt, el nu mai voia să aibă de-a face cu mine...

Am rămas la mătuşa mea.

Cheltenham nu era pentru mine un adăpost prea fericit. Un băieţaş de cinci ani e sîrguincios în căutarea diverselor ocupaţii, lipsit de tact în alegerea distracţiilor şi brutal în încercările lui de a cerceta şi a înţelege obiectele mai fragile ce-l interesează şi pe care viaţa i le pune la îndemînă din belşug. Mătuşii mele îi plăcea să colecţioneze figurine de Chelsea şi alte vechi porţelanuri englezeşti; avea predilecţie pentru lucrurile bizare; şi totuşi n-a reuşit să descopere în mine o pasiune asemănătoare, cînd a văzut că fantezia mea tînără şi zeloasă producea atîtea conflicte şi drame printre comorile ei. Tot aşa nici încercările mele de a mă juca şi de a însufleţi traiul a două mari pisici persane de culoare albastră, care împodobeau casa, n-au fost pe placul judecăţii ei mature. Eu nu înţelegeam că o pisică, dacă vrei să te joci cu ca, nu trebuie urmărită cu prea multă înfocare şi că rareori e dispusă să răspundă cu bucurie chiar şi la loviturile cele mai bine ţintite. Nici faptele mele vitejeşti din grădină, unde mă purtam cu daliile şi margaretele mătuşii precum faţă de nişte soldaţi duşmani ori nişte oşti aşezate în ordine de bătaie, n-au trezit în ea vreo licărire de aprobare.

Cei doi servitori mai în vîrstă şi grădinarul gîrbovit, care se îngrijeau de confortul şi demnitatea mătuşii mele şi a damei ei de companie, împărtăşeau părerea stăpînei lor că educaţia celor tineri trebuie să fie în întregime represivă, aşa încît nu puteam să continui a exista decît într-un mod cu totul nesupărător. Parcă îmi amintesc că a fost angajat un tînăr preceptor care să mă ia la plimbări cît mai lungi şi să-mi dea instrucţiuni oricît de surprinzătoare, dar nu am nici o amintire limpede despre el, în afară de faptul că era prima persoană din cîte am cunoscut care să poarte manşete detaşabile; impresia pe care mi-a lăsat-o Cheltenham este a unei reţele de drumuri lungi şi nesfîrşite, de case de un cenuşiu şters sub un cer albastru şters şi a unei camere cu pompe, scaune de paie şi o absenţă de culori vii şi de incidente vesele — lucruri aflate în cel mai mare contrast cu Madeira.

Menţionez aceste luni petrecute la Cheltenham — sau poate că au fost numai săptămîni, deşi în amintirea mea ele sînt cel puţin luni de o vagă imensitate — ca fiind un fel de interregn în Golul dinaintea începutului adevăratei mele vieţi. Deasupra şi în afara cercului atenţiei mele, mătuşa mea şi dama ei de

companie pesemne că făceau cele mai asidue eforturi de a mă plasa altundeva, căci pe fundalul nelămurit al acestor amintiri din Cheltenham zăresc un necontenit du-te-vino de felurite figuri şi mai nelămurite, Blettsworthy cu toţii, cercetîndu-ma fără afecţiune, dar şi fără animozitate, doar cu tendinţa rapid cristalizată de a nu mai avea nimic comun cu mine. Comentariile lor cred că se grupează în trei categorii principale: mai întîi, eram ***bun*** pentru mătuşa mea, pentru că puteam s-o scot din fire — dar era clar că ea nu voia să fie scoasă din fire — şi, de fapt, cine vrea aşa ceva? Sau, în al doilea rînd, se considera că ar fi trebuit să fiu trimis înapoi la tatăl meu, însă lucrul era imposibil, întrucît el părăsise Madeira, plecînd într-o direcţie necunoscută, undeva în Rhodesia, iar sistemul poştal al imperiului nostru nu putea să accepte băieţaşi expediaţi post-restant în coloniile îndepărtate. Sau, în al treilea rînd, toată problema, cu alte cuvinte ***eu,*** era cazul să-i fie înfăţişată unchiului meu, reverendul Rupert Blettsworthy, rectorul din Harrow Hoeward. Cu toţii erau însă de acord că eu promiteam să fiu cam mic pentru un Blettsworthy.

Unchiul meu era plecat pe vremea aceea în Rusia, împreună cu cîţiva episcopi anglicani, ca să discute posibilitatea reunirii bisericilor anglicană şi ortodoxă (asta se petrecea cu mult, mult înainte de Războiul Mondial şi de ascensiunea bolşevismului). Scrisorile mătuşii mele l-au urmărit, dar soseau cu întîrziere şi niciodată nu i-au ajuns în mînă. Apoi, deodată, tocmai cînd, sub îndrumarea unui preceptor cu manşete detaşabile, mă resemnam la o viaţă absolut pasivă într-o gospodărie din Cheltenham, unchiul meu apăru.

În general semăna cu tata, dar era mai scund, mai rumen şi mai rotund, îmbrăcat fiind ca un rector bogat şi fericit ce era, în loc să poarte flanele largi şi uzate de prea mult spălat. Şi despre el se spuneau multe lucruri care se cereau explicate, chiar dacă cerinţa nu era atît de manifestă. Avea părul cenuşiu argintat şi cînd apăru brusc din umbră, într-o manieră plăcută şi dătătoare de încredere, îşi puse pe nas ochelarii fără ramă şi mă privi cu jumătate de zîmbet, pe care-l găsii deosebit de atrăgător.

— Ei bine, tinere, zise el, aproape cu glasul tatălui meu, se pare că ei nu ştiu ce să facă cu tine. Ţi-ar place să vii să

locuieşti la mine?

— Cu plăcere, domnule, zisei eu, îndată ce prinsei înţelesul întrebării.

Mătuşa şi dama ei de companie dovediră că mă preţuiesc foarte mult. Renunţară la orice ocolişuri. Nici nu bănuisem ce mult bine îmi doreau.

— E atît de vioi şi inteligent, ziseră ele, încît observă totul. Dacă va fi bine supravegheat şi bine hrănit, o să devină un băieţaş foarte drăguţ.

Şi astfel soarta mea fu pecetluită.

2. CLERICUL CEL BUN ŞI CU INIMA LARGĂ

Socot că viaţa mea a început cu adevărat, îndată ce m-am stabilit la Harrow Hoeward. Amintirea mea, care nu păstrează decît crîmpeie de imagini din anii precedenţi, capătă continuitate chiar din ziua sosirii mele în locuinţa aceea în care m-am simţit ca acasă. Aş putea, cred, să desenez chiar harta parohiei şi mai ales a parcului şi-mi pot aminti mirosul specific de umezeală al pompei din curtea de lîngă dependinţe, ca şi cele două gălbenele sădite la distanţe egale lîngă zidul de piatră cenuşie. An de an, bătrînul Blackwell, grădinarul, le înlocuia. Aş putea să scriu o cronică despre pisici, cu schiţe asupra caracterelor lor. Dincolo de ţarc se afla un şanţ, apoi se ridica spre cer un deal rîpos şi golaş. În timpul zăpezilor sau al arşiţelor verii, obişnuiam să lunec pe el, aşezîndu-mă pe o scîndură, căci iarba uscată din timpul verii era mai alunecoasă decît gheaţa. În faţa vicariatului se aflau o peluză îngrijită şi un gard viu de tisă, iar spre stînga noastră era Copers Cattages şi apoi, la o cotitură a drumului, oficiul poştal şi magazinul universal. Biserica şi curtea ei alcătuiau hotarul nostru în cealaltă parte.

Unchiul meu m-a dus acolo — o mică făptură maleabilă şi neformată, care ar fi putut să devină orice. Dar acolo, în chip inevitabil, am ajuns acel Blettsworthy care sînt astăzi.

De la întîia clipă a întîlnirii noastre, el a devenit pentru mine cea mai liniştitoare realitate din viaţă. Era ca şi cum m-aş fi trezit într-o dimineaţă luminoasă, anume ca să-l cunosc. Totul, înainte de apariţia lui, fusese vag, neconvingător şi plin de ameninţare; simţeam că mă stăpînea eroarea şi nesiguranţa, că eram înconjurat de forţe nelă-murite, totuşi distrugătoare şi mînat de impulsuri care puteau să fie tot atît de dezastruoase

pe cît erau de necon-

trolabile. Traiul de toate zilele mi se părea masca unui ciclon. Dar acum, senzaţia aceea de vis în plină trezie, putînd deveni oricînd un coşmar şi care începuse să se şi furişeze în copilăria mea — în ciuda unui soi de rezistenţa stoică cu care mă împotriveam invaziei lui — fu izgoni pentru mulţi ani din mintea mea.

— Lucrurile au mers cam prost cu tine, îmi spusese unchiul în salonul acela din Cheltenham; dar, practic vorbind, în esenţă totul e în ordine acum.

Şi, atîta timp cît a trăit el, lucrurile, în esenţă, fie că au fost cu adevărat în ordine, fie că, printr-o magie absolut personală, le-a făcut el să pară astfel — eu, unul, nu-mi pot da seama nici azi.

De mătuşa Dorcas nu-mi amintesc atît de limpede ca de unchiul meu. De fapt, nu-mi aduc aminte de ea nici măcar cît de bătrînul Blackwell sau de bucătăreasă. E ciudat, pentru că ea, probabil, a avut mult de-a face cu mine. Dar ea era o femeie activă, căreia îi plăcea să stea în umbră, văzîndu-şi de treburi cu atîta eficienţă, încît acestea păreau că nu sînt faptele ei, ci o parte din rutina universului însuşi. Cred că a dorit întotdeauna să-şi aibă copiii ei proprii şi la început a fost puţin cam tristă cînd şi-a dat seama că singura ei familie avea să fie un nepot pe jumătate străin, o fiinţă îndoielnică şi iscoditoare, ce trecuse de vîrsta prunciei şi care completa vocabularul englezesc, destul de mărginit, cu frînturi dubioase de portugheză. Poate că întotdeauna a rămas o oarecare înstrăinare sufletească între ea şi mine. Dînsa n-a dat dovadă niciodată de lipsă de afecţiune; îşi făcea în întregime datoria faţă de mine, dar e limpede acum, cînd privesc îndărăt la aceste întîmplări, că între noi doi n-au existat sentimente materne sau filiale. Realităţile vieţii ei erau cu totul străine pentru mine. Cu atît mai mult, inima mi se îndrepta către unchiul meu, care părea să răspîndească în jur bunătate, aşa cum un imaş cu fîn îşi răspîndeşte aroma pe vreme frumoasă şi care domnea, în imaginaţia mea de copil, nu numai asupra casei, bisericii şi tuturor sufletelor din Harrow Hoeward, dar şi asupra întregului ţinut de dealuri golaşe, ba chiar asupra luminii soarelui. E nemaipomenit felul cum a izbutit să mi-l şteargă din minte pe tata.

Imaginea mea despre Dumnezeu e încă amestecată cu imaginea lui. La Madeira, auzisem adesea despre ***Dios,*** în

înjurături şi invocaţii, despre un ***Dios*** subtropical şi pătimaş, focos şi tunător; dar n-am pus niciodată în legătură cele două divinităţi, pînă cînd n-am ajuns la vîrsta comparaţiilor. Dumnezeu a început să fiinţeze din nou pentru mine în Anglia, ca umbră aliată a unchiului meu, un Dumnezeu cu înfăţişarea unui englez cumsecade, un super-Blettsworthy, controlînd mereu, un Dumnezeu al dimineţilor reci, luminoase şi pline de rouă, util şi neranchiunos, ale cărui sărbători deosebite erau Paştele, Crăciunul şi Sărbătoarea Recoltei. Era Dumnezeul unei lumi ce se ridica dreaptă, aspru doar ca să zîmbească din nou şi chiar în solemnitatea şi constrîngerea din Vinerea Mare se întrezărea convingerea unchiului meu că tînărul se va întoarce duminică, teafăr şi sănătos. O împrejurare serioasă, desigur — şi un prilej de reflecţii grave, dar în acelaşi timp noi ne ospătam şi din colacii pascali!

Existau contradicţii în biserica unchiului meu, dar nu erau nici crucifix, nici coroană de spini, nici cuie.

Unchiul meu îşi ridica mînecile sutanei de pe frumoasele sale mîini, apoi se apleca peste amvon şi vorbea îmbietor — timp de douăzeci de minute cel mult, pentru că Dumnezeu nu trebuia să devină plicticos pentru fraţii mai slabi — despre această plăcută putere supremă care conduce lumea. Uneori acest Dumnezeu al Blettsworthy-lor se cerea explicat, căile sale trebuind a-i fi lămurite omului, însă fără a-l plictisi. Unchiului meu îi plăcea să vorbească în predicile sale mai ales despre curcubeu, despre arcă şi despre anumite făgăduieli ale lui Dumnezeu. Era grozav de decent acest Dumnezeu, aşa cum îl înfăţişa unchiul meu şi El, împreună cu unchiul meu, m-au făcut să doresc să fiu decent eu însumi, într-o lume de „foarte bine", „îndată" şi „prea bine, domnule". Şi am trăit în ea, simţindu-mă în siguranţă, toţi aceşti ani. Oare n-a fost cumva numai un vis?

Răul era foarte departe şi iadul fusese uitat. „Să nu faci cutare lucru", spunea unchiul meu, şi nu-l făceai. „Joa- că-te", spunea unchiul meu, şi făceai aşa. „Fii drept", spu- nea unchiul meu; „Nu trebuie să fii aspru cu oamenii". Şi aveai răbdare în faţa artistului slab. „De unde ştii că omul nu se străduie?" Chiar ţiganii care treceau prin ţinutul acela liniştit şi trebuiau să stea uneori de vorbă cu unchiul meu asupra unor chestiuni minore de conduită, în virtutea funcţiei laice pe care o deţinea el ca judecător, erau ţigani profund

anglicizaţi; dacă şterpeleau din cînd

în cînd cîte ceva, nu erau pentru atît nici hoţi, nici violenţi. Scumpă Anglie! Te voi mai vedea vreodată aşa cum te-am văzut în zilele acelea de stabilitate şi fericire? Se spune că Languedoc şi Provence sînt şi ele regiuni liniştite şi tot astfel Saxonia; ba pe alocuri poţi găsi şi în Scandinavia ţinuturi întregi plăcute, care nu au nevoie decît de nişte mici lămuriri. Nu cunosc aceste locuri. Inima mea se întoarce tot la ţinutul dunelor din Anglia.

Unchiul meu, îşi sufleca mînecile sutanei şi se apleca, zîmbind convingător, peste amvon, făcînd ca totul să fie clar şi blajin, ca aerul englez, iar cu simţeam că dacă aş avea un ochi destul de pătrunzător, aş putea vedea acolo sus, deasupra eterului albastru, un alt Tată tot atît de binevoitor, îndrumîndu-şi lumea lui fericită. Dedesubtul Lui, ca şi cum ar fi stat în strană uitîndu-se în sus către El, se aflau prinţi, bogătaşi şi puternici, cărora li se atribuiau cele mai bune intenţii, cît timp nu se ivea proba contrarie. Regina Victoria, simplă, bună şi înţeleaptă, avînd mai curînd forma unei chifle cu o coroană pe ea, şedea în locul cel mai înalt dintre toţi, nu atît ca Regină şi împărăteasă, cît ca un fel de Vice-Zeitate pe pămînt. Duminicile, ea ocupa marea strană imperială, chiar lîngă amvonul lui Dumnezeu şi fără îndoială că îl invita acasă la prînz. Potentaţilor întunecaţi, care se pare că o cunoşteau şi o respectau mai mult decît pe Dumnezeu, ea le prezenta exemplare ale Versiunii Autorizate a Bibliei Engleze, supunîndu-le cu mărinimie prietenului şi conducătorului ei. Fără îndoială că ea îi scria scrisori zeloase, în care-şi sublinia dorinţele distinse, ca şi cum i-ar fi scris Lordului Beaconsfield şi împăratului Germaniei, despre ceea ce instinctul ei fin, instruit niţel şi de Baronul Stockmar, îi sugera că ar fi util pentru Regat, pentru Lume şi pentru relaţiile Familiei sale. Dedesubtul ei se afla o reţea de bunăvoinţă ierarhică. Magnatul nostru local era sir Willoughby Denby, un om important în ce priveşte irigarea ţinuturilor subtropicale şi cultivarea bumbacului pentru fabricile din Manchester, ca şi pentru nevoile întregii omeniri. Era un bărbat frumos şi rumen, predispus la îngrăşare, care umbla prin sat călare pe un cal zdravăn. Mai departe, spre Devises, se întindeau domeniul şi influenţa lordului Penharttingdon, bancher şi arheolog, şi ale unui Blettsworthy din partea mamei. În momentul de faţă, Blettsworthy-ii stăpîneau pămînturile

lor, din strămoşi, de la Downton pînă la Shaftesbury şi pînă către Wincanton.

În această lume binevoitoare pe care Dumnezeul un- chiului meu şi propria sa bunătate o făuriseră în ţinuturile din Wiltshire, am crescut, de la copilărie la adolescenţă şi sîngele întunecat din partea mamei mele, trist şi rătăcitor, curgea nebănuit în vinele mele şi nu dădea nici un semn. Poate că pentru un Blettsworthy eram puţin cam vorbăreţ şi prea îndemînatic în a învăţa alte limbi. Mai întîi am avut o guvernantă, o d-ră Duffield din Boars Hill de lîngă Oxford, fiica unui prieten al unchiului meu, care nutrea faţă de el o adoraţie blîndă şi a reuşit să mă înveţe foarte bine franceza şi germana, iar apoi am intrat ca intern cu săptămîna la excelenta şcoală de la Imfield, pe care Sir Willoughby Denby, sub îndrumarea lui Dumnezeu şi a împuterniciţilor Eclesiastici, se străduise atît de mult s-o refacă şi s-o înzestreze din nou. Era deosebit de modernă pentru vremurile acelea, aveam acolo ore de tîmplărie şi făceam biologie experimentală cu plante şi icre de broască şi învăţam istoria babiloneană şi greacă, în loc să învăţăm gramatica greacă. Unchiul meu patrona această şcoală şi venea din cînd în cînd să ne vorbească.

Erau nişte convorbiri spontane, care durau cinci sau zece minute, bizuindu-se pe ce-i venea lui în minte cînd ajungea la noi şi nu atît nişte încercări de a ne impune ceva, cît mai ales nişte răspunsuri date tinereţii şi activităţii noastre, aşteptărilor noastre, un cuvînt binevoitor care să înlăture dificultăţile din calea noastră.

— Civilizaţia! ne spunea el. Creşteţi sănătoşi şi puternici şi mergeţi să civilizaţi pămîntul.

Pentru asta exista şcoala din Imfield. „Civilizaţie” era vorba lui preferată; cred că am auzit-o de la el de şase ori mai des decît „creştinism”. Teologia era pentru el un joc mintal, ba încă un joc cam leneş. Era trup şi suflet pentru Reunirea Creştinătăţii în interesul civilizaţiei şi-şi punea mari nădejdi în oamenii sfinţi care trăiau în Troiţko- Sergheievskaia Lavra de lîngă Moscova şi care n-au atins niciodată pămîntul cu picioarele lor. El dorea o înfrăţire între ritul ortodox şi cel anglican. Puterea sa de a-şi imagina similitudini era cu mult mai mare decît aceea de a recunoaşte deosebirile existente. Sub părul şi barba lungă a unui preot rus, el era în stare să

caute firea unui blajin vicar. Credea că nobilimea de ţară din Rusia va putea să ajungă ca nobilimea engleză de ţară, cu un parlament asemănător în St. Petersburg. Purta corespondenţă cu mai mulţi cadeţi. Şi punctul disputat între crezul latin şi cel grec despre Filioque, punctul vital, am impresia că lui i se părea a nu fi mai mult decît un joc de cuvinte.

— La urma urmei, sîntem cu toţii la fel: mi-a spus el, pregătindu-mă pentru confirmare. Să nu te entuziasmeze niciodată formele sau formulele. Nu există decît un singur adevăr în lume şi toţi oamenii buni au ajuns la el.

— Darwin[1] şi Huxley[2]? l-am întrebat eu.

— Amîndoi sînt buni creştini, a zis el, în adevăratul înţeles al cuvîntului! Adică nişte oameni cinstiţi. Nici o credinţă nu e sănătoasă dacă nu iese la aer şi nu e încercată şi întoarsă pe toate părţile şi nu stă cît de cît în picioare.

Huxley era o mare pirdere pentru scaunul episcopal, m-a asigurat el, un atlet al spiritului şi un om respectabil pînă în măduva oaselor. Orice om ar ţine seama de cuvîntul lui mai curînd decît de cuvîntul multor episcopi. Ştiinţa şi religia sînt două feţe ale medaliei adevărului, asta nu înseamnă că ele sînt în opoziţie, zicea el; a fi creştin în chip inconştient e poate însăşi esenţa unui creştinism într-adevăr sănătos.

— Cel ce crede că se ţine pe picioare, cita unchiul meu, să ia seama să nu cadă cumva.

De fapt oamenii sînt la fel şi fiecare în esenţă bun. Dar cîteodată oamenii uită de ei înşişi. Sau nu înţeleg prea bine sensul lucrurilor. Dacă Obîrşia Răului îl tulbura prea mult pe unchiul meu, cîteodată cred că îl nedumereau contradicţiile morale ale semenilor noştri. La micul dejun, îi vorbea soţiei sale, privind-o pe deasupra ziarului, sau d-rei Duffield, sau mie, sau oaspeţilor care veneau adesea la prînz ori la cină, despre crime, despre purtarea deconcertantă a anumitor indivizi răuvoitori şi vrednici de dispreţ, ucigaşi, excroci şi alţii de acest fel.

— Tţ, ţţ! făcea el la micul dejun. Asta-i într-adevăr prea neplăcut.

---

[1] ***Darwin*** (1809—1882) — celebru naturalist englez, autorul lucrării „Originea speciilor”. (n.r.)

[2] ***Thomas Huxley*** (1825 —1895) — naturalist englez, înrudit prin concepţii cu Darwin. (n.r.)

— Ce-au mai făcut? întreba mătuşa Dorcas.

— E o păcătoasă nesăbuinţă, zicea dînsul.

D-ra Duffield se lăsa pe speteaza scaunului în admiraţie şi aşteptare, mătuşa mea îşi continua însă micul dejun.

— Uite, un biet nătărău, cu mintea rătăcită, şi-a otrăvit soţia. A asigurat-o pentru o sumă de bani — şi tocmai asigurarea asta a atras atenţia asupra faptului! — apoi a otrăvit-o. Şi pe cei trei copilaşi, drăguţii de ei. Cînd s-a spus la tribunal cît a suferit femeia şi cum a mărturisit ea cît de greu o ducea, ticălosul ăsta nenorocit a început să suspine şi să plîngă. Bietul idiot! Ţţ, ţţ! N-a ştiut niciodată pe ce cale să-şi procure bani... E jalnic.

— Dar femeia a fost ucisă! zise mătuşa Dorcas.

— Îşi pierd orice simţ al proporţiilor, cînd ajung la necazuri. Am văzut asta atît de des la tribunal! N-au încredere în viaţă şi pe urmă vine un fel de panică morală. Foarte probabil că la început i-au trebuit bani, pentru că nu mai putea îndura s-o vadă pc sărmana femeie trăind în asemenea sărăcie. Şi apoi dorinţa de bani l-a copleşit. Trebuia să-şi facă rost de bani cu orice preţ. Uita de toate gîndindu-se la asta, a uitat de toate celelalte.

D-ra Duffield dădea mereu din cap, arătînd că înţelege tot, dar mătuşa Dorcas continua să rămînă nehotărîtă.

— Şi ce ai de gînd să faci cu el, dragul meu? zise mătuşa Dorcas. Nu cumva ai să-i dai drumul, ca să mai otrăvească şi pc altcineva?

— Cine poate afirma că are să mai facă aşa... zise unchiul meu.

— Cristos l-ar fi iertat, zise d-ra Duffield moale şi cu oarecare greutate ascunsă.

— Cred că ar trebui să fie spînzurat, zise unchiul meu, răspunzînd ferm la întrebarea mătuşii mele. Da, cred că va trebui să fie spînzurat. (Scrumbiile astea afumate sînt excelente. Cele mai bune pe care le-am mîncat de cîtva timp!)

El întorcea chestiunea pe toate feţele.

— L-aş ierta, cel puţin de păcat, dacă nu de pedeapsă. Nu. Spre binele fraţilor mei slabi, care sînt supuşi tentaţiei, recunosc că trebuie să fie spînzurat. Da. Trebuie să fie spînzurat. Suspină adînc. Dar într-un spirit civilizat. Ve- deţi... Cineva ar trebui să se ducă la el şi să-i explice că asta înseamnă a-l spînzura fără răutate, că noi ne dăm seama că

sîntem cu toţii nişte sărmane creaturi păcătoase, cîtuşi de puţin mai bune decît el, cîtuşi de puţin mai bune, păcătoşi cu toţii, dar că tocmai de aceea el trebuie să moară. Trebuie să fim ajutaţi de certitudinea pedepsei, aşa încît, cu toate că el e obligat să treacă acum prin această experienţă neplăcută, va muri pentru binele lumii, la fel cu orice soldat de pe cîmpul de bătaie... Aş fi dorit să nu fie cazul să-l dăm pe mîna călăului. Călăul e barbar. O cupă de cucută ar fi mult mai civilizată, o cupă de cucută, cîţiva martori sobri care să stea lîngă el şi un glas prietenos care să-l îmbărbăteze şi să-l consoleze... O să ajungem şi la asta, continuă unchiul meu. Cazurile de felul acesta devin tot mai rare, exact pe măsură ce oamenii devin mai toleranţi şi fac aranjamente mai bune. Cu cît ne civilizăm mai mult, cu atît mai puţin se produc asemenea frămîntări, necazuri şi deznădejdi şi sărăcie, din care iau naştere astfel de crize. Şi astfel de pedepse cu care răsplătim toate acestea. Lucrurile stau mai bine. Cînd ai să ajungi de vîrsta mea, Arnold, ai să-ţi poţi da seama că lucrurile stau din ce în ce mai bine.

Clătină din cap cu întristare către ziarul său şi păru că stă pe gînduri dacă să mai citească din el sau nu. Nu, se săturase de ziar pentru ziua aceea. Se ridică absent, se simţi atras de bufet şi mai luă o scrumbie afumată...

Afirmaţia lui preferată era aceea că în toată experienţa sa de magistrat nu judecase niciodată un bărbat sau o femeie cu adevărat răi, ci doar nişte creaturi ignorante, opace din punct de vedere moral şi cu desăvîrşire năuce, îmi dau seama acum de totala lui inconsecvenţă. Toată teologia lui profesională era bazată pe doctrina căderii şi el o nega în fiecare zi. Ce e păcatul? Păcatul dă înapoi în faţa civilizaţiei. Poate că în trecut au fost păcate cu adevărat dăunătoare, dar astfel de buruieni au fost înăbuşite atît de mult, încît acum erau rare, chiar foarte rare. Toată învăţătura lui, practică şi neceremonioasă, era de fapt pătrunsă nu de ideea păcatului, ci a greşelii fără de voie. De aceea el nu predica. Simţea că e mult mai bine să explice.

El m-a învăţat să nu-mi fie teamă de viaţă. Să merg fără teamă şi fără grijă chiar şi prin locurile cele mai întunecoase. Să spun adevărul şi să-l fac de ruşine pe diavol. Să plătesc suma care mi se cere, fără să mă tocmesc sau să pun întrebări. Puteai să fii înşelat din cînd în cînd sau să dai uneori peste brutalitate, dar, în general, dacă te încredeai în oameni, dacă

te încredinţai oamenilor, nu erai trădat. După cum nu poţi fi muşcat de un cîine sau lovit de un cal, dacă nu-l ameninţi sau nu-l sperii. Sau dacă nu dai dovadă de o neîncredere provocatoare sau de o teamă care aţîţă. Atîta timp cît gesturile tale se explică prin ele însele, nici chiar un cîine nu te va muşca. Dacă îi argumentai că nu există pe lume numai cîini, ci şi tigri şi lupi, el îţi răspundea că într-o lume civilizată te întîl- neşti atît de rar cu aceştia, încît poţi să nu ţii seamă de ei. Noi trăim într-o lume civilizată şi care se mai civilizează pe zi ce trece. Practic, lucrurile ignorate sînt lucruri care nu există. Se petrec în viaţă accidente şi s-ar putea să fie atît accidente morale, cît şi materiale, dar există destul de mulţi oameni cinstiţi şi destulă bunăvoinţă curată ca să ne permitem să nu luăm în seamă aceste împrejurări potrivnice şi să umblăm neînarmaţi. El considera că un om care poartă arme asupra sa este fie bătăuş, fie laş. Nu-i plăceau precauţiile de nici un fel împotriva semenilor noştri. Tot astfel, el ura registrele de casă şi orice fel de spionaj asupra oamenilor. Şi ura ascunderea lucrurilor de oameni şi toate vicleniile înşelătoare. Considera că orice secret este o întunecare a vieţii şi orice minciună un păcat.

Fiinţele omeneşti sînt bune, dacă nu sînt constrînse sau jignite, înşelate sau înfometate, speriate sau îngrozite. Oamenii sînt cu adevărat fraţi. Explicarea acestui principiu şi credinţa în el, mai ales credinţa în el şi conduita fiecăruia în conformitate cu el era ceea ce unchiul meu drag înţelegea prin civilizaţie. Cînd, în cele din urmă, întreaga lume va fi civilizată, toţi vor fi fericiţi.

Mulţumită învăţăturii sale şi exemplului său candid şi încrezător, eu am devenit ceea ce sper că mai sînt, în ciuda înspăimîntătoarelor aventuri prin care am trecut şi a întunecatelor trăsături de teamă şi josnicie care s-au revelat în firea mea, deşi sînt un om prin esenţă civilizat.

Despre războaiele şi conflictele sociale care pluteau ameninţător deasupra noastră am auzit prea puţine lucruri în aceste zile victoriene de aur, printre colinele din Wiltshire. Ultimul mare război fusese cel franco-german, ale cărui animozităţi, spunea unchiul meu, se stingeau an de an. Era un lucru cu totul potrivnic legilor de consanguinitate ca Germania şi Anglia să fie neîncetat în război. Un om nu poate să se căsătorească cu bunica lui şi cu atît mai puţin să lupte

împotriva ei şi Regina noastră era bunica lumii în general şi a împăratului Wilhelm în particular.

Revoluţiile erau şi mai îndepărtate decît războaiele. Unchiul meu m-a învăţat că socialismul era un corectiv foarte sănătos pentru o anumită asprime, pentru o anumită tendinţă hrăpăreaţă a fabricanţilor şi oamenilor de afaceri; aceasta datorită mai ales lipsei lor de experienţă socială. De aceea ei făceau nişte lucruri care de fapt n-ar fi trebuit făcute. El mi-a dat să citesc „Cît va dăinui aceasta” de Ruskin[1], şi după aceea „Veşti de nicăieri” de William Morris[2]. Am fost entuziasmat de spiritul acestor cărţi şi am aşteptat cu certitudine liniştită timpul cînd fiecare îl va înţelege şi îl va accepta.

3. RECTORUL SE ÎMBOLNĂVEŞTE ŞI MOARE

În viaţa mea de şcolar am cunoscut tot atît de puţin rău ca în casa unchiului meu. De atunci încoace am auzit multe despre deosebita mîrşăvie a şcolarilor şi despre cloaca de vicii practicate sistematic, pe care o constituie şcolile publice din Anglia. Sînt convins că mare parte din acestea sînt exagerări, însă, oricum, la Imfield răutatea era rară sau nu era de loc. Ne manifestam curiozităţile fireşti ale vîrstei şi ni le astîmpăram nestingheriţi şi, ca toţi băieţii, făceam şi noi haz de lucrurile care se ascundeau, timide în aparenţă, însă aţîţătoare, sub masca convenţiilor sociale. Providenţa, în înţelepciunea ei nepătrunsă, a găsit cu cale să facă din anumite aspecte ale vieţii un comentariu necontenit asupra demnităţii omeneşti şi minţile tinere trebuie să treacă printr-o fază de şocuri ale uimirii şi de rîs tămăduitor, în efortul lor de a înţelege universul.

În afară de cîteva asemenea noduri şi cute explicabile ale minţii, eu am crescut simplu, curat şi sănătos. Am acumulat şi am pus deoparte o bună cunoaştere a trei limbi şi a unei cantităţi de ştiinţă şi am căpătat o îndemînare considerabilă la crochet, învăţînd să lovesc cu bastonul, cu mult stil şi cu vigoare şi să arunc mingile într-un chip nu chiar atît de cinstit cum se părea. Am mai învăţat să şi călăresc puţin şi să joc

---

[1] ***John Ruskin*** (1819—1900) — Sociolog, scriitor, critic de artă englez. (n.r.)

[2] ***William Morris*** (1838—1896) — Poet, pictor, istoric de artă englez. (n.r)

tenisul primitiv care se practica pe atunci. Membrele mi s-au lungit şi am devenit mai blond. Dacă m-aţi fi întîlnit în costumul meu de sport, în drum spre terenul de antrenament din parcul lui Sir Willoughby Denby, n-aţi fi bănuit că maică-mea a fost portugheză şi siriană, cu un pic de sînge din Madeira, mai mult decît presupuneţi că strămoşii mai îndepărtaţi ai Blettsworthy-lor au avut păr şi coadă — într-atît de perfect acţionase asupra mea puterea de asimilare a acestui ţinut al Blettsworthy-lor, civilizîndu-mă.

Am ajuns la maturitate curat, îndrăzneţ şi plin de încredere şi dacă nu priveam lucrurile neplăcute în faţă, în mare parte era din cauză că în regiunea aceea verde şi liniştită din Wiltshire lucrurile neplăcute nu erau îndeajuns de sîcîitoare ca să te predispună la asemenea atitudini. Şi cînd m-am dus apoi la Oxford, la Lattmeer, n-am dat peste nici un lucru care să mă şocheze, nici acolo şi nici pe drum. Mătuşa mea Constance a fost aceea care a plătit întreţinerea mea la Oxford şi în scurt timp a murit, lăsîndu-mi toată proprietatea ei, obiectul unei rente viagere al cărei venit era absorbit în cea mai mare parte de dama ei de companie. Pe măsură ce mă dezvoltam, sub îngrijirea luminată a unchiului meu, amîndouă aceste doamne trecuseră de la teama lor neliniştită faţă de mine la o simpatie reală şi mărturisită. Testamentul s-a făcut cînd tatăl meu a fost ucis în Bechuanaland şi eu am rămas un orfan fără nici o leţcaie. Tata a fost asasinat în urma unei afaceri cam încîlcite şi care niciodată nu a fost lămurită pe deplin, în care erau amestecate războiul cu burii, căsătoria discutabilă a tatei cu fiica unui notabil din Bechuanaland şi drepturile asupra minereurilor de pe anumite terenuri revendicate de presupusul lui socru. El n-a reuşit să-şi explice propria prezenţă în rîndurile burilor, în raport cu o anumită misiune legată de viaţa lui particulară (totdeauna foarte încurcată, dar sînt convins, niciodată necinstită) şi cu pasiunea lui complicată şi inexplicabilă de a căuta aur. Dar în vremea aceea noi credeam că murise pentru Rege şi Ţară, în timpul desfăşurării fireşti a ostilităţilor.

Acel război cu burii nu a lăsat nici o cicatrice în mintea mea de copil. Era neîndoios cel mai civilizat război din întreaga istorie, purtat cu reţinere şi adesea cu cavalerism, un război al omului alb, care s-a sfîrşit într-un respect reciproc şi într-o

generală strîngere de mîini. Cei mai mulţi dintre noi trebuiau să devină orfani, mai curînd sau mai tîrziu, şi a avea un tată uitat de mult, care să moară, cum bănuiam noi, de o

moarte eroică pe cîmpul de luptă era un mod cît se poate de satisfăcător de a suporta această pierdere firească.

Nici moartea marii Regine Victoria n-a aruncat o umbră veşnică asupra minţii mele. Epoca ei mi s-a părut prodigioasă şi ani rămas cam surprins sa aflu că revista ***Punch*** şi Biserica Recunoscută au continuat să existe şi după aceea. Într-adevăr, ele nu s-au desfiinţat. Treptat, îţi dădeai seama că cele mai multe lucruri îşi continuau existenţa, e drept, cu un aer văduvit, însă nu văduvit fără speranţă. Regele Eduard domnea în locul ei, reformat dar amabil şi senzaţia de stabilitate a lucrurilor era parcă ceva mai întărită după plecarea ei.

Viaţa mea la Lattmeer mi-a confirmat credinţa in civilizaţia universului. Simţeam că sînt nu numai în siguranţa, dar şi privilegiat. Am luat parte la întrecerile de canotaj ale colegiului şi am ieşit al patrulea. Eram un bun înotător, îmi ungeam părul şi îl pieptănam cu cărare la mijloc. Mă îmbrăcam elegant. Aveam o haină tricotată purpurie, cu dungi de un galben-deschis, cum puţini mai aveau. Am învăţat să deosebesc un vin de altul. Am legat prietenii şi cîteva din ele se dovediseră intime şi înflăcărate; m-am îndrăgostit de fiica unei tutungiţe, o văduvă care ţinea o prăvălie pe strada ce duce din ulicioara dosnică Lattmeer către Johns. Am calculat chiar şi o mică cantitate de cunoştinţe clasice, atît cît era nevoie pentru un titlu de specialitate. Şi am luat parte, fără prea multă strălucire, la activitatea desfăşurată de O.U.D.S.[1]

Aveam toate motivele să fiu fericit în zilele acelea şi acum privesc înapoi către ele cum ar privi un deţinut pe viaţă la o vacanţă de vară din trecutul său liber şi nestînjenit de nimic. Moştenirea averii mătuşii melc, mică, dar în nici un caz de dispreţuit, mă elibera de acele presentimente lumeşti care înăbuşă începutul maturităţii la majoritatea bărbaţilor tineri. Moartea fostei ei doamne de companie, care mi-a lăsat în folosinţă întregul ei venit, am suportat-o cu tărie bărbătească şi m-am pregătit să-mi iau locul în sistemul indulgenţelor lui Dumnezeu, cu o încredere calmă în continuitatea lor. Nu aveam nici o bănuială că toată această fericire şi această speranţă erau hărăzite să fie numai un contrast luminos pentru o serie de experienţe sumbre care aveau să coboare asupra mea.

---

[1] Societatea Dramatică a Universităţii Oxford. (n.t.)

Prima umbră mare care a căzut asupra vieţii mele tinere au fost morţile, succedate rapid, ale mătuşii şi unchiului meu. Unchiul meu a fost cel dintîi care s-a îmbolnăvit în chip evident şi ultimul din ei care a murit. Natura bolii lui n-o cunosc precis şi nici nu cred că a fost cunoscută vreodată prea bine. Educaţia profesională şi organizarea doctorilor englezi duce mai curînd la demnitatea, confortul şi liniştea lor, decît la o prea mare îndemînare în a pune un diagnostic. Apendicele, rinichii, ficatul, splina, stomacul, sistemul marelui simpatic, musculatura şi anumite infecţii interne necunoscute au fost menţionate, fără nici o precizare compromiţătoare, de către medicul care îl îngrijea, ca fiind printre alte cauze posibile ale stării lui proaste şi ale bolii. Ultimul certificat pretindea că era vorba de o insuficienţă cardiacă, dobîndită în urma unei răceli. Nu a fost chemat nici un specialist, poate pentru că ar fi trebuit să fie implicaţi prea mulţi, iar distanţele la care se găseau aceştia depăşeau posibilităţile unchiului meu. Tratamentul la distanţa aceea de Londra era, cu alte cuvinte, în mare parte determinat de memoria doctorului, de tratamentul aplicat de el şi de alţii în cazuri similare, ca şi de resursele curente ale farmaciei locale.

Unchiul meu a îndurat o suferinţă considerabilă, cu curaj şi cu un optimism susţinut. Foarte mişcat de faptul că, într-o împrejurare cînd se afla în suferinţă, doctorul a răspuns unei chemări în toiul nopţii, sculîndu-se dintr-un culcuş cald şi venind nu mai puţin de două mile prin ploaie, unchiul meu îşi cerea sincer scuze pentru caracterul nelămurit al bolii sale şi pentru orele nepotrivite la care izbucnise boala. Cred că i se părea că e cam nedrept să-şi pună un prieten cinstit într-o situaţie dificilă, cînd nu avea o boală simplă, precisă şi declarată în timpul zilei.

— Voi, doctorii, spunea el, sînteţi sarea pămîntului. Ce ne-am face fără voi?

Mătuşa mea a murit de o pneumonie contractată în urma unei răceli pe care a neglijat-o în timp ce-l îngrijea pe el şi două sau trei zile unchiul meu nici n-a ştiut de această pierdere.

Credea că va putea s-o scoată la capăt. „Sînt o fire robustă”, repeta el. Şi, ca atare, n-a apucat să-mi lase nimic cu limbă de moarte, căci după ce şi-a dat seama (dacă şi-a dat vreodată seama pe deplin) de moartea soţiei sale, un fel de tăcere s-a

aşternut asupra lui. „Dusă”, îngîna el posomorît răspunsul plin de tact al celorlalţi la întrebarea lui unde se află dînsa şi suspina: „Dusă. Dorcas s-a dus” — şi n-a mai rostit un cuvînt despre ea. Părea că se retrage în sinea lui şi că se gîndeşte. A murit după trei nopţi, sub îngrijirile infirmierei din sat.

Spre sfîrşit, a uitat toate suferinţele pe care le îndurase, căzînd într-un uşor delir. Părea că rătăceşte prin lumea lui, împreună cu Dumnezeul căruia îi slujise întotdeauna, văzînd lucrurile mai limpede decît oricînd.

— Minunea florilor, minunea stelelor, şopti el; minunea inimii omului! De ce m-aş îndoi o singură clipă că toate lucrurile acţionează laolaltă către bine? De ce m-aş îndoi?

Şi apoi zise deodată, fără nici o legătură:

— Toată viaţa am umblat şi niciodată nu m-am minunat de cît de frumoase pot fi cristalele şi pietrele preţioase. Ingratitudine oarbă. Toate astea luate drept bune. Lucrurile bune luate drept bune şi orice mici încercări necesare… o povară.

Trecu mult timp pînă mai vorbi iarăşi. Atunci uita de nestemate şi cristale. Dezbătea ceva cu sine însuşi, urmărind un anume scop.

— Nu-i nici o povară pe care să n-o poţi duce. Chiar dacă pare grea uneori… Nu-i nici o ***adevărată*** nedreptate.

Glasul i se stinse, dar mai tîrziu îl auzii şoptind din nou.

Ultima mea amintire despre el, viu, este aceea a glasului său în liniştea acestei încăperi, luminată de lampă, cînd deodată mi-a rostit numele. Pesemne că-şi dăduse seama de prezenţa mea, atunci cînd stăteam în pragul uşii. Ferestrele dormitorului erau cît se poate de larg deschise, dar el voia şi mai mult aer.

— Aer proaspăt, repeta el, cît mai mult aer proaspăt. Aer proaspăt pentru toţi oamenii şi pentru toate lucrurile; totul în aer proaspăt. Atunci totul va fi bine… Ţineţi ferestrele deschise. Ţineţi mereu ferestrele deschise. Cît mai larg… cît mai larg… Şi nu-ţi fie teamă de lucruri, pentru că Dumnezeu e în spatele tuturor, oricît s-ar părea de ciudat… În spatele tuturor…

Faţa lui căpătă o expresie de încordare. Apoi pleoapele îi căzură şi nu mă mai privi, iar respiraţia lui deveni anevoioasă şi mai înceată, mai şuierătoare, mai zgomotoasă.

Această respiraţie zgomotoasă continuă mult timp. N-am s-o uit niciodată. Ezita, reîncepea, iar înceta. Încordarea trecu.

Ochii i se deschiseră încet şi priviră lumea cu calm, dar foarte fix.

Tresării, aşteptîndu-mă să-l aud vorbind, dar el nu vorbi. Mă cuprinse frica.

— Unchiule! şoptii eu.

Infirmiera din sat mă trase de mînecă.

Dimineaţa, cînd mă chemară lîngă el, faţa lui nu mai era decît o mască senină, cu ochii închişi pentru vecie faţă de lume; părea tot binevoitor, însă prcocupat acum de lucruri care nu mai puteau fi exprimate. Marmora aceea din strămoşi, aflată în biserica de la Salisbury, semăna leit cu el. Chiar şi mîinile împreunate.

Simţeam o nestăpînită dorinţă să-i vorbesc şi să-i spun multe din cîte aş fi vrut să-i vorbesc, dar văzui că de acum înainte nu va mai fi niciodată nimic între noi.

Niciodată n-am văzut ceva mai îmbibat de absenţă totală decît prezenţa lui din dimineaţa aceea însorită. Şedeam pe marginea patului, privind îndelung masca aceea dragă, care-mi fusese atît de familiară şi care-mi era acum atît de străină şi mă gîndeam la zeci de mii de lucruri aflate sus sau jos pe scara vieţii. Eram îndurerat de această pierdere şi-mi mai amintesc, tot aşa, printre alte lucruri, că eram bucuros, într-un chip meschin de a mă afla în viaţă.

Dar treptat o răceală neobişnuită a inimii, prea liniştită şi profundă ca să poată fi numită frică, începu să domine toate celelalte impresii. Încercai să scap de ea. Mă dusei la fereastră şi lumina soarelui de pe pajiştea verde părea să fi pierdut o anume veselie magică pe care o avusese pînă atunci. Erau acolo acoperişurile familiare ale dependinţelor, zidul de piatră cenuşie al curţii, ţarcul şi căluţul bătrîn, gardul viu şi coasta rîpoasă a dealului. Toate erau acolo, dar nu mai erau aceleaşi.

Fiorul rece de durere pe care îl simţisem la vederea feţei unchiului meu nu se micşoră, ci crescu cînd privii scena aceea obişnuită; îmi dau seama că nu era o senzaţie fizică; era un îngheţ nu al inimii, ci al sufletului, un sentiment cu totul nou, sentimentul de a fi singur şi neajutorat într-o lume care putea să se dovedească a fi altfel decît părea.

Mă întorsei spre unchiul meu, cu senzaţia vagă de a mă adresa lui, clamînd împotriva acestei schimbări.

Din nou simţii nevoia să-i vorbesc şi văzui că nu aveam nimic

de spus.

4. DRAGOSTEA ŞI OLIVE SLAUGHTLR

Cîtva timp am continuat să trăiesc fără nici o schimbare fundamentală în viaţa pe care o duceam. Primele indicii ale singurătăţii ce se abătuse asupra mea lîngă patul de moarte al unchiului pluteau în jurul meu şi mai de grabă creşteau decît dispăreau, dar eu luptam să le menţin în afara conştiinţei mele, aşa cum ar fi dorit şi el să fac.

Închiriasem, după luarea diplomei, un apartament modest şi confortabil în suburbia Carew Fossetts, înspre Boars Hill, la marginea Oxfordului şi acolo rămăsei. Un număr de prieteni şi cunoştinţe dinăuntrul şi dinafara Universităţii alcătuiau pentru mine societatea, şi se părea că nu există alt loc mai bun pe care să-l frecventez. Îmi făgăduiam lungi vacanţe în Alpi, în Scandinavia, în Africa şi în Orientul Apropiat şi, poate ca un fel de punct de plecare, lumea mai gravă şi mai plină de greutate a Londrei şi număram mişcarea artistică din Paris printre fericitele mele posibilităţi de cunoaştere. Acolo consideram eu, după moda vremii, că voi putea întîlni America şi Rusia, într-o stare diluată, totuşi îndeajuns de clară. Şi astfel îi întorceam spatele Rusiei, căci mi se părea o pustietate cu un alfabet sucit şi cu o limbă imposibil de vorbit şi dădeam la o parte măreţia ţepoasă a New Yorkului, veselia şi altitudinile lui luminoase, ca pe nişte fapte dezagreabile, însă care se pot evita. Dacă oamenii preferau să se ducă acolo şi să devină americani şi să-şi făurească o lume a lor, nu vedeam de ce m-ar interesa asta şi pe mine.

Eram conştient de o anumită vioiciune a minţii mele şi de o oarecare abilitate, cu toate că niciodată n-am ştiut prea bine ce fel de abilitate ar putea să fie şi eram foarte dornic să-mi croiesc bine viaţa. Îmi dădeam seama că sînt favorizat de soartă, că sînt un privilegiat şi socoteam că e de datoria mea să răspund aşa cum se cuvine acestor favoruri. Mă gîndeam că aş putea să fac; asta în chipul cel mai plăcut, practicînd arta sub o oarecare formă şi cochetam cu ideea de a da lumii un roman — trilogie; (în vremea aceea nici un romancier nu era respectat dacă nu scria trilogii); să studiez galeriile de arta ale Europei, după moda lui Ruskin şi să-mi notez impresiile, să organizez o tipografie de artă care să producă ediţii alese ale operelor

merituoase sau să mă întorc la experienţa mea

din O.U.D.S., scriind piese de teatru. Tot astfel aveam în vedere poezia, purtînd în minte un fel de poem epic, dar consideram că ingeniozităţile tehnice care erau necesare îmi stînjeneau imboldul creator. Nu eram fără luare-aminte la problemele sociale ale vremii, şi mă hotărîsem ca o anumită tendinţă morală şi umanitară să stea la baza expresiei artistice desăvîrşite a oricărui lucru pe care mă decideam să-l fac.

Mai mult, fusesem de asemeni convins să preiau treburile unui muribund club al sportului cu arcul, ca secretar onorific, muncind cu destul de mare succes.

Discutam această problemă a planificării generale a vieţii mele cu aproape oricine care nu-mi aducea obiecţii, dar mai ales stăteam de vorbă despre asta cu prietenul meu Lyulph Graves, în a cărui tovărăşie obişnuiam să fac lungi plimbări şi cu Olive Slaughter, fata frumoasă, despre care am pomenit mai înainte, pentru care admiraţia şi prietenia mea de student s-au adîncit într-o iubire mare şi ideală. Cît de luminoasă era şi cît de blondă şi atractivă! Chiar şi astăzi aş putea să-mi amintesc o mie de efecte încîntătoare, dacă nu mi-ar fi teamă că aş suferi de pe urma acestei rememorări. Era de un blond auriu. Strălucea printre pachetele de tutun şi ţigări din vitrina prăvăliei, ca soarele printre frunze. Chiar în zilele studenţiei mele ea venea la uşă şi îmi zîmbea, cînd treceam pe acolo, ori de cîte ori diferitele mele ocupaţii mă duceau în direcţia aceea — şi e uimitor cît de puţine erau ocaziile care să nu mă ducă în direcţia aceea. Zîmbea atît cu fruntea cît şi cu ochii şi gura ei era cu atît mai lipsită de simetrie perfectă, cu cît îşi ridica partea stîngă a buzei superioare cînd zîmbea şi lăsa să i se vadă strălucirea dinţilor.

Se iviseră şi prilejurile unor scurte convorbiri clandestine şi cînd eram în anul trei, acestea păruseră a se înmulţi. Într-o zi, cînd închidea mai devreme, ne-am întîlnit venind cu bicicletele lîngă Abingdon şi am petrecut împreună o după-amiază foarte plăcută. Am luat ceaiul într-o căsuţă, iar după aceea, într-o livadă ce cobora spre rîu, ne-am sărutat, tremurînd de magia unor forţe mai mari decît noi. Am sărutat-o, i-am sărutat colţul gurii unde se vedeau dinţii ei mici, apoi am luat-o în braţe şi am strîns-o, sărutîndu-i gîtul delicat şi subţire, în timp ce părul ei moale îmi mîngîia obrazul. Şi după aceea ne-am întors cu bicicletele, tot împreună, mergînd cît

am putut mai departe către Oxford, înainte de a ne despărţi şi tot timpul drumului nu ne-am spus aproape nici o vorbă. Mi se părea, şi cred că şi ei i se părea la fel, că amîndurora ni se întîmplase lucrul cel mai important din viaţă.

Asfinţitul era cald, blînd şi auriu, şi ea era caldă, blîndă şi aurie, şi unul era mai minunat decît celălalt şi sufletul meu era un fir de praf într-o rază de soare care strălucea ca o stea.

După aceea, amîndoi am prins gustul sărutatului şi, deoarece eu fusesem bine crescut, temperam îmbrăţişările noastre prin cuvinte graţioase şi nobile. Îi vorbeam, printre sărutările noastre, despre ţelurile înalte către care trebuiau îndreptate pasiunile noastre şi toate gîndurile melc o înconjurau cu un aer protector, ca şi cînd aş fi fost un templu închinat ei, iar dînsa ar fi fost altarul sfînt dinăuntru. Şi astfel, ne sărutam din nou. Ea însă mă săruta cu atîta zel şi mă mîngîia cu atîta tandreţe, încît numai sentimentul perfectei ei inocenţe înfrîna ardoarea replicilor mele. Şi eram nespus de fericit.

Deoarece mintea mea se umplu de ea pînă la refuz, după primul nostru act sacramental de intimitate, fata a devenit, aproape împotriva tendinţei mele de a mă purta rezervat, o prezenţă constantă în conversaţiile pe care le întreţineam cu Lyulph Graves. El şi cu mine, după îndelungi dezbateri asupra destinelor noastre, am pus la cale un plan plin de speranţe pentru un nou fel de întreprindere de librărie, care urma să fie nu numai de o foarte mare valoare educativă pentru ţară, dar şi o sursă de bogăţie şi influenţă pentru noi. În vremea aceea se discuta foarte mult în Anglia despre defectele şi enormităţile librarilor, şi Blettsworthy & Graves avea să fie răspunsul nostru la aceste plîngeri. Aveam să apărem în mai multe oraşe, şi în cele din urmă într-un mare număr de oraşe, ca o serie de magazine, toate colorate şi decorate la fel, într-un albastru plastic şi deosebit de caracteristic, toate comunicînd, gospodărindu-se şi îmbinîndu-se între ele. Aveam să facem pentru comerţul de librărie ceea ce făcea firma de chimicale Boots pentru magazinele de articole chimice. Magazinele noastre aveau să fie mobilate ca nişte locuinţe, cu fotolii şi lămpi de citit, şi clienţilor noştri urma să li se vorbească frumos, noi gîndindu-ne mai curînd să-i îndemnăm să citească decît să-i silim să cumpere. De îndată ce avea să înceapă ploaia, urma să punem afară un anunţ: „Intraţi şi citiţi pînă

cînd va sta ploaia”. Şi ne gîndeam la multe alte asemenea îmbunătăţiri plăcute ale librăriei, în vremea aceea.

În plimbările noastre ne explicam unul altuia — aşteptînd cu nerăbdare ca celălalt să termine — cît de mari erau avantajele întreprinderii noastre, pentru noi şi pentru omenire. Vom cumpăra cantităţi din ce în ce mai mari, pînă cînd vom domina pe toţi editorii, şi ne vom cîştiga respectul şi afecţiunea întregii lumi intelectuale. „Noi”, spunea Lyulph Graves, „vom organiza mintea publicului”. Vom proteja şi vom stimula tinerele edituri bune, şi vom descuraja şi reforma pe cele rele. Eu nutream ideea unei influenţe critice şi selective crescînde, concretizînd într-o revistă literară, care avea să aibă o copertă de aceeaşi culoare albastră, atrăgătoare, ce distingea — în presupunerile noastre — faţadele magazinelor organizate de noi. Va fi o cinste mult rîvnită, decisei eu, să colaborezi la asemenea revistă. Am petrecut o întreagă după-amiază fericită, plimbîndu-ne şi spunîndu-ne unul altuia care vor fi oamenii ce nu-i vom lăsa să colaboreze.

Am alcătuit o societate în toată regula. Aveam un capital de patru mii de lire, fiecare din noi contribuind cu jumătate. Deoarece Graves nu avea nici un ban, i-am împrumutat cele două mii de lire necesare, cu o dobîndă considerabilă. Eu eram de părere să nu-i iau nici o dobîndă, dar Graves, care era cinstea întruchipată în problemele băneşti, a refuzat aşa ceva. Ne-am numit pe noi înşine directori, fiecare avînd un salariu de cinci sute de lire pe an, aşa că, prin aceste aranjamente, venitul meu particular a crescut, în loc să scadă. Am hotărît să ne deschidem primul magazin la Oxford. Am obţinut închirierea, în condiţii avantajoase şi pe termen lung, a unei clădiri ruinate, dărăpănate, dar spaţioase, ce se afla între o măcelărie şi un antreprenor de pompe funebre, şi am făcut ca întreaga casă să fie practic reconstruită, cu un birou în spate, umplut cu cele mai comode şi mai scumpe birouri şi clasoare, şi cîteva încăperi deosebit de îmbietoare deasupra magazinului, în care Graves a propus să se instaleze el, ca să poată avea totul sub supraveghere directă. El insista că trebuie să aibă totul sub ochii lui; zi şi noapte avea să se devoteze întreprinderii noastre măreţe.

Am pus să se vopsească de trei ori faţada magazinului, pînă cînd am constatat satisfăcuţi că nuanţa de albastru pe care o

aleseserăm a reuşit pe deplin, şi cu siguranţă că rareori văzusem un magazin mai arătos. Din nefericire, decoratorul nostru ne-a apreciat atît de mult gustul, încît a făcut o provizie mai mare din vopseaua cerută şi, zicea el, pentru a o folosi complet, a convins o ceainărie şi o franzelărie de pe aceeaşi stradă să adopte ceea ce noi sperasem că va fi o culoare strict distinctivă a noastră. Asta ne-a adus cîteva cereri de ceai chinezesc şi de chifle cu unt, dar fără îndoială că nu făcea decît să devieze mărunţişul din buzunarul cîtorva cititori virtuali, pe calea unor aperitive pur fizice. Am cerut sfatul avocatului asupra problemei dreptului de autor asupra culorii, dar am găsit că poziţia juridică era prea nesigură pentru a o pune în litigiu.

În afară de supărarea asta minoră, întreprinderea noastră a pornit admirabil. Îmi amintesc de această perioadă din viaţa mea ca de una dintre cele mai fericite. Întotdeauna a fost o tradiţie a Blettsworthy-lor de a înnobila, mai curînd decît de a dispreţui, operaţiile de afaceri, şi eu vedeam Librăriile Blettsworthy (Blettsworthy & Graves) răspîndindu-se în întreaga ţară şi desfăşurînd o activitate de schimb şi stimulare în domeniul intelectului, tot atît de folositoare şi onorabilă ca aceea pe care Banca Blettsworthy şi filialele ei o desfăşurau în vestul Angliei. Mă vedeam călăuzind şi inspirînd, fără a fi prea tare amestecat, operaţiile unui partener mai puternic, mai solid şi poate mai energic. Viaţa mea urma să fie iradiată de prezenţa luminoasă a Olivei mele şi timpul meu liber tot mai vast — pe măsură ce afacerea se transforma din ce în ce mai mult într-un mecanism — avea să fie consacrat cultivării neîndoielnicelor mele talente estetice şi intelectuale, de îndată ce natura lor avea să se contureze mai precis.

Vorbesc aici de gîndurile secrete ale unui bărbat tînăr, de proiectele înalte şi cuprinzătoare cu care tinereţea înfruntă viaţa. În exterior, eu mă comportam cu o modestie decentă, cedînd întotdeauna altora superioritatea şi avantajul, făcîn- du-le cu politeţe loc, nediscutînd niciodată pretenţiile celor care ar putea să pară dispuşi să mă concureze. Dar inima îmi era plină de încredere de sine. Mă simţeam unic şi deosebit şi socoteam că totul în jurul meu avea o notă de distincţie, tocmai pentru că se afla în jurul meu. Simţeam că în faţa mea se deschide un drum de înaltă răspundere. Graves era şi el un asociat minunat,

uimitor de capabil, deşi toate ideile mai rafinate ale întreprinderii noastre proveneau din propriul meu creier. Şi iubita mea, Olive Slaughter, era un topaz luminos, un opal înflăcărat, cu buzele ei palide şi ochii ei de ametist, pasionată la modul cast, misterioasă în chipul cel mai cinstit, o fiinţă de o drăgălăşenie profundă şi deosebită, despre care se va vorbi într-o zi în legătură cu mine, deşi într-o manieră mai legitimă, aşa cum Gioconda este legată de Leonardo[1]; o stea de-a lungul veacurilor.

Nu am nici un portret al meu, aşa cum eram în acea ultimă perioadă de mulţumire. Mă îndoiesc că autosatisfacţia şi ambiţia mea imensă se trădau în purtarea mea. Îndrăznesc să spun că păream doar un specimen mai plăcut printre toţi tinerii plăcuţi şi plini de tinereţe care se aflau în ţară pe vremea aceea. În orice caz, dacă gîndeam bine despre mine şi despre ce era al meu, tot bine gîndeam despre întreaga lume. De altfel băşica autosatisfacţiei mele a fost înţepată destul de curînd şi destul de brutal pentru a-i răzbuna pe toţi care ar fi putut altminteri să fie jigniţi de fericirea mea.

Mă dusesem la Londra pentru cîteva zile, ca să mă ocup de nişte mărunte chestiuni de afaceri. Avocaţii mei, o firmă de modă veche pe cate o moştenisem de la unchiul meu, îşi depăşiseră într-o oarecare măsură drepturile profesionale în criticarea noii mele întreprinderi şi doream să-i asigur în privinţa lui Graves. În plus, aveam capriciul să-i dăruiesc Olivei un colier de jad verde, montat în aur, pe care doream să-l văd executat întocmai cum îl imaginasem eu. Iar unul din Blettsworthy-ii din Sussex se căsătorea şi simţeam că trebuie să iau parte la nunta lui. Îmi propusesem să lipsesc patru zile cu totul, dar după ce l-am văzut pe vărul meu căsătorit în cea de a treia zi, m-am gîndit că aş putea să mă întorc la Oxford cu o zi mai devreme şi să-i fac o bucurie Olivei cu apariţia mea neaşteptată în cursul dimineţii. Acum eram logodiţi în mod formal; într-adevăr, mama ei mă acceptase şi mă sărutase cu multă preţuire; puteam acum să-i fac Olivei daruri şi nu pe ascuns, aşa că am luat şi un buchet foarte frumos de flori, pentru a spori mica surpriză.

Am plecat seara, cîntînd în tren şi apoi m-am îndreptat spre

---

[1] ***Gioconda*** — celebră pictură a lui Leonardo da Vinci (1452—1519), cunoscuta şi sub numele de Mona-Lisa. (n.r.)

noul magazin, unde aveam şi eu o cheie, ca să-mi iau bicicleta. Nu era nici o lumină în salonul de sus al lui Graves şi am tras concluzia că prietenul meu plecase. Am intrat, cred, fără zgomot şi în loc să-mi iau numaidecît bicicleta, am rămas cîteva minute acolo, privind mobilierul admirabil şi neegalat al încăperii. Puţine magazine au asemenea fotolii şi asemenea masă mare plină cu cărţi, ca masa din biblioteca unui club. Atunci am observat că în biroul din spate se zărea o lumină de la un abajur verde; m-am gîndit că Graves o uitase aprinsă şi m-am dus s-o sting.

Biroul era gol, dar pe tăblia înclinată a marelui birou destinat lui Graves se afla o scrisoare neterminată, pe cîteva foi. Mi-am aruncat privirea pe ea şi am văzut: „Dragul meu Arnold”. De ce naiba avea nevoie să-mi scrie o scrisoare, cînd mă vedea în fiecare zi? Am socotit că nu fac nici un rău dacă mă aşez în fotoliul lui rotativ şi citesc scrisoarea.

Am început lectura nepăsător, dar curînd am continuat-o cu atenţia încordată.

„Sînt unele lucruri care se pot explica mai bine într-o scrisoare”, începea el; „şi mai ales chestiunile referitoare la cifre. Tu nu te-ai prea împăcat niciodată cu cifrele...”

Ce se întîmplase?!

Cu o zi înainte petrecusem două ore foarte neplăcute la Lincoln’s Inn, respingînd ceea ce consideram eu nişte insulte de modă veche asupra finanţelor noii noastre societăţi. Bătrînul Ferndyke (Ferndyke, Pantoufle, Hobson, Stark, Ferndyke & Ferndyke), care fusese colegul de şcoală al unchiului meu şi avea sînge de Blettsworthy din partea mamei sale, sugerase anumite puncte de vedere referitoare la Graves, care mă făcuseră să-i răspund: „Dar, domnule, aceasta echi- valează cu o insinuare!” Şi bătrînul Ferndyke răspunsese: „Cîtuşi de puţin! Cîtuşi de puţin! Cîtuşi de puţin! Totuşi, se obişnuieşte să se pună asemenea întrebări”.

„Nu este nevoie în cazul lui Graves”, spusesem eu, iar bătrînul ridicase din umeri.

Lucru ciudat, îmi repetasem această conversaţie de cîteva ori în timpul nopţii, neavînd cîtuşi de puţin poftă de somn, şi ea îmi revenise din nou în minte după masa din tren. Acum se transforma în realitate, pe măsură ce citeam următoarea frază din scrisoarea partenerului meu.

„Dragul meu Arnold”, continua ea, „sîntem într-un impas”.

Miezul scrisorii era că ne proiectasem afacerea la o scară prea îndrăzneaţă. El voia să-mi înfăţişeze lămurit acest lucru. Pînă la urmă, s-ar putea să nu fie o afacere proastă, dar rezultatul imediat era o încurcătură. „Îţi aduci aminte ce ţi-am spus la început, că e o treabă de zece mii de lire”, scria el. „Chiar aşa şi este”.

Cu decorarea, mobilarea, cheltuielile preliminare, articolele de birou şi salariile directorilor, noi ne consumaserăm de fapt toate resursele de care dispuneam. Abia dacă începuserăm să cumpărăm marfă. „În plus, eu am emis o poliţă”, scria el, „pînă la limita pe care ai garantat-o”. Am reflectat: garantasem o mie de lire, printr-un document extrem de întortocheat şi confuz. Noi şi plăteam salariile a două ajutoare, un mînuitor şi un stenograf pentru corespondenţa lui Lyulph, dar nici pînă acum nu deschiseserăm încă în mod formal magazinul pentru vînzare. Ridicam într-adevăr obloanele şi serveam pe cîţiva clienţi întîmplători, dar aveam de gînd să ne rezervăm pentru fastul deschiderii pînă cînd avea să sosească momentul. Atunci va trebui să facem o inaugurare, şi o inaugurare înseamnă încă o cheltuială. Cea mai mare parte a stocului de marfă pe care aveam de gînd s-o cumpărăm nu o cumpărascrăm încă, şi va trebui să mai treacă pînă atunci cîteva luni. În Oxford, mai ales, se vinde foarte mult pe credit. Studenţii fără experienţă cumpără din plin, dar nu cu bani gheaţă. „Nu este nimic de făcut”, scria Graves, „decît să aducem mai mult capital şi să mergem înainte. Acum nu mai putem da înapoi”.

Aici scrisoarea se încheia cu o simplă dîră pe hîrtie. Probabil fusese întrerupt de cineva.

Ţineam scrisoarea în mînă şi priveam în colţurile întunecate ale noului meu birou. Mai mult capital? Îl aveam, dar mă apropiam de ceea ce Ferndyke numea linia de plutire. Pînă acum nu riscasem nimic decît o restrîngere; aceasta ar putea însemna o pierdere a independenţei pe care o găseam atît de plăcută. Şi faţa bătrînului Ferndyke îmi apăru foarte vie din umbră, întrebîndu-mă: „Nu cumva prietenul dumi- tale este lipsit de — cum să spun? — stabilitate, precum şi de experienţă?”

Privii de jur împrejur această încăpere foarte solidă şi impresionantă. Fusese foarte amuzant s-o mobilăm, dar dacă ea

se dovedea peste măsură de mare şi greoaie pentru afacerea pe care o proiectam?

Şi nu era oare Graves, prietenul meu ager la minte şi inventiv, mult prea mic, prea puţin rezistent, de exemplu pentru acest clasor de corespondenţă, capabil să cuprindă patruzeci de mii de scrisori?

Cît gîndeam aşa, începui să ascult mai atent felurite scîrţîituri şi mişcări deasupra capului meu. Treptat, ele se concretizară în certitudinea că Graves trebuie să fie sus, în dormitorul său. Aş putea deci să vorbcsc despre toate astea cu el. Ar ***trebui*** să vorbcsc despre toate astea cu el chiar acum. Apartamentul avea o intrare particulară din stradă, aşa că trecui pe uşa care ducea din magazin în coridor şi pe scară. Magazinul şi scara erau acoperite cu covoare albastre de Axminster, excelente dar scumpe (albastrul nostru dis- tinctiv) şi mă aflai în faţa odăii neluminate, pînă să prindă de veste Graves că sînt acolo. Uşa dormitorului era puţin întredeschisă şi gazul era aprins.

Eram tocmai pe punctul să vorbesc, cînd mă oprii la auzul unui sărut însoţit de un acces de scîrţîituri şi de un suspin puternic.

Atunci, se auzi uluitor, de necrezut, glasul Olivei Slau- ghter, în accente pe care le recunoşteam prea bine. „Ooh!” suspină ea cu un ton de adîncă mulţumire, „dar eşti un as în sărutări!”

Apoi îl auzii pe Graves şoptind ceva şi zgomotul unui fel de luptă.

„Încetează!” zise Olive Slaughter fără convingere, şi apoi, mai aspru: „Încetează, dacă-ţi spun”.

Aici memoria mi se întrerupse pentru cîtva timp. Nu ştiu ce eternităţi negre am trăit în următoarele cîteva secunde. Imaginea ce urmează am văzut-o din uşa dormitorului, pe care o dădusem de perete. Graves şi Olive erau amîndoi întinşi pe pat, uitîndu-se la mine. Graves se ridicase într-un cot. Era în pantaloni de sport şi cu o cămaşă de mătase des- cheiată la piept. Olive era culcată şi mă privea peste umăr, avea bluza foarte răvăşită, iar bustul ei frumos era dezgolit mai mult decît îl văzusem eu vreodată şi mîna ei goală şedea pe pieptul lui gol. Amîndoi erau îmbujoraţi şi ciufuliţi. Amîndouă aceste chipuri priveau prosteşte şi apoi treptat au început să priceapă situaţia şi să se alarmeze. Încet, mişcîn- du-se cu o încetineală extremă

şi avînd ochii aţintiţi asupra mea, amîndoi s-au ridicat în capul oaselor, acolo în pat.

Parcă-mi amintesc de o clipă în care mă întrebam ce se cuvenea să fac şi apoi îmi aduc aminte mai limpede de hotărîrea mea provizorie să fiu cît se poate de violent.

Graves avea foarte mult gust şi, pe socoteala societăţii noastre, el decorase policioara din încăperea sa cu două vechi butelii subţiri de Chianti. Erau mai grele decît mă aşteptam, pentru că el le umpluse cu apă ca să aibă stabilitate. Pe una i-am azvîrlit-o în cap şi l-am nimerit; ea s-a spart cu zgomot şi a căzut împroşcînd în jurul lui apă şi cioburi. A doua am azvîrlit-o în aşa fel, încît să nu-l nimeresc, şi apa din ea s-a vărsat pe pat. Apoi, căutînd în jur alt material pentru demonstraţiile mele de violenţă, cred că m-am întors către lavoar, pentru că-mi amintesc cum cana plină de apă s-a spart de piciorul patului, şi cît de dezamăgit am fost să văd că ligheanul din mîna mea era prea uşor şi şubred ca să-mi fie de vreun folos. Se pare că în acest punct mai este un gol. L-am găsit pe Graves stînd în picioare lîngă mine cu o dîră îngustă şi roşie de-a curmezişul frunţii, care nu începuse încă să sîngereze. Faţa îi era albă şi părea luminoasă, iar expresia ochilor era cercetătoare, în observaţie. Am aşezat aproape cu grijă la loc ligheanul, îmi amintesc, înainte de a pune mîna pe el. Graves nu se putea măsura cu mine în greutate şi musculatură şi în cîteva clipe l-am azvîrlit din dormitor, prin salon şi afară pe scări. Apoi m-am întors spre Olive.

Divinitatea din existenţa mea de mai înainte dispăruse. În locul ei se afla o tînără femeie obişnuită, cu părul încîlcit, de culoarea grîului copt, pe care o dorisem foarte mult şi care era încă neobişnuit de aţîţătoare. Se străduia să-şi pună la loc o broşă care-i încheia bluza la gît. Mîinile îi tremurau atît de tare, încît nu reuşea să facă nimic. Faţa ei avea o expresie de mînie amestecată cu spaimă.

— Voi amîndoi, ticăloşi murdari ce sînteţi, mi-aţi făcut asta! zise ea. Tu şi cu partenerul tău. Crezi că nu înţeleg? Tu cu logodna ta! Puşlamale scîrboase!

Stăteam, fără să ţin seama de ce spunea (cu toate că mi-am amintit după aceea foarte bine), minunîndu-mă cu ce groază am putut s-o trîntesc la pămînt. Nu pot exprima furtuna de impulsuri care mă sfîşia. Dar ştiu că am apucat-o deodată şi am

început să sfîşii hainele de pe ea. Se lupta sălbatic şi apoi a devenit aproape pasivă în mîinile mele, cu ochii aţintiţi într-ai mei. I-am despuiat trupul pînă cînd a fost aproape goală şi am azvîrlit-o pe pat. I-am întîlnit privirea. Era înspăimîntată. Ostilitatea ei dispăruse! Dumnezeu ştie peste ce abisuri am plutit în clipa aceea. Apoi, într-o clipă, furtuna din mine s-a întors într-o nouă direcţie.

— Afară cu tine! zisei eu şi o ridicai, îmbrîncind-o după Graves.

O clipă, mă cuprinse panica din cauza unui lucru care fusese atît de aproape de mine. Mă dispreţuiam atît pentru dorinţa mea, cît şi pentru faptul că dădusem înapoi din faţa ei.

Nu ştiam ce să fac mai departe şi am umplut acest interval păşind prin odaie şi strigînd:

— Dumnezeule! Dumnezeule!

Apoi îmi amintesc faţa înspăimîntată, dar mai reculeasa a lui Graves în pragul uşii — sîngera acum destul de rău — spunînd:

— Las-o să-şi ia hainele, nebunule. Toţi vor spune că am făcut asta împreună.

Era rezonabil. Foarte rezonabil. În ciuda unei puternice rezistenţe, raţiunea îmi revenea. Totuşi trebuia să acţionez într-un chip uimitor. M-am gîndit o clipă, apoi i-am strîns ghem lucrurile sfîşiate şi boţite şi le-am aruncat deodată asupra lui Graves.

— Amîndoi! strigai eu.

Capul său ieşi de sub haine. Îi adună lucrurile şi plecă

L-am auzit alergînd în jos pe scări.

— Nu poţi să ieşi pe stradă aşa! l-am auzit eu spunîndu-i.

Nici dormitorul şi nici salonul nu mai păreau să fie un loc potrivit pentru mine. Mi-am adus aminte că bicicleta era în magazin. Cu un efort de demnitate, am coborît pînă la uşa care dădea în magazin şi am închis-o în urma mea. Eram acum foarte calm şi metodic. Mi-am pipăit drumul la bicicletă, am scăpărat un chibrit şi am aprins lampa. M-am gîndit la scrisoarea de la Graves, pe care o citisem. Dispăruse şi simţeam că n-aş putea să mai urc din nou ca s-o caut. Buchetul meu de flori zăcea pe tejghea, lîngă ghidonul bicicletei. Uitasem de aceste flori. Le-am ridicat, le-am mirosit, şi le-am lăsat jos. Am ieşit pe uşa din faţă a magazinului, m-am urcat pe bicicletă şi am pornit pe străzile luminate, peste pod şi pe şoseaua liniştită care ducea la Carew Fossets.

M-am culcat îndată şi am dormit bine cea mai mare parte a nopţii, iar către zori m-am trezit dintr-o dată, întrebîndu-mă ce se întîmplase cu mine.

Cînd mai tîrziu începură să cînte nişte păsări, lucrul acesta mă plictisi. Mă împiedicau să gîndesc limpede.

5. INTERLUDIU CU D-NA SLAUGHTER

Simt că e important pentru povestirea mea să spun tot ce ştiu despre fazele prin care am trecut în zilele următoare descoperirii mele. Dar nu este prea uşor. Amintirile mele sînt foarte inconstante: cînd clare şi amănunţite şi tot atît de acute ca şi cînd ar fi numai de ieri, nu vechi de o treime din viaţă, cînd ceţoase, diforme şi nesigure, cînd întrerupte de goluri de completă uitare. Nu pot descoperi vreun sens ori vreun sistem în această acţiune selectivă a creierului meu. Nici nu-mi pot explica de ce îmi amintesc de trezirea din dimineaţa aceea cu cele mai mici amănunte şi, dacă asta n-ar însemna să fiu prea subtil, tocmai în amintirea dimineţii aceleia este întipărită memoria întîmplărilor din seara trecută. Nu e ca şi cînd mi-aş aminti direct că aruncasem o sticlă în Graves, ci este ca şi cum mi-aş aduce aminte că-mi aminteam a fi făcut astfel şi mă întrebam de ce făcusem astfel.

Probabil că aceste ceasuri de veghe îmi sînt atît de întipărite în minte, fiindcă au fost primele dintr-o mare serie de stări asemănătoare ale minţii mele. Era ca şi cum întregul univers, şi eu împreună cu el, devenise ceva diferit, ca şi cum eul pe care îl cunoscusem pînă atunci nu fusese decît un vis într-o lume de visuri, realitate fiind cel de acum. Zorile veniră, dar erau zorile unui soi nou de ziuă, ale unei zile lipsite de bucurie; soarele care răsărea îşi revărsa lumina caldă în odaia mea, şi lumina aceea nu avea suflet. Păsările cîntau, şi apoi un cărucior scîrţîi pe străduţă şi un băiat fluieră, dar ştiam că păsările nu sînt decît nişte maşini cîntătoare, căruciorul merge fără nici o ţintă, iar băiatul, cu toate că nu-şi da seama, e mort şi blestemat.

Mi-am îndreptat gîndui spre problema insolubilă a motivelor care mă îndemnaseră să-mi leg viaţa de această fecioară depravată, proastă şi vulgară şi de un partener care ar fi devenit un escroc dacă n-ar fi fost, pînă să-i reuşească escrocheria, un prost vanitos şi încrezut. Şi eram şi mai încurcat de problema descurcării iţelor fiinţei mele, neprevăzătoare faţă de aceşti doi asociaţi aleşi întîmplător.

Dar mai era ceva, ca un pîrîu mai îngust, însă mult mai puternic, curgînd împotriva şuvoiului principal al gîndurilor mele. Indiferentă faţă de celelalte amintiri şi fără legătură cu ele, apărea figura Olivei Slaughter, pe jumătate despuiată, aşa

cum o aruncasem pe pat, şi cu expresia teribilă a chipului ei, privindu-mă ţintă, pe măsură ce împotrivirea ei dispărea. O dispreţuiam, ba într-un fel o uram chiar, însă această privelişte se asocia cu o atît de mare tensiune a dorinţei, cum nu mai cunoscusem vreodată. Ce prost fusesem să întrerup totul şi să dau înapoi! Cum pot să redau relaţia dintre aceste şiruri diferite de gînduri care se desfăşurau simultan şi foarte activ în mintea mea? Era ca şi cum eu, un tînăr sălbatic, stăteam şi meditam în tăcere, în timp ce un domn bătrîn discuta despre Spaţiu şi Timp, despre Predestinare şi Liber Arbitru.

O parte a creierului meu căuta şi punea la cale chipul în care să mă întorc la Oxford şi s-o surprind pe Olive Slaughter (încolo, nepăsîndu-i de nici un fel de consecinţe), în vreme ce partea cealaltă continua să se întrebe, într-o formă pe care nu mi-o pot aminti, ce se întîmplase cu sufletul meu şi de ce lumea mea era blestemată. La Graves mă gîndeam prea puţin şi cu o ură plină de dispreţ. Nu credeam atît că mă trădase el cu Olive Slaughter, cît că Olive Slaughter mă trădase cu el. Şi fără să fie limpede, deşi foarte prezent în mintea mea, exista reproşul mai profund că, într-un fel, eu eram trădătorul, că cu aceştia doi (nu puteam determina dacă asta a fost înaintea descoperirii mele sau după) eu îmi trădasem eul.

Dar care „eu”?

Simţeam în mine fluctuaţii ciudate. M-am sculat şi am azvîrlit portretul ei înrămat, care se afla pe scrin, în grătarul căminului. Geamul a plesnit, dar nu s-a spart. Apoi l-am ridicat şi l-am pus la loc. „Aşteaptă, doamnă!” am zis eu şi i-am spus, în limbajul cel mai trivial, ce aveam de gînd să-i fac.

După aceea vine amintirea unui drum pe bicicletă spre Oxford, într-o dimineaţă caldă. Cred că luasem micul dejun şi stătusem de vorbă cu proprietăreasa mea ca să treacă timpul pînă la zece şi jumătate sau unsprezece, dar toate amănuntele astea sînt şterse. Presupun tot aşa că ştiam oarecum ce aveam de gînd să fac la Oxford, dar singura mea amintire clară este de a fi băgat de seamă că frunzele copacilor începeau să pară puţin mai roşii şi mai galbene şi că mă întrebam dacă era o toamnă timpurie sau numai efectul unui timp secetos.

Graves împachetase, plecînd. Femeia noastră de serviciu, cînd venise de dimineaţă, nu-l mai găsise. Era nedumerită, mai ales de cioburile de sticlă şi faianţă, de patul ud în care nu se

dormise, şi de trei ace de păr pe care le descoperise pe duşumea. M-am făcut că nu dau prea mare atenţie unor lucruri ce o priveau pe ea şi pe Graves.

— Fără îndoială că dl. Graves are să-ţi explice toate astea, cînd se va întoarce! i-am spus eu.

Apoi mi se pare că l-am pus pe băiatul de serviciu să închidă din nou obloanele, căci angajaţii noştri se adunaseră ca de obicei, şi că am plătit personalul. Ceea ce se reliefează cel mai distinct dintre aceste incidente e faptul că florile pe care le lăsasem în magazin fuseseră puse într-un vas mare, ornamental, de pe masă, în mijlocul cărţilor. Am întrebat în treacăt cine făcuse asta. Plătind personalul, făceam să se creadă că mă hotărîsem să abandonez de tot planul cu librăriile. Cred că oamenii au plecat foarte miraţi. După atîta vreme nu pot să-mi amintesc nici de figurile, nici de numele lor. Pesemne că mă purtasem cu acel soi de măreţie sumbră care respingea orice întrebare sau început de conversaţie. Dar în cele din urmă m-am văzut scăpat de toţi şi, lăsînd florile să putrezească în vas, m-am îndreptat spre intrare şi m-am oprit o clipă să mă uit la trecătorii de pe strada însorită, înainte de a trînti uşa în urma mea. Bicicleta stătea rezemată într-o pedală pe marginea trotuarului.

Deodată, am observat-o pe d-na Slaughter în capătul străzii, venind în grabă spre mine şi gesticulînd ca să-mi atragă atenţia.

Mai simt şi acum accesul de dezgust pe care mi l-a stîrnit vederea ci. Era un dezgust cu o nuanţă de nelinişte. Uitasem de d-na Slaughter.

Aveam bicicleta pregătită, dar fuga ar fi fost lipsită de demnitate.

— O vorbă doar, d-le Blettsworthy, am numai o vorba cu dumneata, zise ea înfruntîndu-mă.

Era mai scundă decît Olive şi de cu totul altă înfăţişare. Părul de aur al Olivei devenise la ea ruginiu, iar pielea era roşie şi pistruiată, fiind în cel mai mare contrast cu fildeşul cald al Olivei. Avea ochi mici, căprui, în timp ce ochii Olivei erau albaştri. Părea congestionată şi gîfîia uşor. Purta halatul negru de la prăvălie şi „îşi aruncase pe ea o bonetă”, cum se spunea în vremea aceea, pe care şi-o potrivise pe cap cam anapoda. Poate că vreunul din ajutoarele mele concediate îi spusese în

treacăt despre prezenţa mea. Poate că venise chiar mai devreme, pînă să mă întorc eu.

Am privit-o o clipă fără să vorbesc şi apoi am poftit-o cu un gest în magazinul întunecos.

Pregătise un fel de discurs. Adoptă un ton de mustrare prietenoasă şi rezonabilă.

— Ce înseamnă toată treaba asta, care s-a întîmplat între dumneata şi Olive? întrebă ea. Ce înseamnă vorbele astea despre ruperea logodnei şi că nu vreţi să vă mai vedeţi nici-odată? Ce motiv aveţi voi, doi tineri, să vă certaţi? N-am putut să scot nici o vorbă de la ea, decît că eşti supărat pe dînsa şi că ai ridicat mîna împotriva ei. Ai ridicat mîna împotriva ei! Şi ea plînge de-i ies ochii! Plînge de i se rupe inima! Eu nici măcar n-am ştiut că a fost pe aici aseară. S-a furişat în casă ca un şoarece şi a urcat sus. Şi cînd m-am dus la ea dimineaţa, stătea în pat şi suspina! A plîns toată noaptea.

Cu astfel de fraze a început d-na Slaughter să-mi destăinuiască grijile ei materne.

Abia atunci am vorbit şi eu.

— N-am spus nimic despre ruperea logodnei, am zis eu.

— Ea spune că totul s-a terminat între voi, replică d-na Slaughter, cu aerul omului nedumerit.

Mă rezemai de tejghea, cu ochii pe nevinovata extravaganţă a florilor mele, care păreau acum aşezate pe sicriul iluziilor mele moarte.

— Nu cred, zisei eu încet, că s-a ***terminat*** totul între noi.

— Ei, aşa mai zic şi eu! zise d-na Slaughter cu căldură, şi-mi întorsei privirea spre faţa ei neghioabă, descoperind pentru întîia oară nesfîrşita obtuzitate de care sînt capabile mamele fetelor.

— Atunci nu mai e nevoie să spunem nimic despre vreo acţiune de încălcare a angajamentului ori mai ştiu eu ce, urmă ea, renunţînd la lunga discuţie premeditată pentru care pierduse ocazia şi aruncîndu-mi totul într-o singură frază.

La o acţiune de încălcare a angajamentului mă gîndisem mai puţin chiar decît la d-na Slaughter. Le-am socotit la fel pe amîndouă şi mi s-a părut că se potriveau foarte bine una cu alta.

— Nu, consimţii eu; nu mai e nevoie să vorbim despre asta nimic.

— Şi, atunci, ce a fost toată cearta asta? întrebă d-na Slaughter.

— Asta, răspunsei eu, ne priveşte pe noi, pe Olive şi pe mine.

D-na Slaughter mă privi fix cîteva secunde şi faţa ci luă o expresie combativă. Îşi încrucişă braţele şi-şi dădu frîu liber.

— Nu mai spune! strigă d-na Slaughter. Nu-i treaba mea, adică?

— După părerea mea, nu.

— Şi prin urmare nici fericirea fiicei mele nu mă priveşte, nu-i aşa? Trebuie să stau deoparte, nu? În timp ce dumneata îi sfîşii inima? Asta s-o crezi dumneata, tinere!

D-na Slaughter se opri în aşteptarea unei replici, dar eu rămăsei tăcut. Mă abţinui să-i spun că nu fericirea fiicei ei era ceea ce aveam eu în minte. Cred că tăcerea mea o făcu să-şi piardă cumpătul, pentru că forţa ei combativă se bizuia în mare măsură pe ripostă.

Timpul trecea. Eu continuam să stau politicos şi răbdător. D-na Slaughter îşi aranjă ţinuta cu cîteva gesturi repezi şi veni mai aproape.

— Ascultă-mă, Arnold, zise ea cu un aer matern, care mă făcu să mă simt fericit că sînt orfan. Dumneata şi Olive nu vă mai aprindeţi din nimica toată şi nu vă mai purtaţi prosteşte. Ştii ca o iubeşti. Ştii prea bine. Ştii că ea nu se gîndeşte la nimeni altul pe lume decît la dumneata. Eu nu ştiu despre ce-i vorba, dar sînt aproape sigură că e o nimica toată. Vreo gelozie, sau aşa ceva. Nu-i aşa? N-am trecut şi eu prin asta cu Slaughter, mulţi ani în urmă? Uită totul. Nu te mai gîndi. Ea stă şi plînge de-i vine rău! Întoarce-te la ea. Dă-i o sărutare şi spune-i că totul e bine, şi în zece minute o să vă pupaţi iar ca doi porumbei îndrăgostiţi ce sînteţi. Nu vă mai îmbufnaţi atîta. Nu pot suporta una ca asta. Du-te imediat la ea, ascultă ce-ţi spun, şi terminaţi cu toata prostia aia. Uite, acuşi e prînzul şi am pus la fiert o bucată de carne de oaie. Niciodată nu mi-ai onorat pînă acuma umilul meu cămin, să rămîi la masă. Onorează-l de data asta şi nu te mai ţine aşa îmbufnat şi ţanţoş. Sărutaţi-vă şi împăcaţi-vă şi rămîi la noi şi dupa-amiaza. Scoate-o undeva la plimbare. Ăsta-i remediul meu, Arnold. Mai frumos decît aşa nici nu se poate.

Se opri, şi dincolo de jovialitatea ei se întrezărea ne-liniştea.

Eram gata să-i spun ceva jignitor, să încep cu „ascultă, femeie”. Vorbii însă ca un om chibzuit.

— D-nă Slaughter, zisei eu, nu pot decît să repet că situaţia prezentă mă priveşte numai pe mine şi pe Olive. Vreau s-o duc pînă la capăt numai cu ea... eu cu ea, singuri.

D-na Slaughter fu cît pe ce să mă întrerupă, dar eu ridicai glasul.

— Şi nu astăzi. Nu astăzi. Uneori lucrurile trebuie lăsate să se răcească, iar alteori trebuie lăsate să se... coacă...

Faţa i se alungi. Era înfrîntă. Îşi dădu seama de ceva ce nu observase pînă atunci.

— De ce-i magazinul iarăşi închis?

— E închis, zisei eu, din motive de afaceri. Dar şi asta e o problemă pe care nu pot s-o discut acum.

— Şi dl. Graves?

— Nu-i aici.

Cam la asta s-a redus, în general, convorbirea noastră. Ea mai adăugă nişte lucruri lipsite de imporanţă, reluă ***da capo*** cîteva lungi pasagii şi în cele din urmă plecă să-şi vadă de carnea de oaie pe care o pusese la fiert. Cred că am rămas mult timp în prăvălie fără să fac nimic.

Apoi îmi amintesc că stăteam cu un picior pe trotuar şi cu celălalt peste şeaua bicicletei, gata să încalec. Mă întrebam:

— Şi acum, unde naiba să mă duc?

6. CIOCNIRE ÎN BEZNĂ

Luam ceaiul în sala întunecată, dar sclipitoare a hanului „Vulturul cu aripile desfăcute” din Thame, care, deşi atît de mic, e trecut pe lista de o sută din Cele mai Frumoase Ha- nuri. Proprietarul îmbrăcat cu un costum verde cu nasturi de alamă, îmi făcu cinstea să stea de vorbă cu mine.

— Te-ai pierdut vreodată pe dumneata însuţi? îl în- trebai eu.

— Ca să găsesc pe altcineva?

— Îl caut pe un oarecare Arnold Blettsworthy, care a dispărut acum vreo şaisprezece ceasuri.

— Cu toţii ne jucăm de-a v-aţi ascunselea cu noi înşine. Era Arnold Blettsworthy un tînăr plin de speranţe şi ambiţii?

Încuviinţai din cap.

— Ăştia dispar totdeauna pe neaşteptate,

— Şi se întorc vreodată?

— În cele din urmă da. Cîteodată. Alteori mai curînd. Şi uneori niciodată.

Suspină, privi afară pe fereastra largă şi scundă, şi deodată observă ceva care-i absorbi toată atenţia. Mă părăsi, îngînînd o scuză. Nu se întoarse şi după cîteva clipe îi plătii fetei şi pornii pe bicicletă spre Amersham. Sfiala mă împiedică să-l mai aştept. Îmi părea rău că nu se întorsese ca să ne reluăm conversaţia, pentru că glasul lui şi felul lui de a fi mă atrăgeau şi aveam impresia că el îmi înţelege tulburarea. Dar dacă s-ar fi întors la mine, probabil că aş fi discutat cu el alte lucruri.

Îmi continuam drumul pe bicicletă, într-o mare singurătate.

Mergeam fără ţintă prin seara caldă de vară tîrzie, îndreptîndu-mă spre răsărit, ca să n-am soarele în ochi. Urmăream o problemă obscură în privinţa propriei mele identităţi. Oare Arnold Blettsworthy nu era altceva decît numele şi cochilia unei mulţimi de „euri” în conflict? Cunoşteam codul de onoare şi de bune maniere al Blettsworthy-lor, după care trebuiam să-mi calculez drumul prin frămîntările contemporane. Le ştiam perfect. Ceea ce mă uimea era vîrtejul furtunos de pofte, de pofte animalice, amestecate cu mînie şi deghizate sub masca răzbunării de sine, care dădeau în lături toate aceste coduri şi norme de conduită, ca şi cînd ele n-ar fi însemnat nimic. Cine era acest egoist mînios şi lasciv care se lupta să pună stăpînire pe voinţa mea, a cărui imagine supremă era Olive, despuiată, neliniştită şi nemaiopunînd nici o rezistenţă? Nu eu. Cu siguranţă că nu eu. În vremurile vechi i se spunea Diavolul — sau un diavol. Un intrus care punea stăpînire pe tine. Era oare mare diferenţă dacă-l numeam, după moda modernă, un al doilea eu? Dar eram eu oare Arnold Blettsworthy, sau celălalt? Alături de acest mare complex de pasiuni, care căuta să schimbe direcţia acţiunilor mele şi să pună stăpînire pe ele, un alt spirit străin, plin de ruşine şi dispreţ, Observatorul Cinic, se amestecă şi el, în miezul confuziei, cu sfaturile lui rele. „Prost ai fost”, spunea el, „şi prost ai rămas. Prost şi neputincios. De ce toată această atitudine de indignare? Dacă doreşti fata, ia-o, şi dacă o urăşti, plăteşte-i-o. Dar fă în aşa fel încît să n-ai

neplăceri. Poţi face să fie propriul ei act şi nu al tău. Ochii ei ţi-au vorbit despre puterea pe care o ai asupra ei. Distruge-o şi pleacă. Nu înţeleg de ce trebuie să-ţi subjuge ea voinţa în felul ăsta şi să te tîrască în ruşine şi primejdie. Această primă imagine a unui trup cald şi mlădios a fost prea mult pentru tine, băiete. Înseamnă că ea e o fecioară aţîţătoare. Ce-i de mirare într-asta? Crezi că nu mai sînt şi altele pe lume? Te întreb, nu mai sînt pe lume şi altele?”

Nu pe drumuri de ţară, ci prin această furtună de gînduri mi-am continuat eu drumul în după-amiaza aceea. Printre alte forţe, îmi amintesc de o dorinţă puternică de a intra din nou în comunicaţie cu spiritul unchiului meu. Dacă aş putea să-mi amintesc de prezenţa lui şi de glasul său, aceste forţe potrivnice şi-ar pierde jumătate din puterea lor. Poate că ceva din el mai plutea încă printre dealurile din Wiltshire. Dar cînd mi-am întors faţa spre apus, soarele îşi aţinti suliţele de aur şi mi le înfipse în ochi, făcîndu-mă să mă întorc.

Mă întrebaţi dacă m-am rugat? Dacă am găsit vreun ajutor în religia acestei lumi? Nici o clipă măcar. Mi-am dat seama mai bine ca oricînd că unchiul meu fusese cel în care crezusem, şi nu acel Dumnezeu blajin, pe care lumina bunătăţii lui îl proiectase pe cerul nepăsător. În toată frămîntarea mea, nu i-am acordat Dumnezeului credinţei mele nici măcar un gînd. Aş fi putut mai curînd să mă adresez lui Sirius.

În cele din urmă se făcu întuneric şi farul bicicletei era încă neaprins. Trecui de o cotitură şi descoperii la un metru de mine spatele unui furgon de marfă, lucind nelămurit în semiobscuritate. Credeam că era în mişcare şi încercai să-l depăşesc, şi atunci panoul de la spate se apropie rapid, ca printr-o vrăjitorie, şi-mi dădui seama că era prea tîrziu să evit o ciocnire. Parcă văd cum ghidonul bicicletei se îndrepta cu iuţeală să se ciocnească de roţile mari de lemn, şi simţii că îmi pierd echilibrul în încercarea de a coti.

Pînă la acest punct, îmi amintesc lucrurile simplu şi clar, şi apoi totul îmi dispare complet din amintire. Probabil că am căzut şi m-am izbit de furgon. Nu se ştie. Cu siguranţă că am căzut ameţit. Dar e ciudat că nu-mi amintesc nimic de clipa cînd m-a cuprins ameţeala. Lumina se stinge, ca să zic aşa, în momentul cînd vin în atingere cu roţile şi partea laterală a furgonului.

7. DL. BLETSSWORTHY UITĂ CU TOTUL DE SINE

Povestirea mea limpede şi personală trebuie să facă loc acum uneia vagi şi indirecte. Despre întîmplările cuprinse într-o întreagă perioada de şase săptămîni nu există în amintirea mea decît un gol. N-am reuşit niciodată să aflu ce s-a petrecut cu bicicleta şi nici cum am ajuns la Oxford. Am nimerit în locuinţa mea din Carew Fossetts noaptea tîrziu, în- tr-o trăsură şi cu capul bandajat cu multă grijă.

Se pare că mi-am pierdut vremea prin Oxford o săptă- mînă sau chiar mai mult. M-am ocupat cu multă incompetenţă de problemele de afaceri. Am aflat că Graves s-a folosit la maximum de poliţa garantată şi că a acceptat un post la o societate comercială de pe Coasta de Aur. Cred că mi-a scris o scrisoare prin care îmi transmitea că o să mă despăgubească şi în care îşi exprima regretul. Probabil că mi-a scris, dar nu ştiu dacă documentul mai există. Se pare că nu l-am lăsat pe dl. Ferndyke să se intereseze de eşecurile mele în afaceri şi de nenorocirile mele. Cred că ar fi fost o înjosire prea mare pentru mine, după recentele asigurări pe care i le dădusem. În locul lui am angajat un avocăţel jerpelit din Oxford, ocupat mai ales cu afacerile jucătorilor la curse care pîndesc pe studenţii sportivi şi pe minorii cărora le este interzis accesul, şi am luat cîteva hotărîri foarte nesăbuite şi dezavantajoase în privinţa bunurilor firmei noastre. Toate acestea s-au şters din memoria mea. Se pare că am făcut două sau mai multe eforturi de a o întîlni pe Olive Slaughter singură, dar poate că ea îi spusese maică-si că-i e frică de mine, şi, în orice caz, aceste încercări au rămas fără rezultat. Un bandaj formidabil pe unul din ochi poate că micşora ceva din nevinovăţia naturală a înfăţişării mele. Cred că am dat frîu liber unor accese violente de furie, dar mă îndoiesc că am făcut asta în prezenţa altor oameni. În privinţa asta mi se pare că aş avea o umbră de amintire. Nu s-a întreprins niciodată vreo acţiune de încălcare a angajamentului.

Nimeni n-a ştiut exact cum şi cînd am plecat din Oxford. Am plecat singur şi mi-a observat lipsa numai proprietăreasa. Datoria pe care o aveam pentru chiria apartamentului a fost achitată mai tîrziu de dl. Ferndyke şi tot el mi-a strîns lucrurile. Nu se ştie pe unde am umblat timp de trei săptă- mîni. La

sfîrşitul acestei perioade am fost găsit rătăcind pe o stradă dosnică din suburbiile Norwichului. Am fost găsit de un poliţist la ora trei dimineaţa. Eram murdar de noroi, fără pălărie şi fără nici un ban şi aveam febră mare. Presupun ca băusem mult, că luasem droguri şi că fusesem într-o tovărăşie proastă. Miroseam puternic a eter. Uitasem complet cum mă numeam şi cine eram, şi nu exista nici un document asupra mea prin care să mi se stabilească identitatea. De la postul de poliţie m-au trimis la infirmeria azilului de săraci şi acolo o soră deşteaptă, băgînd de scamă că hainele mele erau făcute de comandă, s-a uitat în buzunarul interior şi a găsit eticheta croitorului din Oxford, cu numele meu şi al colegiului pe ea, şi prin acest canal îngust s-a restabilit comunicaţia cu situaţia mea pierdută şi uitată. Între timp eu zăceam în pat, nerăspunzînd la numele meu, bolnav şi prea apatic ca să mă pot restabili uşor.

O nouă conştiinţă s-a alcătuit în mine, încet dar sigur. Nu ştiu exact cum a început. Am o vagă impresie că am fost mutat într-o rezervă cu plată, mult mai confortabilă, şi am fost încîntat să aud că dl. Ferndyke urma să vină acolo să mă vadă. Îmi aminteam de numele lui ca de al unei persoane amabile, în timp ce al meu încă mă ocolea. Primul indiciu al vitalităţii ce îmi revenea a fost un val de aversiune faţă de îngrijitoarea mea particulară, o creatură flecară, cu părul lins şi rar, duşmănind teribil doi oameni ale căror nume le repeta într-una, ca un refren exasperant, în timp ce îşi vedea de treburi: „Hall Dane” şi „Hall Caine”. Hall Caine era, mi-am dat seama, marele romancier, şi una din eroinele sale, Gloria Storm, o făcuse să se simtă jignită, fiind înfăţişată în chipul unei infirmiere mistuite de patimi; Hall Dane am dedus — deşi cu mai multă greutate — că era lordul Haldane[1], care făcuse anumite schimbări în situaţia infirmierelor din armată. Zăceam culcat şi o uram, cînd deodată mi-am amintit de o vizită a lordului Haldane la Uniunea Studenţilor. Şi asta m-a făcut să-mi aduc aminte de cîteva fraze dintr-un discurs al lui Lyulph Graves, al acelui Lyulph Graves care se ridicase de pe banca de lîngă mine.

Eram Arnold Blettsworthy din Lattmcer! Amintirile îmi reveneau ca o clasă în care se strîng din nou şcolarii. Intrau în bănci, dînd din cap, strigînd diferite nume, şi chemîndu-se unii pe alţii…

---

[1] ***Haldane*** — vezi nota de la pag. 244. (n.r.)

A doua zi veni bătrînul Ferndyke, rumen, cu ochelari şi plin de solicitudine. Faţa lui rotundă şi complet rasă se măreşte în amintirile mele, depăşind dimensiunile normale şi pierzîndu-şi trăsăturile obişnuite.

E ca şi cum l-aş vedea printr-o puternică lupă. O faţă tot atît de binevoitoare ca aceea a unchiului meu, dar de o înţelegere lumească pe care faţa unchiului meu n-a avut-o niciodată. O cută deasupra unei pleoape se lasă puţin în jos şi face ca ochelarii săi fără ramă să pară puţin oblici. Părul, puţin cărunt la tîmple, e tot atît de neted şi curat ca blana unei pisici. Se uită la mine în timp ce vorbeşte, ca cineva obişnuit cu problemele dificile ale oamenilor.

— Neurastenie, zise el pe un ton liniştitor. Un lanţ de nenorociri. I se poate întîmpla oricui. Ai fost doborît. N-ai nimic de regretat şi nimic de care să-ţi fie ruşine.

Păru că-şi consultă mîna stîngă, o mînă trandafirie.

— Aş putea să-ţi spun anumite lucruri despre propriul meu debut în viaţă, sugeră el, cu aerul că-mi face o îndrăzneaţă confidenţă. Dar s-a întîmplat că norocul n-a fost împotriva mea. „Făgăduielile vaste pe care ţi le dă speranţa”...Într-un fel sau altul, scumpul meu domn Blettsworthy, cu toţii trecem prin asta. Dar de obicei... mai puţin violent. Dumneata ai fost luat prin surprindere. Asta nu poate să ne facă decît să ne regrupăm forţele şi să continuăm să trăim în conformitate cu tradiţiile noastre cele mai bune şi cu adevăratul nostru eu.

— Asta şi vreau! zisei eu.

— Aş dori să aflu instrucţiunile dumitale. Ce hotărăşti să facem?

— Aştept sfatul dumitale, domnule, zisei eu.

— Foarte bine, încuviinţă el. Acum, în primul rînd, nu-ţi mai face griji în privinţa încurcăturilor de la Oxford. Lasă-ne pe noi să limpezim lucrurile. Totul se poate aranja. Dl. Graves şi poliţa ***s-au dus.*** Şterge-ţi asta din minte. Dumnezeu va hotărî cît de rău are să ajungă el. Cealaltă încurcătură... ei bine, mama nu este neînţelegătoare, mai ales că acum ea crede că eşti insolvabil. Nu te mai necăji pentru asemenea lucruri. Dar, deocamdată, eşti ca tăiat din rădăcini. Pluteşti în gol. Ai să simţi că viaţa e foarte goală şi lipsită de sens, dacă te întorci la Oxford sau la Londra. Ergo[1], nu te întoarce la Oxford sau la

[1] ***Ergo*** — deci, în latineşte, (n.r.)

Londra. Pleacă departe şi întoarce-te în Anglia cu o nouă viziune asupra lucrurilor. Călătoreşte. Aici am vrut să ajung, mă înţelegi... ***călătoreşte.*** Un voiaj în jurul lumii. Nu pe vase mari de pasageri şi nici în hoteluri de lux, ci mai omeneşte. Pe vapoare comerciale şi călare pe catîri. Cred că asta poate să-ţi facă bine... foarte bine. Foloseşte orice mijloace de transport pe care le poţi găsi de aici pînă în California, pornind spre Est. Asta ar fi interesant. Şi, eventual, ai putea chiar să scrii despre totul.

— Cum a făcut Conrad[1], zisei cu.

— De ce nu? zise dl. Ferndyke, nelăsînd să se vadă nici o exaltare pentru faptul că muşcam din momeala lui şi nefăcînd nici o obiecţie afirmaţiei că aş putea scrie ca Joseph Conrad. Va fi o viaţă sănătoasă, continuă el. Nervii ţi se vor însănătoşi. Ai să scapi de boala asta neînsemnată. Şi cred că ai să poţi fi scutit de cea mai mare parte din aranjamentele pregătitoare. Romer, de la firma armatorilor Romer & Godden, e văr primar cu dumneata. L-ai cunoscut la o nuntă şi el te-a plăcut. Vapoarele lor se duc în toate părţile lumii, şi ei te pot îmbarca pe oricare din ele, cu toate că nu prea transportă pasageri, doar cîte un funcţionar de-al lor, contabilul sau supraveghetorul încărcăturii sau alte asemenea persoane. Ei te pot trimite în toate punctele globului... care sînt nesfîrşite. Poţi vedea ce este munca, poţi vedea ce este comerţul, aventura, adevărata aventură, ceva din Imperiu, omare parte a lumii. Ai cunoscut destul timp Tamisa superioară, un rîuleţ în care să se bălăcească băieţii. Coboară acum către Tamisa inferioară, care este estuarul întregii lumi. Începe totul din nou de acolo. Ţi-ai pierdut tinereţea şi ea s-a dus pentru totdeauna. Asta-i sigur! Ce părere ai, d-le Blettsworthy? Du-te şi găseşte-l pe omul acela.

Dl. Ferndyke se opri brusc, tuşi şi se înroşi. Căzuse în retorică. Ochii săi se umeziră uşor, sau cel puţin aşa îşi închipui el. Îşi scoase ochelarii, şi-i şterse, şi îi puse la loc, strîmb, exact cum fuseseră mai înainte.

— Pe scurt, d-le Blettsworthy, reluă el cu vioiciune, pentru început te sfătuiesc să faci o lungă călătorie pe mare. Afacerile

---

[1] ***Joseph Conrad*** (1857—1924) — cunoscut scriitor englez de origine poloneză, autor al unor povestiri mai cu seamă marinăreşti, printre care „Taifun”, (n.r.)

dumitale sînt în dezordine, dar îţi rămîne încă destul ca să poţi fi independent. Totul se poate aranja.

Capitolul al doilea

în care se povesteşte cum dl. Blettsworthy a pornit pe mare, cum a călătorit şi cum a naufragiat, fiind pă- răsit pe o epavă plutitoare şi apoi cum au apărut sălbaticii care l-au capturat

1.DL. BLETTSWORTHY ALEGE O NAVĂ

În prezenţa d-lui Ferndyke, puteam să fiu aproape acelaşi Blettsworthy cum fusesem înainte de dezamăgirea pe care o suferisem; dar atunci cînd, după a doua întrevedere avută la Londra, în care sugestia lui a fost înfăţişată mai pe larg şi acceptată, am ieşit din biroul său prin spaţiile plăcute din Lincoln's Inn şi am intrat în aglomeraţia din Chancery Lane, am simţit că sînt o fiinţă cu adevărat nesigură şi lipsită de apărare, cu o dezolantă nevoie de încurajare. Ecourile rîsului aspru şi ale amintirilor odioase din zilele viciului meu anonim mai răsunau în mine şi învăţasem ceva despre josnicia semenilor în care te încrezi, şi de asemeni ceva despre hrubele mîrşăviei din propria mea temelie. Dl. Ferndyke, în această a doua împrejurare, îmi acordase exact douăzeci de minute din timpul său, se uitase la ceas şi mă condusese pînă la uşă. El îmi era de mare ajutor, dar ajutorul său era trecător. Doream un Prieten. Doream un prieten care să asculte la nesfîrşit expunerea nedumeririlor mele şi să-mi dea sfaturi care să mă consoleze.

„Marea! Lumea largă! Omenirea!” Acestea erau cuvinte frumoase, însă eu doream să dau un răspuns mai bun, voiam să fiu în stare să dau un răspuns mai bun.

De exemplu, aş fi putut să spun: „Ai dreptate, domnule. Fii sigur că un Blettsworthy va proceda bine”.

E ciudat cum poate să le treacă unora prin minte că ar putea spune unui om nişte lucruri pe care de fapt niciodată nu i le-ar putea spune.

Îmi plăcu tînărul Romer, care abia dacă era cu doisprezece ani mai mare decît minte, şi îmi dădu şi el tot sprijinul în răstimpul pe care-l avea la dispoziţie. În cazul lui, răstimpul a fost aproape o jumătate de zi. Îmi vorbi despre vapoarele ce călătoreau în felurite locuri, cum şi despre reputaţia şi meritul fiecăruia. Era nevoie să-mi dea nişte scrisori de recomandaţie pentru oamenii din porturile de escală? Cei mai mulţi dintre ei vor fi corespondenţi de afaceri, dar pe unii aş putea să-i găsesc simpatici. El răsfoi o listă. Aş vrea să mă duc la Manaos, pe Amazon în sus? Asta aş putea-o face numaidecît. O direcţie interesantă ar fi insulele Canare, şi apoi de-a curmezişul Braziliei şi în jos către Rio. Sau, fireşte, aş putea ocoli Canarele. Sau aş putea să mă duc spre răsărit. O mare încărcătură de sticle înfundate, maşini de cusut ieftine, păpuşi de celuloid, statuete dc alamă, lămpi cu parafină, aţă de bumbac, medicamente, alimente pentru copii şi ceasuri germane era transportată în Burma. Ce aş zice de Burma? Aş dori cumva să mă uit niţel într-un atlas pe care-l avea în anticameră, alături de lista călătoriilor?

Omul era încurajator, îmi dădea o senzaţie plăcută de superioritate invitîndu-mă să iau în mînă lumea şi s-o examinez ca pe un bilet de călătorie.

În cele din urmă, ne-am fixat asupra ***Leului de Aur,*** care pornea cu o primă destinaţie spre Pernambuco şi Rio.

2. DL. BLETTSWORTHY PORNEŞTE PE MARE

Cîte mii de oameni au simţit poate ca şi mine iluzia de mărire care m-a cuprins, stînd pe puntea legănată a ***Leului de Aur*** şi privind ţărmurile din Kent şi Essex cum lunecau pe lîngă mine, întinse pînă către Londra pe care o lăsasem în urmă! În seara aceea mi se părea că ieşeam dintr-o viaţă meschină către libertate şi aventură şi că omul pe care aveam să-l găsesc în mine în această căutare va fi cu siguranţă mai bun.

Regiunea întinsă, înţesată, a docurilor de pe fiecare parte,

unde case, hanuri şi biserici păreau că plutesc pe apa printre vase şi şlepuri, dispăruse; acolo unde bacul din Tilbury trece gîfîind spre Gravesend, luminiţe galbene se iveau una cîte una şi curînd se înmulţiră puzderie, însuşi marele oraş ajun- gînd să nu pară mai mult decît o pată de funingine în lumina asfinţitului, în vreme ce casele de pe Insula Canvey se înşirau de o parte, iar dealurile scunde şi line din Kent de cealaltă. Albastrul serii se prefăcu aproape în beznă, cheiul luminos din Southend era pe aceeaşi linie cu noi, iar digul lung, îndreptat mai întîi în direcţia noastră, se întoarse după aceea parcă ţintind spre Londra. Plajele din Kent, simple pete de lumină pe bordura nopţii, plutiră pe lîngă noi şi rămaseră în urmă. Ochii vii de lumină, galbeni şi roşii, care clipeau, dispărînd şi ivindu-se, şi clipeau din nou într-un ritm semnificativ, şi razele albe de lumină ne călăuzeau cursa spre larg, se strîngeau în urma noastră, se îndepărtau şi se scufundau, şi în cele din urmă, în afară de cîte un vas singuratic, care trecea luminat în depărtare, fără să-i pese de noi, luminat egoist pentru propria sa protecţie, ne aflam singuri, în largul mării.

Şi în noaptea aceea am simţit că ieşisem într-un spaţiu vast, cu toate că eram pentru prima dată în viaţă cu adevărat prizonier.

Literatura lumii întregi, şi mai ales literatura noastră, a celor care citim englezeşte, este plină de presupunerea că a ieşi pe mare cu un vas înseamnă a ieşi la „loc deschis”. Dar se află pe lume loc cu adevărat „deschis”, afară de drumurile şi cărările dintr-o ţară cu oameni binevoitori? Aici, luminile şi mulţimile sînt lăsate în urmă, ca şi spaţiile largi în care poţi să te mişti, ca şi toate întîmplările şi priveliştile schimbătoare. Nimic nu rămîne în cele din urmă decît noaptea, o noapte cu desăvîrşire goală. Cobori, urci din nou pe punte, te plimbi pe coverta îngustă, dar simţind că savurezi imensitatea. Te întorci înăuntru şi dormi. Zorile se preling în întunericul tău, făcînd ca lumina lămpii de petrol care se leagănă să pară galbenă şi afumată.

Priveşti în jurul tău, înainte de a-ţi da seama de noile împrejurări în care te afli. Îţi recunoşti lucrurile, pe jumătate încă nedespachetate. Totul pare angajat în nişte mişcări care pivotează în chip misterios şi îşi schimbă încet nivelul faţă de tine. Afară, cerul şi orizontul s-au unit în acest dans lent şi

nesfîrşit. Te scoli şi te îmbraci clătinîndu-te, urci poticnin- du-te scările spre punte şi te apuci cu mîna de parapet. Apă. O incomensurabilă cantitate şi întindere de apă în jurul tău şi dedesubt, iar deasupra un aer umed şi agitat; acestea sînt zidurile enorme şi invizibile ale închisorii de care încă nu-ţi dai seama. Orice închisoare de pe pămînt are cel puţin o uşă care dă spre lume, chiar dacă această uşă e închisă, dar închisoarea mării nu are nevoie de lacăte ca să te ţină într-o captivitate completă.

Dl. Ferndyke avusese intenţii bune, trimiţîndu-mă pe mare. Cred că mă judecase cu multă pătrundere, dar el nu cunoştea de loc marea. Credea, prin obişnuinţă şi tradiţie, că a călători pe mare, şi mai ales pe un vas care nu este adaptat pentru pasageri, e prin sine însăşi şi experienţă plăcută şi înălţătoare. Tot astfel ar fi gîndit şi unchiul meu. Britania, ţara noastră, domină şi este dominată de valurile mării, iar sufletul rănit al britanicului în suferinţă se întoarce spre ele, ca un copil către mama lui. Vînturile mării scotocesc insula noastră de la un capăt la celălalt, şi fericirea deosebită a Angliei este de a nu fi niciodată la mai mult de o sută de mile de apele mîntuitoare. Noi, Blettsworthy-ii, cu toţii, se înţelege, revenim către mare din instinct. îndată ce ne căpătăm picioarele marine, ne simţim fericiţi şi ca acasă. Eu am făcut tot ce am putut ca să mă simt fericit şi ca acasă, dar în dimineaţa aceea picioarele mele marine erau încă prea şovăielnice. Şi totuşi, mă ţineam de parapet şi mişcam capul dintr-o parte într-alta ca un lup de mare, şi mormăiam refrenul unui cîntec marinăresc — singurul cîntec marinăresc pe care-l ştiam. Pot să-mi amintesc şi acum cuvintele, fiindcă mi-am dat seama brusc de nepotrivirea lor cu împrejurările în care mă aflam, şi m-am întrerupt la mijlocul refrenului.

„Lui Jack, priviţi-o cum îi face semn, sprinţară,
Şi-oricînd pe ţărm în aşteptare o vedeţi.
Iubita-i pentru marinar o stea polară
Haideţi, băieţi, sus ancora, băieţi!”

Fredonam cîntecul acesta cu totul nepotrivit, numai ca să-mi spulber îndoielile. Căci aveam îndoieli. Trebuia să fiu în tonul marinarilor pe care-i cunoşteam de la toţi scriitorii din

literatura noastră, care erau în chip special, distinctiv şi chiar extravagant, bărbaţi; bărbaţi încercaţi; duri şi aspri pe dinafară, fără îndoială, dar duioşi şi delicaţi peste măsură pe dinăuntru. O anume lipsă de amabilitate în primirea pe care mi-o făcuse căpitanul cu o seară înainte, îmbinată cu o anume grosolănie şi violenţă a limbajului său, cînd îl contrazise pe ofiţerul de cart, în timp ce vasul manevra în josul fluviului, nu însemna pentru mine decît asprimea de suprafaţă din coaja acestui preţios fruct omenesc.

Siajul se tîra în urma noastră ca o povestire inutilă şi se pierdea în depărtare, iar fumul se răspîndea în direcţia vîntului. Zăream pe cîte cineva la cîrmă, în cabina de pe punte, iar în partea din faţă cîte un cap şi un spate îndepărtat; altminteri, nu puteam zări nici un marinar. Apă agitată şi învolburată, un cer albastru-cenuşiu, şi nimic altceva decît noi înşine.

Această privelişte, cu cîteva variaţii de cer şi de valuri, era, m-am gîndit eu, înfăţişarea a trei sferturi din glob. Iată aşadar aspectul normal al planetei numite Pămînt. Peisajul de uscat alcătuia o excepţie. Era bine să-mi amintesc de acest lucru. Sărmanele suflete îngrămădite pe ţărm întorceau spatele la trei sferturi din lumea noastră. Simţeam o dezaprobare morală faţă de o asemenea comportare.

Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să apreciez bărbăţia cinstită a celor cinci fiinţe care împărtăşeau cu mine acest crîmpei dislocat din lumea oamenilor. Fiindcă cele cinci suflete alcătuiau acum, pentru un timp definit, toată lumea din jurul meu. Din restul populaţiei de pe vas, cu excepţia lui Vett, micul şi îndemînaticul nostru ***steward,*** n-am văzut pe nimeni pînă cînd am acostat la Pernambuco.

Imaginea unui fochist care ieşise să ia aer, ori a trei sau patru oameni angajaţi într-o treabă neînţeleasă de mine, sub conducerea ofiţerului secund, sau sunetul unei armonici care se străduia să execute (şi nu sfîrşea niciodată) o arie de ***music-hall,*** stingîndu-se brusc şi violent în aparenţă, un mic grup de oameni care stăteau la prova în cîte o seară frumoasă, de taifas ori cosînd, iată toate amintirile ce le-am păstrat despre pătura inferioară din mica noastră mostră de societate omenească. Între ei şi noi era — gîndeam eu — o mare prăpastie. Ţelurile lor, se înţelege, nu erau ţelurile noastre, şi nici gîndurile lor nu erau gîndurile noastre. Noi, cei şase, eram dintr-un aluat mai

fin şi duceam o viaţă superioară. Vorbeam cu ei foarte puţin şi distant. Era ca şi cum o ceartă puternică fusese potolită fără prea mare certitudine şi putea în orice clipă să izbucnească din nou, dacă am fi slăbit această încordare. Cînd mă duceam spre mijlocul vasului, puteam simţi că intrarea întunecoasă ce dădea spre adăpostul marinarilor mă spiona şi mă judeca cu de-amănuntul, şi nu mă aflam atunci într-o stare de spirit care să-mi îngăduie plăcerea de a fi spionat şi judecat.

Fără îndoială că starea mea sufletească specială făcea din mine un tovarăş de călătorie peste măsură de dificil şi plin de spirit critic pentru aceşti cinci oameni cărora le fusese impusă prezenţa mea. Asupra tinereţii mele încrezătoare şi lipsite de experienţă, care se avîntase în lume cu năzuinţele cele mai generoase, se abătuseră dezamăgiri de tot felul. Îmi zdrobisem şi-mi paralizasem capacitatea de a-mi accepta semenii. Îmi pierdusem încrederea în ei şi le priveam feţele neîncrezător şi niţel înfricoşat. Am încercat să nu dau înapoi ori să mă retrag în mine, dar cînd eram cu ei nu mă simţeam la largul meu, aşa încît primele mele încercări de cordialitate şi apropiere faţă de ei au avut un caracter vădit artificial, încă de la început, fără îndoială că din cauza greşelilor mele de comportare, de accent şi de conduită, poate că şi din pricina supărării pe care le-am provocat-o fiindu-le vîrît pe gît, Bătrînul mi-a purtat pică.

Acesta era un individ robust, cu faţa pătrată, cu părul galben-roşcat, cu genele de culoarea nisipului şi cu o gură aspră. Ochii lui mici, de culoare verde-cenuşie, mă priveau veninos.

— Este pentru a treia oară că am o pacoste de pasager pe acest vas blestemat, a spus el, atunci cînd Midborough, ofiţerul secund, căruia tînărul Romer mă încredinţase, a venit să mă prezinte. Şi apoi mi-a întors spatele şi nu m-a mai luat în seamă.

A doua oară cînd mi-a dat atenţie s-a întîmplat să fie tot indirect. „Vett”, l-am auzit urlînd, tocmai cînd începusem să mă gîndesc la cafea (Vett, vă amintesc era ***steward***-ul), „l-ai chemat pe extra-super-***gentleman***-ul nostru?”

Mai mult decît deconcertat de aceste preliminarii, m-am apucat să dezvolt noile mele relaţii cît mai plăcut posibil. Totul depindea, evident, de căpitan. Maşinistul, prin toate drepturile şi tradiţiile, ar fi trebuit să fie un scoţian, dar, în loc de asta, era un tip uriaş, negricios, cu părul creţ, cu aer semit, cu buza

inferioară răsfrîntă, şi cu un accent pe care-l căpătase probabil prin ţinutul Tamisei inferioare. Primul ofiţer era un individ slab, mărunt, cenuşiu, mereu cu aer preocupat şi cu darul de a face observaţii sentenţioase în intervalele de tăcere. Se scobea tot timpul în dinţi şi era de acord cu căpitanul în toate, chiar înainte ca acesta să fi terminat ce avea de spus. Midborough, al doilea ofiţer, avea constituţia, paloarea şi părul blond al nordicului şi se purta rezervat faţă de căpitan, cu o rezervă care se transforma în panică în cazul tînărului Rudge, al treilea ofiţer. Văzînd cît de dominant era căpitanul, eu am făcut greşeala să mă adresez prea des şi prea exclusiv acestuia, căci, ca orice personaj regal, un căpitan nu poate fi condus către un anumit subiect, ci el trebuie să şi-l aleagă. Şi teama de propria mea spaimă făcuse poate ca manierele mele să fie lipsite de deferenţă. Ar fi trebuit să aştept să văd felul cum îi vorbeau ceilalţi, şi să-i imit.

Pe lîngă asta, pentru motivul că eram un om foarte tînăr, cu prea puţină cunoaştere a lumii de dincolo de Wiltshire şi Oxford — căci nefericita mea cădere în viaţa de viciu era ştearsă acum din minte — ar fi trebuit, dacă ar fi fost cît de cît cazul, să vorbcsc despre mine şi despre lucrurile din Oxford sau despre puţinul pe care-l cunoşteam despre cărţi, sporturi şi jocuri. Sau despre neamul Blettsworthy. Intenţia mea a fost de a mă face cunoscut tovarăşilor mei şi de a stîrni din partea lor confidenţe similare, dar acum văd prea bine că multe din cele ce le-am spus ar fi putut să li se pară mărginite şi egoiste.

— Ai fost vreodată pasionat de sportul cu arcul, domnule Căpitan? îl întrebai eu.

Căpitanul se opri o clipă din mestecat, apoi scoase un sunet care era în parte o muşcătură scurtă, bruscă şi în parte cuvîntul ***„Ce?”***

— Sportul cu arcul, repetai eu.

Căpitanul îşi lăsă jos cuţitul şi furculiţa şi mă privi cu multă seriozitate. Această pauză, care începeam să cred că era într-un fel interogativă, se prelungi.

Primul ofiţer întrerupse tăcerea.

— Există într-adevăr, zise el. Este numit texoferie. L-am văzut practicîndu-se la Folkestone. Trăgeau, fără să nimerească, în nişte ţinte mari, cît fundul unui coş de rufe uriaş. Te întrebai cum de pot să greşească.

— Este o mare plăcere, zisei eu; mai ales pe un teren înverzit şi pe o zi însorită.

— Dacă n-ai nimic altceva de făcut, poate, zise maşinistul.

— Îţi aduce aminte de Robin Hood[1] şi de vestiţii lui ciraci, zisei eu; de vechea Anglie şi de epoca dc aur. De suliţele cenuşii şi aşa mai departe. Trecui la amintiri. Cîteva din soţiile profesorilor trăgeau neobişnuit de bine la ţintă.

Nimeni nu mai avu de spus nimic despre sportul cu arcul, şi urmă altă pauză lungă. Eram pe punctul de a-l întreba pe căpitan dacă se pasionase vreodată de teatrul de amatori, cînd el însuşi întrerupse tăcerea punîndu-i primului ofiţer cîteva întrebări foarte tehnice cu privire la încărcătură. Ascultai atent, în speranţa de a putea să aduc şi eu o contribuţie, dar dacă subiectul ar fi fost ales în mod special pentru a mă exclude, tot n-ar fi putut să mă reducă mai bine la tăcere.

— Ce înseamnă, întrebai cu la un momenat dat, acest claxon de care vorbiţi?

Nu-mi răspunse nimeni.

Timp de cîteva zile m-am străduit să-mi fac conversaţia acceptabilă şi să-mi creez o oarecare intimitate cu ei, dar treptat curajul a început să mă părăsească. Aceşti cinci oameni nu mă voiau, orice aş fi făcut eu; nu mă voiau cu nici un chip. Primele mele tentative stîngace slăbiră şi se stinseră cu totul. Deveneam un ascultător din ce în ce mai pasiv al perspicacităţilor căpitanului, al sentimentelor primului ofiţer, al conversaţiei maşinistului şi al afirmaţiilor celor doi ofiţeri mai tineri. Dar ei afişaseră acum un dispreţ atît de profund faţă de mine şi un dezgust atît de mare pentru tovărăşia mea, încît nu mă lăsau să stau în umbră, ci se apucau să născocească mici sarcasme, aluzii şi sîcîieli care mă jigneau şi mă puneau într-o situaţie penibilă. Maşinistul născoci o insultă strălucită. La început, mă numise ***„mister”,*** domnule, iar acum, pe nesimţite, lăsase să cadă ultima silabă, şi pînă la urmă mi se adresă de-a dreptul cu ***„miss”,*** domnişoară. Căpitanul, în momentele sale de bună dispoziţie, iar acestea erau în general cele de pe la sfîrşitul mesei, începu să folosească un limbaj fără perdea, care era gustat şi repetat de maşinist, şi aplaudat cu respect de cei doi tineri. Primul ofiţer devenea rigid şi nu dădea nici un semn nici de aprobare, nici de dezaprobare.

— Mi-e teamă că te cam şochează, ***domnişoară*** Blettsworthy,

---

[1] ***Robin Hood*** — legendar erou a numeroase balade engleze, care-i situează existenţa în epoca regelui Richard Inimă de Leu, (pe tronul Angliei în anii 1189—1199). (n.r.)

zicea maşinistul, ca un refren la fiecare „poantă”.

Făcui efort şi marcai un punct.

— Cîtuşi de puţin, zisei eu la a suta repetare a refrenului maşinistului. Am cunoscut, într-o tavernă din Oxford, un moşneag spurcat la gură care l-ar fi putut întrece pe căpitan, ba chiar l-ar fi făcut praf.

Spusele mele fură urmate de o lungă tăcere.

— Asta s-o crezi dumneata, zise primul ofiţer într-un tîrziu, tatonînd terenul.

— Moşneagul acela avea o provizie straşnică de snoave în versuri, zisei eu. Şi erau ***cu adevărat*** snoave.

Auzisem destule la vremea respectivă, şi am recitat acum cîteva mostre dintre cele mai deocheate. Nimeni nu îndrăzni sa rîdă, iar căpitanul mă privi pe deasupra şervetului.

— Nu mă aşteptam din partea dumitale, domnişoară, zise maşinistul cu reproş.

Apoi căpitanul izbucni:

— Dacă nu poţi să-ţi ţii gura la masă, ***domnişoară*** Blettsworthy, va trebui să-ţi ici mesele în cabină! zise el, iar eu nu găsii nici un răspuns care să pară potrivit.

— Am crezut că vă plac asemenea versuri, zisei eu şi adăugai pentru prima dată respectuosul ***„sir”*** folosit de tovarăşii mei.

Căpitanul scoase un mîrîit fioros.

Dar după aceea felul său de a vorbi se îndulci considerabil, şi teama maşinistului de a nu mă şoca dispăru din conversaţia noastră. Cu toate astea, simţeam că prezenţa mea aducea cu ea un iz de ostilitate şi neîncredere, şi poate că şi o prăpastie socială chiar mai mare decît înainte. Între mese, eram nevoit să stau de unul singur sau să dorm. Cum mă îndreptam către unul din ei, omul mă ocolea. Zilele, în perioada aceea de vreme frumoasă şi mers sigur, păreau nemăsurate şi se retrăgeau încet, printr-un labirint de amurguri, în nopţi interminabile. Ceasul adormea şi nu se mai mişca. Ofiţerii cei tineri jucau cărţi, jocul înveselindu-i şi deprimîndu-i alternativ. Maşinistul citea la nesfîrşit, iar primul ofiţer se lăsa să cadă într-o stare de letargie. Căpitanul era de obicei invizibil.

Am împrumutat cîteva cărţi de la maşinist, care mi le-a dat cam în silă, una cîte una, cerîndu-mi stăruitor să am grijă de ele şi să i le înapoiez în bună stare. Mi-a împrumutat un volum foarte uzat din „Istoria lumii” a lui

Helmholtz[1], care trata despre dinastiile tătare şi despre China, o carte numită „Cum să schiezi” şi relatarea lui Stanley[2] despre felul cum l-a salvat pe Livingstone. Maşinistul citea mai ales „Manualul de fiziologie” a lui Kirke, încercînd să aprofundeze structura creierului din descrieri şi planşe şi rămînînd nedumerit asupra celor citite. Eu am făcut tot ce am putut ca să leg cu el o conversaţie pe marginea acestei cărţi, dar nu eram în stare să-i ofer decît comentarii, pe cîtă vreme el nu voia nimic altceva decît fapte.

Toate aceste cărţi, mi-a spus el, le-a cumpărat de ocazie, de la negustorii ambulanţi de pe străzile Londrei, şi niciodată n-a dat mai mult de un şiling pentru fiecare din ele. I-ar fi plăcut o carte mare despre lucrurile adevărate. Osîndea literatura, socotind-o amăgitoare. Citea cu gura larg deschisă, şi aproape totdeauna se scărpina pe obraz în timpul lecturii. Ceea ce citea părea să pătrundă adînc în el, nimic nu rămînea la suprafaţă, şi toate întrebările prin care îl puneai la încercare îl supărau. Cînd îl întrebai ceva, privea speriat şi răspundea defensiv sau evaziv. Insista să termin fiecare carte pe care mi-o împrumuta, înainte de a începe alta. Tătarii m-au dat gata. Mi-am făgăduit că la Pernambuco voi cumpăra orice roman în engleză sau franceză pe care-l voi putea găsi.

Aşteptam cu tot mai multă nerăbdare să ajung la Pernambuco. Zilele încete urmau una după alta, cu mici variaţii. Uneori valurile creşteau, alteori scădeau sub vîntul variabil; erau unele zile de hulă uleioasă şi fără pic de vînt, cînd maşinile duduiau, vasul se legăna scîrţîind, toţi erau morocănoşi, puntea părea să caute mereu un unghi satisfăcător cu orizontul şi nu reuşea niciodată, omul cu armonica de la prova făcea eforturi disperate să ducă melodia pînă la capăt şi întotdeauna se întrerupea, şi nici o clipă nu puteam să-mi abat conştiinţa de la acea pustietate nesfîrşită, inumană, de apă, care ne înconjura.

În această lume restrînsă în care mă aflam, stelele îmi ţineau mai multă tovărăşie decît oricine, şi le aşteptam să răsară cum ai aştepta întoarcerea unui prieten. Deveneau mai strălucitoare, păreau să se facă mai mari, pe măsură ce ne

---

[1] ***Hermann Helmholtz*** (1821—1894) — fizician şi fiziolog german. (n.r.)
[2] ***John R. Stanley*** (1841—1904) — explorator al Africii Centrale. (n.r.)

îndreptam către sud, spre tropice. Calea Laptelui devenea o fîşie tot mai vie de pulbere sclipitoare. Eram bucuros că ştiam cîteva stele pe nume. De Orion şi Sirius eram sigur, pe Canopus (care se înălţa deasupra mea), Arcturus şi Rigel din colţul constelaţiei Orion le bănuiam cu oarecare certitudine. Erau prietenii mei şi le făceam semne amicale. Carul Mare urmărea Steaua Polară care cobora tot mai jos; am început să caut Crucea Sudului şi am fost dezamăgit şi neîncrezător cînd am descoperit-o. Apoi, cornul lunii a început să apară în fiecare noapte după apusul soarelui, devenind arogant pe măsură ce creştea şi împrăştia un albastru luminos peste cuceririle sale, făcînd să dispară toate stelele, în afară de cele mai străluci-toare, de pe cerul invadat. Stăteam pe punte pînă noaptea tîrziu, privind la cer, şi dormeam dimineaţa tîrziu, căci noaptea era mai puţin agasantă, mai puţin singuratecă şi tulburătoare.

Treptat, peste tristeţea crudă din sufletul meu s-a aşezat o pojghiţă defensivă de dispreţ byronian[1], care pentru cîtva timp m-a protejat în bună măsură. Dispreţuiam ceea ce era josnic şi eram prietenul stelelor celor bune. Mă ţineam mai puţin de balustradă şi de bare şi îmi încrucişam mai mult braţele. Temerii respectuoase i-am substituit o atitudine rece şi taciturnă. Meditam asupra dezamăgirilor şi viciilor mele şi găseam acum o sumbră consolare în amîndouă. Cît de puţin ştiau cei care mă numeau ***domnişoară*** Blettsworthy! Dar — o, Doamne! ce lungi erau acele zile şi cîte speranţe îmi pusesem în Pernambuco!

3. ACOSTARE LA PERNAMBUCO

Cînd am intrat în Recife (care este adevăratul nume al localităţii numite de oameni Pernambuco) cînd am intrat în rada exterioară a portului, am avut aceeaşi iluzie a unei eliberări iminente pe care o simţisem cînd am plecat din Londra, pe Tamisa în jos. Oraşul părea să se deschidă în faţa mea ca o invitaţie largă şi variată. Ieşiserăm din pustietatea singuratică, şi fiecare chei sau stradă şi clădire se întindea ca

---

[1] ***George Gordon Byron*** (1788—1824) — celebru poet romantic englez, autor, între altele, a poemelor „Childe Harold” şi „Don Juan”. (n.r.)

o ofertă nelimitată de a scăpa din această suveică trepidantă de fier sărat şi ruginit în care traversaserăm Atlanticul. Puntea marinarilor era un mănunchi de chipuri în aşteptare, şi atitudinile lor exprimau acelaşi dor de libertate. Vorbesc acum despre aceste lucruri cu înţelegere, dar în momentul acela eram transportat cu totul de iluzia generală. Mă simţeam atît de bucuros, încît aş fi putut să fiu vesel cu căpitanul, dacă purtarea lui m-ar fi îmbiat la aşa ceva. Îl iertam pe maşinist din toată inima, în sinea mea. Era greu să-mi ţin braţele încrucişate şi să rămîn, chiar şi în exterior, byronian.

Dar cei care intră singuri în captivitate pe mare nu scapă de ea din nou atît de uşor. Fiecare din această mulţime zîmbitoare de case, care par să se ofere călătorului sosit, este în realitate prevăzută cu lacăte şi bariere împotriva lui. Acele uşi care stau deschise pe cheiuri sînt capcane pentru sufletul lui însetat, singuratic şi plin dc pofte. Vama îi va cerceta sărmanul bagaj şi va părea că-l împinge spre abundenţa acestei ţări, nouă pentru el, dar în dosul vameşilor şi autorităţilor portuare există un cordon al celor care-i pîndesc nevoile şi slăbiciunile imediate. I se oferă dragoste vădit falsă, tovărăşie falsă şi distracţii false şi artificiale. Dacă s-ar desprinde, printr-un mare efort, de toate acestea, el ar rătăci pe străzile cu magazine care etalează lucruri ce sînt pentru el inutile, sau ar umbla printre oameni cu obiceiuri, moduri de a gîndi şi de a vorbi cu totul diferite de ale sale. Tramvaie şi omnibuze îl invită să se urce în ele şi să viziteze suburbii şi cartiere cu nume de care n-a auzit niciodată şi care, atunci cînd ajunge la ele, nu-l doresc de loc.

Speranţa nu moare decît o dată cu viaţa, căci viaţa şi speranţa sînt acelaşi lucru şi astfel marinarul îşi continuă drumul prin oraş, căutîndu-şi partea sa de tihnă şi libertate în relaţiile omeneşti care par să treacă pe lîngă el, atît de natural, şi totuşi atît de inaccesibil. A fi răsplătit nu înseamnă decît o intensificare a sentimentului de dezrădăcinare de pe ţărm, căci acum nu se mai gîndeşte nici măcar la întoarcerea pe vas. Cînd mi-am văzut tovarăşii de pe vas gata să coboare pe ţărm pentru noaptea aceea, cu toţii mai mult sau mai puţin pregătiţi pentru aventură, mi s-a părut foarte improbabil că ne vom mai aduna din nou cu toţii la un loc. Cu toate acestea, ne-am adunat. Căpitanul s-a schimbat într-o persoană dichisită, cu o pălărie elegantă de fetru şi un vîrf de batistă care-i

ieşea conştiincios din buzunarul de la piept; maşinistul arăta minunat într-o haină gălbuie, cu o cravată ţipătoare. Midborough şi Rudge erau însă cît se poate de banali în nişte costume bleumarin, cu gambete şi au plecat ca doi gemeni; oamenii din echipaj erau transformaţi în acelaşi fel. „Uitaţi-vă ce bine arătăm!” parcă strigau serioasele lor strădanii de găteală. „Nu aveţi nici un cuvînt de bun sosit pentru nişte gentlemeni ca noi?” Şi astfel, unul cîte unul, fii ai speranţei, ne-am întors toţi cu spatele spre ***Leul de Aur*** şi am coborît pe ţărm, iar primul ofiţer, rămas să supravegheze vasul, ne urmări cu privirea. Pernambuco nu dete dovadă de nelinişte ori plăcere excesivă în faţa invaziei noastre.

Va reuşi oare vreunul mai norocos dintre noi să pătrundă prin aceste bariere încîlcite şi să ajungă în cele din urma pînă la oameni? Oraşul îşi aprinse luminile, în timp ce noi coboram pe ţărm, dar şi le aprinse cu indiferenţă, fără aerul unei primiri deosebite şi fără nici o garanţie pentru aşteptările noastre.

Am văzut şi alte porturi, dar coborîrea aceea pe ţărm la Pernambuco îmi rămîne încă o amintire, ca o chintesenţă a impresiilor mele marine. Oceanul este o parte din marele necunoscut şi un ipocrit care-şi insinuează vasta lui pustietate în lumea omenească. Ne desprindem lăzile noastre plutitoare şi le împingem pe pustietatea apelor, şi pe ele sînt obligaţi să călătorească toţi aceşti oameni de la marginea societăţii, fiindcă şi-au pierdut capacitatea de a păşi pe uscat.

Poate că amintirile mele sînt colorate de starea sufletească de dezamăgire care ajunsese să pună o stăpînire absolută asupra mea, poate că plăcerea vădită aproape a fiecăruia de pe ***Leul de Aur*** de a scăpa de ceilalţi devenise exagerată şi generală din prima clipă cînd o observasem. Recunosc adîncirea neîncetată a tendinţelor mele pesimiste din zilele acelea. Cu toate astea, îl socot pe marinar, chiar şi acum, drept un om care încearcă mereu, cu disperare, să-şi regăsească rădăcinile terestre, rămînînd pe ţărm ori de cîte ori are prilejul, cramponîndu-se acolo pînă cînd foamea şi incapacitatea sa de a se adapta oricărui alt gen de muncă îl împing, fără prea mare bunăvoinţă, iarăşi pe mare. Acolo, el trebuie să-şi ducă din nou viaţa aceea de prizonier înghesuit la un capăt — cel de la prova sau cel de la pupa, după gradul pe care-l are — al uneia din aceste lăzi de fier, greoaie şi trepidante, vîrîte în apă,

încărcate cu mărfuri pe care el nu le va consuma niciodată şi cu produse a căror utilitate îi este în cea mai mare parte necunoscută. Şi de fiecare dată, cînd se apropia din nou de pămînt, speranţele sale de a reveni în sînul vieţii omeneşti renasc întrînsul.

M-am dus în oraş singur.

Tînărul Romer îmi dăduse o scrisoare către un corespondent de afaceri cu care firma întreţinea legături prieteneşti. Era un danez, dar mi s-a spus că vorbea englezeşte. În seara aceea el plecase de la birou şi se dusese acasă şi am găsit biroul încuiat, aşa că am tras la un hotel ales la întîmplare şi am fost silit să mă distrez cum m-a tăiat capul. Distracţii am găsit foarte puţine. Am luat masa la un restaurant pe care-l ţinea un elveţian din Ticino, care vorbea ceva englezeşte şi m-a ajutat să-mi comand felurile de mîncare, şi după aceea am pornit din nou să rătăcesc pe străzi. Acestea erau fie largi şi bine luminate, fie îngrozitor de întunecoase şi înguste. Am încercat să intru la un teatru, dar cred că era prea tîrziu şi, în orice caz, din cine ştie ce motiv nu m-au lăsat să intru. N-am putut să înţeleg explicaţiile pe care mi le dădeau. Aş fi vrut să mă duc cu una din prostituatele care mă solicitau, doar de dragul unei tovărăşii omeneşti, dacă aş fi găsit vreuna care să ştie cît de cît englezeşte. În cele din urmă, în timp ce stăteam obosit şi înfrînt în faţa hotelului meu, înainte de a intra, i-am văzut pe Midborough şi Rudge trecînd pe lîngă mine; feţele lor erau aprinse şi pline de nerăbdare; erau în tovărăşia unui negru uriaş care le tot vorbea din mers. Aşadar, în cele din urmă, ei îşi găsiseră un ghid şi se duceau undeva. Eram dispus să-i urmez, dar m-am stapînit.

Îmi amintesc că am stat mult timp pe marginea patului, pînă să mă dezbrac. „Sînt oare un suflet pierdut?” mă întrebam eu. „Urăsc eu oamenii? Ce e în dezordine în lumea mea sau în mine care face ca în mijlocul unui sfert de milion de fiinţe omeneşti să stau aici, singur cu trupul şi cu sufletul meu?”

4. VILA ELSENEUR

Dl. Andersen, căruia i-am prezentat scrisoarea în ziua următoare, mi-a dat prea puţin ajutor ca să mă scoată din nedumerirea mea, deşi dădea dovadă de cea mai ospitalieră

bunăvoinţă care se poate imagina. Englezeasca lui era mai curînd abundentă şi entuziastă decît corectă — o dobîndise îndeosebi prin lectură — şi dacă nu-l întrerupeai mereu, nu reuşeai să înţelegi mare lucru din cîte îţi tot spunea. De- oarece era foarte deconcertat de lipsa de înţelegere pe care eram silit s-o manifest într-una, m-am văzut nevoit să pretind că sufăr dc o uşoară surzenie. Dar acest lucru scoase la iveală faptul că el îşi începuse viaţa ca student în medicină la Copenhaga şi că era încă un zelos medic amator. Ne-am petrecut aproape jumătate de oră cu examinarea urechilor mele. Verdictul lui a fost că urechile mele erau perfecte din punct de vedere structural, dar că sufeream de o surzenie sufletească datorită preocupărilor egoiste ale tinereţii mele. Apoi, continuînd să vorbească cu repeziciune, mă invită să luăm masa la acelaşi restaurant elveţian la care cinasem cu o seară înainte. El zicea că e un restaurant deosebit de bun, pe care străinii nu-l descoperă niciodată.

Se încălzi cu un excelent vin brazilian, un vin roşu foarte generos, al cărui nume l-am uitat, şi, pe măsură ce temperatura îi creştea, englezeasca lui se apropia tot mai mult de daneză, amestecîndu-se cu frînturi de franceză şi cu alte ingrediente latine, care bănuiam că provin din portugheză. Dar acum vorbea mai puţin repede şi în general îl înţelegeam mai bine. Îmi dădu explicaţii asupra ţării, cu animozitatea unui străin de altă rasă şi religie, a cărui preocupare principală era să ieftinească produsele locale şi să le trimită în străinătate cu vaporul şi să vîndă mărfuri străine cumpărătorului băştinaş, care se lăsa greu convins. Cu toate acestea, îşi luase o soţie braziliană. Îmi relată anecdote înspăimîntătoare despre nepunctualitate şi diverse afaceri necinstite, vrînd să-mi lase impresia că stăm în mijlocul unei populaţii ce îşi petrece rarele ore de lucru cu producerea zahărului, iar sărbătorile religioase şi alte clipe de răgaz cu dansul, cursele de cai, jocurile de noroc, beţia, adulterul, crima, tot aşa ca şi cu oboseala, neliniştea şi conflictele ce se nasc din atari ocupaţii. Şi în cele din urmă mă invită să iau masa de prînz în locuinţa lui dinafara oraşului, în ziua următoare, care era duminică, şi să joc tenis cu familia sa.

Se lăuda că fiicele lui ştiau englezeşte, însă chiar dacă ştiau, am văzut că evitau să vorbească şi am stat de vorbă cu ele şi cu

mama lor într-o franceză simplificată şi convenţională. Mama era o femeie frumoasă, brunetă, voinică, de vîrstă mijlocie; fiicele erau înalte şi frumoase, cu părul bălai, cu pielea arsă de soare şi cu ochii de un cenuşiu-închis, foarte frumoşi. Amîndouă se străduiau care mai de care să se ocupe de mine, pînă cînd au apărut doi tineri brazilieni, cu aer posesiv şi cu o atitudine lipsită de amabilitate faţă de mine. Conversaţia deveni portugheză şi rapidă. Mi se împrumută racheta unuia din tinerii brazilieni şi-mi dădui seama că îmi obiecta modul în care o foloseam ca să ridic mingile de pe pămînt, dar am considerat că e mai comod să mă fac că nu înţeleg ce-mi spune şi am continuat s-o utilizez ca pe un făraş, poate doar cu ceva mai multă grijă. Cu toţii jucau tenis la fel de prost ca şi mine, iar terenul era plin de praf şi de gropi, după cum jocul era plin de surprize. Cînd amîndoi tinerii brazilieni îşi pierdură cu desăvîrşire cumpătul, ni se servi ceaiul.

Dl. Andersen, care între timp se culcase, apăru din nou, remontat, şi începu să vorbcască într-o engleză sincopată, mai rapidă ca oricînd, în timp ce d-na Andersen îmi tot sporovăia la ureche franţuzeşte. Cei doi tineri refuzară să vorbească sau să asculte ceva altminteri decît în portugheză, iar tinerele domnişoare trăncăneau într-una, încît nu mai ştiai de la o clipă la alta dacă vorbeau cu adevărat portugheza, ori aveau numai un accent deosebit în franceza lor. Eu vorbeam jumătate englezeşte, jumătate franţuzeşte. În acest chip ne-am schimbat impresiile despre Wagner, Nissa, drumul Corniche (cîtva timp am crezut că discutam despre coasta din Cornwall, dar la urma urmei îmi era tot una), despre doctrina Monroë[1], morala lui Eduard al VII-lea, farmecul deosebit al Parisului şi nenumăratele sale asemănări cu Recife, despre bogăţia vegetaţiei de la tropice, despre fluturi de noapte, viespi, şerpi şi despre jocul de bridge de curînd introdus. Aşa cred eu, cel puţin, că vorbeam despre asemenea lucruri. Poate că ei să fi avut altă versiune. Era plăcut să-mi pun din nou, în voie, mintea la contribuţie, după claustrarea ei de pe ***Leul de Aur,*** însă după cîtva timp am simţit o oarecare oboseală. Gazdele mele cred că simţeau aceeaşi oboseală şi ele. Dar teama că această oboseală ar putea

---

[1] ***Doctrina Monroë*** — aparţine lui James Monroë, preşedinte S.U.A între anii 1817—1825; ea respinge orice intervenţie europeană în problemele Americii. (n.r.)

fi observată, interpretîndu-se defavorabil, ne-a făcut pe toţi să ne dublăm eforturile de conversaţie, cu excepţia celor doi tineri care s-au retras numaidecît pe terenul de tenis şi au început să facă semne şi apeluri, pe care bănuiau că eu nu le observ, şi prin care-şi manifestau dorinţa de a fi în tovărăşia celor două fete.

Pentru a acoperi dezertarea lor, d-na Andersen s-a lansat într-o descriere extrem de interesantă, dar aproape interminabilă, a ceea ce putea să fie sau strălucirea păsărilor colibri din America de Sud, sau splendoarea florilor indigene, sau coloritul minunat al unor peşti din mările tropicale, sau minunăţia podoabelor şi costumelor de carnaval, sau toate acestea la un loc, sau unul din toate acestea, sau poate nici unul. Era însă o descriere foarte frumoasă iar gesturile ei şi intonaţiile ei erau încîntătoare. ***„Mais, oui”***[1], spuneam eu, ***„mais oui”.***

În cele din urmă, cînd m-am pregătit să plec, familia Andersen, continuînd să se lupte cu nişte impulsuri mai egoiste, m-a copleşit cu invitaţii pentru a doua zi, pentru a treia zi, pentru oricare din zile, invitaţii pe care le-am acceptat cu efuziune, în acelaşi spirit. Dar cea mai tăcută dintre cele două fiice a injectat o substanţă cu totul nouă în conversaţie, remarcînd liniştită, în ultimul moment şi cu ochii pierduţi în depărtare: „În zilele de lucru, sîntem cu desăvîrşire singure”.

Mi-am dat seama că ar fi nepoliticos din partea mea să nu le mai fac o vizită.

Le-am vizitat de mai multe ori.

Cînd mă gîndesc la aceste vizite ciudate la vila Elseneur, e ca şi cum m-aş vedea privind printre nişte perdele de voal negru, în speranţa de a descoperi un semen de-al meu care ar putea să fie sau să nu fie acolo. Cea mai tînără dintre surorile Andersen, printr-o simplă intonaţie a glasului, a exprimat pentru mine acea promisiune mistică a tovărăşiei feminine, după care tînjeşte neîncetat sufletul unui bărbat. Era o promisiune pe care ea nu şi-a îndeplinit-o niciodată, nici măcar n-a repetat-o vreodată, pe care probabil nici nu avusese vreodată intenţia s-o exprime. Dar ea m-a ţinut în viaţă cît timp am stat în Recife. M-am prefăcut că le vizitez pentru a face o partidă de tenis în patru, cu cele două fete şi cu mama lor, căci în zilele de lucru logodnicii lor brazilieni erau reţinuţi în oraş de activitatea lor

---

[1] ***Mais oui*** — da, desigur în limba franceză (n.r.)

comercială. Andersen era aproape un ango-maniac şi avea vederi foarte înaintate, iar fetele lui se bucurau de o libertate ce era încă neobişnuită în Brazilia, în zilele acelea de dinainte de război.

Ele umblau chiar cu bicicleta, prin părţile mai sigure ale districtului, fustele lor lăsau să li se vadă gleznele, iar gulerul le descoperea gîtul. Şi conjugau de minune cuvîntul englezesc ***„flirt”.*** În ce priveşte pe sora cea mai mică, se stabili convenţia că eu eram ***„sont flirt”,*** şi ce putea fi mai englezesc decît asta!

N-am mers mai departe. N-am pătruns niciodată prin acele văluri. Într-o oarecare împrejurare, în grădină, cînd eram numai noi singuri, mi s-a părut că ea ar dori să fie sărutată; pînă să-mi pun eu la încercare intenţiile, prilejul a trecut. Poate m-a crezut lipsit de iniţiativă şi nevrednic să-mi mai acorde şi alte prilejuri. Nu pot să-mi amintesc acum cu precizie cum s-a făcut că mi-a trecut prin cap gîndul şi ezitarea aceea. Şi era greu să-mi închipui ce fel de triunghi aş fi făcut cu logodnicul ei, dacă sărutul acela ar fi fost dat şi restituit. I-am cumpărat ei şi surorii ei ciocolată, iar mamei lor buchete imense de flori. Loveam mingile de tenis şi vorbeam o franţuzească întretăiată şi în acelaşi timp stricată, apoi începeam iar să jucăm tenis pentru a scăpa de acest efort. Nu vorbeam ca să ne spunem ceva unul altuia, vorbeam numai ca să ascundem faptul că nu aveam absolut nimic să ne spunem. Promisiunea aceea fantomatică se risipi în vînt, şi cînd ***Leul de Aur*** isprăvi cu descărcatul şi încărcatul şi era gata să pornească în larg, eu eram tot atît de gata de plecare ca oricare din membrii echipajului.

Ceva ce nu remarcasem mai înainte, ceva aproape ca un aer atenuat de amabilitate, se infiltră pe vas, în timp ce asfinţitul soarelui devora oraşul. Era o seară frumoasă şi senină; norocul nostru în privinţa vremii bune se menţinea. L-am întrebat pe al doilea ofiţer dacă petrecuse bine, şi el mi-a spus că avusese multă treabă şi răspundere şi că stătuse numai trei nopţi pe uscat, iar acuma bombănea, foarte prietenos faţă de mine, pe seama apatiei primului ofiţer şi a inutilităţii celui de al treilea ofiţer; şi cînd i-am arătat maşinistului cărţile pe care le cumpărasem, el îşi exprimă dezaprobarea faţă de asemenea fleacuri, fără să se arate însă duşmănos faţă de mine. Primul ofiţer fu de acord cu m mine că Recife era centrul unei reţele

de căi ferate în plină dezvoltare, iar cel de al treilea ofiţer mă servi la masă cu sare, fără să i-o fi cerut. Numai căpitanul rămînea implacabil.

Asta mă irită. În timpul mesei, el îşi sorbea supa cu zgomot, şi deodată mi-a venit ideea să fac şi eu cu supa mea exact aceleaşi zgomote. Toţi ceilalţi au tresărit speriaţi, iar căpitanul m-a privit pe deasupra lingurii de supă cu un interes şi mai răutăcios ca pînă atunci.

I-am acordat supei mele un final prelungit şi tumultuos. Apoi, foarte calm, am lăsat jos lingura şi am aşteptat cu răbdare şi cu o expresie liniştită de interes ca să şi-o termine şi căpitanul. El făcu asta cu un aer stăpînit, însă era foarte roşu la faţă. Primul ofiţer şi maşinistul începură o conversaţie oarecare ca să acopere sunetele, iar primul ofiţer aduse o contribuţie în plus, tuşind. Midborough era înspăimîntat, însă cînd îi întîlnii privirea, văzui că în ochii lui spaima era amestecată cu respectul.

În clipa aceea am simţit că avusesem o inspiraţie strălucită, dar în ceasurile de îndoială ale nopţii nu m-am mai simţit la fel de încîntat de mine însumi.

Săvîrşisem o faptă cu totul nedemnă şi jignitoare şi-mi era ruşine. Îl urîsem şi îl dispreţuisem pe căpitan ca să nu-mi fie frică de el şi acum mă coborîsem la nivelul lui. Şi continua să-mi fie frică de el. Nu eram un Blettsworthy!

5. DRUMUL SPRE RIO

Am povestit aceste prime întîmplări din călătoria mea în jurul lumii cu oarecare amănunţime, pentru că vreau să exprim, cît pot mai bine, fondul şi condiţiile în care se dezvolta încet tulburarea mea mintală. Căci, într-adevăr, povestirea pe care o voi relata este în esenţa ei aceea a unui caz de boală mintală.

După întîia prăbuşire a voinţei şi memoriei mele, bănuisem că nu aveam a face decît cu un accident potrivnic, după care urma să mă restabilesc. Acceptasem punctul de vedere după care nu trebuia decît să rup cu o serie întreagă de legături din Oxford şi Londra şi să încep viaţa din nou, pentru ca totul să fie bine, însă acum mintea mea neîncrezătoare îmi înfăţişa în nesfîrşitele ceasuri de noapte această tulburare a mea în forme mult mai complicate şi mai mari.

Neliniştea mea a sporit mult şi din pricina faptului că, după Pernambuco, vremea a încetat să mai fie constant liniştită şi un

rău fizic crescînd a adus după sine teama unei răzvrătiri a ideilor mele. Stihia oarbă se unea acum cu oamenii în acţiunea de subminare a încrederii şi curajului meu. Începeam oare să sufăr de rău de mare? Şi asta printre nişte inamici care-şi băteau joc de mine? Era un gînd pe care nu puteam să-l îndur. În zadar însă luptam împotriva lui. Ca să-mi stăpînesc răzvrătirea diafragmei am încercat să practic, ca un diletant, metoda ştiinţei creştine. Anticipîndu-l pe Coué[1], repetam tot timpul: „Nu sufăr de rău de mare. Nu sufăr de rău de mare”. La cina din seara aceea, m-am convins că totuşi sufeream şi am părăsit brusc şi ruşinos masa care se legăna.

În noaptea aceea furtuna s-a înteţit şi cabina mea, care se ridica, se legăna şi trosnea din ce în ce mai mult, păru să-şi piardă vechea sa asemănare cu pămîntul solid şi sigur. Sărea şi sălta, se repezea din ce în ce mai sus, şi cînd te împăcai pe deplin cu ideea unei neîncetate ridicări, atunci ea se oprea în vîrf, stătea pe gînduri şi cobora în jos ca într-o prăpastie. Se răsturna brusc într-o rînă. Se transforma într-un tirbuşon care se răsucea în valuri. Se prefăcea într-o barcă din cele de la bîlciuri. Apoi îşi schimba isteţimea, devenind un ascensor, care se rupsese şi cădea în jos într-un puţ nesfîrşit. Iar acum se făcea un ***montagne-russe***[2], care-şi conducea uşor pasagerii într-o adîncitură ameţitoare şi tumultuoasă. Apoi neliniştea mea fu înlocuită de spaimă. Izbituri înfricoşătoare făceau ca întregul vas să danseze şi să se zguduie. O apă înspumată intră în cabină, ca un cîine pierdut în căutarea stăpînului său, se repezi în jurul încăperii, udă totul, şi se retrase din nou. Tot ce era desprins în cabina mea sălta într-o parte şi într-alta; o pereche de ghete fură luate de un val şi nu se mai întoarseră niciodată; îmi scrîntii groaznic încheietura mîinii şi mă rănii la un genunchi. Sticla de apă se desprinse, dansă primejdios şi se sparse, transformîndu-se în cioburi care alergau nebuneşte dintr-o parte într-alta, în căutarea unei mîini sau a unui picior. Cinci zile mi-am petrecut în astfel de incidente. După cîtva timp, am început să mănînc, cu toate că tot mai aveam din cînd în cînd rău de mare. Am băut cu multă plăcere cafeaua

[1] ***Émile Coué*** (1857—1926) — farmacist şi psihoterapeut francez autorul unei metode de psihoterapie prin autosugestie. (n.r.)

[2] ***Montagne-russe*** (în limba franceză în text) — suită de urcuşuri şi scoborîşuri rapide. (n.r.)

fierbinte şi am înfulecat pîinea pe care mi-a adus-o Vett.

Cele patru sau cinci zile pe care le-am petrecut în cabină în timpul acestei furtuni, fără ca nimeni altul să se îngrijească de mine în afară de Vett, ***steward***-ul care venea mai des, şi de al doilea ofiţer care mi-a făcut o singură vizită scurtă, la care s-au adăugat cîteva întrebări din partea maşinistului, căruia nu ştiam ce să-i răspund, au devenit în mintea mea un întreg vîrtej de nedumeriri vagi şi tulburi, care de fapt m-au apăsat atît înainte, cît şi după această perioadă. Nu m-am gîndit prea mult la aceste enigme, cît mai degrabă m-am zvîrcolit, m-am rostogolit şi m-am zbătut, în timp ce ele se strîmbau şi se răsuceau în jurul meu. Repetarea lor neîncetată mă îmbolnăvea şi în acelaşi timp mi-era şi foame. Numai punînd astfel problemele, amorf şi fără legătură între ele, pot exprima ceva din adevăratul lor caracter.

Faptul cel mai cuprinzător, ca să zic aşa, faptul de bază al situaţiei, era că eu pornisem în viaţă cu cea mai desăvîrşită încredere în mine însumi, în oameni şi în natură, iar toată această certitudine se risipise. Îmi pierdusem toată încrederea în mine. Semenilor mei le devenisem străin şi-mi era teamă de dînşii, iar acum trupul îmi era într-un groaznic dezacord cu întreaga lume neospitalieră în care intrase. Nu-mi închipuisem niciodată o astfel de slăbiciune a puterii lui de adaptare şi de autoapărare; materia şi întîmplarea, în preocupările lor neînţelese, găseau parcă de cuviinţă să se întoarcă împotriva lui. Şi această călătorie sub auspicii rele, singuratică şi nesfîrşită, în care pornisem era nebunia supremă a unei naturi prin structural şi categoric dementă. De ce, de ce am întors spatele propriei mele lumi? De ce l-am lăsat pe bătrînul Ferndyke să mă expedieze? Am fost măcar fericit sau, dacă n-am fost chiar fericit, cel puţin mă adaptasem lumii aceleia.

Da, lucrul cel mai uimitor la care mă gîndeam în mizeria aceea umedă şi agitată, călărind cu greu pe patul din cabină şi ferindu-mă de loviturile nelegiuite ale lucrurilor mele şi ale mobilelor, era că fusesem cîndva fericit şi stabil. Păşisem pe pămîntul răsunător cu paşi încrezători şi fermi şi rîsesem la stele ca un prieten al lor. Îmi aminteam de colinele însorite din Wiltshire şi de străzile din Oxford în timpul serii, ca de o trăire de nespusă, statornică frumuseţe. Au fost toate acestea vreodată reale? Anume acestei lumi, vieţii oamenilor comozi şi

prosperi din centrul şi sudul larg al Angliei, mă adaptasem şi eu. Le puteam înţelege convenţiile, puteam să mă încred în

ei, să trăiesc cinstit, să mă port în voie şi să mă simt în siguranţă printre ei. Făcînd din punct de vedere social numai un singur pas în afara acestei lumi, au început şi necazurile mele. Şi acum mă îndepărtam din ce în ce mai mult de această lume!

Da, dar nu era oare anormală această excesivă inadaptabilitate?

Îmi amintesc de un ritm legănat care îmi trecea prin minte: ***„anormal, normal, normal, anormal, normal?"***

De exemplu, eu eram persoana care suferea cel mai mult de rău de mare din toţi cei de pe bord. Avea vreunul din ceilalţi greţuri, ameţeli? Suferiseră ei în trecut ca mine? Sau poate că sufereau şi acum? L-am observat pe Vett de aproape. Se simţea el bine într-adevăr? Se clătina destul de mult. Arăta palid şi ud. Dar continua să-şi vadă de treabă şi-mi aducea cafeaua. Şi în timp ce eu mă tăvăleam în această neagră convingere a totalei mele incapacităţi de a trăi, toţi ceilalţi, sau o parte din ei, nu erau frămîntaţi oare de aceleaşi puteri deprimante?

Poate că erau mai rezistenţi.

Şi apoi, această lipsă de prietenie; ce însemna ea? Aveam eu oare o incapacitate anormală de a mă apropia de oameni? Sau nu eram decît un hipersensibil în faţa eşecului meu total? Oare ei se apropiau unii de alţii? Sau erau cu toţii într-o singurătate tot atît de absolută ca şi mine, fără să-şi dea seama de asta? Nu băgam eu de seamă cît de puţin comunicau între dînşii? Dar dacă ei toţi umblau prin lume singuri, ce avea să se mai aleagă de iluzia societăţii omeneşti? La Oxford spuneai „Ce mai faci?" şi „Salutare" şi aveai sentimentul unui număr infinit de răspunsuri posibile. Aşa fusese oare? Sau îţi închipuiai doar că era aşa? Existaseră oare aceste răspunsuri posibile? Dacă m-aş fi întors acum, tocmai acum cînd îmi pierdusem tinereţea, aş fi regăsit oare acelaşi Oxford şi Wiltshire şi aceeaşi prietenie?

La urma urmei, prietenia în persoana lui Lyulph Graves se dovedise tot atît de găunoasă ca şi dragostea. Şi dacă toată această lume dragă nu era altceva decît un vis, dacă toată această legănare şi zguduire pe apele clocotitoare însemna trezirea dintr-un asemenea vis, ce mă aştepta o dată cu trezirea?

Cîteva zile cred că am avut febră şi i-am îndrugat lui Vett vorbe fără şir. Apoi, cu multă repeziciune, vîntul scăzu, un soare orbitor începu să usuce punţile micii noastre lumi de

fontă, trosnetele şi gemetele vasului îşi reluară un ritm mai familiar, salturile masive ale valurilor deveniră un dans cadenţat şi impunător şi scăzură încet, pînă la leneşul balans. M-am trezit flămînd şi plin de curaj. Vett m-a ajutat să pun o oarecare ordine în cabină, mi-am dat jos cu greu barba care îmi crescuse aspră, m-am schimbat cu nişte haine uscate, mi-am potrivit gulerul şi cravata şi m-am dus să mănînc.

— Ai revenit la viaţă, zise maşinistul cu un aer prietenos şi cu gura plină. Ştii acum ceva mai mult decît înainte despre ceea ce poate să facă marea.

— Va fi şi mai greu cînd vom trece pe la Capul Horn, zise primul ofiţer. Aşa e totdeauna.

— Fasole! îmi oferi Vett. Fasole gătită, scoasă dintr-o cutie de conserve.

— Cu plăcere! am zis; şi ce bună şi săţioasă era.

— Am avut odată o carte, în care scria despre forţa fluxului şi a valurilor, zise maşinistul. E ceva grozav. În cartea aia erau şi nişte calcule. Alea mă cam depăşeau, dar erau foarte interesante. Ai putea să construieşti un turn uriaş şi să faci să meargă toate trenurile din Europa şi să luminezi aproape toată lumea cu forţa care se risipeşte într-o singură lovitură a valurilor. Totul se risipeşte în vînt. Uimitor, nu?

— Să nu credeţi ce spune, zise primul ofiţer.

— Nu poţi să te pui cu matematica, zise maşinistul.

— Trăim la suprafaţa lucrurilor! zisei eu, dar nimeni nu se agăţă de această remarcă.

— Am văzut un loc, lîngă Newhaven, unde au încercat să folosească forţa fluxului, zise al treilea ofiţer intrînd şi el în vorbă.

— A fost un eşec? întrebă primul ofiţer.

— Totul s-a dat peste cap, ***sir.***

— Aşa mă gîndeam şi eu, zise primul ofiţer. Ce i-o fi apucat să folosească forţa fluxului?

— Nu ştiu, ***sir.***

— Cred că nici ei, zise primul ofiţer cu un dispreţ profund.

Căpitanul nu spunea nimic. Privea ţintă înaintea lui, spre nişte lucruri neştiute. Faţa lui părea mai albă, mai aspră şi mai plină de răutate ca oricînd. Genele lui albicioase îi acopereau ochii. Mă întrebam la ce se gîndea oare?

— Rio, zise el deodată, cu o amărăciune extraordinară în glas. Rio.

Nimeni nu răspunse şi, într-adevăr, ce i s-ar fi putut răspunde? Aşa că el nu mai spuse nimic. O clipă, primul ofiţer se uită la colegii săi făcîndu-le uşor cu ochiul, apoi îşi îndreptă atenţia din nou asupra mîncării.

— Vei găsi oameni mai buni la Rio, zise deodată maşinistul, citind gîndurile căpitanului.

6. MAŞINILE SE DEREGLEAZĂ

Am ajuns la Rio şi Rio ne-a împins, pe mine şi pe tovarăşii mei de vas, din nou în larg, fără mai multă zarvă decît Pernambuco; şi după aceea ***Leul de Aur*** începu să miroasă tare a cafea şi a rom, în amestec cu un miros de legume putrede, şi porni mai departe, spre nişte întîmplări rele şi nenorocite.

Eram foarte deprimat cînd am plecat din Rio. Acolo mă simţisem şi mai singur decît la Recife. N-am avut nici măcar o scrisoare de recomandare pentru niscaiva oameni ca Andersenii, aşa că am tras singur la un hotel de mîna a doua, şi m-am distrat cum am putut, fără să mă simt bine de loc. Am rămas uimit de mărimea şi vigoarea oraşului, de vegetaţia şi soarele tropical, de frumuseţea marelui bulevard — i-am uitat numele — care este un fel de Champs Elysées al acestui oraş, şi de nesfîrşitele staţiuni şi plăji îmbietoare de pe ţărmul mării. Mi se părea uimitor să descopăr că aceşti sud-americani aveau staţiuni balneare mult mai frumoase decît Brighton sau Bournemouth. Ei deschiseseră un nou Muzeu de Artă, plin de picturi moderne bune, şi mi-am petrecut ceasuri întregi în el, iar cinematografele, cu sălile lor spaţioase, mi-au fost de mare ajutor. Erau vremurile cînd Charlie Chaplin era reprezentat liber şi din abundenţă, fără prea multă reclamă, în zilele de aur ale cinematografului. Populaţia mi-a făcut impresia că era mult mai prosperă şi mai fericită decît oamenii din ţara noastră. Aş fi putut să mă amuz foarte bine acolo cu orice tovarăş corespunzător, dar eram acuma redus la o asemenea stare de incapacitate socială, încît nu puteam să leg nici o cunoştinţă.

Am avut cîteva întîlniri cu femei de stradă, despre care e mai bine să nu spun nimic. Cît de minunată şi generoasă ar fi

putut să fie meseria de curtezană, dacă ar fi fost susţinută de respectul oamenilor şi dacă ar fi ştiut cel puţin să pătrundă şi să aline sufletele singuratice care apelau la ea! Dar eu n-am putut să cumpăr nimic altceva decît un rîs grosolan şi o stîngace potolire a dorinţei. Am încercat să beau, dar aventurile mele din Norwich îmi lăsaseră un vag dezgust faţă de băutură. Şi întreaga mea fiinţă striga acum după prietenie şi intimitate. Am rătăcit prin oraşul prosper, întrebîndu-mă dacă această mulţime care părea atît de mulţumită şi veselă putea într-adevăr să fie umană şi să nu-şi dea seama de nevoia mea disperată de căldură omenească. Sau locul acesta nu era altceva decît o adunătură de măşti însufleţite care făceau doar impresia unei comunităţi prietenoase? Iată ce gînduri mă copleşeau atunci.

În primul rînd, eu nu vorbeam portugheza. Şi aşa sînt destule bariere între oameni, chiar şi fără aceste diferenţieri complexe ale limbajului! Dar. de multe ori am auzit vorbindu-se englezeşte şi de două ori am văzut nişte compatrioţi cu o înfăţişare atît de plăcută, o familie de cinci persoane în- tr-unul din cazuri, şi o pereche de turişti care cred că erau de curînd căsătoriţi, încît i-am urmărit pînă cînd le-am atras vizibil atenţia şi le-am trezit bănuieli. I-am urmărit prosteşte, fără să pot născoci vreun mijloc de a-i acosta şi a le trezi interesul. Izolarea mea devenea o obsesie paralizantă.

Şi în cele din urmă mă întrebam ce aş putea să le dau? Oare nu eram şi eu tot o mască? Ar fi trebuit mai întîi să găsesc omenie nu numai în lumea din jurul meu, dar şi în mine însumi. Dacă aceşti oameni plăcuţi la vedere s-ar fi întors deodată cu amabilitate spre mine, m-ar fi invitat să iau masa cu ei ori să merg în vreo excursie în tovărăşia lor şi m-ar fi pus să vorbesc, ce aş fi putut să le spun? Ce aş fi fost în stare să fac spre a-i întreţine şi a-i distra?

Şi astfel, după scurt răstimp, toţi cei de pe vas ne-am adunat iarăşi laolaltă. Eram împinşi din nou pe mare, după cum muncitorul se întoarce luni dimineaţa la fabrica sa şi minerul în abatajul său, pentru că nu are alt loc unde să se ducă, nimic altceva de făcut. Ne-am întors în închisoarea noastră zăngănitoare şi ne-am îndreptat, prin golful uriaş, în largul mării.

În seara aceea, „închisoarea zăngănitoare” păru să scrie

foarte exact numele ei de ***Leu de Aur.***

— D-le Midborough, m-am încumetat să-i spun celui de al doilea ofiţer, pe care l-am văzut că stătea lîngă mine; rabla asta de ceas şi-a schimbat tic-tacul.

— Şi dumneata! îmi răspunse el. Şi dumneata ai observat.

— S-a întîmplat ceva în furtuna aceea? urmai eu. Mi s-a părut că zgomotul motoarelor nu era în regulă, chiar înainte de Rio. Era un fel de împiedicare în bătăi, deşi nu atît de rău ca acum.

El făcu un pas mai aproape. Se adresă dealurilor braziliene, îngîndurat şi cu glas scăzut, vorbind printre dinţi.

— Băţrînul e încăpăţînat ca un catîr afurisit. Dacă el spune că maşinile vor ţine pînă la Buenos Aires, nu contează ce spune maşinistul... cîtuşi de puţin.

— Se pare că nu contează nici ce spun maşinile, remarcai eu.

Ne-am întors amîndoi cu spatele spre Brazilia şi am ascultat melodia discordantă.

— Se fărîmă în bucăţi. Fiecare lovitură poate să fie ultima. Asta? Nu. Mai continuă. Asta-i partea înclinată. Ascult-o pe aceasta! Lagărele înoată în ulei, dar uleiul nu e totul. Şi maşinistul stă şi citeşte.

Aşteptam şi alte confidenţe.

— S-au trimis telegrame la Londra, zise el. Căpitanul spunea un lucru şi maşinistul altul. La Buenos Aires intrăm în revizie. Căpitanul insistă. Şi dacă vremea se menţine, de ce nu?

Dl. Midborough privi gînditor în largul mării. Se vedea că nu avea încredere în vreme.

— E ăsta un soi de om, reflectă el, care nu învaţă niciodată că el nu e Dumnezeu. Niciodată. Ce spune el, aia ***este.*** Şi cînd ceea ce spune se dovedeşte că nu e aşa, tună şi fulgeră mîniat pe toată lumea. Dar el continuă să fie Dumnezeu şi să caute pe cineva pe care să-şi reverse sfînta lui mînie.

7. REVOLVERUL MAŞINISTULUI

Încă înainte de a ajunge la Rio, îmi dădusem vag seama despre anumite neînţelegeri între căpitan şi marinari. Dar intensa şi morbida mea preocupare de mine însumi mă împiedicase să observ prea multe. La Rio se stîrnise un fel de

furtună în legătură cu disciplina şi cu salariile, furtuna cuprinsese şi o vizită făcură la Consulatul Britanic. Oamenii strigaseră pe stradă şi fusese chemat un agent de poliţie.

— A fost cam dur Bătrînul, îi spusese Rudge lui Midborough, cînd se suise pe bord; dar poate că acum va fi mai bine de noi.

Nu avea nici un rost să pun întrebări despre o remarcă pe care o auzisem fără să vreau.

Midborough spusese nu ştiu cum că ar fi prea mulţi sud-americani.

M-am uitat cu oarecare atenţie la echipaj şi am observat cîteva figuri noi, precum şi lipsa altor cîţiva oameni. Cel cu armonica debarcase la Rio şi nu se mai întorsese.

Am meditat puţin la legătura dintre aceste neînţelegeri cu oamenii echipajului şi senzaţia de încordare care plutea la masă. Cred că acesta era obiceiul din totdeauna al căpitanului, de a fi în război cu oamenii săi. El era un om care găsea că viaţa este împietrită şi că singura parte sensibilă a acestui sistem pietrificat pe care să-şi poată descărca sentimentele e omul. Poate că există o urmă de luptă de clasă între cele două extremităţi de pe fiecare vas comercial şi lupta de clasă era dusă de ambele părţi. Dar abia după Rio mi-am dat seama de implicaţiile grave ale acestor încruntări şi tăceri sumbre, care au înăbuşit atît de categoric primele mele încercări de sociabilitate.

M-am dus să-i înapoiez maşinistului o carte despre Fermele de Lapte Cooperatiste din Danemarca, cu hărţi şi diagrame statistice, pe care el mi-o recomandase ca pe o lectură uşoară şi l-am găsit cu un revolver proaspăt curăţat în mîna musculoasă, şi cu un şir dc cartuşe de rezervă aranjate pe cuşeta de alături.

— E cam greu pentru o jucărie, zisei eu.

— Nu-i jucărie, zise maşinistul.

— La ce-ţi trebuie, de-l ţii aici încărcat, cînd două sute de mile de mare te despart de orice şi de oricine?

— Tocmai de-aia, zise maşinistul şi păru să chibzuiască dacă e înţelept din partea lui să-mi facă şi alte mărturisiri. Se hotărî să nu mi le facă.

— Ai citit cartea pînă la capăt? mă întrebă după o pauză. Mă cam îndoiesc. Dumneata aluneci pe deasupra vieţii, tinere. Sări peste toate alea. Ai ceea ce aş numi eu minte de fluture.

Se opri, şi văzînd că eu continuam să privesc arma neagră-albăstruie pe care o ţinea strîns în mînă, începu să vorbească despre lucruri mai generale.

— Oxfordul ăsta al vostru, zise el, după părerea mea nu produce nimic altceva decît fluturi şi molii. Doar zboară de colo-colo şi ciupesc cîte puţin din lucruri. Nu se apucă de nimic serios. Universitatea asta nu-i decît o crescătorie de gîngănii.

— Am citit cartea pînă la capăt.

Atunci el scoase un mormăit neîncrezător.

— Ce ar trebui să-ţi împrumut acum este cartea lui Robinson, „Tulburările Funcţionale ale Intestinului.” Şi dumneata ai intestin, dar asta te va face oare s-o citeşti? Nu!

— Ai încercat romanele mele?

— Dustiovski[1] nu a fost atît de rău. Restul gunoi. Dar Dustiovski e interesant, într-un fel. Am calculat rublele şi copeicile din Dustiovski în şilingi şi penny. Unele mărfuri erau de două ori mai scumpe decît la Londra, altele nici pe jumătate.

Băgă ultimul cartuş, închise revolverul acela enigmatic cu un ţăcănit de satisfacţie, ascultă cîteva clipe zgomotul poticnit al maşinilor, şi se întoarse cu un aer de evadare, către dulăpiorul său plin cu cărţi cumpărate de ocazie.

8. UN STRIGAT ÎN NOAPTE

Nu ştiu ce s-a întîmplat în timpul nopţii şi-mi reproşez acest lucru. Ar fi trebuit să mă amestec în afacerea asta. Am mai spus, cred, că sufeream tot mai mult de insomnie şi că aveam obiceiul să mă plimb pe punte în timpul nopţii. Dar în noaptea aceea m-am trezit din somn şi am avut impresia că am auzit o împuşcătură. Poate că n-a fost însă decît un vis, sugerat de revolverul maşinistului. Plesnetul unei frînghii ar fi putut să producă acelaşi sunet. Totuşi eram neliniştit. M-am ridicat şi am ascultat cîtva timp, apoi mi-am aruncat o haină pe umeri şi am ieşit pe punte.

Înaintam pe o hulă uleioasă, pe care vasul o tăia în valuri uşor fosforescente; cerul era acoperit de nori subţiri şi între

[1] ***Dustiovski*** — evident, pronunţare schimonosită a lui Dostoievski. (n.r.)

rupţi, prin care din cînd în cînd strălucea luna. M-am îndreptat spre partea din faţă. O clipă, totul păru liniştit. Sus, deasupra mea, în cabina de comandă luminată de lună, se zărea nelămurit un om stînd la cîrmă, implacabil ca Dumnezeu. Pe puntea din faţă, o figură întunecată, privind înainte, stătea tot atît de rigidă, sub o lumină care se legăna. Apoi, am observat o oarecare mişcare în întunericul de pe punte, lîngă balustrada din faţă. Mai mult am simţit decît am văzut un grup de oameni îngrămădiţi într-un fel de ciudată îmbulzeală şi am observat în acelaşi timp că vreo cîţiva oameni stăteau liniştiţi de strajă în umbră, lîngă intrarea neluminată a adăpostului marinarilor. Apoi deodată se auzi un ţipăt ascuţit, aproape ca un geamăt, şi un glas, un glas de om tînăr care suspina chinuit: „Oh! Oh, pentru Dumnezeu!”

După aceea se auzi tare glasul căpitanului.

— Ai să-ţi faci mîine treaba… aşa cum trebuie?

— Da. Da, dacă am să pot. Of! Of, pentru Dumnezeu! Am s-o fac. Am să pot.

Urmă o tăcere care mi se păru fără sfîrşit.

— Lasă-l să plece, se auzi glasul primului ofiţer. Îi ajunge.

— Să plece? răspunse căpitanul. Unui porc puturos ca ăsta poate să-i fie de-ajuns?

Glasul ofiţerului coborî ceva mai jos.

— Nu mă gîndesc numai la el.

Căpitanul răspunse dur.

— Să vină cu ***toţii,*** mîrîi el.

— Eu sînt de părerea ofiţerului, zise maşinistul, şi căpitanul înjură din nou.

Sună ceva, ca şi cum o grămadă de frînghii ar fi fost aruncate pe punte, apoi răsună un scîncet în întuneric, ca scîncetul unui copil lovit şi înfricoşat. Rămăsei nemişcat în bătaia lunii. Se aşternu din nou tăcere. Primul ofiţer spuse ceva ce nu putui auzi.

— Se preface, zise căpitanul, şi apoi: Puneţi mîna, cîţiva dintre voi, şi duceţi-l în patul lui.

După aceea răsună zgomotul surd al unei lovituri de picior.

O lumină se ivi în adăpostul marinarilor şi văzui cîteva figuri mişcîndu-se. Se vorbea în şoaptă.

— Are să se facă aşa cum am spus eu, se auzi glasul căpitanului. Cît timp sîntem pe mare, eu sînt stăpînul vasului… Ducă-se dracului consulul britanic!

Un obiect inert fu dus în partea din faţă şi vîrît în adăpostul marinarilor. Siluetele căpitanului, primului ofiţer şi maşinistului apărură în lumina roşiatică, stînd nemişcate cu spatele spre mine şi privind înainte. Maşinistul vorbi cu glas scăzut, pe un ton parcă de mustrare.

— La dracu'! strigă căpitanul mînios; nu-mi cunosc eu meseria?

Se îndreptară spre mine.

— Hei! strigă maşinistul, descoperindu-mă.

— Aha, d-le Iscoadă, zise căpitanul, privindu-mi faţa luminată de lună. Ne spionezi, ai?

Nu dădui nici un răspuns, nu aveam nimic de spus, şi cei trei oameni trecură mai departe.

În partea din faţă a vasului, un glas răguşit începu să vorbească la nesfîrşit prin întuneric. Alte glasuri aruncau din cînd în cînd cîte o vorbă. Oamenii păreau că se treziseră cu toţii.

Deasupra mea, omul de la cîrmă continua să conducă vasul ca prin vis. Omul de cart revenise la locul lui de pe puntea din faţă, dacă îl părăsise vreodată. Maşinile continuau să meargă poticnindu-se. Dar luna, în nimbul ei subţire şi în zdrenţele plutitoare ale norilor şi marea liniştită care reflecta leneş razele lunii deveniseră acum, în consimţămîntul lor liniştit, ca nişte conspiratori punînd la cale o faptă înspăimîntătoare. Ce se întîmplase? În strigătul acela răsunase sfîşierea unei agonii.

„Torturat”, iată cuvîntul care-mi pătrunse în minte — şi ce cuvînt îngrozitor era!

Mă întorsei tiptil în cabina mea singuratică şi rămăsei treaz pînă în zori.

Oare nu exista nici un mijloc de a face ceva în lume fără să brutalizezi oamenii?

9. ÎNMORMÎNTARE MARINĂ

A doua zi de dimineaţă, Vett făcu o observaţie că unul din oameni se epuizase peste măsură şi se credea că e pe moarte,

iar după prînzul care a fost mai posomorît şi mai stingher ca oricînd, Rudge îmi spuse că omul era mort. Maşinistul se făcuse nevăzut, acolo jos, în mijlocul maşinilor sale suferinde. Căci altminteri i-aş fi pus cîteva întrebări. Rudge afirma că nu ştie nimic despre cauza morţii acelui om. Oare n-aveam să aflu nimic?

Văzui ceva lung şi alb întins pe puntea din faţă şi apropiindu-mă, descoperii că era o siluetă ţeapănă, înfăşurată în-tr-o pătură. Mă oprii un răstimp s-o privesc, iar cei patru sau cinci oameni care se aflau acolo îşi întrerupseră discuţia şi se uitară la mine într-o tăcere enigmatică. Mă gîndii să le pun cîteva întrebări, dar mă stăpînii, de teama lucrurilor pe care aveau să mi le spună şi a agitaţiei pe care ar putea-o stîrni întrebările mele.

Mă simţeam provocat într-un mod pentru care nu eram pregătit. Mă uitai în sus, şi căpitanul stătea rezemat de balustrada punţii, privindu-mă cu o ostilitate războinică. Mă dusei într-o parte şi-mi sprijinii obrajii în mîini, gîndindu-mă. Ar fi trebuit oare să mă duc şi să-i întreb pe aceşti oameni? Dar aveam eu curajul să mă duc şi să-i întreb pe aceşti oameni? Îmi spusei că ar trebui mai întîi să stau de vorbă cu Vett.

Dar Vett se rezuma la cuvîntul vag „epuizare”.

A doua zi, vremea, care fusese închisă şi caldă, începu să se schimbe. Hula crescu şi vasul avea un ruliu tot mai mare. Elicea, care mersese încet, se opri, porni din nou şi se opri iar.

În cursul după-amiezii, mortul fu aruncat în mare. Aproape toţi cei de pe bord, cu excepţia fochiştilor, a maşinistului şi a celor trei ajutoare care lucrau cu el şi ciocăneau mereu într-un uriaş vacarm dedesubt, apărură la ceremonie, în măsura în care acest lucru putea fi numit ceremonie. Corpul fusese cusut într-o pînză groasă de sac şi era întins cu picioarele înainte pe două scînduri unse cu grăsime, sub un pavilion murdar. Dar potrivnic practicei stabilite, nu căpitanul fu cel care oficia serviciul divin, ci primul ofiţer. Căpitanul inversase rolurile şi rămăsese la comanda vasului. Primul ofiţer ezită cîtva timp, inspectă poziţia corpului şi apoi, cu totul pe neaşteptate, scoase o carte de rugăciuni, privi o clipă spre cerul ameninţător, ca şi cum ar fi crezut că aude ceva de-acolo, şi se apucă să citească slujba de înmormîntare, dar foarte nepăsător şi morocănos. Parcă ar fi protestat împotriva tuturor faptelor

petrecute. Eu mă oprisem lîngă Midborough, rezemindu-mă de balustradă, şi-mi ţineam pălăria în mînă. Aproape toţi erau descoperiţi. Căpitanul stătea pe puntea de comandă, ghemuit şi nemişcat, privind ca o bufniţă dintr-un copac, iar oamenii din echipaj stăteau împrejur, în picioare sau pe vine, în grupuri posace, nevorbindu-şi aproape de loc. Doi din ei stăteau gata să arunce cadavrul peste bord.

La început am fost preocupat de umanitatea profundă a acestei scene, aşa că n-am observat cît de stranie era atmosfera. Cîteva clipe am uitat de starea timpului. Am băgat de seamă că în purtarea tuturor era o nelinişte prevestitoare de ceva, ca şi cum s-ar fi presimţit o ameninţare şi pentru mine explicaţia cea mai vădită se afla în substratul tainic al acestei triste întîmplări. Mă gîndeam că toţi erau frămîntaţi de nişte lucruri care rămîneau nespuse, nemărturisite. Acuzaţiile păreau să mocnească pe fiecare chip; ameninţările îşi aşteptau sorocul. Dincolo de această autocraţie a căpitanului nostru, cu faţă necruţătoare, ne aştepta pămîntul şi legile, cu gravele şi îndoielnicele lor făgăduieli de dreptate. Cu siguranţă că acolo se vor face denunţuri, depoziţii, mărturii bune şi mărturii false, după care va veni îndoielnicul verdict. Ce va declara acolo primul ofiţer, care acum oficiază în grabă serviciul divin? Ce va avea de spus maşinistul? Vor minţi ei oare ca să-l salveze pe căpitan şi să se salveze ei înşişi? Oare lucrurile petrecute pe întuneric vor rămîne în întuneric pe vecie? Ce văzuseră oamenii din echipaj? Şi de voi fi chemat şi eu, ce voi putea să relatez? Cum va rezista povestirea mea unui interogatoriu?

Primul ofiţer continua să citească. Apoi, am început să-mi dau seama nelămurit de furtuna fizică ce se apropia învăluindu-mi-o pe cea din minte. În timp ce ofiţerul citea, incorect şi fără să ţină seama de punctuaţie, marea, care se umfla în spatele lui, se ridica încet, dar sigur, pînă cînd părea că-i trece cu mult deasupra capului, şi apoi cobora din nou şi nu se mai vedea, lăsîndu-l parcă profilat pe cer.

Dar cerul acela am observat deodată că era de o strălucire neobişnuită, şi totuşi aproape alb. Albastrul său obişnuit devenise strident! Şi imediat conştiinţa îmi fu pătrunsă de izbucnirea bruscă a unei furtuni. Privii în sus spre marea emisferă în al cărei centru pluteam din greu pe valuri. Iată! Jumătate din ea era acoperită de nori negri-albăstrui, cu

marginile învolburate, ce se apropiau. Chiar în timp ce priveam, aceste margini se transformară într-o gheară care se năpusti asupra soarelui şi toată întinderea de apă din jurul nostru fu acoperită de o lumină arămie-închisă. Puntea trecu într-o umbră îngheţată, şi fiecare figură şi formă de pe ea căpătă o nuanţă ca de cerneală. În partea cealaltă, prin contrast, cerul deveni şi mai limpede, mai strălucitor şi mai alb decît înainte.

Feţele tuturor păreau că-şi mutaseră privirea de la cadavrul de pe scînduri către acest baldachin negru pe care furiile îl trăgeau peste noi toţi. Primul ofiţer se uită în sus, întoarse o filă şi începu să sporovăiască foarte repede, citind pe sărite, şi auzii ordinul căpitanului răsunînd în sala maşinilor. După un scurt interval, duduitul întrerupt al maşinilor, care se oprise un timp, reîncepu.

— Haideţi, daţi-i drumul, şopti Midborough.

Apoi răsună ceva ca tunetul a zece mii de timpane şi îl văzui pe primul ofiţer, cu cartea de rugăciuni în mînă, gesticulînd agitat spre cei doi oameni care stăteau lîngă cadavru. Cuvintele serviciului divin nu se mai auziră. Puntea se înclină în jos către spinarea umflată ca de balenă a apelor verzi-cenuşii, şi sărmanul balot, ce fusese pînă mai adineauri o fiinţă vie, se prăvăli izbindu-se şi îşi croi drum în întinderea lucioasă, tocmai în clipa cînd parapetul vasului se ridică din nou şi îl ascunse privirilor mele. Primul ofiţer, ridicîndu-şi încet capul spre cer, continuă să citească ultima rugăciune, însă toţi ceilalţi se întorseseră cu sentimentul unei obligaţii iminente pe care o aveau de îndeplinit.

Ca plesnetul unui bici, se porni grindina. M-am îndreptat către cel mai apropiat tambuchi şi, între timp, tunetul a explodat ca un pistol la urecehea mea.

Îl zării pe primul ofiţer, cu capul gol, cu cartea de rugăciuni încă deschisă în mînă, clătinîndu-se ca un om beat, şi apoi am coborît fără voie scara şi m-am trezit, mai mult tîrîndu-mă decît mergînd, pe coridor.

10. FURTUNA

Dar acum eram în oarecare măsură obişnuit cu extravaganţele oceanului, şi experienţele mele, deşi destul de neplăcute, nu mai erau însoţite de aceeaşi depresiune sufletească din primele zile. Răul meu era mai mult trupesc decît mintal, şi pot să-mi amintesc multe incidente în ordinea în care s-au întîmplat.

Şi în toate amintirile mele — figura căpitanului, cu o expresie de furie mai turbată ca oricînd.

E ciudat, dar abia acum, întîiaşi dată şi tocmai cînd era în culmea nebuniei lui, am început să-l înţeleg pe omul acesta. Sau cel puţin aşa îmi amintesc, deşi în realitate poate că înţelegerea a venit mai tîrziu. La început însă nu văzusem nimic în această creatură decît o cruzime respingătoare. Lupta lui disperată şi plină de furie împotriva unui univers aspru, pentru afirmarea voinţei sale neînţelese, a devenit manifestă numai atunci cînd a început să se apropie de înfrîngerea definitivă. La fel ca şi mine, el intrase în viaţă plin de speranţe, cu o dorinţă imensă de mărire de care a fost frustat necon-tenit. Ce satisfacţii, ce locuri de frunte nu-şi făgăduise el în tinereţe! Cîte hotărîri secrete de reuşită nu luase! Dar fusese împins inexorabil spre această slujbă minoră de pe mare, ca să fie comandantul irascibil al unui echipaj alcătuit din oameni tot atît de contrariaţi şi poate chiar şi mai nemilos constrînşi decît el, şi stăpînul unui vas vechi, de care-i era ruşine. Căci era vădit că îşi ura vasul; ar fi dorit să-l scoată din circulaţie. Îi ura pe proprietari pentru că îl angajaseră şi i-ar fi urît şi mai mult dacă nu l-ar fi angajat. Îşi ura obligaţia de a transporta ceasuri, maşini de cusut şi haine confecţionate în Brazilia, şi cafea, zahăr, ţigări şi bumbac în Argentina, şi după aceea, cu rămăşiţa mărfurilor britanice încă nedescărcate şi cu ce mai lua de acolo, spre antipozi. Cu excepţia distanţei şi primejdiei, el nu era mai mult decît un căruţaş, şi în acest timp alţi oameni umblau pe pămînt, dominînd, poruncind şi înfruptîndu-se din toate bunătăţile. Şi chiar această sarcină meschină el şi-o îndeplinea cu greutate şi cu un efort disperat de a-şi menţine cît de cît demnitatea. Cel puţin în acest mic domeniu să fie vremelnic rege. Şi oamenii nu voiau să asculte de el. Un tînăr batjocoritor care nu era de nici un folos pe bord îşi bătea joc de el la masă! Maşinile nu voiau să-l respecte. Vremea îşi rîdea de

previziunile lui. La naiba cu toţi! Vai, la naiba cu ei!

Vremea îşi rîdea de el. El contase să ajungă la Buenos Aires pînă să se strice vremea. Îl înjurase pe maşinist, fă- cîndu-l neghiob, şi îşi scosese vasul din siguranţa în care se găsea la Rio. Iar acum, la cel puţin două zile distanţă de Buenos Aires, vremea a început să se strice.

Viaţa căpitanului devenise de nesuportat, şi el trăia zilele acelea de dezamăgire culminantă într-un acces de ură, ca o pisică sălbatică prinsă într-o plasă.

Prin mijlocul unui coridor de jos, el venea certîndu-se cu maşinistul.

— Ţi-am spus că nu-mi iau nici o răspundere, zise maşinistul. Lucrul trebuia făcut la Rio.

Căpitanul izbucni, luîndu-se la întrecere cu furtuna de afară. Urla înjurînd şi ridicîndu-şi pumnii încleştaţi către cer. Maşinistul îi răspunse cu o ridicare din umeri şi cu un rînjet.

Încercai să mă dau la o parte, dar o smucitură a vasului mă aruncă în drumul lui. Faţa i se aprinse de o mînie diabolică, şi el mă lovi, izbindu-mă de o uşă de lemn. Eram uluit şi neputincios. Atîta măreţie are stăpînul unui vas, încît nici n-am încercat să-i răspund la lovitură, şi după ce ei doi au intrat printr-o uşă de la pupa, m-am îndreptat împleticindu-mă spre cabina mea.

Acum vasul începu din nou să se afunde şi să-şi ridice prova, ciocnindu-se de valurile care creşteau tot mai mult, şi peste puţin timp sau poate mai mult — nu pot să-mi dau seama — se auziră o izbitură metalică, un scrîşnet şi zgomotul unui obiect ce se sparge, care spuneau că maşinile erau scoase din funcţiune. Nu era nimic surprinzător. După cîte ştiu, nu s-a produs nici o emoţie, doar o acceptare stoică a unui lucru care ameninţa de mult timp. Întregul echipaj îşi dăduse seama de apropierea acestui dezastru; lucru uimitor fusese numai că întîrziase atîta. Uimitor era şi că reuşiserăm, chiar pentru puţin timp, să facem faţă întîmplării şi să înaintăm prin acest haos al elementelor în care se transformase oceanul.

Îl zării pe maşinist cu faţa udă, epuizată şi totuşi lipsită de expresie, îndreptîndu-se spre cabina lui şi ţinîndu-se de tot ce putea apuca. Misiunea lui se sfîrşise. De fapt, orice se sfîrşise, orice misiune, în afară de pomparea şi împiedicarea invaziei nemiloase a apei. Caracterul mişcării noastre se schimbase o

dată cu moartea maşinilor. Ne balansam şi dansam mult mai mult, dar cu mai puţin efort şi cu mai puţină trepidaţie. Am întors vasul pe val. Aveam răgazul trecător al unei garnizoane care s-a predat şi aşteaptă masacrul. Vasul devenise un neputincios obiect plutitor şi era la cheremul talazurilor. Dar talazurile erau nemiloase. Păreau hotărîte să-l răstoarne pe o coastă, dacă nu chiar să-l dea peste cap. Acum nu mai opuneam nici o rezistenţă. Nu mai priveam valurile în faţă. Ele loveau vasul dintr-o parte şi se rostogoleau pe deasupra lui, şi se făcu întuneric ca noaptea. Eram înfrînţi. Valurile ridicau vasul în sus, din nou la lumina zilei, şi apoi, vuind şi urlînd, îl prăvăleau în prăpăstii adînci.

Oare vasul lua apă? În dimineaţa următoare am ieşit din cabină să văd dacă puteam găsi ceva de mîncare, l-am întîlnit pe Rudge care ieşise cu acelaşi scop, şi ne-am strigat cîteva cuvinte. Oare lua apă vasul? Puţin, se pare, în afară de valurile înspumate care măturau puntea şi se revărsau în cascade prin deschizăturile ei. „Cu apa asta ne putem descurca, zise el, numai tăbliile vasului să ţină.”

Nu era nimic de făcut, decît să rezistăm pînă la capăt, în vremea aceea telegrafia nu era încă răspîndită peste tot şi nu aveam nici un mijloc de a cere ajutor în situaţia în care ne aflam. Eram abandonaţi pînă cînd vreun vas va da peste noi din întîmplare şi ne va veni în ajutor. Sau pînă cînd vremea se va potoli şi ne va arunca la ţărm. Sau pînă cînd ne vom scufunda. Şi dacă nu ne va veni nici un sprijin de nicăieri, vom înainta atîta timp cît va ţine furtuna şi vom pluti în voia valurilor, pînă cînd vor scădea. Aşa îmi spuse Rudge.

În chip miraculos, bucătarul reuşise să-şi aprindă focul şi să facă un fel de supă din carne conservată, pîine şi nu mai ştiu ce, foarte gustoasă şi întăritoare. Era aromată cu ceapă. Oamenii îşi croiseră drum prin valurile care săltau pe deasupra vasului, pentru a se împărtăşi din această mîncare gustoasă şi cei mai mulţi dintre noi o beam din cîte o cană obişnuită, ne poticneam unii de alţii, spuneam „Hei! Ţine-te mai bine!” şi nu respectam nici un fel de etichetă. Dar cînd, ţinîndu-se de pervazul uşii, apăru deodată căpitanul în haine impermeabile care şiroiau de apă, cu genele lui albe devenite cenuşii din cauza sării şi cu faţa ca o mască rigidă de furie, toţi se dădură la o parte, doi dintre oameni ieşiră pe coridor, îndreptîndu-se

spre adăpostul lor, iar Vett îi întinse şi lui o cană.

Nimeni nu-i adresă vreo vorbă, iar el mormăia şi înjura ca pentru sine. Mă aflam în apropierea lui, ronţăind o bucată de biscuit tare, şi auzii cîteva cuvinte.

— Ajungem la Buenos Aires, zise el. Ajungem la Buenos Aires. Sau, pe Dumnezeul meu...!

— Numai Dumnezeu ştie, îngînă maşinistul, aproape neauzit.

— Porcii ăştia n-au nimic de făcut, nu? mîrîi căpitanul ca pentru sine, privindu-ne pe sub gene, cu ochii lui mici şi răi. Aşteptaţi numai să se oprească furtuna!

Dar timp de patru sau cinci zile — nu ştiu exact cîte, pentru că, pe bună dreptate, pierdusem socoteala — vîntul nu s-a oprit. Continuam să stăm închişi în cabinele noastre, sau să ne căţărăm prin coridoare, ori să facem salturi disperate de la un punct la altul pe platforme lunecoase, cufundaţi pînă la genunchi sau pînă la brîu în valuri şi spumă. Eram aruncaţi de colo pînă colo, izbiţi şi răniţi. La un moment dat, am crezut că mi-am rupt cîteva coaste, şi mi-am petrecut aproape jumătate de oră pipăindu-mi pieptul şi făcînd încercări să respir adînc. Bucătarul repeta din cînd în cînd miracolul focului, făcîndu-ne mai ales cafea, între timp, noi trăiam cu speranţa. Făceam exerciţii disperate în adîncuri de apă clocotindă, pentru a ajunge la bucătăria vasului. Porneam adesea, dar nu ajungeam acolo niciodată. Priveam o întindere de vreo treizeci de picioare pe puntea scăldată în apă, care dispărea mereu sub valurile înspumate, observam cît de puţine sînt locurile de care să mă pot apuca, cumpăneam riscurile şi apoi mă întorceam. Mi-am adus o cutie mică de biscuiţi în cabină, dar suferam foarte mult de sete. Din cauza respiraţiei, sarea parcă mi se aşeza pe buze. Ea puse stăpînire şi pe imaginaţia mea şi mă făcea să icnesc. Cu toţii cred că eram mai mult sau mai puţin înfometaţi, uzi, leşinaţi, răniţi şi chinuiţi, în timp ce ne agăţam de viaţă şi în timp ce valurile căutau să ne înşface şi însuşi vasul încerca parcă să ne azvîrle afară. Am văzut pe unul din oameni aruncîndu-se cu disperare pe puntea înclinată, iar un altul îl prinse de gulerul hainei, şi apucîndu-se de o bară, îl ţinu aşa cîtva timp şi apoi îl trase la adăpost, în vreme ce vasul cobora în jos.

Şi am mai văzut un lucru pe care nimeni nu-l va crede. Am văzut un rechin uriaş venind pe bord. Un val, înalt şi ascuţit ca

Jungfrau,[1] se ridicase deasupra unei coaste a vasului, şuierînd cu ură, un munte verde-măsliniu pe creasta căruia vuia vîntul, şi apoi se izbise pe punte cu toată puterea şi masa lui. Eu stăteam agăţat de punte, într-un loc puţin mai adăpostit. Părea imposibil ca valul acesta să nu despice vasul

[1] ***Jungfrau*** — Vîrf din Alpii Bernezi, înalt de 4181 metri; în limba germană denumirea înseamnă ***Fecioara.*** (n.r.)

în două sau să nu ne tîrască în adîncuri. Apa îmi şiroia pe la glezne şi în sus pe picioare, ca un cîine care se gudură agresiv de prietenos. Totul în faţa mea era ascuns sub învolburarea apei, cu excepţia punţii din faţă şi a uşii închise de la adăpostul marinarilor, şi apoi, cu încetul, puntea principală se ivise din nou, acoperită cu o spumă albicioasă care şiroia cu furie, şi acolo, rostogolindu-se pe punte, îndoindu-se ca un arc, zvîcnind din nou şi închizîndu-şi cu zgomot gura pătrată ca un geamantan turbat, se afla acest peşte uriaş cu pîntecul alb. Era cu mult mai mare decît un om. Se zvîrcolea şi plesnea cu coada, lăsînd dîre de bale pe care imediat vîntul le împrăştia. Era mînjit de sînge sub pîntece. Vasul păruse o clipă că-l priveşte cu uimire pe noul pasager, şi apoi cu un efort hotărît îl rostogolise, împreună cu spuma învolburată care venise o dată cu el, peste balustrada de la tribord, ca şi cum ar fi anumite lucruri pe care nici măcar un vas avariat de pe ocean nu le poate îndura.

Asta, sînt sigur, am văzut-o cu propriii mei ochi.

11. RĂZVRĂTIRE ŞI CRIMĂ

În tot timpul acestei furtuni nu mi-am schimbat hainele ude de pe mine, deşi îmi petreceam multe ceasuri înfăşurat într-un fel de balot făcut din pături şi o carpetă. Şi nu-mi amintesc ca furtuna să fi scăzut cîtuşi de puţin. Atît cît mi-am dat eu seama, n-a scăzut nici o clipă; doar s-a oprit brusc. M-am trezit dintr-o stare care era ceva între somn şi totală inconştienţă, ca să descopăr că furtuna se isprăvise. Dar cît timp a durat starea mea de nesimţire, habar n-am.

Cînd am încercat să mă ridic, mi-am dat seama că se întîmplase ceva inexplicabil cu cuşeta mea. Nu se mai legăna şi nu mai cobora pe orizontală; cuşeta şi despărţitura cabinei mele formau un jgheab, în formă de V, în care stăteam culcat. Mă simţeam foarte slăbit, bolnav, însetat şi neputincios, dar am încercat să înţeleg această schimbare a coordonatelor mele. Ţinîndu-mă de suportul lămpii, care atîrna şi ea strîmb, am privit afară şi am văzut că marea, o mare albastră şi liniştită, stătea pieziş. Sau dacă nu era aşa, atunci erau toate celelalte. Cabina mea stătea mereu într-o poziţie oblică.

Eram uimit. După ce fusesem atît de încercat şi copleşit de furtună, ar putea să pară ciudat că mai puteam să fiu uimit, dar cred că sărmanul meu creier era atît de obosit, încît nu era în stare să găsească o explicaţie pentru această înclinare generală şi nemişcată a tuturor obiectelor din cabina mea. M-am dat jos din pat şi am deschis uşa ca să văd dacă şi coridorul era înclinat. Era. Şovăind, am ieşit pe punte şi am constatat că era înclinat întregul vas. Abia atunci mintea mea întunecată şi slăbită îşi dădu seama ce se întîmplase. Orizontul albastru pe care-l vedeam acum stătea aşa cum trebuie, adică perfect orizontal. Dar vasul era cu prova scufundată şi toată pupa se ridicase în sus. Probabil că intrase apă în partea din faţă şi cala se umpluse pînă la peretele despărţitor. Poate că o parte din încărcătură se deplasase, pentru că era o înclinaţie vizibilă către babord. În timp ce meditam la aceste lucruri, mi-am pus mîna la cap şi am văzut că eram rănit şi plin de cucuie. Pesemne că primisem o lovitură în cap, dar n-am aflat niciodată cum s-a întîmplat asta. Poate că fusesem aruncat dintr-o parte în alta, în cabină. Poate că zăcusem ameţit sau adîncit în somn multă vreme.

Trei sau patru pescăruşi se roteau pe deasupra noastră. Unul din ei era mult mai mare decît ceilalţi şi părea că poate să plutească la nesfîrşit fără să-şi mişte aripile. Mergea dintr-o parte în alta, ca şi cum şi-ar fi aşteptat moştenirea. Cîţiva se aşezaseră pe partea din spate a punţii care era ridicată. Nu îmi aminteam să fi văzut mai înainte pescăruşi pe bord, şi am avut o presimţire ciudată că poate vasul era pustiu. Apoi am auzit un ciocănit în partea din faţă şi m-am liniştit. Am pornit în căutarea celui care ciocănea.

Am dat peste ceea ce am crezut mai întîi că era întregul echipaj al vasului, grupat în chipul cel mai extraordinar pe puntea principală, din faţa punţii de comandă. Oamenii erau adunaţi aproape cu toţii în două grupuri strînse, în stînga mea. Obiceiul de a se bărbieri îi părăsise, aşa că aveau o înfăţişare sinistră. Unul avea antebraţul înfăşurat într-un bandaj însîngerat. Cîţiva mîncau, ceilalţi stăteau ghemuiţi sau întinşi, şi aveau aerul că sînt încolţiţi sau reprimaţi. Spre dreapta, una din bărcile vasului era întinsă pe punte cu fundul în sus, şi marangozul repara scîndurile de pe fundul ei. Un băiat îl ajuta. Şezînd călare pe chila bărcii, maşinistul ţinea pistolul în mînă,

iar în spatele său Rudge stătea rezemat de unul din

capetele ei. Primul ofiţer, cu alt pistol în mînă, şi Midborough încercînd să ţină în mînă o secure ca şi cum n-ar fi fost nimic deosebit, stăteau cu spatele spre mine şi se întoarseră brusc la apariţia mea. Cu toţii mă priviră ca pe un obiect uitat de care şi-ar fi adus deodată aminte.

— Dumnezeule! exclamă maşinistul. Iar te-ai întors!

N-am putut să-i dau nici un răspuns. Am făcut un pas înainte, m-am apucat de o bară de fier, am alunecat şi m-am aşezat pe punte. Simţeam o stare foarte ciudată.

— Mă simt slăbit, zisei eu.

— Hei! Daţi-i ceva de mîncare, zise Midborough. Nu vedeţi că-i aproape mort de foame?

Se produse o oarecare mişcare printre oameni. Cineva îmi puse în mînă o bucată de biscuit tare şi nişte carne conservată. Cred că aceasta era, în parte, cauza slăbiciunii mele. Am luat o îmbucătură şi mi-am dat seama că aşa era. Mi-am mîncat toată porţia şi am băut nişte cafea. Puterile au început să-mi revină şi am privit în jurul meu.

Un glas se auzi de deasupra.

— El are să meargă cu oamenii din echipaj.

Am privit în sus şi l-am văzut pe căpitan chiar deasupra mea, căci, din cauza înclinării vasului, puntea de comandă venise deasupra noastră. Am observat că şi căpitanul ţinea în mînă un revolver. Nu era cîtuşi de puţin mai frumos la înfăţişare, cu barba roşcată care-i crescuse de vreo patru sau cinci zile.

— Nici gînd, zise un bărbat înalt şi negricios, care bănuiam că este şeful echipajului. Va merge în barca ***voastră!***

— Nu ne este de nici un folos, zise căpitanul.

— Ei bine, va trebui să-l luaţi cu voi. N-are rost să ne certăm.

— E pasagerul nostru, zise maşinistul cu un glas resem- nat, iar primul ofiţer, care se afla lîngă mine încuviinţă din cap.

— Nu pricep nimic! zisei eu în cele din urmă.

— Toate bărcile sînt sparte, afară de una pe care au pus-o pe apă, în partea aceea, zise Midborough. Oamenii au avut de gînd să plece cu ea, în largul mării. Cînd au văzut pămînt la tribord, nu mai puteau fi reţinuţi. Înţelegi? Numai Bătrînul a înţeles ce au de gînd şi le-a cerut să se oprească. Şi uite-i acuma aici! Ce ne-am face fără ei? Marangozul, slavă Domnului, a consimţit să repare bărcuţa asta, înainte de a pleca. E bine şi aşa. Deci, iată cum stau lucrurile.

Am priceput semnificaţia celor trei revolvere.

— Primul care încearcă să treacă peste marginea asta, va fi împuşcat, zise maşinistul, adresîndu-se atît mie cît şi oamenilor din echipaj.

— Şi marangozul va merge în barca ***noastră,*** zise primul ofiţer, ca să demonstreze că omul şi-a făcut bine treaba.

— Asupra acestui lucru n-am căzut de acord, zise bărbatul brun şi înalt.

— ***Noi*** am hotărît, zise maşinistul.

— S-ar putea să avem nevoie acolo de un marangoz.

— Dulgheria e o meserie foarte folositoare, zise maşinistul, necontestînd acest lucru. Nici nu vă închipuiţi cîte lucruri trebuie să ştie un marangoz. S-au scris cărţi întregi despre asta.

Oamenii mormăiră ceva, şi un mic grup începu să vorbească nu ştiu ce în şoaptă.

— Unde-i pămîntul? îl întrebai pe al doilea ofiţer. Nu-l văd.

Midborough cercetă orizontul.

— Vasul ăsta, zise el, se roteşte mereu. Ia să vedem încotro e soarele? E spre apus, sub soare.

— E tot acolo, zise bucătarul. Cu toate că nu ştiu cînd naiba o să pornim. Grăbeşte-te, Jimmy.

— Du-te dracului! înjură marangozul. Crezi că stau aici şi mă joc?

— Apune soarele.

— Asta nu-i treaba mea.

Încet, încet, o dată cu rotirea vasului, cerul dinspre apus se desfăşură ca o panoramă dincolo de capetele oamenilor din echipaj. Era senin şi auriu deasupra apelor plumburii şi înainte ca vîlvătaia soarelui să vină şi să mă orbească, văzui silueta palidă de un violet-cenuşiu a coastei, subţire şi limpede, cu munţi şi cu ceva care mi se păru un pisc fumegînd. Apoi, într-o clipă, flăcările roşii-aurii ale soarelui mi se revărsară în ochi şi totul se topi în lumina aceea.

— Cum o să putem găsi coasta pe întuneric? zise un glas.

— Mergînd spre vest, tinere, mergînd spre vest! rosti maşinistul ca din carte. Se folosi de revolver pentru a arăta spre stînga. Aveţi acolo toată Patagonia care se întinde ca un

zid. Nu se poate să nu daţi de ea. Se întinde pe sute şi sute de mile. Luaţi-o încotro vreţi.
— Am fi putut să fim acum la jumătatea drumului, răspunse glasul.
— Porc egoist, zise maşinistul.
— Încă jumătate de ceas, zise marangozul, şi treaba mea va fi terminată. Vreau să întoarcem barca asta pe partea cealaltă. Cum facem?
— D-le Gibbs, zise căpitanul către primul ofiţer. Spune-i d-lui Midborough să-l ia pe dl. Blettsworthy şi să aducă proviziile din bucătărie. Noi patru vom supraveghea pe oameni. Doi dintre voi, dar nu mai mult decît doi, luaţi seama, îl veţi ajuta pe marangoz. Unul să fie olandezul, fiindcă-i voinic şi inofensiv. Şi luaţi seama, vă supraveghez pe toţi.
Îi veni alt gînd.
— O să avem nevoie de nişte lămpi, d-le Midborough, pînă să se întunece. Puntea trebuie să fie luminată. Aduceţi nişte lămpi. Nu vrem ca lucrurile să se petreacă pe întuneric.
Omul cu braţul bandajat scuipă şi înjură amarnic.
— Nici noi, zise el.
— Nu ne e teamă, zise altul, cu un rîs nefiresc.
După ce am adus toate proviziile din bucătărie în locul de unde urma să fie lansată la apă barca, m-am dus cu Midborough în magaziile vasului, care fuseseră prădate fără milă de oamenii echipajului.
— Mai bine mai mult decît mai puţin, zise Midborough, umplîndu-mi braţele cu biscuiţi. În timp ce eram ocupaţi cu asta, soarele apuse şi amurgul albastru se cufundă în noapte. Oamenii deveniră nişte siluete negre sub cele două felinare pe care Midborough le aşezase deasupra capetelor lor. Căpitanul era pierdut în întunericul de deasupra.
— Gata, zise marangozul, sculîndu-se în picioare. Încărcaţi-vă bagajele.
— Stop! strigă căpitanul, cu un glas ca un plesnet de bici, în timp ce un om se ridică pe parapetul de la babord.
— Porc bătrîn! ţipă un glas ascuţit. Dacă ajungem la bătaie…!
Ameninţarea rămase neluată în seamă.
— Îl vrem pe marangoz! se auzi glasul şefului de echipaj.
— Mort sau viu? întrebă maşinistul politicos.

Oamenii mîrîiră.

— Daţi barca noastră la apă, zise căpitanul; şi încărcaţi proviziile.

Se auzi o agitaţie şi un plescăit, în timp ce barca cea mică se lăsă pe apă, şi zgomotul unor cutii şi pachete care erau aruncate în ea. Eu dădui ajutor pînă cînd puntea rămase curată. Rudge aşeza lucrurile.

— Al dracului de puţin loc a mai rămas, strigă el.

Se auzi un pocnet, un trosnet şi un zgomot de sticla spartă. Cele două felinare care luminaseră pe oameni fură sparte în acelaşi timp.

— Vino încoace, Jimmy! strigă un glas chemîndu-l pe marangoz. Pe aici!

— Nu, n-ai să te duci! se auzi glasul maşinistului care trase un foc peste punte, în întuneric, fără să nimerească, sper, pe nimeni. Oamenii coborau buluc în barca lor.

— Blettsworthy! se auzi surprinzător de deasupra. Bletts-worthy e pe-aici?

Ascultai chemarea şi mă întorsei către scara care ducea în sus, spre puntea de comandă. Căpitanul coborî iute şi pe nesimţite, ca o pisică uriaşă, şi înainte de a-mi da seama de intenţia lui duşmănoasă, mă şi apucase de guler şi mă azvîrli înapoi, prin uşa deschisă, în cămara cea mică a lui Vett. Eram prea uluit pentru moment ca să opun vreo rezistenţă. Îl auzii bîjbîind la cheia uşii şi făcui un salt, însă prea tîrziu. Mă izbi în faţă cu revolverul, şi, în timp ce cădeam din nou, îl auzii repetînd cu un glas înveninat de ură:

— Mănîncă-ţi supa! Mănîncă-ţi supa!

Apoi uşa se trînti şi eu rămăsei încuiat.

Lovitura mă ameţise. Mi-am revenit cu încetul, pipăin- du-mă pe obraz, unde mi se prelingea o dîră de sînge. Auzii glasul căpitanului răspunzînd cuiva:

— E în regulă. El e în barca cea mare!

Am pipăit uşa pe întuneric, încercînd să găsesc vreun mijloc de a o descuia. Nu m-am gîndit să bat în ea sau să strig, decît cînd a fost prea tîrziu. Chiar şi atunci însă poate că n-aş fi fost auzit. Căci se întîmpla ceva, nu ştiu ce, care a atras atenţia tuturor. Căpitanul cred că a tras cu revolverul spre barca echipajului. Poate că a făcut asta numai din ură pentru oamenii din echipaj, sau ca să acopere strigătele mele. Ori poate că

împuşcăturile au fost provocate. Poate că maşinistul a fost cel care a tras, şi nu căpitanul. În orice caz, am auzit trei împuşcături, nişte strigăte şi un plescăit sonor. Apoi a început să răsune bătaia ritmică a vîslelor, şi întregul tumult s-a depărtat. Probabil că oamenii din echipaj se grăbeau să se îndepărteze de furia căpitanului.

Tăcerea se aşternu din nou ca o perdea trasă peste toate acestea. Rămăsei cîtva timp ascultînd, şi în cele din urmă nu se mai auzi nimic decît clipocitul apei pe pereţii vasului.

12. EPAVA

N-am ieşit din cabina aceea pînă în zorii zilei.

Forţarea uşii sau a ferestrei pe întuneric era un efort prea mare pentru mine. Dar a doua zi dimineaţa am găsit un dulăpior în care Vett ţinea cîteva unelte, şi, cu o daltă şi un ciocan — nu exista nici o şurubelniţă — am reuşit să desfac broasca. îmi petrecusem cea mai mare parte a nopţii într-o furie zadarnică împotriva căpitanului, şi acum era ca şi cum tot ce făceam nu era decît o luptă contra lui. Trebuie să trăiesc pentru a-l înfrînge şi a-l denunţa. În timp ce cotrobăisem prin cămara lui Vett, ca să găsesc o pîrghie cu care să deschid uşa, găsisem printre alte lucruri sticla sa de rachiu, ceva apă, o colecţie de tuburi care se adaptau la o sticlă special construită şi cu care se putea face sifon, cutii cu brînză, biscuiţi, cutii de sardele, cîteva cutii de curmale şi smochine pentru desert, şi alte asemenea provizii, şi mai era o provizie de chibrituri, o lampă şi nişte obiecte diverse, toate ambalate cu grijă împotriva spargerii. Căpitanul, mă gîndii eu, ar fi putut să mă arunce într-un loc mai urît decît acesta. După ce am reuşit să deschid uşa şi să mă simt liber, am mîncat şi am ieşit cu mîna plină de curmale, ca să le mestec în timp ce voi studia situaţia în care mă aflam.

Speram să descopăr că pluteam spre ţărm, aşa încît să pornesc pe urmele duşmanului meu, cu toate că nu ştiam ce voi face cu el şi cu oamenii lui cînd îi voi găsi pe ţărmul Patagoniei. Mă îndreptai spre puntea de comandă. Puntea vasului părea

puţin mai înclinată decît fusese înainte, mai aplecată spre babord, dar după cîte puteam să-mi dau seama nu se scufundase mai mult. Mă urcai pînă în cabina de comandă, în spatele cîrmei neputincioase şi a compasului înclinat — un loc sacru care fusese pînă atunci un domeniu interzis pentru mine — şi am găsit diferite hărţi şi diagrame ale vasului, precum şi cîteva instrumente de alamă îngrămădite în colţul cel mai de jos. Prima mea grijă a fost să caut pămîntul. Acesta dispăruse. Am stat cu spatele spre răsăritul soarelui şi am cercetat linia lungă, albastră şi întunecată a mării dinspre apus, dar coasta care apăruse atît de limpede în seara precedentă era acum nevăzută. M-am căţărat pe acoperişul cabinei dc comandă, ca să am o privelişte mai largă. Nu se zărea nici urmă de pămînt şi nici vreun punct care ar fi putut să fie o barcă. A trebuit să mă conving pe mine însumi că ceaţa sau vreo stratagemă a atmosferei îmi ascundea pămîntul, însă orizontul era tot atît de cert şi pozitiv ca o teoremă a lui Euclid. Poate că ***Leul de Aur*** plutea paralel cu coasta şi ieri trecuserăm pe lîngă o regiune de ţărm proiectată în afară. Poate că acum o mare curbură a ţărmului îndepărtase pămîntul de mine. Dar el va reveni. Cu siguranţă că va reveni.

Cu toate că mă îmbărbătam în felul acesta, întinderea mării pe care nu se zărea nici o urmă de pămînt mă descuraja şi mă deprima foarte mult, aducînd cu ea un sentiment brusc de neputinţă. Gîndul meu de a ajunge numaidecît la ţărm pe vreo plută improvizată era dat peste cap. Eram incapabil de a construi sau de a conduce o plută, chiar şi pentru un drum foarte scurt.

Am renunţat la ideea de a porni pe urmele căpitanului. El înţelesese de la început situaţia, pe cîtă vreme eu abia acum începusem s-o pricep. S-ar putea să rămîn un timp nedefinit pe această epavă. Aflîndu-mă într-o dispoziţie mai gravă, m-am apucat să explorez partea din vas care mai rămăsese deasupra apei. Am ajuns repede la convingerea că nu era nevoie să fiu neliniştit în privinţa hranei; rezerva de hrană va dura cît va dura şi vasul, iar vasul, m-am asigurat eu, era în bună stare, atît timp cît nu se strica vremea şi ar putea chiar să reziste cîtva timp şi la o furtună. La urma urmei, oricît de mare ar fi fost gaura de pătrundere a apei, ea era în partea din faţă, şi cloasonul rezista. În bucătărie era şi combustibil, şi aş putea

chiar să gătesc. Aveam cartofi, o rămăşiţă de legume verzi, ceapă uscată şi conserve de carne. În explorarea mea am ajuns şi la cabina căpitanului. Am intrat în ea pentru a mă gîndi ce mai aveam de făcut, şi m-am aşezat pe pernele de pe

scaunul său de răchită, ca să hotărăsc cum aş putea să fac să mă socotesc cu el.

Aş putea fie să plutesc spre ţărm, fie să fiu cules de vreun vas. Mai existau şi alte posibilităţi, mai puţin agreabile, şi poate că ar fi bine să scriu o relatare a cazului meu şi s-o închid într-o sticlă. Sau poate chiar să scriu mai multe relatări, în mai multe sticle. Asta ar fi o treabă care ar putea fi îndeplinită îndată. Am privit în jurul cabinei, căutînd hîrtie şi cerneală, şi au început să mă intereseze indiciile pe care lucrurile abandonate aici le dădeau asupra firii acestui om. Evident că citea puţin, dar sărman om nesăţios! strînsese o mică colecţie de fotografii pornografice, şi pagini sau numere întregi de reviste franţuzeşti şi spaniole, ilustrate în culori, de un caracter indecent. Deasupra unora din acestea pesemne că meditase îndelung, căci făcuse pe ele semne adînci cu creionul. În zilele studenţiei mele, această descoperire m-ar fi dezgustat cu totul, dar de atunci învăţasem ce furtuni monstruoase pot mocni în trupul unui om şi această revelaţie a unei dorinţe morbide şi chinuitoare a duşmanului meu a avut ca rezultat o potolire a resentimentului meu faţă de trădarea oribilă a cărei victimă fusesem. Dacă omul era pe jumătate nebun, prin aceste lucruri nebunia sa era în orice caz înrudită cu necesităţile normale ale unui om sănătos. El mă detestase încă de la început. De ce oare mă detestase? Meritasem eu dispreţul lui? Poate că semănăm cu cineva, poate că-i amintisem de vreo experienţă neplăcută? Am renunţat să dezleg enigma. Am vîrît galeria lui de artă înapoi în dulap. M-am aşezat să scriu. „Sînt Arnold Blettsworthy” am notat eu şi am comunicat date succinte, necesare identificării mele. Am declarat cînd părăsisem Londra, dînd şi alte informaţii şi amănunte asupra călătoriei. „La cîteva zile după plecarea din Rio, maşinile ni s-au stricat şi vasul n-a mai putut fi condus, şi s-a produs o spărtură în partea din faţă.” Pînă aci bine. Şi acum, ajungeam la punctul principal al povestirii: „O anumită animozitate a căpitanului faţă de mine s-a transformat într-o duşmănie reciprocă”, am notat eu şi apoi m-am oprit pentru cîtva timp din scris, amintindu-mi împrejurările plecării mele şi multe amănunte despre tovarăşii mei. Observai, tresărind, ce murdare îmi erau mîinile!

M-am întors în cabina mea şi în drum le-am vizitat pe cele ale foştilor mei tovarăşi. Maşinistul avusese un depozit secret de

ţigări de foi şi am găsit una care era foarte bună. În cabina lui mai era, în mijlocul unui amestec ciudat de cărţi vechi, pătate şi uneori cu coperţile rupte, un teanc aranjat de tipărituri, avînd date diferite, reprezentînd ediţia a noua a Enciclopediei britanice, luate din abonamente diferite, în jurul preţurilor, maşinistul făcuse diferite calcule cu creionul şi, evident, avusese de gînd să impresioneze pe cei de pe vas şi pe mine cu tot acest bagaj de cunoştinţe. Cabina primului ofiţer dezvăluia un spirit mai prozaic. Avea o Biblie, cîteva cutii cu gulere de hîrtie, cîteva portrete înrămate, de loc atrăgătoare, şi fotografia unei case pe care era scris „Ultima rată de plată”, avînd notată şi o dată. Rudge îşi luase cu el fotografiile şi avuţiile sale cele mai remarcabile erau un număr de jucării frumoase, care cred că fuseseră cumpărate în dar pentru vreun copil de acasă. Midborough părea să fi fost preocupat de primejdiile sanitare din porturile maritime. M-am gîndit ca sînt cam indiscret, şi m-am îndreptat spre cabina mea.

Acolo m-am spălat pe mîini şi pe faţa murdară, plină de sînge şi, încurajat de curăţenia restabilită, m-am bărbierit şi m-am schimbat cu haine curate, călcate, ca de sărbătoare. M-am simţit mai mult un Arnold Blettsworthy şi mai puţin o zdreanţă omenească, murdară şi plină de suferinţă, cum fusesem de mai multe zile. Simţeam chiar o anumită exaltare de a mă găsi stăpîn efectiv al vasului şi de a putea să fac pe el tot ce-mi plăcea. M-am întors în cabina căpitanului pentru a-mi termina de scris declaraţia şi m-am apucat s-o copiez pe curat. Dar, după cîtva timp, am început să simt acolo prea intens prezenţa căpitanului; pe lîngă aceasta, mi-am dat seama că de fapt eram foarte obosit şi că mi-era somn, aşa că am lăsat scrisul neterminat, pornind să caut vreun loc în care să dorm. Simţeam de asemeni dorinţa, după atîtea zile de umezeală, să stau la soare. Am scos nişte aşternuturi dintr-o cabină şi le-am dus pe puntea superioară, lîngă coşul vasului, şi m-am întins la soare. Din cauza mişcării circulare a vasului, soarele părea că se ridică pe cer de-a lungul unei spirale turtite, şi m-am gîndit că partea aceasta a punţii era locul în care soarele batea aproape continuu. În timp ce stăteam culcat, umbra coşului se mişca pe deasupra mea ca într-o manevră abia perceptibilă şi în scurt timp am căzut într-un somn adînc.

M-am trezit tresărind şi cu senzaţia ciudată că asprul căpitan

se afla într-o barcă din apropiere, comandînd scufundarea vasului. Şi această senzaţie era amestecată cu impresia că păsările dispăruseră din nou şi că distanţa la care mă aflam de pămînt se mărise. Cred că visasem. Soarele coborîse pe cer. M-am ridicat în picioare şi m-am întins. Partea aceasta a punţii se afla în punctul cel mai înalt de deasupra apei, şi m-am hotărît să mai aduc cîteva pături şi să-mi petrec noaptea acolo.

M-am dus pe puntea de comandă, apoi am coborît pe puntea din faţă, ca să văd cum plutea vasul. Îmi amintesc că am rămas mult timp acolo, luptîndu-mă cu nişte concluzii neplăcute. Vasul părea că se scufundase mult mai mult în apă decît era atunci cînd îl observasem prima dată, şi acum se legăna uşor. Apa trecuse peste punte, aşa că dacă aş fi vrut să ajung pînă la adăpostul marinarilor, ar fi trebuit să trec prin apă. Poate că nu observasem asta mai înainte, sau nu stătuse vasul în această poziţie. În timp ce se legăna, apa pătrundea prin tambuchi şi apoi se revărsa din nou afară, leneşă, ca şi cum ar fi fost la ea acasă. Am coborît prin tambuchiul de la travers şi am văzut că dedesubt era întuneric şi pustiu. M-am uitat în sala maşinilor şi am văzut că acolo apa licărea întunecat în adîncuri. Era aproape întuneric cînd m-am gîndit să iau felinarul şi chibriturile lui Vett pentru noapte. Cînd, la căderea nopţii, s-a făcut frig, felinarul mi-a fost de mare folos, ca să mă duc să caut şi alte pături. Dar fîşia îngustă de apă de deasupra punţii din faţă îmi tulbura gîndurile şi nu mă lăsa să dorm, aşa că am stat cu lanterna aprinsă lîngă mine, privind ţintă la stele.

13. MEDITAŢIILE UNUI NAUFRAGIAT

Abia în timpul nopţii mi-am dat seama pe deplin de situaţia disperată în care mă aflam.

Pînă acum refuzasem să constat cît de absolută era izolarea mea. Pur şi simplu nu fusesem în stare să mă gîndesc la ea. Prea multe obişnuinţe şi asociaţii pluteau în jurul meu, ca să-mi pot da seama că acum eram cu totul descoperit. Pînă acum mă purtasem ca un om care, trecînd prin anumite greutăţi şi piedici, încercase să aducă la lumină un caz împotriva altuia ce voise să-l ucidă. În timpul zilei, totul din jurul meu păruse a se îndrepta către acest scop. Acum însă începusem să-mi dau

seama că, din punct de vedere practic, eram ca şi ucis şi că niciodată nu voi mai putea aduce acest caz la lumină.

Care erau şansele mele de a mă întoarce în lumea oamenilor? Le-am judecat cu o nelinişte lucidă. Trăiam, respiram, mîncam şi mă simţeam din punct de vedere fizic mai bine decît fusesem în ultimele zile, dar asta nu-mi influenţa cîtuşi de puţin senzaţia că eram despărţit de lume. De fapt, eram acum tot atît de departe de cursul general al vieţii, ca şi cînd acum aş fi căzut pe această planetă de undeva din univers. Nu cunoşteam exact coordonatele în care mă aflam, totuşi eram mult mai la sud de Bahia Blanca, ultimul port argentinian care avea un oarecare trafic. Şansele de a fi găsit de un vas de coastă erau infinitesimale. Şi pentru vasele care se duceau să ocolească Capul Horn, mă aflam cu siguranţă mult prea departe spre vest. Ar fi un miracol să fiu găsit înainte de a mă fi răpus vremea rea. Şi cu siguranţă că ea mă va răpune. Nu mai era nevoie să se mai producă vreo gaură sau vreo spărtură a cloasonului, căci o simplă mare agitată ar putea să acopere acum partea de mijloc a vasului, atît de adînc era el scufundat în apă.

Fiind preocupat de situaţia în care mă aflam, duşmanul meu, căpitanul, încetă pentru cîtva timp să-mi domine gîndurile. Am acceptat faptul că eram acum izolat de restul lumii, într-o izolare care nu putea să se sfîrşească decît cu moartea, ca pe un fapt real. Cu toate acestea, am observat că nu ***realizam*** acest fapt. Mă gîndeam la situaţia mea, întocmai ca şi cum m-aş fi pregătit să-i povestesc cuiva despre ea. Poate că mintea omenească nu este făcută pentru a înţelege izolarea completă. Poate că e adevărat, aşa cum oamenii încep să afirme în zilele noastre, că nu poţi să gîndeşti fără o mişcare uşoară, sau chiar imperceptibilă, a gurii şi coardelor vocale, şi nici să vorbeşti dacă nu ai cel puţin o nălucire în faţa ta. Gîndul solitar poate exista, fără îndoială, dar el nu poate fi anunţat ca atare.

Am început să vorbesc cu mine însumi, cu o senzaţie ciudată, pe care nu o puteam elimina, a unei distincţii şi a unei diferenţe între personalităţile celui care vorbea şi a celui care asculta.

— Dar la urma urmei, zisei eu, vorbind cu glas tare, ce este acest lucru numit viaţă, care începe atît de obscur în căldură şi întuneric, şi ajunge la un sfîrşit ca acesta? Mi se pare extraordinar să plutesc aici în voia valurilor, pe punctul de a

mă îneca; dar de ce mi se pare extraordinar? Nu văd de ce aş socoti că este extraordinar de vreme ce ştiu că nu am nici o normă exterioară după care să judec cît de cît acest lucru. Cred că pare extraordinar pentru că mă aşteptam ca viaţa să fie ceva cu totul diferit de ceea ce este. Dar nu am nici cel mai mic motiv să mă aştept să fie diferită de ceea ce este. Pentru a fi liniştiţi atunci cînd sîntem copii, şi pentru a ne face frumoşi, buni şi încrezători, ni se dau tot felul de asigurări în privinţa vieţii, pentru care nu există nici un fel de justificări, şi atunci cînd le descoperim sîntem prea departe de lucrurile omeneşti ca să ne dezvăluim dezamăgirea. Eu am fost învăţat ca, dacă eram destul de cinstit, activ şi folositor să mă aştept a fi răsplătit din plin cu distracţii, fericire, siguranţă şi o mulţumire continuă, crescîndă şi durabilă faţă de starea lucrurilor. Şi iată-mă acum! Faţă de astfel de speranţe, eu arăt acum ca victima unei glume proaste. Şi acum, cînd mă aflu în bătaia soarelui, hrănit şi odihnit, deşi pentru ultima dată, pot chiar să rîd de gluma care s-a făcut pe socoteala mea.

Cam astfel de discurs i-am ţinut eu ascultătorului meu, dar acesta nu mi-a dat nici un răspuns.

— O glumă? zisei eu şi rămăsei pe gînduri.

— Şi dacă nu e glumă, atunci ce poate fi?Ce sens pot avea toate acestea? Şi dacă nici măcar nu este Cineva sau Ceva care să rîdă de această teribilă Amăgire?

Creierul meu rămase cîtva timp inert, apoi m-am trezit culegînd concluziile unui nou punct de vedere.

— Dar Amăgirea, argumentai eu, este în propria noastră natură. Amăgirea este în noi. Natura lucrurilor nici n-a făgăduit, nici n-a înşelat. E tocmai faptul că noi n-am înţe-les-o. Moartea aceasta pe un vas care se scufundă nu este decît sfîrşitul unei prea mari încrederi. Destinul a fost întotdeauna mai aspru şi mai dur decît am găsit noi de cuviinţă să recunoaştem. Viaţa e un copil mai iraţional, mai slab decît o justifică ascendenţa ei. Copilul cade din neatenţie. Ce drept are să se plîngă că nimeni nu-i ia în seamă ţipetele?

Zece mii de grăuncioare de polen se risipesc, pentru ca unul singur să ajungă la pistil; de ce ar fi omul o excepţie de la regulile comune ale vieţii?

Iată pînă unde am ajuns cu filozofia mea în noaptea aceea. Îmi amintesc clar cum stăteam ghemuit şi meditam profund la

asemănarea mea cu grăuntele de polen. Pe toată suprafaţa

pămîntului se răspîndesc aceste firişoare de polen risipite, discrete, dîndu-şi seama cu tristeţe de soarta lor şi înţele- gînd-o prea tîrziu pentru a se plînge de ea. Lumea care le-a azvîrlit în voia întîmplării îşi urmează calea destinului ei. Dar nu mai ştiu la ce am cugetat în rest, fie pentru că l-am uitat, fie fiindcă m-am întins într-o poziţie mai confortabilă şi am adormit.

14. PERSEVERENTUL TOVARAŞ DE DRUM

A doua zi de dimineaţă, gîndurile mi s-au îndreptat de la filozofie din nou asupra căpitanului. M-am trezit într-o dispoziţie foarte proastă, care n-a fost îmbunătăţită de dificultatea extremă pe care am întîmpinat-o încercînd să-mi fac o cafea. Căpitanul, am blestemat eu, are să mi-o plătească pentru toate. După ce am băut cafeaua, am devenit foarte harnic: mi-am scris declaraţia în trei exemplare, am găsit nişte sticle de vin sau oţet cu dopuri solide — nu aveam încredere în rezistenţa dopurilor de la sticlele de bere — şi am sigilat în ele denunţurile mele. Apoi m-am dus la marginea vasului şi le-am aruncat, una după alta, cît mai departe. Fiecare s-a scufundat pe rînd în apă, a ieşit la suprafaţă şi a început să plutească aproape în poziţie verticală. Şi toate au rămas pe loc! Îmi amintesc că am simţit o uşoară întristare că aceşti mesageri nu porneau numaidecît, cu mare iuţeală, spre nord, către civilizaţie. Cam aşa îmi închipuisem eu. Dar ele stăteau acolo, şi tot restul timpului, aceste sticle au plutit pe lîngă mine, apropiindu-se încet, pînă cînd s-au lipit de pereţii vasului.

Lucrul acesta nu mi-a plăcut, iar un altul care a pus îndată stăpînire pe imaginaţia mea a fost conturul unei spinări întunecate şi lucioase, uşor curbate, cu o aripioară de-a lungul ei, care a apărut, pentru o clipă, după ce aruncasem sticla a treia. Ceva — ştiam cu siguranţă că era un rechin — venise să vadă ce căzuse în apă.

Acum mă împăcasem cu gîndul că în curînd — nu îndată, în curînd — mă voi scufunda în apă şi mă voi îneca, dar mă gîndisem că mă voi îneca în chip demn. Posibilitatea de a mă scufunda în apă pentru o zadarnică încăierare cu un rechin era mult mai puţin comodă. O găseam chiar detestabilă. Cîtva

timp, asta m-a făcut să resping cu totul gîndul că mă voi îneca şi mi-a reînviat convingerea, care aproape îmi dispăruse, că pînă la urmă voi fi salvat în vreun fel oarecare. Şi în acest timp supravegheam apa, nervos şi stăruitor, căutînd să mai văd vreo urmă a rechinului.

A devenit limpede pentru mine că aveam o idiosincrazie faţă de rechini, aşa cum unii oameni au faţă de pisici. Îndată ce mi-am dat seama de vecinătatea cîtorva rechini, n-am mai putut să-mi abat gîndul de la ei. Probabil că am fost foarte îngrijorat de prezenţa lor, de vreme ce în timpul după-amiezii am sacrificat o varză întreagă, pentru a mă asigura că mă înşelasem. Mi s-a părut că văd ceva întunecat, care pîndea în apă spre pupa, şi am luat această varză — era una din acelea rotunde şi roşii, pe care oamenii le pun în saramură — şi am aruncat-o cît am putut mai departe, către umbra aceea. Pesemne că mă dusesem jos să aduc varza şi mă întorsesem cu ea, deşi nu-mi amintesc să fi făcut acest lucru.

Umbra s-a mişcat la zgomotul căderii verzei în apă, s-a dus la fund şi a reapărut, învîrtindu-se în spirală. În timp ce apuca varza, a lăsat să i se vadă un pîntec alb şi lucios. După felul cum a apucat-o, întoarsă pe spate, nu mai încăpea nici o îndoială că aveam de-a face cu un rechin.

Încercarea fusese în acelaşi timp concludentă şi cîtuşi de puţin consolatoare.

15. STELELE PAGÎNE

Pentru a-mi îndepărta gîndurile de la rechini, le-am îndreptat din nou asupra căpitanului şi felului cum aş putea în cele din urmă să-l înfrunt. Am dramatizat diferite modalităţi de întîlnire, în oraşe, la tribunale, pe insule pustii şi pe coaste neospitaliere. „Iată, în sfîrşit, că ne întîlnim din nou!” Şi cînd aceasta a încetat să-mi mai reţină concentrate gîndurile, din cauză că aveam sentimentul unei totale incertitudini, m-am îndreptat spre nişte lungi argumente filozofice şi religioase, stînd şi gîndindu-mă neîncetat la ele şi chemîndu-mă la ordine ori de cîte ori luarea-aminte îmi era distrasă de faptul că

încăperea în care se ţinea această dezbatere era tapisată, ca să spunem aşa, cu un tapet format din rechini şi căpitani.

Am continuat să analizez justeţea destinului meu. Am generalizat, întrebîndu-mă asupra dreptăţii nu numai a propriei mele sorţi, dar a soartei comune a tuturor oamenilor. Marile speranţe care-mi susţinuseră adolescenţa le-am asociat nu numai îndrăznelilor specifice tinereţii, ci întregului sistem de nădejdi şi credinţe religioase prin care omenirea a fost îndemnată să-şi înfrunte destinul. În anii studenţiei mele, o aluzie întîmplătoare din timpul unei discuţii mă făcuse să citesc cartea lui Winwood Reade, „Martiriul Omului”, şi acum am găsit în linii mari conturul acestei sumbre povestiri, nespus de prezent în gîndurile mele. Vedeam preoţii desfăşurînd, ca pe nişte valuri, o religie după alta în faţa asprei realităţi a lucrurilor; vedeam acest comerţ de speranţe eşuînd neîncetat şi neîncetat reînnoindu-se. Mă gîndeam la lungul lanţ al strămoşilor mei, nenumăraţi în şirul veacurilor, ridicîndu-se pînă la acest final straniu deasupra apelor care mă aşteptau, sub soarele arzător şi sub stelele reci care se roteau pe deasupra, şi vedeam acum toate acestea ca pe un simbol prevestitor al întregului destin al speciei noastre. Ei bine, cel puţin eu, unul, voi muri dezamăgit.

Am încercat să-mi amintesc de credinţele copilăriei mele şi m-am întrebat dacă au fost vreodată valabile. Sentimentul care stăruise într-adevăr mai puternic era încrederea tacită a tinereţii. Religia universală firească a omenirii, mai mult decît a întregii lumi animale, este întrupată în acest crez simplu: „Totul e bun”, pînă cînd vreo lovitură, sau o serie de lovituri, vine să-l distrugă. Şi atunci, mă întrebam eu, ce mai rămîne?

În ce priveşte specia, nu-i nevoie să mai rămînă nimic. Viaţa poate întotdeauna să înceapă din nou. Naşterea şi moartea sînt urzeala şi bătătura procesului ei; ea e ca un negustor falit care nu poate continua să existe decît distrugîndu-şi registrele de conturi. Eu nu eram decît o obligaţie înlăturată, un creditor neplătit, o datorie refuzată.

M-am gîndit la drumul meteoric al creştinismului, ultimul dintre vălurile noastre occidentale aruncat asupra realităţii, atît de cuprinzător şi infinit în asigurările sale, atît de recent în istoria omenească şi atît de dominant asupra universului educaţiei mele. I-am cîntărit valoarea de crez al consolării.

Cu siguranţă că el consolase. Cu siguranţă că el întărise încrederea. Clădise obiceiul încrederii în milioane de suflete. Dar cît de mult rezistase el, de fapt, în faţa bolilor pustiitoare şi a tragediilor uriaşe ale vieţii, ce distrug fiinţele omeneşti cu zecile de mii, nelăsînd decît supravieţuitori norocoşi care să poată povesti despre această distrugere? Supravieţuitorul norocos istoriseşte, desigur, latura luminoasă a tragediei. El a fost cruţat cu milă. Grăuntele de polen care cade pe pămînt stîncos nu spune nici o poveste. Oare epocile de credinţă au fost într-adevăr epoci de curaj? La Oxford auzisem pe un profanator îndrăzneţ numind creştinismul un anestezic. Puteam noi oare să răspundem, mă întrebam acum, pentru anestezia celor care mor învinşi? Şi era oare creştinismul un crez atît de consolator şi întăritor? Dar celelalte credinţe, mai mîndre şi mai eroice, care existaseră înaintea Crucii? Dar Stoicul şi sufletul său? Şi, în timp ce îmi cercetam mintea prost aprovizionată, căutînd vreo măsură de valoare în acest vag labirint al învăţăturii unchiului meu, o idee stranie îmi izbi mintea şi o făcu să se îndrepte într-o nouă direcţie. Era o idee extraordinară şi totodată uluitoare. Ea mi-a ţîşnit din minte cu un atît de mare efect de descoperire, încît mi-o amintesc şi acuma clar şi desluşit. Poate că este observaţia cea mai originală pe care am făcut-o vreodată.

Privisem cu dezamăgire Crucea Sudului, în timp ce trecea încet, o dată cu rotaţia vasului, de-a curmezişul cîmpului meu vizual. „S-ar fi putut găsi — am mormăit eu — o cruce mai bună decît asta.” Şi atunci am făcut acea descoperire uimitoare. M-am ridicat şi am privit în jurul meu bolta vastă cu stele. Crucea Sudului! Era singura constelaţie, mică şi neînsemnată, care îi mai rămăsese creştinismului din toate strălucirile cereşti. Creştinismul era atît de recent, încît stelele cerului continuau să rămînă supuse zeilor păgîni şi persieni. Creştinismul nu cucerise niciodată cerul şi din această cauză nici zilele săptămînii, nici lunile anului. Acolo, senini şi necuceriţi, domneau străvechii zei. Dar ce minunat era faptul că creştinismul nu cucerise niciodată cerul! Rănile, Cuiele erau acolo; Sîngele Sfînt, Pleiadele ca o Coroană de Spini, şi Orion ca un Fiu al Omului venind din nou întru Slavă. Planetele erau ca nişte martiri şi sfinţi strălucitori, iar Steaua Polară era Cuvîntul în jurul căruia se învîrteau toate lucrurile. Stăteam

minunîndu-mă că creştinismul n-a avut niciodată

răgazul şi liniştea nccesară pentru această rebotezare a cerului.

Am îndrăgit atît de mult această idee, încît am uitat temporar de totala mea lipsă dc credinţă şi mi-am petrecut cea mai mare parte a nopţii în această acţiune de convertire a constelaţiilor la creştinism. Continuam să fac acest lucru, cînd, una cîte una, ele s-au topit în ziua ce revenea. Nu s-au stins brusc. S-au şters treptat. Am privit în jur ca să verific o ultimă observaţie, şi steaua pe care o căutam se topise în lumina zilei. Era ca şi cum ai fi vrut să-ţi pui mîna pe balustrada unei scări care a încetat brusc să mai existe.

„Tot astfel”, mă gîndii eu, revenind brusc din preocuparea mea pioasă, „tot astfel se topeşte şi dispare credinţa în doctrina creştină, o dată cu trecerea generaţiei mele. Niciodată Orion nu va mai deveni Fiul Omului revenind întru Slavă, iar Jupiter şi Saturn vor continua să domnească acolo sus, cînd confuzia trecătoare a Treimii va fi fost cu totul uitată”.

Acestea erau gîndurile care mă năpădeau acolo, părăsit cum eram, disperat şi plutind în voia valurilor pe Mările Sudului.

16. RECHINI ŞI COŞMARURI

Dar pe măsură ce treceau zilele de singurătate, mi-a venit din ce în ce mai greu să-mi apăr mintea de feluritele presimţiri oribile şi de visele sumbre. Visele mele erau mai rele decît gîndurile din starea de veghe şi a venit o vreme cînd încercam să mă menţin treaz, din cauza imaginilor înspăimîntătoare care bîntuiau tărîmul meu de vis. Senzaţia că vasul se scufunda sub mine devenea tot mai apăsătoare. La început, considerasem scufundarea vasului ca un fapt precis din viitor; acum simţeam că mă scufund tot timpul. Visam de repetate ori cala vasului, numai că ea era extrem de întunecoasă şi împuţită, şi mai visam tot atît de viu apa care pătrundea prin pereţi, încît chiar şi atunci cînd eram treaz credeam că văzusem acest lucru aievea. De zece ori pe zi făceam semne la nivelul apei de pe puntea din faţă. Apoi uitam cînd făcusem semnalizarea şi oscilam între panică şi linişte, încercînd să-mi

amintesc pe care din două o făcusem mai întîi. M-a năpădit teama că vasul se va scufunda în timp ce dorm. Şi cînd mă culcam să adorm, mi se părea că întregul vas alunecă în jos şi tresăream într-o deşteptare dureroasă.

Într-unul din visuri mi-a venit în minte un mijloc prin care întîlnirea aceea finală cu un rechin ar putea fi evitată. Lucrul acesta stăruie în amintirea mea mai desluşit chiar decît multe din întîmplările adevărate.

Visul a luat forma unei dispute îndelungate cu un rechin, şi, după felul inexplicabil în care funcţionează visele, rechi- nul nu era numai un rechin, ci şi căpitanul. În acest vis am stat tot timpul aproape pînă la brîu în apă, dar asta era desigur o urmare a faptului că grămada de pături de pe mine alunecase de pe picioare şi picioarele rămăseseră goale în aerul îngheţat. Rechinul a venit, purtînd o imensă tunică albă cu un buzunar roşu, şi m-a întrebat cînd am de gînd să iau masa cu el. „Dar cine va fi gazda, l-am întrebat eu, şi cine va fi oaspetele?” Rechinul nu avea nici un fel de maniere convenţionale, şi a pus chestiunea făţiş. „Te voi mînca eu, pînă să te îneci. Am un gîtlej din care, după ce ai intrat, n-ai să te mai poţi întoarce”. I-am spus rechinului că mă îndoiesc să-l fi cunoscut el vreodată pe unchiul meu, reverendul Rupert Blettsworthy, vicarul din Harrow Hoeward, căci altminteri ar fi ştiut că şi lucrurile cele mai neplăcute se pot săvîrşi cu politeţe. „Dar, la urma urmei”, zise rechinul, „de ce critici înainte de a şti? O anumită brutalitate trădează adesea o inimă bună. S-ar putea să nu fie atît de rău. Înghiţirea te va scăpa de la înec şi înecul de la înghiţire. Şi, deoarece probabil te voi şi lovi, atenţia îţi va fi atît de răvăşită în toiul acestor emoţii, încît nici nu-ţi vei da seama că începi să suferi”.

I-am spus că nici nu vroiam să aud de aceste amănunte tehnice. Fără îndoială, el avea avantaje considerabile în situaţia respectivă, dar se manifesta o anume perseverenţă plicticoasă în insistenţa lui cu privire la pretenţia sa finală, pe care am găsit-o peste măsură de grosolană. Învăţasem de mult de la unchiul meu că poţi mînca, rămînînd stăpîn pe lumea ta, cu tact şi curtoazie.

Dar acest rechin nu putea fi dojenit. Asemenea lucruri, zise el, nu se potrivesc pe mare, şi la urma urmei, marea este centrul vieţii. Toată viaţa care există îşi are originea în mare.

Pămîntul nu are dreptul să înveţe marea cum să trăiască. Un anumit număr de creaturi au ieşit pe pămînt, dar asta, declară el, n-a fost decît o retragere de la viaţa activă. Le poţi vedea uneori privind înapoi cu regret. Ele se tîrăsc pe pămînt: în aer nu poţi să te simţi bine cu adevărat. Ele nu sînt cu nimic mai bune decît crabii şi păduchii de mare şi fiinţele care se ascund printre stînci. Dar în mare viaţa e cutezătoare, liberă, deschisă şi adevărată, şi o vezi aşa cum este! Eu şedeam ghemuit pe punte, despărţit fără să vreau de şubredele mele iluzii şi luîndu-mi rămas bun de la viaţa grea de pe pămînt, dar el, slavă Domnului, nu avea nici plămîni, nici iluzii. Ce mai preţuieşte speranţa şi teama, dorinţa din inima omului, visurile ei de sacrificiu şi de glorie, după două minute de trecere prin gîtlejul Realităţii? Căci el era Real! „Vino în mare două minute”, zise rechinul, „şi învaţă ce înseamnă realitatea”. „Vino tu aici”, i-am răspuns eu, „şi voi avea friptură de rechin la cină”.

„Jocul acesta se va sfîrşi în favoarea mea”, răspunse sec rechinul. Căci pe acest mîncău îl irita chiar şi gîndul să fie mîncat.

Şi în clipa aceea am avut inspiraţia mea din vis.

„Cîtuşi de puţin!” am zis eu. „Ai uitat un lucru. Tu, sărman sac de maţe, care ştii doar să clămpăni din dinţi, n-ai învăţat niciodată să construieşti un vas şi n-ai nici cea mai mică idee despre cabine, şi îndată ce vaporul ăsta vechi va încerca să se scufunde, am să intru în cabină şi am să mă încui înăuntru. Ei? Şi am să cobor pe lîngă tine, cu toată demnitatea mea omenească! Şi tu vei adulmeca şi te vei învîrti în jurul pereţilor, după masa care ţi-a scăpat pe sub nas. Şi eu voi coborî, voi coborî în adîncurile în care tu, biet captiv batimetric, nu poţi să te afunzi, după cum nu poţi nici să zbori în văzduh.”

„Vai, dar asta-i ***meschinărie!”*** strigă rechinul. „Şi la ce-ţi va folosi? Ce risipă!”

„Ce să-i faci, dacă nu-mi plac rechinii...” am zis eu.

La care el şi-a ieşit din fire şi a făcut un salt pe spate către mine, la fel cum îl văzusem pe celălalt rechin sărind pe puntea din faţă. L-am apucat şi am început să ne luptăm cu furie, şi atunci m-am trezit încleştat cu toată puterea de saltea.

Dar după aceea m-am gîndit că de acum înainte va trebui să dorm numai în cabină şi să fiu gata să fug într-acolo îndată ce vasul va fi pe punctul de a se scufunda. Am rîs triumfător în faţa rechinului, la această idee, chiar şi atunci cînd am fost pe deplin treaz.

Acesta a fost unul din visele mele cele mai plăcute — şi dacă se poate folosi un astfel de cuvînt pentru vise — unul din cele mai pătrunse de bun simţ.

Au fost şi alte vise, ştiu, pe care controlul memoriei mele m-a făcut să le înlătur din amintire. Şi din astfel de vise, sub presiunea neîncetată a fricii, am trecut foarte repede la halucinaţiile delirului. Dar şi asupra acestora, în cea mai mare parte, s-a tras un văl, aşa încît toate aceste ultime amintiri sînt îndoielnice şi nelămurite.

Dar îmi aduc aminte că într-un rînd alergam de la un capăt la altul al vasului cu o secure în mînă, pentru a da din întîmplare peste caracatiţa uriaşă, semănînd la faţă cu căpitanul, care-şi întindea încet şi sigur tentaculele aproape invizibile asupra vaporului, întărindu-şi strînsoarea şi pregă- tindu-se să mă tîrască în adîncuri. Odată, cînd am dat peste un tentacul şi l-am ciopîrţit în bucăţi, am văzut după aceea că nu era decît o frînghie destrămată. Şi tot astfel, în timpul nopţii coşul vasului mi se părea că era de fapt căpitanul, care rămăsese pe bord deghizat aşa, ca să fie sigur că vasul are să se scufunde. M-a cuprins atunci un val de frică şi de ură faţă de coş şi l-am atacat furios cu securea, de mai multe ori, pentru a-l arunca peste bord şi a elibera vasul, şi aşa îngreunat de apă şi copleşit de povara înclinată a coşului său.

17. INSULA RAMPOLE VINE PE BORD

Venirea pe bord a sălbaticilor este foarte obscură în amintirea mea. Poate că s-a întîmplat în timp ce zăceam în nesimţire.

Stăteam întins pe puntea din spate şi am văzut doi din ei aplecîndu-se deasupra mea şi uitîndu-se la mine. Erau goi şi cu pielea de culoare întunecată; aveau feţe extraordinar de

aspre, urît tatuate şi părul lor negru era strîns la spate. Stăteau rezemaţi în nişte suliţe lungi şi mă priveau cu ochi inexpresivi. Amîndoi mestecau încet şi fără încetare, nu ştiu ce, cu fălcile lor mari.

Cîteva secunde i-am privit ţintă, clipind din gene şi apoi m-am frecat la ochi, crezînd că erau rămăşiţele vreunui coşmar şi că în curînd vor dispare. Apoi, dîndu-mi seama că erau reali, am apucat securea ştirbită care se afla lîngă mine şi am sărit în picioare să mă apăr.

Dar unul din ei m-a apucat de încheietura mîinii şi amîndoi m-au imobilizat fără nici o sforţare.

Capitolul al treilea

care povesteşte cum dl. Blettesworthy s-a pomenit printre sălbaticii din Insula Rampole şi care au fost primele sale impresii asupra manierelor şi obiceiurilor lor; de asemenea cum a văzut Me- gateriul, uriaşul leneş terestru, supravieţuind încă şi care este extraordinara sa istorie naturală; apoi ce a aflat despre religia locuitorilor de pe insula Rampole, despre căsătoriile şi legile lor; cum le-a vorbit despre realităţile Civilizaţiei şi cum s-a abătut războiul asupra Insulei Rampole.

1. O ACOSTARE SINISTRĂ

Sînt nerăbdător să relatez povestea aventurilor mele de pe insula Rampole, în ordinea în care mi s-au întîmplat, pe măsură ce ele se desfăşoară acum în conştiinţa mea şi pe măsură ce mintea mea îşi aminteşte de ele. Dar, cu tot regretul, trebuie să spun că, din pricina confuziei ce s-a iscat în creierul meu, poate că vor fi pe ici, pe colo anumite obscurităţi şi lucruri lipsite de legătură. Poate că va exista chiar şi un deranjament al ordinii cronologice a acestor întîmplări. Vreau să-l previn pe cititor în mod deschis. Cînd sălbaticii au pus mîna pe mine, eram în delir şi o bucată de vreme tulburarea mea mintală a fost pesemne considerabilă. După aprecierile lor, eu eram de-a dreptul nebun.

într-un fel, acesta a fost un noroc pentru mine, căci sălbaticii aceia, nişte canibali înrăiţi şi necruţători, trăind mereu fără milă unii pe socoteala altora, au superstiţia de a interzice consumul cărnii de nebun, care, după părerea lor, e

mortală pentru cel care o mănîncă. La fel ca oamenii primitivi din întreaga lume şi aceştia au o teamă respectuoasă faţă de nebuni. Ei cred că nebunia este o distincţie deosebită, pe care o conferă Marea Zeiţă a lor. Aşa încît mi s-a dat hrană şi adăpost de către aceşti mîncători de oameni, şi o doză de libertate care poate că mi-ar fi fost refuzată într-o comunitate mai civilizată.

Fiindcă amintirile mele vor fi povestite în fragmente înşirate ca nişte scurte pasaje dintr-o carte pe care o răsfoieşti ici-colo, cititorul va manifesta poate o anume neîncredere faţă de unele lucruri pe care le voi spune. El preferă, ca şi mine, de altfel, o povestire continuă în toate amănuntele şi mergînd consecutiv de luni dimineaţă pînă sîmbătă noaptea, şi va sări, fără îndoială, multe părţi dintr-o povestire prea completă şi explicită, dar va avea satisfacţia de a şti că ea există acolo. Aşa cum stau însă lucrurile, eu voi fi cel care voi sări pagini. Şi trebuie să recunosc că niciodată n-am avut sentimentul că povestirea se află tot timpul acolo. Am avut anumite îndoieli chiar din primele zile ale captivităţii mele.

Sînt pe deplin convins de realitatea acestor doi sălbatici cu care m-am luat la trîntă, şi pot să-mi amintesc chiar mirosul de ulei rînced cu care erau unse trupurile lor atît de puternice, ba îmi mai amintesc, cu şi mai multă precizie, clipa cînd m-am izbit de scîndurile bărcii lungi în care am fost aruncat. Chiar şi acum mai am o senzaţie dureroasă în spate. Am fost azvîrlit jos, peste o grămadă de peşti prinşi de curînd, din care mulţi se mai zvîrcoleau încă vii şi zvîcneau sub mine şi în jurul meu, aşa încît eram împroşcat într-una cu solzi argintii. Pe marginea bărcii atîrnau plase de pescuit. Şi-mi amintesc precis cum aceşti sălbatici m-au călcat în picioare, cînd s-au întors în barcă aducînd prada luată de pe vas. Mintea mea e ticsită, aş putea zice, cu picioare, genunchi şi trupuri bronzate, văzute în perspectivă, de jos în sus. Erau nişte oameni extrem de neigienici. Şi-mi mai amintesc foarte bine cum au vîslit spre ţărm, şi aud şi acum bătaia vîslelor de culoare pămîntie.

Era un ţărm înalt, alcătuit dintr-un soi de stînci care nu erau complet opace. Nu ştiu ce fel de stînci erau, şi, cu toate că am căutat mai tîrziu prin muzee să le aflu numele, n-am văzut niciodată ceva asemănător. Aduceau cu un fel de sticlă albastră-purpurie, aproape limpede, dar cu bucăţi mari de o nuanţă mai roşcată, mergînd pînă aproape de trandafiriu. Şi

aveau vine de un alb opac, ca alabastrul. Lumina pătrundea în acest mineral şi era reflectată dinăuntru, la fel cum fac pietrele preţioase. Cu toate că eram imobilizat şi îngrozit, am fost şocat de frumuseţea acestor stînci.

Ne-am apropiat de ţărm şi apoi am intrat într-un fel de fiord care şerpuia printre stînci. Stînd parcă de strajă, la vreo sută de metri de la intrare, se afla o fantezie ciudată a naturii, o masă de stînci ieşite în afară, de forma unei femei cu ochii privind ţintă şi cu gura deschisă; un vîrf despicat de stîncă se înălţa deasupra ei ca o mînă ridicată, aruncînd parcă o măciucă; ochii fuseseră încercuiţi cu alb şi linia ameninţătoare a gurii fusese întărită cu vopsea albă şi roşie, sugerînd dinţii şi sîngele care se scurgea. Era foarte aspră, luminoasă şi urîtă în bătaia soarelui de dimineaţă. Aceasta, aveam să aflu mai tîrziu, era Marea Zeiţă, salutîndu-şi sclavii. Sălbaticii au oprit barca în faţa ei şi şi-au înălţat vîslele în semn de salut. Vîslaşul din faţă a ridicat un peşte, unul excepţional de mare. Un alt sălbatic s-a aplecat spre mine, mi-a ridicat capul, apucîndu-mă de păr, ca şi cum m-ar fi prezentat divinităţii şi apoi m-a azvîrlit din nou peste restul prăzii.

După această ceremonie au continuat cu vîslitul, şi, după cîtva timp, la picioarele unor stînci înalte a apărut o mică plajă pe care o mulţime de oameni stătea în aşteptare. Cîrmaciul nostru a scos un strigăt ca de sirenă, căruia i-au răspuns alte glasuri din depărtare.

Toate acestea, vă spun, sînt desăvîrşit de limpezi în mintea mea şi tot astfel este şi locul împrejmuit cu trestii ghimpate, în care am fost aruncat numaidecît după aceea. Şi totuşi, în toată această amintire rămîne ceva — şi prea e impalpabil chiar pentru a-l numi umbră — ceva ca un aspect al luminii, care-l face să nu fie pe deplin verosimil. Chiar şi în momentul acela eram nedumerit şi neîncrezător. Învăţasem destulă geografie, în ciuda rafinamentelor educaţiei mele de la Oxford, pentru a şti că locuitorii din, Patagonia erau uriaşi, dar mai ştiam, de asemeni, că erau rari şi trăiau singuratici în corturi făcute din piei, în timp ce aici ne apropiam de un sat destul de mare. Şi nici nu auzisem vreodată de stînci translucide pe această coastă, nici de o vegetaţie atît de luxuriantă ca aceea care se vedea aici. M-am gîndit la lecturile mele din copilărie din care poate că aflasem ceva despre astfel de oameni barbari şi

primitivi care continuau să ţină piept civilizaţiei. Acest loc, care mai tîrziu ani descoperit că era o insulă şi nu continentul american, nu se potrivea cu nici unul din lucrurile ce le cunoşteam eu din geografie sau etnografie, după cum, cred, nu se va potrivi cu nici una din cunoştinţele sau prejudecăţile cititorului.

Nu pot decît să povestesc simplu şi direct aceste întîm- plări, aşa cum s-au petrecut. Ele erau în acelaşi timp foarte reale, şi totuşi în discordanţă cu ceea ce părea să fie realitatea. Rănit, legat în barca aceea de pescari, supravegheat de cîrmaciul care mesteca dizgraţios, şi contemplînd jocul muşchilor de pe spinările vîslaşilor din faţa mea, nu puteam să cred că visam, dar nici nu puteam să-mi închipui că aici era într-adevăr aceeaşi lume ca cea din Londra, de unde venisem eu. Nu cumva vreo răsucire bruscă a timpului şi a spaţiului mă aruncase împreună cu epava mea într-o altă eră ori pe altă planetă? Sau acest canal şerpuitor de apă era vreun rîu ca Styxul, şi aceştia erau vîslaşii care aduceau sufletele din ultimul lor naufragiu pe ţărmurile unei alte lumi?

Poate să ştie oare ce este moartea cineva care n-a murit niciodată?

Acest coşmar era moartea?

2. NEBUNUL SFÎNT

Dacă eram mort, ar fi fost destule motive să cred că voi putea să mor foarte curînd din nou. Purtarea mulţimii, atunci cînd am fost dat jos din barcă pentru a fi cercetat, era plină de prevestiri ameninţătoare. Nici nu pot să descriu cu cîtă amănunţime m-au cercetat. Am făcut tot ce am putut ca să mă port cu demnitate, dar curiozitatea lor nu ţinea seama de comportarea mea.

Unul din ei părea să exercite un fel de autoritate asupra persecutorilor mei. După ce i-a lăsat cîtăva vreme, tot el a dat la o parte mulţimea urît mirositoare, repezind pumni şi ghionţi în cei care încercau să i se împotrivească. Avea faţa zbîrcită, era scund şi cocoşat şi pe cap purta un fel de coroană cilindrică, făcută dintr-un soi de frunză mare, veştedă şi înfăşurată.

Avea glasul puternic şi foarte neted, şi braţele extrem de lungi, viguroase şi pline de păr. Bărbia îi era foarte mare şi ieşită.în afară, iar gura — uriaşă. Părea că reproşează mulţimii aviditatea de care dădea ca dovadă. Din porunca lui am fost închis într-o cuşcă. Am încercat să-i pun întrebări prin semne, dar el nu a dat prea multă atenţie încercărilor mele de a comunica în vreun fel cu dînsul, el nu le-a dat mai multă atenţie decît un măcelar behăitului unei oi din măcelăria sa.

Această cuşcă era alcătuită dintr-un grilaj, deschisă, din trestii înalte, cu ghimpi de o mărime cum nu mai văzusem vreodată, legate între ele cu liane puternice şi fibroase. Avea cam zece metri pătraţi. Singura mobilă era un scăunel făcut din acelaşi lemn tare şi negricios, ca şi barca. Pe jos era pă- mînt bătătorit, purtînd urmele prizonierilor de mai înainte. O tigvă plină cu apă şi cîteva rădăcini făinoase zăceau pe jos, alături de scăunel, şi acolo am fost lăsat, lîngă un sălbatic înarmat cu o suliţă mare, care păzea uşa. Dar mulţimea, sau cel puţin femeile tinere şi copiii au rămas în jurul meu, privind înăuntru printre crăpături. La început sporovăiau şi se înghionteau într-una şi cea mai mică mişcare a mea provoca o nouă agitaţie, care se manifesta prin chicoteli şi rîsete. Dar după cîtva timp s-au liniştit, mulţumindu-se doar să privească prin spaţiile dintre trestii. Unii au plecat, însă au rămas destui în jurul închisorii mele, încercuind-o cu ochi şi guri roşii căscate. În orice parte mă întorceam, întîlneam aceleaşi priviri fixe, cu ochi strălucitori. Dintr-un vag instinct de conservare m-am ghemuit pe banca scundă, îngropîndu-mi faţa în palme.

Noaptea s-a lăsat repede în această vale îngustă. Chiar şi după ce s-a făcut întuneric, cei care mă supravegheau au mai rămas în jurul meu. Puteam să le aud paşii cînd se îndepărtau, un grup după altul, în succesiunea unor lungi răstimpuri de şoapte şi a unor intervale de tăcere.

„Dumnezeule”, m-am întrebat eu. „Cum pot să supravieţuiesc?”

Şi atunci m-am despărţit de încă una din iluziile mele. „Noi nu supravieţuim”, mi-am zis eu. „Ce înseamnă prostia asta pe care o spun? Nu e treaba noastră. Noi o spunem în acest fel pentru a ne convinge pe noi înşine că trăim prin propria noastră acţiune. De fapt, sîntem doar aruncaţi ca nişte neputincioşi de azi pe mîine, fie că vrem să continuăm, fie că nu

vrem. Aşa cum voi fi şi eu. Şi ce se va întîmpla mîine?”

Am încercat să mă gîndesc la multe probleme înalte şi grave, pentru că aceasta va fi cu siguranţă ultima mea noapte în viaţă. Dar eram prea obosit pentru a mă mai gîndi la nişte probleme înalte sau grave. Mă gîndeam doar la ochii aceia strălucitori care mă pîndeau şi la prevestirile sumbre pe care le exprimau aceştia. În cele din urmă am adormit...

Pînă aici totul a fost foarte limpede.

După aceea, peste amintirile mele se aşterne ceaţa.

Poate că am început să vorbesc cu mine însumi, să delirez sau să cînt. Poate că am săvîrşit lucruri stranii. În mod inconştient am făcut ceea ce era mai bine pentru mine. Cînd fac un efort să-mi amintesc, descopăr umbre vagi ale unui interogatoriu într-o peşteră mare şi întunecoasă, sub o efigie de lemn a Marii Zeiţe. Oameni bătrîni, pleşuvi de vîrstă, fac gesturi neînţelese spre mine. Sînt silit să le răspund cu gesturi la fel de ciudate. Mai tîrziu, stau întins la soare, gol şi legat, în timp ce femeile îmi opăresc şi îmi ard carnea. După aceea, se săvîrşeşte un ritual monstruos şi sînt pus în faţa unor cupe cu lapte de cocos şi cu sînge. Va avea consecinţe teribile alegerea uneia din aceste cupe. Stau şi meditez ca un Buddha. Aleg sîngele şi în mijlocul unor semne de prietenie şi bucurie sînt îndemnat să beau. Laptele vegetal este aruncat la o parte cu dispreţ. Băţrînul cu pălărie cilindrică joacă un rol conducător în toată conjunctura aceasta.

După aceea, mă plimb liber prin sat. Copiii mă privesc cu mult respect. A trecut mult timp, multe întîmplări s-au pierdut în uitare. Pot să înţeleg mare parte din ce spun aceşti oameni şi pot să mă fac înţeles. Sînt îmbrăcat în pielea păroasă a unui leneş terestru, astfel încît gîtul îmi iese prin gîtul lui şi ţeasta lui îmi acoperă capul. Mănunchiul lui de gheare curbate îmi atîrnă pe piept. Uriaşul leneş terestru supravieţuieşte încă pe insula Rampole şi am şi văzut o mică turmă a acestor monştri groteşti, păscînd pe podişul de deasupra stîncilor. Ei îşi părăsesc puii, care mor şi sînt apoi jupuiţi. Poartă un baston făcut din lemn tare şi negricios, cioplit grosolan şi împodobit cu sidef şi dinţi de rechin. Mă gîndesc că deghizat astfel aş stîrni o surpriză grozavă printre prietenii mei din Oxford, şi o dată cu acest gînd parcă ceva îmi pocneşte în minte şi amintirile îmi revin. Eu am fost Arnold Blettsworthy. Ce sînt acum? Ce am

devenit? Sînt nebunul sfînt al tribului. Pot să rostesc pe neaşteptate oracole. Am puteri de profet. Şi ceea ce este mai bine, cînd sînt gras şi mă simt bine, tribul prosperă; dacă nu

mă simt bine, soarta lui e în declin. Mi s-a clădit una din cele mai bune colibe din sat, împodobită cu cranii omeneşti şi cu femururi de megateriu. Mănînc lucruri bune, neîntrebînd niciodată de ce natură este carnea aceasta delicată ca de porc, care mi se pune în faţă. Dar în general sînt vegetarian. În momentul de faţă e multă nelinişte din cauză că nu vreau să accept o soţie. Dar eu nu vreau să-mi iau o soţie care nu se spală, şi în limba lor nu există un cuvînt pentru spălat. Ba mai mult, minţile acestor oameni par incapabile de a înţelege această idee sau de a o învăţa după gesturile mele. O mireasă care-mi fusese destinată a fost dusă la mare şi s-a înecat într-o încercare neizbutită de a-mi împlini dorinţa să se spele.

Astfel, conştiinţa de sine a pătruns din nou în şuvoiul amintirilor mele, şi impresiile, cunoştinţele şi noţiunile pe care le dobîndisem printre sălbateci s-au alăturat din nou adevăratei mele personalităţi.

Totul mi s-a înfăţişat, într-o clipă, din neant, devenind limpede şi desluşit sub cerul de un albastru deschis, cu o nuanţă nostalgică... Mi-am amintit de Oxford ca de un loc plăcut, curat şi gingaş, în care-mi petrecusem o adolescenţă inocentă şi plină de speranţe. Îmi aduc aminte acum de el ca de un cămin plin de plăceri. Vedeam marea poartă din Lattmeer, aşa cum o admirasem cîndva, la lumina lunii, cînd mă întorceam de la o discuţie aprinsă pe care o avuseserăm între colegi la Christ Church despre lucrurile frumoase care pot fi făcute în lume, despre spiritul creator din Oxford — spre deosebire de materialismul dur din Cambridge — despre Rhodes, despre menirea Omului Alb, despre firea englezului şi despre alte asemenea teme nobile. Era un strigăt îndepărtat de la acel Blettsworthy către acest excentric înveşmîntat în piei, încoronat cu o tigvă, purtînd un baston cu podoabe ciudate, mestecînd Atotpurificatoarea Nucă, şi scuipînd conform ritualului cert.

Ce mi se întîmplase? Ce căutam eu aici?

În faţa mea se întindea uliţa murdară a satului, unde ciuguleau cîteva găini. Colibele erau împrăştiate în neregulă de-a lungul cărării largi, fiecare avînd o curticică împrej-muită de un gard cu mărăcini. Spre capătul uliţei o femeie goală, cu sînii atîrnînd de la o maternitate împlinită şi purtînd pe cap o oală de pămînt, s-a oprit să mă privească, înainte de a intra în

casă. Aducea apă de la izvor. La dreapta şi în faţa mea, ca şi la stînga, dincolo de rîul repede, stîncile se înălţau spre cer. Căci era o parte din ciudăţeniile acestui popor ca, într-o ţară în care soarele era plăcut şi generos, ei să se mulţumească a trăi într-o rîpă pe unde vîntul batea rareori şi în care mirosurile pluteau îndelung. Pe nişte ridicături stîncoase, dinspre dreapta, se aflau colibele mai înalte ale căpeteniilor, şi cîţiva pomi pitici. O cărare şerpuia pe faţa stîncii, către vegetaţia însorită de pe podişurile vaste şi deschise de deasupra.

Mergeam anevoie. Contractasem un fel de malarie cronică, şi mişcările mele nu mai aveau uşurinţa inconştientă din vremea cînd mă aflam la Oxford. Multe boli bîntuiau printre aceşti oameni, şi puţini erau cei care să nu pară atinşi de guturai, friguri, tulburări ale sîngelui, rîie, pecingine, paraziţi şi altele de acest fel. Erau prin natura lor nişte oameni robuşti, însă bolnavi şi contagioşi prin obiceiurile lor murdare şi prin neîngrijirea de care dădeau dovadă. În dimineaţa aceea mă simţeam anchilozat şi aproape bătrîn. Ţeasta de pe cap mă apăsa, şi pielea grosolană pe care o purtam, cu mirosul ei de putregai ce nu putea fi îndepărtat şi cu rigiditatea şi greutatea ei, mă zgîria şi mă sufoca. De ce înduram acest lucru? Pînă unde decăzusem?

M-am oprit brusc, am făcut un semn de binecuvîntare spre femeia aceea, şi m-am uitat în jurul meu la această scenă murdară. În cele din urmă mi-am privit degetele. Erau murdare; dar în ciuda murdăriei mi se părea că erau mai mari decît le văzusem vreodată în zilele mele de la Oxford. Erau acum aproape ca mîinile oricăruia din aceşti sălbatici.

Mi-am dus mîna la ţeasta murdară care-mi fusese aşezată pe cap cu atîtea săptămîni, luni sau ani în urmă. Devenisem oare un sălbatic şi cu?

Mă duceam la sala de mese de sus, ca să mănînc împreună cu Chit, prezicătorul, şi cu Ardam, războinicul, cu o aşchie de scoică trecută prin nas, şi cu încă trei bătrîni. Dumnezeu ştie ce voi găsi de mîncare acolo, dar în dimineaţa asta nu aveam nici o poftă de mîncare. Cum ajunsesem eu în starea în care mă aflam acum?

Am făcut o sforţare să mă întorc cu gîndul spre acea primă noapte din dosul gratiilor.

Frica!

Sufletul meu fusese îngrozit de frica morţii, şi, cînd mi-am dat seama că nu va trebui să mor, am fost gata să mă supun la

orice vor voi ei să facă cu mine. Am înţeles că aşteptau anumite lucruri din partea mea. Cît de uşor am săvîrşit lucrul aşteptat! În ultimul moment al probei am dat la o parte laptele şi m-am întors spre cupa de sînge. A fost o alegere bună ca să pot supravieţui, dar în acelaşi timp o renunţare la stomacul, inima şi creierul meu. Şi acum mă plimbam îmbrăcat în acest costum, făcînd saluturile întocmai cum mă învăţase Chit. Nu îndrăzneam să arunc această ţeastă pe jumătate murdară sau să lepăd această piele împuţită. Nu îndrăzneam să sparg şi să arunc acest baston murdar în vreun foc purificator. Nu îndrăzneam. Nu îndrăzneam. Am privit în sus, şi deasupra stîncilor întunecate, colorîndu-le vîrfurile într-o strălucire diafană, se vedea albastrul adînc al cerului. „Din străfunduri, o, Doamne!” am strigat atunci, însă nu prea tare, căci nu doream ca o mulţime de oameni să iasă alergînd din colibele lor.

Nu se auzi nici un răspuns dinspre fîşia aceea largă de albastru luminos. Dar în inima mea se auzi, rece şi limpede, răspunsul: „Aruncă totul în lături şi vezi ce ai de făcut”.

Ezitam. Tremuram, şovăind. Am scos un suspin. „Sînt bolnav”, mi-am zis şi mi-am continuat fără voie drumul spre masa care mă aştepta, împreună cu Chit, Ardam şi cei trei bătrîni.

Poate că, mi-am zis eu, mi s-a dat aici un loc şi un prestigiu pentru un scop înţelept. Poate că n-ar trebui să renunţ la poziţia mea în chip nesăbuit. Noi, Blettsworthy-ii, sîntem pentru metodele blînde de civilizare, pentru civilizarea cu tact nesfîrşit. Dacă voi vorbi cu aceşti oameni, le voi influenţa imaginaţia, le voi lărgi orizontul, poate că-i voi vindeca de mare parte din cruzimea şi murdăria lor. Dar dacă deodată, după atîta supunere, îi voi înfrunta, la ce altceva ar putea să ducă asta decît să fiu mîncat de ei?

Şi totuşi ar trebui să fac ceva. Pînă acum fusesem atît de inactiv, atît de lăsător, încît nu făcusem absolut nimic.

Se auzi sunetul unei tobe dinspre copacii din pisc. Era toba care chema la masă, o tobă din piele de om care, aflată în mîini îndemînatice, reproducea foarte fidel sunetele grohăitoare ale unui megateriu flămînd. Am grăbit pasul, pentru că nu trebuia să întîrzii la masa de seară.

3. OAMENI RĂI

Nu sînt curios şi iscoditor din fire. Daca aspectul superficial al lucrurilor mi se pare plăcut, nu văd nici un motiv să-l tulbur; iar dacă nu promite nimic, de ce l-aş cerceta mai adînc? Nu am nici una din calităţile care se cer unui explorator norocos sau unui cercetător ştiinţific. Şi îmi lipseşte cu totul simţul exactităţii. Nu ştiu bunăoară nici pînă azi dacă locuitorii de pe insula Rampole sînt dolico-cefali sau brahicefali; impresia mea este că ţeasta lor e o medie între acestea două. Şi de asemenea nu sînt prea bine lămurit în privinţa totemismului, animismului, tabuurilor lor şi a altor obiceiuri ca acestea. Şi nici dacă limba în care le vorbeam şi în care mă înţelegeam cu ei era aglutinantă, alelomorfică, monofizită, eterocercală sau cine ştie ce altă clasificare i s-ar putea da. Cînd le vorbesc savanţilor în această limbă, ei îşi ies din fire. Aceşti oameni, în mijlocul cărora căzusem, erau murdari, lacomi, leneşi, lascivi dar, pe ascuns, timizi din punct de vedere moral, necinstiţi, proşti, aspri, irascibili şi foarte duri, insensibili şi cruzi. Cu acest rezumat al calităţilor lor, etnologul trebuie să se mulţumească sau nu, după cum va crede de cuviinţă.

Ipocrizia şi falsitatea specifică naturii acestor oameni se potrivea cu nepăsarea pe care o arboram eu din instinct de conservare. Cred că cei mai mulţi dintre cititori s-ar fi aşteptat la o oarecare brutalitate din partea acestor sălbatici, dar specialiştii în astfel de probleme îmi spun că lucrurile nu stau aşa în comunităţile de sălbatici. Sălbăticia, cu nenumăratele ei tabuuri, cu ocultismul şi fetişismul ei, cu ritualurile ei complexe, e mai complicată din punct de vedere mintal decît civilizaţia. Mintea sălbaticilor e tot atît de sinuoasă pe cît de confuză; şi este greşit dirijată de clasificări şubrede şi îngreunată de simboluri, metafore, metonimii şi falsuri premeditate; omul civilizat este cel care gîndeşte simplu şi limpede. Tot astfel se întîmplă cu legile, obiceiurile şi instituţiile primitive; există întotdeauna în ele o premeditare iraţională şi o lipsă de sinceritate. Civilizaţia înseamnă simplificare. Propriile mele experienţe duc în mod cert la acest punct de vedere. N-am întîlnit niciodată o afirmaţie directă pe insula Rampole. Nici măcar o adresare directă. Toţi îşi ascundeau adevăratul nume.

Te foloseai de titluri şi vorbeai la persoana a treia. Era interzis să foloseşti pînă şi numele multor lucruri. Trebuia să te referi la ele prin locuţiuni complicate. Aceasta, cum mi s-a spus de către etnologi, este o practică comună tuturor primitivilor. De aceea, tot ce spuneau aceşti insulari însemna ceva puţin diferit şi tot ce se apucau să facă era făcut cu aerul că se face de fapt altceva. De aceea, eram bîntuit neîncetat de teama unor neînţelegeri care ar putea să-mi producă neplăceri, şi dorul meu după înţelegerea simplă şi lucidă de la Oxford devenea uneori aproape de nesuportat.

Aşa, dc pildă, cu toate că i-am numit canibali pe aceşti locuitori, nu se permitea niciodată vreo aluzie la faptul că singura carne de animal mare care exista pe insulă, carnea de animal mare spre deosebire de peşti, şobolani, şoareci şi altele de acest fel, era carnea de om. Carnea de leneş era tabu şi se credea că este extrem de otrăvitoare, mai ales carnea leneşului uriaş. Peştele se găsea din abundenţă. Te plictiseai să mănînci peşte pînă cînd plictiseala se transforma în scîrbă. Ştiu foarte bine cît de acută poate să fie pofta dc carne bună. Ea îşi croia drum printr-o junglă de oprelişti. Dar carnea de om nu era niciodată numită carne de om; se vorbea de ea ca despre Darul Prieteniei, şi intenţia de a cerceta cine este această prietenă şi care sînt darurile ei ar fi însemnat cea mai mare lipsă de tact. Ceea ce este ciudat şi în total contrast cu obiceiurile oricăror alţi sălbatici era teoria că numai în război era legitim să ucizi cu intenţie o fiinţă omenească. Exista totuşi un foarte precis cod de comportare şi cea mai mică încălcare a nenumăratelor tabuuri, cea mai uşoară nepăsare faţă de prescripţiile ritualului, inovaţiile în comportare, orice acţiune neaşteptată, şi chiar indolenţa şi incapacitatea de a îndeplini o sarcină dată, erau pedepsite printr-o lovitură dată în cap, cunoscută sub numele de Mustrare. Deoarece Mustrarea era administrată de un sălbatic puternic, înarmat cu un ciomag de lemn greu, cîntărind aproape o sută de kilograme şi prevăzut cu dinţi de rechin, rareori se întîmpla să nu ucidă, şi atunci cadavrul rezultat trebuia să fie „împăcat”. Scalpul, oasele şi măruntaiele mai puţin gustoase ale celui dispărut erau puse să se usuce şi să putrezească pe înaltul altar al Marii Zeiţe, care, din cauza aceasta, era un loc cît se poate de neplăcut, iar restul cadavrului, care nu mai putea fi identificat cu posesorul

său original, era aşezat pe un altar mai scund, pentru a fi distribuit oamenilor ca Dar al Prieteniei. Deoarece toţi supravieţuitorii beneficiau de belşugul Darurilor Prieteniei, cu toţii erau atenţi să observe chiar cea mai mică încălcare a proprietăţii din comunitate, şi, în consecinţă, nivelul vizibil al moralei şi comportării, conform normelor stabilite, era foarte înalt. Din nefericire, curăţenia, bunătatea şi sinceritatea nu aveau nici un preţ în aceste norme.

O reticenţă cel puţin egală învăluia viaţa sexuală a tribului. Tot ce avea importanţă în această privinţă era supus unei tăinuiri riguroase; poligamia era curentă, prima soţie avînd precădere asupra celorlalte; dar dificultăţile de împerechere a celor tineri erau enorme şi ceremoniile primei uniuni se desfăşurau obositor şi neplăcut. Viitorul soţ trebuia să treacă anumite probe riguroase, fiind obligat să scoată un anumit pai dintr-un mănunchi aflat în mîinile prezicătorului şi trebuia să ştie cum să construiască o colibă. Din cauza acestor piedici şi a poligamiei celor mai în vîrstă o proporţie considerabilă a tribului era nevoită să rămînă formal în stare de celibat, oamenii fiind supuşi impulsurilor unui regim brutal şi unor deprinderi vicioase, ca şi supravegherii neîncetate din partea prietenilor şi vecinilor, atenţi la orice scăpare ce ar putea să ducă la înaltul altar al Marii Zeiţe şi la cazanul de mîncare. În fiecare colibă erau una sau mai multe soţii şi în această privinţă numai poziţia mea era ambiguă, căci aveam o colibă pe care o ţineam într-o curăţenie impecabilă, dar refuzam să iau de soţie pe vreuna din fecioarele libere ale comunităţii.

Cititorul, căruia s-ar putea ca pretenţiile mele să-i pară exagerate, ţinînd seama de cîte lucruri acceptasem în degradarea mea, poate că şi-ar fi schimbat părerea dacă ar fi avut cum să vadă şi să savureze pe tinerele debutante despre care e vorba. Ele foloseau un ulei făcut din ficat de peşte, pentru a da mai mult luciu părului lor negru; trăsăturile lor erau subliniate în mod straniu cu desene făcute cu ocru, galben şi roşu, iar un costum sărăcăcios, constînd mai ales din diferite cingători, coliere, brăţări la mîini şi la picioare şi dinţi de rechin trecuţi prin nas, împiedicau îmbrăţişările îndrăgostitului. Dinţii, vopsiţi alternativ în negru şi galben mestecau neîncetat Atotpurificatoarea Nucă. Şi totuşi, pasiunile afectează atît de mult imaginaţia, încît erau momente,

la lumina focului sau sub clarul de lună, cînd găseam că unele din aceste statuete unse cu ulei nu erau cu totul lipsite de atracţie.

Uneori se încingeau dansuri în jurul unui foc, în faţa colibei Marii Zeiţe, şi statuia ei de lemn era adusă pe o platformă pentru a domina această scenă. Alteori se aducea un mic leneş sacru sau un pui de-al acestuia, despre care voi vorbi mai tîrziu, pentru a înfrumuseţa festivităţile, căţărîn- du-se pe o prăjină vopsită în roşu. Tinerii şi fecioarele se exhibau şi dansau împreună. Aceste serbări erau conduse de o etichetă riguroasă şi supravegheată îndeaproape de către cei bătrîni şi oricare dintre tinerii care cedau sugestiilor vădite ale acestor întruniri era scos numaidecît din mijlocul adunării, pentru a i se administra Mustrarea, în mijlocul blamului prietenilor şi rudelor lui. Şi era o lipsă de tact să mai aminteşti după aceea de ei. În acest fel, poftele cele mai grosolane ale comunităţii erau potolite sub masca unei veselii superficiale.

Dar acesta era doar unul din mijloacele de satisfacere a nevoilor josnice ale tribului. O mulţime de alte capcane îl pîndeau pe cel neatent, pe cel nenorocos sau pe recalcitrant şi furnizau o clasă comestibilă permanentă, pentru confortul şi menţinerea rangurilor mai înalte ale piramidei sociale. De exemplu, era un tabu strict orice căţărare sau orice discuţie despre căţărarea spre lumina soarelui de pe vîrful stîncilor. Aceşti oameni erau născuţi în rîpă şi cei mai mulţi dintre ei, cu excepţia celor care ieşeau pe mare la pescuit, îşi petreceau viaţa, de la început pînă la sfîrşit în aceeaşi rîpă. Era un univers lung şi îngust, care varia în lărgime de la o sută de metri pînă la trei mile în partea cea mai deschisă, iar dincolo de cîteva căderi de apă şi de o mare cascadă era frontiera duşmanilor asasini. Podişurile se credea că sînt pustiuri pline de incalculabile şi nemăsurate primejdii pentru fiinţa omenească obişnuită. Numai oamenii cu puteri magice excepţionale puteau să se suie acolo. Lumina, fîşia vie de verdeaţă, erau tentaţii ascunse care trebuiau izgonite din vorbire şi din gînduri. A vorbi despre ele, chiar şi a şopti unor urechi nevrednice de încredere, însemna a te expune Mustrării. Şi atît de bine erau menţinute aceste restricţii, încît sînt convins că o mare parte din populaţia acestui trib mergea din leagăn şi pînă la cazanul de fiert fără să viseze că ar mai putea exista şi altfel de viaţă.

După ce aceste lucruri au fost explicate, cititorul va înţelege de ce aceşti oameni se distingeau printr-un convenţionalism atît de searbăd în vorbă şi în fapte, şi de ce urîţenia naturală a multora din feţele mai tinere era temperată de o anumită melancolie inexpresivă. Viaţa omului obişnuit era mohorîtă şi deprimantă în cel mai mare grad. Ea alcătuia un trist paradox. Întreaga fiinţă era atît de mult obsedată de nevoia de a continua să trăiască, încît nu-i mai rămînea nici un fel de curaj sau energie pentru a face ceva în viaţă. Chiar şi în zilele de sărbătoare oamenii se ascundeau cu prudenţă în colibele lor, de teama veseliei şi însufleţirii care-i putea duce la cădere. Imaginaţia mea era izbită în chip deosebit de faptul că mişcările lor erau limitate, eu fiind obişnuit cu o civilizaţie în care oricine — sau cel puţin cei care erau în stare s-o facă — era liber să meargă în orice loc de pe pămînt. Abia după ce m-am gîndit mai bine mi-am dat seama că restricţii asemănătoare au existat în viaţa omenirii încă de la începutul societăţii umane şi că relaxarea opreliştilor este un lucru foarte recent în experienţa omenească. Chiar şi în luminata lume de astăzi, atracţia şi necesitatea căminului cresc proporţional cu pătratul distanţei, şi faptul de a nu avea un bilet de întoarcere este pentru cei mai mulţi dintre noi un simbol al dezastrului. Cu toate libertăţile iresponsabile ale nebuniei, numai cu mare greutate am obţinut în cele din urmă consimţămîntul de a face o expediţie pe creasta stîncilor, pentru a vedea cum păşteau leneşii uriaşi şi pentru a-mi forma o concepţie despre aspectele mai largi ale acestei lumi ciudate în care mă adusese soarta.

Dar despre leneşii uriaşi de pe platou, care uneori coboară poticnindu-se pînă jos în rîpă şi despre biologia lor cu totul extraordinară, ca şi despre anume superstiţii stranii legate de ei, voi vorbi mai tîrziu. Şi tot mai tîrziu voi vorbi despre războaiele şi negoţul acestor sălbatici cu vecinii lor din partea de sus a rîpei, şi despre micul leneş alb, prolific, care trăieşte în copaci şi care se presupune că este părintele tribului. Am deviat puţin de la povestirea mea, pentru a da această scurtă descriere a condiţiilor în care trăia tribul.

Spuneam cum mă trezisem dintr-o preocupare uitată şi mă descoperisem din nou că sînt eu însumi, în drum spre masă, împreună cu Chit, prezicătorul, cu Ardam, războinicul, şi cu cei trei bătrîni pleşuvi care administrau justiţia şi păstrau tradiţiile

satului.

4. DISCUŢIA CU CEI CINCI ÎNŢELEPŢI

Cu toate că ar putea să pară o nerecunoştinţă din partea mea, trebuie să mărturisesc că îi detestam pe toţi aceşti cinci înţelepţi cu care trebuia să stau la masă. Întotdeauna îi considerasem urîţi, înspăimîntători şi foarte primejdioşi, dar acum, după ce îmi amintisem limpede că eram Arnold Blettsworthy din Lattmeer şi-mi adusesem aminte de viaţa senină şi largă a civilizaţiei liberale din care picasem în această adunare şi fusesem silit să accept o astfel de situaţie înjositoare, o nouă indignare şi un nou resentiment se amesteca cu ura şi aversiunea pe care o simţisem pînă acum. În dimineaţa asta simţeam că purtam cu mine o aureolă de strălucire în această adunare murdară, şi am intrat cu un spirit cu totul nou de încredere în mine însumi.

Sala de mîncare era o colibă rotundă, în jurul unei lespezi circulare, scunde; acoperişul ei era format din trestii lungi, arcuite şi pereţii erau împodobiţi cu o friză de cranii omeneşti, ce alcătuiau trăsătura arhitectonică obişnuită în toate clădirile de oarecare importanţă. Rotunjimea lespezii care juca rolul de masă excludea chestiunea întîietăţii în importanţă a celor care stăteau ghemuiţi în jurul ei. Cea mai izbitoare şi cea mai puţin neplăcută figură din cei cinci era cu siguranţă Chit, căruia i se mai spunea Lămurirea sau Lumina. Am spus mai înainte că era un tip îndesat, gîrbov şi plin de riduri, şi că purta o frunză mare, înfăşurată în formă de cilindru, drept pălărie. Era unul din cei mai bruni locuitori ai insulei, cu cap neobişnuit de mare şi cu ochi foarte vioi, care te priveau pe furiş. Ei exprimau o inteligenţă neobişnuită pe această insulă, o inteligenţă vigilentă. Cînd am intrat, l-am văzut stînd pe vine, cu mîinile pe genunchi, observîndu-mă cu atenţie.

Am băgat de seamă un fel de spirit de proprietate, care nu-mi plăcea în atitudinea sa obişnuită faţă de mine, cu toate că, de fapt, lui îi datoram viaţa. El fusese cel care mă decretase nebun şi imun în faţa Mustrării. În urma poruncilor lui fusese stabilită poziţia mea de Nebun Sfînt. Lui îi revenea sarcina să observe şi să interpreteze divagaţiile mele, să arate care erau prezicerile comportării mele. Uneori el îmi sugera anumite

acţiuni. În această privinţă aveam amîndoi o înţelegere tacită.

În contrast puternic cu faţa lui vioaie era înfăţişarea inexpresivă a războinicului Ardam, Onoarea tribului. El avea calitatea, atît de obişnuită printre militarii din toate comunităţile, de a arăta ca un profil chiar şi atunci cînd era văzut din faţă, atît de detaşată şi inexpresivă îi era faţa. Prin nasul său era petrecută o mare lamă de scoică, şi avea dinţi de rechin înfipţi în lobii urechilor şi fîşii mari de carne tăiată şi crestată deasupra ochilor săi mari, bulbucaţi şi sticloşi. Părul îi era lipit în smocuri de forma unor coarne vopsite cu ocru de culoare roşie şi de-a curmezişul pieptului său gol erau rotocoale de carne umflată şi tatuaje misterioase, scoase în evidenţă cu ocru galben şi cu cărbune. Mîinile sale uriaşe îi înfăşurau genunchii noduroşi, picioarele şi le ţinea îndoite strîns cu multă precizie, şi îşi sugea dinţii zgomotos, în aşteptarea mesei.

Cei trei bătrîni pleşuvi erau judecătorii şi asesorii tribului. Unul avea un nas enorm şi turtit şi nişte tatuaje în spirală pe obraji; al doilea era ca o piele uscată pe un craniu, iar dinţii săi alternau cochet în roşu şi negru, ca ai unei femei; al treilea, ai cărui obraji erau de asemeni tatuaţi, însă în cercuri concentrice, era într-o stare de şi mai mare descompunere, ochii îi clipeau, şi îi curgeau bale din gură. La vîrsta sa înaintată îi crescuseră smocuri de păr pe faţă. Toţi trei au privit cu răutate sosirea mea întîrziată. La vederea lor, am abandonat intenţia de a arunca de pe mine îmbrăcămintea aceea neplăcută şi de a le vorbi liber şi pe faţă. În loc de asta, am făcut salutul obişnuit şi mi-am îndoit picioarele mele civilizate ca să mă aşez pe vine, la dreapta lui Chit.

Ardam bătu cu putere din palme şi două fecioare pictate şi unse apărură şi aşezară pe masă o farfurie lungă de lemn, ca un canoe foarte larg, în care era mîncarea noastră.

Nu ne-am aruncat asupra ei îndată. Eticheta interzicea acest lucru. Ne-am vîrît fiecare mîna dreaptă în farfurie, am apucat cîte o bucată cu aspect suculent şi am aşteptat, privind unii la alţii, cu pretenţia unei amabilităţi pline de afecţiune. Probabil că arătam ca trei perechi dc boxeri gata să se încaiere.

Apoi, ca printr-un impuls simultan, am început să vîrîm bucăţica aleasă în gura celui din faţă. În felul acesta demonstram preferinţa noastră altruistă a plăcerii lui faţă de a noastră. Eu aveam obiceiul să aleg bucata cea mai plină de

zgîrci şi s-o îndrept mai curînd spre ochi, decît spre gură,

mușcînd cu putere degetele celui care îmi întindea bucățica. În ziua aceea, totuși, Chit a apucat bucata pe care i-o întindeam cu îndemînarea unui hipopotam dintr-o grădină zoologică, și a scăpat cu degetele intacte, ștergîndu-le apoi pe fața mea. Era să cad pe spate, dar mi-am recăpătat echilibrul.

— Îhh! făcui eu.

Ne-am consumat îmbucăturile cu zgomot și cu mormăieli de satisfacție, continuînd să mestecăm cîteva minute mai mult decît era nevoie.

— Prietena ne-a dat tot ce este mai bun, zise bătrînul cu înfățișare de craniu, după ce-și curăți gîtlejul.

Noi am repetat cuvintele de mulțumire și după ce am făcut acest sacrificiu față de bunele maniere ne-am apucat să ne batem din răsputeri pe restul mîncării. Mărturisesc că în ziua aceea am concurat cu prea puțină vigoare, mulțumindu-mă cu rădăcinile și legumele cu care era garnisită carnea. Pînă cînd zgomotele înghițiturilor făceau loc semnelor unei saturații agreabile, bunele maniere interziceau orice distragere a atenției prin conversație, dar cînd în aceste împrejurări farfuria cea mare era goală, și după ce se consumau cîteva tigve pline cu lapte de cocos fermentat, toți fi cei prezenți vădeau întotdeauna dispoziția de a tolera taifasul. Atunci mintea tribului devenea activă și se făceau schimburi de idei. Atunci era momentul cînd căpătăm și eu felurite informații. Dar acum, de cînd mi-a revenit memoria, mai curînd simțeam nevoia să împărtășesc, decît să obțin noi cunoștințe.

Momentul de conversație venea după ce bătrînul cu pielea uscată oficia ceremonia de încheiere a mesei. Era de datoria lui să spună „Recunoștință Prieteniei” și să demonstreze calitatea satisfăcătoare a ospățului.

— Recunoștință Prieteniei, răspundeam noi cu aceleași demonstrații.

— Salutăm pe înțeleptul leneș de copac, părintele și conducătorul tribului nostru. Fie ca el să se cațăre în veci pe Copacul Vieții.

Căci era un fel de cușcă pentru aceste creaturi, clădită printre ramurile unor anumiți arbori de pe o terasă înaltă plină de tufișuri a stîncii, și exista o convingere absurdă, în care cei mai mulți dintre oamenii de rînd credeau fără rezerve, că aceste mici animale inofensive erau adevărații conducători ai

destinelor tribului. Chit, Ardam şi cei trei bătrîni se presu-

punea că sînt doar simpli reprezentanţi ai lor şi că aceste animale ciudate ale comunităţii le şopteau înţelepciunea la ureche. Este evident că această convenţie ciudată trebuie să fie rămăşiţă descompusă a vreunui totemism zoomorf străvechi, dar cu sărmanele mele mijloace de investigaţie n-am reuşit niciodată să obţin vreo lumină asupra originii sale. Singura paralelă cu lumea civilizată la care mă puteam gîndi era imperiul sacru al Mikadoului[1] înainte de modernizarea Japoniei. În practică, aceasta scutea pe Chit şi pe asociaţii săi de răspunderile amănunţite pentru multe favoritisme, persecuţii şi mărunte tiranii. Micul leneş de copac, spuneau ei, le şoptise acest lucru, şi asta provoca numaidecît, supunerea instinctivă a tribului. Deoarece Chit şi prietenii săi îi dominau şi îi devorau pe ceilalţi oameni, era frumos ca oamenii să-şi închipuie că micii leneşi îl dominau pe Chit ca şi pe priete- nii săi.

Am repetat urarea obişnuită ca niciodată Copacul Vieţii să nu fie lipsit de mănunchiul de mici paraziţi care stăteau agăţaţi de el.

— Şi acum! începui eu, cu inima bătîndu-mi disperat, ca să-şi găsească curajul şi, prefăcîndu-mă că am un aer liniştit, pusei de o parte ţeasta putrezită care mă apăsa atît de mult timp pe creier. Mi se pare că este cald aici, în rîpă, zisei eu. În timp ce veneam aici, am văzut lumina soarelui pe vîrful stîncilor şi deodată mi-am amintit de lumea largă din care am venit eu aici, şi de întinderea, libertatea şi speranţa din ea. Niciodată nu v-am vorbit despre asta. Acum pot să încep să vă vorbesc. Şi am aruncat la o parte pielea veche şi murdară în care fusesem îmbrăcat şi m-am aşezat ca un adevărat caucazian alb printre aceşti oameni cu piele brună, în hainele lor ciudate şi în costumele lor de gală.

Am fost întrerupt de un ţipăt simultan scos de cei trei bătrîni. Trei degete se îndreptară spre mine.

— Priviţi! strigară ei. Ce face el?

Soldatul nu arătă cu degetul, dar se întoarse spre mine, foarte roşu la faţă şi cu ochii ieşiţi din orbite, uitîndu-se la mine cu o expresie interogativă şi plină de mînie. Cu siguranţă că ar fi spus cine ştie ce despre necuviinţa mea intenţionată, dacă ar fi fost în stare să se gîndească la ceva suficient de coerent. Dar el era un om mai mult de acţiune, decît de vorbe.

---

[1] ***Mikado*** — numele împăratului în vechea Japonie, (n.r.)

Chit îi linişti cu un gest pe bătrînii speriaţi.

— Acesta, zise el, nu este un păcat. Căci după cum ştim şi recunoaştem cu toţii, Nebunul nostru Sfînt nu poate să păcătuiască. Aceasta e o întîmplare cu tîlc. Spiritul Zeiţei este asupra lui. Lăsaţi-l să facă şi să spună ceea ce vrea, chiar dacă asta vă uimeşte. Şi pe urmă noi (voia să spună de fapt că el însuşi), vom găsi înţelesul celor spuse şi făcute de el. Ardam scoase un mormăit indecis.

Îi mulţumii lui Dumnezeu în sinea mea, văzînd că curajul nu mă părăseşte.

— În timp ce veneam astăzi încoace, prea înalţi şi nobili fraţi, zisei eu, am văzut cerul albastru. Şi o perdea s-a dat la o parte şi mintea mea s-a întors din nou spre acel oraş al lumii în care am învăţat mai demult întreaga înţelepciune a omenirii. Era un oraş frumos şi mîndru. Acolo auzeai în fiecare zi lucruri noi şi speranţe noi. Acolo am învăţat că oamenii nu trebuie să trăiască veşnic în rîpe şi văi adînci, ci la loc deschis, nu trebuie să trăiască pe socoteala slăbiciunii şi lipsurilor semenilor lor mai puţin norocoşi, nu trebuie să fie neîncetat înfricoşaţi şi asupriţi.

— Asta e nebunie, zise bătrînul cu obrajii tatuaţi, şi se apucă să-şi scobească dinţii cu un ghimpe.

— Desigur că este nebunie, zise Chit, fără să-şi ia ochii de la mine; pentru că ştiţi că este nebun. Dar are însemnătate. Spune-ne mai multe despre ţara aceea din care ai venit.

— Lumea! l-am corectat eu.

— Lumea, consimţi el.

— Există o anume rînduială în nebunia lui, zise bătrînul continuînd să se scobească în dinţi. Astfel de cuvinte merită Mustrare, fie că e nebun, fie că e sănătos.

Ardam se lovi cu palma peste coapsă, aprobator.

Dar acum îmi dădeam seama de inteligenţa superioară a lui Chit.

— Spune-ne mai multe despre lumea aceasta a ta, îmi ceru el, şi văzui în ochii săi o curiozitate vie.

Bătrînul căruia îi curgeau balele smiorcăi o remarcă:

— Cu toţii ştim că el a ieşit din mare. Înţelepciunea ta ne-a învăţat acest lucru. Soarele şi-a aruncat razele pe o epavă putrezită şi i-a dat naştere lui. Nu există altă lume decît lumea în care trăim. Cum ar putea să existe?

— Adevărat, zise Chit. Cu toate astea, să ascultăm Parabola pe care ne-o va spune.

— Ascultaţi-l! izbucni Ardam. Instruiţi-l, vreau să spun. Lăsaţi-mă pe mine să mă ocup de el şi nu veţi mai auzi despre această lume mai bună a lui.

— Asta poate să vină mai tîrziu, zise Chit cu insistenţă, în timp ce ochii săi încercau să mă liniştească.

— Pămîntul din lumea de unde vin eu se întinde larg şi nesfîrşit sub lumina soarelui.

— Şi oamenii umblă cu picioarele în sus şi capul în jos! zise bătrînul cu pielea uscată, copleşit de propriul său spirit.

— Mustrările care se dau acolo nu sînt făcute ca să distrugă. Oamenii nu trăiesc unii pe socoteala altora, ci cu mîncarea şi băutura pe care le produc împreună, ca fraţi.

— Hulă şi minciună! strigă bătrînul bălos. Ce vrea să spună, că trăim pe socoteala altora? Cine trăieşte pe socoteala altora?

— Este o prostie, zise cel mai urît din cei trei bătrîni.

Chit zîmbi la neverosimila mea afirmaţie şi clătină din cap.

— Şi este destul pentru toţi? mă îndemnă el să continui.

— Destul pentru toţi.

— Dar dacă se înmulţesc şi nu mai este destul pentru toţi?

— Cu cît sînt mai multe guri, cu atît sînt şi mai multe mîini. Pămîntul este întins şi soarele străluceşte. Pînă acum, ei bine, da, a fost şi este destul pentru toată lumea.

Am insistat energic asupra acestui punct. Pentru aceşti sălbatici era nevoie să simplific faptele. Ei nu ar fi putut să înţeleagă anumite nuanţe.

Şi astfel m-am lansat într-un panegiric improvizat al civilizaţiei şi a tot ce făcuse şi ce putea să facă ea pentru omenire, amestecînd cele două noţiuni, poate ceva mai mult decît o justificau faptele. Adaptîndu-mă cît puteam mai mult perspectivei ascultătorilor mei, am dat o versiune foarte colorată şi plină de speranţe a vieţii dintr-o comunitate modernă, aşa cum eram obişnuit eu să o văd. Am pus accentul pe foloasele practice izvorîte dintr-o bună tonalitate morală, creată de legi drepte şi de o educaţie sănătoasă. Am insistat asupra milosteniei, bunătăţii şi binefacerilor faţă de cetăţeanul nenorocit, în măsura în care existau cetăţeni nenorociţi.

Am rămas surprins şi îneîntat să observ că mare parte din optimismul şi fervoarea morală a unchiului meu apăreau în discursul pe care îl ţineam, căci mă temusem că toate acestea rămăseseră definitiv în sfera trecutului. Rezonanţa glasului meu îmi dădea satisfacţie; doream să-l ascult cît mai mult, şi mi-am continuat argumentarea cu încredere crescîndă.

Le-am vorbit mai ales despre curăţenia şi sănătatea vieţii civilizate, despre fericirea şi amplitudinea unei stări de lucruri în care fiecare era educat să aibă încredere în vecinul său, şi despre abundenţa de bunuri şi confort pe care comunităţile noastre bine organizate le puneau la dispoziţia tuturor. Am vorbit despre iluminatul electric şi transmiterea energiei, despre transporturile publice şi despre protecţia muncii. Am descris o excursie pe mare şi un meci de fotbal în termeni atît de trandafirii, încît eu însumi m-am simţit cîştigat de aceste distracţii populare. Am făcut o schiţă a instituţiilor democratice şi a foloaselor aduse de presă. Am arătat contrastul dintre blînda noastră monarhie constituţională şi cultul superstiţios al unei rase de animale inferioare, dintre Biserica noastră populară, destul de cuprinzătoare pentru a îmbrăţişa aproape orice tip de credinţă, şi ritualismul sîngeros al zeiţei. Viziunea mea despre Oxford a devenit ca o imagine a Atenei pictată de un artist din epoca victoriană şi ar fi fost greu să deosebeşti relatarea mea despre Bodleian Library de o descriere a creierului lui Dumnezeu.

Pe măsură ce mă înfierbîntam de subiectul meu, deveneam mai puţin conştient de prezenţa bătrînilor pleşuvi şi a războinicului; ei se topeau într-o ceaţă sceptică şi numai Chit rămînea pregnant, aproape ascultînd cu înţelegere vădită, punîndu-mi uneori cîte o întrebare pătrunzătoare şi cercetîn- du-mă îndeaproape, dacă nu-i răspundeam direct la întrebare.

— Există acolo soldaţi? întrebă deodată Ardam, ieşind din ceaţa care-l învăluise.

— Există soldaţi, zisei eu, oameni de onoare al căror singur ţel este să menţină pacea. Căci este o regulă în lumea noastră, că, dacă vrem să asigurăm pacea, trebuie să fim pregătiţi bine pentru război.

— Ah! exclamă Ardam, şi o anume ostilitate îi dispăru de pe chip.

Dar pe măsură ce continuam să vorbesc, Chit devenea tot mai mult singurul meu ascultător. O schimbare păru să se producă în el. Rămînea tot atît de urît ca şi înainte, dar pălăria sa ciudată devenea mai puţin bătătoare la ochi, şi o anumită infiltrare de delicateţă îi civiliza trăsăturile inteligente ale feţei.

El asculta, dădea din cap, punea întrebări cu un scepticism crescînd. Întreruperile sale trădau tot mai puţin limitele emfatice ale minţii sălbaticului. Deodată, el îmi întrerupse expunerea.

— Ştii prea bine că minţi, zise el.

Mă oprii brusc.

— Nu ştiu de ce vorbeşti în felul acesta, adăugă el, despre o lume care nu poate fi.

— Care nu poate fi?!

— Nu este astfel de lume, zise Chit. Niciodată n-a fost o astfel de lume. Niciodată n-ar putea să fie o astfel de lume, căci oamenii nu sînt făcuţi aşa.

Privii în jur, şi faţa rigidă a soldatului şi chipurile urîte, crude şi neghioabe ale celor trei înţelepţi deveniră. foarte concrete şi prezente. Chit aruncă o privire spre ei, înainte de a începe din nou să vorbească.

— Eşti un visător, eşti un visător nebun, şi treci prin viaţă ca printr-un vis. (El mătură cu un gest lumea civilizată.) Adevărata lume este în jurul tău, aici şi acum, singura lume adevărată. Priveşte şi vezi-o cum este.

Şi, deodată, inima mi se strînse şi începui să mă îndoiesc de cele mai multe din lucrurile pe care le spusesem.

5. SUMBRII MEGATERII

Istoria naturală a Leneşului Uriaş, ***Megatherium Americanum,*** după cum am aflat-o de la locuitorii insulei Rampole şi am completat-o cu propriile mele observaţii, este, trebuie să recunosc, o poveste aproape de necrezut. Deşi, lucru curios, doi biologi pe care îi cunosc au găsit faptele comunicate de mine mai acceptabile decît le-au considerat cei ce aveau o calificare mai modestă spre a fi putut să judece veracitatea lor şi cărora le-am relatat aceste fapte. Dar eu nu prezint această parte a cărţii mele ca o contribuţie ştiinţifică. O prezint aici aşa

cum este, o parte necesară a experienţelor mele extraordinare. În orice caz, în ce mă priveşte, faptele date aici sînt adevărate şi rămîn adevărate pentru mine, în ciuda dezamăgirii mele în alte direcţii. În privinţa detaliilor, nu pot să dau mai multe precizări; n-aş putea să fac faţă celui mai blînd interogatoriu al unui avocat, iar cititorul trebuie să ţină minte acest lucru. Şi totuşi, realitatea unora din impresiile mele e copleşitoare, chiar în problemele de amănunt: flancul uriaş al fiarei, cu părul său lung, murdar, aspru, cenuşiu-roşcat, plin de buruieni lichenoase şi ciuperci, ghearele care se căţărau pe stînci şi rădăcini, mirosul ciudat de rînced... Cred cu toată tăria, deşi memoria s-ar putea să mă înşele, că într-un anume fel m-am întîlnit într-adevăr cu aceste animale,

Din nefericire, nu pot să-mi amintesc de pregătirile pe care le-am făcut pentru vizita mea pe vîrful stîncilor şi nici cum ne-am căţărat afară din rîpă. Dar în toate observaţiile de care-mi aduc aminte sînt conştient de prezenţa lui Chit şi a băiatului înspăimîntat pe care l-am luat cu noi, ca hamal în această expediţie.

Poate că cititorul cunoaşte faptele principale în legătură cu aceşti leneşi uriaşi. Ei existau din abundenţă pe pămînt în vremurile dinaintea mamutului, a mastodontului, a leului cu dinţi de sabie şi a altor asemenea monştri, şi erau atît specii europene, cît şi americane. Dar toate varietăţile au dispărut cu mult înainte de apariţia omului, cu excepţia Americii de Sud. În America de Sud, care este de asemeni şi ultimul refugiu al unor specii de leneşi de copac, o specie tot atît de mare cît elefantul a supravieţuit pînă aproape de timpurile moderne, pe întinderile pustii din sudul Patagoniei şi în Ţara de Foc, şi, dacă mărturia mea are oarecare valoare, această specie supra-vieţuieşte încă pe insula Rampole. Un schelet poate fi văzut, montat într-o formă mai mult sau mai puţin dramatică, în orice muzeu mai de seamă de istorie naturală. Aceste schelete nu sînt, în sensul strict al cuvîntului, schelete fosile; ele nu sînt mineralizate ca adevăratele fosile, de pildă ca rămăşiţele mult mai străvechiului dinozaur; sînt oase adevărate, cum ar fi cele din scheletul unui cal sau al unei vaci. Rămăşiţele scheletelor de megaterii au fost găsite atît de proaspete, încît mai există pe ele fragmente de piele cu păr pe ea, iar pe oase încă se mai văd rămăşiţe de zgîrciuri. Oasele care au fost obţinute erau vădit

ciopîrţite de mîna omului. Dar, în ciuda

unor expediţii făcute anume în aceste pustietăţi vaste, animalul l-a ocolit pe explorator.

Insula Rampole, cu toate că stîncile sale proiectate în sus oferă posibilitatea unei cercetări lesnicioase, a scăpat observaţiei. Pe hărţi e tras un contur gol, iar în geografia noastră e înscris doar un nume. Mă îndoiesc că vreun om alb în afară de mine a pătruns vreodată prin rîpele ei ori că s-a întîlnit cu locuitorii ei. Acolo, apăraţi de tabuuri şi superstiţii, ca şi de alte împrejurări ajutătoare, persistă încă vreo cîteva sute din aceşti locuitori primitivi ai lumii preistorice. Mulţi dintre ei probabil că au o vechime extraordinară, căci, ca şi la crap, la cîteva soiuri de papagali şi la alte cîteva creaturi, se pare că nu există o limită naturală a vieţii lor. Nu există nici un animal carnivor care să le vîneze; oamenii nu-i vînează nici ei, şi Chit mi-a spus că nu numai dacă le mănînci carnea, ci chiar dacă inspiri doar mirosul putreziciunii lor te poţi aştepta la moarte sigură. Dar aceasta poate că nu e decît o exagerare a sălbaticilor. N-am pus-o niciodată la încercare.

Să descriu însă mai întîi priveliştea care s-a deschis în faţa noastră după ce am ieşit din rîpă, deoarece caracteristicile ei sînt strîns legate de obiceiurile acestor creaturi primitive. Cînd privisem de jos spre crestele stîncilor, îmi făcusem o idee exagerată despre belşugul de verdeaţă pe care o voi găsi acolo sus, în bătaia soarelui, însă chiar din prima clipă cînd am ieşit, am observat o anume înfăţişare, frîntă şi răvăşită, a copacilor şi celorlalte plante. În timpul celei de a doua excursii, mai îndelungate, căci am rătăcit timp de cinci sau şase zile, am fost în stare să înţeleg mai bine explicaţiile lui Chit şi să-mi dau seama ce se întîmplase acolo. Aceşti megaterii trăiesc hrănindu-se exclusiv cu lăstari tineri şi cu vegetaţie înmugurită. Ei înaintează încet pe podişul de sus, căutînd prin ramurile copacilor şi culegînd toţi mugurii abia formaţi. Urmarea este că fiecare copac şi buştean, fără excepţie, e schilodit de ei şi se închirceşte. Iarba de pe terenurile mai întinse a fost devastată, în afară de acele locuri în care buruienile spinoase au apărat de distrugere vreun mănunchi de fire de iarbă. Aceste animale nimicesc orice floare pe care o văd. Şi mai consumă şi ouăle păsărilor, zdrobind cuiburile, iar împotriva oricărei creaturi mici şi active ei duc un război greu, totuşi neaşteptat de eficace. Se mişcă aparent cu o încetineală atît de mare, încît

adesea îşi iau victimele prin surprindere. Iar asupra făpturilor mai mici din lume par să exercite un soi de hipnoză. Megaterii nu se ridică prea sus în picioare, precum cele mai multe mamifere, ci mai curînd îşi tîrăsc corpul ca reptilele. Noi am rătăcit cîtva timp fără să dăm de nici unul, deşi am descoperit numaidecît după aceea o dîră ciudată, părînd urma lăsată de un sac uriaş cu fiare vechi ce ar fi fost tîrît pe pămînt. În lungul dîrei plutea un miros de parcă trecuse de curînd pe acolo cel mai abject dintre gunoieri şi Chit mă preveni să merg cu băgare de seamă, din cauza căpuşelor şi a altor paraziţi scîrboşi care ar fi putut să rămînă în urmă. Către asfinţit am văzut primul monstru. Faptul era regretabil, fiindcă nu e prudent să-ţi aşezi tabăra în vecinătatea megateriilor, care sînt răi şi nu se tem de foc; dar curiozitatea mea de a vedea fiara de aproape era atît de mare, încît, în ciuda smiorcăielilor şi mormăielilor de protest ale călăuzei noastre, am stat cîtva timp cu prudenţă în preajmă-i, înainte de a ne feri din drumul ei.

Din muzee şi din imaginile reconstituite, cred că cititorul şi-a format o concepţie despre această creatură; el ştie că ea are crupa, coada şi picioarele de dinapoi enorme şi un cap din care mult mai mult de jumătate este format de falca inferioară. Dar, în toate reconstituirile închipuite pe care le-am văzut, el este mult prea obişnuit, mult prea asemănător cu un animal bine îngrijit dintr-o menajerie şi nu l-am mai văzut niciodată în poziţia favorită ilustratorului, ridicat cu măreţie în două labe, aproape ca un orator care rosteşte un toast la o masă, cu ghearele lungi ale picioarelor din faţă ţinînd strîns un copac. El se ridică în sus, dar lăsîndu-se spre spate pe coadă şi cu ghearele labelor din faţă bălăbănindu-i-se pe pîntece. Şi nici nu merge, ca un urs, aşa cum presupuneau unii dintre cei care au fixat scheletele în muzee. Aceşti experţi probabil că n-au observat cît de nepotrivit stau ghearele pe pămînt în poziţia aceasta. Mersul lui e de fapt diferit de al oricărui alt animal pe care-l cunosc. El merge sprijinindu-se pe ceea ce este echivalent la dînsul cu coatele şi antebraţele, iar ghearele din faţă îi atîrnă libere, mişcîndu-se în faţă; capul şi-l ţinea în jos şi de obicei niţel într-o parte, iar crupa lui e mult mai înaltă decît orice altă parte a corpului, aşa că animalul pare a se ploconi. Stă aproape în atitudinea unui oriental pe covorul de rugăciune. Şi este mult mai cărnos în jurul buzei inferioare şi

cu un rît mai mare decît îşi închipuie artiştii; are o gură mare, ieşită în afară, băloasă, roşie şi

atîrnînd în jos; buzele şi nasul îi sînt strînse laolaltă şi pline de peri, şi are ochi foarte mici, cu un cerc roşu împrejur. Poate să-şi scoată înainte buza inferioară, ce pare un coş de cărbuni. Ştiu că aude, dar nu i-am observat urechile şi nu pot să i le descriu. Pielea lui are o neplăcută culoare roză, dar în cea mai mare parte este ascunsă de perii lungi şi aspri aproape ca nişte ţepi, de culoarea stufului vechi şi infestaţi nu numai cu diverşi paraziţi, printre care cele mai mari căpuşe negre pe care le-am văzut vreodată, dar şi cu o masă vîscoasă de alge şi licheni verzui care-i atîrnă pe coate şi pe coadă. Pe crupă şi pe coadă e plin de pămînt; am văzut crescînd acolo buruieni şi o dată chiar o floricică. Tot corpul îi miroase a iarbă de mare putredă şi a hazna, iar răsuflarea — cînd am mirosit-o într-o groaznică împrejurare — avea o anumită dulceaţă fetidă. Fiara înaintează de obicei prin smucituri spasmodice, adesea cu un grohăit preocupat; partea din faţă se ridică şi se întinde, apoi se înalţă şalele şi picioarele dinapoi, cu o rîvnă aproape comică, după care revin toate la poziţia iniţială şi, tot astfel, ***da capo.*** Dar, după cum aveam să aflu mai tîrziu, el poate grăbi acest mers tîrît pînă la o înaintare mult mai rapidă. „Zvîcnitură” ar fi poate cuvîntul cel mai potrivit pentru a exprima mersul său. Creatura priveşte în jur, făcînd anumite mişcări specifice din botul ei foarte mobil, şi uneori îşi deschide gura şi emite un sunet ca acela al unui viţel părăsit, dar mai puternic şi mult mai prelung.

Astfel arăta fiara pe care am privit-o în amurg, printre copacii şi tufişurile mutilate de pe podişul insulei. Ea părea că nu-şi dă seama de prezenţa noastră atît de apropiată. Eram fascinat de acest specimen fantastic al Naturii şi aş fi rămas pînă la căderea nopţii, privindu-l cum se tîra şi păştea, dacă îndemnurile insistente ale băiatului de lîngă mine şi cuvintele lui Chit nu mi-ar fi amintit de nevoia de a găsi un loc în care să ne adăpostim, înainte de a ne apuca noaptea.

În clipa aceea nu dădeam importanţa pe care o dădeau ei nevoii de a ne găsi un adăpost în care să nu putem fi descoperiţi de aceste animale. Megateriul pe care-l priveam părea neatent şi aproape cu totul inofensiv. Dar din cauza unor noi urme peste care am dat mai tîrziu, Chit a insistat să ne continuăm drumul printre tufişuri mult timp după căderea nopţii, înainte de a consimţi să ne oprim. Am ales un mic loc deschis, acoperit cu nisip, lîngă un pîrîu, lîngă care am găsit

muşchi din abundenţă, ca să ne facem culcuşurile pentru noapte. Aveam cu mine pielea de leneş cu care eram îmbrăcat de obicei, pe care am folosit-o drept pătură, dar îmi lăsasem jos ţeasta oficială care astfel îmi acoperea capul. Am aprins un foc de vreascuri şi ne-am pregătit cina din nişte rădăcini. Băiatul adusese un vas de gătit pe care l-am pus pe cenuşa fierbinte. Păstrasem un stoc de cîteva cutii de chibrituri din locurile jefuite de pe epavă, înainte ca sălbaticii să afle de întrebuinţarea lor, şi acum, spre marea spaimă şi admiraţie a băiatului, am folosit acest tezaur. Apoi am mîncat. Luna tocmai răsărea şi noaptea era caldă şi frumoasă, şi cîtva timp am stat ghemuiţi, stînd de vorbă, în timp ce băiatul mă privea, cu ochii mari, cu un nou respect.

După cum era de aşteptat, Chit şi cu mine am început să vorbim despre megaterii.

— Dar ce-i pot face ei omului? întrebai eu.

Chit îmi spuse că ei se puteau ridica şi puteau cădea peste om cu toată greutatea, zdrobindu-l, apucîndu-l cu ghearele şi sfîşiindu-i pielea şi carnea în bucăţi. Şi mi-a mai spus că este o nenorocire să provoci ostilitatea lor. Răutatea acestora nu are margini. Şi erau foarte, foarte bătrîni şi extrem de şireţi. Şi otrăvitori.

— De ce nu vedem nici un pui?

— În zilele noastre sînt foarte puţini pui. Şi ei mor.

Eram uimit. El m-a asigurat că toţi puii de megateri mor. Din cauza asta aveam noi pieile şi oasele lor.

I-am mai pus cîteva întrebări şi răspunsurile lui au fost atît de greu de crezut, încît i-am cerut să-şi repete afirmaţiile. Daca toţi puii de megaterii mureau, atunci într-o bună zi nu vor mai exista megaterii? Dar mintea sălbaticilor nu era obişnuită să privească astfel lucrurile. De ce mureau ei? Megaterii nu-şi mai creşteau acum puii; erau prea bătrîni pentru aşa ceva. Instinctul dispăruse într-înşii. Tot ce era tînăr nu le făcea plăcere. În zilele noastre se năşteau foarte puţini, dacă nu chiar de loc. Am clipit din ochi, căci fumul care ieşea din focul nostru era înţepător şi am privit la faţa slută şi serioasă a tovarăşului meu de sub pălăria sa ridiculă. N-am văzut nici o urmă pe această mască largă, luminată în roşu, care să-mi indice că n-ar fi vorbit serios. I-am cerut să mă lămurească asupra cîtorva amănunte. E greu, îmi spuse el, să stabileşti sexul la megateriu,

şi nici nu se ştie să fi fost vreunul în călduri şi să se împerecheze între ei. El personal credea că acum nu mai erau decît femele şi concepeau numai atunci cînd erau tulburate din viaţa lor obişnuită şi puternic înfricoşate. Atunci concepeau, declară el, şi se căiau de asta. Cîndva, de mult, poate că au existat şi cîţiva masculi. El nu ştia. Nici nu şi-a dat osteneala să se gîndească la asemenea lucruri.

— Dar atunci?... întrebai eu, nedumerit.

— Pămîntul ăsta este al lor. Ei mănîncă. Stau întinşi la soare. Au destul pentru ei înşişi, însă n-ar mai ajunge pentru mai mulţi. De ce să moară vreodată? Nimeni nu-i vînează. Nimeni nu-i mănîncă. Nimeni nu îndrăzneşte să-i vîneze sau să-i mănînce, din cauza otrăvii din sîngele lor. Aşa sînt ei. Iar o parte din nebunia ta este că vorbeşti mereu despre progresul vostru. Nu există megaterii în lumea voastră?... Lumea aceea a voastră care merge mereu înainte. Nimic din lumea voastră nu refuză să se înmulţească sau să moară?

— Nimic, zisei cu şi căzui pe gînduri. Nici un animal, mă corectai eu după aceea.

Mă privi cîtva timp, zîmbind cu zîmbetul său sceptic. Dacă n-ar fi fost în chip atît de vădit un sălbatic, mi-aş fi închipuit că rezerva lui arăta că ajunsese să raţioneze. Stătea cu capul puţin într-o parte, adus din spate şi cu mîinile sale uriaşe aşezate pe genunchi. Băiatul se uita cu atenţie la noi, ascultînd cu o teamă respectuoasă discuţia noastră pentru el de neînţeles.

— La culcare, zise în cele din urmă Chit, ridicîndu-se în picioare, întinzîndu-se şi căscînd. Băiatul, la gestul său de comandă, înteţi focul. Stăteam, privind vîlvătaia plină de fum şi aşteptînd ca limbile de flăcări să-şi croiască drum printre vreascurile şi crengile uscate. Chit mă urmări cîtva timp, apoi păru că ajunge la o anumită concluzie în privinţa mea şi adormi numaidecît.

Eram pătruns de descoperirea că înţelegerea vieţii şi a naturii abia începuse pentru mine. Această poveste cu Megaterii hipertrofia, făcîndu-le mai limpezi pentru mine, anumite fapte ciudate din lumea mea, care stătuseră mult timp, ca să spun aşa, pe pragul conştiinţei mele, aşteptînd momentul potrivit să le dau atenţie. Acum îmi intraseră în conştiinţă şi puneau stăpînire pe mine. Fusesem crescut cu ideea unei teribile Lupte pentru Existenţă, în care fiece creatură şi fiecare specie se

menţine fermă, desăvîrşită şi capabilă de viaţă printr-o nemiloasă concurenţă universală. Şi totuşi, cînd ajungi să te gîndeşti la asta, foarte puţine fiinţe luptă într-adevăr pentru existenţă, şi aproape nici o fiinţă vie nu este fermă, desăvîrşiă şi capabilă de viaţă. Aceasta a constituit o importantă parte din primele mele dezamăgiri. Crezusem că atunci cînd o specie este pusă în faţa unor condiţii schimbate se schimbă şi ea, pentru a putea să se adapteze de minune acestor noi condiţii şi pentru a putea supravieţui şi că nimic nu ar putea s-o învingă, decît o altă specie concurentă, care s-a adaptat mai bine şi mai prompt şi supravieţuieşte în număr şi mai mare; dar în realitate, specia pusă în condiţii schimbate face lucrurile cele mai bizare şi mai inutile, ca un idiot stîngaci căruia i s-a pus o întrebare prea grea şi reproducerea prolifică este doar una din zecile de mii de posibilităţi dintre aceste răspunsuri. Mai aveam încă de învăţat că cea mai mare parte din florile minunate care sînt făcute parcă pentru a fi fertilizate de un anumit fel de fluture nu sînt de fapt fertilizate niciodată în acest fel: o pasăre a exterminat între timp acest fluture. Mai aveam să aflu că un fapt şi mai izbitor decît supravieţuirea celor mai bine adaptaţi este întîrzierea cu care se produce adaptarea. Nu ştiam atunci, cum am aflat după aceea, că toate anemonele de primăvară din nordul Angliei îşi poartă florile în zadar. Nu apare nici o sămînţă, şi chiar în sudul Angliei seminţele sînt rare. Există nesfîrşite exemple izbitoare ale unei astfel de „evoluţii” inutile. Şi mai aveam să aflu că o specie triumfătoare cum este omul poate triumfa numai pentru a-şi transforma mediul într-un pustiu. El arde şi doboară copacii care-i adăpostesc viaţa, creşte capre care pasc şi transformă Arabia într-un deşert şi acum începe să transforme azotul din aer în îngrăşăminte şi explozibile, astfel încît atmosfera sa ar putea deveni în curînd de nerespirat. Deoarece nici unul din aceste lucruri nu mi-a trecut prin minte, monştrii greoi care dominau podişurile insulei Rampole îmi apărură ca un formidabil şoc biologic.

Stăteam într-un amestec de lumină a focului şi a lunii, şi număram pe degete concluziile extraordinare care mi se impuneau în minte.

Prima: animalele nu supravieţuiesc în mod necesar prin faptul că sînt mai iuţi, mai puternice sau mai înţelepte decît altele. O creatură ce se tîrăşte pe pămînt, distrugînd mugurii şi

lăstarii care altfel s-ar dezvolta şi ar hrăni o mulţime de specii mai desăvîrşite şi mai active, face imposibilă viaţa celorlalte specii. Animalele pot supravieţui prin devastare.

Ele pot să supravieţuiască şi purtînd o anumită boală în formă atenuată, care va extermina alte specii. Nu e nevoie să întreacă în calităţi sau să învingă o rasă mai energică. Ele o pot distruge treptat pînă la capăt şi aşa.

Apoi, a doua: nu este necesar să continui să te înmulţeşti pentru a supravieţui. Poţi supravieţui existînd neîncetat, nu înmulţindu-te. Energia acestor megaterii se risipea foarte puţin prin înmulţire; în loc de asta, ea se întorcea în sistemul individului, astfel încît procesele epuizării ţesuturilor şi a descompunerii lor care consumă viaţa creaturilor superioare nu-i uzau. Ei au dăinuit un timp lung, fără să se reproducă sau să reîntinerească. Devorau hrana copiilor şi se bucurau de un imperiu saturnian asupra mediului lor. Natura îmi arunca în faţă aceste grămezi de carne inutilă cu aceeaşi indiferenţă de care dădea dovadă cînd îmi oferea o pitulice, un trandafir, sau rîsul unui copil.

Şi, în sfîrşit, a treia: un animal poate supravieţui altor animale, şi apoi să sfîrşească el însuşi. Lupta pentru existenţă se poate termina cu triumful tipurilor neadaptate la viaţă, tipuri mai reuşite şi mai nocive. În natură este posibilă o supravieţuire relativă a celor putrezi şi muribunzi. Şi aceşti megaterii, care au transformat suprafeţe mari din America de Sud într-un pustiu dezolant, au murit şi continuă să moară — chiar şi pe insula Rampole din cînd în cînd încă unul dintre ei încetează de a se mai tîrî, şi se întinde moale, apoi se umflă şi se descompune. Astfel încît Evoluţia, fiind în mod necesar un progres neîncetat spre tot mai multă viaţă, poate deveni, şi în cazul de faţă a şi devenit, în chip evident, un drum nemilos către un sfîrşit mort.

Iată deci care era adevărul adevărat despre această Evoluţie activă, dură, vie, severă doar ca să fie bună, în care învăţasem să am încredere — atunci cînd învăţasem să am încredere în atîtea lucruri, sub amvonul curajos al unchiului meu şi la mesele sale vesele. Vedeam acum în ea, cu acea extremă luciditate mintală pe care o ai atunci cînd mănînci tîrziu în aer liber nişte rădăcini fierte, anumite lucruri nesigure. O vedeam aşa cum vede cineva lucrurile cînd stă ghemuit lîngă un foc plin de fum, printre tufişuri luminate de lună şi cugetă lîngă susurul unei ape curgătoare şi sforăitul unui sălbatic.

Cred că am spus că, atunci cînd Chit m-a întrebat dacă nu

există nimic care să refuze să se înmulţească sau să moară în lumea aceea luminoasă a civilizaţiei, cu care puneam mereu în contrast rîpa aceasta murdară, îi răspunsesem mai întîi „nimic” şi apoi „nici un animal”. Ceea ce îmi trecuse atunci prin minte şi ceea ce îmi revenea acum cu o forţă uimitoare era gîndul că legile şi instituţiile oamenilor intrau tot atît de mult în domeniul generalizării biologice ca şi viaţa oricăror altor fiinţe vii. Şi, cu unul din acele salturi pe care le face uneori gîndul peste prăpăstii vaste, din lipsă de legătură, mi-a trecut prin minte că statele, organizaţiile şi instituţiile nasc tot atît de puţin şi nu au mai multă moarte naturală şi nici o mai mare dorinţă de a muri, decît unul din aceşti megaterii. Ca o lovitură în stîncă, aceasta îmi produse un şuvoi de gînduri, care se asocie cu tristeţea palidă a nopţii înconjurătoare. Lumea mea civilizată care, în timpul zilei cînd vorbeam cu Chit, mergea înainte, cu fermitate şi strălucire, de la o realizare socială la alta, apărea acum, în timp ce Chit stătea întins şi sforăia, o lume din care nu era nici o speranţă de scăpare spre pace, unire sau securitate.

Am invocat spiritul unchiului meu. „Omul”, mi-am zis eu, „nu este un animal, analogia e falsă, iar soarta acestei specii muribunde de animale nu constituie o anticipaţie a destinului său. Una e această insulă Rampole, şi cu totul altceva lumea cea mare. Căci lumea mea are un Suflet. O voinţă”.

Ca spre a-mi sublinia cuvintele, m-am sculat liniştit, m-am dus spre provizia de vreascuri şi am alimentat din nou focul.

Omul îşi înţelege problema şi se apucă să reconstru- iască.

M-am angajat într-un discurs imaginar adresat lui Chit care dormea, avînd ca text cele ce urmează.

Aici, fără îndoială, lupta este fără speranţă. Aici, fără îndoială, rezultatul va fi sumbru şi îngrozitor. Pînă la urmă, chiar şi aceste animale vor trebui să piară în mijlocul devastării pe care au făcut-o. Se pare că aici cursa nu va fi cîştigată de cel mai iute, şi nici bătălia de către cel mai puternic. Vor cîştiga cei care stau în drum şi pun piedici. În privinţa asta, eram de acord cu Chit. Aici, moartea definitivă şi tîrzie a acestor animale nu va fi nici o compensaţie pentru mugurii pe care i-au consumat ele şi pentru toate speranţele, promisiunile, începuturile tinere pe care le-au strangulat, le-au înăbuşit şi le-au pus capăt. Sărmanele tale triburi ar

putea supravieţui în aceste rîpe, dar nu au curajul să urce aici şi să pună capăt acestor animale şi să ia în săpînire pămîntul şi lumina soarelui. Adevărat. Dar nu aceasta e lumea. Omul, adevăratul om — aşa cum îl ştiu eu — îşi înţelege problemele şi ştie să reconstruiască. El poate veni aici. El ar rezolva această treabă cu totul altfel decît sărmanii tăi insulari!

Probabil că am aţipit. Cu siguranţă că mintea mea a căzut în starea aceea de incoerenţă şi asociaţii destrămate care apar între somn şi veghe şi în care deosebirile aproape imperceptibile se transformă în prăpăstii fără fund, şi invers, lucrurile cele mai lipsite de legătură capătă un aer de analogie strînsă şi de logică strictă. E curios cît de limpede îmi trăieşte încă în amintire trecerea acestor simple umbre de gînduri. Probabil că întîmplările uimitoare ce au dat naştere acestor meditaţii somnolente au avut rolul să mi le fixeze în memorie. În închipuirea mea, instituţiile se confundau cu totul cu megaterii şi megaterii cu Instituţiile, iar eu organizam o mare vînătoare, pentru a curăţa întreaga lume de grelele moşteniri ale trecutului. Lumea trebuia să renască. Căci omul, adevăratul om, are puterea să înveţe din eşecurile sale. Trecutul trebuia să fie lichidat, cum se lichidează o afacere care se contopeşte cu alta şi se reconstituie. Cred că asta era reacţia mea faţă de acest spectacol al fiinţelor uriaşe şi străvechi, ce nu vor nici să se înmulţească, nici să moară. Parcă-mi aduc aminte de o conferinţă a oamenilor civilizaţi — cu un Chit educat, stînd pe o grămadă de muşchi, ca un spectator unic — şi de felul cum discutam un proiect, un proiect pentru Lichidarea Voluntară a Creştinismului Organizat. Acesta avea să fie preludiul unei reconstrucţii neînchipuite, a unei reîntineriri religioase ce avea să facă toată lumea în chip fericit puternică şi în chip puternic fericită. „Pentru a înstăpîni”, murmurai eu, „bunătatea şi alte însuşiri de valoare, credinţa, speranţa şi caritatea, care mai există încă…

Am fost trezit din aceste divagaţii ale minţii de un behăit puternic şi de un trosnet prin tufişuri. Am sărit în picioare şi, privind prin desişul întunecat, am observat o masă uriaşă în bătaia lunii, năvălind spre mine. Ochii ei mici reflectau lumina focului şi străluceau, ca două puncte de lumină roşie, în mijlocul masei întunecate care înainta. Înainta printr-o succesiune de salturi rapide. Nu era nimic de făcut decît s-o

luăm la goană prin tufişuri. I-am trezit îndată pe tovarăşii mei. Băiatul cred că era treaz şi la atingerea mea a sărit în sus cu un ţipăt. Cred că se ghemuise de spaimă, dîndu-şi seama cu mult înaintea mea de primejdia care se apropia. O luă la goană ca un şobolan încolţit. Pe Chit l-am trezit din somn în mijlocul sforăitului.

— Fugi! zisei eu. Fugi! şi-i dădui pildă eu însumi.

Am început să fug în neştire.

Animalul, din fericire pentru Chit, venea probabil drept spre mine. Am sărit peste pîrîu şi am apucat-o în direcţia în care tufişurile dese din jurul nostru păreau să se rărească, poticnindu-mă, sărind şi fiind biciuit şi zgîriat de spice şi crengi. Puteam simţi duhoarea fierbinte a respiraţiei urmăritorului meu pe spinarea-mi goală. Masa greoaie care sălta în spatele meu începea să se apropie tot mai mult şi am grăbit pasul. Abia acum îmi dădeam seama cît de repede poate să alerge pe pămînt un megateriu pornit pe distrugere. Era ca şi cum o fiinţă şi mai uriaşă ridica acest trup imens şi îl arunca spre mine, şi apoi imediat îl ridica şi îl arunca din nou. Alergam cu urechea atentă la ritmul trosnetelor care mă urmăreau, şi pe o distanţă de mai bine de două sute de metri nu ştiu dacă am cîştigat un metru în pofida urmăritorului meu. După fiecare salt, se părea că mă îndepărtez cu cîteva secunde, şi apoi se auzea iar zgomotul unui salt şi animalul se apropia din nou pe urmele mele.

La început, alergam fără să mă gîndesc. Apoi, cînd am văzut cît de clare şi reale erau buruienile şi tufişurile din faţa mea, şi cum umbra mea îmi alerga în faţă, pe tulpinile şi ramurile răsucite, mi-am dat seama că alergam cu spatele spre luna care răsărea, direct în raza de vedere a uriaşului animal. Acesta a fost un motiv să cotesc brusc şi un alt motiv a fost acela că animalul n-ar fi putut să se întoarcă decît făcînd un foarte mare ocol. Îndată ce am zărit un adăpost potrivit în faţa mea, m-am hotărît să-l ocolesc şi apoi s-o iau într-o nouă direcţie, ferit de lumina lunii. Însă chiar în clipa cînd am privit în jurul meu să cercetez terenul, am păşit în gol şi am căzut.

Am căzut la o distanţă destul de mare. Dădusem peste o rîpă abruptă, care mă luase prin surprindere, şi am rămas pe jumătate ameţit, cu senzaţia neplăcută că îmi izbisem puternic bărbia de o bucată de stîncă. Apoi, cerul albastru de deasupra

mea a fost întunecat de megateriul care se tîra în jos spre mine. Dacă mă ajungea, eram pierdut. Dar el n-a venit drept spre mine, din cauza îngustimii deschizăturii. Şi el fusese luat prin surprindere de rîpa neaşteptată.

— Ei, şi acum să cotesc, mi-am zis eu şi m-am căţărat afară din şanţul stîncos, cît am putut de repede. Nu ştiu dacă animalul mai încerca să mă ajungă sau dacă se căznea doar să iasă din acest şanţ natural în care căzuserăm amîndoi, dar cred că această ultimă ipoteză este cea mai probabilă.

M-am îndepărtat, tîrîndu-mă, încă vreo douăzeci de metri, şi apoi m-am furişat într-o umbră întunecoasă unde am rămas nemişcat. Chiar şi de la această distanţă, puteam adulmeca mirosul nespus de rînced al animalului. El gîfîia, mîrîia şi scotea cele mai neplăcute sunete. L-am văzut şi l-am auzit ieşind pe marginea şanţului, şi i-am urmărit cu atenţie mişcările.

Mîrîia, pufnea şi zgîria stîncile cu ghearele. Dar nu-i plăceau rîpele. Prima sa grijă a fost să iasă de acolo din nou pe pămîntul neted. Apoi s-a ridicat pe labele din spate şi şi-a mişcat capul greoi într-o parte şi într-alta, părînd că mă caută. La lumina lunii, se ridicase uriaş, negru-cenuşiu, mult mai mare decît orice elefant.

Am pipăit cu mîna o bucată de piatră desprinsă şi am rezistat unui impuls nebun de a mă ridica în picioare şi de a o azvîrli spre duşmanul meu. „Aşteaptă”, mi-am zis.

Şi aşteptarea mi-a fost de folos. Faptul că nu mă vedea îi potolea duşmănia prostească. Fusesem gonit sub pămînt, îmi pierdusem puterea, şi onoarea lui era satisfăcută. După un răstimp de mugete, animalul s-a liniştit, părînd că se consultă cu sine însuşi, şi apoi s-a culcat din nou în poziţia sa ciudată, a înaintat cîteva zeci de metri, a ascultat, s-a ridicat în două labe, a scos un muget, a făcut cîteva salturi greoaie, şi după aceea s-a îndepărtat treptat, oprindu-se din cînd în cînd să se ridice din nou în două labe şi continuîndu-şi apoi drumul. Ce se întîmplase în creierul acesta mic — căci creierul unui megateriu abia dacă este mai mare decît al unul iepure — nu-mi pot imagina. Poate că mă şi uitase. Zgomotele produse de el se micşorau. În cele din urmă, mişcările lui au fost înghiţite cu totul de foşnetul general al nopţii.

Dar a trecut mult timp pînă cînd m-am furişat din nou la lumina lunii şi închipuirile mele zadarnice despre reconstruirea

bisericilor şi instituţiilor şi începerea unei noi lumi civilizate, prin consimţămîntul tuturor, au fost risipite cu de- săvîrşire şi dominate de realităţile aspre din jurul meu.

6. OAMENII PODIŞURILOR

Înainte de ivirea zorilor mi s-a făcut atît de frig, încît, vîrîndu-mă într-un adăpost adînc al rîpei, am făcut un foc cu preţul cîtorva din puţinele mele chibrituri. Pîrîiaşul care clipocea la picioarele mele mi-a furnizat o băutură întăritoare şi m-am acoperit cu un strat de muşchi uscat pe care l-am desprins dc pe stîncă, apoi am stat ghemuit şi tremurînd pînă cînd s-a luminat destul de bine ca să mă pot întoarce în tabăra noastră. Ea nu era la mai mult de un sfert de milă distanţă, şi a fost uşor s-o descopăr mergînd pe urmele megateriului. I-am găsit pe tovarăşii mei acolo, în patru labe, frigînd rădăcini pe cenuşa încinsă a focului din seara precedentă. Nici unul din ei nu fusese nevoit să alerge atît de departe ca mine. Din fericire, oala de fiert scăpase de distrugere, iar băiatul găsise cîteva frunze de ufa pentru o fiertură întăritoare.

Chit fu vădit uşurat cînd mă văzu.

— Ai putut să scapi? mă întrebă el.

I-am răspuns afirmativ printr-un gest şi o strîmbătură.

Animalul cel murdar trecuse drept peste pielea care constituia îmbrăcămintea mea oficială, şi am fost nevoit s-o spăl în pîrîu. Apoi Chit şi cu mine am discutat planul pentru ziua aceea. Poate că pasiunea mea acută pentru această explorare de podişuri se tocise, însă tot nu eram dispus să mă întorc în rîpă. Chit, mi-am dat seama, era chiar mai dispus decît mine să ne continuăm drumul. M-am gîndit că acest cocoşat cu ochi vicleni avusese alte ţeluri decît pur şi simplu pe acela de a satisface capriciul Nebunului Sfînt, atunci cînd am pornit împreună în expediţie. Ca de obicei, eu fusesem pentru el scuza. Pentru un motiv pe care-l ghiceam greu, el dorea să cerceteze regiunea şi să-şi însemne anumite drumuri. Spre sud era un şir de dealuri, un mal de stînci cenuşii care păreau alcătuite din calcar ros de vreme şi constituiau parcă un teren abrupt şi golaş, neatrăgător pentru megaterii, şi într-acolo ne-am îndreptat cu prudenţă. În drum am dat peste aproape o duzină de animale din acestea păscînd, şi am fost siliţi să facem

un mare ocol, căci ar fi fost foarte primejdios să trecem printre ele. Aveam grijă să le ocolim în aşa fel, încît vîntul să nu ducă pînă la ele mirosul nostru.

Băiatul ne distra, răzbunîndu-se pe spaima din noaptea precedentă, printr-un fel de dans insultător, plin de gesturi lipsite de reverenţă şi imitînd destul de bine un megateriu în atac. Antrenat de propriile sale născociri, s-a împiedicat de oala de mîncare pe care o aşezase jos pentru a putea da această reprezentaţie şi a fost cît pe-aci s-o spargă şi să împrăştie rezerva noastră de rădăcini.

Stîncile calcaroase erau mai prielnice decît promiteau să fie de la distanţă. Aveau din belşug crăpături şi colţuri, inaccesibile pentru animalele mari, dar n-aveam destul lemn de foc, aşa că am mers de-a lungul lor pînă la locul unde am dat peste nişte tufişuri, ne-am aşezat acolo tabăra şi am strîns o grămadă bună de vreascuri şi paie, înainte de a se lăsa întunericul. Băiatul a dispărut o jumătate de oră şi s-a întors cu o mare şopîrlă cenuşie, măsurînd jumătate de metru de la bot pînă la începutul cozii, şi care a constituit un adaos foarte plăcut la supa noastră. M-am pomenit stînd lîngă foc într-o dispoziţie de mulţumire neobişnuită, privind răsăritul lunii şi ducînd dorul unui fum de ţigară. Dar pe insula Rampole nu se fuma.

Am simţit un val de neobişnuită prietenie pentru tovarăşii mei. Am încercat să le descriu teatrele şi ***music-hall***-urile şi animaţia din cartierul West End din Londra pe înserat. Le-am cîntat „Ta-ra-ra-bum-de-ay” şi alte cîteva cîntece populare pe care le cunoşteam mai mult sau mai puţin. Băiatul a fost entuziasmat îndeosebi de „Ta-ra-ra-bum-de-ay”; a început să bată tactul cu neaşteptată frenezie, iar oala cu mîncare a trecut din nou printr-un mare pericol.

A doua zi am avut prima indicaţie a adevăratului obiectiv al lui Chit. A devenit limpede pentru mine că el încerca să ccrceteze partea de sus a rîpei, pentru a stabili poziţia tribului de sălbatici din vecinătatea noastră. Ca răspuns la întrebările mele prudente, el îmi confirmă bănuielile. Se gîndea la anumite posibilităţi care erau dincolo de puterea de înţelegere a oricăruia dintre ceilalţi înţelepţi. Se gîndea că s-ar putea să intrăm în curînd în război cu acest trib. Fuseseră cîteva neînţelegeri în privinţa unei fete şi mai existau neînţelegeri şi în privinţa schimburilor de mărfuri. Războiul însemna pentru ei hărţuieli neconcludente într-o parte şi în alta a rîpei, dar ceva — vorbele mele poate, sau un vis — îl făcuse să se gîndească la posibilitatea de a duce războiul pe aceste podişuri interzise.

Tribul care va avea iniţiativa şi îndrăzneala să facă cel dintîi acest lucru îi va avea pe ceilalţi supuşi sie. Făcea calcule şi planuri asupra împrejurărilor în care s-ar putea săvîrşi această năvală venită ca din cer.

— Dar toate astea înseamnă să te caţări, zisei eu; şi chiar numai gîndul de a te căţăra este împotriva legii.

— Dacă ei ar face asta! zise el în şoaptă şi apoi adăugă: Nu putem aştepta să facă ei asta...

Abia către amiaza celei de a treia zi am trecut peste un masiv pustiu, ars de soare, cu piscuri calcaroase, şi am ajuns din nou la rîpă. Am dat de ea cu totul pe neaşteptate. S-a anunţat prin tunetul unei cascade, şi apoi ne-am pomenit pe o faleză înaltă, avînd de o parte o vale întinsă şi ovală şi pe fundul acesteia curba unui rîu, iar de cealaltă parte o prăpastie adîncă, în care apele se revărsau şi se pierdeau în stropi şi aburi; ele se îndreptau în jos spre satul nostru, şi părea să umple atît de complet prăpastia cu şuvoiul lor învolburat, încît era greu să-ţi imaginezi că acolo jos puteau exista cărări, cum ştiam prea bine că există între cele două comunităţi. Dar şi mai greu era să-ţi imaginezi că străbătuserăm masivul timp dc două zile şi jumătate, doar pentru a ne întoarce la cîteva mile de punctul de plecare din satul nostru, şi că ecourile aceleiaşi cascade, al cărei bubuit de tunet ne umplea urechile, răsuna de-a lungul stîlpilor şi se pierdea prin desişul de copaci şi stînci din partea superioară a satului nostru. Priveliştea era mai îndrăzneaţă şi mai frumoasă decît tot ce văzusem pînă acum pe insula Rampole; era ceva gigantic mai ales în dimensiunile ei verticale, astfel încît chiar şi cele mai mari mănunchiuri de copaci păreau mici puncte în depărtare. Valea din dreapta se întindea mai largă şi mai netedă decît partea rîpei dinspre satul nostru şi era mult mai bogat împădurită. Vedeam pante lungi acoperite în întregime cu verdeaţă. Deasupra acestora, o creastă de stîncă trandafirie alcătuia un perete ieşit în afară, care protejase acest belşug vegetal de atacurile megateriilor. Prezidînd din depărtare asupra întregului peisaj, o faleză uriaşă, din aceeaşi rocă translucidă pe care o văzusem pe ţărm cînd venisem dinspre mare, se juca minunat cu razele soarelui ce apunea. În faţa acestei măreţii liniştite, noi păream trei insecte minuscule.

— Of! zise Chit, pe tonul celui care şi-a atins ţinta, şi se aşeză

pe muchia unei stînci. Băiatul şi cu mine îi urmarăm

exemplul. Departe, dedesubtul nostru, satul arăta ca un mănunchi de ciuperci mărunte în mijlocul acestei uriaşe măreţii de stînci şi cer.

Cîtva timp, am rămas fără să scoatem o vorbă. Locuinţele acestor oameni din partea de sus a rîului mi se păreau extraordinar de asemănătoare cu ale noastre. Acoperişurile aveau aceeaşi formă; colibele erau la fel de răspîndite; aveau aceleaşi garduri mici. Eram prea departe pentru a vedea desluşit pe vreunul din locuitorii de acolo, fără îndoială însă că erau aceleaşi fiinţe slute, murdare ca şi noi, cu aceleaşi tatuaje şi aceleaşi desfigurări. Chiar şi în timp de pace, aveam foarte puţin de-a face cu ei. Schimburile se făceau lăsînd mărfurile pe anumite tăblii de stînci sacre, chiar lîngă locul unde cădea cascada cea mare. Noi vindeam peşte proaspăt şi uscat, scoici mari de stridii cu sidef, piei şi dinţi de rechin, iar ei ne dădeau în schimb nuci de mestecat, asupra cărora aveau un monopol complet, oale şi grămezi de argilă pentru vase, bucăţi de lemn tare şi fructe uscate. Uneori, se strigau saluturi. Ei păreau că pot să înţeleagă în oarecare măsură limba noastră, şi noi pe a lor. Şi mi s-a spus că, pe furiş, tinerii noştri opriţi prin tabu făceau dragoste într-un fel brutal, violent, printre stîncile şi tufişurile de lîngă cascadă şi torente. Soţiile suplimentare ale oamenilor noştri căsătoriţi păreau foarte dispuse să ducă o povară oarecare a stăpînului lor pînă la cascadă; se făceau glume ascunse pe socoteala lor. Aceste întîlniri duceau uneori la furtul soţiilor şi atunci se produceau tulburări.

Mocnea, de asemeni, o ceartă în privinţa schimbului de bunuri. Noi, cei de jos, socoteam că nu am primit destul lemn tare pentru peştele nostru. Înţelepţii noştri pleşuvi bombăneau întotdeauna că dădeam tot peştele din mare pentru cîteva oale şi grămezi de argilă. Ei doreau ca oamenii noştri să se poată sui deasupra cascadelor, unde era un fel de golf cu grămezi de argilă pentru olărit, pentru a putea să-şi ia singuri ce le trebuia şi să taie lemn tare cît doreau. Şi tribul din partea de sus a rîului dorea să aibă cîteva ***canoe*** pe lacul de sub cascade, ca să poată coborî spre mare şi să-şi prindă singuri peşte. Ei se gîndeau că lemnul tare, odată tăiat, nu va mai creşte niciodată din nou. Şi se plîngeau că ne dădeau nucile, lemnul şi argila lor pe nimic. Aceste lucruri erau strigate peste şuieratul şi mugetul apelor cascadei, şi formau veşnicul subiect al conversaţiei de

după ospeţele din jurul mesei rotunde.

Şi întotdeauna Ardam, războinicul, izbea în masă şi spunea:

— Luaţi!

Chit rămînea pe gînduri.

— Cînd eram un băieţaş urît, zise el, ne-am gîndit să luăm. Mulţi oameni au fost ucişi, iar Zeiţa a fost generoasă cu darurile ei. Fetele noastre au crescut desfrînate şi gălăgioase. Cu toate acestea, lucrurile au rămas după aceea ca şi mai înainte.

— N-aţi lovit destul de tare, zise Ardam. Şi eu eram atunci abia un copil.

— În lumea civilizată din care am venit eu — începui eu şi-l auzii pe cel mai slut dintre bătrîni scoţînd un mormăit puternic.

Părăsisem Anglia în zilele liniştite dinaintea războiului mondial, aşa încît să mi se ierte dacă dau o descriere a unei Europe care credea că pacea e asigurată şi care se bizuia pe convenţii liberale şi pe explicaţii logice. Le-am explicat sălbaticilor că avem tratate comerciale şi tratate de arbitraj şi că în ultimă instanţă obişnuiam să ne adresăm Tribunalului de la Haga sau să ţinem o conferinţă europeană asupra situaţiei. Le-am explicat că există o înţelegere a Europei, care în curînd avea să devină o înţelegere a întregii lumi.

— A întregii ***voastre*** lumi, zise scepticul Chit.

— Lumea cea mare.

— Lumea care nu poate fi!

— Ba poate fi bine! îi răspunsei eu. Dacă aş putea să vă explic experienţele cîştigate cu greu ale Europei noastre scăldate în sînge, ca să puteţi înţelege ce înseamnă unirea! Dacă aţi putea să încetaţi această duşmănie aprigă cu fraţii voştri de deasupra cascadei!

— ***Fraţi!*** repetă Ardam, pe un ton de nemăsurat dezgust.

— Aţi putea ieşi din această închisoare îngustă şi prost luminată care este căminul vostru, pe întinderile de pămînt însorite de deasupra. Aţi putea să puneţi capăt megateriilor, cu săgeţi, suliţe şi capcane.

— Şi apoi, el ne va pune capăt ***nouă,*** mîrîi bătrînul cel bălos jucîndu-se cu şirul de oase curăţate pe care le aranjase pe masă în faţa lui.

— Aţi putea tîrî hoiturile mirositoare sus pe stînci şi aţi putea să le prăvăliţi în mare, apoi aţi putea să araţi acolo, să semănaţi şi să clădiţi.

— Tare mult noroc vei avea cu aratul, dacă vei atinge un megateriu! zise omul cel pleşuv cu obrajii tatuaţi.

— Acolo vor creşte păduri întinse, fructe abundente şi flori minunate. Va fi destul pentru toţi. Cu toţii veţi fi fericiţi.

— Pe Ciolanul din Coapsa Celei Sfinte! înjură Ardam. Nu putem să-l punem pe acest Nebun Sfînt să mănînce de unul singur?

— Vă rog să-l lăsaţi să spuie ce are de spus! zise Chit. Sînt preziceri în vorbele lui.

— Încercaţi Mustrarea pe ţeasta asta plină de preziceri! mormăi cel mai urît din cei trei. Atunci o să le găsim pe toate grămadă şi-o să mîncăm fără asemenea predici.

— Ce preziceri sînt în vorbele lui? întrebă Ardam.

— Preziceri de război, zise Chit.

— Preziceri de pace, zisei eu.

— Un nou fel de război. Lăsaţi-l să vorbească. El nu ştie ce spune.

— Nu vrem nici un nou fel de război, zise Ardam. Şi, după ce am mîncat bine, îmi place să dorm. Ducă-se cu tot cu prezicerile lui!

Multe asemenea discuţii am avut noi în jurul mesei rotunde din sala de mîncare a înţelepţilor, după ce devoram Darurile Prietenei; şi toate astea îmi reveneau în minte acum, în timp ce stăteam în mijlocul acestei imensităţi şi-i spionam pe duşmanii şi rivalii noştri, ca trei furnici mici, spionînd un muşuroi îndepărtat al altor furnici. Era ciudat, mă gîndeam eu, că Chit, care era atît de inteligent, nu voia să admită nici o posibilitate de a se pune capăt duşmăniei lipsite de raţiune dintre cele două jalnice mănunchiuri de slăbiciuni omeneşti. Nici nu-i trecea prin gînd aşa ceva. Mintea lui se mişca în ideea războiului, aşa cum Kant[1] spune că imaginaţia noastră se mişcă în ideile de spaţiu şi timp. Pentru el, războiul era o trăsătură inevitabilă a vieţii omeneşti, o formă necesară de gîndire. Nu putea să-şi închipuie oameni destul de raţionali care să poată să domine această înclinaţie străveche.

Trei zile ne-am petrecut, căutînd cel mai scurt şi cel mai bun drum din rîpa noastră pînă la acest sat din capătul de sus al rîului, pe umerii masivului calcaros, drum care ocolea

---

[1] ***Emmanuel Kant*** (1724—1804) — filozof german, cunoscut mai ales ca autor al ***Criticii raţiunii pure.*** (n.r.)

tufişurile dese şi era astfel mai ferit de megaterii care rătăceau pe acolo.

Şi după ce am rezolvat cea mai mare parte a problemelor noastre, am coborît din nou în satul lipsit de soare din care veniserăm.

— Am avut mari oracole, zise Chit, cînd am pătruns din nou pe uliţele murdare dintre colibele noastre.

7. DRAGOSTEA PE INSULA RAMPOLE

Vorbeam despre război, dar o bună bucată de timp războiul nu a venit şi de multe ori mi se părea că nu se va produce nici un război. Mă supuneam tot mai mult vieţii obişnuite de fiecare zi a unui Nebun Sfînt printre locuitorii insulei Rampole. Eram plictisit, mă simţeam nefericit, aveam momente teribile de mustrări de conştiinţă, cînd sufletul meu se revolta împotriva hranei pe care o mîncam şi a suprimării sistematice a altor fiinţe omeneşti care îmi ţineau aprinsă flacăra întunecată a vieţii şi apoi, cu încetul, imperativele dimineţii şi ale serii, foamea, somnul şi o mulţime de reacţii naturale mărunte mă aduceau din nou la rutina obişnuită. Am găsit în Chit o anumită tovărăşie şi mi-am rostit oracolele după cum îmi erau cerute. Şi m-am convins pe mine însumi că, vorbind despre podişurile de deasupra stîncilor, îmi depuneam mărturia împotriva vieţii pe care o duceam.

În vremea aceea, aveam închipuiri ciudate pe care îmi vine greu să le descriu. Am mai amintit de un fel de transparenţă pe care o observasem în multe din rocile care formau stîncile noastre şi uneori mi se părea că această transparenţă se întinde asupra multor altor lucruri din jurul meu. Îmi ridicam ochii spre pereţii stîncoşi de deasupra mea şi mi se părea că-i văd găuriţi de fantomatice ferestre şi purtînd dispozitive ciudate şi inscripţii înscrise cu litere de foc, apoi mă uitam iarăşi şi vedeam că nu era nimic altceva decît faţetele iregulare ale stîncii atinse de razele soarelui în asfinţit. Sau simţeam rezonanţa unui trotuar sub picioarele mele şi auzeam huruitul unui vehicul care trecea pe stradă chiar pe lîngă mine, şi zgomotul claxonului său. Dar nu era decît o lespede de piatră pe care călcasem din întîmplare, iar sunetele nu erau decît bîzîitul

vreunui gîndac care zbura de la o grămadă de maţe de peşte la alta sau ciocănitul unui sălbatic care îndoia un cui vechi, luat de la epava vasului, ca să-şi facă din el un cîrlig pentru undiţă.

Uneori, cînd vorbeam despre reuniunile sociale şi despre confortul vieţii civilizate, mi se părea că mă mişcăm încă sau că abia mă mişcasem printre lucrurile pe care le descriam. Sau mă trezeam cu întrebarea dacă nu cumva eram o persoană cu totul diferită de Nebunul Sfînt, îmbrăcat doar în pielea lui. Aceste faze de confuzie erau scăldate în tristeţea unei acute nostalgii. Mă scuturam de toate îndoielile, agă- ţîndu-mă de faptul că mă aflam tot pe insula Rampole. „Aceasta este insula Rampole”, îmi spuneam eu. „Aceasta este insula Rampole. Nu mă chinui cu visuri.”

La început, zilele sclaviei mele pe insula Rampole mi se păruseră nesfîrşit de lungi, dar acum, pe măsură ce apatia rutinei obişnuite punea stăpînire pe mine, ele deveneau tot mai scurte şi în cele din urmă au început să treacă foarte repede. Nu mai speram să vină nimeni să mă salveze, şi curînd am încetat să mai cred că, cu toate povestirile mele despre civilizaţie şi progres, voi mai putea aduce vreo schimbare în inerţia monotonă a vieţii pe care o duceau aceşti oameni. Abia cînd zarva începerii ostilităţilor între sălbatici a început să-mi răsune în urechi şi să mă ameninţe cu primejdii şi chinuri, m-am trezit din nou la o activitate într-adevăr însufleţită. Pînă atunci, principalul meu scop în viaţă fusese să rezist eforturilor neîncetate ale lui Ardam şi ale înţeleptului cu faţa ca un craniu de a mă reduce la nivelul oamenilor obişnuiţi, căsătorindu-mă cu una din fetele tribului şi punînd-o să-mi controleze viaţa particulară din coliba mea. În această rezistenţă aveam sprijinul lui Chit. Pentru el era aproape tot atît de vital ca şi pentru mine ca prestigiul meu de Nebun Sfînt să rămînă intact.

Numai treptat am ajuns să-mi dau seama în ce măsură depindeam noi unul de altul. Un Nebun Sfînt era o condiţie necesară a influenţei depline pe care o exercita el asupra tribului. Eu nu eram decît ultimul şi cel mai convenabil dintr-o serie de purtători ai ţestei şi blănii de animal, ai căror interpret făţiş şi îndrumător secret fusese el pe rînd. Şi eu s-ar putea să fiu de neînlocuit. Fără un Nebun Sfînt, el era doar păstrătorul şi interpretul tradiţiilor tribale şi toate spusele şi sfaturile lui erau supuse confirmării tovarăşilor săi mai vîrstnici. Dar numai el

singur putea să înţeleagă prezicerile şi semnele din vorbele şi rătăcirile Nebunului Sfînt, iar vorbele şi rătăcirile mele îi dădeau o amploare mult mai mare decît avusese vreodată. Împrejurările deosebite ale sosirii mele, înfăţişarea şi constituţia mea europeană şi ciudăţenia ideilor şi impulsurilor mele îmi dădeau o distincţie pe care nici un alt Nebun Sacru nu o avusese vreodată.

După întoarcerea mea în lumea civilizată, am făcut cercetări asupra rolului nebunilor în viaţa societăţilor primitive. Crezusem că Nebunul Sfînt de pe insula Rampole nu-şi găsea nicăieri vreo paralelă, dar departe de a sta lucrurile astfel, am aflat că aceste figuri ciudate de demenţi au o foarte mare răspîndire, jucînd rolul de, cum să spun, influenţă de contrabalansare printre balanţele complicate ale comunităţii primitive şi barbare. Ei fac posibilă introducerea unor mici inovaţii în mozaicul compact de obiceiuri şi datine. În unele părţi ale lumii ei sînt rudele vracilor; în altele, ei înşişi sînt vrăjitori şi profeţi, urmîndu-şi drumul lor ciudat printre lucrurile familiare. Există un rezumat al acestui subiect, publicat de unul dintre antropologii de la Institutul Smithsonian din Washington care cred că se numeşte: „Individul excentric în societatea primitivă”. Autorul pune în legătură pe nebunii sacri din Patagonia — căci se pare că ei sînt cunoscuţi şi pe continent — cu foarte răspînditul cult al regilor sacrificaţi, şi scutură astfel o mulţime de fructe şi coapte şi putrede, din ***Ramura de Aur*** a lui Frazer. El pune în legătură acest cult al nebunului nu numai cu vrăjitorii, dar şi cu „stăpînii dezordinii”, care dobîndeau puteri în timpul Saturnaliilor, şi cu bufonii şi cu alţi asemeni excentrici privilegiaţi din evul mediu. Acolo mi s-a spus că este pe un teren mai solid. Şi el îşi continuă argumentarea referindu-se la felul în care îl tratăm pe omul de geniu în zilele noastre, cu privilegiile sale remarcabile de a aduce sugestii neortodoxe şi cu vădita sa imunitate faţă de orice fel de răspundere. Fără îndoială, zice el, excentricii au fost folosiţi întotdeauna de oameni cu mai multă grijă şi deliberare decît le au faţă de ei înşişi, dar ei sînt tot aşa de revoltaţi, chiar dacă în chipuri diferite, faţă de autoritatea stabilită. E interesant de constatat că viaţa mea în acea rîpă întunecată şi tristă este legată şi pusă în valoare de atîtea lucruri interesante din sociologie, şi eu o notez aici aşa cum a fost — repetînd

avertismentul meu faţă de cititor că aceasta nu e decît o povestire a unei aventuri personale şi nu o contribuţie la ştiinţă.

Predecesorul meu în această funcţie fusese un idiot care murise de pe urma îmbuibării, şi în zilele dinainte de sosirea mea. Chit probabil că dusese o existenţă obscură şi subordonată. Dacă bătrînii cei pleşuvi îl contraziceau, el nu putea să răspundă prin nici o profeţie. Datinele domneau nestînjenit. În acest interval, el încercase să arunce vraja unei imbecilităţi incalculabile asupra unui tînăr a cărui singură anomalie naturală era că privea cruciş, dar încercarea eşuase cu totul. Dintr-o povestire, în parte neinteligibilă, pe care mi-a spus-o într-o zi bătrînul cel bălos, am aflat că pretenţiile lui de nebunie şi imunitate fuseseră înlăturate, şi protejatul lui Chit fusese găsit vinovat de nelegiuire şi îşi sfîrşise scurta carieră sub ciomagul Mustrării. Nefericitul pretendent la demenţă fusese trădat de soţia sa. El se prefăcea că are transe şi viziuni cînd se află în loc retras, şi că în timpul acestora Marea Zeiţă îl cinsteşte cu favoruri deosebite, dar într-un moment de gelozie pentru faptul că ea nu avea nici un profit din aceste revelaţii, soţia lui i-a demascat prefăcătoria.

— Asta l-a făcut pe Chit să privească aproape cruciş şi el! chicoti bătrînul povestitor, sufocîndu-se de hazul acestei amintiri.

Fusese o înfrîngere grea pentru Chit, care nu putea să-şi găsească un nou nebun. Existau cîţiva cocoşaţi în sat, şi o fată surdo-mută, dar cu toţii erau sănătoşi la minte. Nimic nu-i tenta la o comportare ieşită din comun. Cei patru înţelepţi întrevedeau un viitor fericit, de autoritate nezdruncinată de nici o nouă revelaţie, cu intervenţiile lui Chit micşorîndu-se pînă cînd avea să ajungă în cele din urmă chiar el la Mustrare, tocmai cînd întîmplarea sau cerul m-a trimis să-l reabilitez. Eu eram atît de ciudat şi uimitor, încît chiar şi detractorii mei credeau mai mult de jumătate din tot ce pretindea el pentru mine. Nebunia mea era dincolo de puterea lor de înţelegere. Lor nu le plăcea revenirea bruscă a puterii în mîinile lui Chit, dar şovăiau şi umblau cu grijă în încercările lor de a o submina. Credinţa oamenilor obişnuiţi în nebunia mea solidă şi indiscutabilă era absolută.

De aceea, duşmanii mei mă asaltau cu o aparenţă de

solicitudine; se prefăceau că nu doresc nimic altceva decît bunăstarea şi fericirea mea. Gîndul că o soţie ar putea să mă submineze avea farmecul unui precedent încununat de succes. Erau contrariaţi, spuneau ei, să mă vadă trist şi singur, într-un contrast atît de melancolic cu satisfacţiile abundente ale propriilor lor vieţi. O făptură atît de înzestrată şi preţioasă ar trebui să aibă mereu în jurul său o soţie şi o slujnică atrăgătoare, împodobite cu dinţi de rechini şi cu sidef, vopsite în culori vii şi unse cu ulei de peşte. Ei credeau atît de mult în puterea distrugătoare a căsătoriei, încît şi-au extins propunerile şi asupra asociatului meu. Chit era şi el un om singuratic, remarcau ei, care trăia o viaţă prea austeră; avea două soţii şi amîndouă printr-un ciudat ghinion îşi tăiaseră capătul limbii şi acum umblau tăcute şi discrete prin casa lui. Şi el ar duce o viaţă mai plăcută şi mai fericită dacă ar avea un harem de slujnice guralive, aşa cum aveau alţi oameni de frunte influenţi. De ce era atît de tăcut şi misterios?

Trebuie să mărturisesc că în această privinţă eram asaltat de duşmani atît dinăuntrul meu cît şi dinafară. Ca şi cei mai mulţi oameni cu imaginaţia activă şi cu sensibilitatea ascuţită, eram frămîntat uneori şi eu de mari furtuni de dorinţă fizică şi alteori chinuit de o singurătate în care orice răspuns, oricît de grosolan, ar fi fost o uşurare, şi, după cum am spus mai înainte, credinţa mea religioasă, care ar fi putut altminteri să mă ajute, fusese foarte mult zdruncinată de nenorocirile mele. Aşa că erau momente cînd femeile sălbatice trezeau o magie în adîncurile fiinţei mele chinuite, care le înfrumuseţa trupurile unse cu ulei de peşte şi chiar falsa promisiune a unui zîmbet sau chiar o privire liniştită şi stăruitoare era în stare să-mi tulbure inima cu adevărat. Cel mai mare reproş pe care mi-l aduc în aceste amintiri este cînd mă gîndesc cît de puţin mi-am cultivat o atitudine superioară faţă de aceşti locuitori ai insulei. De multe ori a trebuit să mă dau la o parte — şi nu am reuşit întotdeauna — din faţa celor mai josnice şi mai murdare momeli.

Sentimentele bărbaţilor faţă de femei şi ale femeilor faţă de bărbaţi erau pe insula Rampole mult mai aspre, mai crude şi mai necinstite decît tot ce-mi putusem închipui în zilele adolescenţei mele la Wiltshire. Relaţiile dintre ei erau infinit mai sinuoase. Femeile de pe această insulă îmi repugnau tot

atît de violent pe cît mă atrăgeau, şi, luminat de propriile mele reacţii, am observat un amestec asemănător de dorinţă şi repulsie la cei mai mulţi bărbaţi sălbatici din jurul meu. În lumea aceea curată şi civilizată din care venisem, dragostea era în mod normal un lucru frumos şi graţios, care aducea fericire. Primul meu ghinion şi revelaţia pe care o produsese asupra izvoarelor întunecate din propria mea fiinţă, venise ca un lucru cu totul excepţional. Calea obişnuită din lumea

aceea mai bună era dezvoltarea fericită a unei preferinţe şi a unei tovărăşii plăcute, în înfocarea dorinţelor reciproce şi egale, ca şi stabilirea unei vieţi de cea mai deplină încredere, de sprijin şi sacrificiu de sine, pe măsura consumării ei. Dar aceşti sălbatici erau cruzi, lacomi şi neîncrezători. Se temeau şi se indignau de atracţia fizică ce-i apropia pe unii de alţii.

După cum am mai explicat, din cauza greutăţii de a construi şi de a găsi colibe, ca şi din cauza diferitelor tabuuri pe care niciodată nu le-am înţeles pe deplin, rareori se întîmplă să văd căsătorie cu adevărat liberă. Bărbatul era atras de femei în general, dar se îndrepta către una sau două în particular, iar în privinţa fetelor, alegerea, fie că le plăcea sau nu, se îndrepta către înţelepţi şi apoi către conducători, călăi, asistenţi de ceremonii, vîslaşi ai canoilor, constructori de colibe şi de plase, paznici ai moralei şi alţi conducători ai tribului. Poligamia predomina, aşa cum se întîmplă pretutindeni unde lumina creştinismului nu a strălucit niciodată. Cu cît o fată îşi găsea un protector mai înalt în această ierarhie, cu atît se simţea ea mai în siguranţă faţă de Mustrare, afară de cazul cînd el nu o plăcea. Femeia se sfîşia între dorinţa naturală stîrnită de vreun tînăr amabil şi galant — deşi uns cu ulei — şi avantajele practice ale prestigiului vreunui bătrîn tatuat. Gîndul la Mustrare o făcea întotdeauna să se abţină de la orice libertăţi cu tînărul, dar o nemulţumire chinuitoare o umplea de dorinţa aprigă de a-l vedea pe bătrînul cuceritor bolnav şi în suferinţă.

De aceea, dragostea pe această insulă nu era niciodată lucrul liber şi plăcut care putea să fie în condiţiile civilizaţiei. Ea era plină de nesincerităţi, otrăvită de supuneri silnice şi satisfacţii reprimate. Iubitul suspecta motivele care o făcuseră pe iubita lui să se apropie de el, iar dînsa veghea cu prudenţă ca să obţină răsplata deplină a supunerii sale. Îmi dădeam foarte bine seama de toate acestea, cînd la serbările făcute în lumina torţelor, mă pomeneam cu cîte o tînără frumoasă; care se înghesuia gîfîind lîngă mine, suplă şi cu trupul uns de ulei, împodobită cu sidef strălucitor şi avînd farmecele subliniate cu o vopsea de un roşu aprins — şi atunci cînd priveam în ochii ei nu descopeream altceva decît teamă, dezgust şi constrîngerea unor împrejurări care o depăşeau. Îmi aruncam privirea spre platforma de sub prăjina roşie pe care se afla micul leneş de copac, şi acolo îl vedeam pe Ardam împreună

cu bătrînul cel zbîrcit, stînd cu capetele apropiate şi privindu-şi momeala în plină acţiune.

Cu un zîmbet, îmi manifestam refuzul ferm la întrebarea ei mută, şi, fără să vrea, ochii ei se îndreptau spre platformă, aşteptînd vreun semn care să-i arate ce trebuia să facă mai departe.

Un rezultat minor al acestei lupte de a păstra o castitate efectivă a fost acela că am renunţat să mai mănînc peşte şi mi-am înmulţit eforturile de curăţenie personală. Ştiam că de îndată ce nasul meu va putea să suporte duhoarea de ulei de peşte rînced, îmi voi pierde unul din principalele mijloace de apărare împotriva acestui asediu persistent.

8. BAT TOBELE DE RĂZBOI

Războiul, care plutise ani întregi peste rîpă, ca nişte nori care se frîng deasupra munţilor şi apoi se risipesc şi se adună din nou, a venit în cele din urmă cu multă repeziciune. Pe neaşteptate, el a izgonit orice alt subiect din jurul mesei rotunde a înţelepţilor, iar dansurile şi incantaţiile războinice au alungat din minţile noastre orice gînd la petrecerile în lumina torţelor din faţa altarului Marii Zeiţe. Oamenii din partea de sus a rîului au fost pînă în cele din urmă agresorii, în loc de obişnuitele nuci de mestecat, lemne de construcţie şi argilă, ei răsplătiseră ultimul nostru transport de peşte — o ofertă nu prea generoasă, după cîte am înţeles — cu obiecte şi simboluri de un caracter cît se poate de jignitor. Oamenii noştri, jigniţi şi iritaţi, răspunseseră în chip şi mai grosolan, dar cinstea primei insulte rămînea de partea inamicului şi stîrnea multă durere.

Îndată ce războiul a fost declarat, Ardam, în virtutea legii, obiceiului şi necesităţii a devenit stăpînul suprem al tribului. El se părea că a crescut din punct de vedere fizic într-o singură clipă. Şi-a luat o nouă ţinută, şi-a introdus două bucăţi de scoică în buza superioară, sub aşchia din nas, şi-a vopsit nasul în roşu, şi-a tăiat cîte o nouă cicatrice mare deasupra fiecărei sprîncene, iar la mese era flancat de doi guarzi bogat împodobiţi, cu cuie în nas, cu urechi ciopîrţite,

cu părul în şuviţe lungi şi roşii, şi cu suliţe uriaşe, aşa încît, pînă la urmă, el ocupa jumătate din masa rotundă, iar noi, ceilalţi cinci, eram nevoiţi să ne mulţumim cu un unghi numai de treizeci şi şase de grade pentru fiecare.

— E război, zise el simplu.

Afecta o preocupare profundă faţă de ostilităţi, aşa încît ceilalţi vorbeam între noi şi ne adresam lui în zadar, şi numai uneori intervenea şi el, cu un aer de superioritate. Dincolo de sala de mîncare se auzeau tobele mari de război, bătute de bătrîni, în schimburi; aceste tobe erau făcute din pieile eroilor precedenţi şi băteau zi şi noapte, făcînd un vacarm asurzitor. Cînd mă gîndesc la asta, ritmul acelor sunete înspăimîntătoare îmi răsună în creier şi acum. Toboşarii păreau că aţipesc mereu, dar apoi se trezeau cu o nouă furtună de energie. Toţi bărbaţii şi toate femeile tribului şi orice proprietate erau acum la dispoziţia lui Ardam, pentru rechiziţiile necesare securităţii comune. Şi pentru început, el se făcu simţit de noi, în aşteptarea represiunilor care aveau să vină spre a-i subjuga pe inamicii noştri.

Toţi bărbaţii tineri au fost înrolaţi ca războinici, şi, pentru a-i întări în vederea luptei, Ardam îi supunea cu asprime la tot felul de torturi şi mutilări; li s-au ciopîrţit urechile, li s-a crestat carnea şi li s-a impus un mod de a umbla deosebit de idiot, cu bărbia în afară şi cu limba scoasă. Toate fetele tribului erau şi ele la dispoziţia Căpeteniei Războiului, şi au fost instruite pentru a susţine curajul şi cruzimea sexului luptător. Aproape totul, pînă cînd rezervele de culoare s-au sfîrşit, a fost vopsit în roşu. La cîteva zile se organizau dansuri războinice orgiace, în care măcelul şi victoria erau redate cu mare însufleţire, sau se organizau întruniri de urlete împotriva inamicului. Se presupunea că aceste adunări menţin spiritul poporului nostru, în ele, înţelepţii şi conducătorii tribului denunţau viciile şi crimele duşmanilor noştri, în mijlocul aplauzelor şi indignării tribului. Frazele vorbitorilor erau subliniate de răcnete violente, şi ar fi fost extrem de nechibzuit să dai dovadă de slăbiciune în astfel de manifestări.

În tiradele vorbitorilor noştri reveneau neîncetat trei acuzaţii principale, care exprimau tot necazul nostru împotriva duşmanilor şi a crimelor lor. Prima era că ei erau canibali. Această acuzaţie producea întotdeauna o puternică

indignare. Vorbitorul se apleca înainte şi întreba impunător:

— Vreţi să ajungeţi în oala lor de mîncare?

A doua acuzaţie arăta că ei erau lipsiţi de curăţenie în ce priveşte persoana şi obiceiurile lor. A treia era că ei ţineau drept conducători mistici o familie de broaşte care orăcăiau puternic, lucru pe care toţi oamenii noştri l-au găsit foarte dezgustător şi degradant. Zgomotele neplăcute făcute de broască şi salturile ei într-o parte şi într-alta erau puse în contrast cu mişcările ca de păduche şi cu blîndeţea inofensivă a scumpului nostru totem tribal. Şi apoi, adoptînd un ton mai precis, vorbitorul demonstra că primejdia războiului nu putea fi ocolită cu nici un chip, decît ducînd acest război spre un sfîrşit victorios, şi în cele din urmă vorbea pe larg despre abundenţa de nuci de mestecat, argilă, lemn şi fructe pe care o vom avea atunci cînd, în cele din urmă, duşmanii noştri vor fi călcaţi în picioare. Deoarece se şi făcuse simţită o serioasă împuţinare a rezervelor de Nucă Atotpurificatoare, asta aţîţa poftele noastre cele mai inveterate, urlînd cu toţii din răsputeri, pîndind cu ochii şi urechile pe oricare ar fi părut că nu mai urlă.

Între timp, războiul făcea progrese foarte mici. După cum am mai explicat, frontiera se afla lîngă marea cascadă, şi cărările de o parte şi alta ale cascadei erau grozav de înguste, prăpăstioase şi acoperite cu tufişuri ţepoase. Deasupra, pereţii de stîncă se ridicau pe o distanţă, aş putea spune, de o mie de picioare sau chiar mai mult, către platourile interzise. Era un loc în care o simplă mînă de oameni putea să ţină piept unei armate ce ar fi venit din oricare dintre cele două direcţii. Avanposturile noastre trecuseră dincolo de lespedea de piatră pe care se făcea negoţul şi pîndeau ascunse printre stînci şi tufişuri, oamenii fiind înarmaţi cu praştii şi pari lungi de lemn. Aceştia din urmă erau folosiţi pentru a împinge pe duşman de pe cărare şi a-l prăvăli în apă. Santinelele noastre aşezaseră şi ele capcane şi plase pe cărare, dincolo de ascunzişurile lor. Inamicul pîndea de deasupra cascadei. Stăpînirea pe care o aveau asupra lemnului bun îi procurase o provizie de arcuri lungi, pe care aveam toate motivele să le pizmuim. Arcaşii duşmani puteau să trimită o săgeată la un sfert de milă în josul rîpei, iar precizia lor era destul de respectabilă.

Nici una din părţi nu dădea dovadă de prea multă poftă

pentru o luptă corp la corp. Din cînd în cînd, cîte unul din

oamenii noştri care se arătase cu nesăbuinţă pe linia ce ne despărţea era prins şi, o dată cel puţin, unul din oamenii lor a alunecat pe o bucată de stîncă desprinsă şi a căzut în torent, înecîndu-se. Am încercat să prindem cîţiva dintre ei, aruncîndu-le peşti otrăviţi, dar mă îndoiesc că încercările astea ar fi dat vreun rezultat. Aşa că, în ce priveşte regiunea de contact, războiul a degenerat într-o simplă ascundere, în asasinări mărunte, în zgomotul neîncetat al tobelor noastre de război şi în pocnetele mai puternice pe care le făceau duşmanii noştri lovind una de alta nişte bucăţi de lemn. Era de fapt un război care ajunsese la un punct mort, şi cea mai mare parte a tulburărilor continua deasupra şi dedesubtul adevăratului front.

Nu cred că Ardam şi-a adus vreodată persoana sa teribil de împopoţonată, pînă în bătaia săgeţilor celor din partea de sus a rîului, dar în sat activitatea lui era prodigioasă. Cu mult înainte de ivirea zorilor el scotea pe toţi recruţii, cu urechile ciopîrţite, flămînzi şi şchiopătînd, pentru ceasuri întregi de marş încoace şi încolo, cu bărbia înainte şi cu limba scoasă; dacă unul leşina, era lovit cu picioarele şi împuns pînă îşi revenea, iar dacă leşina din nou i se aplica Mustrarea. Oamenii erau mereu adunaţi în faţa altarului Zeiţei, pentru a asculta cîte o nouă proclamaţie pe care Ardam o primise de la stăpînul nostru, micul leneş de copac. Acesta ba dicta ca noi, supuşii săi credincioşi, să nu mestecăm Nuca Atotpurificatoare, chiar dacă am avea-o, înainte de ivirea stelelor; ba poruncea că, în afară de ordinul expres al statului-major, dungile de vopsea roşie nu trebuie să fie aşezate pe corp vertical, ci numai orizontal. De asemeni, a început un fel de inchiziţie împotriva unor bieţi nenorociţi, bănuiţi că simpatizează cu inamicul.

Şi acum, la masa înţelepţilor, Chit, folosindu-se cu prea multă libertate de numele meu ca să mă mai pot simţi liniştit, a început să vorbească despre posibilitatea şi avantajele unui atac din flanc asupra inamicului, de deasupra platoului. Această sugestie, din cauza criticii pe care o implica la adresa impasului în care ajunsese războiul, a fost primită foarte prost de Ardam, şi Chit a dat dovadă de un entuziasm atît de mare pentru ideea sa şi de o concepţie atît de satirică faţă de campania curentă, încît a reuşit să atîţe resentimentele lui Ardam. Discuţia s-a transformat rapid şi cu uşurinţă într-o ceartă zgomotoasă în

care bătrînii cei pleşuvi au fost solicitaţi la un arbitraj pe care nu aveau nici un chef să-l facă.

Cu o teamă crescîndă, am auzit cum Chit era întrebat cu ce ne îndeletniceam el şi cu mine în acest război decît că făceam greutăţi autorităţilor militare şi unde fuseserăm de fapt atunci cînd pretinseserăm anul trecut că priviserăm megaterii de pe platouri. Cu o lovitură puternică în masă ne-a întrebat unde fuseserăm de fapt; eram sau nu eram „simpatizanţi ai inamicului”?

Bătrînul cel pleşuv şi cu pielea zbîrcită a intervenit cu strigăte de protest; smiorcăitul a smiorcăit: „Domnilor! Domnilor!” şi Ardam a fost nevoit să-şi reducă acuzaţiile la o simplă plîngere vagă. Dar asta ne-a lăsat pe amîndoi înspăimîntaţi. Era limpede că trebuia să renunţăm la gîndul ofensivei dinspre platou, şi că se cuvenea ca amîndoi să dăm dovadă de mai mult zel războinic decît arătaserăm pînă atunci. Chit şi-a vîrît doi dinţi de rechin prin lobii urechilor şi şi-a împodobit cu nişte desene barbare pălăria făcută din frunză, iar eu mi-am vopsit în roşu ţeasta de leneş, am adăugat doi ochi făcuţi din cocoloaşe de argilă şi care priveau cruciş, şi mi-am luat obiceiul de a ţine la îndemînă bastonul oficial, oriunde m-aş fi aflat.

În ciuda acestor eforturi Ardam se plîngea de lipsa noastră de participare. El a cerut să mi se ciopîrţească urechile, să mi se tatueze şi să mi se cresteze pielea ca la oricare alt tînăr, şi a pretins că ar trebui să fiu trimis pe front îmbrăcat în pielea de animal şi cu ţeasta pe cap, pentru a gesticula şi a intimida pe inamic. Nebunul Sfînt al tribului din partea cealaltă, se pare, stătea în faţa marii cascade şi ne blestema cu multă eficacitate. De ce n-aş face şi eu la fel? Arcaşii lor dădeau de cele mai multe ori greş. Noi ne-am împotrivit acestor sugestii, însă cu preţul de a ne simţi şi mai izolaţi şi în primejdie.

Nu doream să trezim bănuieli rătăcind singuri, dar eram ţinuţi atît de vădit în afara lucrurilor, încît eram aproape obligaţi să rătăcim singuri. Uneori mergeam împreună, dar nu prea des, căci astfel am fi trezit bănuiala că complotăm împotriva conducerii înţelepte a lui Ardam. În tot timpul acestei faze a povestirii mele, Chit a fost extrem de prudent în tot ceea ce îmi spunea, dar cel puţin într-o împrejurare el şi-a trădat desluşit gîndurile. Hoinăream printr-un fel de vîlcea, o bucată de teren formată în trecut din nişte mari bucăţi de stîncă, iar

acum acoperită cu tufişuri întretăiate de braţele

rîului principal şi presărată cu bălţi adînci. De pe un petic de pămînt mai ridicat, vedeam în depărtare cataracta.

— Presupun că soldaţii lor sînt tot atît de proşti ca şi ai noştri, medita Chit. Ei vor fi tot atît de puţin înclinaţi să asculte de un gînd înţelept. Toţi soldaţii sînt la fel, continuă el, generalizîndu-şi experienţa limitată. Asta este! Dacă am merge peste platou, am putea să sfîrşim acest război în şase zile... Şi aşa să-i dăm peste nas lui Ardam...

Chiar şi acum, la gîndul războiului de pe această insulă, încerc din nou sentimentul unui detaşări triste de semenii mei şi rătăcesc iarăşi, într-o dispoziţie de cumplită singurătate, printre stîncile sfărîmate şi ungherele singuratice din acea vîlcea, ducînd dorul lumii civilizate, cu senzaţia că sînt supravegheat şi primejduit, şi cu vacarmul acela infernal şi idiot al tobelor care îmi bubuie tot timpul în urechi.

— Ce am făcut eu? mă întrebam. Ce am făcut eu ca fărîma mea de viaţă să se risipească astfel în această insulă barbară? Cu siguranţă că fărîma mea de putere, dorinţele şi posibilităţile mele mi-au fost date pentru un scop mai bun decît să fiu un pion în jocul lui Ardam şi al imbecililor săi prieteni! Trebuie să fiu aruncat la o parte, printre aceşti nebuni care se războiesc, trebuie să fiu redus la tăcere şi făcut nefolositor, şi asta să-mi fie întreaga soartă? Oare nu voi mai vedea niciodată marile oraşe din lumea căreia îi eram destinat, şi nu voi mai adăuga nici o fărîma de muncă cinstită realizărilor vieţii? Va trebui să fiu lipsit de dragoste şi de prietenie şi să continui să mă supun unor legi şi obiceiuri pe care le dispreţuiesc, unei parodii de umanitate, pînă la capătul zilelor mele? Pentru ce m-am născut, pentru ce am fost făcut pe lumea asta?

Bănuiam prea puţin schimbările ciudate pe care Soarta mi le pregătea chiar în acel moment.

9. PEŞTERA ŞI FATA

Vîlceaua în care îmi făceam plimbările singuratice în tot timpul acestor luni îngrozitoare avea o frumuseţe sălbatică, alcătuită din pămînt răscolit, bălţi, mlaştini şi flori sălbatice.

Exista din abundenţă o plantă asemănătoare cu „roua soarelui” din Anglia, dar mult mai mare şi mai activă în mişcările ei de prindere a prăzii. Forma covoare întinse pe locurile umede şi niciodată nu m-am aventurat să păşesc pe frunzele lacome ce şi le întindea atît de avid. Frunzele ei lipicioase, ca nişte mîini, prindeau nu numai muşte, ca „roua soarelui” din Anglia, dar şi şopîrle şi mici păsărele. Pieile lor uscate şi oscioarele lor erau răspîndite peste tot prin mocirlă. Existau de asemeni urzici de un albastru intens, în grămezi dense, de formă piramidală, şi tufe cu mure foarte mari. Şi mai erau multe ierburi şi flori plăcut mirositoare. De jur împrejur se zăreau întotdeauna faleze înalte, golaşe şi strălucitoare, sau învăluite în partea de sus într-o ceaţă diafană. Mare parte din această privelişte, cînd pentru un scurt răstimp din cursul după-amiezii soarele pătrundea în jos pînă la ea, mă făcea să mă gîndesc la o grămadă dezordonată de mătăsuri în culori vii aşezate la picioarele unei nesfîrşite coloane gotice. Şi în bălţile ei adînci şi închise mă scăldam uneori.

Într-o zi am făcut din întîmplare o descoperire care ne-a ţinut pe Chit şi pe mine activi şi plini de speranţe vreme de cîteva zile, căci părea la început să promită o a doua cale care să ducă la încheierea războiului.

Aceasta era o crăpătură uriaşă de stîncă. Trecusem de mai multe ori printr-un fel de arcadă în formă de pîlnie, prin care trecea un pîrîiaş cu apă sclipitoare, fără să mă gîndesc că ar putea să folosească drept ascunziş. Apoi, într-o după-amiază, cînd ameninţările lui Ardam îmi copleşeau gîndurile, am dat de ea şi am fost izbit de posibilitatea pe care mi-o sugera ca loc de ascunzătoare. Am mers cu picioarele prin apă, apoi am început să mă tîrăsc. Însă am fost răsplătit în efortul meu prin descoperirea unei peşteri de dimensiuni foarte mari. Am intrat cu precauţie şi foarte curînd am simţit că mă aflu într-un spaţiu larg şi întunecos. Am continuat să umblu prin albia pîrîului, pentru că aşa înlăturam primejdia căderii în vreo prăpastie; bineînţeles că prin locul pe unde curgea apa călcam pe pămînt solid. Am scăpărat un chibrit, stîrnind o furtună fantastică de lilieci speriaţi care stătuseră pînă atunci printre stalactite. Atît cît puteam să văd prin bătăile lor de aripi peştera era foarte vastă şi împodobită abundent cu straturi de rocă şi stîlpi stalagmitici.

N-am vrut să-mi irosesc chibriturile şi nici nu mă gîndi- sem să aduc cu mine ceva care să-mi servească drept torţă; cu toate acestea mi-am continuat explorarea pe întuneric, lăsîndu-mă condus de clipocitul apei, încredinţat că ea mă va preveni printr-un plescăit mai puternic, atunci cînd se va ivi vreun prag sau vreo cascadă. Curînd, am zărit la foarte mare distanţă o lumină palidă şi m-am îndreptat încet către ea. Se filtra în jos de deasupra, şi, în timp ce mă apropiam, a devenit limpede că această peşteră uriaşă era în realitate o imensă crăpătură care ajungea uneori pînă la lumina de sus a soarelui. Fundul ei, adică albia pîrîului care se ridica în sus, era ca o cale ferată într-o regiune deluroasă, ce trece alternativ dintr-un tunel într-o vale adîncă şi dintr-o vale adîncă într-un tunel. Trebuie să întregesc însă această comparaţie remarcînd că dimensiunile verticale erau colosale în proporţie cu lărgimea crăpăturii. Nu vedeam aproape de loc cerul albastru, din cauza umflăturilor şi ridicăturilor de pe feţele falezei, care se apropiau unele de altele, iar reflexele nesfîrşite pe care le suferea lumina în drumul ei de sus în jos păreau că-i răpesc toată vitalitatea şi o atenuează, făcînd-o să semene cu lumina lunii. Totul în jurul meu era palid, cu un fel de înfăţişare fantomatică, pînă şi în locurile cele mai luminoase, iar apa picura din surse nevăzute pe peretele stîncii. Stîncă strălucea în semiobscuritatea aceea ca alabastrul.

A doua zi l-am adus pe Chit să-mi vadă descoperirea. Ne-am făcut torţe din ramurile de mărăcini rupte din tufişuri şi ne-am continuat explorările atît cît permitea peştera, dar n-am găsit nici o cale care să dea spre sălbaticii din partea superioară a rîu-lui sau sus pe platou. Am răscolit zile întregi, nevenindu-ne să credem că această crăpătură plină de speranţe nu era decît o fundătură. Am găsit cîteva peşteri interesante şi o cantitate de ciuperci care erau destul de bune la gust, iar eforturile noastre de a ne căţăra în părţile superioare ne-au dus la cîteva praguri înalte pe care se aflau cuiburi de păsări de mare şi multe ouă. Chiar dacă nu găsisem o cale de trecere, descoperisem o ascunzătoare foarte bună pentru eventualitatea că mania răz-boinică ne va ameninţa în curînd prea presant.

Nu-mi pot aminti acum la cît timp după asta s-a petrecut aventura hotărîtoare ce avea să mă elibereze de pe insula Ram-pole, căci amintirile mele din zilele acelea înspăimîntătoare de

război stau, ca să spun aşa, claie peste grămadă, fără nici un fel de legătură între ele. În după-amiaza aceea rătăcisem prin partea mijlocie a regiunii şi acum vedeam pe un povîrniş stîncos de deasupra uneia dintre cele mai mari şi mai adînci bălţi singuratice. Şedeam meditînd vag şi fără nici un scop, cum ar face un om fără ocupaţie şi fără căpătîi. Am observat-o mai întîi din imaginea ei reflectată, pe una din fe-ţele noastre rătăcind pe malul opus, cufundată pînă la genunchi în iarba înaltă şi verde. Trupul ei, zvelt şi lucios, mi-a atras privirea şi imaginaţia. I-am urmărit mişcările nehotărîte cu un interes crescînd.

Prezenţa ei îmi amintea mii de posibilităţi, nu numai de plăcere şi încîntare, dar şi de tovărăşie şi liniştire. Ce-ar fi dacă fărîma aceea de viaţă s-ar dovedi că este nu o sălbatică urît mirositoare, ci vreo fiinţă care venise în chip miraculos şi straniu din lumea tinereţii şi speranţelor mele! Foamea sufletului şi trupului meu putea să nutrească, şi chiar să se şi joace cu atari neverosimile fantasme.

Fata păru să-şi caute un loc potrivit pe marginea apei şi curînd căutarea ei ajunse la capăt. Un gheb mare de stîncă ieşea în afară pe lac şi ea se îndreptă spre el, rămase o clipă pe gînduri şi apoi, ridicîndu-şi braţele, se aruncă în apă. Stătui un moment ca un spectator la o reprezentaţie de cinema, şi apoi toate tradiţiile străvechi ale Blettsworthy-lor se dezlănţuiră în mine ca o furtună; aruncai la o parte ţeasta de pe cap şi mantaua din pielea animalului sfînt şi alergai direct spre apă. Trebuie să salvezi pe cei ce se îneacă, chiar dacă te îneci tu însuţi într-o astfel de acţiune; nici un imperativ nu este mai sacru decît acesta. Nu mai încercasem şi nu mă antrenasem niciodată pentru o astfel de salvare, dar mă aruncai în apă şi înotai spre fată.

A scoate o tînără femeie voinică, înspăimîntată şi luptînd din răsputeri, dintr-o apă adîncă din care ea nu este dispusă să se lase scoasă, era într-adevăr o sarcină foarte grea şi primejdioasă. În timp ce mă luptam cu acest trup plutitor şi viguros şi, apucîndu-l, eram eu însumi înşfăcat şi tras în jos, în vreme ce înghiţeam apă şi mă rostogoleam şi dădeam din picioare, mă sileam din răsputeri să-mi amintesc ce citisem ori auzisem despre asemenea fapte. Aveam impresia că ar fi trebuit s-o ameţesc şi încercai să-i dau cîţiva pumni în ceafă, dar nu izbutii să-i lovesc decît faţa. Era destul de bine unsă cu grăsime ca să

nu poată fi apucată cu mîna, şi cîtva timp mi-a iscat greutăţi inutile, agăţîndu-se cu amîndouă mîinile de glezna mea. Apa îmi vuia ciudat în urechi, semănînd cu strigătele omeneşti şi cu şuierul unui jet de aburi. Auzeam un sunet ca de sirenă. O barcă-fantomă, toată numai mîini, a trecut pe lîngă mine. Cred că începeau halucinaţiile epuizării. Cîtva timp, toată treaba încetă de a mai fi o salvare şi se transformă mai curînd într-o luptă inutilă, şi apoi, cînd eram aproape pe jumătate în nesimţire şi mai mult decît pe jumătate înecat, în timp ce ne cufundam împreună, dădui cu picioarele de fund. Plutiserăm către mal. Apa nu era mai adîncă decît statura noastră. Cu un ultim efort disperat m-am eliberat de fată, m-am ridicat în picioare, am scuipat apa ca dintr-o fîntînă ţîşnitoare, am respirat adînc şi apoi am apucat victima de un braţ şi am tras-o spre mine.

Stăteam cu umerii mai sus de apă. Fata era uluită. Îşi dădu pe spate părul negru şi ud, mă privi cu uimire şi se prăbuşi în braţele mele.

— Să ieşim de-aici! zisei eu gîfîind şi o dusei pe mal.

Leşinase. O trăsei afară din apă, şi nu fu o sarcină uşoară, fiindcă malul era abrupt; apoi mă căţărai şi, cu exces de zel, o tîrîi încă vreo cîţiva metri în sus pe pantă, printre ierburile plăcut mirositoare. Atunci îi dădui drumul ca unui sac şi mă aşezai sfîrşit lîngă ea, gîfîind, ameţit şi fără să fiu în stare cîteva clipe să mai fac altceva. Mi se părea că respir un aer ce se transforma în gîtlejul meu, într-un chip cît se poate de neplăcut, în noroi lichid.

— Doamne, zisei eu, nu-i de loc aşa cum se spune în cărţi!

Aveam impresia ciudată că nu ne aflam în locul în care ne aflam, ci în altă parte. Mă frecai la ochi şi mă uitai în jur, ca să văd iarăşi priveliştea înverzită ce mă înconjura şi lacul singuratic cu falezele lui ca o palisadă, în spate. Tuşii şi scuipai apa. Respiraţia şi forţele îmi reveniră. Mă gîndii ce trebuia să fac cu tovarăşa mea neînsufleţită.

Acum nu pot să-mi amintesc exact ce am făcut. Parcă îmi aduc aminte vag de cuvintele: „metode de reanimare”, care-mi pluteau prin creier, şi am încercat să-i fac respiraţie artificială cu braţele; avea braţe frumoase; i-am frecat tîmplele şi am plesnit-o mult pe piept şi pe trup cu ierburile din jurul meu, pentru a-i restabili circulaţia. Uleiul de peşte se dusese de pe

trupul ei şi aerul era plin de o mireasmă puternică, asemeni mirosului de verbină.

— Lasă-mă să mor, zise ea. Oh, lasă-mă să mor.

— Prostii! zisei eu gîfîind.

— Ei or să pună iarăşi mîna pe mine!

— Să-i ia dracul pe „ei”! zisei eu. Am să te ajut.

— Nu vreau să supăr pe nimeni. S-a sfîrşit cu mine.

Îmi mărturisi că fusese urmărită şi torturată de Ardam.

— Nu pot să-l iubesc. Sînt îngrozită. Cum poţi să asculţi de dorinţele lui, cînd eşti cuprinsă de groază?

Avea vînătăi pe braţ şi cîteva dungi roşii pe umeri.

— Are să pună să mă ucidă, zise fata şi spaima ei era atît de vădită, încît am luat-o în braţe şi am dus-o într-un loc mai adăpostit, printre tufişuri. Acolo am aşezat-o foarte uşor din nou pe pămînt şi m-am întins lîngă ea, iar mesajul meu medical s-a schimbat treptat în nişte mîngîieri liniştitoare. Mi-am dat seama că era tare frumuşică.

Se prinsese cu braţele de mine şi părea că nu mai vrea să-mi dea drumul. Văzînd-o atît de aproape, am băgat de seamă că avea faţa, gîtul şi trupul de o frumuseţe caldă. Sprîncenele îi erau drepte şi gura delicată şi frumoasă. Pe neaşteptate, soarele după-amiezii pătrunse în fundul văii şi lumină ascunzişul nostru, şi în clipa aceea ochii ni se întîlniră şi ne citirăm unul celuilalt gîndurile.

O singură dată în viaţă, departe, în oraşul Oxford, mai văzusem aceeaşi expresie în ochii unei fete. Dar de data asta nu m-am dat înapoi din faţa prilejului ce mi se oferea.

10. FUGARI

Şi astfel, cursul vieţii mele se schimbă. Povestirea de pînă aci a fost relatată aşa cum o găsesc rînduită acum în amintirea mea. Am descris călătoria pe care am făcut-o din tihna vieţii obişnuite printre oameni către izolarea totală a unei lumi sălbatice şi pline de primejdii. Apoi, deodată, destinul meu a făcut o cotitură. Era ca şi cum, în clipa cînd mă aruncasem în apă, aş fi fost botezat pentru o viaţă nouă.

Şi atunci, într-un vîrtej de miresme şi soare, am găsit o altă carne, care era carne din carnea mea, o altă inimă care bătea

ca şi cum ar fi bătut în trupul meu, temeri şi senzaţii pe care le puteam împărtăşi eu însumi; o tovarăşă vie, ai cărei ochi îmi urmăreau mişcările cu o participare deplină, ale cărei primejdii şi speranţe, al cărei corp erau şi ale mele. Fiecare din noi venise de unul singur spre iazul acela, dar l-am părăsit amîndoi strîns înlănţuiţi.

Şi aveam nevoie de tot ajutorul pe care ni-l puteam da unul altuia, căci acum eram puşi în faţa unor groaznice primejdii de tortură şi moarte. Wena, căci acesta era numele tovarăşei mele, îi aparţinea lui Ardam şi, după toate legile de pe insulă, ea trebuia să-i fie dată lui şi el să facă tot ce vrea cu ea. Chiar şi eu îi adusesem o jignire intolerabilă dictatorului. Wena era de părere să fugim şi să ne ascundem sau să ne sinucidem împreună, dar faptul că fata asta mi se dăruise, trezea în sufletul meu o nouă mînie dîrză, şi cîtva timp m-am gîndit chiar la posibilitatea unui conflict pe faţă cu Războinicul Şef.

— Nu, zisei eu, nu ne vom ascunde. Ai să vii ca soţie în coliba mea. Eu sînt Nebunul Sfînt şi tot ce este al meu e sacru şi tabu.

Mi-am aşezat ţeasta pe cap şi m-am înfăşurat în mantaua de piele, pornind ţanţoş cu bastonul în mînă înapoi către sat, cu Wena care mă urma într-un extaz de spaimă şi admiraţie.

Am ajuns pe cărarea bătătorită dintre cascade şi sat, şi în curînd ne-am întîlnit cu Chit. A rămas îngrozit cînd ne-a văzut. I-am povestit cu un aer impunător despre intenţiile mele şi despre schimbarea petrecută în viaţa mea. El a protestat, profund neliniştit. Ardam va ridica întregul trib împotriva mea; i-am răspuns că eu voi ridica întregul trib împotriva lui Ardam. Dar Chit cunoştea tribul mai bine ca mine şi m-a implorat să fiu prevăzător.

— Ea se va ascunde în coliba mea, zisei eu.

— Duceţi-vă acolo chiar acum, zise Chit.

Tribul ţinea tocmai o întrunire de urlete în faţa colibei Zeiţei, şi cărarea spre locuinţa mea era pustie. Parcă aud şi acum glasurile tărăgănate ale vorbitorilor din locul deschis de deasupra, subliniate de urletele disciplinate ale tribului, în timp ce noi ne continuam drumul, singuri, pe cărarea de jos. Chit s-a despărţit de noi pentru a se întoarce în grabă la întrunirea războinică, ca să vadă ce făcea Ardam acolo.

— Intră în coliba mea, în căminul tău! zisei eu, dînd în lături trestiile de la intrare, şi apoi, în întunericul adăpostului meu, o

luai în braţe.

Putea fi oare acest lucru numai un vis? Puteam să-mi încep viaţa din nou între vis şi închipuire?

Era minunat de bine să mă aflu în locul acesta, cel mai singuratic din toate, şi totuşi să nu mai fiu singur, să fiu mîngîiat şi îngrijit de o altă fiinţă omenească pe care o făcusem să fie a mea, s-o văd făcînd ordine printre lucrurile mele şi pregătind o masă obişnuită. Dar numaidecît după aceea veni Chit de la întrunire, nerăbdător şi alarmat.

— O caută pe fata pierdută a lui Ardam, zise el. Ei spun că au furat-o duşmanii. Te implor, pleacă de-aici şi du-o la

peştera pe care am găsit-o. Acum, că ai căpătat-o, de ce vrei să mori?

El dispăru. Se ducea afară să asculte. Curînd faţa lui lată se arătă din nou în deschizătura colibei.

— Este un canoe colo jos. Puteţi să ajungeţi cu el pînă la cascade, pînă să vină aici cei care vă caută. Nu trebuie să mă găsească nici pe mine. Am să mă întîlnesc cu voi mai tîrziu.

Îl auzirăm îndepărtîndu-se printre tufişurile din spatele colibei. Îmi luai femeia, strîngînd-o la piept. Eu eram de părere să înfrunt o bătălie teribilă în pragul colibei. Dar ea era de altă părere.

— Vreau să trăiesc, oh, stăpîne! zise dînsa. Acum vreau să trăiesc cu tot dinadinsul. Să scăpăm, aşa cum ne-a sfătuit Chit.

Mi-am dat seama că şi eu voiam să trăiesc.

Apoi ne furişarăm în jos pe panta de sub colibă, pîna la barca lui Chit. Înserarea se transformă în noapte, şi satul era însufleţit de torţele mişcătoare ale celor care ne căutau. Auzeam glasuri strigînd. Sunară nişte clopote şi un şuier ascuţit sfîşie liniştea. Eram în canoe, şi eu pusesem mîna pe o vîslă. Se stîrni însă o izbucnire bruscă de lumini ciudate. Fîşii imense de lumină verde, care creşteau şi descreşteau, străbătură întunericul vînăt, iar apa făcea un zgomot ca al trecerii unei mari mulţimi de oameni şi reflecta luminile într-un chip foarte straniu. Vîslirăm repede cîtva timp, apoi furăm prinşi într-o vîltoare, stăturăm un răstimp nemişcaţi şi după aceea pornirăm din nou înainte. Această luptă continuă la nesfîrşit. Cu încetul, mugetul marii cataracte acoperi toate celelalte sunete. Ne căţărarăm pe mal şi fugirăm, aplecîndu-ne în jos, pentru a găsi iazul şi tunelul care ducea spre crăpătură. Ceva mă izbi puternic în umăr şi mă trînti la pămînt. O săgeată mare din partea de sus a rîului mă străpunse. Apoi femeia mi-o trase afară şi mă ajută să mă ridic în picioare. Îmi atinse umărul şi mîna ei se acoperi de sînge.

— Peştera, zisei eu; crăpătura!

Mirosul dulce al verbinei îmi pătrunse puternic în nări. Văzui o fîşie albastră de cer prevestitor de furtună oglin- dindu-se în lac. Departe, în urma noastră, se auzea tumultul urmăritorilor.

Dar acum eram aproape de locul unde apele ţîşnesc din peretele de stîncă.

Peştera cea mare era răcoroasă, sigură şi întunecoasă, dar simţii cum mă cuprinde o slăbiciune bruscă.

— Ţine-ţi echilibrul în apă, zisei eu, în timp ce mă poticneam, căzînd.

Picioarele îmi fură tîrîte prin pîrîu şi mă simţii purtat de dînsa. Apoi urmează un gol, deşi fără îndoială tot eu am călăuzit-o. Iar acum stau întins pe un pat de frunze şi ramuri plăcut mirositoare, iar dînsa şade ghemuită lîngă mine, dîn-du-mi să mănînc dintr-o farfurie. Nu mi se pare cîtuşi de puţin ciudat ca ea să mă hrănească dintr-o farfurie. E ziuă, iar peştera aduce mai puţin a peşteră şi mai mult a odaie comodă şi plăcută. Şi sub capul meu se află o pernă. Ochii noştri se întîlnesc.

— Mai ia puţin, zice ea. Îţi face bine.

Iau o lingură din conţinutul farfuriei şi apoi mă ridic brusc de pe pernă. Umărul îmi este bandajat, dureros şi ţeapăn.

— Dar unde sîntem? întreb eu.

— În căminul nostru, răspunde ea. Şi…

Îşi pune mîna răcoroasă pe fruntea mea.

— Febra a trecut! Mă cunoşti, Arnold?

— Eşti Rowena, răspund eu. Dar, spune-mi, unde mă aflu?

— Brooklyn Heights… Mai ia o lingură.

— New York?

— Fireşte, New York.

Capitolul al patrulea

în care se vorbeşte despre ciudata transfigurare ce s-a produs pe insula Rampole, arătîndu-se cum dl. Blettsworthy a revenit la civilizaţie, cum şi-a jucat bărbăteşte rolul şi a fost rănit aproape mortal, ca erou în Războiul Mondial, în numele civilizaţiei; de asemenea despre soţia sa, Rowena, şi copiii săi şi despre chipul în care şi-a găsit el o ocupaţie, despre o mare discuţie pe care a avut-o cu un vechi prieten, care a dus la acele reflecţii despre Viaţă în general, făgăduite pe pagina de titlu.

1. ROWENA

Am renunţat cîtva timp să mai pun întrebări şi mi-am terminat supa.

Ea îşi puse mîna pe mîna mea şi zise din nou:

— Dar febra ta a trecut!

Am încercat să mă ridic în tăcere şi ea m-a ajutat tot fără să spună o vorbă. M-am aşezat pe marginea patului. Eram nedumerit din cauză că locul era cu siguranţă peştera în care ea mă hrănise săptămîni întregi, îngrijindu-mă şi veghind. Dar era în acelaşi timp şi o odaie.

— Ce s-a întîmplat cu umărul meu? întrebai eu.

— A fost rănit atunci cînd te-a trîntit un taxi.

— Taxi? O săgeată.

— Nu. Un taxi. Te-am scos din rigolă.

Îmi trecui degetele prin păr. Observai o altă ciudăţenie.

— Porţi haine civilizate, zisei eu.
— De ce nu? Nu putem să facem tot timpul dragoste.
— Dar tu eşti femeia pe care o iubesc, nu-i aşa?
— Fără nici o îndoială.
Îmi cercetai biata mea memorie încîlcită.
— Te-am salvat de la înec?
— În Hudson.
— Hudson? Mi-ai dat multă bătaie de cap ca să te scot din apă… Dar ai meritat acest lucru.
— Sărăcuţul de tine, toate le-ai încurcat! şi îmi sărută mîna, aşa cum făcuse de sute de ori mai înainte, cu acelaşi amestec de devoţiune şi indulgenţă.
Privii în jurul meu.
— Felul în care tavanul ăsta primeşte lumina de la fereastră părea să fie o lespede mare din piatră de var. Şi stîncile acelea de afară, stîncile acelea înalte şi cenuşii, sînt nişte clădiri uriaşe!
Adulmecai aerul.
— Undeva! zisei eu şi căutai cu privirea prin încăpere.
Pe pervazul ferestrei erau trei vase de flori care conţineau, ştiam asta, verbină.
Mă ridicai în picioare şi ea mă sprijini, căci parcă aveam picioarele moi. Străbăturăm odaia pînă la fereastră, şi mă uitai la o privelişte care era în acelaşi timp stranie şi familiară. Deasupra apei pline de vapoare, masivele înalte ale New Yorkului se ridicau pînă la cer, îndulcite şi eterizate de lumina calda a după-amiezii tîrzii. Braţul ei, strîngîndu-mi mijlocul, mă proteja şi mă sprijinea în timp ce priveam afară.
— Am delirat? întrebai eu. Am fost cufundat într-un vis?
Braţul din jurul meu se strînse şi ea nu-mi dădu nici un răspuns.
— Acesta e New Yorkul. Fireşte, acesta e New Yorkul!
— Acolo e podul Brooklyn.
— Nu sîntem pe insula Rampole?
Ea clătină din cap în tăcere.
— Asta e lumea mea civilizată.
— Oh, iubitul meu drag! şopti ea.
— Şi insula Rampole, cu toată cruzimea, barbaria şi prostia fără speranţă de pe ea, a fost un vis, un vis fantastic?
Dar ea plîngea. Poate că plîngea de fericire, din cauză că

rătăcirile minţii mele se risipiseră.

2. DR. MINCHETT EXPLICĂ

Un văl subţire de îndoială părea că se aşterne peste prima strălucire a lumii mele regăsite. Mă întorsei de la fereastră, dîndu-mi seama că eram încă foarte slăbit. Ea mă ajută să mă aşez într-un mic fotoliu, care avea, după cîte îmi dădui seama, un tel stricat.

— Deci, toată spaima aceea îngrozitoare, zisei eu, războiul, cruzimile, Ardam, n-a fost altceva decît un vis?

Ea nu-mi răspunse. Îşi întoarse faţa de la mine spre uşă. Se auzi o bătaie, pe care parcă o aştepta.

— Intră, strigă ea şi apăru un bărbat cu faţa mare şi brună, care ar fi putut să fie faţa lui Chit, prezicătorul, spălată, curăţită şi adoptată normelor din Brooklyn Heights. Se opri în prag, privindu-ne. Era şi nu era Chit. Ştiam că va vorbi cu glasul plat şi familiar al lui Chit.

Ea i se adresă cu bucurie.

— Se simte mult mai bine. Nu mai sîntem într-o peşteră, înţelegi? S-a uitat afară pe fereastră! Recunoaşte New Yorkul.

Noul sosit, îndesat şi lat în umeri, înaintă şi mă cercetă cu ochii lui Chit.

— Te afli în Brooklyn.

— Mă aflu, însă puţin cam nesigur.

— Şi ştii cine sînt eu?

— Te-am numit Chit.

— Prescurtare de la Minchett. Dr. Aloysius G. Minchett, la dispoziţia dumitale. Trecu pe lîngă mine şi se opri la fereastră, privind afară. Îmi vorbi peste umăr, ca şi cum n-ar fi vrut să mă tulbure, adresîndu-mi-se prea direct. De cîte ori nu ţi-am spus că asta e lumea adevărată! Şi de cîte ori nu mi-ai răspuns că e insula Rampole! Pînă cînd am pierdut orice speranţă pentru dumneata. Şi apoi această tînără fată face tot ceea ce eu şi toţi ceilalţi alienişti din New York n-am reuşit să facem. Te readuce în simţiri, aruncîndu-se în rîul Hudson, de deasupra Palisandelor, tocmai cînd dumneata rătăceai singur pe mal. Şi iată-vă acum, pe amîndoi, dacă pot să spun aşa, îmbrăcaţi şi din nou în toate minţile.

Se întorsese şi-i zîmbise Rowenei, rostind ultimele cuvinte, iar acum se uita la mine.

— Ei, bine? făcu el ca să mă ajute şi se cocoţă pe marginea mesei, cu aerul unui om care are timp de pierdut.

— Trebuie să-mi ierţi confuzia mintală, zisei eu în cele din urmă, cîntărindu-mi vorbele. Nu ştiu cum am ajuns aici. Aş vrea să aflu cum se face că sînt aici şi mă uit spre insula Manhattan, cînd credeam că mă aflu departe de orice lume, pe o insulă cu totul diferită, din America de Sud. Ştiu că mintea mea îmi joacă feste ciudate. Ce festă îmi joacă acum?

— Tocmai că încetează să-ţi mai joace feste, zise Dr. Minchett.

— Am fost oare… anormal?

— Anormal, zise Minchett exact pe tonul prezicătorului de pe insulă, nu este decît normalul disproporţionat.

— Anomalia a ajuns pînă la… demenţă?

— Nu… Cum să spun?… Nu structural. N-a fost, nu este nici o leziune. Dar mintea dumitale este excepţională. Foarte sensibilă şi oarecum divizată intrinsec. Şi, întîmplător, tocmai acesta este domeniul cercetărilor mele. Mi-ai dat prilejuri deosebite pentru studiu.

Îmi mutai privirea de la el la Rowena. Expresia ei mă încuraja să continui. Mă întorsei din nou spre el cu o întrebare.

— Am fost Nebunul Sfînt al dumitale?

— Ai fost mai mult sau mai puţin în grija mea.

— Dar unde am fost în grija dumitale?

— Aici, în statul New York, după ce ai fost adus aici. Mai ales la Yonkers. Clinica mintală Quinn.

— Dar insula Rampole?

— Există un loc numit insula Rampole. Probabil că ai auzit acest nume cînd ai fost salvat.

— Şi am fost acolo?

— Se poate să fi debarcat pentru cîteva ceasuri. Cu barca aceea care te-a luat de pe ***Leul dc Aur.***

— Eşti sigur că asta nu e insula Rampole?

— Nu, nu, zise Rowena, asta e lumea adevărată. Realitatea concretă.

Mă întorsei spre ea şi o privii. Cît de firavă era şi cît de drăguţă!

— ...Pe care tu ai făcut tot posibilul s-o părăseşti! zisei eu, încercînd să pun lucrurile cap la cap. Ai încercat să te îneci. ***De ce*** ai încercat să te îneci?

Ea veni la mine, se aşeză pe braţul fotoliului şi îmi strînse capul la pieptul ei.

— M-ai salvat, şopti ea. Ai sărit în apă şi m-ai salvat. Ai sărit în viaţa mea şi m-ai salvat de tot.

O clipă mi se păru că înţeleg totul, şi apoi îmi dădui seama că nu înţeleg nimic. Zeci de enigme mă făceau să plutesc în nedumerire.

Mă întorsei din nou spre Dr. Minchett şi-i cerui iertare pentru confuzia din mintea mea. Îl rugai să-mi explice mai limpede situaţia şi apoi, simţindu-mă pe neaşteptate ameţit, mă dusei din nou spre pat şi mă aşezai.

— Sînt un caz, presupun. Povesteşte-mi istoria cazului meu. Spune-mi de ce am sărit deodată de pe insula Rampole în New York.

Se gîndi cîteva clipe înainte de a-mi răspunde.

— E bine că în sfîrşit pot să-ţi vorbesc deschis, zise el. Socot că trebuie să-ţi spun totul.

Însă nu începu numaidecît. Se depărtă de masă şi porni să măsoare odaia în lung şi în lat.

— Ei? zisei eu în cele din urmă.

— Caută să se exprime cît mai precis, îl scuză Rowena.

— Îţi aminteşti că erai pe epava unui vapor, ***Leul de Aur?*** Îţi aduci aminte de asta?

— Îmi amintesc foarte bine totul. Căpitanul m-a lăsat să mă înec.

— Te-a lăsat să te îneci?

— M-a încuiat într-o cabină, cînd au plecat ei cu bărcile.

— Hm. N-am ştiut niciodată acest lucru. Te-a încuiat în cabină. Trebuie să-mi povesteşti asta. În orice caz, ai fost găsit pe vasul acela de echipajul unei bărci de pe iahtul cu aburi ***Smithson,*** care culege diferite date ştiinţifice din Atlanticul de Sud şi din Ţara de Foc. De acolo începe povestirea ***mea.*** Doi dintre marinarii noştri te-au găsit adormit după coşul vasului, şi cînd te-ai trezit ai ţipat şi te-ai îndreptat spre ei cu o secure. Erai, ce mai vorbă, un adevărat nebun.

— Dar… începui eu, însă renunţai, zicînd: Continuă.

— Erai, ca specimen, cam mare şi incomod pentru ***Smithson.***

— Stai o clipă, zisei eu. Cît timp a trecut de atunci?

El făcu o socoteală în minte.

— Aproape cinci ani.

— Dumnezeule! zisei eu şi Rowena îmi strînse mîna cu simpatie.

Dr. Minchett îşi continuă povestirea.

— Erai, ca să spunem lucrurilor pe nume, un specimen într-adevăr foarte incomod. Directorul expediţiei noastre te-a dat pe mîna mea, eu fiind de profesie doctor de boli mintale, şi am făcut tot ce am putut ca să te adaptez împrejurărilor de acolo. Trebuie să înţelegi că acolo aveam funcţia de etnolog. Avusesem necazurile mele, şi făceam călătoria ca o vacanţă. Îl cunoşteam pe director...

Reflectă, părînd că-şi alege cuvintele dintr-un material foarte îmbelşugat.

— Ne-ai dat mult de furcă, zise el. Te-au dus într-un golf din insula Rampole, şi asta-i tot ce ai văzut din locul acela. Aiurai că ţi-ai pierdut lumea şi că noi eram cu toţii nişte sălbatici sîngeroşi şi nişte canibali cu trupul pictat. Te-au îmbarcat pe ***Smithson*** şi mi s-a dat sarcina să te potolesc sau să te ţin încuiat într-o cabină. M-ai interesat din punct de vedere profesional încă de la început. Ideea mea era că, în sens fiziologic, nu erai nebun; vreau să spun că nu era nimic în neregulă cu celulele şi ţesuturile dumitale. Fuseseşi tratat prost cine ştie de cine şi erai încă teribil de înspăimîntat. Şi, tot astfel, mintea dumitale nu mai făcea legătura între lucruri. Cred că dacă i-aş fi lăsat să facă ce voiau şi să te încuie într-o cabină, ca să baţi cu pumnii în uşă, asta aproape că te-ar fi dat gata. Aveai o adevărată groază de a fi închis într-o cabină. Îţi aminteşti de asta?

Îmi cercetai memoria.

— Nu.

Ezitai, şi apoi zisei mai puţin sigur:

— Nnnu...

Îmi adusei aminte vag de o încercare de a ieşi dintr-o cabină. Dar aceasta fusese pe ***Leul de Aur.***

— Trebuia să fii tratat cu menajamente, îşi aminti el. Şi nu erai de loc popular. Urai tot neamul omenesc ca pe nişte sălbatici murdari şi... Ei bine, erai cu totul lipsit de tact în această privinţă. Ei erau dispuşi să te debarce de pe vas oriunde, dacă n-aş fi fost eu, dar le-am spus că nu erai pur şi simplu o fiinţă omenească supărătoare: erai specimenul meu ştiinţific şi asta i-

a făcut să te respecte. Şi aşa te-au adus tot drumul înapoi. Doream să te aduc aici pentru un studiu mai profund la Institutul Frederick Quinn de la Yonkers. Europenii încă nici nu bănuiesc ce bună activitate de observaţie şi experimentare se face aici asupra stărilor mintale. Avem o varietate foarte mare de tipuri. Am avut dificultăţi cu autorităţile de imigraţie şi cu bătrînul dumitale tutore din Londra, dar am reuşit să ajung la o înţelegere în ambele părţi şi de atunci te-am ţinut sub observaţie la Yonkers sau New York. Tutorele dumitale e un om de ispravă. A trimis oameni să te vadă, şi cînd a înţeles ce făceam cu dumneata mi-a făcut cinstea să-mi dea mînă liberă, şi să mă şi plătească. Am aranjat totul. Ai avut cîteva moşteniri şi acum eşti destul de înstărit. Am ţinut toate conturile în ordine. Am avut nevoie de doi ani întregi ca să stabilesc că nu erai cu adevărat primejdios nici pentru dumneata, nici pentru ceilalţi şi am obţinut să fii eliberat pe garanţia mea, locuind într-un apartament al dumitale propriu.

— Acesta?

— Te-ai mutat aici după ce ai cunoscut-o pe ea.

— E apartamentul meu, şopti Rowena. L-ai luat pentru mine şi ai renunţat la al tău.

Rămăsei pe gînduri.

— Toate astea sînt foarte bune. Dar de ce nu-mi amintesc nimic despre aceste lucruri?

— Pe unele ţi le aminteşti într-un mod diferit. Dumneata eşti un caz tipic de reverie interpretativă.

El aşteptă să-i spun iarăşi: „Continuă”, şi după o scurtă pauză îmi dădui seama de acest lucru şi făcui întocmai.

Se opri în faţa mea şi rămase cu mîinile în buzunare, devenind — ca să folosesc propria lui expresie — un caz tipic de profesor universitar.

— Vezi, începu el, făcînd un gest vag cu mîna stîngă, şi vorbi din nou: Lucrurile stau cam aşa...

...Nu voi încerca să reproduc însă sistemul complicat al expunerii lui. Să-i lăsăm pe alţii să îndure prelegerile unui profesor universitar. Aceasta e o carte tipărită. Teoria lui sau explicaţia, cum vreţi să-i spuneţi, se bizuie pe ideea că înţelegerea noastră asupra realităţii exterioare nu este niciodată exactă şi necritică. Noi filtrăm şi revizuim senzaţiile noastre înainte ca ele să ajungă la creier. Chiar şi cel mai puţin imagi-

nativ dintre noi trăieşte în iluzie, protejat şi încurajat de această atenuare a lucrurilor exterioare. Toate minţile sînt selective şi admit cît mai puţin cu putinţă ceea ce se dovedeşte a fi umilitor şi neplăcut. Noi continuăm să redactăm şi să revizuim mult timp după ce întîmplările au fost percepute. Ceea ce un om îşi ***aminteşte*** despre ziua de ieri nu este ceea ce a văzut şi a simţit în realitate în momentul respectiv din ziua de ieri. Totul a fost corectat şi epurat, prefăcîndu-se aşa încît să se potrivească cu ceea ce-i convine omului şi cu amorul său propriu. Tipurile imaginative şi oamenii care au fost crescuţi la adăpost de loviturile mai violente ale realităţii pot să deformeze lumea extraordinar de mult, cu perfectă bună-credinţă, s-o coloreze, să-i impună legi superstiţioase, s-o îmbrace în haine fanteziste.

Tocmai prin asta — îmi explică el, venind lîngă mine cu un aer prietenos şi pe jumătate în chip de scuză — eram eu atît de interesant. Căci eram cît se poate de interesant. A fost destul de bun cu mine să-mi spună acest lucru. M-a întrebat dacă auzisem de personalităţi duble, despre faptul că în acelaşi creier e cu putinţă să existe unul lîngă altul două sau chiar mai multe sisteme de asociaţie, atît de independente, încît e aproape ca şi cum două fiinţe diferite ar poseda în comun acelaşi cap. Am recunoscut că auzisem de astfel de cazuri. Prestipun că în zilele noastre fiecare a auzit de ele. Şi, declară el, acelaşi lucru mi se întîmplase şi mie. Aveam o personalitate principală care fusese atît de rănită şi zdruncinată la prima ei ciocnire cu viaţa, încît îşi găsise refugiul în închipuirea că o astfel de asprime şi brutalitate ca aceea care mă lovise erau în realitate numai calităţile unui colţ al pămîntului depărtat şi izolat. Închipuirea mea se agăţa cu încăpăţînare de ideea că lumea iluziilor frumoase pe care le pierdusem continua să existe ca o lume principală a civilizaţiei, de unde plecasem şi în care aveam să mă întorc în curînd.

Reflectai asupra acestor afirmaţii şi-l făcui să mi le repete, consimţind apoi cu oarecare rezervă.

În această reverie consolatoare, zise el, îmi trăisem cea mai mare parte a ultimilor patru ani şi jumătate, în timp ce o personalitate practică minoră, pe care doream s-o ignorez cît mai mult mă făcea să pot umbla, să pot ocoli obstacolele, să respect orele meselor şi să fac chiar diferite treburi cînd era

nevoie. Această sărmană personalitate minoră, acest eu practic, mergea, e drept, cu un aer preocupat, ca un om furat de reverie sau, cum se spune, pierdut în visuri, dar care continua să acţioneze normal şi inteligent, deşi încet. Această persona-

litate citea ziarele; avea momente de conversaţie obişnuită; şi în tot acest timp nu era altceva decît o parte desprinsă, un tăietor de lemne şi un aducător de apă pentru principalul complex romanţios al creierului meu. Ea colecta amintirile numai pentru a le ignora. Reveria principală nu voia să capete nimic din această latură a vieţii mele, sau accepta sugestii din partea ei numai pentru a le altera profund.

— Cu toţii sîntem într-o oarecare măsură la fel, zise Minchett. Ceea ce este interesant la dumneata e că eşti atît de îndîrjit şi persistent.

— Da... da, e foarte plauzibil, zisei eu, dar... ascultă, Dr. Minchett: cunoşteam insula Rampole cît se poate de bine; am văzut acest pămînt cu tot atîta precizie cum văd locurile roase de pe acest covor uzat. Ce memorie negativistă, care să refuze realităţile, ar fi putut produce tot ce am văzut eu, stînci şi munţi, serbări şi urmăriri şi megaterii? Am urmărit megaterii şi unul s-a şi luat pe urmele mele. Era gata să mă ajungă. Megaterii... marii leneşi tereştri. Mă îndoiesc să fi auzit vreodată de ei înainte de naufragiu.

— Asta-i simplu, zise doctorul. ***Smithson*** căuta megaterii. Era unul din scopurile principale ale expediţiei noastre. Dacă exista vreun megateriu rămas viu, doream să-l găsim înaintea englezilor. Întregul vas se interesa de aceşti megaterii. Vorbeam tot timpul despre ei. Zoologul şi speologul de pe vas nu vorbeau de nimic altceva. Ţi-au arătat nişte desene. Găsiseră ţeasta unui pui de megateriu, nişte bucăţi de piele şi excremente. Acuma îmi amintesc: într-o zi ai început o uimitoare dizertaţie despre obiceiurile şi înmulţirea lor! O născocire uluitoare! Nişte lucruri extraordinare. Aşadar, crezi că ai văzut megaterii?

— Nu exista nici unul pe insula Rampole?

— N-am observat niciodată vreunul.

Rămăsei nedumerit.

— Dumneata amesteci visurile cu amintirile. Un lucru mai obişnuit decît cred mulţi oameni.

Îmi lăsai capul în mîini şi apoi mă ridicai din nou.

— Nu te obosesc? întrebă el.

— Ascult totul cu mult interes, răspunsei eu, deşi uneori îmi vine greu să te urmăresc.

— Redau în jumătate de oră rezultatele a peste patru ani de

observaţii neîncetate.

— Chit, zisei cu, era întotdeauna un observator atent... Dar mă întreb de unde a luat pălăria aceea pe care o avea pe cap.

Doctorul nu ştia nimic despre această podoabă remarcabilă şi lăsă întrebarea mea să treacă neobservată. Era prea preocupat cu relatarea cercetărilor sale.

— Am fost fascinant să disec ţesutul personalităţii dumitale.

— Mă bucur că te-am amuzat, zisei eu.

— De exemplu... — şi îşi reluă plimbarea prin odaie. Am aflat că eşti de origină foarte amestecată; pe de o parte sînge curat englezesc, şi pe de altă parte sirian, portughez şi din insulele Canare. Încă de copil, s-a produs o ruptură extremă în viaţa dumitale. Mai întîi, copilărie frămîntată în Madeira; apoi o adolescenţă sănătoasă în Wiltshire, aproape fără nici o legătură între cele două grupuri de experienţe. Ţi-ai schimbat chiar şi limba. Ai pierdut orice legătură cu Madeira, da. Dar... Ceva aprins, furtunos, egocentric şi intens, pesimist, zace ascuns sub eul dumitale englez, ceva lipsit de formă şi indiferent, în aparenţă uitat, în visul dumitale despre... despre insula Rampole, exista, presupun, o abundentă vegetaţie subtropicală?

— Copacii şi plantele, reflectai eu, aveau frunziş bogat. Munţii erau frumoşi şi abrupţi.

— Adevărata insulă Rampole este un pustiu dezolant, zise el.

Îmi întorsei privirile spre Rowena.

— El a fost foarte dibaci, zise ea.

— E foarte dibaci, consimţii eu.

— Am discutat atît de des lucrurile astea! zise Dr. Minchett.

Îmi privii genunchii, peste pînza albastră a pijamalei, apoi picioarele goale. Întinsei mîna şi apucai mîna Rowenei, strîngînd-o într-a mea. Mă uitai la glastrele de verbină şi apoi la fereastra deschisă.

— Eşti foarte dibaci, zisei eu, şi totul pare foarte real aici. Dar tot aşa e şi insula Rampole. Încă. Tot aşa era mîncarea pe care o mîncam acolo, mîncarea care era viaţa altor oameni. Tot aşa erau urletele şi războiul. Spune-mi, cum mîncam şi trăiam în această lume de aici? În lumea asta nu există Darurile Prietenei? Şi ce era războiul acela, acel război nesăbuit şi îngrozitor care pînă la urmă a invadat tot restul visului meu? Ce era tot tumultul acela războinic? Tobele şi urletele. Nu era oare nimic? Şi de ce te-ai aruncat tu, iubita mea, în apă? În

punctul acela s-a întîlnit visul meu cu realitatea ta. Vezi, el nu mi-a arătat, nici tu nu mi-ai spus, şi eu nu simt că acela a fost vis.

— Nu, zise doctorul, revenind la subiect. Exista o bază.

— Şi războiul? întrebai eu. Războiul?

— Dragul meu! Dragul meu! murmură Rowena, ca şi cum ar fi vrut să oprească ceva pe care în acelaşi timp nu-l înţelegea.

— Era nefericită, zise doctorul cu o sforţare. Nu avea bani.

— Şi Ardam, războinicul?

Faptul că-mi răspunse numai după o lungă pauză făcu vestea şi mai impresionantă.

— Aproape întreaga lume, zise el, lumea adevărată e în război.

— Ah! acum încep să înţeleg limpede, zisei eu. Acum amintirile încep să se înlănţuie.

— Da, zise doctorul. Sînt vremuri grele şi tragice. Şi acum, în sfîrşit, trebuie să te pregăteşti să faci faţă lumii adevărate.

— Asta e lumea adevărată?

— Bineînţeles.

— Lumea adevărată! repetai eu, oprindu-mă în faţa ferestrei care încadra clădirile înalte şi semeţe ale celui mai uriaş dintre oraşele vii, roşu în lumina apusului de soare şi cu zeci de mii de ferestre care-i reflectau văpăile.

— Încep să pricep, zisei eu.

Minchett mă examină de aproape cînd rostii următoarele cuvinte.

— Asta e lumea adevărată, recunosc. Auzind aceste cuvinte, el păru uşurat. Şi de asemeni, adăugai eu, observ că în acelaşi timp există şi insula Rampole! Căci, la urma urmei, ce a fost insula Rampole, doctore? N-a fost decît lumea cea adevărată, întrezărită prin ceaţa închipuirilor mele.

3. TOBELE RĂZBOIULUI RĂSUNĂ DIN NOU

Rămîne poate o problemă faptul că niciodată nu mi-am întrebat îndeaproape soţia despre viaţa ei dinainte de încercarea de sinucidere, care ne-a făcut să fim împreună. O

aversiune instinctivă din partea mea se unise cu propria ei dificultate de a-şi aminti amănuntele. Sînt unele lucruri în paginile vieţii în faţa cărora tresărim cînd ajungem să citim în ele. Probabil că sînteţi de aceeaşi părere. Cine dintre noi, care trăit treizeci de ani, nu simte nevoia să acopere vreo etapă ruşinoasă de pierdere a cumpătului şi de tristă descoperire de sine?

Soţia mea, care este atît de iubitoare, atît de drăgălaşă şi atît de curajoasă, şi care uneori e tot atît de nechibzuită, iar cîteodată certăreaţă şi capricioasă, a venit din micul orăşel Allan Lane din Georgia. A fugit de acasă. Era copilul unuia din cei mai săraci membri ai familiei Everetts din statul acela, dar tatăl ei era un Nisbet. Au încercat să-i dea o creştere simplă, protestantă, de modă veche, dar au fost nevoiţi s-o trimită la Colegiul Reid din Cappard, şi ea avea o nesăţioasă curiozitate şi deprinderea de a citi! Citea tot ce-i pica în mînă şi devenea tot mai mult o fire răzvrătită. Se arăta o elevă strălucită, însă nivelul intelectual de la Cappard era scăzut. Acest fapt, precum şi spiritul curentelor al celor din Sud i-au format o idee exagerată despre puterea ei asupra oamenilor şi a lucrurilor.

În parte pentru a scăpa de urmările unei escapade, în parte pentru a cuceri lumea, a fugit la New York, fiind într-o oarecare măsură ajutată în această acţiune de un tînăr avocat din Manhattan care fusese chemat în legătură cu încurcăturile financiare ale Colegiului Reid. Acesta avea vederi foarte înaintate, nu însă ostentative, iar relaţiile sale cu Rowena, la început s-au dezlănţuit mai de grabă la modul romantic, decît rezervat. Dar la New York avocatul a devenit din nou rezervat şi a lăsat-o să se lupte singură cu viaţa. Fata era înarmată cu cîteva manuscrise ale unor nuvele şi a unui prim roman, care păruse să fie „mai bun decît multe din cele care se publică” în atmosfera prietenoasă a Georgiei. Nu vreau să vin în întîmpinarea cititorului sentimental, pretinzînd că şi în această privinţă ea era o „fată bună”. Era tot atît de avidă şi tot atît de vanitoasă. Încercase să-şi folosească drăgălăşenia şi farmecul — şi era foarte drăguţă şi fermecătoare — în felul în care un bărbat îşi foloseşte în scopuri personale energia. Mă îndoiesc să fi fost vreodată cu adevărat îndrăgostită de avocatul ei şi era mult prea mîndră pentru a-l urmări, atunci cînd

el i-a întors spatele. Cred mai curînd că el a aranjat în aşa fel lucrurile încît ruptura să pornească de la ea.

Ideea ei de a se folosi, de oameni pentru propriile ei scopuri a amestecat-o în curînd într-o afacere cu un înalt funcţionar de poliţie. (Nu este nevoie să-i spun numele pentru cei care cunosc New Yorkul, şi nu are rost să-l numesc pentru cei care nu-l cunosc.) Intrigile ei mărunte l-au făcut să fie cuprins de o gelozie veninoasă şi el a urmărit-o cu toată influenţa şi puterea pe care o avea. În stadiul final al acestei urmăriri ea s-a gîndit că fluviul este calea cea mai puţin dureroasă de a pleca din New York.

Bănuiesc că această soţie a mea va fi socotită o mică aventurieră neascultătoare şi ghinionistă, totuşi nu pot să îndur să fie judecată astfel, pentru că o cunosc prea bine. Chiar dacă ar fi aşa, ea mai avea în acelaşi timp şi ceva cu mult mai bun. Ştiu cîte lucruri minunate, cîte posibilităţi de curaj şi duioşie trăiau încă în acest creier, în timp ce trupul căruia îi aparţinea se zbătea în apele cenuşii şi învolburate. Aş putea povesti fericit o istorie a creşterii îmbelşugate a acestor însuşiri. Şi mintea mea poate să treacă peste seria de incidente urîte, anonime, din perioada ei „romantică”, ce nu mai au acum nici o importanţă, pentru a ajunge la copilul negricios ce se juca în soarele Sudului, plin de viaţă şi rîs, sau la fata şezînd pe scaunul de lîngă fereastră, cu ochii aţintiţi într-o carte, la fata care îngenunchea pe un scaun ca să scrie din nou descoperirile minunate ce le face fiecare scriitor începător, aşternînd pe hîrtie primul ei sarcasm şi primele improvizaţii. Îi înţeleg viziunea de succes şi de triumf social, şi visul ei despre înţeleptul şi subjugatul prinţ-consort, care pînă la urmă îi va împărtăşi gloria ajunsă la culme. Dar ea n-a întîlnit decît eşecuri care au lăsat-o ameţită de uimire, iar speranţele şi mîndria ei n-au fost atît înfrînte, cît date în lături.

Era înfrîntă, lipsită de prietenie şi hărţuită fiinţa pe care am scos-o din apă. Şi totuşi avea în ea, încuiată şi neatinsă, acea comoară de recunoştinţă, dragoste posesivă, loialitate şi duioşie, pe care le-am descoperit inepuizabile într-însa. La început am considerat-o drăguţă, şi chiar şi acum mai găsesc frumuseţi noi în faţa ei fină şi sensibilă. Faţa ei dragă şi sensibilă.

Mi s-a dăruit într-un acces de recunoştinţă şi m-a luat în viaţa ei îndată ce şi-a dat seama de izolarea reveriei în care

trăiam. Căci funcţia supremă a celui care iubeşte este să pătrundă între fiinţa iubită şi faţa aspră a realităţii. Amîndoi aveam nevoie să fim ocrotiţi puţin împotriva realităţii. Minchett a reuşit să înţeleagă structura relaţiilor noastre şi a dat dovadă de vederi destul de largi pentru a mă lăsa să mă duc la singura fiinţă omenească care pătrunsese prin crusta de rezervă ce se îngroşase atît de groaznic în jurul meu. Ne-am salvat unul altuia viaţa.

Multă vreme n-a vrut să mă lase să mă căsătoresc cu ea. Era — spunea dînsa — un „ciob spart”, o expresie pe care şi-o amintise din vreo carte despre femeile decăzute şi nefericite şi se simţea destul de bine dacă era lăsată să mă îngrijească, să mă ocrotească şi să mă salveze, pînă cînd voi fi în stare să mă întorc din nou la viaţa normală şi s-o las să-şi vadă de drum. Se va retrage în vreun fel oarecare, iar eu mă voi putea căsători cu o „fată bună”, aşa spunea ea.

Viaţa normală era foarte anormală în aceste zile şi îmi dădeam seama că, pentru mine, normala schimbare la care trebuia să mă întorc era aceea de a juca rolul unui soldat britanic în Marele Război. Tobele de bătălie care răsunaseră din ce în ce mai puternic în închipuirile mele, cu stînci şi torente, răsunau cu şi mai mare insistenţă în clipa cînd m-am trezit.

Fără îndoială că mă gîndisem intens la izbucnirea războiului şi-i urmărisem zi de zi desfăşurarea rapidă, dar amintirile mele reale din perioada aceea sînt cu totul înăbuşite şi diformate de amănuntele reveriei mele. Starea mea mintală mă făcea incapabil de a mă înrola şi, în realitate, eu mi-am petrecut cea mai mare parte din rătăcirile în care ajunsesem să-mi dau scama de izolarea mea crescîndă faţă de mulţimile războinice din jurul meu în pădurile de deasupra Palisadelor şi în parcul Riverside.

Dar acum problema sănătăţii mele era rezolvată şi o dată cu ea plecarea mea din Statele Unite şi înrolarea în armata britanică devenise o chestiune urgentă. Minchett îmi expuse precis şi clar amănuntele situaţiei în care mă aflam. Stăteam de vorbă, în timp ce Rowena ne pregătea ceaiul, şi toţi trei dezbăteam ce va trebui să fac dacă vindecarea mea se va dovedi definitivă.

— Aş vrea să te ţin aici, zise Minchett, şi la nevoie aş putea

să-ţi dau certificate. Dar noi sîntem o naţiune înfierbîntată şi

dacă America intră în război, lucrurile s-ar putea schimba în ceea ce te priveşte.

— Un lucru vreau să-l fac chiar acum, îndată ce va fi posibil: să mă căsătoresc cu Rowena.

— ***Nu,*** zise ea oprindu-se brusc, cu ceainicul în mînă.

— Dacă mă refuzi, înseamnă că mă părăseşti, zisei eu.

— Vom înfrînge acest Nu, zise Minchett.

— Şi cum veţi face asta? întrebă ea.

— Am să te prescriu pe dumneata. Am să te transform dintr-o fată drăguţă într-un medicament. Am să fac dintr-o soţie un tratament pentru el.

— Am să înnebunesc din nou în clipa în care mă părăseşti, zisei eu.

— La ce bun să te căsătoreşti dacă vei fi luat ca soldat?

— Pentru că nimic nu mă poate atinge, dacă mă gîndesc că mă întorc la tine.

— Să te întorci... zise ea, analizînd implicaţiile acestor cuvinte.

Rămase ezitînd cu ceainicul în mînă. Se hotărî să-l pună din nou pe sobă. Apoi se apropie ca o somnambulă şi rămase în picioare lîngă noi. Începea să înţeleagă limpede ce se întîmplase cu noi în după-amiaza aceea. Căzu încet în genunchi între noi. Puse o mînă pe genunchiul meu şi îi vorbi lui Minchett.

— Am fost fericită aproape un ceas, doctore. Doar un ceas. Pentru că şi-a revenit în simţiri. Şi acum văd ce nebunie este să fii fericit. Fericită cum am fost eu. Acest război îi cheamă pe toţi bărbaţii din lume. Oh!... Rămîi nebun, dragul meu! Asta-i soluţia pentru noi. Fă-l să rămînă nebun, doctore! Nu vreau să mă căsătoresc cu el. Nu vreau să fie sănătos ca să se căsătorească cu mine. Vreau să continuăm ca mai înainte. L-am vindecat pentru a-l ucide. Nu vreau să plece... întoar-ce-te în visul tău, Arnold. Asta e tot peştera noastră de pe insula Rampole. Zău că da. Priveşte acolo, afară! Stînci şi pietre, îţi jur! Nu au decît o curioasă asemănare cu casele. Şi ne vom ascunde de soldaţi şi vom sta aicea mereu. Pînă cînd vom putea ieşi cu totul, din locul acesta, spre civilizaţia aceea, în spaţiile acelea mari de care obişnuiai să vorbeşti ceasuri întregi. Nu-ţi aminteşti de spaţiile acelea mari? Sub bătaia soarelui. O să aşteptăm pînă atunci... Împreună... Aici... Cu răbdare... Fără

grabă.

4. TOBELE RĂZBOIULUI RĂSUNĂ MAI PUTERNIC

Nu ştiu dacă era înţelept sau necugetat, bine sau rău, să mă întorc în Europa pentru război. Dar eu nu fac decît să povestesc istoria unei minţi şi nu mă judec nici pe mine, şi nici lumea. Aşa s-au rînduit lucrurile şi aşa am acţionat. Aceeaşi Rowena care mă implora să nu mă duc la război făurise minunea care a făcut firească şi necesară plecarea mea la război.

Eram încă „sub observaţia medicală din timpul convalescenţei”, cum spunea dr. Minchett, cînd bătrînul Ferndyke, notarul familiei şi vărul meu îndepărtat din partea mamei, a apărut la New York. Venise aici pentru că făcea parte dintr-o comisie menită să discute problema finanţării aliaţilor. Şi, în calitate de tutore, prima dintre îndatoririle sale neoficiale a fost de a veni să mă vadă. Minchett l-a adus la Brooklyn ca să vadă singur cum stăteau lucrurile cu mine, şi bătrînul a fost de o politeţă gravă faţă de Rowena şi a manifestat o imensă simpatie faţă de situaţia mea, nevoind să vorbească nimic despre război, decît ca de o problemă de greutăţi financiare. Luptele propriu-zise le considera o chestiune prea puţin delicată şi prea brutală pentru ca să poată fi menţionată. Arătă o admiraţie imensă pentru priveliştea care se zărea de la fereastra noastră.

— Or să-l ia pe Arnold? întrebă Rowena, în timp ce el stătea la fereastră.

— O! Nu, nu, nu! zise dl. Ferndyke. Cum pot să-l ia? Şi chiar dacă ar vrea el să se ducă...

— El nu vrea să se ducă, zise Rowena.

— Dacă ar vrea să se ducă, repetă dl. Ferndyke, privind-o peste ochelari cu o mustrare blajină în ochi, mă îndoiesc că va fi cu putinţă să fie instruit, echipat şi trimis pe front, înainte ca toată treaba să fie terminată.

— N-are să se ducă, zise Rowena.

— De ce să dezbatem asemenea probleme? în anumite împrejurări ar putea să fie un gest folositor pentru el să pară că începe a dori să se ducă.

— Nu vreau să-l pierd.

— Asta nu va fi o pierdere, zise dl. Ferndyke.

Către sfîrşitul vizitei, el se întoarse spre mine în modul cel mai obişnuit şi mă rugă să ies în oraş cu el pînă la hotelul în

care locuia. Avea o mulţime de lucruri mărunte să-mi spună, şi cîteva hîrtii de semnat; am putea sfîrşi toate acestea cam într-o oră, şi apoi, dacă domnişoara… domnişoara…

— O s-o numim d-na Blettsworthy, zisei eu, fiindcă asta e ceea ce ar trebui să fie.

— Îl felicit pe clientul meu, zise dl. Ferndyke, strîngînd mîna Rowenei.

— Aşa zice el, se scuză ea.

— Dacă viitoarea d-nă Blettsworthy ar vrea să ia masa cu noi… Numai o masă obişnuită, d-nă Blettsworthy. Nimic ceremonios.

Şi astfel mă scoase în oraş singur, despărţindu-ne de dr. Minchett cînd ajunserăm la William Street.

— E minunat că te văd din nou vindecat şi sănătos! zise dl. Ferndyke. Ultima dată cînd te-am văzut, ei, bine…

Delicateţea îl făcu să se oprească.

— M-ai numit bătrîn pleşuv şi mi-ai spus că nu vrei să mă laşi să-ţi subjug sufletul. Sînt oare atît de chel? şi privi prin ochelari. Cred că acuma putem uita toate astea…

Îşi exprimă din nou plăcerea în salonul său de la hotel. Ultima dată cînd am putut să stăm de vorbă de la egal la egal a fost în Londra, atunci cînd ai pornit în călătoria dumitale pe mare, bine intenţionată, dar nefericită. A fost un mare ghinion că te-am părăsit pe epava accea…

— Echipajul şi căpitanul au scăpat?

Îmi spuse cum, după grele încercări, ajunseseră la Bahia, iar eu îi povestii despre tentativa căpitanului de a mă ucide.

— Ţţ, ţţ! făcu dl. Ferndyke şi, cu instinctul unui avocat, se jucă cîteva clipe cu ideea de a imputa această crimă veche de cinci ani făptaşului ei. Arătă absenţa de probe concludente, echipajul fiind răspîndit şi amănuntele din mintea oamenilor confuze. Nimic de făcut! încheie el clătinînd din cap. Şi asta, reluă el brusc, mă aduce la problema principală a momentului de faţă: ce ai de gînd să faci?

— Războiul, zisei eu.

— Războiul, repetă el. La urma-urmei, trebuie să-ţi aminteşti că porţi un foarte bun nume englezesc.

— Vreau să mă căsătoresc şi să asigur avantajele acestui lucru pentru Rowena.

Dl. Ferndyke se rezemă de spătar şi reflectă asupra

Blettsworthysmului meu şi al său.

— Cred, întotdeauna am crezut, şi războiul n-a reuşit să-mi schimbe părerea, că britanicii sînt partea esenţială a lumii şi că puţine familii ca a dumitale, atît familiile scoţiene cît şi cele engleze, mergînd dintr-o generaţie în alta cu cinste şi înţelepciune, cu înţelepciune şi cinste, sînt partea esenţială a Britaniei. Aceste lucruri nu li se pot spune aliaţilor noştri, dar aici între noi putem să ne mărturisim unul altuia tot. Fără îndoială că multe din Vlăstarele noastre se află şi aici. Nu vreau să exclud America... Dar această tînără doamnă?

— E de neam bun, din Sud.

— Trecutul ei nu a fost cu totul... ireproşabil.

— Vreau să-i fac un viitor ireproşabil.

El începu să se exprime foarte liberal.

— A existat un oarecare curaj, trebuie să recunosc, în cîteva căsătorii ale Blettsworthy-lor. Neamul nostru n-a fost niciodată lipsit de curaj. Uneori acest curaj s-a manifestat în chestiuni delicate, dar curajul nu ne-a lipsit niciodată.

— De cîteva ori, ***sir,*** curajul mi-a lipsit cu totul. E tocmai lucrul de care mi-e ruşine mai mult.

El îşi potrivi ca de obicei ochelarii.

— Am văzut cum un băiat de pe vas era maltratat crunt. N-am spus nimic.

— Probabil că n-ai ştiut ce să spui. Ia-o ca atare. Dar mi s-a spus că te-ai aruncat în apă după fata asta, aşa cum ar face-o orice Blettsworthy. Şi recunosc că îmi place felul cum ai procedat. Fata pare să aibă un caracter frumos. Are glasul blînd al unei lady. Uneori, vocile femeilor de aici, ai observat? par să fie cam stridente. Poate că s-a atins de noroi, dar nu văd să se fi murdărit. Îmi place felul în care se mişcă. Eu cred că felul în care se mişcă o femeie este uneori mai important decît lucrurile pe care poate le-a făcut sau nu le-a făcut. Probabil că îţi poartă o mare afecţiune şi aş putea să spun, ca un bătrîn observator ce sînt, că nu e lipsită de caracter.

— Da, răspunsei cu. Da. Are asta.

— Mare parte dintre femeile frumoase îl au. Într-o foarte mare proporţie. Dar nu văd nici un motiv ca ca să nu vină în Anglia după ce se va sfîrşi războiul acesta şi să-şi ia locul în propria dumitale lume. Adică dacă vei face tot ce se cere de la un Blettsworthy în situaţia de faţă. Şi de dragul ei, chiar

mai mult decît de al dumitale, trebuie să fii acum un Blettsworthy.

Se opri brusc, şi ochii săi măriţi de ochelari mă priveau întrebător.

— Războiul ăsta, reflectai eu drept răspuns, este un război foarte stupid. Urît şi monstruos de ambele părţi.

— Înclin şi eu să cred. Dar nu cu totul...

Dl. Ferndyke păru să se consulte cu un partener din sinea sa.

— Aş vrea, zise el, să intru puţin în ceea ce aproape că aş putea numi ***filozofia*** acestei probleme. Spui că războiul acesta e stupid. Sînt de acord. Putea fi prevenit; ar fi putut fi evitat. Probabil. Dacă lucrurile ar fi fost diferite. Dar deoarece nu erau diferite, a trebuit să se producă. Stupiditatea era o stupiditate cumulativă, într-o parte cîte puţin şi în alta cîte puţin. Ea era pretutindeni şi nu văd pe nimeni în treaba asta care să fie cu totul lămurit sau cu totul neştiutor. Noi, dumneata şi cu mine, ne aflam în acest sistem de stupiditate, aducîndu-ne, nu ştiu prea bine cum, propria noastră contribuţie. Sau neaducînd o contribuţie care să fi putut ajuta să prevină această izbucnire. Această lume, cu toată stupiditatea de care e pătrunsă, este cea care ne-a dat naştere, şi într-un fel ne-a hrănit, ne-a educat şi ne-a oferit prilejurile cele mai favorabile. Imperiul Britanic ne-a adăpostit, ne-a dat temelia încrederii şi a mîndriei. Apoi, deodată, el şi Europa au fost aruncaţi în accst război înspăimîntător. Nu putem cere să părăsim deodată vasul. E un fel de haos, dar nu putem lăsa ca bătrînul Imperiu să fie zdrobit, să rămînă fără nici o speranţă. Tradiţia familiei Blettsworthy a fost întotdeauna să tolereze imperfecţiunea, să privească partea bună a imperfecţiunii, şi să-şi joace rolul, mereu mai sus.

— Dar războiul?!

— Sînt milioane de partea noastră care cred că acesta e un război care va pune capăt Războiului.

— Şi de partea cealaltă?

— Poate nu în proporţie atît de mare. În general, eu cred că acum, cînd acest dezastru s-a produs, cel mai bun lucru este ca furtuna să se sfîrşească cu doborîrea imperialismului german.

— Şi pentru acest ***„în general”,*** eu, împreună cu milioane de alţi oameni, trebuie să-mi dărîm toate posibilităţile, toate

speranţele, tot ce a fost frumos în viaţa mea...

Dl. Ferndyke mă întrerupse cu inocenţa profesională a unui avocat care pune întrebări.

— Ce ***anume*** a fost atît de frumos în viaţa dumitale? întrebă el, şi aşteptă răspunsul cu ochii aţintiţi pe peretele opus.

Îmi veni greu să precizez, dar în acelaşi timp simţii că dl. Ferndyke îmi pusese o întrebare neloială.

— Dacă, zise dl. Ferndyke, tot mai mulţi oameni intră în acest război, spunînd şi crezînd şi făcînd şi pe alţii să creadă că acesta e un război care va pune capăt războiului, atunci el va putea să devină într-adevăr un război care va pune capăt războiului.

— Să umplem şanţurile de pe drumul care duce spre pace!

— Dacă vor fi bine umplute... zise el şi mă lăsă să-i termin eu fraza. În întreaga lume Blettsworthy-ii au murit pentru cauza civilizaţiei. Am înţesat pămîntul cu morţii noştri. Dacă noi murim, rasa noastră, civilizaţia care ne-a creat şi ne susţine, continuă să trăiască. Continuă să trăiască pentru că noi murim. De ce n-ai muri şi dumneata la rîndul dumitale? Şi apoi, continuă el cu o schimbare bruscă a tonului, devenind mai profesional ca oricînd, nici nu înseamnă neapărat că va trebui să mori.

Era greu să-i răspund bătrînului.

— Mi-am spus punctul de vedere, zise el după o pauză.

— Deci dumneata crezi că în acest război se pune problema dacă civilizaţia va supravieţui sau nu, zisei eu.

— Fără îndoială, deşi nu ştiu precis cum. După acest război, poate că nimic nu se va ivi şi nimic nu se va tranşa. Recunosc că morţii devin o mulţime imensă. Toţi sînt atinşi. Asociatul meu şi-a pierdut singurul fiu. Unicul meu nepot e grav rănit. Vecinul meu, la trei case de lîngă mine, şi-a pierdut un băiat. E groaznic. Dar trebuie să mergem pe această cale, căci altă cale nu avem. Şi, cînd se vor încheia socotelile, lumea se va afla mult mai aproape de pace şi de unitate. Cînd praful se va risipi. Din cauza acestui război şi prin acest război. Ea va fi făcut un pas, un pas uriaş înainte. Într-adevăr, dacă n-aş fi crezut aşa, cum aş fi putut să merg înainte? Căci noi trebuie să mergem înainte.

El se ridică în picioare.

— Şi care-i alternativa? întrebă. Ai să stai în afara şuvoiului

principal al vieţii. Ai să te simţi nelalocul dumitale. Ce altceva, mă întrebă el, ai de făcut?

Un băiat din serviciul hotelului ne întrerupse conversaţia.

— D-na Blettsworthy, anunţă el.

Rowena intră, se opri şi ne cercetă feţele. Privirile noastre se întîlniră. Dădu din cap, ca cineva care-şi găseşte aşteptările confirmate şi se întoarse încet de la mine spre Ferndyke.

— Eşti un diavol bătrîn, strigă ea. Pot vedea asta în ochii lui. Arnold se duce la război.

5. Dl. BLETTSWORTHY FACE INSTRUCŢIE

M-am dus, dar fără să fiu convins că trebuie să mă duc. M-am dus plin de îndoieli şi nefericit, şi dacă aş fi refuzat să mă duc aş fi rămas tot plin de îndoieli şi nefericit. Eram mult mai puţin convins decît dl. Ferndyke de înclinarea balanţei binelui în favoarea războiului, dar nu puteam vedea nici o altă cale efectivă de a-mi continua viaţa decît trecînd prin război.

Era cu neputinţă să ignorezi războiul în zilele acelea teribile. El era cadrul întregii realităţi contemporane. Înghiţea toată lumea. Dacă nu puteai fi un combatant, trebuia să stai faţă în faţă cu milioanele care, aşa cum se spunea atunci, „îşi aduceau aportul”. Era o opoziţie mult prea uriaşă pentru mine. Însemna să înfrunt puhoiul a milioane de oameni. Era ca şi cum aş fi încercat să întorc pămîntul din rotaţia lui, împingîndu-l cu umărul, fără să am nimic de care să-mi sprijin piciorul. Oricum, pentru mine, izolat cum eram de oricine ar fi putut gîndi ca mine, se pare că nu exista nici o altă soluţie decît să accept să mă înrolez — dacă nu voiam pur şi simplu să mă ascund sau să evadez, pînă cînd emisarii lui Ardam aveau să mă găsească.

Situaţia mea dificilă se complica prin faptul că Rowena era cu totul împotriva plecării mele. Blîndeţea nesfîrşită şi atitudinea ei supusă faţă de mine dispărură, pentru a face loc unui aspect mult mai viguros al firii ei. Ea blestema războiul, îl ocăra pe Ferndyke şi cel mai mult mă ocăra pe mine. Găsea cele mai cuprinzătoare şi mai neaşteptate ocări. Simţea că sănătatea mea îi aparţine şi că să-i fiu luat fără încuviinţarea ei însemna cea mai crudă hoţie. Eram nespus de întristat văzîndu-i dezamăgirea şi mînia, dar forţele care mă făceau să mă întorc

spre răsărit erau mult mai puternice decît oricare

din noi doi. Am pus însă condiţia căsătoriei cu dînsa înainte de îmbarcare, cerînd ca Ferndyke să aranjeze venirea ei în Anglia, lucru nu prea uşor în epoca asta a submarinelor. În Anglia, putea să se califice în munca de spital şi să se simtă cît mai aproape de mine. Eu aş fi putut s-o mai văd din cînd în cînd în timpul instrucţiei mele şi puteam să fim împreună cînd aveam să plec pe front. Şi m-am îngrijit ca averea mea să-i fie asigurată, dacă aveam să fiu ucis.

M-am înrolat. Era un mare regiment cu foarte vechi tradiţii. Dl. Ferndyke fu de părere să obţină pentru mine gradul de ofiţer, dar asta mi se părea că înseamnă să fiu un sprijinitor al războiului, şi povestea cu mintea mea se împotrivea acestui lucru. D-lui Ferndyke i se păru foarte nepotrivit să fiu un simplu soldat. Nu era în tradiţia noastră. Mă îndoiesc să fi existat mulţi Blettsworthy în război fără epoleţi şi stele. Dar dacă tot luam parte la acest război, preferam atunci partea lui cea mai aspră. Preferam disciplina fundamentală a soldatului.

Scăpasem prima izbucnire a războiului, cu furtuna ei de entuziasm strălucitor. Aproape un milion de englezi intraseră voluntari cînd războiul era încă la început, un „război care să pună capăt războiului”. Toate acestea se terminaseră acum cînd am intrat eu. Serviciul militar obligatoriu se şi instituise la englezi, un popor care nu ştiuse niciodată mai înainte ce înseamnă să fii combatant cu forţa. Lumea mea engleză intrase într-o etapă fără eroism. Vechea armată dispăruse, noile armate de voluntari erau spulberate. Englezii sînt oameni inventivi şi îndrăzneţi, dar nici o inventivitate sau îndrăzneală nu are vreo valoare în faţa bandei lui Ardam. Generalii britanici, prea profesionali, încăpăţînaţi şi obtuzi ca să folosească tancurile pe care alţi oameni mai inteligenţi le dădeau pe mîinile lor, risipiseră cu sutele de mii aceste vieţi entuziaste din faza iniţială, le uciseseră cu duiumul, în speranţa de a scăpa de umilinţa de a învăţa din nou arta războiului de la nişte oameni care nu făceau parte din casta militară. S-au luptat în noul fel de război după metodele vechi. Mulţimile credincioase au ascultat de ordinele lor nesăbuite şi au cunoscut prea tîrziu fructul supunerii lor. 1916 a fost pretutindeni un an de eşecuri pentru Aliaţi. Pe multe mile de front, trupurile neîngropate ale englezilor şi francezilor zăceau încă în grămezi kaki şi albastre, acolo unde fuseseră trimişi să

fie seceraţi de mitralierele germane. Mai

tîrziu aveam să trec şi eu pe aceste cîmpuri de luptă şi să văd mulţimile morţilor zăcînd neîngropaţi, mulţi din ei în poziţia în care căzuseră, alţii în gropile în care se tîrîseră pentru a muri, mutilaţi groaznic de rănile lor şi intraţi de mult în putrefacţie, contorsionaţi în chip grotesc, putrezind, mîncaţi de şobolani, prădaţi, în uniforme zdrenţuite cu buzunarele scoase afară, cu feţele, sau mai curînd ceea ce fuseseră cîndva feţele lor, mişunînd de roiuri de muşte, în mijlocul echipamentului sfîşiat, al schijelor de obuze, sîrmelor şi copacilor sfărîmaţi. Nimeni n-are să poată reda vreodată groaza acestor cîmpii ale morţii. Am văzut oameni morţi atîrnînd ca nişte zdrenţe de sîrmele încîlcite. Am respirat aerul patriotismului britanic intrat în putrefacţie. Dumnezeule! Oare aceşti generali ai noştri, intriganţi şi rumeni la faţă, nu visează niciodată noaptea? Nu au nici măcar o idee de chinurile imense pe care micile lor gelozii, profesionismul lor mărunt, ignoranţa lor obişnuită şi protejată le-au provocat acestor băieţi generoşi care s-au dat singuri pe mîna lor?

Dar prin aceste înfrîngeri Ardam a obţinut obligativitatea serviciului militar şi acum întreaga noastră omenire era sclava lui.

Ce sclavie murdară era aceasta!

Gîndindu-mă la ea, îmi amintesc de o dimineaţă îngheţată şi mă văd din nou în plutonul meu, pe cîmpul de instrucţie, înfruntîndu-mi duşmanul: pe sergentul instructor. Văzduhul e tăiat de un vacarm nebun de strigăte, urlete, blesteme, înjurături, de lovitura „vioaie” a mîinilor pe echipament şi de tropăitul paşilor. Eu n-am stat drept în front, pretinde sergentul şi le spune tuturor că sînt un bastard murdar, o pată sîngeroasă pe faţa armatei şi aşa mai departe, ridicîndu-şi glasul său de tenor pînă la ţipăt şi făcînd nişte gesturi ca şi cînd ar vrea să mă lovească, şi care ar putea oricînd să înceteze de a fi simple gesturi.

Se vîră în mine cu mutra lui de bădăran şi urlă să mă asurzească. Eu n-am făcut nimic ca să merit asta, dar nu ştiu ce l-a supărat în dimineaţa aceea.

Dacă îl lovesc, voi fi trimis la carceră şi mi se va face un proces care ar putea să mă distrugă din punct de vedere fizic şi psihic. Am văzut întîmplîndu-se aşa ceva unui camarad. Peste acest bandit nemernic nu există nici o autoritate care să asculte

măcar o plîngere. Îi fusesem dăruit lui. Aşa că el mă

loveşte după plac, iar eu trebuie să mă ţin bine pe picioare ca să nu mă clatin.

Nu există nici un element de reverie în această amintire ruşinoasă care încă mai arde, roşie şi tristă, în creierul meu.

Mîine, el îmi va cere o jumătate de coroană, ascunzînd o ameninţare în dosul acestei cereri. Să mă ia dracul, decid eu, dacă are să capete jumătatea asta de coroană, oricare ar fi urmările.

Am trecut printr-o asemenea perioadă de instrucţie cu o mare amărăciune în suflet. Nu sînt sigur în ce măsură concepţia mea despre Ardam se datorează acestei vieţi de insulte şi umilinţe. Memoria mea ciudată, atît de mobilă, care nu lasă nimic neschimbat, care brodează, născoceşte şi rearanjează totul într-o neîncetată căutare de a prezenta viaţa în chip logic şi consolator, poate că a înlăturat mii de impresii din această ultimă fază, aruncîndu-le în experienţa aceea halucinantă dinaintea însănătoşirii mele.

Am devenit un sclav insultat într-una. Trebuia să ascult supus de cele mai josnice insulte şi obscenităţi, care nu numai că mă jigneau pe mine, dar o atingeau pe mama şi soţia mea. Eram pus la munci grele şi degradante, ca să fiu silit să-i mituiesc pe persecutorii mei spre a scăpa de ele. Eram nespus de epuizat. Şi toate acestea se făceau ca să-mi înfrîngă rezistenţa, pentru ca apoi să nu refuz să înfrunt o moarte inutilă, atunci cînd vreun general incapabil, ducîndu-şi jocul său războinic învechit şi inutil, se va hotărî să trimită cîteva batalioane cu oameni ca noi, spre a încerca imposibilul. Şi la asta am şi ajuns în cele din urmă.

În toate acele zile de instrucţie militară mintea mea era ca o fugă în care două gînduri se urmăreau şi se întretăiau necontenit: „Ce nebun am fost să vin”, şi „Ce altceva aş fi putut să fac?” Ştiusem că va fi rău, dar nu prevăzusem nici jumătate din răul, josnicia şi degradarea pe care le cuprinde instrucţia unui soldat. E o poveste necunoscută pentru noua generaţie de civili. Foştii soldaţi n-au să vorbească de ea; prea ruşinoasă. Mulţi oameni, găsind că aceste amintiri sînt insuportabile şi le alungă din minte.

Şi, totuşi, în timp ce continua această zdrobire a sufletului meu, trebuie să mărturisesc că pînă şi excesul meu fragil de egoism era supus şi transformat la fel. Istorisesc doar povestea

unei minţi, nu încerc s-o explic, şi mai ales nu o sentimentalizez. O descriu aşa cum a fost.

6. RĂZBOI PESTE PIMLICO

— Mă aflu încă pe insula Rampole, mi-am zis eu, şi nu există aicea nici o speranţă. Lumea aceea civilizată, frumoasă şi bună, pe care o visam în tinereţe, era o ţară de basm a copilăriei. În această vale îngustă trebuie să trăim plini de ură, mînaţi de instincte josnice, şi în această vale îngustă vom muri în curînd.

Rowena înclina să fie pe jumătate de acord cu mine, şi, apoi, de dragul meu şi al ei, pornea să lupte împotriva disperării noastre. Ea insista să-mi demonstreze că erau şi momente de soare şi frumuseţe şi că asta era o promisiune, că existau licăriri de bunăcredinţă în întuneric, iar dînsa mă iubea mai mult decît pe sine însăşi. Nici o lume nu este moartă dacă dragostea poate să trăiască în ea.

Mă iubea oare mai mult decît pe ea însăşi? Cîtva timp, sufletul meu a depins cu totul de al ei, şi dacă această femeie slabă, irascibilă, plictisindu-se uşor şi dînd dovadă de o generozitate nesăbuită m-ar fi părăsit, cred că m-aş fi pierdut cu totul. Dacă viaţa mea era plină de înjosiri, de epuizare şi de mînie neputincioasă, a ei era plină de povara neagră şi mult mai insuportabilă a singurătăţii, a aşteptării şi a fricii. Nu avea nici un prieten în Europa, iar rudele mele, nu totdeauna prea serviabile, i-au înlesnit puţinele relaţii pe care le avea. Şi-a găsit un apartament cît mai aproape cu putinţă de tabăra de instrucţie, dar ne întîlneam foarte rar şi în locuri nepotrivite, pentru că nu voiam să risc să fac o crimă, aducînd-o în bătaia impertinenţelor galante ale caporalilor şi sergenţilor, stăpînii mei.

Cînd am venit mai tîrziu în batalionul de rezervă din nişte cazărmi din Londra, ea a închiriat un apartament în Pimlico. La Londra, disciplina nu era atît de riguroasă şi ne vedeam mult mai des. Am început să doresc cu pasiune să nu plec în Franţa pînă nu va deveni ea mamă.

Acum, privind în trecut, nopţile acelea ale noastre din Pimlico mi se par foarte frumoase. Străzile Londrei erau pe atunci foarte întunecoase din cauza raidurilor aeriene germane; casele deveneau ameninţător de înalte, toate imaginile erau exagerate, iar de-a curmezişul cerului vînăt se juca neîncetat o

ciudată dramă tăcută a reflectoarelor şi a stelelor care se mişcau misterios. Şirurile de case înalte şi negricioase, cu portalurile lor cu stîlpi, erau întunecoase ori trădau prin crăpături subţiri şi linii de lumină aurie iluminaţiile ascunse în dosul obloanelor şi perdelelor. Digul care domina fluviul negru şi sclipitor era foarte liniştit, părînd că aşteaptă mereu rodul incantaţiilor magice ale reflectoarelor, iar minusculele lămpi roşii de pe navele aproape invizibile se furişau într-o parte şi în alta pe apă. Pe stradă treceau foarte puţini oameni sau cîte un taxi.

Rătăceam pe străzi, vorbind în şoaptă. Ea se agăţa uşoară şi caldă de braţul meu; faţa ei dragă era lipită de a mea şi inima mea era îndreptată spre ea.

— Războiul acesta are să continue la nesfîrşit, şoptea ea.

— Nu se poate să ţină la nesfîrşit, o liniştea eu.

Pocnetul rachetelor ne anunţa vreun nou raid, şi atunci ne duceam în grabă în apartamentul ei şi eu o ţineam în braţe, în mijlocul gălăgiei tunurilor antiaeriene şi a bombelor care explodau, şi rămîneam acolo cît puteam mai mult, înainte de a mă întoarce la cazarmă. Şi, uneori, prin linguşire şi corupţie, aranjam lucrurile aşa încît să pot rămîne cu ea toată noaptea. Cînd eram cu dînsa, era fericită, şi cu greu mi-am dat seama de temerile şi singurătăţile ei nesfîrşite din acest răstimp.

Pînă aproape de venirea copilului ea a lucrat într-o asociaţie feminină condusă de Lady Blettsworthy din Upping- minster, făcînd bandaje în galeriile Academiei Regale. Iar proprietăreasa ei avea un suflet foarte bun şi-i arăta multă dragoste.

Uneori săvîrşeam cîte o gravă încălcare a disciplinei. Mă duceam în grabă la ea acasă, făceam o baie şi mă schimbam în hainele civile, care ne erau interzise. După aceea nu mai îndrăzneam să ne plimbăm pe străzi, dar ea se ducea şi chema un taxi şi ieşeam la un restaurant foarte plăcut şi discret din Wilton Street — Rinaldo se numea, însă nu ştiu dacă mai există acum. Mi se pare că azi toată partea aceea se reconstruieşte. Luam o măsuţă de două persoane într-un colţ, cu o lampă cu abajur roşu, cu flori şi tot luxul banal şi plăcut al unor astfel de împrejurări şi acolo puteam aproape să uit uneori terenul de instrucţie şi ea să uite războiul.

Copilul nostru a venit pînă să fiu eu anunţat că voi pleca. Dar

la trei zile după naşterea lui mi s-a cusut pe umăr insigna care arăta că eram ales pentru front. Rowena a născut copilul fără prea mari suferinţe, dar era foarte slabă şi am vizitat-o de două ori, înainte de a-i spune că trebuie să plec. M-am întîlnit cu Ferndyke şi i-am dat toate dispoziţiile necesare ca să se îngrijească de ea. Am trecut pe la vizita medicală şi mi-am căpătat noul echipament pentru front. Ea a primit vestea cu curaj, stînd întinsă pe perne şi strîngîndu-mi mîna.

— Draga mea, zisei eu, ştiu că am să mă întorc.

— Şi eu ştiu, zise ca, dar în acelaşi timp trebuie să plîng, iubitul meu, pentru că sînt atît de slabă, dragul meu, şi pentru că te iubesc atît de mult.

Nu avea nici un sens s-o las pe ea cu copilul nostru în întunecatul şi ceţosul Pimlico, expuşi raidurilor aeriene şi tuturor încercărilor dintr-un oraş bombardat, şi am reuşit s-o iau şi s-o duc într-o casă sănătoasă de ţară, pe care a găsit-o pentru mine soţia vărului meu Romer, lîngă locuinţa ei, la Chalfont. Romer era plecat în Egipt; soţia lui avea şi dînsa un copil mic, iar cele două femei s-au plăcut încă de la prima întîlnire. Eram bucuros să le las pe amîndouă alături în lipsa mea.

Plecarea trenului nu era prea potrivită pentru mine, aşa încît m-am pomenit din nou la Londra, avînd o oră şi jumătate de petrecut înainte de a mă întoarce în cuşcă. Un imbold m-a făcut să mă îndrept din nou spre Rinaldo şi m-am dus spre vechiul meu colţ. Acolo şedea un om şi mînca, dar localul era înţesat de lume şi am făcut din asta o scuză ca să mă pot aşeza pe scaunul meu obişnuit. În uniformă nu mai fusesem pe acolo, dar Rinaldo m-a recunoscut, m-a salutat cu un zîmbet prietenos şi n-a făcut nici un comentariu asupra faptului că devenisem deodată un simplu soldat.

Am comandat o masă care era la fel cu aceea pe care o mîncasem împreună cu Rowena. Abia atunci am aruncat o privire spre individul care tocmai începea să mănînce dintr-un ***hors d’oeuvre,*** în faţa mea.

7. ÎMPREJURARE NEPOTRIVITĂ

Recunoaşterea s-a produs foarte încet. Unde mai văzusem eu acest trup îndesat, acest cap cu părul gălbui şi de ce mă tulbura în chip atît de ciudat?

Purta o uniformă navală, dar cu trese aurii ondulate, în loc de cele drepte care-i deosebeau pe oamenii din marina permanentă. Era un ofiţer din vreo armă auxiliară a marinei.

Apoi, mintea şi trupul au început parcă să-mi tremure laolaltă. Pe neaşteptate, în preocupările mele pentru Rowena, apăruse această mare ocazie care mi se păruse — cîte veacuri erau de atunci? — obiectivul suprem al vieţii mele. Aici, în ceasul pe care mi-l fixasem pentru cele mai duioase gînduri, stăteam faţă în faţă cu răzbunarea. Căpitanul de pe ***Leul de Aur*** se afla în faţa mea, şezînd pe scaunul Rowenei. Creierul părea că mi se învîrteşte în ţeastă. Pînă cînd nu va înceta să se mai rotească, nu puteam să spun sau să fac nimic.

Căpitanul părea că nici nu-şi dă seama de prezenţa mea. Atenţia îi era împărţită între o farfurie cu ridichi şi cîteva măsline. Apoi trecu la salata de cartofi.

Cum să mă răfuiesc cu el?

Eram uimit să descopăr cît de puţin eram dispus să mă răfuiesc cu dînsul. Doream să mă gîndesc la Rowena, nu la această poveste veche. Cine naiba l-a adus aici tocmai acum! Şi ce aş putea să fac cu el? Nu puteam să-l ucid dintr-o dată, cînd stătea în locul în care stătuse Rowena şi de unde ea îşi manifestase dragostea faţă de mine cu fiecare privire din ochii ei negri, acum nici o lună. Şi totuşi, nu puteam să fiu atît de necinstit faţă de trecutul meu, încît să las această întîlnire să treacă neobservată.

Masa mea trebuia să înceapă cu un ***consommé.*** Felul meu de mîncare a venit tocmai cînd chelnerul strîngea resturile de la gustarea căpitanului. Mi-am umplut încet farfuria cu supă. Supa lui, cînd i-a fost adusă, era un lichid gros ca o cremă. L-am privit cum îşi potrivea şervetul la gît, aşa cum făcea şi mai înainte, cum a apucat apoi lingura cu mîna sa pistruiată. Am avut o inspiraţie. Oare nu învăţase nimic din zilele acelea de pe ***Leul de Aur?***

Nu! Îşi sorbea supa cu aceeaşi sorbitură zgomotoasă. Mi-am luat lingura şi am început să-l imit la perfecţie. Fantomele primului ofiţer şi a maşinistului deveniră aproape vizibile în jurul nostru. Îşi lăsă jos lingura de supă şi privi ţintă la mine,

întocmai cum privise acum cinci ani. O cercetare mai atentă dădu putinţă recunoaşterii.

A trebuit să-mi stăpînesc impulsul nedemn de a rîde.

— Ciudat loc pentru asemenea întîlnire, zisei eu.

— Al dracului de ciudat, zise el.

— Mă cunoşti?

Rămase pe gînduri. Se vedea că amintirile îi erau încă vagi.

— Parcă te cunosc de undeva, mărturisi el cu ochii aţintiţi asupra mea.

— Ar trebui să mă cunoşti, zisei eu, bătînd în masă. Dacă ţinem seama că m-ai ucis.

— Ah! zise el; îşi ridicase din nou lingura de supă, dar acum o lăsă jos, făcînd o pată care se întinse pe faţa de masă. Da. Acum îmi amintesc. Nu m-am aşteptat să te mai văd vreodată în faţa ochilor.

— Ei bine? zisei eu.

— Eşti tînărul acela. Nu?

Am făcut tot ce am putut ca să par rece, aspru şi grav:

— Omul pe care l-ai înecat.

Îşi strînse colţurile gurii şi îşi mişcă încet capul dintr-o parte în alta.

— Nu se poate, zise el. Nu cred în stafii. Cel puţin nu în stafii care imită pe superiorii lor cînd mănîncă supa. Dar cum ai scăpat din cabina aceea? Presupun că ai ajuns în cealaltă barcă.

Clătinai din cap.

După toate probabilităţile, lucrurile ar fi trebuit să-l uimească şi să-l nedumerească, dar nici vorbă de aşa ceva.

— Sînt unii indivizi, zise el, pe care nu poţi să-i îneci. Dacă războiul ăsta nu m-a învăţat altceva, m-a învăţat măcar acest lucru.

— Ai făcut tot ce ai putut.

— Sînt uneori anumite antipatii, zise el cu un aer de scuză.

Arboră un rînjet şi se pregăti să-şi sfîrşească supa.

— Doamne! zise el. Ce silă îmi era de mutra dumitale la masă! Dar „silă” nu e cuvîntul cel mai potrivit.

De astă dată, cel nedumerit eram eu.

Făcu un gest amabil cu lingura de supă, invitîndu-mă să-mi continui masa.

— De data asta am să suport, zise el cu un aer dc concesie, şi

îşi termină supa în aparenţă netulburat.

— Bandit bătrîn şi afurisit! am zis, deşi era nedemn din partea mea să-i spun astfel.

— Destul, zise el savurîndu-şi ultima înghiţitură.

Îşi împinse farfuria de supă şi îşi şterse faţa cu şervetul, frecîndu-se de mai multe ori. După ce făcu acest lucru cu grijă, mi se adresă cu o amabilitate neobişnuită:

— Eşti în kaki, zise el; ca şi toată lumea. S-a terminat cu aerul acela de gentleman? Credeam, d-le Blettsworthy, că te vor face ofiţer.

— N-am vrut eu.

— Depinde de gust. Şi ţi-au cusut pe umăr eticheta aceea roşie.

— Plec pe front săptămîna viitoare.

— Eu nu pot să sufăr tranşeele, zise el. Sînt bucuros că n-am ajuns la asta.

Dumnezeu ştie unde ajunsesem în situaţia asta a noastră. Se risipise totul în aer. Vorbeam ca nişte vechi cunoştinţe care se întîlniseră întîmplător. Felul lui de a trece peste lucrurile din trecut punea stăpînire şi pe mine.

— Dar dumneata ce faci? întrebai eu.

— Pe un vas cu misiune secretă, zise el. Submarine şi puitoare de mine. Merge treaba!

— Şi-ţi place?

— Să nu-mi placă! După ce am fost un nenorocit de cărăuş de lăzi în toată lumea? Sigur că îmi place. Războiul ăsta nu vreau să se termine niciodată, cel puţin nu pînă cînd n-am să fiu aruncat în aer... Aş putea să spun multe... Numai că n-ar trebui.

Se hotărî să mi se destăinuiască. Se aplecă deasupra mesei ca să fie cît mai aproape de mine şi şopti răguşit:

— Am dat gata unul săptămîna trecută.

Se lăsă pe spate, zîmbi şi dădu din cap. Devenise foarte binevoitor.

— S-a apropiat pînă la cincizeci de metri de noi. Ne urmăreau de vreo oră, scoţîndu-şi periscopul şi semnalizînd. Am tras spre ei cu o puşcă veche, ca în disperare, şi apoi ne-am coborît pavilionul. Ne-a înconjurat de două ori, examinîndu-ne, şi apoi s-a apropiat de bord. Fraierul! Dar fără îndoială că noi aveam o înfăţişare nevinovată. Aveam un tun, mascat cu o prelată vopsită ca şi restul navei; n-o dăm la o parte, ci tragem chiar prin ea şi de fiecare dată o înlocuim cu alta nouă şi ăla nu şi-a dat seama de nimic, decît după ce a fost lovit. Cu un obuz mic, solid, de oţel, care găureşte pielea vasului, ştii. Doamne! Ce surprins a fost! Cu o clipă înainte ne supraveghea, îşi luase în mînă o portavoce ca să ne dea ordine şi aşa mai departe şi în clipa următoare submarinul se ducea la fund sub el ca o piatră, iar el se zbătea în apă. Prelata

noastră întotdeauna ia foc şi trebuie dată jos şi această flacără i-a atras atenţia şi nici nu şi-a dat seama ce se întîmplase sau ce se întîmplă. S-a gîndit că poate noi am aruncat ceva în aer şi am luat foc. Chiar şi cînd s-a scufundat, el tot mai privea ţintă spre noi. Apa i-a trecut peste cap şi aerul din vasul lui blestemat gîlgîia şi bolborosea în jur. Ce am mai rîs! De mulţi ani n-am mai rîs aşa.

Acum el nu rîse, dar în orice caz părea nespus de satisfăcut de sine însuşi.

— Aş putea să-ţi mai spun multe, zise el şi se apucă să-mi povestească într-adevăr multe. Indiferenţa lui faţă de mine, cu excepţia rolului meu pasiv de ascultător, era completă.

Îmi vorbi despre şiretlicurile şi înşelăciunile în care degenerase războiul submarin. Îşi puse coatele pe masă, ţinînd cuţitul şi furculiţa ridicate în sus, în timp ce-şi amintea de cîte un amănunt savuros al vreunei uimitoare povestiri antisubmarine. Iar eu îmi dădui seama mai mult ca oricînd că insula Rampole se răspîndise acum într-adevăr peste tot şi înghiţise întreaga lume. Nu aveam nici un cuvînt de spus pentru civilizaţie, în faţa acestui val de satisfăcută experienţă a omuciderii. Şedeam, contemplînd o mentalitate a cărei singură plăcere era triumful — un grosolan triumf masculin de supunere a unei femei, de supunere cumpărată a unei femei sau triumful asupra unei adversar păcălit care se ducea la moarte. Care din noi, el sau eu, eram fiinţa omenească? Eram eu sau el insul anormal?

Ne-am despărţit în faţa uşii lui Rinaldo, cu o cordialitate de necrezut.

— La revedere! zise el.

— La revedere! zisei eu.

— Îţi urez noroc! îmi ură el.

— Noroc, zisei eu, dar nu mi-am cercetat inima ca să aflu dacă-i uram noroc lui sau viitoarei torpile de care va trebui să se ferească.

Eram atît de uluit de această răsturnare absurdă a tuturor aşteptărilor mele, încît m-am întors la cazarmă ca în puterea unei vrăji, uimit să-mi dau seama din nou de cruzimea oamenilor. Acest om îmi răpise cu mult timp în urmă ultima mea încredere în viaţă, îmi prăvălise raţiunea în fantezia insulei Rampole şi în concepţia mea prezentă asupra răutăţii din lume

şi iată-l ivindu-se din nou, tocmai cînd eram muiat şi înduioşat de despărţirea de tot ce iubeam, pentru a mă asigura că însăşi insula Rampole nu era altceva decît o caricatură blajină a realităţii aspre a existenţei. Cît de departe era acel Dumnezeu pe care unchiul meu îl invocase să-mi îmbărbăteze sufletul în anii aceia tineri! În noaptea asta mi se păru că în acest cer îndepărtat, albastru şi presărat de stele, deasupra faţadelor umbrite de pe Buckingham Palace Road guvernează un Dumnezeu cu o faţă tot atît de implacabilă ca şi faţa bătrînului căpitan, un Dumnezeu al triumfurilor animalice şi al implacabilei îndîrjiri. A bate pînă la moarte pe un ins neîndemînatic era cu totul în spiritul unui astfel de Dumnezeu. În paza acestui Dumnezeu, care nu ştia ce este mila, a acestui Dumnezeu al Urii, trebuia să-mi las iubita şi plăpîndul nostru copilaş şi să pornesc spre masacrele acelea sumbre din Franţa, cărora li se spunea bătălii.

Şi deodată, în timp ce mă îndreptam cam în silă spre temniţa mea, rachetele au început să pocnească, avertizînd apropierea unui raid aerian, şi departe, spre răsărit, s-a ridicat vacarmul tunurilor antiaeriene, răspîndindu-se şi înconjurîndu-mă şi trecînd pe deasupra mea, pînă cînd tot cerul şi pămîntul s-au acoperit de ameninţări şi explozii.

Lumea păru că dispare ca prin farmec de pe străzi, iar eu îmi continuai drumul, fără să mă grăbesc, fără să mă opresc sau să mă adăpostesc, vorbind însă unui adversar temut şi nezărit.

— Va trebui să mă ucizi, zisei eu, căci nu vreau să mor de bună voie. Am să rezist, Brută! Am să rezist pînă la capăt. Şi dacă ai să te atingi din nou de Rowena mea, tu, care ai împins-o la moarte, dacă măcar te atingi de ea sau de copilul nostru...

M-am oprit brusc, în căutarea unei ameninţări, şi am rămas ameninţînd cu pumnul stelele de pe cerul agitat.

Cu trei ore în urmă fusesem în braţele Rowenei, vorbin- du-ne în şoaptă. Părea de necrezut ca în acest univers zgomotos, tunător, răuvoitor, Rowena să doarmă, cu genele încă umede poate de lacrimile despărţirii noastre, blîndă şi totuşi curajoasă, împreună cu copilul nostru, cald şi adăpostit de îmbrăţişarea ei.

8. Dl. BLETTSWORTHY ÎN LUPTĂ

A venit ziua cînd am scris în grabă ultima scrisoare necenzurată către Rowena, şi coloana noastră a pornit în marş, pe străzi, către gara Victoria, în sunete de fanfară, cu fete şi femei care se îmbulzeau spre rîndurile noastre. Nu era nimeni care să-şi ia rămas bun de la mine; dar în jurul meu era o furtună de emoţie, şi eu făceam semne de rămas bun unor străini, eram sărutat pe neaşteptate de cîte o femeie necunoscută, şi strigam „La revedereee”, împreună cu camarazii mei. Şi astfel, prin cheiuri şi dane, pe vaporul plin ca o cutie de sardele, pe pasarele zgomotoase, prin trenuri ticsite, într-o tabără prăpădită, şi după un marş lung, am ajuns pe front.

Am fost transportaţi în dosul frontului, în întunericul trenurilor blindate — ferestrele fuseseră scoase şi înlocuite cu tablă — şi în cele din urmă ne-am dat jos, pentru a ne opri în bivuac, pe o burniţă, într-un platou pustiu, şi pentru a asculta mugetul surd al tunurilor, cărora în curînd aveam să le fim oferiţi. Ardam reuşise pînă în cele din urmă să pună mîna pe mine. Eram înfrînt, şi Ardam se juca acum cu mine după cum îi plăcea, pe eşichierul nebun al războiului modern.

Încet, inevitabil, eram împins înainte, printr-o ţară care era mereu tot mai groaznic pustiită. Ne opream, ne odihneam şi înaintam din nou.

Copaci, case, biserici, fabrici, în această ţară a efortului suprem al omului, deveniră în cele din urmă simple buturugi despicate şi zdrenţe; o activitate nebună de săpare a tranşeelor şi de aşezare a sîrmei ghimpate continua la nesfîrşit şi pămîntul era din ce în ce mai sfîşiat de craterele exploziilor de obuze şi presărat cu material de război, ruginit, zdrobit, părăsit. În mijlocul acestor ruine treceau convoaie de camioane şi căruţe cu provizii, şi un du-te-vino nesfîrşit de trupe. Am văzut trecînd ambulanţe, tărgi, răniţi care mergeau în picioare, prizonieri.

Am făcut o haltă şi ni s-a dat echipament mai uşor. Eram pregătiţi să intrăm în linia frontului.

Curînd am ajuns în zona focului şi am putut să aflăm, dacă doream, diferitele ţipete şi tînguieli ale obuzelor şi ce puteau însemna aceste zgomote pentru noi. Obuzele explodau în jurul

nostru, aruncînd în sus coloane masive de fum negru-roşcat, care păreau să stea mult timp nemişcate, fierbînd pe dinăuntru, şi apoi izbucneau. Am început să simţim mirosul dulceag al gazelor de luptă şi ne-am pus pe figură măştile înăbuşitoare, care ne făceau să semănăm cu nişte capete de porci, sub căştile de tablă vopsită. Apoi a venit huruitul unui aeroplan care ne-a presărat cu foc de mitralieră, a ucis doi oameni chiar lîngă mine şi a lăsat alţi trei răniţi pe pămînt. Unul din ei se zvîrcolea şi ţipa foarte respingător şi deodată, alimentat de răutatea aflată în inima mea, m-am pomenit că-l urăsc. Căci toată cruzimea universului se afla în mine ca şi în jurul meu, iar nervii mei erau în defensivă.

După un popas în aşteptarea nopţii protectoare ne-am reluat înaintarea spre front. Loviturile tunurilor de mare calibru erau din ce în ce mai grele, iar noi înjuram şi ne poticneam pe drum prin terenul sfîrtecat şi nesigur. La un moment dat, am trecut pe lîngă amplasamentul unui tun pe care nu l-am observat, şi am fost aproape asurziţi de bubuitura neaşteptată de lîngă noi. Obuzele veneau spre noi, într-adins spre noi, ne găseau urma tot atît de uşor pe întuneric ca şi la lumina zilei. Vîlvătăi roşii luminau oribil regiunea devastată, trădau îndepărtatelor mitraliere prezenţa grupurilor noastre şi lăsau să se vadă în jurul nostru nenumăraţi morţi căzuţi.

Ne îndreptam acum spre o zonă foarte contestată a frontului. Adierile descompunerii trupurilor omeneşti deveniră frecvente. Apoi cîtva timp am trecut printr-o regiune plină de cadavrele neîngropate ale inamicilor şi ale propriilor noştri oameni, pe jumătate dezbrăcaţi.

Am căzut peste un cadavru care mişuna de viermi; genunchiul mi s-a înfundat în oroarea moale. Era un loc unde cu toţii eram obligaţi să călcăm peste morţii noştri. În astfel de împrejurări am muncit la o tranşee, unde mi s-a dat o grenadă şi mi s-a spus să aştept pînă în zori din partea căpitanului ordinul de pornire la atac. Între timp, ne-am ghemuit în tranşeea murdară, am mîncat carne şi marmeladă cu atîta poftă cîtă puteam să avem, am fumat ţigări, am tresărit la zborul şi şuieratul obuzelor din jurul nostru, şi am reflectat asupra vieţii.

— Insula Rampole, zisei eu, era plină de bun-simţ faţă de această realitate.

Şi, deodată, mă năpădi gîndul copleşitor că voi fi ucis şi că

Rowena va rămîne pe lume fără mine, expusă din nou tuturor perfidiilor şi cruzimilor omeneşti. Acest lucru ar fi întocmai după dorinţa căpitanului. Încrederea noastră în întoarcerea mea nevătămată fusese încrederea unor nebuni. M-am ridicat brusc în picioare.

— Dumnezeule! zisei eu ca din senin. Ce fac eu aici? Mă duc acasă, departe de această blestemată nebunie. Am lucruri serioase de care trebuie să mă îngrijesc.

Căpitanul meu era un omuleţ cu aerul unui băiat de prăvălie, un gentleman de moment, cum obişnuiam noi să-i spunem, cam de vîrsta şi înfăţişarea mea. Ţinea în mînă un revolver, fără să ameninţe cu el şi fără să-l ţină ascuns. Dar ştia cum să mă împiedice.

— E curată nebunie, prietene, zise el; dar acum e mai bine să rămîi aici. Drumul spre casă pentru noi toţi, de aici, duce drept înainte, spre răsărit. Nu vei trăi nici un minut, dacă încerci să ieşi din această tranşee şi să te duci înapoi. Asta-i curată sinucidere.

— Ei bine, atunci să pornim înainte, zisei eu, supunîn- du-mă.

Aşteptarea părea că se prelungeşte la nesfîrşit.

— De ce m-am întors din America? zisei eu.

El stătea lîngă mine şi îşi cerceta ceasul de la mînă.

— Gata? zise el numaidecît după aceea.

Mi-am pipăit arma atîrnînd în bandulieră.

— E timpul, zise el şi ieşirăm din tranşee amîndoi odată. Se făcuse lumină şi cerul de răsărit din faţa noastră era roşu. Lumea părea că se întinde largă în faţa noastră. Orizontul albastru din faţă explodă de rachete şi tunuri în clipa ieşirii noastre. Obuzele noastre produceau coloane răsucite de fum şi de praf în mijlocul acestei confuzii albastre.

Atacul nostru era o înaintare greoaie pe pămîntul răscolit şi sub o povară grea, către un inamic nevăzut. Oamenii noştri erau atît de împovăraţi, încît nici nu făceau impresia unor oameni care au pornit la atac. Se poticneau, îndoiţi din spate şi abătuţi, dînd impresia că mai curînd ar fugi de ceva decît ar da un atac. Alcătuiau un fel de desen cu figuri albastru-kaki, repetate la nesfîrşit în lumina rece a dimineţii. în timp ce mergeau tupilîndu-se prin gropi şi băltoace murdare îşi pierdeau alinierea, iar ici-colo se strîngeau buluc.

Micul meu căpitan cu înfăţişare de băiat de prăvălie, care se ţinuse cîtva timp alături de mine, alergă înainte şi se

întoarse spre un grup de oameni. După gesturile lui, puteam să-mi dau seama că le spunea să se răspîndească. O clipă zării cinci soldaţi care înaintau şi un ofiţer lîngă ei, făcîndu-le semn cu mîna. Apoi ceva păru să cadă din neant printre ei, cu un fulger orbitor şi cu o detunătură imensă.

Ceva umed mă izbi. Cei cinci oameni dispăruseră. Nu mai era nimic acolo decît un izvor negru de fum şi praf care se risipea. Dar pretutindeni în jurul meu zăceau zdrenţe însîngerate, fragmente de echipament şi bucăţi palpitînde de carne sfîşiată, care se mai mişcau cîteva clipe, ca şi cum ar fi fost încă vii. Mă oprii înspăimîntat. Genunchii păreau că mi se moaie! Mă clătinai şi mă cuprinse greaţa.

Stăteam în picioare pe cîmpul de luptă, ameţit, dezgustat şi suspinînd. Îmi veni în minte nelămurit maxima pe care căpitanul mi-o sugerase, că singura cale de a ieşi de aici ducea spre răsărit, prin liniile inamicului. Îmi continuai drumul. Nu ştiu cît timp am mers înainte. Cred că plîngeam ca un copil nenorocit.

Deodată, picioarele îmi fură lovite şi căzui jos. Era ca şi cum aş fi fost izbit în glezne cu o bară de fier.

— Blestem! zisei eu, sînt ucis! şi simţii că speranţele mă înşelaseră.

Deznădejdea mea copilărească se schimbă în furie. Mă rostogolii în fundul unei rîpe, înjurînd pe Dumnezeu şi soarta, şi mă pomenii într-o cavitate în formă de castron, din care abia se zăreau capetele acoperite cu căşti ale oamenilor trecînd deasupra. Era compania D, al doilea val al nostru. Trecură şi se făcură nevăzuţi.

Am puternica bănuială că am leşinat şi mi-am revenit din nou. Se părea că în groapa aceea mă aflam în afara lucrurilor, bătălia trecînd la cîteva picioare deasupra capului meu. De mai multe ori, pămîntul de pe marginea gropii mele zbură în mici împroşcări. Mă rostogolii pe spate, şi, după ce apreciai cu grijă adîncimea acestui adăpost, mă îndreptai din şale pentru a-mi examina rănile. O pulpă sîngera, însă nu prea mult, iar celălalt picior avea un os zdrobit. Dar nu eram ucis.

Îmi cîntării situaţia. Părea că-mi cumpănesc întreaga viaţă.

Pentru acest moment mă înrolasem. Acesta era sfîrşitul serviciului meu activ. Pentru asta fusesem adus din America, instruit şi echipat. Ce nebunie! Departe, deasupra bătăliei, cerul se înroşea spre răsărit şi o mică linie de nori orizontali

strălucea ca un aur sclipitor şi roşcat.

La început, n-am simţit aproape nici o durere, în afară de o înţepătură ascuţită, atunci cînd mişcăm osul rupt. Inima îmi era aprinsă de răzvrătire. Să te naşti pentru asta! Să trăieşti pentru asta!

Mă adresai întregului univers:

— Şi tu, tu, Idiotule, zisei eu, ce mai ai de gînd, înainte de a termina cu mine pentru totdeauna?

9. Dl. BLLTTSWORTHY ÎŞI PIERDE UN PICIOR

Ceea ce a urmat a fost o zi şi jumătate de mînie şi su- ferinţă în groapa aceea. Îmi amintesc prea puţin de ceasurile nesfîrşite de sete, durere şi febră. Atunci, sînt sigur că erau nesfîrşite. Sufeream de o veşnicie şi cădeam în nesimţire şi renăşteam şi trăiam din nou.

După aceea, un om grav rănit din compania D. se furişă în groapă lîngă mine. Fusese împuşcat în umăr şi după aceea lovit de mai multe ori de focul mitralierelor, în timp ce se străduia să-şi găsească un adăpost. Se tîrî şi căzu în această groapă, sleit de puteri. Îşi smulse masca de gaze şi-mi ceru apă, dar era prea slăbit pentru a înghiţi ceea ce îi dădui eu, şi sîngeră încet pînă muri. Era cenuşiu la faţă şi inert şi nu-mi răspundea cînd îi vorbeam, dar şoptea tot mereu răguşit: „A-pă”. Haina i se înnegrea de sîngele care se răspîndea peste tot. După cîtva timp se sufocă o dată sau de două ori, suspină şi apoi înceta să se mai mişte sau să vorbească. Rămase inert. Rămase tăcut, cu gura deschisă; nu-i auzii horcăitul de moarte şi nu ştiu cînd a murit.

După aceea, a venit altul dintre ai noştri, pe care-l cunoşteam puţin, şi acesta era rănit uşor. Se lăsă să cadă peste mine şi se ghemui gîfîind şi ştergîndu-şi faţa. Privi ţintă cîteva clipe la faţa mortului, apoi îi întoarse spatele.

— Un dezastru, zise el. Jumătate din oamenii noştri sînt morţi.

Rosti cîteva nume.

— N-am văzut nici măcar un blestemat de neamţ, zise el.

Tresări cînd un obuz explodă în apropierea noastră. Ne ghemuirăm tăcuţi cîteva clipe, ca şi cum obuzul ar fi putut să

vină pe urmele noastre.

— Am să te ajut să ieşi de aici la căderea nopţii, îmi făgădui el, după ce-i arătai natura rănilor mele. Cred că era bucuros să aibă o scuză pentru a sta pitit aici şi pentru a se întoarce apoi în spatele frontului. Teoretic, el era încă obligat să înainteze. Se arătă foarte binevoitor faţă de mine şi mă ajută cu destulă îndemînare să-mi bandajez piciorul rupt. Dar în noaptea acea germanii menţinură Ţara Nimănui atît de luminată de flăcări şi atît de secerată de focul mitralierelor, încît nu îndrăznirăm să ieşim din ascunzătoarea noastră. El făcu încercarea de a porni, dar se întoarse înapoi.

Sufeream amîndoi foarte mult de sete. Vărsasem mai înainte jumătate din apa pe care o aveam pe buzele muribundului, care acum era mort şi sta ţeapăn lîngă mine. Tovarăşul meu cel viu spunea să luăm un bidon de apă de la vreunul din morţii de afară, dar nu îndrăzni să iasă.

În noaptea următoare veni o acalmie a luptelor şi, făcînd un efort, izbutirăm să ne întoarcem în tranşeea din care începuse înaintarea. Amîndouă picioarele îmi erau impracticabile, şi, cînd am încercat să-l îndoi pe cel care nu era rupt, piciorul sîngeră. Aşa că m-am tîrît în coate, şi ori de cîte ori o lumină trecea pe deasupra rămîneam nemişcat şi mă prefăceam mort, de teama vreunui ţintaş sau mitralior german care ar fi putut să mă observe. Tovarăşul meu se ţinea pe lîngă mine, ajutîndu-mă prea puţin, în afară de senzaţia de tovărăşie omenească pe care mi-o dădea.

Ajunserăm în cele din urmă la vechea noastră tranşee prin simplu accident. Am căzut în ea cu capul înainte fără s-o observ, şi era cît pe-aci să fiu luat drept un soldat german şi străpuns cu baioneta. Acolo am găsit apă de băut şi oameni care să ne ajute. Erau din divizia a noua, din Downshire, veniţi în ajutorul resturilor trupelor noastre.

Dimineaţa s-a pregătit o brancardă pentru mine şi am început o călătorie tristă şi dureroasă înapoi, spre o lume mai normală. Strîngeam din dinţi şi îmi fixam gîndurile asupra Rowenei. Oricît aş suferi, m-am hotărît să mă agăţ de viaţă de dragul ei. Eram tîrît prin tranşee, purtat pe cîmp deschis, aşezat la marginea drumului ca să aştept o ambulanţă ce în- tîrzia jumătate de zi pînă să vină. După o suferinţă, care mi s-a părut că durează de ani de zile, am ajuns la un punct înaintat de triere şi am fost pregătit pentru continuarea călătoriei. Apoi,

trecînd prin ambulanţă, prin punctul de repartizare, printr-un punct de evacuare şi printr-un tren ticsit, care abia se tîra şi făcea manevre la nesfîrşit, am ajuns la spitalul în care, în sfîrşit, piciorul cu osul zdrobit şi sfărîmat mi-a fost amputat de la genunchi.

Şi astfel, în cele din urmă, schilod şi cu sufletul pustiit, m-am întors în Anglia, la Rowena.

10. DURERE ÎN NOAPTE

Cînd trupul zace ore întregi care par nesfîrşite, cuprins de dureri la un picior pe care nu-l mai ai, cînd tihna şi somnul par a fi la zeci de mii de ani depărtare şi perspectiva unei vieţi de şchiop e prea agasantă ca să te gîndeşti la ea, mintea rătăceşte cu o uşurinţă extraordinară prin universul vast pe care Dumnezeu l-a părăsit. Căci acum se părea că ultimele ecouri ale personalităţii unchiului meu dispăruseră din mine îşi că trebuia să mă obişnuiesc a trăi într-un sistem de lucruri care, de la puroiul şi otrava din rana mea şi pînă la steaua cea mai îndepărtată nu avea pentru mine nici generozitate şi nici vreun scop. Nu eram singur în dezamăgirea mea, căci atare credinţă dispăruse, îmi dădeam seama, în întreaga lume din jurul meu. Fac parte dintr-o generaţie care n-a crezut nici- odată cu adevărat. Dar împrejurările m-au ajutat să văd deosebit de limpede acest lucru.

Nu există nici un Dumnezeu bun al oamenilor, nici o umanitate iminentă în această sumbră risipă de spaţiu şi timp. Asta, se pare, o recunoaştem azi cu toţii.

Şi, totuşi, bunătate există.

Există acel ceva care se află între Rowena şi mine. Poate că e trecător şi dispare, dar asta nu va schimba faptul că a existat între noi şi în jurul nostru. Nu e vorba nici de ea, nici de mine. N-are nici o legătură cu satisfacţia. E ceva mai bun decît fiecare din noi: a fost şi este încă dragostea.

Uneori, lucrurile văzute şi lucrurile auzite capătă o însuşire care le înalţă, sau pare că le înalţă deasupra durerii, cruzimii, stupidităţii, fricii sau prudenţei. Sînt anumite momente de frumuseţe vădită, şi este ceva în muzica adevărată, care face ca

pînă şi căpitanul, în postura lui cea mai josnică şi mai cumplită, să pară mic şi înfrînt. Eu, chiar şi eu, sărmana fiinţă care sînt, am văzut lumea transfigurată şi am cunoscut splendoarea acestei viziuni.

Şi de aceea nu sînt încă dispus să mor. Nu sînt la capătul curajului şi cu siguranţă ca acest curaj vine din ceva bun, deşi cu totul neînţeles, din mine şi mult mai presus de mine.

Iubire, frumuseţe şi curaj. Îmi strîngeam pumnii şi în- cleştam dinţii de dragul lor, în ceasurile de cea mai cumplită suferinţă.

Mintea rătăceşte cu o uşurinţă extraordinară prin univers în aceste ceasuri lungi de singurătate şi răbdare, dar în cele din urmă poate să vină înapoi cu mîinile goale şi să se odihnească totuşi ca şi cînd căutările ei s-ar fi sfîrşit.

Oare aceste explorări vor ajunge vreodată la un alt sfîrşit?

11. OCHIUL PRIETENOS

În spitalul de convalescenţi de lîngă Rickmansworth mi-am dat seama că un Ochi mă observa neîncetat.

Era un ochi căprui-roşcat. Privea dintr-un sistem de bandaje care mai lăsa să iasă deasupra o claie uriaşă de păr castaniu şi dedesubt o barbă mare castanie şi o gură roşie şi expresivă. Era limpede că asupra acestui om eu exercitam o atracţie irezistibilă. Trupul care îl purta era în aceeaşi rezervă cu mine. Se învîrtea mereu în jurul meu şi făcea mici încercări de a lega o conversaţie, în timp ce Ochiul mă examina cu detaşarea luminoasă, dar lipsită de expresie a unei lanterne. În timpul nopţii îl descopeream pe acest pacient stînd cu capul său bandajat întors în aşa fel încît Ochiul să mă poată privi pe deasupra paturilor ce ne despărţeau.

Răspunsei avansurilor sale de a lega o conversaţie. Pacientul nu era unul din cazurile noastre cele mai grave. Într-adevăr, mergea spre însănătoşire. O schijă de obuz îi jupuise mare parte din pielea frunţii şi o pleoapă, şi, ceea ce era mai uimitor, fără vreo vătămare mai gravă a ochiului, ochiul lipsit de importanţă pentru mine, care era acum bandajat şi nu se vedea. În curînd va veni vremea cînd acesta va arăta din nou întreg şi nevătămat şi va atenua strălucirea tovarăşului său.

Braţul posesorului acestui ochi era de asemenea într-o eşarfă. Aceeaşi explozie de obuz îi atinsese mîna dreaptă. În prezent, ea era încă numai un triumf chirurgical şi s-ar putea ca niciodată să nu-şi mai recapete vechea elasticitate. Polifem, căci acesta era numele pe care i-l dădeam în sinea mea omului, se străduia să scrie şi să deseneze cu mîna stîngă. Dădea dovadă de o mare perseverenţă.

— Va fi o plăcere cînd voi putea să-mi dau jos barba asta, zise el; atunci cînd va sosi timpul.

Era foarte convins că cei răniţi se vor bucura de recunoştinţa şi devoţiunea oamenilor pentru tot restul vieţii, dar nu dorea — zicea el — să trăiască depinzînd tot timpul de alţii. Discutase cu alt om de la spitalul militar, după cîte ştiam eu, posibilităţile găsirii unui partener într-o agenţie de publicitate. Pentru această eventualitate va fi foarte important să poată să scrie şi să facă mici desene.

Vorbeam mult împreună, dar totdeauna la sfîrşitul discuţiilor noastre manifesta o ciudată lipsă de dispoziţie de a sfîrşi conversaţia. Nu mai spunea nimic important, după primele noastre schimburi de experienţă, însă avea mereu aerul că ar avea de gînd să mai spună ceva foarte important.

Într-o zi Rowena, care venea acum foarte des la mine, mi-a adus copilul să-l văd. În ziua aceea mă ridicasem în cîrje şi aveam promisiunea unui picior mecanic care, spuneau ei, nu se va observa aproape de loc. Avea să fie cel mai costisitor tip de picior mecanic. Atît de supus eram acum în faţa nenorocirii mele, încît aveam cele mai strălucite speranţe de mîndrie şi triumf cînd voi folosi acest mecanism de arcuri şi plută, care desigur că nu a atins niciodată aceste aşteptări. Îi arătai Rowenei schiţele speciale care îmi fuseseră date.

A fost o după-amiază foarte fericită. Rowena era duioasă şi fermecătoare şi războiul, ca şi nenorocirile vieţii, erau departe dc universul fiului nostru, sănătos şi înfloritor. S-ar putea ca asemenea lucruri să nu se mai repete mulţi ani de acum înainte. El începuse să crească şi făcea încercări de conversaţie monosilabică. Era adorabil şi demn de invidiat. Şi era foarte dulce şi amuzant. Tot egoismul meu părea să se fi concentrat asupra lui. Am stat cu toţii pe verandă, şi mi-a fost atît de greu să mă despart de ei, încît am pornit cu cîrjele şi i-am condus pînă la poartă.

Cînd m-am întors pe verandă să-mi strîng cele cîteva cărţi şi hîrtii pe care le lăsasem acolo, am găsit Ochiul aşteptîn- du-mă. În tot timpul vizitei, Polifem stătuse afară şi ne observase.

— Cine-i omul ăsta? întrebase Rowena.

— ***Observatorul*** zilnic şi ***Observatorul de Duminică,*** îi răspunsesem eu. El strînge firimiturile de fapte care scapă Presei.

— N-are decît să privească, spusese Rowena, dacă asta îi face bine.

Acum că ea plecase, el veni spre mine şi spuse:

— E bine că te văd atît de fericit, Blettsworthy.

— Asta-i amabil din partea dumitale, zisei eu recunoscător, căci simpatia în fericire este mai rară decît simpatia în nenorocire.

— Îmi face bine… foarte bine.

— Sînt bucuros să-i pot face bine cuiva.

— Crede-mă că aşa este, stărui el. Ştii, am motive speciale să-ţi doresc binele.

Îmi luai un aer defensiv şi întrebător.

— Îţi datorez foarte mult… şi într-un fel şi în altul.

Era ceva familiar în gesturile şi intonaţia sa.

— Trei mii de lire, fără să mai pun dobînzile.

— Lyulph Graves! zisei eu.

— Ei? zise el, aşteptîndu-mi răspunsul.

— Trei mii de lire de aur şi fata mea de aur. În orice caz, pentru ultima te iert.

— Şi bine faci, zise Graves, cu un gest spre poarta spitalului pe unde plecase Rowena.

Vechea dorinţă de răzbunare îmi dispăruse şi în privinţa lui. Îmi dădui seama că eram mai norocos decît el şi că nu avea nici un sens să-l mai urmăresc.

Întinsei o mînă pe deasupra cîrjei şi strînsei mîna lui stîngă.

— Ce tînăr şi naiv eram! zisei eu.

— Şi eu, bolnav de dorinţa de a întreprinde mereu cîte ceva. Am căpătat o lecţie.

Ne privirăm unul pe altul.

— Uită-te la noi acum!

— Uită-te la noi.

— Şi ce am învăţat, şi cu ce am rămas din toate astea?

Stăturăm un răstimp stînjeniţi, în vreme ce eu începeam să-l recunosc vag în această deghizare. Avea aceeaşi ţinută —

instrucţia militară nu i-o schimbase. Printr-un consimţămînt tacit ne aşezarăm pe verandă să stăm de vorbă. Şi, deoarece eram amîndoi prizonieri în acest spital, trebuia fie să continuăm să fim prietenoşi, fie să ne certăm şi să ne despărţim. Ultima alternativă ar fi fost foarte plicticoasă.

— Ai plecat pe Coasta de Aur? îl întrebai eu.

— Am făcut afaceri bune cu Crosby şi Mitcheson, zise el, pînă cînd a venit războiul şi ne-a dezorganizat cu totul. Aveam o oarecare pricepere în negoţ, o am şi acum, şi am reuşit să fac reclamă chiar şi în jungla Africii Occidentale. Era ceva nou pentru vechea firmă, dar a adus cîştiguri.

— Şi apoi?

— Febră tifoidă la Salonic. În serviciul de propagandă în Italia, pînă cînd am fost trecut din nou în serviciul activ. Apoi toate acestea... cu trei zile înainte de Armistiţiu.

Continuă să-mi dea anumite amănunte despre serviciile sale din timpul războiului şi despre planurile pentru după război, şi în timp ce vorbea redevenea tot mai mult acel Graves de acum şase ani. Eram uluit că nu-l recunoscusem mai înainte, în ciuda bandajelor sale. Activitatea lui din Italia fusese deosebit de importantă, îmi explică el. Învăţase tot felul de lucruri excepţionale şi avantajoase, pe care va putea să le folosească mai tîrziu. Acum tînjea să iasă de aici şi să se apuce din nou de afaceri. Îi spuseseră că nu va rămîne desfigurat. Avea acelaşi optimism uşor ca mai înainte. Rămînea convins că lumea era acum plină de ocazii favorabile; întotdeauna o considerase astfel. Era cu totul pentru un „efort viguros” şi aşa fusese întotdeauna. Chiar şi războiul devastator i se părea un motiv de veselie. „Ne reconstruim pe noi înşine şi întreaga lume.” Părea atît de neschimbat, încît eram uimit, gîndindu-mă la schimbarea care se petrecuse cu mine şi am rămas uluit cînd l-am auzit spunînd că nu mă schimbasem aproape de loc; mă recunoscuse îndată ce am fost adus în spital.

— Faţa, da, poate să fie aproape aceeaşi, i-am spus eu, dar tot soiul de lucruri m-au lovit pe dinăuntru.

Evitase să mă întrebe ce se întîmplase cu mine în acest interval, şi ştia din discuţiile de mai înainte regimentul în care servisem şi natura rănilor mele. Cîtva timp, ocoliserăm amîndoi orice aluzie la timpul petrecut la Oxford. Dar pe el îl preocupa tocmai asta, şi acum abordă acest subiect delicat.

— Am fost la Oxford, zise el, acum două luni. Înainte de ultima mea operaţie.

— Şi cum l-ai găsit?

— Mai mic. Şi mult mai agitat decît aş fi crezut posibil pentru Oxford. O mulţime de studenţi postbelici cu mustaţa ca o periuţă de dinţi... Ţi-am văzut-o pe Olive Slaughter.

Scosei un uşor strigăt întrebător.

— S-a măritat. Maică-sa e încă în vechea prăvălie. Olive s-a căsătorit cu măcelarul din colţul străzii Lattmeer, la cîteva luni după... plecarea dumitale. Poate că întotdeauna a avut de gînd acest lucru. Cred că mama ei a fost cea care pusese ochii pe dumneata. Of! Nu ştiu. În orice caz, s-a măritat cu măcelarul. Un individ rumen, cu părul creţ, cu un şorţ albastru şi o prăvălie cu plăci de marmoră şi cîrnaţi roşii. Gusturile ei au fost întotdeauna simple şi sînt sigur că el a făcut-o mai fericită decît am fi putut s-o facem dumneata sau eu. El a luat-o aşa cum era.

Se opri; rîsei.

— Nu ca mine, zisei eu. Continuă. Deci, s-a căsătorit cu un măcelar.

— Să vezi ce amuzant! Ori de cîte ori el taie un porc, mi-a spus ea, îşi astupă urechile ca să n-audă.

— Ai vorbit cu ea?

— O, bineînţeles. Stă în prăvălie, în dosul unui fel de grilaj, ţinînd socotelile. Şi a fost foarte încîntată să mă vadă. Nici un fel de resentiment, nimic. „O mulţime din vechii noştri clienţi vin să mă vadă”, mi-a zis ea. Şi m-a mai întrebat dacă am fost s-o văd pe mama ei.

— Şi ai fost?

— Nu. Nici nu mă gîndesc.

— Are copii?

— Trei sau patru. Ea cu un unchi al ei au condus măcelăria în timpul războiului, iar bărbăţelul obişnuia să vină în permisie, să taie cîţiva porci şi aşa mai departe. Foarte drăguţi păreau copilaşii, Blettsworthy; trandafirii şi aurii. Sănătoşi ca tot neamul lor. Nu nişte mici grămezi de sentimente şi speranţe, ca acest mic ***gentleman*** al tău.

— Dar ea a fost o fiinţă drăgălaşă, Graves.

— E mai durdulie acum. Dacă ai încerca astăzi să o idealizezi, Blettsworthy, ai găsi că e o treabă cam grea.

— S-a arătat prietenoasă?

— A întrebat de dumneata. „Prietenul dumitale”, mi-a zis, „care a înfiinţat magazinul acela împreună cu dumneata”.

— Crezi că i-a vorbit bărbatului ei despre noi?

— Nici un cuvînt. Era o problemă prea complexă pentru a fi explicată şi gusturile ei au fost întotdeauna simple. Probabil că nici ea n-a înţeles prea bine ce s-a întîmplat.

— A ascuns totul?

— A uitat. A simplificat şi a uitat totul, pentru că era prea obositor şi încurcat să-şi amintească. În afară de o eventuală sursă de neînţelegeri cu soţul ei nu avea nici un fel de importanţă practică pentru ea. Probabil că şi-a şters totul din minte înainte de plecarea dumitale din Oxford.

— Mi se spune că mintea este tot atît de selectivă ca şi stomacul, zisei eu.

— Viaţa oferă mult prea multe experienţe pentru nişte minţi ca ale noastre, continuă el; ăsta-i adevărul. Cu toţii refuzăm cea mai mare parte din încărcătura pe care o primim. Poate că într-o zi, printr-un fel de trepanaţie, vom putea fi în stare să avem creierii mai mari şi să ducem în ei mai mult. Să ducem totul, cine ştie? Mi s-a spus că lucrul acesta e foarte posibil, în viitor. Dar aşa cum sîntem astăzi, cei care simplifică sînt oameni înţelepţi şi practici. Aşa cum a fost ea, cum este şi cum are să fie. Dacă nu respingi lucrurile dificile, trebuie să le adaptezi, să le împodobeşti şi să le acoperi. Ele complică şi stînjenesc... La ce bun? Şi unde duce totul? în fond, eu sînt un om practic, Blettsworthy. Trebuie să ne continuăm totuşi ***le petit bonhomme de chemin***[1], orice povară am avea pe suflet. Ce-i foloseşte unui om dacă se gîndeşte la întreaga lume şi nu-şi vede de micile lui interese? Şi aceste lucruri mai mari, excesul de încărcătură, în cel mai bun caz, ce dau altceva mai mult decît vaste dorinţe vagi, care se transformă în cele din urmă negreşit în insatisfacţie şi nefericire?

— Dar dacă nu ai acel gen de minte care respinge?...

— Da, ştiu. Asta, mărturisesc, e o dificultate.

— Dacă eşti construit astfel încît ***trebuie*** să recunoşti şi să încerci să priveşti lucrurile în faţă?... Cînd respingi lucrurile, chiar dacă nu-ţi tulbură cîtva timp mintea ele continuă să fie însă în jurul tău, să se mişte împotriva ta, sau în orice caz să se

[1] ***Le petit bonbomme de chemin,*** (în limba franceză în text) — mica noastră bucată de drum. (n.r.)

mişte fără să ţină seama de tine. Poate că ele nu sînt înlăturate complet din tablou, cum sugerezi. Un glonte ar fi putut să-l nimerească pe Domnul Măcelar, sau o bombă să fi căzut în odaia copiilor de pe strada Lattmeer. Dumneata ţi-ai urmat ***le petit bonbomme de chemin*** pe Coasta de Aur, dar, cînd a venit războiul, ce s-a întîmplat cu acest mic drum promiţător? Eu eram tulburat de grija universului chiar şi înainte de război, eram alarmat şi răzvrătit, iar dumneata, după cum spui, ignorai toată această tulburare, simplificînd cu bună ştiinţă...

— Atît cît puteam.

— Şi, totuşi, toată diferenţa destinelor noastre este diferenţa pur accidentală dintre o pleoapă şi un braţ pe de o parte şi un picior de cealaltă.

— Dar dumneata ce ai făcut înainte de Marele Război?

— Am călătorit departe. Am mers mult mai departe decît Coasta dumitale de Aur. Şi, în orice caz, am intrat în Marele Război cu ochii deschişi.

— Să nu discutăm avantajele acestui lucru, zise Graves. Şi atunci, ajutat de întrebările lui, am început o relatare despre insula Rampole şi despre aventurile pe care le-am povestit în această carte. Poate că nu e chiar relatarea pe care am dat-o aici, pentru că a fost prima mea încercare de a o povesti şi pot să vă asigur că nu mi-a venit de loc uşor s-o fac. Poate că n-aş fi povestit-o niciodată, dacă n-ar fi fost Graves. Aş fi lăsat-o să cadă în uitare, la fel cum s-a întîmplat cu milioane de astfel de povestiri, chiar dacă oamenii care le-au trăit sînt încă vii printre noi.

12. VIAŢA ÎŞI REIA CURSUL, DUPĂ RĂZBOI

A fost plăcută, a fost stimulatoare pentru mine reluarea cunoştinţei cu Lyulph Graves. Mi-am dat seama că exista o comunitate naturală de vederi între minţile noastre. Subconştient, îi simţisem lipsa. Crescuserăm împreună, pe amîndoi ne maturizase violenţa feluritelor încercări şi nenorociri, dar mai aveam şi acel contrast de trăsături care se completau una pe alta şi care susţinuseră prietenia noastră de mai înainte. Eu eram tot atît de receptiv şi lipsit de originalitate cum fusesem întotdeauna; el era încă obsedat de ideea imensului său spirit practic şi era tot atît de teribil de întrepid ca întotdeauna. Era întru totul caracteristic pentru el faptul că se putea gîndi la înlăturarea craniului omenesc ca la un mijloc posibil de a elibera voinţa şi inteligenţa omenească pentru realizări mai ample, la extinderea experienţelor în legătură cu comerţul de maşini de cusut pe Coasta de Aur, la planuri pentru organizarea economică sistematică a întregii omeniri. Era deosebit de însufleţit de proiectele sale de a face comerţ acuma nu numai cu cărţi, ci cu toate produsele omeneşti posibile, pe baze noi, şi

eu îl ascultam cu o admiraţie reînnoită pentru calităţile sale, luînd o singură hotărîre fermă şi anume ca propriul meu capital să nu fie amestecat în stadiile experimentale ale vreunei aventuri de acest gen.

Răgazul ultimelor mele săptămîni de la Rickmansworth, în timp ce făceam cunoştinţă cu piciorul meu mecanic şi pregăteam împreună cu Rowena locuinţa mea actuală de la Chislehurst, l-am petrecut în lungi discuţii cu dînsul. Am descoperit că puteam să-mi deschid extraordinar sufletul faţă de el. Avea o mare capacitate de a mă înţelege şi de a se aprinde apoi ca un foc de artificii care să lumineze aspecte şi considerente pe care eu nu le-aş descoperi singur niciodată. Cădea de acord cu mine în lucrurile esenţiale, dar se deosebea profund de mine în altele. Lumea era insula Rampole, da, şi civilizaţia un vis, şi apoi continua pe nerăsuflate să discute cum am putea să facem din acest vis o realitate. Era un stoic în aceeaşi măsură în care eram şi eu un stoic, dar niciodată n-am întîlnit pe cineva cu un stoicism atît de agresiv.

În acelaşi timp, se vedea că era la mare strîmtoare. Era plin de planuri promiţătoare, imediate, pentru înfiinţarea unei afaceri de reclamă şi propagandă pentru automobile, hoteluri de lux, transporturi aeriene, cutii de conserve şi băi compacte şi pliante pentru casele mici — aplicarea particulară a însuşirilor sale de organizare varia de la o zi la alta — şi aceste planuri se amestecau foarte plăcut cu alte proiecte, inspirate de stimulentul relativului meu pesimism pentru o refacere totală a Ligii Naţiunilor, pentru înfrîngerea şi încătuşarea definitivă a lui Ardam, şi pentru o reafirmare efectivă a ideilor religioase. Părea incapabil să se îndoiască că toţi megaterii din lume ar putea nu numai să fie ucişi, dar înlăturaţi într-un chip cu totul sanitar, şi toţi căpitanii ticăloşi şi bătrînii stupizi să fie reprimaţi, doborîţi sau masacraţi.

Faţa i se scosese din bandaje, care fuseseră înlocuite cu o mare apărătoare verde, iar braţul îi era într-o simplă eşarfă neagră. Semăna acum din ce în ce mai mult cu Craves cel de odinioară, cu excepţia unei mari cute artificiale de culoare roşie care se întindea pe fruntea sa altădată senină, şi care probabil avea să rămînă acolo mulţi ani. Asta contrasta ciudat cu optimismul de pe buzele lui.

Uneori simţea nevoia să-l ajut cu mici sume de bani şi el era

întotdeauna foarte meticulos cu aceste avansuri, adăugîn- du-le la datoriile mai mari care existau între noi.

— Într-o bună zi, Blettsworthy, spunea el, ai să-mi dai chitanţa pentru ultima jumătate de penny din această datorie, cu o dobîndă de patru şi jumătate la sută, calculată la zi.

Apoi ai să-mi oferi o sticlă din cea mai bună şampanie care există şi cînd o vom bea împreună, va fi cel mai fericit moment din viaţa mea.

Avea puţine relaţii care să-l poată ajuta în aceste zile grele de reconstrucţie de după război. Eu, pe de altă parte, mă bucuram de avantajele unei familii foarte răspîndite. Soţia mea cucerise simpatia lady-ei Blettsworthy, cea cu bandajele, şi se împrietenise cu d-na Romer. Romer se întorsese nevătămat şi cu gradul de colonel; făcuse lucruri mari în ofensiva finală asupra Damascului, şi găsise firma Romer & Godden aproape indecent îmbogăţită de profiturile războiului. Alţi veri făcuseră experienţe foarte similare. Dorinţa lor de a se purta bine faţă de un erou rănit predomina în întreaga familie. Rudele mele, şi mai ales Blettsworthy-ii din Sussex, îşi pierduseră cîţiva fii, şi m-am pomenit aproape automat tînăr director al firmei de vinuri şi rachiuri, veche de un secol şi jumătate, a lui Blettsworthy & Christopher. Zilele cînd familiile engleze îşi trimiteau fiii mai tineri să facă negoţ în străinătate se sfîrşiseră. Acum era nevoie de ei în ţară. Situaţia mea în afaceri mi se părea tot atît de nemeritată ca şi nenorocirile mele din trecut, şi am încercat s-o accept cu acelaşi stoicism interior şi cu aceeaşi politeţe exterioară.

Îndată după aceea, am avut grijă ca Graves să intre în afacerile noastre, şi el s-a descurcat strălucit, sugerînd noi denumiri pentru băuturile noastre care acum au devenit populare, cum ar fi Marte, Jupiter şi Bătrînul Saturn, şi care sînt familiare celor ce au nevoie de o băutură tare, de bună calitate şi aromată. El continuă să fie consilierul nostru comercial.

13. VECHILE ORORI REÎNVIE

Rowena crede că dacă n-ar exista Graves aş uita cu totul de insula Rampole. Concepţia ei este că ea are rolul să şteargă din mintea mea acest complex de amintiri şi idei. Viaţa de toate zilele, recunosc, e o puternică distrugătoare a realităţilor

fantastice, totuşi nu e atît de puternică încît să poată nimici tot ceea ce s-a înrădăcinat în mine. E drept că încep să fiu cuprins de rutina neîncetată a unei noi faze din viaţa mea, în care voi deveni în curînd o figură de vîrstă mijlocie, mulţumită exterior. Soţia şi copiii, acest cămin plăcut pe care l-am făcut la Chislehurst, afacerile de care trebuie să mă îngrijesc, dacă vreau să trăim în confort, prietenii şi cunoştinţele, exerciţiile şi distracţiile, toate s-au strîns în jurul meu; această reţea încîlcită de interese imediate îmi solicită şi-mi ţine trează atenţia în cea mai mare parte a zilei. Şi, totuşi, mai simt că umbrele văgăunii aşternute peste spiritul meu, şi amintirea băiatului care striga în noapte pe ***Leul de Aur,*** a morţilor de pe cîmpul de luptă, a rănilor mele şi a disperării refuză să se risipească în faţa securităţii şi liniştii noastre de acum.

Simt duhoarea megateriilor în aerul Londrei mult mai des decît o mărturisesc, şi de multe ori îl simt pe căpitan cum îşi continuă cruzimile nemiloase în dosul paravanului subţire al acestei lumi de după război. Şi astfel, departe de a uita insula Rampole, lumea aceasta reală este cea care uneori ameninţă să dispară din conştiinţa mea, şi trebuie să fac eforturi spre a mă menţine în ea. De multe ori am fost nevoit să-mi adun toate puterile pentru a mă agăţa de dînsa.

Oricît ar fi dispuşi tovarăşii mei mutilaţi să uite războiul şi faţa urîtă pe care viaţa a întors-o spre ei atunci, eu, unul, nu pot uita. Cu toată dorinţa manifestă a Rowenei, mă îndoiesc că aş dori să uit. Dacă vreun specialist în boli mintale s-ar oferi să îndepărteze orice urmă a acestei „reverii interpretative” din mintea mea, dacă m-ar asigura că această viaţă prezentă îşi va pierde caracterul translucid şi va deveni complet reală pentru mine şi cu înfăţişare certă, după cum viaţa unui animal tînăr îi pare sigură acestui animal tînăr, sînt încredinţat că nu aş accepta. Am citit că oamenii care aproape au murit în pustiuri sau oamenii care au trecut, ca exploratori, prin asprimea de nedescris a unei ierni arctice, sînt după aceea veşnic posedaţi de o dorinţă iraţională de a se întoarce în locurile unde au suferit. Suferinţa a făcut ca viaţa obişnuită să li se pară banală şi le-a robit imaginaţia cu valorile ei mai intense. Tot astfel este şi cu mine. Insula Rampole mă atrage în acelaşi chip. E ca şi cum aş simţi că adevăratul meu rost este acolo şi că tot confortul şi distracţiile mele de acum mă împiedică de la nişte

treburi esenţiale. Simt că nu voi uita niciodată insula Rampole, că va trebui să-mi închei socotelile cu ea. Pînă cînd aceste socoteli nu vor fi încheiate, insula stă şi mă aşteaptă. Pentru scopul acesta am fost făcut, pentru asta exist.

Timp de cîţiva ani, e adevărat, am făcut tot ce am putut ca să-i ajut pe psihiatri şi să îndepărtez cu totul aceste viziuni ale realităţii, să le despart de cursul principal al existenţei mele prezente, aşa încît ele să dispară. În dragostea mea pentru Rowena, se pare că exista această posibilitate de a începe viaţa din nou. Dar acum îmi dau seama că, din toate lucrurile, cel mai puţin posibil este să-ţi începi viaţa din nou. Amîndoi eram puşi în faţa aceleiaşi probleme evazive, de care era obsedată şi ea, deşi mai puţin conştient decît mine. Ea e puţin cam prea exigentă în privinţa fericirii noastre de azi, pentru că pentru dînsa fericirea asta are calitatea unei compensaţii. E destul de greu faptul, consideră ea, că noi doi trebuie să ne obişnuim cu piciorul meu amputat. Meditaţiile mele frecvente asupra aspectelor celor mai întunecate ale existenţei le socoteşte o adevărată ingratitudine.

Astfel, insula Rampole se aşterne ca o umbră între noi şi ne împiedică de la înţelegerea nelimitată şi de la sinceritatea pe care amîndoi le doream. Pentru ea, aceasta era o obsesie cu totul nocivă şi rolul pe care şi-l asuma era eliberarea mea. Ea nu înţelegea natura acestei fascinaţii. Faptul că n-a reuşit să mă facă să uit era pentru ea o înfrîngere. Şi de aceea, dintre toţi prietenii mei, pe Graves îl considera drept singurul adversar. Instinctele ei ascuţite îi spuneau că discut cu el tot ceea ce tăinuisem faţă de ea şi ea nu va înţelege niciodată că pentru mine a vorbi cu el nu înseamnă revenire, ci numai uşurare. Socotea că el alterează tabloul vieţii noastre. Că îi dezvăluie falsitatea. Faţă de el, ea cădea sub demnitatea ei obişnuită. Se vedea prea bine efortul ei de a fi politicoasă cu el. Iar în spatele lui, ostilitatea ei se manifesta nedeghizată.

— Spui că omul ăsta te-a escrocat şi te-a dezamăgit, zise ea, şi totuşi faci din el un prieten şi-i dai afaceri pe mînă.

— Se descurcă foarte bine.

— Cred şi eu, zise Rowena. Gîndeşte-te cît rău ţi-a făcut!

Şi, după tăcerea mea:

— Nu pot să-i înţeleg pe bărbaţi: unele lucruri le tolerează, iar în altele nu vor să cedeze de loc.

Graves era singurul căruia puteam să-i spun despre criza ascunsă prin care treceam, din cauza lungilor încercări prin care trecuse mintea mea cu ocazia procesului, apelurilor, prelungirilor şi amînărilor, rejudecării şi executării lui Sacco şi Vanzetti în Massaschusetts. Nu voi recapitula acest caz aici. Cu toţii aţi auzit povestea lor. Este foarte posibil ca adevărul în această afacere să fie cu totul diferit de felul cum îl vedeam eu în mintea mea, dar aceasta e povestirea minţii mele şi ceea ce am de povestit nu este ceea ce s-a întîmplat la tribunalul din Massaschusetts, ci ceea ce s-a întîmplat în capul meu. Nu sînt unul din numărul mare de oameni care înclină să creadă că aceşti doi oameni au fost nevinovaţi de crima pentru care au avut de suferit, că au fost judecaţi cu rea voinţă şi sub o acuzaţie falsă şi că revizuirea sentinţei lor a fost una din acele probleme care pun la încercare valorile morale şi intelectuale ale unei mari comunităţi. Dacă greşesc în această judecată, greşesc împreună cu oameni ca Frankfurter din Harvard şi Thomson, eminentul jurist, care au cercetat toate amănuntele acestui enorm de lung şi complicat proces juridic. Şi am fost impresionat peste măsură de asprimea neînchipuită, de lipsa de simpatie, de spiritul de răzbunare împotriva „radicalilor” şi a reformiştilor, de care au dat dovadă nenumăraţi oameni înstăriţi şi puternici din întreaga lume. Eu eram mai puţin preocupat de dreptatea sau nedreptatea procesului, decît de felul în care oamenii gîndeau, vorbeau şi scriau despre această dreptate şi nedreptate. Asta mă tulbura din ce în ce mai mult. Mă ţinea treaz nopţile. În timpul nopţii, devenea monstruos. Era ceva iraţional, dar era.

Treptat, pe măsură ce meditam asupra desfăşurării încurcate a acestui caz, insula Rampole începuse să se facă simţită din nou în mintea mea. Transparenţa lumii crescu. Stîncile înalte şi fîşia de cer de deasupra apăreau din ce în ce mai desluşit prin contururile tot mai şterse ale lucrurilor înconjurătoare. Şedeam cu ziarul de dimineaţă deschis în faţa mea în trenul spre Londra şi auzeam comentariile oamenilor de afaceri din jurul meu, şi mi se părea că zgomotul trenului era zgomotul torentului din valea cea adîncă şi că şedeam din nou la masa rotundă din sala de mîncare, în timp ce bătrînii discutau despre securitatea statului lor.

Luptam din răsputeri împotriva întoarcerii acestei vechi

obsesii. Nu doream să uit insula Rampole, însă nici nu doream ca ea să se ridice în jurul meu cu asemenea putere de convingere şi să mă înghită din nou. Nu aveam nici un specialist în Anglia căruia să mă adresez pentru un ajutor efectiv.

Făceam tot posibilul să ascund Rowenei tulburarea din mintea mea, căci aveam o teamă îngrozitoare că ea ar putea să fie împotriva mea. Ar fi putut să-i privească pe Sacco şi Vanzetti ca pe duşmanii ei şi ai mei şi să simtă nevoia să mă protejeze de apelul lor adresat simpatiei mele. Am fi putut cădea în discuţii şi ea ar fi putut să dea dovadă de acea neîn-

duplecare pe care o au femeile cînd se ceartă. Aşa ceva n-aş fi putut să îndur.

Am reuşit să continui să-mi văd de afaceri şi să mă menţin în contact cu lucrurile practice. Dar cînd adormeam, cînd stăteam singur, cînd mă plimbam cu mintea neocupată, atunci treceam imediat din Anglia cu totul în acea rîpă familiară a reveriei. Mă pomeneam vorbind cu glas tare insularilor, şi numai cu mari sforţări mă smulgeam din nou către realitatea înconjurătoare. Scoteam exclamaţii bruşte. De mai multe ori am speriat-o pe secretara mea, cînd ea credea că mă gîndeam la probleme de afaceri.

Peisajul insulei Rampole era încă întocmai aşa cum fusese înainte de război. Dar Chit dispăruse şi eu nu mă mai bucuram de imunitatea mea de Nebun Sfînt. Cu toate că războiul se terminase, Ardam era încă la putere, era acum ocupat să dezvolte ideile lui Chit, pe care altădată le respinsese cu indignare. În războiul următor se va porni un mare marş pe deasupra platoului, într-un echipament special, deosebit de idiot, născocit de Ardam, şi avînd în fruntea noastră pe Leneşul sacru. Cercul Bătrînilor fusese întărit cu diferiţi judecători şi oameni ai legii, precum şi nişte figuri ciudate, cu fălci mari, care muşcau capetele ţigărilor de foi şi mestecau gumă. De astă dată mi se părea că sînt mereu îmbrîncit în mulţime, în mulţimea brună şi împuţită a tribului, o mulţime mai densă decît văzusem vreodată; întotdeauna îmi întindeam gîtul pe deasupra capetelor şi umerilor, privind evenimentele care se desfăşurau în faţa mea. Niciodată n-am ajuns pe primul plan. Şi pe cei doi oameni care mergeau neîncetat pe drumul spre execuţie i-am văzut sub aspectul a doi vizionari obişnuiţi, nenorocoşi, care veniseră pe insulă ca misionari săraci şi nepricepuţi, nu se ştie de unde. Închipuirea mea îi îmbrăca în haine clericale grosolane. Sacco arăta nedumerit, întunecat şi posac, dar Vanzetti avea faţa blîndă a unui visător şi ochii lui erau fixaţi pe dunga de verdeaţă însorită dintre stînci şi fişia de cer. I-am văzut pe amîndoi foarte limpede. Dacă aş putea desena, aş desena portretele lor chiar şi acum, ca şi cînd ei ar fi în faţa mea.

Îmi apăreau întotdeauna mergînd, mergînd neîncetat, prin cei şase ani fatali, prin această mulţime deasă de oameni ostili, către Mustrare şi moarte. Dacă nu era nici o grabă, nu era însă

nici răgaz. Oamenii strigau la ei. Se bucurau de prea puţine simpatii, iar în mijlocul mulţimii simpatizanţi perfizi semănau discordie pentru propriile lor scopuri. Întotdeauna cînd treceau pe lîngă mine, cel care administra Mustrarea mergea înaintea lor cu măciuca pe umăr, iar în spate păşeau înşiraţi oamenii lui Ardam.

— Dar ce au făcut ei? întrebam eu.

Răspunsurile erau diferite, însă spiritul lor era întotdeauna acelaşi.

— Au venit să ne înveţe că rîpa asta nu-i destul de bună. Au venit să înceapă o vînătoare a megaterilor sacri. Au venit să ne convingă să nu mai mîncăm Darurile Prieteniei. Cum am putea să trăim fără Darurile Prieteniei?

— Revoltător! ziceam eu cu inima strînsă la gîndul că şi eu împărtăşeam vina lor. Deci, asta era o lecţie pentru toţi cei care vor să se caţere afară din această rîpă.

— O să-i învăţăm noi pe misionari să mai vină aici şi să ne aţîţe împotriva vieţii pe care o ducem! Uită-te la hainele lor scîrboase! Uită-te la feţele lor palide! Nici măcar nu miros ca lumea!

Şi în închipuirea mea mi se părea că atunci cînd aceşti doi au fost în cele din urmă executaţi, noi cu toţii i-am ucis, i-am sfîşiat în bucăţele, i-am împărţit între noi, şi carnea lor a fost mîncată de toţi cei care am participat la moartea lor. „Mănîncă”, spunea un glas, „dacă n-ai putut să-i salvezi!” Aşa arată deformarea cruda a acestor viziuni: ele exagerează adevărurile făcîndu-le monstruozităţi. Eram împins şi îmbrîncit spre piaţa din faţa templului Zeiţei, unde se săvîrşea uciderea şi sfîşierea în bucăţi, iar porţia care-mi era dată s-o mănînc era exact ca unul din acele fragmente palpitînde pe care încerc neîncetat să le uit, împrăştiate de explozia obuzului chiar înainte de rănirea mea. „Mănîncă, dacă ai luat parte la treaba asta!” Aceste cuvinte se repetau la nesfîrşit. Mai întîi s-a produs rapid uciderea, apoi continua la nesfîrşit ritualul acesta hidos, la care erai nevoit să iei parte întotdeauna. Toţi luau parte. Am ajuns la o criză mintală. Într-o noapte, am strigat cu glas tare:

— Nu vreau să mănînc! Oh! Nu vreau să mănînc! şi m-am trezit.

M-am sculat îndată, bîjbîind şi poticnindu-mă prin odaie, temîndu-mă să mă culc şi să reiau acest vis care continua la

infinit, întotdeauna acelaşi şi întotdeauna mergînd mai departe, plin de o groază mereu crescîndă. Rowena apăru pe nesimţite în pragul uşii.

— Ce mîncai acum?

— Nimic, zisei eu. O simplă indigestie.

Ce mîncasem în vis? Nu avea nici un rost să vorbesc despre asta.

— Dumnezeu ştie! Şi am născocit o explicaţie sub impulsul momentului: Bătrînul meu ciot mă doare din nou.

— Doctorii ăştia! Ar trebui să intentezi o acţiune de daune împotriva tuturor.

— Mă îndoiesc dacă ciotul va profita din asta.

— Iei toate atît de uşor!

Mă întorsei cu spatele la ea şi rămăsei aşa, privind fix pe fereastră în noapte. Dînsa nici nu bănuia cît de plin era acest întuneric pentru mine. Venii iar lîngă templul Zeiţei. Momentul uciderii se apropie din nou. Îl văzui pe Vanzetti uitîn- du-se la mine. Eram atît de pierdut, încît tresării, cînd soţia mea îmi vorbi.

— Sărăcuţul de tine!

Întorsei spre ea o faţă vinovată şi o privii cum îmi dădea un calmant şi făcea tot ce-i sta în putinţă ca să mă liniştească...

Dar după cîteva clipe mă sculai iarăşi, mişcîndu-mă foarte uşor şi cu grijă, de teamă să n-o tulbur din nou...

În felul acesta am petrecut noaptea cînd Sacco şi Vanzetti au murit.

A doua zi aveam treabă cu Graves şi mi-am deschis în faţa lui sufletul chinuit.

— Lucruri ca acest proces şi această execuţie se întîmplă în fiecare zi, zise el. Nu-i ceva atît de monstruos cum crezi. E tot atît de natural ca un om care calcă cu piciorul un şoarece. Este un sistem social stupid, care se apără împotriva unui atac real, deşi slab. Dumneata gîndeşti în metafore şi viziuni care mai mult deformează decît accentuează... La urma urmei, nu eşti atît de sigur că aceşti oameni au fost cu totul nevinovaţi. Şi nu toată omenirea a fost împotriva lor. S-au făcut lungi amînări şi ei şi-au găsit apărători şi simpatizanţi. Dacă cruzimea şi prejudecata au triumfat pînă la urmă, asta s-a întîmplat însă abia după o luptă îndelungată. Gîndeşte-te la gladiatorii crucificaţi pe drumul Romei, după răscoala sclavilor. Ce prie-

teni aveau ei? Sau vino cu mine în Grădina Zoologică. Dacă ai cunoaşte mai bine istoria şi natura, Blettsworthy, ai fi mai puţin întristat de nişte lucruri curente.

Mă împinse într-o discuţie. Mă sili să traduc ororile incendiate ale viziunii mele în fraze logice. Discutarăm pînă tîrziu, şi, pe măsură ce discutam, forţa halucinaţiilor mele scădea. În noaptea aceea am dormit şi criza a trecut. M-am deşteptat dimineaţa trist, dar cu mintea sănătoasă şi am vorbit fără greutate cu Rowena despre preocupările noastre de fiecare zi.

14. INTERLUDIU OPTIMIST

De curînd Graves şi cu mine am petrecut o seară împreună.

În ultimul timp îi mergea bine şi mi-a scris o scrisoare, cerîndu-mi să iau masa cu el. El începe să devină o figură în ceea ce numeşte el lumea comercială de după război. A avut cîteva succese cu nişte mărfuri noi, a devenit un om influent în mişcarea Clubului Rotary, ia cuvîntul la întrunirile oamenilor de afaceri dornici de a studia şi de a se adapta la condiţiile de după război. Scrie articole şi este autorul a două cărţi pline de idei, originale şi îndemînatic scrise, asupra dezvoltării economice şi politice curente; cărţile au fost recenzate şi discutate foarte serios. Cred că el e cel dintîi, dar sînt sigur că nu şi ultimul, care va intra în sfera literaturii începînd prin a scrie reclame. Astăzi, el e mai gras decît era, mîna lui dreaptă poate să ţină şi să folosească un toc, pleoapa vindecată dă o notă de umor expresiei sale, iar cicatricea care era de un roşu aprins este acum doar de un roz palid. Şi-a tăiat barba castanie ***à la David.*** Lumea, am aflat de la el, este ameninţată să se întoarcă la bărbi.

„Dragul meu Blettsworthy, scria el, ţi-am spus mai de mult că-ţi voi plăti tot ce-ţi datorez. Îmi amintesc că ai zîm- bit. Acum ai să zîmbeşti din nou. Aş putea acum să-ţi restitui două treimi din datoria principală fără efort, dar aş vrea s-o bag în afacerile mele şi acolo ea va ajuta să producă şi mia rămasă şi să acopere şi contul dobînzilor. Vom avea şampanie la această mare ocazie. Vino şi ia

masa cu mine la vechiul Club Naţional al Liberalilor. În perioada asta a anului s-au scos mesele pe terasa acoperită şi poţi să stai şi să priveşti tramvaiele luminate şi să admiri luminile printre platani şi să te uiţi la reflexele de sub bătrînul pod întunecat, pe care toţi aceşti oameni şi artişti vor să-l înlocuiască printr-o monstruozitate a Renaşterii moderne — pe cînd eu am planurile mele. El trebuie să dispară, dar colţul acesta e prea frumos pentru a-l berliniza, cum vor să facă oamenii ăştia. Calitatea mesei de la C.N.L. este puţin cam incertă, serviciul mai curînd intim decît solemn, dar pot să garantez pentru şampanie. Deci, Joi la ora opt.

Al dumitale

Lyulph G."

Arăta bine şi stăpîn pe el. Mă salută cu o privire cercetătoare şi prietenoasă.

— Văd că începi să uiţi de Sacco şi Vanzetti, remarcă el, şi mă conduse spre terasă. Încuviinţai că locul era plăcut.

— Acest club mă amuză, zise el. Îmi place să mă gîndesc la tradiţiile politice ale anului o mie opt sute optzeci care se uită spre podul de cale ferată al anului şaizeci, închipuindu-şi că sînt încă în avangarda progresului. Este o simfonie în ceaţă şi în amurg de vară, cu tramvaiele care de ieri fac tot posibilul să meargă fără zgomot. Observi că peste tot în jurul nostru sînt capete cărunte, oameni bruni de tip oriental şi veşnicul tineret? Jos, în grădini, perechile de tineri stau pe bănci şi-şi vorbesc în şoaptă. Mai e nevoie să-ţi spun că-şi şoptesc aceeaşi veche poveste?

Insistă să luăm sherry la supă şi apoi dezgropă un excelent Deutz şi Gueldermann din 1911.

Veselia lui vădită mi se părea molipsitoare. Buna dispoziţie îmi crescu şi mie. Nu era prima dată cînd Graves îmi făcea bine. Îmi vorbi cîtva timp despre suprimarea liberalismului şi izbuti să prezinte declinul şi eşecul iluziilor omeneşti într-un chip mai puţin tragic, decît încurajator şi amuzant.

— Iată, de pildă, acest club, un steag al progresului pe care cineva a uitat să-l ia. El a spus tot ce a avut de spus şi stă aici ca un tînăr megateriu îmbătrînit, pur şi simplu pentru că nu ştie cum să iasă din scenă sau unde să se ducă.

— Liberalismul mort?

— Nu liberalismul. Ăsta e nemuritor: repudierea neîncetată a sensului său. Acest partid venerabil, organizaţia lui, tradiţiile lui de partid, şireteniile gladstoniene[1] şi posturile lui John Bright[2]. Îşi coborî glasul şi aruncă o privire la o masă alăturată. A căzut pe mîinile bătrînilor. L-au curăţat cu benzină şi acum prezintă lucrurile demodate drept ultimele noutăţi progresiste. Iei o măslină?

— Deci, el credea că liberalismul mai trăieşte?

— În sîngele dumitale. În al meu. În orice fiinţă vie, inteligentă şi capabilă.

— Ce talent ai să priveşti lucrurile cu speranţă!

— Ce talent ai să nu priveşti nici prin lucruri, nici pe deasupra lor!

— Pot vedea insula Rampole prin lucrurile din jurul nostru.

— Şi eu. Dar eu pot să văd şi cerul de deasupra.

— Spune-mi, Graves, crezi că omenirea va părăsi vreodată această văgăună?

— Dacă soarele nu explodează sau nu se stinge, dacă nimic nu izbeşte planeta noastră, da.

Clătinai din cap. El se aplecă peste masă şi mă privi cu multă seriozitate.

— Spune-mi, Blettsworthy, crezi că lucrurile vor merge întotdeauna aşa cum sînt acum?

— Schimbarea nu înseamnă progres. Viaţa omenească este oare altceva decît o arie cu variaţiuni?

Graves tăcu. Ni se schimbară farfuriile şi chelnerul se în- vîrti în jurul nostru. Se ridicară rămăşiţele sparanghelului nostru şi ni se aduse altceva, am uitat ce anume.

— Sînt unele lucruri pe care nu le pot spune oricui, începu Graves şi făcu o pauză, înainte de a începe să vorbească din nou. Mă cunoşti destul de bine. Puţin cam superficial şi precipitat, nu? Nu cu totul demn de încredere. Uneori, aproape chiar escroc.

— Nu chiar aşa.

— Îţi mulţumesc pentru asta. Dar ăsta sînt eu. Prostia nici nu

---

[1] ***William Gladstone*** (1809—1898) — om politic englez, conducător al Partidului Liberal, de patru ori prim-ministru al Angliei. (n.r.)

[2] ***JohnBright*** (1811 — 1889) — om politic englez, reprezentant al Liberalilor. (n.r.)

mi-o pot măsura, şi sînt vanitos, îndrăgostit de propriul meu glas. Ştii prea bine că eşti un om mai întreg decît mine. Şi totuşi, un om ca mine poate vedea lucrurile mai bine. Poate uneori să aibă ceva de spus unui om mai bine echilibrat, cum eşti tu.

— Poţi să mă asemeni cu un baston înfipt în noroi.

— Eu te consider un om mai stabil şi mai ferm decît mine. Dar îţi lipseşte spiritul meu întreprinzător. Îţi lipseşte spiritul întreprinzător şi încrederea în acest spirit. Îţi spun că lumea asta e plină acum de iniţiative. Confuze, contradictorii, dezorganizate, lipsite de scop, dacă vrei, dar iniţiative. Şi acum sînt mai lucide ca înainte. Nu mai sînt atît de contradictorii. Nu mai au un caracter atît de putred. Ştiinţa se dezvoltă, un ţel colectiv se dezvoltă, forţa se acumulează.

— Făuritor de planuri eşti şi vei fi pînă la sfîrşitul zilelor talc! exclamai eu, dorind însă ca el să continue.

— Cunoşti Biblia? mă întrebă Graves.

— O cunoşteam.

— Un anumit om, numit Propovăduitorul, ţi-a vizitat insula Rampole acum douăzeci de secole. El a spus că oamenii nu trăiau într-o rîpă, ci într-o peşteră, fără speranţă, fără ieşire, fără licărirea vreunei stele. Deşertăciunea deşertăciunilor, totul era deşertăciune. Dar astăzi, chiar şi dumneata trebuie să recunoşti că există o privelişte foarte limpede a cerului. Le-ai vorbit bătrînilor pleşuvi despre civilizaţia care ar putea să fie şi a vorbi oamenilor despre un lucru bun, care ar putea să fie, înseamnă că pe jumătate l-ai şi adus.

— Dacă aş putea să cred asta!

— Anumite lucruri din război te-au izbit cu putere. Asta-i o tragedie personală. Dar... Se opri să-şi găsească cuvintele. Oare astăzi un om trebuie să măsoare valoarea lucrurilor dintr-un punct de vedere personal?

Se întrerupse.

— Aş vrea, remarcă el în paranteză, ca atunci cînd vorbesc despre ceea ce gîndesc şi simt cu adevărat, să nu am acest sentiment că aş fi, ca să spun aşa, Măgarul lui Balaam.

— Nu văd de ce n-am gîndi cum gîndim, chiar dacă nu avem bărbi şi frunţi vrednice să justifice gîndirea noastră. Continuă, Graves.

— Dumneata şi cu mine, zise Graves, se prea poate să avem

idei a căror realizare e peste puterile noastre. S-ar putea să vină însă oameni mai tari şi mai buni, care să aibă aceleaşi idei. Acolo unde astăzi se învîrteşte un pai, mîine s-ar putea să macine o moară de vînt.

— Ceea ce mă preocupă este că nu văd nici o urmă a acestor oameni mai tari şi mai buni.

— Chiar şi aşa, Blettsworthy, dumneata şi cu mine, înmulţiţi cu zeci de milioane, începem să devenim o forţă a unor oameni mai tari şi mai buni.

— Cu aceasta nu sînt cu totul de acord. Nu. Există un anumit nivel de eficacitate, şi sub el un om nu este nici măcar o fracţie ajutătoare. Este ***nimic.*** De exemplu… Dă-mi voie să vorbesc o clipă, Graves… Această problemă a războiului. Dar înainte de a ajunge la ea, dă-mi voie să-ţi amintesc despre începutul acela jalnic al nostru din Oxford, faţada albastră, reţeaua de magazine care urma să răspîndească ştiinţa, gîndirea şi cultura în întreaga lume.

— Chiar şi azi, zise Graves cu fermitate, susţin că era o idee bună.

— Dar a eşuat.

— Din lipsă de capital. Fin, clar şi moral. Eu eram un ticălos, hrăpăreţ şi un nebun risipitor. Eram dezgustător. Cu toate astea, într-o zi cineva mai bun decît acest adolescent lacom şi dezechilibrat va relua vechea idee şi va face din ea lucruri mari.

— Partea proastă este, zisei eu, că mă îndoiesc de capitalul moral şi material disponibil pentru acest mare progres al omenirii, pe care dumneata îl accepţi cu atîta uşurinţă. Şi îndeosebi, problema asta a războiului. Întreaga noastră generaţie cu siguranţă că a văzut cine este Ardam. Ce am făcut noi, ce facem noi ca să-l împiedicăm? Cîteva planuri şubrede.

— Din lipsă de capital, pînă acum. Doar nişte încercări lipsite de curaj.

— Şi unde vei găsi capitalul necesar? Omul este un laş, care se umple neîncetat de ridicol. Vezi vreo rază de speranţă? Aici, pe terasa asta, luăm masa printre ruinele liberalismului victorian. Bufniţa şi cucuveaua îşi distrează prietenii la mesele alăturate. Şi, totuşi, acest liberalism victorian a fost o speranţă în vremea lui. El i-a eliberat pe sclavi; a educat lumea pînă la un anumit nivel; a ocrotit libertatea. Ce apare, mai bun şi mai puternic, ca să-i ia locul? Problema în discuţie între dumneata

şi mine, Graves, e tocmai această problemă a capitalului disponibil. Mă gîndesc la nenorocirile şi dezamăgirile din propria mea viaţă. Pe cîteva le pun în seama indiferenţei naturii, căreia nu-i pasă de om mai mult decît de un vierme sau de o piatră care cade. Natura mi-a dat şi lucruri bune şi rele...

— Stele, munţi, mări şi flori, murmură Graves.

— Dar cea mai mare parte a suferinţelor mele le datoresc incapacităţilor incurabile ale omului.

— ***De ce*** incurabile? şopti Graves.

— El intră în viaţă poticnindu-se şi se poticneşte tot timpul vieţii. E crud, distrugător, nemilos, stupid, frenetic şi primejdios în clipele de panică, gelos pe orice altă viaţă în afară de a sa.

— Sînt şi lucruri în favoarea lui.

— Dar asta e balanţa contului. Aşa a fost el mereu. Aşa o să fie.

— ***Nu,*** zise Graves.

— Toată istoria e de partea mea.

— Istoria este studiul a ceea ce a fost şi s-a terminat.

Se întrerupse, pentru a da cîteva dispoziţii în privinţa cafelelor. Cînd îşi reluă parabola, aveam ţigările de foi aprinse şi ne îndepărtasem puţin scaunele de ceştile de argint şi de resturile desertului de pe masă. Priveam prin reţeaua de frunze şi ramuri de arţar către imensitatea albastră şi întunecată a unei nopţi londoneze de iulie, către podul zgomotos şi către nesfîrşitul du-te-vino de lumini ce ţeseau o fîşie largă şi strălucitoare în marginea de jos. Cîtva timp rămaserăm în tăcere.

— Blettsworhty, zise el, nici nu ştii ce aventuri grandioase aşteaptă pe oameni.

— Dumneata ştii?

— Visez la ele şi le simt cum se apropie... Dumneata şi cu mine, Blettsworthy, sîntem nişte oameni foarte obişnuiţi. Nu există nimic în minţile noastre care să nu fie şi în minţile altor mii de oameni. N-ai fost singur în vizita pe care ai făcut-o pe insula Rampole. Mii, milioane poate, au fost acolo. Dumneata şi cu mine gîndim cam abstract, cam ineficient, cum să ieşim din văgăună. Mişcarea n-a luat încă formă cu adevărat, şi oameni de mîna a doua ca noi se agaţă înfricoşaţi de concluziile propriilor lor minţi. Dar sute de mii gîndesc şi simt fără îndoială ca şi noi. E absurd să presupui că nu există mult mai mulţi

oameni mai hotărîţi ca dumneata şi ca mine. Ei simt în felul lor; îşi fac planurile lor. Tocmai asta e necesar ca totul să meargă înainte.

— Tocmai asta e! zisei eu apăsat.

Graves păru să se gîndească dacă să-mi răspundă sau nu la acest lucru, dar renunţă.

— Războiul acesta, zise el, a fost un război menit să pună capăt războiului şi îi va pune capăt. Nu va mai fi niciodată un război atît de uriaş şi stupid ca acesta care a fost. Mergem mai departe cîtva timp cu vechile lucruri, vechile guverne, vechile aranjamente. Războiul a dezvăluit şi a condamnat toate acestea, dar noi le continuăm. Adevărata reconstrucţie a treburilor omeneşti nu se va face în grabă. Nu are nici un rost să ne necăjim în privinţa încercărilor neizbutite şi a eşecurilor trecătoare. Adevărata reconstrucţie, Blettsworthy, adevărata reconstrucţie este în curs. A pornit acum tot atît de sigur, după cum ştiinţa experimentală progresistă a pornit în secolul al şaptesprezecelea. Trebuie să începem cu acţiuni de promovare, cu operaţii de explorare. În mod natural. Totul începe cu schiţe şi sugestii incomplete. Fără grabă, dar şi fără întîrziere. Pentru a schimba toate acestea, avem nevoie de cheltuieli pe o scară mult mai mare decît aceea a Marelui Război. Şi treaba asta ar putea să necesite cîteva vieţi. Mari campanii de propagandă. Mari campanii educative. Se vor înfăptui toate. Priveşte ce se întîmplă acum. Mai întîi, oamenii de stat vor trebui să aibă curajul să ceară proscrierea războiului. Vorbă numai, vei spune dumneata, dar este oare numai o vorbă? După ce se vor obişnui cu această idee şi-i vor obişnui şi pe oameni cu această idee, atunci, Blettsworthy, atunci, la început mai timid şi apoi cu mai multă îndrăzneală, vor începe să discute treapta următoare către acel control internaţional al intereselor colective ale omenirii, fără de care această binecuvîntată proscriere este în mod vădit absurdă. Aceşti paşi se fac anume acum.

— Dar gîndeşte-te la fiinţele omeneşti pe care le cunoaştem şi măsoară-le cu măreţia acestei misiuni! Gîndeşte-te cum se ceartă ele, cum se înşeală, cum îşi ratează vieţile în zadar.

— Bătrînii pleşuvi care conduc prost tribul sînt cu toţii în drum spre groapă. Să-i mulţumim lui Dumnezeu pentru moarte. Megaterii ***pot*** să moară. Ajutaţi cum se cuvine, ei pot să moară destul de repede.

— Şi ce-i înlocuieşte? zisei eu. Doar o nouă recoltă a unor buruieni asemănătoare. Numai o nouă variaţie pe tema zădărniciei omeneşti.

Privii spre amfitrionul meu. Ochii lui erau îndreptaţi către vechiul pod de cale ferată cu o încredere senină, în ciuda tuturor celor spuse de mine. Cîtva timp îşi urmări gîndurile în tăcere. Apoi se întoarse spre mine.

— Blettsworthy, zise el; astăzi începem să avem o idee, un început de idee, despre ceea ce poate să facă omul cu lumea fizică: zborul, submarinele, radioul, abolirea distanţelor, chirurgia modernă, salubritatea... Oricare din noi abia dacă poate bănui tot ce se poate face cu mintea şi mobilurile omenirii. Doar în cîţiva ani. învăţămîntul e abia la început şi noi ne bizuim morala şi religia pe credinţe care sînt absurde pentru un băiat de paisprezece ani. Crezi că lucrurile se vor opri aici?

Privii cu încăpăţînare.

— Uită-te la vieţile ***noastre.*** Am fost noi folosiţi măcar cu a zecea parte din posibilităţile noastre? Eficacitatea mecanismului educativ al omenirii nu este încă de unu la sută. Restul nu-i decît agitaţie inutilă, neglijenţă şi orientare greşită. Ce fiinţă primitivă, stupidă, lacomă, nedisciplinată eram cu cînd team vîrît în necazurile de la Oxford! Şi primisem cea mai bună educaţie pe care o poate oferi Anglia. Nici unul dintr-o mie n-a fost atît de încercat ca mine. Şi dumneata...

— Şi eu eram cam gură-cască, zisei cu.

— Cîte nu s-ar fi putut face din vieţile unor astfel de materiale, chiar de mîna a doua, ca dumneata şi ca mine, dacă am fi avut o educaţie care să fie educaţie şi dacă am fi crescut într-o lume civilizată şi nu în mijlocul unui haos presărat cu ipocrizie. În probleme de conduită, oamenii, chiar oamenii obişnuiţi, îşi înţeleg atitudinile mult mai bine decît orice generaţie de mai înainte, se păzesc de mîini iraţionale, îşi pun la îndoială dorinţele şi animozităţile, slăbesc încordările şi sînt infinit mai cinstiţi. Acesta este abia începutul luminării şi al autocontrolului inteligent, în locul disciplinei dogmatice. Obiceiurile şi instituţiile se lărgesc, pentru a ţine pasul cu răspîndirea ideilor. Oamenii par să-şi închipuie că dragostea este întocmai ce era acum o sută de ani. Dar e ceva cu totul diferit. Şi ura de asemeni. În afaceri, oamenii sînt mai puţin hrăpăreţi, neîncrezători şi îndîrjiţi în lupta pentru concurenţă.

Cantitatea de răutate pe cap de locuitor nu este nici pe sfert din ce era în vremea lui Dickens şi Thackeray. Citeşte-i, dacă nu mă crezi. Priveşte snobismul şi meschinăria dintr-un număr al revistei Punch de acum cincizeci de ani şi citeşte glumele sociale de astăzi. Şi, ceea ce îţi spun nu este decît prima mişcare lentă către o viaţă inteligentă din punct de vedere psihologic. Abia primii paşi. Mai trebuie să se dezvolte încă şi neapărat masiv. Ştii la fel de bine ca şi mine că şapte optimi din purtarea brutală şi plină de răutate din viaţă se datoresc fricii şi suspiciunii, ignoranţei, grabei şi deprinderilor rele. Fiecare din aceste lucruri poate fi vindecat în întregime sau în parte. Crezi că oamenii, ştiind că aceste lucruri pot fi tămăduite, nu se vor apuca să le vindece? Şi, pentru a le vindeca, trebuie să le dai oamenilor idei clare despre ceea ce s-au apucat să facă. Dacă am putea să ne întoarcem aici peste un secol, crezi că vom vedea acelaşi fel de mulţime ca aceea care se îngrămădeşte aici în noaptea asta? Nu cred. Am vedea o mulţime mai bine crescută, mai bine îmbrăcată, cu maniere mai bune şi care se mişcă în scopuri mult mai precise, fără să-şi piardă vremea degeaba. Oamenii din oraşele de astăzi îmi par nişte fiinţe rătăcite, ca nişte furnici sau muşte intrate într-o bucătărie, în căutarea mîncării şi băuturii. Dragul meu Blettswortthy, crezi că acest fel de activitate — arătă spre Londra cu un gest — va dăinui la nesfîrşit? Crezi măcar că va mai dăinui mult?

— Dar unde începe era asta nouă a dumitale?

— La o milă de noi, în mii de capete. Şi pretutindeni.

— Graves, zisei eu, trebuie să mai scrii o carte şi s-o intitulezi „Nelimitatele Perspective ale Omenirii”.

Îşi scutură scrumul ţigării în scrumiera de lîngă el. Păru să se gîndească la această propunere.

— De ce nu?

— Şi în privinţa vieţilor noastre? întrebai eu.

— Stoicism,un stoicism creator. Ce altceva ar putea fi? Şi nu trebuie nici măcar să fie sever. Recunoaşte, Blettsworthy, că sînt în viaţănesfîrşit de multe lucruri frumoase şi emoţionante, şi că, înciuda tuturor eşecurilor noastre, ai prefera să trăieşti decît să nu trăieşti.

— Nu sînt nerecunoscător. O noapte de vară, măcar ca asta, şi merită să trăieşti pentru ea. Dar aş fi vrut să fi trăit şi aş vrea

să trăiesc acum cu mai mult sens.

— Însăşi nemulţumirea dumitale poate să-i dea vieţii un sens şi, la urma urmei, Blettsworthy, n-ai nici patruzeci de ani. Mai ai încă o viaţă întreagă înainte. S-ar putea ca lucrurile să înceapă de-a binelea... Viaţa individului nu este totul. Oamenii şi-au supraevaluat vieţile lor individuale şi s-au îngrijit prea puţin de speţa lor. Acest lucru se poate schimba fără să se schimbe ceva în natură; e doar o schimbare de direcţie... Oh! Ştiu că te gîndeşti că mă abat de la problemele mele individuale, cînd vorbesc despre progresul general al omenirii. Citesc pe faţa dumitale acest zîmbet de îndoială. Te gîndeşti probabil că îmi spun că n-are prea multă importanţă ce fac eu, personal, sau cum îmi ating scopurile; bun sau rău, eu voi fi mînat de curent. Eu nu spun asta. Nu simt cîtuşi de puţin aşa. Dimpotrivă, eu mă ţin departe de tot felul de impulsuri josnice, cînd gîndesc în aceşti termeni largi. Am devenit cinstit, în orice caz mai cinstit. În ultimul timp am ajuns aproape de generozitate în cîteva afaceri mărunte. Printre altele, după cum o mărturiseşte masa noastră de acum, am de gînd să-ţi restitui tot ce am luat de la dumneata.

— E nevoie de asta? De ce să împovărăm viitorul cu greşelile trecutului? Vreau să ştergem toate acestea. De dragul celor pe care le-am învăţat unul de la celălalt.

— Nu mă voi simţi niciodată mulţumit pînă cînd nu-ţi voi fi dat înapoi datoria.

Mă uitai la el întrebător.

— Să fiu mai exact, ca să-ţi fac pe plac. Nu mă voi simţi niciodată mulţumit pînă cînd nu voi fi convins că am de gînd să-ţi restitui totul.

Zîmbii la această corectare care-i era caracteristică, iar faţa sa se lumină şi ea într-un surîs.

— Am să-ţi plătesc, totuşi, zise el. Dumneata te îndoieşti totdeauna. Crede-mă pe cuvînt: insula Rampole este cea care va dispare şi eu sînt cel care voi avea dreptate.

CUPRINS

Redactor responsabil: HERTA SPUHN
Tehnoredactor: MARIANA PUŞCAŞU

Dat la cules 05.11.1964. Bun de tipar 18.12.1964. Apărut 1964. Comanda nr. 6612. Tiraj 40120. Hîrtie sul de 50 g/m² 540X840/16. Coli editoriale 40,36. Coli de

tipar 42,5. A.T. 14579. C.Z. pentru bibliotecile mici 82 — 31=R

Tiparul executat sub comanda nr. 40.879, la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii" — Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — R.P.R.

EDITURA TINERETULUI

Lei 21

